

Valtiotieteellinen tiedekunta
Helsingin yliopisto
Helsinki

VENÄJÄN ULKO- JA TURVALISUUSPOLITIikka

BORIS JELTSINISTÄ VLADIMIR PUTINIIN 1992–2014

Presidenttien uskomusjärjestelmät poliittisten olosuhteiden kontekstissa

Heidi Berger

joka Helsingin yliopiston valtiotieteellisen tiedekunnan suostumuksella esitetään
julkisesti tarkastettavaksi Helsingin yliopiston salissa 1, Metsätalo
(Unioninkatu 40)
Keskiviikkona 17.6.2020 klo 12.00

Helsinki 2020

Valtiotieteellisen tiedekunnan julkaisuja 148 (2020)
Yleinen valtio-oppi

© Heidi Berger

Painettua julkaisua myy ja välittää:
Unigrafia kirjamyynti
<http://kirjakauppa.unigrafia.fi/>
books@unigrafia.fi

ISSN 2343-273X (pbk.)
ISSN 2343-2748 (PDF)
ISBN 978-951-51-3449-3 (pbk.)
ISBN 978-951-51-3450-9 (PDF)

Unigrafia
Helsinki 2020

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen otsikon, Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka Boris Jeltsinistä Vladimir Putiniin 1992–2014: Presidenttien uskomusjärjestelmät poliittisten olosuhteiden kontekstissa, mukaisesti, tavoitteena on tarkastella Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa presidenttien Boris Jeltsinin, Vladimir Putinin ja Dmitri Medvedevin aikakausilla vuosina 1992–2014, keskittymällä kahteen pääasialliseen, keskenään vuorovaikutuksessa olevaan näkökulmaan. Ensimmäinen on presidenttien uskomusjärjestelmät ja toinen politiikan teon, poliittisten olosuhteiden, konteksti.

Tutkimuksessa väitetään, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjaa laaja-alainen viitekehys, jossa vuorottelevat haastava eli niin kutsuttu reaktiivinen toimintatapa ja liittyvä eli niin kutsuttu proaktiivinen toimintatapa. Nämä toimintatavat eivät ole toisilleen vastakkaisia, vaan ne esiintyvät limit-täin ja yhdessä suhteessa erilaisiin toimintakenttiin. Näitä toimintakenttiä leimaavat erilaiset prosessit ja tavoitteet. Tutkimuksen argumentin mukaan tämä *haastava–liittyvä viitekehys* edustaa strategisen tason jatkuvuutta Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Päätutkimuskysymyksenä on seuraava: minkälainen on Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan *viitekehys* 1992–2014 ja minkälaisia kuvailevia ja selittäviä ominaisuuksia sillä on? Muina tutkimuskysymyksinä ovat seuraavat: Minkälaiset ovat presidenttien Jeltsinin, Medvedevin ja Putinin *poliittiset uskomusjärjestelmät*? Minkälaisia eroavuuksia ja samankaltaisuuksia niistä on löydettävissä? Minkälaisia politiikan *siirtymiä* (*shift*) on löydettävissä presidenttien Boris Jeltsinin, Vladimir Putinin, Dmitri Medvedevin ja Vladimir Putinin aikakausilta?

Tutkimuskysymyksiin vastataan soveltamalla *Walter Carlsnaesin selitysmalliin* kontekstuaalista monitapausanalyysia ja Venäjän presidenttien filosofiisiin, instrumentaaliin ja strategisiin uskomuksiin keskittyvää laadullista operationaalista koodianalyysia.

Presidenttien *poliittisten uskomusjärjestelmien analyysista* ilmenee, että presidenttien uskomusjärjestelmissä, ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin edustajina, esiintyy merkittävää yksimielisyyttä ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteista. Toinen havainto koskee ulko- ja turvallisuuspoliittisen keinovalikoiman monipuolistumista ajan kuluessa. Visio sellaisesta tulevaisuuden suvereenista suurvallasta on vahva, joka kykenee tarvittaessa voimakeinoin varjelemaan kansallisia intressejään ja toisaalta asettamaan pelisääntöjä haastavalla sekä liittyvällä toimintatavalla.

Kontekstuaalisen monitapausanalyysin avulla on löydetty viisi ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaihetta, jotka on nimetty länsisuuntautuneen politiikan vaiheeksi 1992–1993, uuden aikakauden vision ja vahinkojen minimoinnin vaiheeksi 1993–1999, sopimusten vision ja etuuksien ja saamisten maksimoinnin vaiheeksi 2000–2008, kehityksen vision ja pelisääntöjen asettamisen vaiheeksi 2008–2012 sekä tulevaisuuksien vision ja pilarien synteessin vaiheeksi 2012–2014.

Soveltamalla uskomusjärjestelmien sekä kontekstuaalista monitapausanalyysia Walter Carlsnaesin selitysmallin avulla ilmenee, että *haastava–liittyvä viitekehys niin kutsuttujen pilarien synteessinä edustaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan strategisen tason jatkuvuutta tutkimuksen ajanjaksolla 1992–2014.*

Tutkimustulos avaa uudenlaisia tulkintanäkökulmia. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ei näiden näkökulmien mukaan voi ymmärtää ulos sulkevien kategorioiden pohjalta. Haastava ja liittyvä toimintatapa voi samanaikaisesti vaikuttaa nationalistiselta tai imperialistiselta ja toisaalta olla länteen suuntautuvaa. Viitekehysten puitteissa voidaan tunnistaa ne toimintakentät, joilla Venäjä pääasiassa toimii, ymmärtää, että sen toimintatapoihin sisältyy joskus ristiriitaisilta vaikuttavia piirteitä, ja nähdä, että Venäjä pyrkii suurvallaksi monipuolisemmalla keinovalikoimalla kuin on noussut esille.

ABSTRACT

In line with the title, *Russian foreign- and security policy from Boris Yeltsin to Vladimir Putin 1992–2014: Presidential belief-systems in the setting of political conditions*, this study examines Russia's foreign and security policy during the eras of the three presidents by focusing on two interconnected perspectives namely the presidential belief systems defined as the operational codes and the context of this policy making defined as the conditions.

The main claim in this thesis is that Russian foreign and security policy making is guided by a comprehensive framework in which two main operational models are balancing. The *challenging approach* refers to a reactive pattern and the *joining approach* refers to a proactive pattern. These operational models should be perceived as intertwined and can be observed in relation to different fields of action characterized by varying processes and goals. Due to the argument such challenging–joining framework represents a strategic level continuity of Russian foreign and security policy during the period of 1992–2014.

This study seeks to answer to following research questions: What is this framework about and what kind of descriptive and explanative qualities does it have? What kind of political belief systems does the three presidents have and what kind of policy shifts can be found during these presidential eras? These questions will be answered with a combination of contextual multicase analysis and qualitative operational code analysis including the philosophical-, instrumental-, and strategic beliefs applied within the context of Walter Carlsnaes' explanative model.

This study shows that unity can be found between the political belief systems of Yeltsin, Medvedev and Putin who have been defined as the representatives of the foreign- and security policy elite. Analysis also reveals how foreign and security policy instruments have diversified during time. Among the presidents the *vision of a sovereign great power* is strong being capable to protect its national interests even by force if necessary, seeking to maximize its gains/advantages and to set the rules of the game with a combination of challenging and joining operational models.

Through the contextual multicase analysis five foreign and security policy phases can be found including the pro-western policy phase during 1992–1993, a vision of new era and damage limitation 1993–1999, a vision of agreements and gains/advantages maximizing 2000–2008, a vision of development and setting of rules 2008–2012 and a vision of the possible futures and syntheses of the pillars 2012–2014.

In line with the argument the challenging–joining framework as the synthesis of three pillars represents a strategic level continuity during the period of 1992–2014. Such observation provides an evidence that Russian foreign and security policy should not be understood nor explained solely by excluding categories since the framework can appear as nationalistic or imperialistic while simultaneously be oriented towards the west. The framework clarifies the main fields of action in which Russia operates and enables one to understand why its operational model may at times appear contradictory while explaining that Russia seeks a great power role with a variety of instruments which have not always been clearly recognized.

ESIPUHE

Tämän väitöskirjan tekeminen on ollut erityinen kestävyyspeli. Kokonaisprosessi voidaan jakaa kahteen vaiheeseen. Toimiessani Aleksanteri-instituutin tohtorikoulussa ajalla 2006–2009 kirjoitin ensimmäisen virallisen käsikirjoituksen. Toinen vaihe käynnistyi toden teolla vasta marraskuussa 2019 jäädessäni nykyisestä työstäni kahdeksi kuukaudeksi virkavapaalle saatakseni kerran aloitetun prosessin päätökseen.

Huolimatta siitä, että aikaa ehti vierähtää näiden vaiheiden välissä vuosia, en kertaakaan ajatellut, etten veisi työtä päätökseen. Vaikka tämä prosessi on kohdannut haasteita, joita en toivoisi kenenkään joutuvan kohtaamaan.

Tänään olen kuitenkin sekä tyytyväinen, että kiitollinen. Olen tyytyväinen siksi, että pitkäkestoinen prosessi on loppusuoralla. Samasta syystä olen myös kiitollinen.

Haluan ensiksikin kiittää kaikkia entisiä kollegoitani Aleksanteri-instituutista hyvästä työtoveruudesta tohtorikoulutusvuosien aikana sekä tuolloisia ohjaajiani, joiden myötävaikutuksella prosessin ensimmäinen vaihe päättyi.

Haluan myös erityisesti kiittää prosessin toisen vaiheen onnistuneeseen läpivientiin vaikuttaneita henkilöitä; eli nykyistä ohjaajaani apulaisprofessori Katri Pynnöniemeä, Aleksanteri-instituutin koulutuspäällikkö Ira Jänis-Iso-kangasta, professori Anne Hollia, sekä professori Riikka Kuusistoa.

Nykyistä työnantajaani, sekä tämän hetken kollegoitani haluan kiittää joustavuudesta ja myötämielisyydestä väitöskirjaprosessiani kohtaan. Tämä kaikki siis kovassa työpaineessa ja tilanteessa, jossa jokaista työntekijää tarvitaan.

Sydämestäni kiitän läheisiäni. Kiitän heitä, jotka ovat fyysisesti poistuneet keskuudestamme tämän prosessin aikana. Kiitän myös teitä, jotka voitte tänään iloita kanssani. Kiitos isä. Sankarini. Kiitos poikani, joka täytti tänä vappuna 4 vuotta. Kiitos kihlattuni. Kiitos teille muut läheiset ja ystävät, jotka olette kulkeneet rinnallani.

Näiden vuosien aikana mieleeni on silloin tällöin noussut kuuluisa lause,

“There are only two forces in the world, the sword and the spirit. In the long run the sword will always be conquered by the spirit.”

Toimikoon Napoleon Bonaparten viisaus johdantona käsillä olevaan tutkimukseen.

Heidi Berger
Helsingissä 11.5.2020

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	4
Abstract	6
ESIPUHE.....	8
SISÄLLYS.....	9
1 JOHDANTO.....	15
1.1 Tutkimustehtävä	15
1.2 Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan tutkimus	18
1.2.1 Poliittisen eliitin -koulukunnat ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa selittävinä tekijöinä	18
1.2.1.1 Sovjetologiasta tämän hetken Venäjän tutkimukseen.....	18
1.2.1.2 Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitysvaiheet.....	21
1.2.1.3 Eliitin konsensus, aatesuunnat ja vallitsevat koulukunnat 28	
1.2.1.4 Ääripäiden välissä olevat koulukunnat ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa selittävinä tekijöinä.....	32
1.2.1.5 Suunnitelmallisesta politiikasta	36
1.2.2 Yhteenvedo aikaisempien tutkimusten argumenteista, tutkimusasetelmasta ja tutkimuksen rakenteesta.....	41
2 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA: MENETELMÄT JA AINEISTOT	47
2.1 Metodologinen keskustelu ja käsitteiden määrittely	47
2.1.1 Metodologinen keskustelu ja Walter Carlsnaesin selitysmalli	47
2.1.1.1 Rakenne-käsitteestä: olosuhteista ja institutionaalisesta asetelmasta.....	51
2.1.1.2 Toimijuuden käsitteestä: uskomuksista, maailmankatsomuksista ja intentionaalisuudesta.....	54
2.1.2 Walter Carlsnaesin selitysmallin sovellutus ja tutkimuskysymykset.....	56
2.1.2.1 Tutkimuskohteena toimijuuden operationaaliset koodit ja strategiset uskomukset.....	57
2.1.2.2 Poliittinen johtaja eliitin edustajana: filosofiset uskomukset	60
2.1.2.3 Poliittinen johtaja eliitin edustajana: instrumentaalit ja strategiset uskomukset.....	61
2.1.3 Aikaisemmat sovellukset.....	66
2.1.3.1 Määrällinen operationaalinen koodianalyysi.....	66
2.1.3.2 Laadullinen operationaalinen koodianalyysi	72

2.1.4	Rakenteiden tutkimuksen menetelminä monitapaustutkimus ja lähdeanalyysi.....	78
2.2	tutkimusaineisto ja analyysiprosessin kuvaus.....	82
2.2.1	Toimijuutta käsittelevät aineistotyytit.....	82
2.2.2	Operationaalisen koodianalyysin haasteita.....	87
2.2.3	Rakennetta käsittelevät aineistotyytit	91
2.2.4	Aineiston analyysi.....	97
2.2.4.1	Toimijuuden analyysi	97
2.2.4.2	Rakenteita koskeva analyysi	102
3	UUDEN AIKAKAUDEN VISIO JA VAHINKOJEN MINIMOINTI 1992–1999	105
3.1	Optimismia olosuhteiden rajoissa: Paluu suurvallan logiikkaan 1992–1996.....	105
3.1.1	Uuden Venäjän politiikassa <i>idealism</i> ja <i>realism</i> vastakkainasettelu.....	105
3.1.2	Perustavanlaatuisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan muutoksen <i>juuret</i> 110	
3.1.3	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan perustaksi suurvallan logiikka	121
3.1.4	Kohti eliitin <i>konsensusta</i> ulko- ja turvallisuuspolitiikan prioriteeteista	128
3.2	Primakovin rationaalinen pragmatismi ja sisäpoliittisesta vakaudesta	132
3.2.1	<i>Rationaalinen pragmatismi</i> luo perustan moninapaiselle maailmalle.....	132
3.2.2	Venäläinen <i>järjestys</i> tukee kansallisia päämääriä	136
3.2.3	Jeltsin <i>tasapainottelee</i> tietä salaiselle seuraajalle	141
3.3	Kuvaus Jeltsinin poliittisesta uskomusjärjestelmästä.....	144
3.3.1	Politiikka on <i>mahdollisuuksien taidetta</i>	144
3.3.2	Reformit ja kehitys vakauden <i>takeena</i>	148
3.3.3	Kohti uutta demokraattista <i>maailmajärjestystä</i>	151
3.3.4	Yhteenveto Jeltsinin poliittisesta maailmankatsomuksesta 1992 – 1999	158
3.3.4.1	Presidentti Jeltsinin filosofisten, instrumentaalien ja strategisten uskomusten taulukko.....	158
3.3.4.2	Presidentti Jeltsinin filosofisista uskomuksista	159
3.3.4.3	Presidentti Jeltsinin instrumentaalisista uskomuksista.	161
3.3.4.4	Presidentti Jeltsinin strategisista uskomuksista	163
3.4	Alapäätelemät.....	166
4	SOPIMUSTEN VISIO JA ETUUKSIEN/SAAMISTEN MAKSIMOINTI 2000–2008	169

4.1	Valtion johtaja edustaa yhteiskunnan intressejä	169
4.1.1	Lain diktatuuri poistaa kaaoksen?	169
4.1.2	Poliittinen johtajuus nojaa sopimuksiin, vertikaalisuuteen ja syntetisointiin	174
4.1.3	”Sisäpoliittinen” ja ”ulkopoliittinen” yhdistyvät opposition liikehinnässä	177
4.2	Etuuksia ja saamia maksimoimassa	183
4.2.1	Venäjä <i>haastaa</i> Natoa ja pyrkii <i>liittymään</i> Eurooppaan	183
4.2.2	Terrorismintorjunta liittymisprojektina kohti uutta <i>johtajuutta</i>	189
4.2.3	Muutokset ydinaseita koskeissa sopimuksissa herättelevät Venäjän <i>reaktiivisuutta</i>	199
4.2.4	Venäjän aloitteellisuus näkyy <i>proaktiivisessa</i> ulkopoliitikassa	207
4.3	Kuvaus Putinin poliittisesta uskomusjärjestelmästä	212
4.3.1	Putinin <i>projekteilla</i> kohti uutta maailmanjärjestystä	212
4.3.2	<i>Laillisuusperiaate</i> avaimena johtajuuteen	219
4.3.3	Yhteenveto Putinin poliittisesta uskomusjärjestelmästä 2000–2008	225
	4.3.3.1 Presidentti Putinin filosofisten, instrumentaalien ja strategisten uskomusten taulukko	225
	4.3.3.2 Presidentti Putinin filosofisista uskomuksista	226
	4.3.3.3 Presidentti Putinin instrumentaalisista uskomuksista	227
	4.3.3.4 Presidentti Putinin strategisista uskomuksista	229
4.4	Alapäätelmät	233
5	KEHITYKSEN VISIO JA PELISÄÄNTÖJEN ASETTAMINEN 2008–2012	238
5.1	Tandem turvaa Venäjän kehityksen	238
5.1.1	Valtatandemissa ”Karhu” kulkee oikeaa ”polkua” pitkin	238
5.1.2	Laillisuusperiaate varmistaa kehityksen	244
5.2	<i>Kansallisen turvallisuuden triadi</i> ja pyrkimys kohti uusia pelisääntöjä	248
	5.2.1 Kansallisen turvallisuuden triadin <i>ulottuvuudet</i> vaikuttavat Venäjän reaktiivisuuteen	248
	5.2.2 Kohti uusia pelisääntöjä: Venäjä <i>haastaa</i> hallitsevia turvallisuusrakenteita	259
5.3	Kuvaus Medvedevin poliittisesta uskomusjärjestelmästä	270
5.3.1	Lakimiehen mielenlaatu politiikassa	270
5.3.2	Laillisuusperiaatetta vahvistamassa	274
5.3.3	Kohti uutta demokraattista maailmanjärjestystä	279
5.3.4	Venäjä pyrkii globaaliin johtajuuteen	282

5.3.5	Yhteenveto Medvedevin poliittisesta uskomusjärjestelmästä 2008 – 2012	288
5.3.5.1	Presidentti Medvedevin filosofisten, instrumentaalien ja strategisten uskomusten taulukko.....	288
5.3.5.2	Presidentti Medvedevin filosofisista uskomuksista	288
5.3.5.3	Presidentti Medvedevin instrumentaaleista uskomuksista	290
5.3.5.4	Presidentti Medvedevin strategisista uskomuksista	291
5.4	Alapäätelemät	294
6	TULEVAISUUKSIEN VISIO JA PILARIEN SYNTEESI 2012–2014	297
6.1	Haasteet vakaudelle saavat Putinin palaamaan presidentiksi? ...	297
6.1.1	Tandem takaa vallan ja politiikan jatkumon	297
6.1.2	”On oltava perustuslaillinen järjestys, ei saa syntyä vallankumousta”	303
6.2	ISI-logiikalla uuteen maailmanjärjestykseen ja johtajuuteen	308
6.2.1	Ukrainan kriisi mustana ja valkoisena	308
6.2.2	Ukraina esimerkkinä Venäjän <i>voimaperäisestä proaktiivisuudesta</i>	316
6.3	Putinin poliittinen uskomusjärjestelmä 2012–2014 (2)	321
6.3.1	Putinin <i>karnevalisointiprojekti ja normalisointiprojekti</i>	321
6.3.2	<i>Syntetisoiva johtajuus</i> toimii laillisuusperiaatteen kautta	327
6.3.3	Putinin <i>haastamisprojekti ja liittymisprojekti</i>	332
6.3.4	Yhteistyössä kohti hierarkkista moninapaisuutta	340
6.3.5	Yhteenveto Putinin poliittisesta uskomusjärjestelmästä 2012 – 2014	344
6.3.5.1	Presidentti Putinin filosofisten, instrumentaalien ja strategisten uskomusten taulukko	344
6.3.5.2	Presidentti Putinin filosofisista uskomuksista	345
6.3.5.3	Presidentti Putinin instrumentaaleista uskomuksista ..	347
6.3.5.4	Presidentti Putinin strategisista uskomuksista	348
6.4	Alapäätelemät	351
7	PÄÄTELMÄT : VENÄJÄN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN VIITEKEHYS 1992–2014	354
7.1	Presidenttien uskomusjärjestelmien vertailua ja poliittisista koulukunnista	354
7.1.1	Presidenttien uskomusjärjestelmien vertailua	354
7.1.2	Presidenttien poliittisista koulukunnista	360
7.2	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan <i>viitekehys</i> ja kriittinen reflektio	363
7.2.1	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys	363

7.2.1.1	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheet pilareineen 363	
7.2.1.2	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys.....	368
7.2.1.3	Viitekehysten kaksi tulkintaa: kronologisajallisena ja typologisselittävänä mallina.....	373
7.2.1.4	Tutkimuksen argumentin suhde aikaisempiin tutkimuksiin 376	
7.2.2	Kriittinen reflektio tutkimusasetelmasta ja pohdintaa.....	378
	Liitteet	384
	Lähteet.....	394
	<i>Taulukko 1. Tsygankovin poliittisten koulukuntien luokittelu</i>	25
	<i>Taulukko 2. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa selittävät argumentit</i>	42
	<i>Taulukko 3. Filosofiset kysymykset (2a)</i>	60
	<i>Taulukko 4. Instrumentaalit kysymykset (2b)</i>	61
	<i>Taulukko 5. Kolmen analyysiprosessin vertailu</i>	82
	<i>Taulukko 6. Operationaalisen koodianalyysin haasteet</i>	91
	<i>Taulukko 7. Presidentti Jeltsinin poliittinen uskomusjärjestelmä</i>	159
	<i>Taulukko 8. Presidentti Putinin poliittinen uskomusjärjestelmä</i>	225
	<i>Taulukko 9. Presidentti Medvedevin poliittinen uskomusjärjestelmä</i>	288
	<i>Taulukko 10. Skenaarioita Venäjän presidentinvaaleista</i>	301
	<i>Taulukko 11. Kremlin-Washingtonin dilemma</i>	307
	<i>Taulukko 12. Presidentti Putinin poliittinen uskomusjärjestelmä</i>	345
	<i>Taulukko 13. Venäjän presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien filosofinen ulottuvuus</i>	356
	<i>Taulukko 14. Venäjän presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien instrumentaali ulottuvuus</i>	356
	<i>Taulukko 15. Venäjän presidenttien uskomusjärjestelmien strateginen ulottuvuus</i>	359
	<i>Taulukko 16. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys: pilarien synteessä</i>	369
	<i>Taulukko 17. Kulaisen keskitien argumenttien suhde tämän tutkimuksen argumenttiin</i>	376
	<i>Taulukko 18. Tsygankovin taulukko Venäjän sivilisaatioideoista</i>	384
	<i>Taulukko 19. Taulukko alkuperäisistä operationaalisen koodin kysymyksistä</i>	386
	<i>Taulukko 20. Strategisten uskomusten suhde operationaaliseen koodiin</i>	387
	<i>Taulukko 21. Yhdistetty Holstin ja Walkerin luokittelujärjestelmä</i>	388
	<i>Taulukko 22. Sisällönanalyysimenetelmät Hsiehin ja Shannonin mukaan</i>	390
	<i>Taulukko 23. Georgan klassisten kysymysten kiteytykset analyysiin</i>	391
	<i>Taulukko 24. Strategisten uskomusten operationalisointi kysymysten muotoon</i>	392
	<i>Taulukko 25. Peliteoreettinen asetelma Yhdysvaltojen ja Venäjän välillä</i>	393
	Kuvio 1 Pragmaattinen nationalismi Lightin mukaan	34
	Kuvio 2 Tutkimusasetelma	44

Kuvio 3 Carlsnaesin metateoreettinen selitysmalli	49
Kuvio 4 Carlsnaesin selitysmallin dynaaminen ulottuvuus	50
Kuvio 5 Carlsnaesin selitysmallin ajallinen ulottuvuus	51
Kuvio 6 Carlsnaesin sovellettu selitysmalli	57
Kuvio 7 Aineiston luokittelut tutkimusasetelman mukaan	83
Kuvio 8 Strategiat, konseptit ja doktriinit	93
Kuvio 9 Aineistojen analyysimenetelmät	97
Kuvio 10 Poliitiikka epäsuhtana: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitikan vaiheet 1-2	166
Kuvio 11 Tulkinta Jeltsinin kaudesta analyysien yhdistelmänä	168
Kuvio 12 Poliitiikka epäsuhtana: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitikan vaiheet 1-3	234
Kuvio 13 Tulkinta Putinin kaudesta analyysien yhdistelmänä	237
Kuvio 14 Poliitiikka epäsuhtana: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitikan vaiheet 1-4	294
Kuvio 15 Tulkinta Medvedevin kaudesta analyysien yhdistelmänä	296
Kuvio 16 Tiivistelmä: Strategisen tason jatkuvuudesta ja taktisista siirroista	352
Kuvio 17 Tulkinta Putinin kaudesta analyysien yhdistelmänä	353
Kuvio 18 Etuuksien ja saamisten maksimointi	366
Kuvio 19 Vahinkojen minimointi	366
Kuvio 20 Uusien pelisääntöjen asettaminen	367
Kuvio 21 Sovellettu dynaaminen malli Carlsnaesin selitysmallin pohjalta	373
Kuvio 22 Kronologisajallinen malli Carlsnaesin selitysmallin pohjalta	375
Kuvio 23 Poliitiikka ”epäsuhtana”(PfC-PC)	385
Kuvio 24 Walter Carlsnaesin selitysmallin tulkinta analyyttisten apuvälineiden avulla	385
Kuvio 25 Teorian rooli case-tutkimuksessa Rulen ja Vaughn mukaan	389

1 JOHDANTO

1.1 TUTKIMUSTEHTÄVÄ

Lilia Shevtsova kuvailee Venäjän ainutlaatuista poliittista järjestelmää kolmen määreen avulla. Ensiksi poliittinen valta on Venäjällä aina ollut *henkilöitynyttä*. Toiseksi Venäjä on aina ollut *militarisoitunut* valtio ja historialliset rauhan ja sodan syklit ovat vuorotelleet keskenään. Kolmanneksi Venäjä on ollut aina olemassa *imperiumina*, ei päämääränä, mutta välineenä järjestelmän ja valtion ytimen säilyttämiseksi.¹ Nämä kuvaukset Venäjän olemuksesta luovat pohjan myös tämän tutkimuksen tavoitteille.

Tutkimustehtävää perustellaan *Lilia Shevtsovan* kuvailemien kolmen määreen avulla. Poliitiikan teon henkilöityneisyys viittaa presidenttien tärkeyteen ulko- ja turvallisuuspolitiikan suuntaamisessa. Presidenttien poliittiset uskomusjärjestelmät ovat osa Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin uskomusjärjestelmiä. Tämän eliitin sisältä voidaan löytää erilaisia *aatesuuntia* ja koulukuntia. Toinen näkökulma, erilaisten syklien keskinäinen vuorottelu, liittyy ulko- ja turvallisuuspolitiikan teon vaiheisiin, *poliittiseen toimintaan* ja valintoihin, joita tehdään eliitin sisällä olevista tavoitteista ja ambitioidista käsin. Imperiumi puolestaan viittaa ulko- ja turvallisuuspolitiikan ytimessä oleviin kokemuksiin valtion roolista ja toiminnasta kansainvälisessä politiikassa.

Tutkimuksen otsikon; Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka Boris Jeltsinistä Vladimir Putiniin 1992–2014: Presidenttien uskomusjärjestelmät poliittisten olosuhteiden kontekstissa, mukaisesti, tavoitteena on tarkastella Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa presidenttien Boris Jeltsinin, Vladimir Putinin ja Dmitri Medvedevin aikakausilla vuosina 1992–2014, keskittymällä kahteen pääasialliseen, keskenään vuorovaikutuksessa olevaan näkökulmaan. Ensimmäinen on *presidenttien uskomusjärjestelmät* ja toinen on politiikan teon, poliittisten olosuhteiden, konteksti.

Tutkimuksen teoreettinen taustana on Walter Carlsnaesin malli rakennetoimija-vuorovaikutuksesta ulkopoliitiikan analyysissä, joka yhdistetään teorioihin uskomusjärjestelmien roolista tähän malliin liittyvässä toimijatason analyysissä. Tämä teoreettinen tausta sekä tietyt ennako-oletukset tutkimuskohteen ontologisista ominaisuuksista, eli Shvetsovan mainitsevat venäläi-

---

¹ Shevtsova 2015, 175.

seen poliittiseen folkloristiikkaan kuuluvat kolme teesiä, erityisesti presidentin johtava rooli, johtavat tutkimus ongelmaan: miten presidenttien uskomusjärjestelmät vaikuttavat ulkopoliitiikkaan ja miten ne ovat keskinäisriippuvuudessa vallitsevien ja muuttuvien rakenteellisten olosuhteiden kanssa?

Tutkimuksessa väitetään, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjaa laaja-alainen viitekehys, jossa vuorottelevat *haastava*, eli niin kutsuttu reaktiivinen toimintatapa ja *liittyvä*, eli niin kutsuttu proaktiivinen toimintatapa. Nämä toimintatavat eivät ole toisilleen vastakkaisia, vaan ne esiintyvät limittäin ja yhdessä suhteessa erilaisiin toimintakenttiin. Näitä toimintakenttiä leimaavat erilaiset prosessit ja tavoitteet.

Tutkimustulosten mukaan tämä *haastava–liittyvä viitekehys edustaa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan strategisen tason jatkuvuutta tutkimuksen ajanjaksolla 1992–2014*. Tätä viitekehystä on yhtäältä mahdollista mallintaa kronologisajallisena kuviona ja toisaalta tarkastella siirtymänä kronologisajallisuudesta typologisselittävään viitekehyksen, jonka voidaan väittää olevan riippumaton sekä ajallisesta, että henkilöihin tai instituutioihin liittyvästä kontekstista.

Tutkimustulos avaa näin ollen uudenlaisia tulkinnallisia näkökulmia. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ei näiden näkökulmien mukaan ole mahdollista ymmärtää ulossulkevien kategorioiden kautta koska haastava ja liittyvä toimintatapa voi samanaikaisesti herättää arvioita nationalistisesta tai imperialistisesta politiikasta ja toisaalta olla länteen suuntautuvaa. Viitekehyksen puitteissa mahdollistuu niiden pääasiallisten toimintakenttien tunnistaminen, joilla Venäjä toimii, ymmärrys, että sen toimintatapoihin sisältyy joskus ristiriitaisilta vaikuttavia piirteitä, sekä näkemys, että Venäjä pyrkii suurvallaksi monipuolisella keinovalikoimalla, jota aikaisemmissa tutkimuksissa ei ole lähemmin tarkasteltu.

Tutkimustehtävää pohjimmiltaan motivoi intressi selvittää Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan perimmäisiä kysymyksiä. Yleinen mielenkiinto Venäjän poliittista kehitystä kohtaan yhdistyy näkemykseen sen merkityksellisyydestä Suomelle, lähialueille sekä koko kansainvälispoliittiselle järjestelmälle. Tutkimusprosessin edetessä pohdittavaksi nousivat laaja-alaisemmat taustakysymykset: miten maan poliittinen järjestelmä kehittyi Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen, miten Venäjän kansainvälispoliittinen asema alkoi muotoutua, minkälaiseksi se kehittyisi ja minkälainen tulisi olemaan maailmanpoliittinen valta-asetelma?

Tutkimusintressiä ylläpiti tutkimuskohteen omaleimaisuus, jota Lilia Shevtsova hyvin kuvailee. Systeeminen muutosprosessi, transitio, leimasi uutta Venäjää kaikilla poliittisen järjestelmän tasoilla. Presidentti Boris Jelt-

sinin valtakausien jatkuva muutostila teki analyysistä vaativaa. Ymmärtämisen ja selittämisen haastetta lisäsivät Vladimir Putinin ensimmäisten valtakausien aikana jatkunut, läntisestä poliittisesta todellisuudesta eroava politiikan tekotyyli sekä se, että tyyli jatkui presidentti Dmitri Medvedevin kaudella ja vahvistui edelleen presidentti Putinin kolmannella valtakaudella. Tutkimustyön aikana tehty havainto nosti esille näkemyksen *ideoiden vaikutuksesta valtiolliseen prosessiin*, mikä silloisessa viitekehyksessä tarkoitti hallinnon ulkopuolisten toimijoiden kykyä vaikuttaa politiikan painopisteiden muutokseen. Havainto lisäsi mielenkiintoa toimijuuden ja rakenteiden vuorovaikutuksen tutkimiseen: rakenteet tiettyinä poliittisina olosuhteina ja toimijuus, ideat ja uskomukset näiden olosuhteiden rajoissa muutoksen agentteina. Tämän näkökulman soveltaminen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tutkimukseen viittasi kolmeen elementtiin:

- (1) Myös ulko- ja turvallisuuspolitiikka ja sen kehitys toimivat samalla loogiikalla.
- (2) Poliittisten olosuhteiden, kontekstin ja rakenteiden tutkiminen edellytti empiiristä analyysia, jonka avulla olisi mahdollista tarkastella ulko- ja turvallisuuspolitiikan evolutiivista kehitystä.
- (3) Toimijoiden uskomuksia ja ideoita tutkimalla voidaan selvittää ne poliittiset näkemykset, jotka olivat poliittisen suuntauksen ytimessä.

Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan tutkimukseen sovellettuna nämä kolme kohtaa tarkoittivat tutkimustehtävään lukeutuvien haasteiden selvittämistä:

1. Minkälainen on Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitys, muutokset ja jatkuvuudet, ja minkälaisissa olosuhteissa politiikkaa on tehty? Minkälaisia poliittisia tapahtumia, ilmiöitä ja prosesseja on ilmennyt tutkimuksen ajanjaksolla 1992–2014?
2. Minkälainen on Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittinen logiikka? Minkälaisia uskomuksia ja poliittisia suuntauksia on löydettävissä tutkimuksen ajanjaksolta 1992–2014?

Edellä kuvatut intressit huomioiden tässä tutkimuksessa päädyttiin tarkastelemaan poliittisia olosuhteita niin kutsutun monitapaustutkimuksen metodilla² ja poliittisen ajattelun logiikkaa niin kutsutun operationaalisen koodianalyysin sekä strategisten uskomusten lähestymistavan³ avulla. Keskiöön

---

² Ks. lisää esim. alaluku 2.1.4 Rakenteiden tutkimuksen menetelminä monitapaustutkimus ja lähdeanalyysi.

³ Ks. lisää esim. 2.1.3.2 Laadullinen operationaalinen koodianalyysi.

nousevat Venäjän presidenttien poliittiset maailmankatsomukset ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin tai strategisen kulttuurin edustajina tietyissä poliittisissa olosuhteissa.

Seuraavaksi tarkastellaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitteleviä tutkimuksia.

1.2 VENÄJÄN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN TUTKIMUS

1.2.1 POLIITTISEN ELIITIN -KOULUKUNNAT ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIikkaa SELITTÄVINÄ TEKIJÖINÄ

1.2.1.1 Sovjetologiasta tämän hetken Venäjän tutkimukseen

Venäjän tutkimuksen historiallisena haasteena on ollut ymmärtää Neuvostoliiton ja Venäjän monimuotoista tutkimusperinnettä. *Sovjetologia* oli erityinen tutkimussuuntaus toisen maailmansodan jälkeen kylmän sodan aikakaudella, jolloin kansainvälinen järjestelmä nojasi kahden suurvallan, Neuvostoliiton ja Yhdysvaltojen, dominoimaan kaksinapaisuuteen ja suurvaltaisuu den mittarina oli yleensä sotilaallinen voima. Sovjetologian tutkimusperinne kehittyi Yhdysvalloissa, jossa Neuvostoliitto oli kiinnostuksen kohde suurvaltana ja sotilasmahtina. Kylmän sodan aikana sovjetologian tutkimusperinnettä räsittivät sotilasstrategiset prioriteetit. Tutkimusperinne heikkeni, koska se oli etääntynyt kohteestaan eli Neuvostoliiton yhteiskunnasta. Tiedolla oli instrumentaalinen luonne, ja siksi se oli osittain tuloksetonta. Teoreettisen sovjetologian innovaatiot toivat kuitenkin uusia käsitteitä, kuten nomenklatuura, puoluevalta, puolue-eliitti ja komentotalous. Neuvostoliiton tiedeyhteisöissä ei ollut tosiasiallisia mahdollisuuksia analysoida kriittisesti reaalikommunismia.⁴

Vanha sovjetologia politisoitui ja jakaantui vähemmistöön, joka määritteli Neuvostoliiton pahan valtakunnaksi, ja enemmistöön, joka koki sen vaihtoehtoiseksi poluksi moderniuteen. Neuvostoliiton romahtamiseen saakka saattoi tutkijoille olla ammatillisesti riskialtista puhua totalitarismista⁵. Sovjetologiaa alettiin myös pitää melko konservatiivisena, vanhanaikaisena ja epätieteelli-

---

⁴ Salminen & Temmes 2000, 62–63.

⁵ Rutland 2003, 135–136.

senä tutkimusgenrenä, joka oli usein erillään sosiaalitieteiden yleisestä kehityksestä. Tutkimussuunta koettiin erikoiseksi koostumukseksi aineiston keruuta, politiikan analyysia ja journalismia, joka oli irrotettu oppineisuudesta siinä missä aistihavainnot teoriasta. Neuvostoliiton romahtaminen alueellisenä kokonaisuutena poliittisine ja taloudellisine järjestelmineen kyseenalaisti sovjetologian jatkuvuuden tutkimusalana. Nykyään sovjetologit tai postsovjetologit ovat eri maiden asiantuntijoita tiettyjen tieteenalojen viitekehksessä.⁶

Sovjetologian jälkeen kehittyi *transitologia*. 1980-luvulla koettiin Latinalaisessa Amerikassa Espanjan, Portugalin ja Kreikan demokratisoitumisten jälkeen poliittisten ja taloudellisten liberaalistamisten aalto ja oletettiin, että näitä opetuksia voisi soveltaa myös Itä-Eurooppaan. Makrotalouden vakauttamisdebatit siirtyivät Boliviasta Puolaan. Lisäksi presidenttivaltaisten ja parlamenttijohtoisten hallintomuotojen vertailu niiden paremmuuden kannalta siirtyi latinalaisesta viitekehystä slaavilaiseen. Sosiaalitieteilijät alkoivat kuvailla jälkisosialistista Eurooppaa polkuriippuvuutena, millä he viittasivat siihen, kuinka alkuvaiheen päätökset vaikuttivat peruuttamattomalla tavalla jatkekehitykseen, ja huomioivat samalla sattumusten ja yksittäisten johtajien mahdollisuudet vaikuttaa tähän kehityskulkuun. Sosiaalitiede ei kuitenkaan voinut korvata historian tarvetta: ainutlaatuisten tapahtumien kronologista tarkastelua.⁷

Transitioprosessilla on omat sääntönsä, jotka eroavat pitkän aikavälin evoluutiosta ja vallankumouksesta. Evoluutio on suunnitelmallista, vähittäistä muutosta. Liberaalidemokratioissa poliittisesti manipuloidut kehitykset ovat merkittäviä hallintojärjestelmien evoluution suuntaamisessa. Vallankumous puolestaan on ei-toivottu muutos, kun hallitusvalta siirtyy uudelle ryhmälle vallan anastamisen, ei perustuslaillisen siirron, kautta. Transitio on siten siirtymä reaalikommunismista liberaalidemokratiaan ja markkinatalouteen. Suurideologia ja suurvaltapolitiikan kustannukset näyttäytyvät hyvinvointivaltion kehittymisen ja reaalikommunismien päättymisen välisenä kuiluna⁸. Transitiossa poliittishallinnollinen järjestelmä muuttuu nopeasti omaksuttujen liberaalidemokraattisten perustuslakien kautta ja ulkomaiset esimerkit ovat tärkeitä. Transitioprosessin hallituspolitiikka voi olla radikaalia, suunnitelmallista tai vähittäistä.⁹

---

⁶ Pursiainen 1998, 2–4.

⁷ Rutland 2003, 135–136, 138.

⁸ Salminen & Temmes 2000, 31–32.

⁹ Salminen & Temmes 2000, 31–32.

Tutkimuskentällä oli tarpeen irrottautua sovjetologian eristyneestä perinteestä ja luoda yhteishyödyllinen suhde aluesuuntautuneen kenttätutkimuksen ja sosiaalitieteen teorioiden välille. Tämä oli mahdollista nojaamalla enemmän vallitseviin sosiaalitieteen teorioihin, käsitteisiin ja metodeihin sekä pyrkimällä muodostamaan kyseisissä viitekehyksissä tutkimuskysymyksiä kuin tekemällä sovjetologian kaltaisesti yksinomaan tiettyyn erityisalaan pohjautuvia tutkimuksia. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevä tutkimusorientoitunut kirjallisuus ei ollut eksplisiittisesti kiinnittynyt mihinkään erityiseen tieteellisteoreettiseen keskusteluun vaan oli enemmän kuvailevaa tosiasioiden keruuta. Tarve saada puhdasta tietoa reaali maailman tapahtumista entisessä Neuvostoliitossa oikeutti käytännönläheiset analyysit ja raportit, joista puuttui teoreettinen problematisointi.¹⁰

Kansainvälisten suhteiden teorialla eksplisiittisesti Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan analyysiin sovellettuna oli paljon annettavaa sovjetologian tutkimusperinteelle ja tutkimusalan valtavirralle. Keskeisenä ongelmana oli kuitenkin se, miten tarkastella todellisuuden kompleksista luonnetta ja kuinka käsitellä monisyisiä tapoja lähestyä sitä. Siten postsovjetologialla oli syytä kehittyä kahteen suuntaan. Asioita tuli tarkastella sovjetologiaa ja sosiaalitieteen teorioita laajemmin. Tuli myös huomioida metateoreettiset tieteen luonnetta ja sosiaalitieteen kehitystä käsittelevät kysymykset sekä löytää vaihtoehtoisia kriteereitä ja mittareita teorioiden vertailemiseksi. Empiiriseen tutkimukseen tuli myös huolellisesti soveltaa vallitsevia sosiaalitieteen teorioita hyvin perusteltujen ratkaisujen ja metodien löytämiseksi, jotta oli mahdollista tarkastaa teorioiden yhtäpitävyys tosiasioiden kanssa ja vertailla näitä teorioita.¹¹ Sittemmin postsovjetologiasta on siirrytty monimuotoiseen Venäjää koskevaan tutkimuskenttään. Tämä näkyy muun muassa siinä, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevien analyysien laajentuneessa kirjossa.

Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen ilmestyneiden tutkimusten joukossa on lukuisia analyyseja, joissa tarkastellaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan muutostekijöitä sekä nostetaan esille jatkuvuutta korostavia näkökulmia. Näitä tutkimuksia voidaan luokitella esimerkiksi sen mukaan, miten niissä argumentoidaan ulko- ja turvallisuuspolitiikan muutoksista ja jatkuvuuksista ja miten näitä prosesseja selitetään: ovatko pääasialliset selitystekijät politiikan rakenteissa vai toimivuudessa, selitetäänkö poliittista toimintaa esimerkiksi instituutioiden sisäisistä valtakamppailuista käsin tietyissä olosuhteissa vai esimerkiksi poliittisen eliitin poliittisista uskomusjärjestelmistä, koulukunnista ja ideologioista käsin. Rakenteellinen jatkuvuus voisi esimerkiksi viitata poliittisten ryhmittymien väliseen institutionaaliseen jatkuvuuteen. Toimijuutta korostavissa selityksissä esimerkkinä jatkuvuudesta voisi-

---

¹⁰ Pursiainen 1998, 5–6.

¹¹ Pursiainen 1998, 8.

vat olla pysyvyydet eliitin sisäisissä uskomusjärjestelmissä. Vastaavasti muutoksen rakenteellisina indikaattoreina voisivat olla poliittisen vallan siirtymät yhdeltä ryhmittymältä toiselle tai presidentin vaihtuminen. Toimijuuteen liittyvinä muutoksen indikaattoreina saattaisivat olla tapahtumat, joiden seurauksena poliittista valtaa siirtyisi yhdeltä ideologiselta koulukunnalta toiselle, mikä näin ollen vaikuttaisi ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan.

1.2.1.2 Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitysvaiheet

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa Boris Jeltsinistä Vladimir Putiniin vuosien 1992–2014 aikana keskittymällä sekä presidenttien uskomusjärjestelmiin että politiikan teon kontekstiin. Tutkimustavoite viittaa siihen, että luodaan katsaus Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan (a) ajalliseen kehitykseen, (b) uskomusjärjestelmiin sekä (c) politiikan tekemiseen vaikuttaviin olosuhteisiin.

Venäjän vuoden 1993 perustuslain mukaan maan presidentti, joka on myös armeijan ylipäällikkö, ohjaa ulkopoliittikkaa. Venäjän presidentin asetukset ja käskyt velvoittavat niiden täytäntöönpanoon koko Venäjän federaation alueella.¹² Tämä havainto alleviivaa presidentin merkityksellistä roolia ulko- ja turvallisuuspolitiikan keulakuvana. Joissain nyky-Venäjää käsittelevissä tutkimuksissa on presidentin henkilökohtainen tausta nostettu politiikkaa selittäväksi tekijäksi. Tätä kautta muodostuu myös näkemys erilaisten intressiryhmien politiikasta.

Presidenttivaltaisen poliittisen järjestelmän takia Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on useissa tutkimuksissa tarkasteltu valtion johtajan kautta. Sakwan argumentissa yhdistyvät sekä presidentti-instituution luonne että presidenttien persoonallisuuspiirteet ja heidän omaksumansa roolit. Hänen mukaansa kahden vuosikymmenen nopeutettu muutosprosessi muokkasi ja rajoitti Gorbatsövin, Jeltsinin ja Putinin poliittisia johtajuuksia. Gorbatsövin ajan epäinstitutionalisoitumisen ja kroonisen institutionaalisen sekaannuksen sävyttämän muutosjohtajuuden jälkeen leimasivat Jeltsinin uusmonarkista hallintoa puolestaan henkilökohtaistuneet alueelliset suhteet ja suhteisiin sekä suosikkeihin nojaava ulkopoliittikka. Niin kutsutun Perheen roolia, jossa Perhe viittasi sisäpiirisuosikkeihin ja todellisiin perheenjäseniin, julistettiin etenkin vuoden 1996 jälkeen.¹³

---

¹² Ks. Venäjän federation perustuslaki luku 4, artikla 86, 87, 90.

¹³ Sakwa 2005, 255–257.

Sakwan mukaan Jeltsinin persoonallisuuspiirteet myös ruokkivat pestroikan aikana kehittyntä heikkoa institutionalisoitumisen astetta. Hänen mukaansa Putinin ideologia sen sijaan muistutti vanhan kommunismin henkeä yhdistettynä erikoisiin valtion tarpeisiin. Puolueen muutos valtioksi heijastui Sakwan tulkinnassa erilaisissa vastalogiikoissa, kuten vastakkainasettelussa meihin ja niihin, vihollisten sekä viideskolonnalaisten arvostelussa ja puolustuksellisessa asemassa, joka liittyi valtioon kohdistuviin uhkiin. Sakwan päätelmissä sekä Jeltsinin että Putinin hallintokausilla kaikkialla ilmeni institutionalisoitumisen ja henkilöitymisen välistä jännitettä.¹⁴

Aikaisemmissa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevissä tutkimuksissa on *ajallista* kehitystä hahmotettu erilaisten vaiheiden kautta, joita on nimetty kuvaavin käsittein. Uskomusjärjestelmiä on puolestaan enimmäkseen tarkasteltu erilaisten ulko- ja turvallisuuspolitiikan *aatesuuntien ja koulukuntien* kautta. Olosuhteita on aikaisemmissa tutkimuksissa pyritty hahmottamaan muun muassa *instituutioiden, kulttuurin* tai esimerkiksi *poliittisten ryhmittymien valta-asetelmien* kautta.

Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheita voidaan osittain kuvailla lukuisilla käsitteillä. Osassa tutkimuksista näitä vaiheita on nimetty samantyyppisillä käsitteillä. Toisissa tutkimuksissa nostetaan esille uusia määritelmiä. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitystä, evoluutiota, transformaatiota tai transitiota on kuvattu lukuisilla tavoilla. Esille on noussut erilaisia muutostai taitekohtia kuvaavia termejä sekä niihin sisältyviä käsitteitä. Esimerkiksi Ebba Sävborg-Romare on kiteyttänyt, kuinka Venäjän politiikan kehitys vuosina 1991–2000 määrittyi siirtymiksi *länsimyynteisten* vuosien politiikasta ajanjaksolla 1993–1996 *uusimperialistisen* politiikan vaiheeseen vuosina 1996–2000 ja tämän jälkeen *pragmaattiseen* politiikan vaiheeseen. Hänen Neuvostoliiton jälkeen Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitys viitattiin siirtymään ääripäästä toiseen ja lopulta kompromissiratkaisuun.¹⁵

Ekaterina Koldunovan artikkelissa on puolestaan kuvattu, kuinka vuosina 1990–1996 hallitsevassa asemassa oli *integrationistinen* eli länsimyynteinen lähestymistapa, minkä jälkeen seurasi *tasapainottelun ajanjakso* vuosina 1996–2000. Kolmantena vaiheena oli *pragmatismi* vuodesta 2000 lähtien.¹⁶

Rajan Kumarin artikkelissa osoitetaan, kuinka Neuvostoliiton jälkeisinä vuosina 1991–1995 Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka oli leimallisesti *uusliberaalia* ja *länsikeskeistä*¹⁷. *Euraasialaisen* politiikan ja *moninapaiseen*

---

¹⁴ Sakwa 2005, 255–257.

¹⁵ Sävborg-Romare 2000, 25–28.

¹⁶ Koldnova 2015, 28–29.

¹⁷ Kumar 2018, 213–216.

maailman tavoitteluun tähtäävän politiikan valtakausi oli ajanjaksolla 1996–2006¹⁸. Kolmantena kautena oli ”*peruuttamattomien suunnitelmien ja toimien*” politiikka vuosina 2007–2015, mikä viittasi Kumarin mukaan Venäjän interventionistisiin toimiin Georgiassa, Ukrainassa ja Syyriassa¹⁹.

Ekaterina Koldunova puolestaan määritteli presidenttien Vladimir Putinin (2000–2008 ja 2012–) ja Dmitri Medvedevin (2008–2012) valtakaudet *erilaisten ulkopoliittisten diskurssien ajanjaksoksi*, mikä viittasi tasapainotteluun euraasialaisen ja Venäjän Aasia-politiikan uudelleen arvioinnin kombinaatiossa²⁰.

Andrei P. Tsygankov argumentoi Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehittymisen vaiheita, joita hänen mukaansa kuvasivat Neuvostoliiton romahdusta seurannut *länsimyönteisten* valtakausi. Tämän jälkeen Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa alkoi leimata *suurvallan tasapainottaminen*. Kolmantena vaiheena oli siirtyminen *suurvallan normalisoinnin* kaudelle.²¹

Margot Lightin mukaan Venäjän sisä- ja ulkopoliitikassa alkoi vuoden 1992–1993 aikana kehitys kohti niin kutsuttua pragmaattista nationalismia samalla, kun länsimyönteisten liberaalien valtakausi heikkeni. Kolmantena poliittisena koulukuntana länsimyönteisten ja pragmaattisten nationalistien lisäksi olivat fundamentaaliset nationalistit. Pragmaattis-nationalistisen linjan juuret olivat Neuvostoliiton romahdusta seuranneessa ajanjaksossa, ja linja sai voimaa roolistaan jonkinlaisena poliittisten ääripäiden välisenä kompromissina.²²

Näistä edellä kuvatuista tutkimuksista voidaan löytää yhtäläisyyttä termeissä länsimyönteinen eli integrationistinen politiikka, uusimperialistinen ja tasapainottelun politiikka sekä pragmaattinen politiikka. Poliitiikan vaiheiden kestoon ja murrosvaiheisiin liittyviä erilaisia näkemyksiä kuitenkin ilmenee. Yhteisiä käsitteitä ovat muun muassa länsimyönteinen politiikka, tasapainottelemisen politiikka, normalisointi ja pragmatismi. Esimerkiksi esille nostettu *tasapainottaminen* viittaa moninapaisen maailman korostamiseen. Yhteistä on myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan muutoskohtien linkittyminen nimekkäisiin poliitikoihin. Tämän voidaan nähdä viittaavan ulko- ja turvallisuuspolitiikan *eliitti- ja johtajakeskeiseen luonteeseen*.

---

¹⁸ Kumar 2018, 216–220.

¹⁹ Kumar 2018, 220–223.

²⁰ Koldunova 2015, 382.

²¹ Tsygankov 2006, 154–155.

²² Light 1996, 33–100.

Miten aikaisemmissa tutkimuksissa määrittyvät Venäjän presidenttien omat poliittiset katsantokannat ja mihin koulukuntaan heidät luokitellaan? Koulukunta-arvioita on tehty esimerkiksi pää- ja ulkoministerien näkemyksistä. Esimerkiksi länsimyönteinen vaihe on liitetty Venäjän ensimmäiseen ulkoministeriin Andrei Kozyreviin ja ajallisesti Neuvostoliiton romahdusta seuranneisiin vuosiin²³. Myös Kozyrevin jälkeen ulkoministeriksi valitun Jevgeni Primakovin näkökantoja on analysoitu erilaisista lähtökohdista käsin²⁴, ja esimerkiksi Tsygankovin mukaan hänet on määritelty tasapainottajaksi ja moninapaisen maailman kannattajaksi²⁵.

Clover analysoi geopolitiikan ja euraasialaisen doktriinin uudelleen nousua²⁶. Myös hänen mukaansa Primakovin politiikka sopi kyseiseen teoriaan. Euraasialaisuus oli imperialistista mutta ei nationalistista ja messiaanista muttei ylenpalttisen sovinistista. Duginin mukaan kahdella vallalla oli kilpailevat strategiset imperatiivit, jotka olivat kulttuurisesti perustavanlaatuisesti vastakkaisia. Meri- ja maa-alueiden välinen antagonismi rinnastui itä-länsijakoon. Länsivastainen liittouma, kuten Venäjä, Iran, Japani ja Saksa, saattoi mahdollistaa amerikkalaisen vaikutusvallan häätämisen mantereelta. Venäjän federaation kommunistisen puoleen johtaja Gennadi Zjuganov väitti Venäjän olevan alisteinen lännelle. Venäjän tuli vahvistaa ortodoksista maailmaa yhtenäiseksi blokiksi ja rakentaa läheiset suhteet radikaalin islamin kanssa. Euraasialaisuus kolmantena tienä näyttäytyi tässä visiossa mahdollisena tulevaisuuden ulkopolitiikkana.²⁷

Bobo Lo kuvailee, kuinka ulko- ja turvallisuuspoliittisen tasapainottamisen prosessiin liitetty moninapaisen maailman teesi yhdistää Venäjää ja Kiinaa ja näkyy siinä, miten ne korostavat Yhdistyneiden kansakuntien roolia globaalissa päätöksenteossa ja painottavat suvereniteettia läntisten ”humanitaarinen interventio”- ja ”rajoitettu suvereniteetti” -käsitteiden sijaan. Moninapaisessa maailmassa Yhdysvallat, Venäjä, Länsi-Eurooppa, Kiina, Intia ja Japani tekevät suuret päätökset. Kyseessä on elitistinen visio, joka vastustaa Yhdysvaltojen hegemonista roolia maailmanpolitiikassa.²⁸ Myös Kutchins ja Zevelev viittaavat terminologisesti *suurvallan tasapainottajiin*, jotka heidän mukaansa koostuivat entisistä länsimyönteisistä liberaaleista ja joiden ajattelusuunnan

---

²³ Ks. esim. Light 1996, 33.

²⁴ Ks. esim. Surovell 2005, 223.

²⁵ Tsygankov 2006, 154.

²⁶ Ks. myös John Berrymanin artikkeli *Geopolitics and Russian foreign policy* *International Politics* (2012) *International Politics* (2012) 49, 530–544.

49, 530–544.

²⁷ Clover 1999, 9–13.

²⁸ Lo 2004, 296.

kannattajina olivat suurin osa parlamentin toimeenpanohaaran jäsenistä sekä poliittisista puolueista Yhtenäinen Venäjä ja Oikeudenmukainen Venäjä.²⁹

Esimerkiksi Tsygankov³⁰ ja Light³¹ ovat määritelleet esille nousseita käsitteitä nimenomaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kontekstissa. Tsygankovin mukaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kolme pääasiallista koulukuntaa ovat länsimyönteiset, suurvallan normalisoijat sekä suurvallan tasapainottajat. Käsitteet sisältöineen voidaan esitellä seuraavan taulukon 1 tapaan:

Taulukko 1. Tsygankovin poliittisten koulukuntien luokittelu³²

	<i>Integrationistit</i>	<i>Suurvallan normalisoijat</i>	<i>Suurvallan tasapainottajat</i>
Uhka	<i>Eristys lännestä</i>	<i>Taloudellinen heikkous ja terrorismi</i>	<i>USA:n yksinapaisuus</i>
Tavoite	<i>Länsi-integraatio</i>	<i>Suurvallan normalisointi</i>	<i>USA:n tasapainottelu</i>
Keinot	<i>Liberaali talous- ja poliittinen järjestelmä Länsimyönteinen politiikka Puuttumattomuus Itsenäisten valtioiden yhteisön alueeseen</i>	<i>Valtiojohtoinen talouden liberalisointi Taloudellinen ja turvallisuuspoliittinen länsiyhteistyö Vaikuttaminen entisellä NL:n alueella</i>	<i>Merkantilistinen modernisaatio Strategiset liittoumat USA:n ulkopuolella Entisen NL:n alueen uudelleen integraatio</i>
Tukiliittoumat	<i>Markkinasuuntautuneet eliitit ja liberaali media</i>	<i>Kaupallisten ja turvallisuusintressien sekoitus</i>	<i>Sotilasteolliset Jotkut turvallisuuspalvelut</i>
Teoriat	<i>Läntiset keskinäisriippuvuusteoriat</i>	<i>Läntiset geopolittiset ja -talousteoriat</i>	<i>Venäläiset geopolittiset teoriat</i>

²⁹ Kutchins & Zevelev 2012, 149.

³⁰ Ks. Tsygankov, A. (2003) ”Mastering Space in Eurasia: Russia’s Geopolitical Thinking after the Soviet Break-Up”. *Communist and Post-Communist Studies* 36, 101–127, Tsygankov, A. (2005) ”Vladimir Putin’s Vision of Russia as a Normal Great Power.” *Post-Soviet Affairs* 21:2, 132–158, Tsygankov, A. (2006) ”New Challenges for Putin’s Foreign Policy”, *Orbis* 50: 1, 153–165. Tsygankov, A. (2007) ”Finding a Civilizational Idea: ”West”, ”Eurasia” and ”Euro-East” in Russia’s Foreign Policy”, *Geopolitics*, 12, 375–399.

³¹ Ks. Light M. (1996): ”Foreign Policy Thinking”, 33–100. Teoksessa Malcolm, N. & Pravda, A. & Allison, R. & Light, M. (toim.) *Internal Factors in Russian Foreign Policy*. Oxford: Royal Institute of International Affairs. Light, M. (2003): ”In Search of an Identity: Russian Foreign Policy and the End of Ideology”. *Journal of Communist Studies & Transition Politics*, 19:3, 42–59.

³² Tsygankov 2005, 141.

Tsygankovin arviossa Putin kuului suurvallan normalisoijiin. Hänen mukaansa vaikutti siltä, että entiseen ulkoministeri Kozyreviin profiloituneet länsiyönteiset ideat saivat uutta kannatusta primakovilaisiin prioriteetteihin³³ kohdistuneen kritiikin myötä³⁴. Tsygankovin mukaan euraasialaisuus oli kariutunut ja Putinin visio voittanut. Kasvavan ulkopoliittisen konsensuksen mukaan Primakovin inspiroima euraasialaisuus oli vanhentunut, taloudellisesti kohtuuton, potentiaalisesti vastakkainasettelua lietsova ja kyvytön ratkaisemaan sivilisaatiodilemmaa. Putinin Venäjä eurooppalaisena suurvaltana indikoi sivilisaatioidean muutosta. Terrorismi- ja energiakysymykset sitoivat yhteen kaupallisten ja turvallisuusintressien koalitiot. Ryhmittymät, joilla oli erilaiset maailmankatsomukset, suosivat Putinin poliittista johtajuutta. Sivilisaatiodilemman ratkaiseminen luomalla uudelleen yhteys Euroopan kanssa osittain onnistui. Putinin visio pyrki korjaamaan aikaisempien näkökulmien puutteet. Länsiyönteisten visio ei saanut sisäpoliittista tunnustusta. Radikaalisti muuttuneet paikalliset olosuhteet ja Naton laajenemispäätökset rapauttivat visiota Venäjästä osana länttä, eikä alueellinen yhteys euraasialaisvaltioiden, Kiinan ja Intian kanssa ollut onnistunut. Putinin visiossa kytkeytyivät eurooppalaisuuden edistäminen ja suurvaltaisuus.³⁵

Eräissä tutkimuksissa arvioitiin puolestaan Venäjän politiikkaa leimaavan joko tasapainottelupolitiikka tai yhteistyöpolitiikka, koska nämä pääasiassa koettiin toisilleen vastakkaisiksi tendensseiksi. Esimerkiksi Bukkvoll määritteli tasapainottelupolitiikan ja yhteistyöpolitiikan toisilleen vastakkaisiksi lähestymistavoiksi. Hänen mukaansa Putin vaihtoi läntistä valta-asetelmaa vastaan suuntautuneen tasapainottelupolitiikan yhteistyön laajentamiseksi: terrorismintorjunnan, uuden strategisen asevalvontasopimuksen ja Venäjä–Nato-yhteistyön vahvistamiseksi. Uudella strategisella kumppanuudella oli kuitenkin horjuva sisäpoliittinen asema huolimatta öljy- ja kaasualan eturyhmittymän, muiden bisnesryhmittymien ja turvallisuuspalvelun joidenkin sektoreiden tuesta. Venäjän politiikkaan ei ollut kehittynyt eristämispyrkimyksiä tai lännen vastaisia liittoumia vakavasti otettavina ja läntistä kumppanuutta haastavina paradigmoina. Sisäpoliittiset haastajat löytyivät sellaisten ryhmittymien sisäältä, jotka puolustivat materiaalista oman edun tavoittelua ja kolhiutunutta kansallisyylpeyttä.³⁶

Samaan suuntaan kulki Treninin näkökulma. Hänen mukaansa Putin hylkäsi Jeltsinin Yhdysvaltoja tasapainottelevan moninapaisuustavoitteen tun-

---

³³ Mukaan lukien Ivyn elvyttäminen integraatiomekanismina, Naton itälaajentumisen vastustaminen, sotilaallisen yhteistyön kehittäminen Iranin kanssa ja tavoite rakentaa Venäjä–Kiina–Intia-turvallisuus-akseli.

³⁴ Tsygankov 2006, 155.

³⁵ Tsygankov 2007, 375–399.

³⁶ Bukkvoll 2003, 223–242.

nustamalla Yhdysvaltojen hallitsevan aseman ja omaksumalla omaa syyllisyyttään korostavan asenteen Itsenäisten valtioiden yhteisöön (Ivy). Yhdysvaltojen haastamisen sijaan pyrki Putin lähentymään Euroopan kanssa puntaroiden uudelleen suhteita Kiinaan. Talous Venäjän kansainvälispoliittisen aseman avaintekijänä ohitti geopoliittiset suunnitelmat, mikä Treninin argumentaatiossa viittasi pragmatismiin voittoon niin kutsutuista Primakovin päämääristä. Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteiden laadullisen muutoksen käynnistäjänä olivat 11.9.2001 terrori-iskut, ja prosessi näkyi terrorismintorjunnan pilarina. Strategisesta kumppanuudesta kehittyi ontto fraasi, eikä Venäjästä saanut tulla Yhdysvaltojen alempiarvoista partneria. Eliitin omaksuma perinteen jako Yhdysvaltoihin kaukoläntenä ja Euroopan unioniin lähiläntenä viittasi pyrkimykseen hyödyntää kaikki näiden välillä ilmenevät kuilut. Taloutta oli globalisaation myötä perustavanlaatuisesti muutettava investointien ja teknologian sisäänvirtauksella. Suhteet vaikutusvaltaisiin valtioihin nousivat jälleen esille. Kiina oli sekä partneri että potentiaalinen uhka ja Ivy puolestaan turvallisuus- ja talousprojekti.³⁷

Trenin arvioi Putinin poliittisen koulukunnan olevan niin kutsuttu *deržavnik*, mikä viittasi valistuneeseen statistiin, jonka ajattelun ytimessä Venäjän valtio ei olisi mitään, ellei se olisi suurvalta. Putinin näkökulmassa valtion elpymisen ja tulevaisuuden menestyksen avaimena olisi talouden modernisointi. Laaja-alainen poliittinen kontrolli oli tarpeen takaamaan sisäpoliittisen vakauden säilymistä modernisaatioprosessin aikana.³⁸

Haasin arviossa eliitin mielenlaadussa oli kuitenkin havaittavissa pidemmän linjan jatkuvuutta, mikä heijastui Putinin länsisuuntautuneiden eleiden kritiikkinä ja ilmeni sisäpoliittisena tasapainotteluna turvallisuusjärjestelmän ja taloudellisten kapasiteettien välillä. Pidemmällä aikavälillä Putin pyrki Haasin arviossa vahvistamaan Venäjän kansainvälispoliittista asemaa hylkäämättä sotilaallisia keinoja. Läheisempien suhteiden Euroopan unionin kanssa nähtiin heikentävän Euroopan unionin ja Yhdysvaltojen välisiä suhteita. Länsiliittouman hajaannus tukisi venäläistä moninapaisuutta. Venäjän turvallisuuspolitiikkaa ohjaavissa ulko- ja turvallisuuspoliittisissa asiakirjoissa sekä sotilasdoktriineissa omaksuttiin jämäkkä asenne länttä kohtaan, vahvistettiin asemia Ivyssä ja globaalisti sekä painotettiin sotilaallisia keinoja turvallisuuspolitiikan instrumentteina.³⁹

---

³⁷ Trenin 2003/04, 76–83.

³⁸ Trenin 2003/04, 77.

³⁹ Haas 2003.

1.2.1.3 Eliitin konsensus, aatesuunnat ja vallitsevat koulukunnat

Edellä on tarkasteltu Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan ajallisia kehitysvaiheita aikaisempien tutkimusten pohjalta. Esille on myös noussut näkemys, jonka mukaan jonkinlainen ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeva konsensus olisi kehittynyt eliitin sisällä. Tässä osiossa luodaan katsaus siihen, mitä tämä tarkoittaa.

Mankoffin mukaan Venäjällä on *laaja konsensus ulkopoliitiikan yleisistä päämääristä, joihin lukeutuu yhteinen näkemys moninapaisessa maailmassa sijaitsevasta Venäjästä täysin suvereenina suurvaltana, jonka toimintaa eivät rajoita kansainväliset normit ja instituutiot ja jolla on tietynlainen oikeus puuttua lähialueidensa asioihin*. Ulkopoliittisen keskustelun ytimessä on se, miten nämä tavoitteet saavutetaan, ei se, minkälaista ulkopoliitiikkaa Venäjän tulisi toteuttaa. Muutosta Venäjän ulkopoliitikassa on Putinin kauden aikana edustanut ideologian merkityksen väheneminen ulkopoliitiikan muotoutumisessa. Tästä huolimatta eliitti jakaantuu hänen mukaansa neljään pääkategoriaan, joita ovat keskustalaiset, länsimieliset, nationalistit ja uusimperialistit tai euraasialaiset. Kysymys ei Mankoffin mukaan ole siitä, mikä poliittinen koulukunta on vahvin, vaan siitä, että Putin tasapainottelee ryhmittymien välillä antaen kullekin ryhmittymälle jotain mutta ei kaikkea.⁴⁰

Rafael Khachaturianin mukaan nationalistisella ideologialla onkin instrumentaalinen arvo Venäjän politiikassa. Sen merkitys määrittyy poliittisten päämäärien mukaan. Hänen mukaansa poliittisen eliitin sisällä ei ole yhtenäistä, laajamittaista nationalistista liikettä, joka yhdistäisi eliittiä uusnatsiliikkeisiin. Khachaturianin mukaan niin kutsuttu voimamiesryhmittymä liittyy taloudellisen nationalismin nousuun Venäjän poliittisessa johdossa.⁴¹ Charles Cloverin mukaan suurin osa euraasialaisen ryhmittymän edustajista pyrkii erottautumaan venäläisestä nationalismista muun muassa liittoutumia korostamalla⁴².

Keskustalainen ryhmittymä uskoo, että Venäjän valtion historia ja kulttuuri yhdistelevät eurooppalaisia ja aasialaisia elementtejä ja että sillä on näin itäisten ja läntisten kulttuurien välillä erityisasema. Aatesuunnalla on ollut vaikutusvaltainen asema Venäjän hallinnossa 1990-luvun puolestavälistä saakka ja jatkuvuutta Jeltsinin ja Primakovin ajoilta Putinin kaudelle; Putin uskoo, että Venäjän vaikutuspiiriin lukeutuu koko maailma, mutta jakaa keskustalaisten näkemyksen hyvien suhteiden merkityksestä entisten Neuvosto-

---

⁴⁰ Mankoff 2008, 44, 45.

⁴¹ Khachaturian 2009, 21, 23, 24.

⁴² Clover 1999, 13.

liiton tasavaltojen kanssa sekä muiden naapurimaiden, kuten Kiinan, sekä Intian, Iranin ja EU:n globaalien politiikan komponentteina. Ryhmittymä tukee diplomatiaa, joka vahvistaa Venäjää itsenäisenä kansainvälisen toimijana ja keskittyy parantamaan suhteitaan naapureihinsa pyrkien samanaikaisesti välttämään konfrontaatiota lännen kanssa. Keskustalaiset aatteet ovat suosittuja akateemisissa piireissä, mutta byrokraattisessa eliitissä edustus on vähäisempää.⁴³

Länsimyönteiset ovat vähiten arvovaltainen ryhmittymä Venäjän eliitin sisällä. Ryhmittymä kokee läheisten suhteiden sekä Euroopan unionin että Yhdysvaltojen kanssa olevan Venäjän kansainvälisen aseman tukijalkana. Suuntauksen kannattajat korostavat Venäjän tarvetta yhteistyöhön lännen kanssa osana yleisempää strategiaa maan muuttamiseksi liberaalidemokratiaksi ja demokraattisen globaalien yhteisön jäseneksi. Aatesuunnan edustajille mukautuminen kansainvälisiin normeihin mahdollistaa Venäjän integraation läntisiin instituutioihin. Länsimyönteisten vaikutusvaltaa rajoittaa se, että nämä prioriteetit törmäävät tavoitteisiin, joita on turvallisuuspalveluilla ja sotilasteollisilla eliitin sisäisillä intressiryhmittymillä.⁴⁴

Etnisten nationalistien ryhmittymä keskittyy puolustamaan etnisten venäläisten oikeuksia entisen Neuvostoliiton alueella ja vahvistamaan federaation etnistä puhtautta. Ryhmittymän edustajat ovat vähemmän kiinnostuneita Venäjä–Yhdysvallat-suhteista ja suosivat pienempää, homogeenisempää ja eristäytyneempää valtiota. Uusimperialistit ovat puolestaan ajoittain keskittyneet Yhdysvaltojen aiheuttamaan uhkaan käyttäen geopolittista terminologiaa, mukaan lukien brittiläisen *Sir Halford Mackinderin* näkemys Euraasiasta ”sydänmaana”, ja nähneet maantieteellisen alueen Venäjän luonnollisena vaikutuspiirinä. Uusimperialistit uskovat Venäjän kykenevän muodostamaan valtioiden blokin haastamaan länttä globaalisen johtajuuden saavuttamisessa, koska länsi koetaan Venäjän suoraksi geopolittiseksi kilpailijaksi. Tässä ryhmittymässä esiintyvien näkökulmien mukaan Venäjän tulisi muodostua uusien valtioiden liittouman ytimeksi, joka kykenee vastustamaan Yhdysvaltojen globaalia ”sotilaallista diktatuuria”. Useat uusimperialistit näkevät Shanghain yhteistyöorganisaation Venäjää, Kiinaa ja Keski-Aasian tasavaltoja yhdistävänä edellä kuvatun kaltaisena liittoutumana.⁴⁵

Tsygankovin mukaan uuden geopolittisen ajattelun viriäminen Venäjällä linkittyy euraasialaisuuteen tai kuvitteelliseen ajatteluun, joka koskee maantieteellistä Euraasian aluetta. Euraasialaisuus tarkoittaa Venäjän geopolittisen ja kulttuurisen erityisluonteen korostamista verrattuna Eurooppaan ja Aa-

---

⁴³ Mankoff 2008, 46, 47.

⁴⁴ Mankoff 2008, 47.

⁴⁵ Mankoff 2008, 45.

siaan. Nyky-Venäjällä on hänen mukaansa pääasiassa neljä euraasialaispohjaista ryhmittymää, joilla kaikilla on eriävät perinteet ja poliittiset suuntaukset. Näitä ovat laajenemista ja sivilisaatiota korostavat, vakauttajat sekä talousmaantiedettä korostavat koulukunnat.⁴⁶

Talousmaantiedettä korostavat puolustavat Venäjän euraasialaista identiteettiä erilaisten taloudellisten ja kulttuuristen vaikutusten risteysten ja näkevät maailman liberaalin kansallisvaltioiden rajat ylittävän lähestymistavan ja kriittisen maantieteen yhdistelmänä. Koulukunnan edustajille maailma on lisääntyvästi keskinäisriippuvainen, mutta myös länsipainotteinen ja kulttuurisesti pluralistinen. Edustajien maailmankuvassa mahdollisuudet ovat yhtä tärkeitä kuin uhkat ja vaarat, jotka pääasiassa ovat talousmaantieteellisiä. Pääasiallinen turvallisuuteen liittyvä tarkoitus on enemmän taloudellinen menestys ja sosiaalinen kehitys kuin poliittinen järjestys ja vakaus. Suuntauksen edustajat uskovat, että mikäli Venäjä kykenee hyödyntämään risteysasemaansa keskellä Euraasiaa ja kykenee kehittämään koherentin strategian yli-alueelliselle kehitykselle, suotuisana lopputulemana olisi myös alueen poliittinen järjestys ja vakaus.⁴⁷

Vakauttajille ulkopoliitiikan tulisi tiukasti nojata Venäjän kansallisiin intresseihin ja keskeiseen maantieteelliseen asemaan Euraasiassa. Koulukunnan edustajat näkevät Venäjän ja Euraasian arvomaailman ja mission lännestä eriävänä, mutta Venäjä ei välttämättä ole länsivastainen. Vakauttajille Venäjän historiallinen yhteistyö lännen kanssa ei ole uhannut sen suvereniteettia tai kulttuurista erityisyyttä. Suhtautuminen Neuvostoajan ulkopoliittikkaan saattaa olla melko kriittistä. Koulukunnan maailmankatsomus muistuttaa 1800-luvun eurooppalaista politiikkaa: vaikka maailma ei ole pohjimmiltaan vihamielinen, se koostuu itsekkäistä, valtaa tavoittelevista ryhmittymistä, joiden intressejä tulee tasapainottaa rauhan ja vakauden ylläpitämiseksi. Suhtautumisessaan entisen Neuvostoliiton alueeseen koulukunnan edustajat jakavat euraasialaisten intressin sen kontrolloimiseksi mutta eivät koe, että kontrollin pitäisi olla muodollista tai poliittista tai sisältää voimankäyttöä.⁴⁸

Ekspansiota ja sivilisaatiota korostavat koulukunnat edustavat euraasialaisen ajattelun konservatiivista siipeä. Edelliset mieltävät Venäjän kulttuurisesti länsivastaisena valtiona ja alati laajentumaan pyrkivänä alueellisena imperiumina. Ekspansiota korostavat kokevat etupäässä Yhdysvaltoihin liitetyn atlantismin tai kaupankäyntisivilisaation suurimpana uhkana Venäjän kulttuu-

---

⁴⁶ Tsygankov 2003, 106.

⁴⁷ Tsygankov 2003, 107.

⁴⁸ Tsygankov 2003, 108.

riselle identiteetille ja valtapyrkimyksille. Maailmaa leimaa ikuinen geopolitiisten yksiköiden välinen kamppailu⁴⁹. Koulukunnan edustajat pyrkivät haastamaan Euroopan Yhdysvaltoja vastaan rakentaakseen laajemman geopolitiisten liittolaisten akselin vastustaakseen atlanttisia vaikutteita.⁵⁰

Sivilisaatiota korostavat koulukunnat näkevät Venäjän itsenäisenä yksikönä yleisesti vihamielisessä maailmassa, joka on kulttuurisesti länsivastainen. Imperiumit näyttäytyvät itsenäisinä sivilisaatioina, jotka ovat suhteellisen omavaraisia ja geopolitiisesti vakaita, eivät jatkuvasti laajenemaan pyrkiviä. Euraasiaan liittyvänä turvallisuushaasteena on eloonjääminen ja sivilisaatioon liittyvän omavaraisuuden ja itsevaltiuden säilyttäminen.⁵¹

Tsygankov on tarkastellut Venäjän ulkopoliittikkaa sivilisaation eli kulttuurisesta näkökulmasta. Hänen mukaansa ulkopoliittikka tuli nähdä osana laajemman sosiaalisen ympäristön tuotteena, joka värittää kansakunnan tarkoitusta ja kehityksen suuntaa. Sivilisaatioanalyysi korostaa kulttuurin ja identiteetin roolia maailmanpolitiikassa ja kansakunnan tarpeita tulla hyväksytyksi laajemmassa kulttuurisessa yhteisössä.⁵² Tsygankovin analyysissä Venäjä on tienhaarassa kolmen keskenään erilaisen koulukunnan kilpaillessa keskenään, ja hän tarjoaa ”sivilisaatiodilemmaan” erilaisia ratkaisuja.⁵³ Tsygankov määrittelee mahdollisiksi ratkaisuksi ”Länsi”, ”Euraasia” tai ”Euroopan ja Idän yhdistelmän”⁵⁴.

Tsygankovin mukaan sivilisaatioideoiden mahdollisuuksiin Venäjällä vaikuttivat sekä lännen toiminta että *sisäpoliittiset olosuhteet*. Hänen mukaansa länsimyönteinen visio epäonnistui sisäpoliittisen vastustuksen vuoksi. Dramaattisesti muuttuneet sisäpoliittiset olosuhteet ja länsimaiden päätös Naton laajenemisesta rapauttivat mielikuvaa Venäjästä osana länttä. Euraasialaisprojektin epäonnistumiseen puolestaan vaikuttivat hankaluudet alueellisten yhteyksien järjestämisessä muun muassa Kiinan ja Intian kanssa, vaikka suurvallan idea tavoitti laajan yleisön. Kolmannen projektin haasteeksi Tsygankov nostaa hankaluuden yhdistää yhtäältä eurooppalaisuutta ja demokratiaa sekä toisaalta suurvaltaisuutta.⁵⁵ Tsygankovin analyysi huomioi maan sisäpoliittisten olosuhteiden merkityksen valtion ulko- ja turvallisuuspolitiikalle.

---

⁴⁹ Ks. esim. Matthew Edwardsin artikkeli ”The New Great Game and the new great gamers: principles of Kipling and Mackinder”, *Central Asian Survey* (March, 2003) 22(1), 83–102.

⁵⁰ Tsygankov 2003, 109.

⁵¹ Tsygankov 2003, 109–110

⁵² Tsygankov 2007, 376

⁵³ Tsygankov 2007, 380.

⁵⁴ Ks. Liite 1, taulukko 18.

⁵⁵ Tsygankov 2007, 393

Yhteenvedona voidaan esittää, että käsitteellisistä eroista huolimatta eri tutkimuksissa viitataan pääasiassa samankaltaisiin kategorioihin, jotka yksinkertaistettusti tarkoittavat sitä, että niin kutsutut länsimyönteiset poliittiset ryhmittymät ovat länsisuuntautuneita ja pyrkivät integroimaan Venäjää läntisiin organisaatioihin korostaen samalla Venäjän kuuluvuutta länteen, yhteisen arvomaailman pohjalta. Nationalistisemmat, Venäjän kulttuurisen eroavuuden ja omaleimaisuuden, tai niin kutsutun ”kolmannen polun”⁵⁶, euraasialaisen koulukunnan kannattajat puolestaan ovat länsimyönteisiin verrattuna ideologisen jatkumon toisessa ääripäässä. Näiden väliin jääville koulukunnille on annettu eri tutkimuksissa erilaisia määreitä, kuten *normalisoijat*, *pragmaatit*, *keskustalaiset* ja *pragmaattiset nationalistit*. Yhteistä useille aikaisemmille tutkimuksille on myös se, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan muutokset ja jatkuvuudet määrittyvät painopistemuutoksina näiden eri koulukuntien välisissä valtasuhteissa erinäisien syitten takia.

1.2.1.4 Ääripäiden välissä olevat koulukunnat ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa selittävinä tekijöinä

Edellä on esitelty aikaisempia tutkimuksia, joissa on nimetty erilaisia ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheita ja esitelty näkökulmia, joiden mukaan Venäjän poliittisessa eliitissä on kehittynyt konsensus ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Mankoffin mukaan konsensus rakentuu presidentin eri poliittisten koulukuntien välissä tasapainottelevalle roolille. Samaan suuntaan kulkee muun muassa Lightin näkemys siitä, kuinka Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan muutosta selittävänä tekijänä on argumentti siitä, kuinka yhden sisä-, ulko- ja turvallisuuspoliittisen koulukunnan, eli pragmaattisen nationalismin, ympärille kehittyi eliitin sisäinen konsensus, joka koskee maan ulko- ja turvallisuuspoliittisia prioriteetteja Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa vuosina 1992–2014. Näiden argumenttien mukaan konsensuksessa kyseessä olisi tasapainottelu poliittisten koulukuntien ääripäiden välillä.

Margot Light on yhdessä Neil Malcomin kanssa kuvannut, kuinka pragmaattisesta nationalismista kehittyi Neuvostoliiton romahduksen jälkeen Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan johtava ajattelusuunta. Lightin analyysissä ulkopoliitiikan muutos yhden vuoden aikana (1992–1993) tarkoitti päätöksentekijöiden kykenevyyttä suurempaan johdonmukaisuuteen ja konsensukseen⁵⁷. Myös Neil Malcolm määritteli politiikan muutoksen laajemman

---

⁵⁶ Clover 1999, 13.

⁵⁷ Light 1996, 33–100.

konsensuksen kehittymiseksi⁵⁸. Light kuvailee, kuinka vuoden 1993 loppua kohti eroavuudet niin kutsuttujen liberaalien länsimyönteisten ja pragmaattisten nationalistien välillä hävisivät miltei kokonaan, ulkopoliitiikka pohjautui uusiin erityisiin kansallisiin intresseihin ja kuinka ilmaantui suhteellisen laaja konsensus kansallisesta turvallisuudesta. Päättävöitteeksi tuli suurvaltana säilyminen, jota osoitettiin lähiulkomailla⁵⁹. Myöhemmässä analyysissään Light päätteli, että pragmaattisesta nationalismista oli tullut vallitseva konsensus, joka tasapainotteli liberaalien länsimyönteisten ja fundamentalististen nationalististen ideoiden välillä⁶⁰. Lightin perustavanlaatuista politiikan muutosta koskeva analyysi on yhdensuuntainen Arbatovin analyysin kanssa⁶¹.

Lightin määritelmän mukaan pragmaattinen nationalismi suosi demokration vahvistamista, ei pyrkinyt palaamaan entisiin taloudellisiin ja poliittisiin käytäntöihin ja sisälsi maltillisia nationalistisia näkökulmia. Konflikteja ilmensi Venäjän ja kehittyneiden demokratioiden välillä. Venäjän nousu vahvaksi valtioksi ei ollut lännen intressien mukaista. Pragmaattisnationalistisen suuntauksen edustajat vaativat itsenäisempää politiikkaa suhteessa länteen ja rationaalista analyysia kansallisista intresseistä. Lisäksi Venäjän tuli monipuolistaa kansainvälispoliittisia suhteitaan, koska sen suhteet Aasiaan ja Lähi-itään lisäisivät sen vaikutusvaltaa länsisuhteissa. Pragmaattisnationalistisen linjan mukaan Itsenäisten valtioiden yhteisö (Ivy), joka käsitti Neuvostoliiton jälkeisen geopoliittisen alueen, oli Venäjälle elintärkeä. Aluetta ei tullut rakentaa uudeksi Neuvostoliitoksi mutta integraatiopoliitiikkaa tuli suosia: tässä tehtävässä kansainvälisen yhteisön tulisi tunnustaa Venäjän vastuunalaisuus.⁶²

Lightin päätelmissä pragmaattisnationalistisen suuntauksen hallitsevuus viittaa *reaalipoliitiikan* omaksumiseen ulkopoliitiikan perustaksi, minkä voisi odottaa olevan minkä tahansa valtion ulkopoliittisen eliitin peruslinja. Vaikka venäläiset aika ajoin tukeutuivat voimakkaaseen poliittiseen retoriikkaan, erosivat puheet käytännön politiikasta eikä kyse ollut äärikansallismielisestä suuntauksesta tai fundamentalististen nationalistien vahvistuvasta poliittisesta asemasta. Sen sijaan pragmaattinen nationalismi viittasi käytännölliseen yhteistyöhön lännen kanssa. Ei-läntinen Venäjä ei näin ollen tarkoittanut lännen vastaista Venäjää. Lightin päättelyn mukaan suurin muutos oli marxismileninismiin nojaavan kommunistisen ideologian päättyminen. Vaikka kansallisen turvallisuuden ja ulkopoliitiikan konsepteilla sekä sotilasdoktriineilla oli

---

⁵⁸ Malcolm 1996, 135.

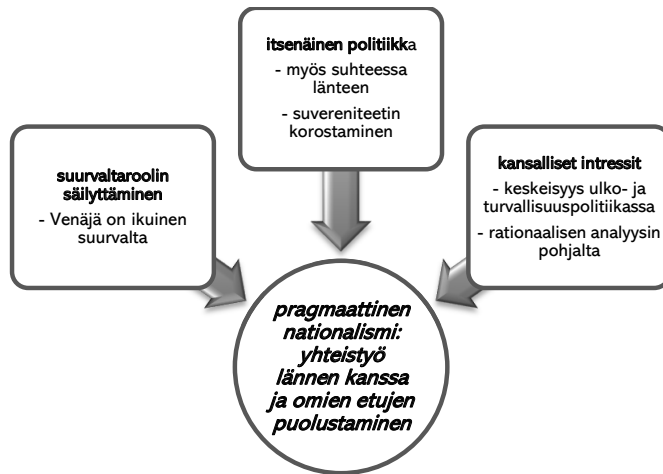
⁵⁹ Light 1996, 72.

⁶⁰ Light 2003, 42–59.

⁶¹ Ks. Arbatovin analyysista hänen artikkelinsa, Arbatov, A. (1993) ”Russia’s Foreign Policy Alternatives”. *International Security*, 18 (2), 5–43.

⁶² Light 2003, 42–59.

tärkeä rooli Venäjän näkemyksiä ja sen roolia maailmassa heijastavina evoluutiokarttoina, periaatelausumina, ei niillä ollut ideologisia piirteitä eivätkä ne toimineet menneisyyden tai ideaalin tulevaisuuden kuvauksina. Niissä ei myöskään kuvattu tarkkoja menetelmiä ulkopoliittisten päämäärien saavuttamiseksi.⁶³ Lightin analyysissa pragmaattinen nationalismi on mahdollista kiteyttää seuraavassa kuviossa 1 esitetyllä tavalla.

Kuvio 1 Pragmaattinen nationalismi Lightin mukaan⁶⁴

Lightin argumentaatiossa pragmaattinen nationalismi on reaalipolitiikkaa. Lähtökohtaisen oletuksen mukaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin sisällä hallitsevana konsensusena olisi näin ollen reaalipoliittinen maailmanmieltämisen tapa⁶⁵. Mikäli näin on, edustaa pragmaattinen nationalismi merkittävää jatkumoa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa länsi-myönteisten hegemonian jälkeen vuodesta 1993 alkaen. Olisi siis todennäköistä, että myös Venäjän presidentit olisivat pragmaattisen nationalismin edustajia.

⁶³ Light 2003, 42–59.

⁶⁴ Ks. Light M. (1996) "Foreign Policy Thinking", 33–100. Teoksessa Malcolm, N. & Pravda, A. & Allison, R. & Light, M. (toim.) *Internal Factors in Russian Foreign Policy*. Oxford: Royal Institute of International Affairs. Ks. myös Light, M. (2003) "In Search of an Identity: Russian Foreign Policy and the End of Ideology". *Journal of Communist Studies & Transition Politics*, 19:3, 42–59.

⁶⁵ Ks. leimallisesti venäläisestä poliittisen realismin koulukunnasta, esimerkiksi Tatyana A. Shakleyinan ja Aleksei D. Bogaturovin artikkeli: *The Russian Realist School of International Relations* 2004. Artikkelin on julkaissut *Communist and Post Communist Studies* 37 (2004), 37–51.

Pragmaattiselle nationalismille on olemassa myös rinnakkaiskäsitteitä, joita ovat muun muassa Mankoffin esille nostama keskustalaisuus⁶⁶ sekä geopolittinen realismi⁶⁷. Osaksi geopolittista realismia tai realismia ovat Medvedev ja Sergounin nostaneet *vahinkojen minimoinnin* käsitteen. *Yleinen* vahinkojen minimoinnin määritelmä näkee sen prosessina, jossa pyritään rajoittamaan toiminnan tai virheen haitallisia vaikutuksia, tai sota-aikana pyrkimykseenä tarkkaan suunnitteluun tarpeettomien kuolemien välttämiseksi⁶⁸.

Medvedevin argumentaatiossa vahinkojen minimointipolitiikka oli kultaisen keskitien vaihtoehto, kompromissi valtion operationaalisten vaihtoehtojen määrittelijöinä toimivien poliittisten tavoitteiden ja taloudellisen ympäristön välillä, kenties myös kompromissi tasapainottelussa ideologisten ääripäiden eli liberalismin ja nationalistisemmän eristäytymisen välillä. Medvedev yhdisti vahinkojen minimoinnin osaksi geopolittista realismia. Hänen mukaansa vahinkojen minimointiin vaikutti erityisesti *derzhavnost*-ideologia geopolittisine ambitioineen sekä poliittis-strategisine välttämättömyyksineen ylläpitää kauppaa-, rahoitus- ja muita kanavia avoimena. Medvedevin analyysissä Sergei Karaganov oli osaltaan vastuussa tämänkaltaisen geopolittisen realismin kehittämisestä.⁶⁹

Sergounin puolestaan liitti vahinkojen minimoinnin, realismin ja geopolitiikan käsittekohtaiseen yleistymiseen Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa sekä poliittisiin seurausvaikutuksiin. Hänen mukaansa realismista ja geopolitiikasta tuli vuoden 1994 jälkeen laajemmin tunnustettuja teoreettisia käsitteitä, ja samanaikaisesti alettiin priorisoida kansallisia etuja yleishumaanien kosmopolittisten arvojen sijaan. *Eliitin sisäisessä konsensuksessa Venäjän tuli säilyä suurvaltana, jolla oli merkittävä kansainvälispoliittinen sananvalta*. Kansallisen turvallisuuden keskeisiksi haasteiksi määriteltiin valtion turvallisuuden ja alueellisen koskemattomuuden varmistaminen vahinkojen minimoinnin strategiana. Keskeisinä turvallisuusongelmina olivat Kaukasuksen haasteet sekä Naton laajentuminen. Vahinkojen minimoinnin viitekehyksessä Moskovan oli tuotava selvästi esille kansalliset intressinsä, vaikka ne eroaisivat länsivaltioiden vastaavista. Venäjän oli myös arvioitava realistisemmin lännen asennoitumista Venäjän pääsemiseen sisään taloudellisiin, poliittisiin ja sotilaallisiin instituutioihin. Sergounin argumentissa vahinkojen minimoinnissa oli kyse Venäjän kyvyttömyydestä estää Naton laajeneminen. Vaihtoehtoiksi jäivät entisten neuvostotasavaltojen Nato-jäsenyyksien ulos

---

⁶⁶ Ks. esim. Mankoff 2008, 46, 47.

⁶⁷ Ks. Geopolittisesta realismista esim. Medvedev 1996, 9, 12–13.

⁶⁸ Määritelmästä ks. Cambridge Dictionary.

⁶⁹ Medvedev 1996, 9, 12–13.

sulkeminen, jäsenyysprosessien hidastaminen vuosilla sekä Brysselin kanssa tehtävän sopimuksen käyttäminen oman turvallisuuden parantamiseksi.⁷⁰

Kun huomioidaan vahinkojen minimoinnin yleinen määritelmä ja sekä Medvedevin että Sergounin tapa käyttää kyseistä käsitettä, keskiöön nousee näkemys vahinkojen minimoinnista negatiivisten haittavaikutusten ennalta ehkäisemisen prosessina, politiikkana tai strategiana.

Shchelinin mukaan *realistisessa näkökannassa Venäjän ulkopoliitiikan kulmakivenä on vuosisatoja ollut pyrkimys globaaleja intressejä omaavaksi suurvallaksi, jolla on myös kyky puolustaa näitä intressejä*. Hänen argumentaatioissaan Venäjän poliittisen johdon toimet Ukrainassa ja Syyriassa ja samanaikainen pyrkimys puolustaa rajojaan terrorismia ja vihamielisiä sotilasliittoja vastaan sopivat tähän narratiiviin. Kyse on kuitenkin enemmän pyrkimyksestä suurvaltaisuuteen kuin suurvaltana olemisesta. Hän nostaa esille, kuinka Venäjän pyrkimys suvereeniin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan näkyy juuri oman suurvaltaisuuden korostamisessa, mutta huomauttaa, että etenkin politiikan realistisen koulukunnan viitekehyksessä kansalliset intressit ovat hallitsevan ryhmittymän intressejä ja nyky-Venäjän kohdalla ainoa politiikkaa selittävä intressi on hallitsevan ryhmittymän eli presidentti Putinin ja hänen tukijoidensa tavoite maksimoida oma poliittinen valtansa. Tätä tarkoitusta varten tulee nojata aggressiiviseen ulkopoliitiikkaan ja sotilaallisiin voimannäyttöihin lähialueilla.⁷¹

Kun tarkastellaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitystä, merkittäväksi kysymykseksi nousee, kuinka suunnitelmallista politiikka on: onko se strategista ja voisiko Venäjällä olla oma suurstrategia?

1.2.1.5 Suunnitelmallisesta politiikasta

Pursiaisen ja Forsbergin mukaan strateginen kulttuuri, joka tarkoittaa keskeisessä historiallisessa murrosvaiheessa syntyneitä kansallisia uskomuksia ja toimintatapoja, selittää laajasti ymmärrettynä valtioiden ulko- ja turvallisuuspoliittisia valintoja. Kehittynyt strateginen kulttuuri myötävaikuttaa strategiseen ajatteluun ja käytäntöihin. Venäjän strategisen kulttuurin tutkimuksessa pohditaan yleensä, onko se puolustuksellista vai hyökkäyksellistä, ja edellisen

---

⁷⁰ Sergounin 1997, 67.

⁷¹ Shchelin 2016, 86, 99–100.

yhteydessä suurstrategia vastaa kysymyksiin, ketkä ovat liittolaisia ja ketkä vihollisia. Pursiainen ja Forsbergin mukaan Venäjän strateginen kulttuuri on pitkällä aikavälillä kehittynyt *realismin valtapoliittisen ajattelun pohjalta*.⁷²

Monaghan on tarkastellut mahdollista venäläisten suurstrategian olemassaoloa Putinin aikakaudella. Sen arvioinnissa voidaan viitata *filosofiseen suuntaukseen*, joka liittyy geostrategiaan ja Moskovan geostrategisiin intresseihin muun muassa slavofiilisessa koulukunnassa. Aatesuunta korostaa Euraasiaa yhtenä kansainvälisenä valtakeskuksena moninapaisessa maailmassa. Myös *strategisen kulttuurin* puitteissa on mahdollista tarkastella venäläistä strategista ajattelua. Lähestymistavan mukaan historialliset kokemukset muokkaavat poliittista kulttuuria, joka puolestaan määrittää strategisia valintoja ja sitoo kansallisen päätöksenteon valtiollisiin perinteisiin ja havaintoihin itsestään historiassa. Kolmas mahdollisuus on tarkastella *venäläisiä suunnitelmia* ja niiden toimeenpanoa, mutta ongelmana on rajoittuneisuus sotilalliseen, pääasiassa Clausewitz-lähtöiseen ymmärrykseen strategiasta. Venäläisen strategisen ajattelun edustajan Andrei Kokoshinin mukaan käsite strategia ei neuvostovenäläisessä kontekstissa viitannut vain sotilasstrategiaan vaan sisälsi globaalimpia näkökohtia. Käsitteen sisältö on sittemmin laajentunut kattamaan myös taloudellisia ja poliittisia asioita. Monaghan korostaa *suustrategian* käsitettä⁷³.

Venäjän mahdollisen suurstrategian yhteydessä Monaghan toteaa, että *poliittista ideaa Venäjästä johtavana kansainvälisenä valtiona nousevan Euraasian mantereen keskuksena* toteutetaan. Konseptien ja strategisten dokumenttien päivittäminen ei ole eronnut tästä laajasta tavoitteesta, joka osaltaan antaa viitteitä siitä, että Venäjän politiikkaa voi ennemmin määritellä jatkuvuuden kuin muutosten kautta. Mahdollisesta jatkuvuudesta huolimatta Monaghan korostaa, että strategisten dokumenttien jakaminen ja pitkän aikavälin suunnittelu eivät tarkoita suurstrategiaa, koska ”orkesterin johtaminen” on vaikeaa. Hänen mukaansa Venäjällä ei vielä ole olemassa suurstrategiaa, koska vallan vertikaali toimii vaikeassa kontekstissa. Tätä kontekstia leimaavat hänen mukaansa neuvostoperinne, uudemmat Venäjän ongelmat ja kilpailullinen kansainvälinen ympäristö. Näiden taloudellisten ja sosiaalisten paineiden vuoksi valtion johdon on toteutettava päivittäistä johtamista, mikä hankaloittaa poliittisten aloitteiden kehittämistä ja heijastaa Venäjän poliittisen johdon vaikeuksia kontekstin kanssa. Moskovalla saattaa kuitenkin Monaghanin mukaan olla poliittinen idea ja suunnitelmia sekä menestystä tavoitteiden saavuttamisessa.⁷⁴

---

⁷² Pursiainen & Forsberg 2015, 287, 290, 291.

⁷³ Monaghan 2013, 1223, 1224, 1225.

⁷⁴ Monaghan 2013, 1235, 1236.

Venäjän politiikan suunnitelmallisuudesta ovat kirjoittaneet myös muun muassa Afanas'ev, jonka mukaan presidentti Vladimir Putinin hallinnon keskeisinä periaatteina olivat *vallan verikaali, lain diktatuuri, ohjattu demokratia ja oligarkkien etäännyttäminen*. Hänen mukaansa Venäjän pääasiallisena tavoitteena oli sellaisten instituutioiden luominen, jotka kykenivät varmistamaan vakaan kehityksen kohti markkinataloutta. Instituutiot olivat avainasemassa lakiperustaisten ratkaisujen löytämiseksi sosiaalisiin konflikteihin muiden keinojen sijaan. Putinin strategia on toteutettu näiden instituutioiden kustannuksella. *Erityisoperaatio Venäjä* oli hänen mukaansa perinteinen pakkovaltainen ohjatun demokratian ratkaisu, jossa luotiin läpimurto-olosuhteet liberalismille ilman, että kyseistä ratkaisua olisi kuitenkaan seurannut onni.⁷⁵

Sleivyte analysoi *ohjatun demokratian* mallia Vladimir Putinin Venäjällä ja korosti valtion olevan autoritaarinen, häiriöfunktionaalinen, jäykkä ja keskitetty. Hänen mukaansa Kreml ja presidentti-instituutio vahvistuivat vallan vertikaalin kautta, mutta hallinto jäi liiallisen presidenttivaltaisuuden ja ohjatun demokratian vangiksi, valtion vahvistamisen esteeksi. Suurimmiksi haasteiksi osoittautuivat lain ja järjestyksen palauttaminen ja Tšetšenian ongelman ratkaiseminen. Uusi taloudellinen vauraus oli haavoittuvaa ja edellytti syvälle menevien ja vaikeiden reformien jatkamista. Sleivyte argumentoi vahvan jatkuvuuden ilmenevän siirryttäessä Jeltsinin kaudelta Putinin kaudelle, ja jälkimmäisen avaintemat olivat edellisen hallinnon jatkeita. Itsenäisten poliittisten toimijoiden lukumäärä väheni merkittävästi, mikä viittaa näiden heikentyneisiin mahdollisuuksiin vaikuttaa poliittiseen päätöksentekoprosessiin. Valtiosta kehittyi ainoa poliittinen toimija. Yhdistelmä, joka nojasi presidenttivaltaiseen perinne-modernisaatio-tasapainotteluun ja kahden polun politiikkaan, joka viittaa länsimyyntöiseen ulkopoliittikkaan ja sisäpoliittiseen länsivastaiseen mobilisaatioon, ei voinut jatkua pitkään.⁷⁶

Gaddy ja Kutchins korostavat Putinin suunnitelmaa. Heidän mukaansa vaaliprosessissa oli kyse maan tulevaisuuden luovuttamisesta niin kutsutun *Putinin suunnitelman* vastuulle, joka takaisi poliittisen jatkuvuuden. Kyseisen suunnitelman juuret ovat läntisissä liiketoiminnan teorioissa. Siinä KGB:n jaostossa, jossa Putin aikoinaan työskenteli, oli etsitty ratkaisua dilemmaan, kuinka lisätä tehokkuutta ilman kontrollin menettämistä. Putinin näkemys liikkeenjohdon älyllisistä juurista oli merkinä hänen tulevaisuuden johtajuustyylistään: suunnitelmallisuuden merkitys epävarmuuden olosuhteissa kasvoi Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen, ei vähiten Putinin omien kokemusten takia hänen avustaessaan Pietarin kaupungin talouden johtamista myrskyisien ja ennakoimattomien vuosien 1991–1997 aikana. Putin omaksui strategisen suunnittelijan roolin, joka läheisesti nojasi näkemyskseen suunnittelusta, jossa hierarkkinen järjestelmä koostuu yhden suunnitelman sijaan

---

⁷⁵ Afanas'ev 2005, 6–21.

⁷⁶ Sleivyte 2004, 60–75.

keskenään sidoksissa olevista alasuunnitelmista, jotka kukin käsittelivät havaitun ongelman eri dimensioita.⁷⁷

Makarychev väitti Putinin hallinnon omaksuneen käsitteistön, jossa Venäjä kuului tavanomaisten valtioiden joukkoon. Keskeisimpänä käsitteenä oli *suvereeni demokratia*. Putinin ulkopoliittinen strategia oli hänen mukaansa pragmaattista ja liikemiestyylistä, ja se joskus ajautui sivuraiteelle arkaluontoisten identiteettikysymysten vuoksi. Poliittisen kamppailun ytimessä oli Kremlin rakentaman poliittisen yhteisön turvaaminen epäisänmaallisten, tuhoavien, korruptoituneiden tai tunkeilevien voimien hyökkäykseltä. Kamppailun panoksena oli legitiimi mielipiteen ilmaisu, alamaisuuden tunnustaminen ja retorisella tasolla pelkoa lietsova sisäisten vihollisten etsintä. Putinin kaksi oletettua uhkaa olivat oligarkkien kosto ja ulkovaltojen tukemat kansalaisjärjestöryhmittymät. Kaksoispeli⁷⁸, mukaan ottaminen ja ulos sulkeminen, johti steriiliin politiikkaan, josta uupui merkittävä poliittinen dynamiikka. Keskeiset oppositiohahmot marginalisoitiin, tukahdutettiin ja ajettiin pois. Medvedevin virkaanastujaisten iltana poliittiseen eliittiin kuuluvat joukot käytännöllisine aikeineen yrittivät suistaa Medvedeviä autoritaarisempaan suuntaan. Medvedevistä arvion mukaan kehittyisi kuitenkin itsenäinen poliittinen voima, joka korostaisi taloudellisia ja poliittisia vapauksia, olisi skeptinen Surkovin suvereenin demokratian käsitettä kohtaan ja demokratian kannattaja sekä määritteli Yhdysvallat, Euroopan unionin ja Venäjän eurooppalaisen sivilisaation keskenään sidoksissa oleviksi haaroiksi. Hallintojärjestelmä, joka nojasi kahteen kansalliseen johtajaan, oli riskialtis kokeilu. Arvion mukaan se, että Medvedev hienovaraisestikin tarkistaisi valtiokeskeistä politiikkaa, herättäisi ankaran vastareaktion Putinissa, joka oli kuvaillut Medvedeviä hyvällä tavalla venäläiseksi nationalisiksi.⁷⁹

Esimerkiksi Knightin tulkinnessa Vladimir Putin nosti valtaan kokonaisen ryhmän entisiä KGB:n työntekijöitä oligarkki Boris Berezovskin tuella. Putinilla oli median tuki, ja hänen hallintonsa nojasi hyvä veli -verkostoihin. Liitolaisten tukeminen oli normaalia, ei tutkimuksen päätelmien mukaan se, että niin moni oli KGB:n veteraani. Uusi poliittinen johto varjeli hyviä länsisuhteita mutta säilytti osan vanhasta lännenvastaisesta paranoiasta.⁸⁰ Murawiecin ja Gaddyn mukaan valtion rakenteiden osana oli lähes 200 vuotta ollut tiedustelueliitti eli ylempi poliisi, jolla oli itsevarma kansallinen missio ja erillinen identiteetti. Analyysin mukaan oli olemassa yhteys Venäjän politiikan ja tämän tiedustelueliitin välillä. Ymmärtääkseen Venäjää sekä sen ulkopolitiikkaa oli tärkeätä jäljittää tämän eliitin historiallinen jatkumo ja arvioida sen

---

⁷⁷ Gaddy & Kutchins 2008, 117–29.

⁷⁸ Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

⁷⁹ Ks. Makarychev 2008, 62–71.

⁸⁰ Knight 2000, 3–15.

vaikutuksia valtion toimintaan. Argumentti nojaa Putinin poliittisen linjaan, jonka mukaan Venäjästä ei tulisi historiallisen liberaaliin arvoperinteeseen nojaavien Yhdysvaltojen tai Britannian toista painosta. *Sen sijaan Venäjä oli ikuinen suurvalta, jonka geopolittiset, taloudelliset ja kulttuuriset piirteet toimivat sen olemassaolon ehtona määritellen venäläisten mentaliteettia ja hallituksen politiikkaa.* Venäläisten tulevaisuus oli paluussa Venäjän idean palvelemiseen ja toimimiseen sen suuruuden puolesta.⁸¹

Staarin ja Tacosan mukaan voimamiehiksi kutsutaan noin kuutta tuhatta entistä tiedustelupalvelun työntekijää, jotka presidentti Putinin aikana toimivat korkeissa hallinnollisissa viroissa⁸². Baev tarkasteli voimamiehiä kolmesta näkökulmasta. Niitä olivat univormupukuisten byrokraattien määrän lisääntyminen eliitin sisällä, vallan tasapaino sekä kremlinologia.⁸³ Renzin mukaan voimamiesten ilmaantuminen merkittäviin poliittisiin asemiin ei ollut presidentti Putinin tietoinen valinta eikä esimerkki autoritäärisemmästä politiikasta. Hänen mukaansa voimamiesten rooli oli esitettyä vaatimattomampi ja politiikan keskinäiskoordinointi näiden toimesta oli epätodennäköistä. Kyseessä oli Neuvostoliiton jälkeiseen poliittiseen järjestelmään lukeutuva eliitin epäinstitutionalisoitunut rekrytointimekanismi, jonka Putin peri ulottuvuuskina henkilökohtaiset suhteet ja lojaliteetin korostuminen.⁸⁴

Samansuuntaisesti päätteli myös Pallin, jonka mukaan etenkin journalistit ja poliitikot pyrkivät liioittelemaan valtaministeriöiden roolia Venäjän politiikassa. Putin ei olisi sallinut tiedusteluvirastosta (FSB) kehittyvän vaihtoehdoista valtakesittymää. Keskeisiin voimarakenteen virkoihin nimitettiin myös hallintoviranomaisia ja liikemiehiä. Pallinin mukaan Venäjän politiikan väärintulkintaa olisi ollut väittää, että puolustusministeriöllä ja tiedusteluvirastoilla (SVR/FSB) olisi ollut yhteinen poliittinen linja. Jälkimmäisissä ilmeni myös liberaaleja näkökulmia.⁸⁵ Voimaministeriöt eivät olleet avoimia kriittiselle tarkastelulle, niiden ei tarvinnut selittää toimiaan eikä niihin kohdistunut ulkoista kontrollia, joten voimaministeriöiden negatiivinen vaikutus demokratialle näkyi Kremlin poliittisissa työkaluissa, joihin lukeutuivat *kompro-mat*-mahdollisuus, valikoiva oikeudenkäyttö ja ilmassa leijuva implisiittinen voiman käytön uhka. Institutionalisoituneen korruption ja vallan väärinkäytösten järjestelmässä korruption kitkemisratkaisu nojasi vertauskuvallisesti totalitaariseen yhteiskuntaan.⁸⁶

---

⁸¹ Murawiec & Gaddy 2002, 29–36.

⁸² Staar & Tacosa 2004, 39–54.

⁸³ Baev 2004, 3–6.

⁸⁴ Renz 2006, 903–924.

⁸⁵ Pallin 2007, 1–25.

⁸⁶ Pallin 2007, 21–25.

Bremmer ja Charap arvioivat yhteisten uskomusten ja poliittisten preferenssien olevan voimamiesryhmittymän koheesion perusta. Yhteisinä ydinarvoina olivat poliittisen ja taloudellisen vallan keskittäminen tuettuina laajoilla ja hyvin rahoitetuilla turvallisuus- ja puolustusrakenteilla ja lain, järjestyksen sekä vakauden priorisoiminen demokraattisten prosessien tai kansalaisyhteiskunnan kustannuksella. Voimamiehiltä puuttui poliittinen filosofia, vaikka ajatukseen valtiojohtoisuudesta lukeutui talousohjelma, jossa valtio omisti strategiset sektorit, kotimaisia tuottajia tuli suojella globalisaatiolta ja oligarkit tuli Putinin sanoin ”eliminoida luokkana”. Talousnationalisteina voimamiehet näkivät luonnonvarojen kuuluvan kansalle, jonka nimissä valtio oikeutetusti kontrolloi niiden hyväksikäyttöä. Venäjän kansainvälinen suuruus oli palautettava. Yhdysvallat ja Nato horjuttivat ulkoisina uhkina Venäjän suvereniteettia pyrkien romahduttamaan sen. Entiset neuvostotasavallat tuli uudelleen integroida mahdollisimman laajasti. Voimamiehet kannattivat nationalistisia, muukalaisvihamielisiä, joskus ortodoksikirkon konservatiivisimman siiven antisemitistisiä näkökulmia.⁸⁷

Yhteenvetona voidaan esittää, että edellä esitettyjen tutkimusten mukaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vallitseva konsensus rakentuu *reaalipoliittisille teeseille*. Aikaisemmissa tutkimuksissa ei kuitenkaan avata tarkemmin, minkälainen on tämä realistisen maailmanmieltämisen tavan, näkökannan, politiikan perustan systemaattisempi viitekehys, ja mikäli eliitin konsensus rakentuu reaali- ja poliittisille näkemyksille, minkälaisena Venäjän toimintatapa kansainvälisessä ympäristössä näyttäytyy.

1.2.2 YHTEENVETO AIKAISEMPIEN TUTKIMUSTEN ARGUMENTEISTA, TUTKIMUSASETELMASTA JA TUTKIMUKSEN RAKENTEESTA

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa Boris Jeltsinistä Vladimir Putiniin vuosien 1992–2014 aikana keskittymällä sekä presidenttien uskomusjärjestelmiin että politiikan teon kontekstiin. Tutkimustavoite viittaa siihen, että luodaan katsaus Venäjän (a) ulko- ja turvallisuuspolitiikan ajalliseen kehitykseen, (b) uskomusjärjestelmiin sekä (c) politiikan tekemiseen vaikuttaviin olosuhteisiin.

Aikaisemmissa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevissä tutkimuksissa on *ajallista* kehitystä hahmotettu erilaisten vaiheiden kautta, joita on nimetty kuvaavin käsittein. Uskomusjärjestelmiä on puolestaan yleensä tarkasteltu erilaisten ulko- ja turvallisuuspolitiikan *aatesuuntien ja koulukun-*

---

⁸⁷ Bremmer & Charap 2006–07, 83–92.

tien pohjalta. Olosuhteita on aikaisemmissa tutkimuksissa pyritty hahmottamaan muun muassa *instituutioiden, kulttuurin* tai esimerkiksi *poliittisten ryhmittymien valta-asetelmien* avulla.

Useissa edellä esitellyissä tutkimuksissa korostetaan, kuinka Venäjän eliitin katsantokantaa kuvaa reaaliolipoliittinen maailmanmieltämisen malli. Toinen niitä yhdistävä piirre on se, miten Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on mahdollista kuvailla ja selittää jonkinlaisen kultaisen keskitien ja ”tasapainottelun” näkökulmasta.

Alla esitetään yhteenveto näiden aikaisempien tutkimusten argumenteista

Taulukko 2. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa selittävät argumentit

	Pääargumentti (A)	Mitä selittää (B)	Mitä ei selitä (C)
Tsygankovin ”tasapainottelu”	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka rakentuu normalisoinnille	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan tasapainottelua ääripäiden välillä	Onko normalisointi jatkunut Medvedevin ja Putinin (2) kausilla?
Mankoffin ”tasapainottelu”	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka eliittiä ohjaa yhteinen näkemys	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan tasapainottelua ääripäiden välillä	Minkälainen on tämä yhteinen näkemys?
Lightin ja Malcolmin ”tasapainottelu”	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan konsensus rakentunut pragmaattisnationalistisille teeseille	Pragmaattinen nationalismi on tasapainotteluratkaisu ääripäiden välillä	Onko pragmaattinen nationalistinen konsensus jatkunut Putinin kaudelle
Medvedevin ”tasapainottelu”	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka rakentunut kultaisen keskitien kompromissille	Vahinkojen minimointi geopolitiittinen realismi on tasapainotteluratkaisu ääripäiden ja olosuhteiden välillä	Edustavatko nämä käsitteet edelleen vallitsevaa tasapainotteluratkaisua?
Sergounin ”tasapainottelu”	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka eliittiä ohjaa sisäinen konsensus	Vahinkojen minimointi, realismi ja geopolitiikka sisäisen konsensuksen avaimina	Toimivatko nämä käsitteet edelleen konsensuksen avaimina?
Shchelinin ”tasapainottelu”	Putinin johtoryhmittymän intressit vastaavat realistisen koulukunnan teesejä	Venäjän pyrkimys globaalisti suurvallaksi nojaa aggressiiviseen ulkopoliittikkaan ja voimannäyttöihin	Miten nämä teesit näkyvät Venäjän tämän hetken ulko- ja turvallisuuspolitiikassa?
Monaghanin ”tasapainottelu”	Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiittisen eliitin ideassa valtio on	Putinin Venäjä tasapainottelu kontekstin kanssa	Onko Putinin Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikasta löydetävissä

	<i>nousevan Euraasian keskus</i>	<i>heikentää mahdollisuuksia suurstrategiaan</i>	<i>viitteitä suurstrategiasta?</i>
--	--------------------------------------	--	------------------------------------

Kuten taulukossa 2 on esitetty, aikaisempia tutkimuksia yhdistävät seuraavat teesit: (a) Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin sisälle on rakentunut konsensus, jolle on analyysikohtaisesti annettu erilaisia määritelmiä ja (b) Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa vahvasti leimaa ”tasapainottelun” lähestymistapa, esimerkiksi poliittisten ääripäiden välillä tai haastavan poliittisen kontekstin kanssa. Näissä tutkimuksissa ei kuitenkaan luoda systemaattista katsausta siihen, minkälainen ajallis-kronologinen prosessi on johtanut presidentti Putinin kautta leimaavan konsensuksen kehittymiseen, tai minkälaisista elementeistä Venäjän tämän hetken ulko- ja turvallisuuspoliittinen positio muodostuu?

Tässä tutkimuksessa väitetään, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjaa laaja-alainen viitekehys, niin kutsuttujen pilarien⁸⁸ synteisinä. Viitekehysten pääasialliset pilarit ovat niin kutsuttu vahinkojen minimointi, etuuksien/saamisten maksimointi ja uusien pelisääntöjen asettaminen.

Pilareista koostuvassa viitekehyksessä vuorottelevat *haastava*, eli niin kutsuttu reaktiivinen toimintatapa ja *liittyvä*, eli niin kutsuttu proaktiivinen toimintatapa. Nämä toimintatavat eivät ole toisilleen vastakkaisia, vaan ne esiintyvät limittäin ja yhdessä suhteessa erilaisiin toimintakenttiin. Näitä toimintakenttiä leimaavat erilaiset prosessit ja tavoitteet. Tutkimuksen argumentin mukaan, tämä haastava–liittyvä viitekehys edustaa strategisen tason jatkuvuutta Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tutkimuksen tavoitteena on vastata seuraaviin tutkimuskysymyksiin:

Päätutkimuskysymyksenä on:

1. Minkälainen on Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan *viitekehys* 1992–2014 ja minkälaisia kuvai-levia, selityksellisiä ja ennakoivia ominaisuuksia sillä mahdollisesti on?

Muina tutkimuskysymyksinä ovat:

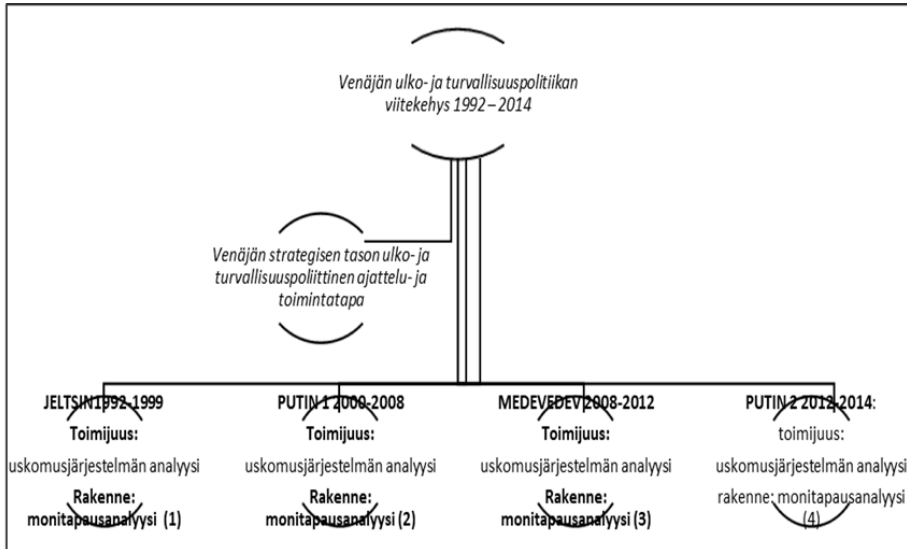
2. Minkälaiset ovat presidenttien Jeltsinin, Medvedevin ja Putinin *poliittiset uskomusjärjestelmät*? Minkälaisia eroavuuksia ja samankaltaisuuksia niistä on löydettävissä?

⁸⁸ Pilari termi tarkoittaa tässä yhteydessä viitekehystä tukeviin rakennelmiin eli tukipilareihin.

1. Minkälaisia politiikan siirtymiä (*shift*⁸⁹) on löydetävissä presidenttien Boris Jeltsinin, Vladimir Putinin (1), Dmitri Medvedevin ja Vladimir Putinin (2) aikakausilla?

Tutkimuskysymyksiin vastataan yhdistelemällä kontekstuaalista, rakenteellista, analyysia⁹⁰ ja Venäjän presidenttien poliittisiin uskomuksiin keskitettyä analyysia⁹¹. Venäjän presidenttien uskomusjärjestelmät suhteutetaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan empiiriseen analyysiin, jonka kautta hahmottuvat ne rakenteet, joiden kanssa vuorovaikutuksessa nämä toimijoiden uskomukset ovat.

Tutkimusasetelmaa voidaan havainnollistaa seuraavan kuvion 2 avulla:

Kuvio 2 Tutkimusasetelma

Tutkimuksen rakenne noudattaa tutkimusasetelman logiikkaa. Tässä johdannossa esiteltiin tutkimustavoite, aikaisemmat tutkimukset sekä keskeiset

⁸⁹ Termi ”*shift*” on omaksuttu Charles Hermannin artikkelista (1990) ”Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy.” *International Studies Quarterly* 34 (1), 3–21. Ks. liite 2, kuvio 23.

⁹⁰ Tämä on määritelty monitapaustutkimukseksi, ks. alaluku 2.1.4 Rakenteiden tutkimuksen menetelminä monitapaustutkimus ja lähdeanalyysi

⁹¹ Operationaalinen koodianalyysi, johon sisältyvät toimijoiden filosofisten, instrumentaalisten ja strategisten uskomusten analyysi, ks. lisää 2.1.3.2 Laadullinen operationaalinen koodianalyysi

käsitteet. Tutkimusasetelmaa avataan tarkemmin seuraavassa luvussa 2 Tutkimuksen metodologia: menetelmät ja aineistot. Analyysiluvut 3–6 jakaantuvat edellä esitellyn tutkimusasetelman mukaisesti. Kukin analyysiluku noudattaa samaa kaavaa. Ensin luodaan katsaus politiikan tekemisen kontekstiin. Tässä yhteydessä kuvaillaan, analysoidaan ja selitetään niitä keskeisiä tapahtumia ja prosesseja, jotka rakentavat puitteet poliittisen johtajan uskomusjärjestelmän analyysille. Poliittisten kontekstien perusteellinen esittely luo perustan presidenttien uskomusjärjestelmien ymmärtämiselle, koska niiden analyysissa tehdään viittauksia poliittisiin tapahtumaketjuihin, käsitteisiin ja teemoihin, jotka nousevat esille eri aikakausina.

Kontekstien käsitteleminen jakaantuu tärkeimpien sisäpoliittisten ilmiöiden sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisten ilmiöiden tarkasteluun. Laajaa kuvailua perustellaan Venäjän politiikan omaleimaisella luonteella; transitioprosessissa sisäpoliittinen ja ulko- sekä turvallisuuspoliittinen linkittyvät yhteen, eikä kokonaisvaltaista ymmärrystä ole mahdollista saavuttaa rajaamalla käsiteltäviä asioita liikaa. Kontekstien tarkastelemisen jälkeen esitellään presidenttien uskomusjärjestelmien analyysit. Myös näiden rakenne noudattaa samanlaista käsittelytapaa kaikissa luvuissa. Ensin kunkin presidentin kohdalla kuvaillaan näiden uskomusjärjestelmien pääpiirteitä. Tämän jälkeen luodaan yhteenveto näistä uskomusjärjestelmistä. Kunkin analyysiluvun lopussa esitellään alapäätelmät, joissa tuodaan yhteen kontekstien esittely sekä uskomusjärjestelmien analyysi.

Ensimmäisen analyysiluvun (3) *Uuden aikakauden visio ja vahinkojen minimointi*, tarkoituksena on esitellä Venäjän ensimmäisen presidentin Boris Jeltsinin kahta valtakautta ajanjaksolla 1992–1999. Tässä luvussa osoitetaan, kuinka presidentti Jeltsinin kausilla on Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa noussut esille pilareista ensimmäinen, eli vahinkojen minimointi.

Toisessa analyysiluvussa (4) *Sopimusten visio ja etuuksien sekä saamisten maksimointi*, luodaan katsaus presidentti Vladimir Putinin kahteen ensimmäisen (1) valtakautteen 2000–2008. Tässä luvussa osoitetaan, kuinka Putinin kausilla Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan on noussut vahinkojen minimoinnin rinnalle myös muun muassa etuuksien/saamisten pilari.

Kolmannessa analyysiluvussa (5) *Kehityksen visio ja pelisääntöjen asettaminen*, esitellään presidentti Dmitri Medvedevin valtakausi 2008–2012. Tässä luvussa osoitetaan, kuinka Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan on noussut myös kolmas, eli pelisääntöjen asettamisen pilari.

Viimeisessä analyysiluvussa (6) *Tulevaisuuksien Visio ja pilarien synteesi 2012–2014*, pohditaan presidentti Vladimir Putinin kolmannen valtakauden

kahta ensimmäistä vuotta 2012–2014. Tässä luvussa osoitetaan, kuinka Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan on kronologisajallisesti ilmaantunut viitekehys, jossa tasapainottelevat edellä kuvatut kolme pilaria.

Tutkimuksen viimeisessä eli Päätelmät -luvussa (7) esitellään tämän tutkimuksen kontribuutio, eli Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys 1992–2014. Päätelmissä osoitetaan, kuinka tätä viitekehystä voidaan tulkita Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitystä kuvailevana kronologisajallisena mallina, sekä sitä selittävänä typologisselittävänä mallina. Päätelmät -luvussa myös pohditaan kriittisesti tutkimusasetelmaa eri näkökulmista.

2 TUTKIMUKSEN METODOLOGIA: MENETELMÄT JA AINEISTOT

2.1 METODOLOGINEN KESKUSTELU JA KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

2.1.1 METODOLOGINEN KESKUSTELU JA WALTER CARLSNAESIN SELITYSMALLI

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan otsikon mukaisesti Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ajanjaksolla 1992–2014. Tutkimuksessa keskitytään kolmeen ajanjaksoon, joita ovat presidentti Boris Jeltsinin kaksi valtakautta, Vladimir Putinin kolme valtakautta sekä Dmitri Medvedevin yksi valtakausi. Tavoitteena on luoda kokonaisvaltainen kuva Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheista, joita selventämään on luotu analyttinen kaavakuvi. Tämä *tiivistemäkuvi* (16) esitellään analyysiluvussa 6. Tavoitteena on myös luoda empiirisen analyysin pohjalta *viitekehys*, jonka avulla voidaan kuvailla, selittää ja mahdollisesti myös ennakoita Venäjän kansainvälispoliittista toimintatapaa. Näihin tavoitteisiin liittyvänä päätutkimuskysymyksenä on seuraava:

Minkälainen on Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys 1992–2014 ja minkälaisia kuvailevia, selittäviä ja ennakoivia ominaisuuksia sillä mahdollisesti on?

Tähän vastaamisessa nojataan metodologisella tasolla Walter Carlsnaesin kehittämään kolmitahoiseen selitykselliseen viitekehukseen. Selitysmalli käsitteellistetään tutkimusasetelman kautta empiiriseen analyysiin osoittamalla, kuinka (a) laadullista operationaalista koodianalyysia sovelletaan toimijuuden tarkastelussa ja (b) historiallista monitapaustutkimusta sovelletaan rakenteen tarkastelussa. Tutkimusasetelman avulla jäsennetään myös tutkimuksessa käytetty aineisto ja esitellään tavat, joilla aineistoa on analysoitu. Tämä selitysmalli on valittu siksi, että tavoitteena on ollut löytää analyysia jäsentävä systemaattinen kehikko, jonka avulla on mahdollista huomioida politiikan teon olosuhteita ja toimijoiden maailmankatsomuksia, tulkintoja ja uskomuksia, toteuttaa tutkimusasetelman mukaista eri tapausten välistä vertailua sekä luoda näkemys ajan kanssa tapahtuvasta kehityksestä.

Walter Carlsnaes on vuonna 1992 esittänyt ulkopoliittisesta päätöksenteosta mallin, joka nojautuu Pursiaisen ja Forsbergin tulkinnassa niin kutsuttuun *konstruktivistiseen* suuntaukseen⁹². Heidän tulkintansa mukaan toimija–rakenne-keskustelussa ei ole kyse analyysitason valinnasta eikä syylähdettä tulisi etsiä joltakin yhdeltä perustasolta vaan kysymys on rakenteen ja toimijan jatkuvasta vuorovaikutuksesta.⁹³ Keskustelussa on kyse siitä, kuinka [sosiaalinen] rakenne vaikuttaa toimijuuteen ja kuinka toimijat vastaavasti joko tuottavat uudelleen tai muuttavat rakennetta. Kriittinen realismi nivoutuu yhteen kolmen filosofisen teesin kanssa, joita ovat ontologinen realismi, epistemologinen relativismi ja arvioiva rationalismi, mutta se on liitetty myös emansipaatioteoriaan⁹⁴.

Milja Kurki kuvailee kriittisen realistisen filosofian keskeisiksi kausaalista määrättyvyyttä koskeviksi oletuksiksi seuraavat: (1) syyt ovat ontologisesti todellisia voimia meitä ympäröivässä maailmassa, ja ne ovat kaikkialla läsnä, (2) monet syyt ovat havaintojen ulkopuolella, ja siksi empiristinen havaintoihin perustuva lähestymistapa kausaaliseen analyysiin on ongelmallinen, (3) syyt eivät noudata kaavaa A:sta seuraa B, vaan niiden olemassaolon perustana ovat monimutkaiset kausaaliset kontekstit, joissa lukuisat syyt ovat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa, ja (4) sosiaalisia syitä on monenlaisia: järjekylläistä ja normeista diskursseihin ja sosiaalisiin rakenteisiin. Näistä seuraa, että tulkinta on kausaalisen analyysin keskiössä.⁹⁵

Archerin mukaan sosiaaliset järjestelmät eivät ole muuttumattomia. Yhteiskunnan luonteenominaisimpia piirteitä on sen *morfogeneettinen* luonne eli kyky muuttaa muotoaan ja rakennettaan. Bhaskar korostaa, että sosiaalisessa elämässä ainoastaan yhteydet ja sosiaaliset suhteet ovat pysyviä.⁹⁶ Esi-merkkinä rakenteen ja toimijan yhteisvaikutuksesta Pursiainen ja Forsberg nostavat Yhdysvaltojen johtaman Naton hyökkäyksen Jugoslaviaan Kosovon tueksi vuonna 1999 Venäjän vastustuksesta huolimatta. Nato tai Yhdysvallat muutti näin sääntöä eli niiden tulkinnan mukaan rakennetta, jonka mukaan itsenäisten valtioiden kimppuun ei saa hyökätä ilman turvallisuusneuvoston valtuutusta. Muutoksen jälkeen, eli muuttuneen rakenteen tilanteessa, vastaava toiminta ei enää ilmene selvänä poikkeuksena. Kun Kosovo julistettiin

---

⁹² Konstruktionistisesta käänteestä kansainvälisen politiikan tutkimuksessa ks. esim. Checkel, J. (1998), "The Constructivist Turn in International Relations Theory". *World Politics* 50 (2), 324–348. Dunne, T. (1995) "The Social Construction of International Society." *European Journal of International Relations*, 1 (3), 367–391. Hopf, T. (1998) "The Promise of Constructivism in International Relations Theory". *International Security*, 23 (1), 171–200.

⁹³ Pursiainen & Forsberg 2015, 184, 185.

⁹⁴ Patomäki 2002, 8.

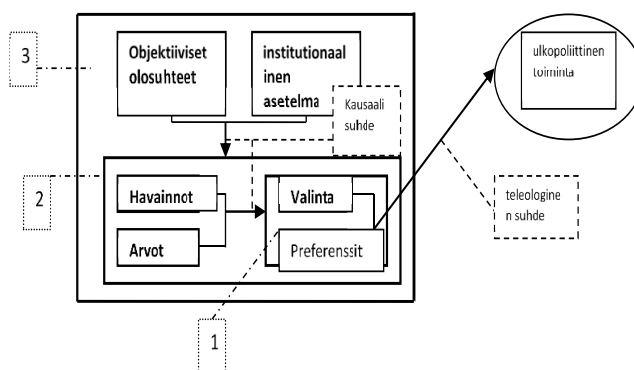
⁹⁵ Kurki 2015, 364.

⁹⁶ Archer 1998, 195.

itsenäiseksi ja kansainvälinen yhteisö hyväksyi syntyneen valtion, käytti Venäjä tätä esimerkkinä hyväksyessään Krimin itsenäiseksi kansainvälispoliittiseksi yksiköksi. Pursiainen ja Forsberg huomauttavat, että ensimmäinen normalisoi aiemmin epänormaalin toiminnan, mikä muutti rakennetta ja ehdollisti uudella tavalla tulevaa toimintaa.⁹⁷

Walter Carlsnaesin⁹⁸ kolmitahoisessa selityksellisessä viitekehyksessä kolme keskeistä ulottuvuutta ovat rakenteellinen ulottuvuus, dispositionaalinen ulottuvuus ja intentionaalinen ulottuvuus. Malli nojaa Margaret Archerin käsitteellistysiin, joissa niin kutsutut morfogeneettiset syklit paljastetaan viipaloimalla ne intervaleihin, mikä mahdollistaa rakenteiden ja toimijuuden suhteiden tarkastelun.

Kuvio 3 Carlsnaesin metateoreettinen selitysmalli⁹⁹

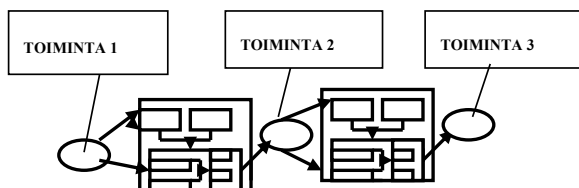
Bhaskar korostaa sosiaalisen toiminnan muutosperustaisessa mallissaan sosialisatiota. Archer on kehittänyt morfogeneesi/morfostaasis-lähestymistapa, joka nojaa ajatukseen morfogeneettisistä sykleistä. Muutokset selitysmallin kolmella ulottuvuudella (rakenne, dispositio, intentio) tulee määritellä ja analysoida ovatko ne päätöksentekoprosessista riippumattomien tekijöiden seurauksia vai ovatko ne aikaisemman politiikan tarkoitettuja tuotoksia. Jotkin valinnat voivat olla negatiivisia takaisinkytkentä-seurauksia ja toiset voivat sisältää innovatiivisia mieluummin kuin adaptiivisia eteenpäin syöttö - prosesseja.

⁹⁷ Pursiainen & Forsberg 2015, 187.

⁹⁸ Carlsnaes 1992, 245–270.

⁹⁹ Kuviota on käytännön syistä hieman muutettu, ks. Carlsnaes 1992, 254.

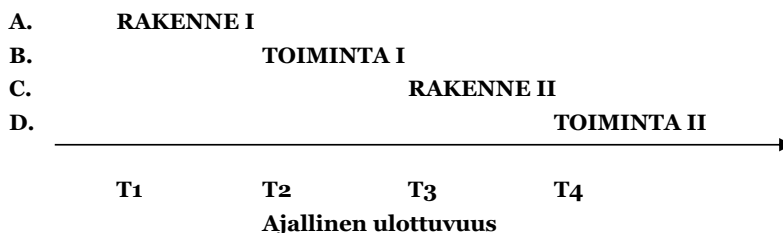
Kuten kuviossa 3 esitetään, rakenteellinen ulottuvuus (3) sisältää objektiiviset olosuhteet ja institutionaalisen asetelman, jotka kausaalisesti vaikuttavat dispositionaaliseen ulottuvuuteen (2). Dispositionaalisessa ulottuvuudessa toimijoiden havainnot ja arvot ovat tärkeitä. Toimijoiden havainnoilla ja arvoilla on kausaalista vaikutusta intentionaaliseen ulottuvuuteen (1), jossa luodaan tietynlaisia preferenssejä (järjestyksiä) ja valintoja toiminnan perustaksi. Carlsnaesin viitekehyksessä huomioidaan dynaamisuus ja aikaulottuvuus Archerin morfogeneettisten syklien mallia seuraten seuraavalla tavalla (kuvio 4):

Kuvio 4 Carlsnaesin selitysmallin dynaaminen ulottuvuus¹⁰⁰

Archerin ratkaisu nojaa kahteen todellisuutta koskevaan ontologiseen oletukseen: rakenne loogisesti edeltää toimintaa, joka muuttaa sitä, ja rakenteellinen elaboraatio tapahtuu loogisesti näiden toimien jälkeen. Rakenteelliset tekijät, esimerkiksi instituutiot tai säännöt, edeltävät niitä ehdollistavia rakenteellisia tekijöitä ja ovat niiden jälkeen tiivistäen ontologisen havainnon jatkuvista toiminta–rakenne-vuorovaikutuksista, dialektisesta prosessista, joka palvelee sosiaalisten järjestelmien jatkuvuutta ja muutosta; vuorovaikutuksia voidaan kuitenkin tarkastella analyttisesti sosiaalisten transformaatioiden olennaisesti perättäisinä alkuun panevina voimina.¹⁰¹ Tätä morfogeneettisten syklien mallia voidaan havainnollistaa seuraavalla tavalla:

MORFOGENEETTISTEN SYKLIEN MALLI

¹⁰⁰ Carlsnaes 1992, 264; kuviota muutettu hieman käytännön syistä.

¹⁰¹ Carlsnaes 1992, 259, 260.

Kolmitahoinen selitysmalli huomioi toimijuuden ja rakenteen vastavuoroisen ajan kuluessa tapahtuvan vuorovaikutuksen tietyssä poliittisessa järjestelmässä. Poliittiseen toimintaan eivät kausaalisesti vaikuta vain rakenteet (A -> B) vaan myös tarkoitetut ja tarkoittamattomat tuotokset (B -> C sekä edelleen C -> D). Dynaamisuus viittaa myös siihen, että politiikan muutosten taustalla olevien syiden selittämiseksi tulee tarkastella, kuinka tämä politiikka on kehittynyt menneisyydestä tähän hetkeen, mikä puolestaan edellyttää selittävää analyysia. Poliitiikan tutkimuksessa on mahdollista tehdä havaintoja toimijuuden ja rakenteen keskinäisestä määräytymisestä ja määritellä se muutosprosessina ajan kuluessa. Strukturoitu toimintakenttä rajoittaa valintoja lukuisin tavoin, ja toimintalinjat voivat vaihdella tietoisesta päämääräsuuntautuneesta toiminnasta reaktiivisuuteen.¹⁰³

Walter Carlsnaesin selitysmallissa on esitelty lukuisia käsitteitä, joita on syytä tarkastella, problematisoida, hieman tarkemmin ja tätä kautta käsitteellistää selitysmallia lähemmäksi empiirisen tutkimuksen toteuttamista. Carlsnaesin selitysmallia avataan ensiksi niin kutsuttujen analyttisten apuvälineiden avulla (käsitteellistäminen 1). Liitteessä 1, kuviossa 24, esitellään tämä käsitteellistäminen kaavion muodossa. Tämän jälkeen esitellään, miten mallia on tarkoitus soveltaa tässä tutkimuksessa.

2.1.1.1 Rakenne-käsitteestä: olosuhteista ja institutionaalisesta asetelmasta

Liitteessä 2, kuviossa 24 esitellään Walter Carlsnaesin selitysmallin sovel-lus¹⁰⁴, jossa ulko- ja turvallisuuspolitiikka määritellään ongelmaksi eli epäsuhdaksi¹⁰⁵ vallitsevien olosuhteiden ja toivottujen olosuhteiden välillä¹⁰⁶.

---

¹⁰² Carlsnaes 1992, 260.

¹⁰³ Carlsnaes 1992, 263, 264.

¹⁰⁴ Ks. Liite 2, kuvio 23.

¹⁰⁵ Terminologisella tasolla käsite ”epäsuhta” on vapaa suomennos englanninkielisestä sanasta discrepancy, joka suomeksi tarkoittaa poikkeamaa, eroavuutta, epäjohtonmukaisuutta. Termillä ”epäsuhta” viitataan eroavuuteen ja jonkinasteiseen ristiriitaisuuteen vallitsevien olosuhteiden ja toivottujen olosuhteiden välillä. Tämä nimenomainen havainto kyseisestä ”poikkeamasta” saa päätöksentekijät tekemään toimenpiteitä tilanteen muuttamiseksi tai korjaamiseksi.

¹⁰⁶ Ks. Hermann 1990, 13; ~~1989~~ Hudson et. al. 1989, 117. Ks. näiden lähestymistapojen yhdistelmä liitteessä 2 kuviossa 23.

Tämä edustaa esimerkkiä siitä miten metateoreettisia selitysmalleja voidaan soveltaa empiiriseen analyysiin analyttisten apuvälineiden avulla¹⁰⁷. *Rakenteellisen dimension* käsitteellistäminen on mahdollista Valerie Hudsonin tilannekohtaisella mallilla¹⁰⁸ ja Goldsteinin ja Keohanan teoreettisella lähestymistavalla, joka käsitteellistää ideoiden ja ulkopolitiikan välistä suhdetta. Hermannin lähestymistapa puolestaan tarkastelee päätöksentekoprosessia välittäjänä muutostojen ja ulkopolitiikan muutoksen laajuuden välillä. Hänen mukaansa ulkopolitiikka on auktoritatiivisten päätöksentekijöiden tai heidän edustajiensa päämäärä- tai ongelmasuuntautunutta toimintaa ja suuntautuu hallituksen ulkopuolisiin objekteihin. Ulkopolitiikka on tietyn päämäärän toimeenpano-ohjelma (suunnitelma) suhteessa toisiin valtioihin. Ohjelma sisältää olosuhteiden ja hallinnollisten välineiden spesifioinnin.¹⁰⁹ Kansallinen turvallisuus viittaa valtion tai kansakunnan turvaamiseen fyysiseltä hyökkäykseltä väestöineen ja alueineen. Kansallinen turvallisuus on myös sellaisen elinvoimaisen politiikan ja taloudellisten etujen turvaamista, joiden menettäminen saattaisi vaarantaa valtion elintärkeitä arvoja ja elinvoimaa.¹¹⁰

Ulkopolitiikka saa alkunsa ongelmasta, joka tilanteen mukaan on mahdollisuus tai uhka. Hermannin lähestymistavan mukaan ulkopolitiikka voidaan nähdä myös laajempaan sisältäen erityisen ongelman, päämäärän/tavoitteen, ongelman ja kansainvälisen orientaation¹¹¹. Hudson on esitellyt tilannekohtaisen ongelmasuuntautuneen mallin, jonka avulla on mahdollista tarkastella vuorovaikutusta erilaisia rooleja ja näkökulmia omaavien kansainvälisten toimijoiden välillä. Ongelma on olemassa, kun hallinnon auktoriteetit havaitsevat ristiriidan vallitsevien olosuhteiden ja toivomiensa olosuhteiden välillä.¹¹²

Ongelma on myös olemassa, kun päätöksentekijät havaitsevat, että ongelman lähde sijaitsee toimivallan ulottumattomissa ja siten vaatii toimintaa tai malttia ulkoisten toimijoiden taholta tai kun tavoitteena on vaikuttaa sisäpoliittiseen yleisöön epäsuorasti ulkoisten toimijoiden avulla. Toimijalla on keskeinen rooli, jonka näkökulmasta ongelma määritellään. Lähde tarkoittaa, että jokaisella ongelmalla on lähde tai syy. Se kollektiivinen kokonaisuus, joka karsii tai on deprivoitunut ongelmasta, on subjekti. Lisäksi on olemassa kaksi helpottajan roolia, jotka toimijat kokevat joko omalle puolelle asettuvien tai avustajiensa rooleina. Muut roolit ovat helpottaja ja potentiaalinen helpottaja,

---

¹⁰⁷ Ks. liite 2, kuvio 24.

¹⁰⁸ Ks. Hudson, V. & Hermann, C. & Singer, E. (1989) "The Situational Imperative: A Predictive Model of Foreign Policy Behavior". *Cooperation and Conflict* XXIV, 117-139. Ks. Liite 2 kuvio 24.

¹⁰⁹ Hermann 1990, 5, ks. liite 2 kuvio 23.

¹¹⁰ Jordan & Taylor & Mazarr 1999, 3.

¹¹¹ Hermann 1990, 13.

¹¹² Hudson et. al. 1989, 117.

joista ensimmäinen on jo sitoutunut tukemaan subjektia ja toinen saattaisi olla sellainen.¹¹³

Toimijoiden välisiä vuorovaikutustilanteita voivat olla vastakkainasettelu, väliintulo, avunpyynnöt, avunannot ja yhteistoiminta. Vastakkainasettelutilanteessa toimija on joko ulkopoliittisen ongelman lähde tai sen kohde. Väliintulossa toimija on kolmas osapuoli, joka tarkkailee ulkoisen kokonaisuuden toisille aiheuttamaa ongelmaa. Tässä tilanteessa toimijan on päätettävä, puuttuako tilanteeseen vai ei. Avunpyyntötilanteessa toimija on ongelman lähde ja subjekti pyrkii löytämään siihen ratkaisua. Avunantotilanteessa jokin kollektiivinen kokonaisuus pyytää toimijaa auttamaan jossain ongelmassa. Yhteistoimintatilanteessa toimijan ohella ongelmasta kärsii useampi entiteetti. Ongelman ratkaisemiseksi käytävien neuvottelujen tuotoksena voivat olla yhteiset sopimukset. Toimijan motivaatioon vaikuttaa kolme seikkaa: oma ongelmahavainto, perinne eli miten on historiassa toimittu, onko kyseessä ystävyys vai antagonistinen suhde, sekä toimijan itsenäisyyden aste.¹¹⁴

Ulkopoliittinen muutos tarkoittaa *siirtymää*¹¹⁵ yhdellä tai useammalla ulottuvuudella. Muutos lähtee tietynlaisesta ulkopoliittisen ongelman määrittelystä, ja muutos tässä johtaa politiikan muutokseen, jota päätöksentekoprosessi välittää. Muutos voi olla johtajalähtöistä, mikä viittaa hallituksen johtajan päättäväiseen toimintaan määrätä muutosta omien visioidensa pohjalta. Byrokraattisesta kontekstista aiheutuva muutos viittaa hyvin asemoituneeseen poliittiseen ryhmittymään, jolla on pääsy huippujohtoon. Sisäpoliittinen uudelleenjärjestely viittaa poliittisesti relevanttiin yhteiskunnalliseen lohkoon, joka tukee hallinnon tarpeita. Neljäs muutoksen aiheuttaja on kansainvälisessä järjestelmässä sattunut tapahtuma, jonka vaikutus ilmenee jonkinlaisena kansainvälisenä sokkina. Muutos voi ilmetä määrällisinä sääteinä, pyrkimyksinä. Se voi myös ilmetä laadullisina ongelma- tai päämäärämuutoksina, jolloin kyse on välineistä ja metodeista, mitä ja miten jokin asia tehdään. Alkuperäinen ongelma tai päämäärä voi myös korvautua toisella, mikä viittaa perustavanlaatuihin siirtymään toimijan kansainvälisessä roolissa tai aktiiviteeteissa.¹¹⁶

---

¹¹³ Hudson et al. 1989, 118–120.

¹¹⁴ Hudson et al. 1989, 122–126.

¹¹⁵ Tässä yhteydessä on käytetty termiä *shift*, joka voi viitata poliittisen linjan muutokseen, siirtymään sekä muokkaukseen.

¹¹⁶ Hermann 1990, 1–7; 11–13, 14–21.

2.1.1.2 Toimijuuden käsitteestä: uskomuksista, maailmankatsomuksista ja intentionaalisuudesta

Walter Carlsnaesin selitysmallissa¹¹⁷ esittelemien käsitteiden ja niiden välisten suhteiden ymmärtämiseksi voidaan nostaa esille erilaisia lähestymistapoja. *Kausaalinen suhde* Carlsnaesin lähestymistavassa viittaa siihen, että objektiivisilla olosuhteilla ja institutionaalisella asetelmalla on vaikutusta sekä dispositionaaliseen että intentionaaliseen ulottuvuuteen. Dispositionaalinen voi määritelmänsä mukaisesti viitata kulttuurisiin (mentaalisiin) ehtoihin tai orientoitumiseen kohti erityisiä objekteja, erityisiin uskomuksiin tai maailmankatsomuksiin, joilla on vaikutusta siihen, miltä maailma näyttää ja miten sitä konstruoidaan. *Dispositionaalisessa ulottuvuudessa* on kyse havainnoista ja arvoista, koska kausaaliset vaikutukset välittyvät kognitiivisesti toimijoiden kautta.

Goldsteinin ja Keohanen mukaan maailmankatsomukset, periaatteelliset uskomukset ja kausaaliset uskomukset vaikuttavat politiikan tekoon. Maailmankatsomukset kuuluvat kiinteästi kulttuuriseen symbolismiin, ja ne vaikuttavat ajattelu- ja diskurssitapoihin. Maailmankatsomukset ovat kietoutuneet ihmisten omaa identiteettiään koskeviin käsitteellistyskäsitteisiin, herättävät syvällisiä tunteita ja uskollisuutta. Periaatteelliset uskomukset toimivat välittäjinä maailmankatsomusten ja tiettyjen poliittisten seurausten välillä muuttamalla fundamentaalisia doktriineja käyttäytymisen oppaiksi. Ne sisältävät normatiivisia ideoita, jotka määrittelevät kriteerejä, joilla erotellaan oikea väärästä ja oikeudenmukainen epäoikeudenmukaisesta. Kausaaliset uskomukset ovat syy-seuraussuhteita koskevia uskomuksia, jotka saavuttavat valta-aseman tunnustettujen eliittien keskinäisessä konsensuksessa. Kausaaliset uskomukset tarkoittavat strategioita, jotka tarjoavat yksilöille oppaita päämäärien saavuttamiseksi.¹¹⁸

Ideat voivat vaikuttaa politiikan tuotoksiin kausaalisten polkujen avulla. Ideat tiekarttoina viittaavat siihen, että tavoitteiden saavuttamiseksi ymmärretään päämäärien ja vaihtoehtoisten poliittisten strategioiden välinen kausaalinen suhde. Ideat koordinoijina viittaavat ideoiden rooliin tuotosten myötävaikuttajina puutteellisessa poliittisessä tasapainotilanteessa. Ideat institutionalisoijina viittaavat ideoihin, jotka ovat kertaalleen iskostuneet sääntöihin ja normeihin ja jotka vaikuttavat politiikkaan spesifioimalla tai rajoittamalla sitä innovaatioiden puuttuessa. Epävarmuuden olosuhteissa odotukset ovat riippuvaisia kausaalisista uskomuksista ja institutionaalisista järjestelyistä auktoritatiivisen päätöksenteon mahdollistamiseksi. Kausaaliset uskomukset

---

¹¹⁷ Ks. Carlsnaes 1992, 254.

¹¹⁸ Goldstein & Keohane 1993, 3–33.

auttavat määrittelemään, mitä keinoja monista tulisi käyttää toivottujen päämäärien saavuttamiseksi ja siten auttavat toimijoita tuottamaan strategioita edistämään päämääriään. Kun kausaaliset uskomukset sisältyvät instituutioihin, ne muokkaavat ongelmanratkaisua.¹¹⁹

Periaatteelliset uskomukset voivat siirtää huomiota moraalisiin kysymyksiin, puhtaasti välineellisten materiaalistien intressien ja vallan painottamisen sijaan. Ideat voivat myös toimia keskipisteenä koordinaation lähtökohdista. Kaikissa toistuvasti pelatuissa peleissä on monikertainen tasapainotila, ja siten pelaajien ideat ovat pelin lopputuloksen avaimia. Pelkästään objektiiviset rajoitteet tai mahdollisuudet eivät ohjaa toimia, sillä yksilöt luottavat uskomuksiin ja odotuksiin valitessaan joukosta mahdollisia lopputuotoksia. Tällä polulla ideoiden avainroolina on helpottaa puutteellisesta tasapainosta aiheutuvia koordinaatio-ongelmia. Ideat voivat toimia fokuksena, ratkaisuna puutteellisista sopimuksista aiheutuneisiin liittäisongelmiin tai keinoina vastatoimiin kollektiivisissa toimintaongelmissa. Ideoilla voi olla vaikutusta institutionalisoitumisen kautta, mikä viittaa vallitsevien sääntöjen ja normien muutoksiin. Tällä kolmannella kausaalipolulla on kysymys siitä, kuinka poliittiset instituutiot, mukaan lukien hallinnolliset virastot, lait, normit ja käytännöt, toimivat välittäjinä ideoiden ja politiikan tuotosten välillä.¹²⁰

Carlsnaesin selitysmallissa käsityksen muodostamis- tai havaintolähtöisen aladimension ohessa keskiössä ovat myös arvot. Hän ei ole selväsanaisesti tämentänyt näkemystään arvojen roolista ja siitä, kuinka ne tulisi sisällyttää empiiriseen tutkimukseen. Poliittiset arvot yleensä nojaavat poliittisiin ideologioihin. Andrew Heywood määrittelee poliittisten ideologioiden joukkoon lukeutuvan konservatiiviset, liberaalit, keskustalaiset ja nationalistiset maailmankatsomukset, jotka näyttäytyvät poliittisten toimijoiden kautta poliittisina koulukuntina¹²¹. Joseph Grieco erottelee lähestymistavassaan¹²² uusliberaalin institutionalismin ja poliittisen realismin ja määrittelee molemmilla olevan vaikutusta päätöksentekoprosessiin. Hänen päättelynsä mukaan minkä tahansa valtion ominaisuuksiin lukeutuvat ydinintressit, päämäärät, valtion perusluonne ja hyötyfunktiot, kuten anarkian merkitys, valtion ominaisuudet ja valtion yhteistyöehdot tai -rajoitukset. Kukin valtio arvioi kriittisesti näitä dimensioita (uusliberaalin institutionalismin ja poliittisen realismin rationalisoinnit). Lähestymistavoilla on sama ydinlogiikka, jossa anarkia leimaa kansainvälistä järjestelmää, jossa egoistiset valtiot toimivat.¹²³

---

¹¹⁹ Goldstein & Keohane 1993, 3–33.

¹²⁰ Goldstein & Keohane 1993, 3–33.

¹²¹ Heywood, A. (1998) *Political Ideologies: An Introduction*. London: Macmillan Press.

¹²² "Anarchy, State Properties and State Inhibitions about Cooperation: Summary of Neoliberal and Realist Views".

¹²³ Griego 1995, 165.

Yhteenvedona voidaan esittää, että nämä edellä mainitut teoreettiset lähestymistavat ovat analyttisiä apuvälineitä, jotka auttavat avaamaan metateoreettista selitysmallia ja käsitteellistämään sitä. Määritelmän mukaisesti keskitason teorit tarkoittavat metateorian ja empiirisen aineiston välistä yhteyspintaa, ja ne tässä roolissa joko täyttävät tarkoituksen tai eivät sitä tee. Tässä tutkimuksessa edellä mainittuja analyttisiä apuvälineitä käytetään työkaluina empiirisissä luvuissa visualisoimaan ja mallintamaan havaittuja politiikan siirtymiä¹²⁴. Toinen mahdollisuus keskitason teorioiden käyttämiseksi nojaa niin kutsuttuun *operationaalinen koodi* -analyysiin, joka mielletään osaksi politiikan psykologista tutkimusperinnettä. Tätä tarkastellaan seuraavaksi.

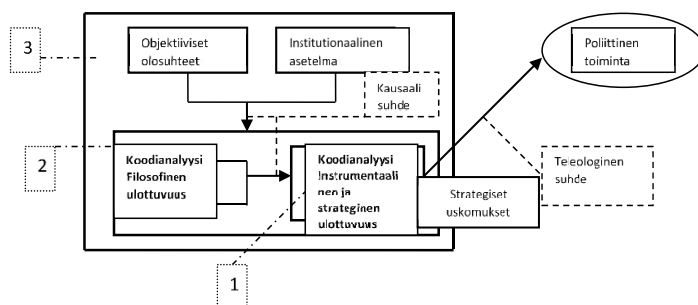
2.1.2 WALTER CARLSNAESIN SELITYSMALLIN SOVELLUTUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tässä tutkimuksessa Walter Carlsnaesin kolmitahoista selitysmallia sovelletaan

(a) sijoittamalla operationaalinen kohdeanalyysi osaksi sen dispositionaalista ja intentionaalista ulottuvuutta ja

(b) määrittelemällä *rakenteellisen ulottuvuuden* käsitteet tämän tutkimuksen empiiriseen analyysiin soveltuviksi.

Kuten kuviosta 6 voidaan havaita, näyttäytyy tämä Walter Carlsnaesin selitysmallin uusi käsitteellistäminen seuraavanlaisena:

¹²⁴ Ks. liite 2, kuvat 23 ja 24.

Toimijuuteen liittyvinä tutkimuskysymyksinä ovat seuraavat:

Minkälaiset ovat presidenttien Jeltsinin, Medvedevin ja Putinin poliittiset uskomusjärjestelmät? Minkälaisia eroavuuksia ja samankaltaisuuksia niistä on löydettävissä?

Rakenteeseen liittyvänä tutkimuskysymyksenä on seuraava:

Minkälaisia politiikan siirtymiä (shift¹²⁶) on löydettävissä presidenttien Boris Jeltsinin, Vladimir Putinin (1), Dmitri Medvedevin ja Vladimir Putinin (2) aikakausilla?

Tutkimuksen argumentin mukaan, Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjaa laaja-alainen viitekehys pilarien synteessä. Viitekehysten pääasialliset pilarit ovat niin kutsuttu vahinkojen minimointi, etuuksien ja saamisten maksimointi sekä uusien pelisääntöjen asettaminen.

Pilareista koostuvassa viitekehyksessä vuorottelevat *haastava*, eli niin kutsuttu reaktiivinen toimintatapa ja *liittyvä*, eli niin kutsuttu proaktiivinen toimintatapa. Nämä toimintatavat eivät ole toisilleen vastakkaisia, vaan ne esiintyvät limittäin ja yhdessä suhteessa erilaisiin toimintakenttiin. Näitä toimintakenttiä leimaavat erilaiset prosessit ja tavoitteet. Tutkimuksen argumentin mukaan, tämä haastava–liittyvä viitekehys edustaa strategisen tason jatkuvuutta Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Seuraavaksi tarkastellaan lähemmin *toimijuuden* analysoimiseen tarkoitettua operationaalista koodianalyysia esittelemällä sen pääasiallinen tavoite, historia sekä nykyhetken jakaantuminen määrälliseen ja laadulliseen tutkimussuuntaukseen, johon tämä tutkimus kuuluu.

2.1.2.1 Tutkimuskohteena toimijuuden operationaaliset koodit ja strategiset uskomukset

Operationaalisessa koodisuuntauksessa keskeisiksi käsitteiksi on yleensä määriteltä uskomukset, erilaiset persoonallisuusteoriat sekä ulkopoliittinen

¹²⁵ Walter Carlsnaesin luoma selitysmalli toimii tämän kehittelyn pohjana, ks. Carlsnaes 1992, 254.

¹²⁶ Termi ”shift” on omaksuttu Hermannin artikkelista, ks. Hermann, C. (1990) ”Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy”. *International Studies Quarterly* 34 (1), 3-21.

päätöksenteko¹²⁷. Poliittisten uskomusten analyysi on laaja-alainen tutkimuskenttä, joka voi linkittyä eri tieteenloihin, esimerkiksi psykologiaan, sosiaali-psykologiaan, filosofiaan, kognitiotieteisiin tai kielitieteisiin. Pursiainen & Forsberg määrittelevät tätä ”koodattua päätöksentekoa” seuraavalla tavalla:

”Psykohistorian lisäksi politiikantekijöiden mielen saloja on tutkittu valtio-opillisessa kansainvälisten suhteiden tutkimuksessa. Tutkimusote on kuitenkin eräällä tavoin vastakkainen psykohistorialliselle suuntaukselle, ainakin mitä tulee todistusaineistoon. Oletuksena tällaisessa tutkimuksessa on, että julkisista puheista ja muusta saatavilla olevasta aineistosta voimme sisällönanalyysin avulla päätellä ainakin jotain johtajien luonteesta, johtamistyylistä, maailmankuvasta ja muista psykologisista tekijöistä. Tätä on kutsuttu uskomusjärjestelmien tutkimukseksi.”¹²⁸

Operationaalinen koodianalyysi voi näin ollen hakea liittymäpintää erilaisissa tieteenaloissa tuotetuista käsitteistä, esimerkiksi uskomuksista. Olennaista on kuitenkin yllä esitetyn mukaisesti se, että kerätyn tutkimusaineiston avulla on mahdollista tehdä päätelmiä poliittisista uskomusjärjestelmistä. Näin ollen politiikan tutkimuksen kentällä voidaan operationaalisessa koodianalyysissä identifioida sen perustavanlaatuisen tavoite, tutkimusperinteen historialliset juuret sekä nykyhetken vallitsevat tutkimussuuntaukset. Näitä tarkastellaan seuraavaksi ja esitellään, mihin lähtökohtiin, perinteeseen ja suuntaukseen tämä tutkimus asemoituu.

Operationaalisen koodianalyysin ytimessä on pyrkimys selittää *poliittisten toimijoiden uskomusten ja politiikan teon välistä yhteyttä*¹²⁹. Operationaalisen koodianalyysin keskiössä on näkemys siitä, että tutkimalla yksilöitä, eli esimerkiksi poliittisia johtajia, on mahdollista päästä käsiksi yhteisesti jaettuun uskomusjärjestelmään, jonka tutkimusperinteen klassikko Alexander L. George määritteli hallitsevan ryhmittymän ajatusmaailmaksi (*”spirit of the ruling group”*), ja tätä kautta mahdollisesti myös tapoihin, joilla politiikkaa tehdään.

Analyysiperinteen juuret ovat Neuvostoliiton poliittisen järjestelmän analyysissa, koska kyseessä oli suljettu järjestelmä ja tietoa siitä oli vaikea saada. Länsimaiset tutkijat yrittivät erilaisin tekniikoin luoda mielikuvaa enigmatteisesta järjestelmästä ja tavoittaa sen ideologian ytimen. Terminologisesti *operationaalinen* viittaa operatiiviseen, funktioon ja toimintaan. *Koodi* viittaa salakieleen, käyttäytymissääntöihin, normeihin ja menettelytapasäännöstöihin.

---

¹²⁷ Ks. esimerkiksi Stephen G. Walkerin artikkeli ”The Evolution of Operational Code analysis, julkaisussa *Political Psychology* (Vol 11, NO 2 1990, 403–418).

¹²⁸ Pursiainen & Forsberg 2015, 248

¹²⁹ Walker 1990, 403

Operationaalinen koodi -termin keksi Merton, ja rakennelmaa maailmanpolitiikan johtajiin sovelsi ensimmäisen kerran Nathan Leites¹³⁰.

Leitesin perinteessä operationaalinen koodi viittaa erityiseen sosiaalista todellisuutta käsittelevään praksikseen¹³¹ ja Georgen perinteessä poliittisen päätöksenteon käyttäytymistieteelliseen analyysiin sekä erilaisten johtajien ja eliittiryhmittymien johtajuustyylien analyysiin erityisissä tilanteissa¹³². Merton puolestaan viittasi operationaalinen koodi -käsitteellä arvomaailmaan, maailmankatsomuksiin ja erilaisiin responssitapoihin, joita yksilöillä on ja jotka he jakavat organisaation muiden jäsenten kanssa¹³³.

Nathan Leites, RAND Corporationin ja Chicagon yliopiston tutkija, julkaisi kaksi urauurtavaa tutkimustaan bolševikkien ideologiasta ja määritteli operationaalinen koodi -käsitteen kuvaamaan tutkimuskohteidensa maailmankatsomusta. Leites tutki lukuisia marxilaisia ja bolševikkien kirjoituksia esitelmäkseen yksityiskohtaisen kuvauksen bolševikkien uskomusjärjestelmästä kyetäkseen löytämään analyysin, jolla määritellä näiden tulevan toiminnan luokitukset ja ohjenuorat. Omien sanojensa mukaisesti Leites pyrki löytämään ne säännöt, joiden bolševikit uskoivat olevan tarpeellisia tehokkaalle politiikalle.¹³⁴

Leitesin kirjassa tarkasteltiin näitä yleisiä sääntöjä, jotka olivat läsnä kaikissa poliittisissa laskelmoinneissa, viittasivatpa ne sitten sisäpolitiikkaan, ulkopoliitiikkaan, propagandaan tai sotilaspolitiikkaan¹³⁵. Leites selitti Neuvostoliiton omalaatuista toimintatapaa Yhdysvaltojen kanssa analysoimalla Leninin uskomusjärjestelmää. Alexander L. George muokkasi Leitesin tutkimustulokset joukoksi kysymyksiä, joihin annetut vastaukset paljastaisivat johtajan tekemiä havaintoja ”poliittisesta universumista”, johtajan roolista tässä universumissa sekä lukuisia instrumentaalisia keinoja vallankäyttöön.¹³⁶

Näin Alexander L. George jalosti lähestymistavan teoreettista perustaa soveltuvaksi yksilöiden tutkimiseen kansainvälisissä suhteissa¹³⁷. George (1969) lähestyi operationaalista koodia uskomusjärjestelmän prisman kautta. Hänen mukaansa poliittinen toimija havainnoi ja yksinkertaistaa todellisuutta poliit-

---

¹³⁰ Crichlow 1998, 688.

¹³¹ Mardin 2005, 147.

¹³² George 1969, 220.

¹³³ Walker 1990, 403.

¹³⁴ Adler 2012, 479.

¹³⁵ Leites 1951, xi, xii, xiii.

¹³⁶ Özdamar & Canbolat 2018, 20.

¹³⁷ Crichlow 1998, 688.

tisen kognitiivisen karttansa kautta, joka sisältää uskomusjärjestelmän eli poliittisen toimijan operationaalisen koodin.¹³⁸ Tätä uskomusjärjestelmää hahmottamaan pyrkivät filosofiset ja instrumentaaliset uskomukset sekä niin kutsutut strategiset uskomukset esitellään seuraavaksi.

2.1.2.2 Poliittinen johtaja eliitin edustajana: filosofiset uskomukset

Alexander L. George sisällytti operationaaliseen koodirakennelmaan poliittisen toimijan filosofiset uskomukset tai mielikuvat ja instrumentaaliset uskomukset. Erään tulkinnan mukaan filosofiset kysymykset mahdollistavat sen, että voidaan määritellä johtajan havainnot ”poliittisesta universumista” ja johtajan kohtaaman ”toisen” rooli tässä universumissa. Instrumentaaliset kysymykset puolestaan viittaavat johtajan ”itsen” mielikuvaan niiden keinojensa kartasta, joilla hän saavuttaa ulkopoliittisia tavoitteita.¹³⁹

Alla olevassa taulukossa esitellään nämä viisi kysymyssarjaa (1-5) sisältävät filosofiset kysymykset (P)¹⁴⁰. Tässä tutkimuksessa käytetyt suomenkieliset kysymykset¹⁴¹ esitellään taulukossa 3.

Taulukko 3. *Filosofiset kysymykset (2a)*¹⁴²

	Tässä tutkimuksessa käytetty kysymys¹⁴³
P-1:	Mikä on poliittisen universumin keskeinen luonne? Onko poliittinen universumi ensisijaisesti harmoniaan vai konfliktiin perustuva? Minkälainen on poliittisten vastustajien perustavanlaatuisen luonne?
P-2:	Mitkä ovat mahdollisuudet lopullisesti, toteuttaa omat perustavanlaatuiset arvot ja tavoitteet? Voiko tässä suhteessa olla optimistinen vai pessimistinen; Missä suhteessa yhtä ja missä suhteessa toista?
P-3:	Onko poliittinen tulevaisuus ennustettavissa? Missä mielessä ja missä laajuudessa?
P-4:	Kuinka paljon kontrollia tai hallintaa on itsellä mahdollista saavuttaa historialliseen kehitykseen? Mikä on itsen rooli historian liikuttamisessa ja muokkaamisessa toivottuun suuntaan?

¹³⁸ George 1969, 200.

¹³⁹ Özdamar & Canbolat 2018, 20.

¹⁴⁰ George 1969, 201–205; Malici & Malici 2005, 395–396.

¹⁴¹ Kysymykset on esitelty myös Forsbergin ja Pursiaisen (2015) teoksessa s. 254.

¹⁴² Ks. englanninkieliset kysymykset liitteestä 3, taulukosta 41.

¹⁴³ Kysymykset on esitelty myös Forsbergin ja Pursiaisen (2015) teoksessa s. 254.

P-5:	Mikä on sattuman rooli ihmisten välisissä suhteissa ja historiallisessa kehityksessä?
------	---

Filosofisten kysymysten lisäksi poliittisen johtajan uskomusjärjestelmää voidaan pyrkiä hahmottamaan instrumentaalisten kysymysten avulla. Niitä tarkastellaan seuraavaksi.

2.1.2.3 Poliittinen johtaja eliitin edustajana: instrumentaalit ja strategiset uskomukset

Instrumentaaliset uskomukset (I), tai operationaalisen koodin toiminta-orientaatio sisältää viisi kysymystä¹⁴⁴. Tässä tutkimuksessa käytetyt suomenkieliset kysymykset¹⁴⁵ esitellään taulukossa 4.

Taulukko 4. *Instrumentaalit kysymykset (2b)* ¹⁴⁶

	Tässä tutkimuksessa käytetty kysymys ¹⁴⁷
I-1:	Mikä on paras lähestymistapa valita päämääriä tai tavoitteita poliittista toimintaa varten?
I-2:	Kuinka toiminnan päämääriä tavoitellaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla?
I-3:	Miten poliittisen toiminnan riskejä laskelmoidaan, kontrolloidaan ja hyväksytään?
I-4:	Mikä on paras ajoitus toiminnalle omien etujen edistämiseksi?
I-5:	Mikä on erilaisten keinojen hyödyllisyys ja rooli omien intressien edistämisessä?

Pursiainen ja Forsberg korostavat, että Georgen mielestä kysymyksiin annettujen vastasten perusteella päätöksentekijät erosivat merkittävästi toisistaan, jolloin tutkijan tehtäväksi tuli rakentaa vastauksista päätöksentekijän

¹⁴⁴ George 1969, 201–216; Malici & Malici 2005, 296; ks. myös Malici 2006.

¹⁴⁵ Kysymykset on esitelty myös Forsbergin ja Pursiaisen (2015) teoksessa s. 254.

¹⁴⁶ Ks. englanninkieliset kysymykset liitteestä 3, taulukosta 19.

¹⁴⁷ Kysymykset on esitelty myös Forsbergin ja Pursiaisen (2015) teoksessa s. 254.

operationaalinen koodi, josta on mahdollista johtaa ja ennustaa ne tavat, joilla päätöksentekijä reagoisi erilaisiin ärsykkeisiin ja ulkopoliittisiin tilanteisiin.¹⁴⁸

Georgen antina oli jalostaa Leitesin lähestymistapa sisällönanalyysiksi, jolla tutkia nykypoliitikkojen filosofisia ja instrumentaalisia politiikkaa koskevia uskomuksia. Stephen Walker määritteli näiden kahden erityyppisen uskomuksen välisen eron siten, että edelliset eli epistemologiset uskomukset viittaavat oletuksiin ja premisseihin, jotka koskevat politiikan perustavanlaatuisia luonnetta, poliittisen konfliktin luonnetta ja yksilön roolia historiassa, ja jälkimmäiset koskevat puolestaan päämäärien ja keinojen suhdetta poliittisen toiminnan kontekstissa. Georgen lähestymistavan mukaan tutkijat kykenisivät paljastamaan nämä uskomukset ja vertailemaan eri johtajien maailmankatsomuksia käyttämällä standardoituja kysymyksiä ohjaamaan johtajien puheiden ja kirjoitusten analyysia.¹⁴⁹ Mikä tahansa järjestäytynyt johtajuusryhmittymä pyrki kehittämään tietynlaisen operationaalisen koodin päätöksentekoliitin yhteisistä uskomuksista ja päätöksentekokulttuurista alkunsa saavan erityisen lähestymistavan strategiaan ja taktiikkaan¹⁵⁰. Nämä uskomukset toimivat poliittisten päätösten oppaina¹⁵¹.

Georgen lähestymistavan mukaan toimijoiden uskomusten tunteminen auttaa tutkijaa selventämään niitä yleisiä kriteereitä, vaatimuksia sekä normeja, joita tutkimuskohde pyrkii tavoittamaan arvioidessaan mahdollisuuksia saavuttaa toivottuja tuloksia sekä arvioidessaan niihin liittyviä kustannuksia ja riskejä ja tehdessään hyötypohjaisia laskelmia¹⁵². Erään tulkinnan mukaan operationaalisen koodiasetelman tärkeä ja ainutlaatuinen piirre on persoonallisuuteen liittyvän motivaatiotekijän linkittäminen uskomusten kanssa. Uskomusten nähdään olevan motivoivia voimia ja informaation prosessoinnin suodattajia. Tämän näkökulman mukaan johtajien poliittisten koodien ymmärtäminen edistää näiden päätöksentekotyöliien ja poliittisen toiminnan ymmärtämistä.¹⁵³

Näiden kysymysten pohjalta rakentuivat lukuisat laadulliset operationaaliiseen koodianalyysiin nojaavat tutkimukset. Etenkin Alexander George ja Ole Holsti muokkasivat uudelleen ja laajensivat edellä kuvattuja kysymyksiä var-

---

¹⁴⁸ Pursiainen & Forsberg 2015, 249.

¹⁴⁹ Adler 2012, 480.

¹⁵⁰ Malici 2006, 39.

¹⁵¹ Malici & Malici 2005, 395.

¹⁵² George 1969, 200, ks. myös Holsti 1990, 406.

¹⁵³ Yang & Keller & Molnar 2017, 591.

mistaakseen, että operationaalinen koodianalyysi pysyisi kognitiivisen psykologian alaan kuuluvan uskomusjärjestelmien tutkimuksen kehityksen mukana¹⁵⁴.

Teoksessaan *The Vulnerability of Empire* Charles Kupchanin esille nostama *strategisten uskomusten* käsite on lähellä etenkin Georgen instrumentaalisia uskomuksia¹⁵⁵. Strategiset uskomukset on mahdollista määritellä eliitin uskomuksiksi siitä, miten potentiaalisten vastustajien kanssa tulisi toimia. Näihin uskomuksiin voivat lukeutua esimerkiksi *pakotteet* eli voimakeinoihin nojaava strategia tavoitteenaan pakottaa vastustajaa joko rankaisemalla tai rangaistuksella uhkaamalla, *pelote* eli vastustajan estäminen toteuttamasta tiettyjä toimia joko rankaisemalla tai rangaistuksella uhkaamalla, sekä *muokauttaminen*, joka viittaa sovitteluvaan strategiaan, joka on suunnattu vastustajan toiminnan muokkaamiseen myönnetyksillä ja kompromissilla.¹⁵⁶

Strategisissa uskomuksissa on kyse siitä, kuinka eliitti kokee valtion geostategiset prioriteetit, esimerkiksi mikä on suurvaltaisuuden merkitys taloudelliselle ja sotilaalliselle menestykselle ja minkälaiset suhteelliset painoarvot asetetaan sotilaallisille, taloudellisille ja mainetta koskeville näkökohdille suhteessa maantieteellisiin prioriteetteihin; ohjaako eliitin toimintaa poliittisine valintoineen selkeä strategisten prioriteettien järjestys ja näkevätkö päätöksentekijät kansainvälispoliittiset sitoumuksensa toisistaan riippumattomina ja tasavertaisesti tärkeinä. Joukko strategisia uskomuksia on perusta *strategiselle logiikalle*. *Strateginen kulttuuri* puolestaan viittaa *strategisiin mielikuvaihin*, jotka muovaavat valtion tapaa määritellä hyvinvointia ja turvallisuutta. *Strateginen pragmatismi* on politiikkaa järkevien ja suunniteltujen strategisten päätösten viitekehyksessä. Tarve poliittiseen henkiinjäämiseen saattaa kuitenkin vaikeuttaa strategisen pragmatismien toteutumista.¹⁵⁷

Kun suurvallat kohtaavat nopeasti muuttuvia strategisia ympäristöjä, ne saattavat mukauttaa ulko- ja puolustuspolitiikkaansa kyseisiin muutoksiin. Valtioiden altistuminen strategiselle hyväksikäytölle, itsesaarrostukselle tai ylilaaajenemiselle viittaa puolestaan epäonnistuneeseen mukautumiseen. Onnistuneeseen sopeutumiseen vaikuttavat eliitin havainnot *vallan tasapainosta*. Eliitin havainnot kansainvälisen muutoksen aiheuttamasta suuresta haavoittuvuudesta voivat johtaa itsepetostoimintamalliin, joka viittaa ylikorostuneeseen yhteistyöhön tai kilpailuun. Tällaisessa tilanteessa eliitti on jäännyt luomansa strategisen kulttuurin vangiksi.¹⁵⁸

---

¹⁵⁴ Adler 2012, 481.

¹⁵⁵ Kupchan 1994, 3–22.

¹⁵⁶ Kupchan 1994, 3–22.

¹⁵⁷ Kupchan 1994, 3–22.

¹⁵⁸ Kupchan 1994, 3, 5, 6, 14, 15.

Kupchan määrittelee strategisen kulttuurin sisäsyntyisiksi turvallisuutta koskeviksi näkemyksiksi osana kansallista identiteettiä ja kansallista minäkuva. Se sisältää mielikuvia ja symboleja, joiden kautta määrittyvät turvallisuuden ja suurvaltaisuuden suhde, keinot, joilla asema kansainvälisessä hierarkiassa saavutetaan, sekä havainnot, jotka koskevat valtion kansainvälistä politiikkaa, sen ambitoiden luonnetta ja laajuutta. Strategisessa kulttuurissa rakentuvat poliittisesti legitimiin koetun ulkopoliittikan toiminnan rajat, jotka vaikuttavat siihen, kuinka kansallinen intressi ja strategisten tavoitteiden joukko määritellään, mikä muovaa keskeisesti suurstrategiaa.¹⁵⁹

Pieni haavoittuvuus viittaa strategisen riittävyyden olosuhteisiin, jolloin sekä nousevat että laskevat suurvallat sopeutuvat onnistuneesti muutoksiin kansainvälistä politiikkaa ympäröivässä ympäristössä. Molemmilla tilanteilla päätöksentekijät laskelmoivat, että heidän omat resurssinsa yhdistettynä heidän liittolaistensa resursseihin ovat riittäviä uhkiin nähden, ja uskovat valtionsa selviävän, mikäli sota puhkeaa. *Suuren haavoittuvuuden*, strategisen riittämättömyyden, olosuhteissa päätöksentekijät nojaavat päätöksensä erilaisiin oletuksiin kuin pienen haavoittuvuuden tilanteessa. Nämä olosuhteet tuottavat ”periferaalisia ambitioita”, jotka koskevat päättävää valtiota, resursseja ja legitimitettiin. Suuren haavoittuvuuden kokemus saa eliitin uskomaan, että potentiaalisille vastustajille tulee osoittaa päättävää valtiota luovuttamatta pelotteeseen nojalla strategialla periferiassa.¹⁶⁰

Laskevissa suurvalloissa ydinalueella eliitit noudattavat kilpailuun nojaavaa politiikkaa keskittämällä voimavaroja nousevia uhkia vastaan ja samaan aikaan noudattavat periferioissa yhteistyöpolitiikkaa helpottaakseen puolustustoimia. Nousevissa suurvalloissa eliitit omaksuvat ydinalueella ja periferioissa kilpailullisemman politiikan edistämiseen voimakkuuttaan, vaikka ekspansiivista politiikkaa harjoitetaan itsesäätötoimien ja ylilääjämisen välttämiseksi. Strategisen riittämättömyyden olosuhteissa, suuren haavoittuvuuden tilanteessa, eliitit laskelmoivat, että sota ydinalueella saattaa vaarantaa emämaan turvallisuuden. Laskevissa suurvalloissa eliitit pyrkivät ennemmin säilyttämään valtansa rippeitä kuin kehittämään valtaansa. Status quon ylläpitämiseksi yhteistyöstrategiat näyttävät käyttökelpoisina ja houkuttelevina. Nousevissa suurvalloissa eliitit pyrkivät löytämään uusia tapoja toteuttaa imperiaalisia pyrkimyksiään, eivät varjelemaan vanhaa. Kun nämä valtiot pyrkivät haastamaan ja muokkaamaan uudelleen status quota, yhteistyöpohjaiset strategiat eivät riitä tavoitteiden toteuttamiseksi. Ainoastaan kilpaileva politiikka voi muuttaa kansainvälisen järjestyksen.¹⁶¹

---

¹⁵⁹ Kupchan 1994, 5, 6.

¹⁶⁰ Kupchan 1994, 15, 18, 19.

¹⁶¹ Kupchan 1994, 15–16, 19.

Suuren haavoittuvuuden olosuhteissa valtiot ovat vähemmän kiinnostuneita pelotteena toimivista iskuista kuin vastustajan pelottelusta ja potentiaalisen, valtion nousua torjuvan liittoutuman hajottamisesta. Eliitti tulkitsee imperiaalisen kasvun keinona päästä käsiksi uusiin resursseihin ja pyrkii optimoimaan olemassa olevien resurssien käytön ja laajenemaan ennen kuin vastustajan liittouma voimistuu. Suuri emämaan haavoittuvuus uhkaa hallitsevien eliittien legitimitettä, mikä houkuttelee päätöksentekijöitä etsimään kansainvälispoliittista menestystä vaaliakseen sisäpoliittista vakautta. *Epävarmuuden olosuhteissa* haavoittuvuus vaikuttaa strategiaan uskomuksiin, kunnes uuden valta-asetelman seuraukset ovat jäsentyneet. Epävarmuuden kontekstissa laskevien ja haavoittuvien valtioiden eliitit pyrkivät ehkäisemään sotia ytimessään ja periferioissa puolestaan pyrkivät osoittamaan päättäväisyyttä sekä vahvistamaan mainettaan hyvittääkseen ytimen epätasapainoa. Eliitit ovat huolestuneita havaitun heikkouden vaikutuksista sisäpoliittiselle legitimitetille. Nousevissa suurvalloissa eliitit reagoivat suureen haavoittuvuuteen vahvistamalla päättäväisyyttä, keskittämällä resursseja sekä tuemalla legitimitettä kansainvälispoliittisilla pyrkimyksillä.¹⁶²

Vähenevän epävarmuuden olosuhteissa eliitit muuttuvat tietoisemmiksi siitä, etteivät liiallisen yhteistyön tai -kilpailun politiikat saa aikaan toivottuja tuloksia, ja ymmärtävät samalla, että heidän toimintansa on heikentänyt, ei lisännyt emämaan turvallisuutta. Kun äärimmäisen politiikan haittavaikutukset näkyvät, eliitin uskomukset muuttuvat ja päätöksentekijät ymmärtävät valtionsa päätyvän strategisen hyväksikäytön ja laajenemisen kohteeksi, jolloin ilmenee tarve tasapainottaa ytimessä ilmeneviä uhkia ja supistaa perifeeristä imperiumia.¹⁶³

Tässä tutkimuksessa Kupchanin käsitteellistykset strategisista uskomuksista ovat Georgen uskomusten ja poliittisen toiminnan välinen linkki. Määrittelemällä uskomukset näin voidaan löytää yhteyksiä laajempiin strategiaan toimintatapoihin. Määrittelemällä Venäjän presidentin poliittisen eliitin edustajiksi heidän uskomuksiaan on mahdollista tarkastella osana kyseistä kontekstia.

Liitteessä 4 esitellyssä taulukossa 24, on hahmotettu sitä, miten Georgen esittämät klassiset kysymykset ja Kupchanin strategisten uskomusten käsitteellistykset suhteutuvat toisiinsa. Tässä tutkimuksessa ei pohdita strategisia uskomuksia koskevan teorian oikeellisuutta tai tehdä Georgen esittämien kysymysten ja Kupchanin näkemysten välisiä käsitevertailuja. Näkemykset strategisista uskomuksista palvelevat kuitenkin tämän tutkimuksen intressejä seuraavilla tavoilla:

---

¹⁶² Kupchan 1994, 20, 21.

¹⁶³ Kupchan 1994, 21.

- (a) Strategisen uskomusten käsite voidaan nähdä Georgen kysymysten jatkeena: ne linkittävät klassiset kysymykset laajempaan ”strategisen kulttuurin” kontekstiin. Venäjän presidentit määritellään ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin edustajiksi, ja tätä kautta heidän uskomuksillaan katsotaan olevan laajempaa merkitystä.
- (b) Strategisten uskomusten käsitteen avulla on mahdollista jäsentää niitä tapoja, joilla Venäjän presidentit hahmottavat Venäjän olemusta ja olemista kansainvälisessä ”universumissa”. Näin määriteltynä strategisten uskomusten näkökulma tarjoaa keinon linkittää klassiset uskomukset kansainvälispoliittiseen kontekstiin.
- (c) Koska strategiaan uskomuksiin nähdään liittyvän strategisia toimintamalleja, jotka Kupchanin viitekehystä soveltaen on määritelty termeillä pakottaminen, varoittaminen ja sovittelu, voidaan Venäjän presidenttien lausumista etsiä mahdollisia strategisia toimintatapoja.

Strategisia uskomuksia esittelevä taulukko käsitteellistetään empiiristä analyysia varten tutkimuksen analyysimenetelmiä esittelevässä osiossa.

Yhteenvedona voidaan esittää, että tutkimuksen pääasiallinen metodologinen valinta nojaa Walter Carlsnaesin selitysmalliin, jota sovelletaan siten, että sen toimijuutta koskevaa ulottuvuutta käsitteellistetään klassisen operationaalisen koodianalyysin kymmenellä kysymyksellä ja näiden jatkeena strategisilla uskomuksilla. Tällä ratkaisulla pyritään osallistumaan toimija-rakenteen keskusteluun, kehittämään operationaalista koodianalyysia eteenpäin ja löytämään keinoja luoda siltaa presidenttien uskomusten ja poliittisen toiminnan välille.

Seuraavaksi luodaan katsaus vallitseviin tutkimussuuntauksiin, joiden pääasialliset kategoriat ovat määrällinen ja laadullinen.

2.1.3 AIKAISEMMAT SOVELLUKSET

2.1.3.1 Määrällinen operationaalinen koodianalyysi

Tutkimuksen edistymisen mukana operationaalisen koodirakennelman teoreettiset perustukset ovat kehittyneet¹⁶⁴ ja niiden mukana perinteinen operationaalinen koodi¹⁶⁵. Nykyinen tutkimuskenttä on mahdollista jakaa (a) määrälliseen tutkimukseen sekä (b) laadulliseen tutkimukseen. Siinä missä molemmat kentät ovat omaksuneet teoreettiseksi peruslähtökohdakseen edellä esitelttyihin filosofisiin ja instrumentaalisiin kysymyksiin vastaamisen, niiden tavat tuottaa vastauksia nojaavat erilaisiin metodisiin ratkaisuihin. Voidaan väittää, että määrällinen tutkimussuuntaus on nykyään hallitsevassa asemassa. Siihen löytyy selkeitä perusteluja. Määrällistä tutkimusotetta voidaan esitettyjen argumenttien mukaan pitää luotettavana ja selvemmin toisinnettavana. Näistä tarpeista käsin ovat Walker et al. luoneet määrällisen koodausjärjestelmän *Verbs in Context System*¹⁶⁶.

Tämä operationaaliseen koodianalyysiin 2000-luvun alussa lanseerattu VICS-menetelmä on osoittautunut määrällisistä menetelmistä suosituimmaksi. Puheiden ja kirjoitusten tilastollisen kielianalyysin avulla VICS tarjoaa määrällistä evidenssiä johtajien operationaalisia koodeja koskevien päätelmien tueksi. Se mittaa Georgen kysymyksiin korreloivia filosofisia ja instrumentaalisia uskomuksia painottaen tiettyjen sellaisten verbien valintaa ja toistuvuutta, joita johtajat pyrkivät käyttämään kuvaillaessaan potentiaalisia toimintavaihtoehtoja. Se, miten laajasti johtajat uskovat voivansa vaikuttaa historialliseen kehitykseen omilla toimillaan, voidaan ilmaista määrällisesti, ja määriä on mahdollista vertailla.¹⁶⁷

Eräässä tutkimuksessa esitetyn arvion mukaan kun VICS-menetelmä keskittyy johtajien puheissaan ja lausumissaan käyttämiin verbeihin, määrällinen analyysi voidaan suorittaa esimerkiksi kahdessa vaiheessa. Ensimmäisessä vaiheessa verbejä sisältävät lauseet koodataan niiden yhteistyö- (+) tai konflikti (-) -suuntauksen perusteella ja tämän jälkeen ilmaistun intensiteetin esimerkiksi rangaistus (-3) tai palkinto (+3) pohjalta. Toisessa vaiheessa koodaus keskittyy verbien attribuutioon. Lauseet, joissa subjekti viittaa itseensä (tai sisäryhmään), edustavat johtajan vallankäyttöä koskevia uskomuksia eli toisin sanoen hänen instrumentaalisia uskomuksiansa. Lauseet, jotka viittaavat toiseen, edustavat uskomuksia, jotka koskevat toisten käyttämää valtaa kansainvälisessä järjestelmässä, ja edustavat subjektin filosofisia uskomuksia. Tietokonepohjainen Profiler Plus -sisällönanalyysiohjelma koodaa johtajien lausunnoissa ja puheissa käyttämiä verbejä sanakirjaa käyttämällä konstruoidakseen viitteitä johtajan poliittista universumia ja strategisia preferenssejä

---

¹⁶⁴ Ks. esim. Holstin 1977 ja Walkerin 1983, 1990 perinteestä (Crichlow 1998, 689, 703–704).

¹⁶⁵ Crichlow 1998, 689, 703–704.

¹⁶⁶ Crichlow 1998, 689. Ks. Myös Walker et al. 1998.

¹⁶⁷ Adler 2012, 481.

koskevista havainnoista Alexander Georgen kymmenen kysymyksen mukaisesti. Lukuisat tutkijat ovat käyttäneet tätä metodologista lähestymistapaa analysoidakseen päätöksentekijöiden uskomusjärjestelmän vaikutusta ulkopolitiittiseen päätöksentekojärjestelmään ja sen tuotoksiin.¹⁶⁸

Walker et al. tarkastelivat presidenttien operationaalisia koodeja ja ulkopolitiittisten konfliktien hallitsemista Yhdysvaltojen ulkopoliitikassa sen strategisten uudelleenjärjestelyjen aikakaudella kylmän sodan jälkeen. He sovelsivat edellä kuvatun Charles Kupchanin strategisten uskomusten teoriaa omaan tutkimukseensa. Uuteen strategiseen kontekstiin sopeuttamiseen liittyi Yhdysvaltojen rooli suurvaltana tilanteessa, jossa nopeita muutoksia ilmeni turvallisuusympäristössä ja valtiot reagoivat näihin muutoksiin eri tavoin riippuen niiden haavoittuvuudesta, mikä puolestaan oli sidoksissa eliitin tulkitointiin vallan suhteellisesta tasapainosta sekä arvioinneista, jotka koskivat sodan todennäköisyyttä.¹⁶⁹

Eliitin uskomuksilla oli merkittävä rooli strategisen sopeuttamisen prosessissa. Kun uskomukset muuttuivat pysyvämmiksi ja vähemmän responsiivisiksi uudelle informaatiolle, niillä osoittautui olevan automaattinen kyky vaikuttaa valtion sopeutumiseen uusiin strategisiin realiteetteihin. Niin kutsuttu kognitiivisen sulkeutumisen prosessi ja huono strateginen sopeutuminen olivat todennäköisiä suuren haavoittuvuuden olosuhteissa, kun valtiolliset resurssit olivat riittämättömiä turvallisuusuhkien ja sisäpolitiittisten rajoitteiden tai ulkopoliittisten tapahtumien tilanteessa, jolloin seurauksena oli hankaluus sopeuttaa vanhoja uskomuksia uusiin realiteetteihin. Pienen haavoittuvuuden olosuhteissa, kun valtiolliset resurssit olivat riittäviä turvallisuusuhkien kohtaamiseen, uskomukset vaikuttivat olevan vähemmän autonomiaa ja muuttuvan helpommin strategisen ympäristön muutoksien mukaan.¹⁷⁰

Walkerin tutkimuksessa toteutettiin kaksitasoinen VICS-analyysi poliittisten johtajien operationaalisten koodien määrittämiseksi: heidän puheitaan käytettiin analyysiyksikköinä ensin erillisinä, ja tämän jälkeen niitä vertailtiin keskenään. Tutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa käytettiin perinteisiä operationaalisen koodin kysymyksiä. Pääasiallinen aineisto sisälsi presidentti George Bushin 12 puhetta ja Bill Clintonin 8 puhetta. Tutkimuksen toisessa vaiheessa käytettiin niin kutsuttua tapahtumia koskevaa aineistoa sen selvittämiseksi, vastasivatko presidenttien operationaaliset koodit Yhdysvaltojen toimiin Panaman, Haitin, Irakin ja Bosnian konflikteissa. Aineisto kerättiin kronologisessa järjestyksessä sanomalehdistä The New York Times ja The Wa-

---

¹⁶⁸ Yang & Keller & Molnar 2017, 592.

¹⁶⁹ Walker et al. 1999, 611.

¹⁷⁰ Walker et al. 1999, 612.

shington Post, ja ne koodattiin kuuteen VICS-kategoriaan, jotka liittyivät konflikteihin 4.1.1989–4.1.1990 (case Haiti), 9.1.1993–16.10.1994 (case Haiti), 3.8.1990–28.2.1991 (case Kuwait) ja 22.1.1993–22.11.1995 (case Bosnia).¹⁷¹

Analyysi paljasti presidenttien George Bushin ja Bill Clintonin operationaalisten koodien samankaltaisuuden. Niiden sisältö oli yhdenmukainen havainnon kanssa, jonka mukaan Yhdysvaltojen haavoittuvuus oli vähäistä molempien hallintojen aikana. Siinä missä suuren haavoittuvuuden olosuhteissa kansainvälinen ympäristö koetaan uhkaavana ja perustavanlaatuisten tavoitteiden saavuttaminen nähdään pessimistisesti, molemmat johtajat kokivat poliittisen elämän suhteellisen ystävällismielisenä ja olivat maltillisen optimistisia poliittisten arvojensa toteutumisesta. Johtajien operationaalisten koodien vertailu paljasti, että Yhdysvaltojen toimien sarja presidentti Bushin johtajuuden aikana oli vähemmän yhteistyösuuntautunutta ja vähemmän joustavaa ja valitsi linjan, jolla pysyttiin huomioimatta vastustajien pyrkimyksiä muuttaa prosessia. Presidentti Clintonin hallinto oli yhteistyökykyisempää ja joustavampaa ja reagoi vastustajan sekä ystävällismielisiin että vihamielisiin toimiin. Hallintojen eroavuudet muuttuivat jyrkemmiksi asymmetristen konfliktien tilanteissa.¹⁷²

Walkerin analyysissa todettiin, etteivät yksistään johtajien uskomukset, toimintataipumukset, ympäristöön liittyvät rajoitteet tai kannustimet selittäneet Yhdysvaltojen toimia neljässä kylmän sodan jälkeisessä konfliktissa. Johtajien autonomiset uskomukset vaikuttavat ulkopoliittisten päätösten kausaalisessa analyysissa, vaikka kontekstin mukaan valtion haavoittuvuus olisi vähäistä. Yhdysvaltojen toimintamalli Panamassa, Haitissa, Bosniassa ja Persianlahdella osoittaa, että autonomiset uskomukset yhdessä vallan asymmetrian kanssa selittivät Yhdysvaltojen reagointia vastustajan käytökseen.¹⁷³

Kai He ja Huiyun Feng käyttivät operationaalista koodianalyysia testataksseen empiirisesti argumenttiaan, jonka mukaan muutokset johtajan uskomuksissa ovat sidoksissa lukuisiin valtiollisen sosialisointivaiheisiin. Tämän argumentin mukaan Kiinan multilateraalinen toiminta on seurausta ”pintapuolisesta sosialisointista”, jossa kiinalaiset ulkopoliittiset eliitit muuttavat ulkomaailmaa koskevia uskomuksiaan, jotka liittyvät heidän poliittisten tavoitteidensa realisointiin multilateraaleissa instituutioissa. He’n ja Fengin toteuttaman operationaalisen koodianalyysin mukaan kiinalaiset poliitikot eivät ole muuttaneet strategioihin liittyviä instrumentaalisia uskomuksiaan, vaikka he toimivat multilateraalisissa instituutioissa.¹⁷⁴

---

¹⁷¹ Walker et al. 1999, 613–614, 617–618, 619–620.

¹⁷² Walker et al. 1999, 617–618, 622.

¹⁷³ Walker et al. 1999, 622.

¹⁷⁴ He & Feng 2015, 402.

Tutkimuksessaan He ja Feng yhdistivät operationaalisen koodin uskomukset sosialisointiin kolmeen vaiheeseen testatakseen näitä vaiheita. Sosialisointiin adaptaatiovaiheessa johtajien filosofisten tai instrumentaalisten uskomusten ei tulisi muuttua. Sosialisointiin toisessa, pintapuolisessa vaiheessa valtioilla alkaa olla vaikutusta ja ne alkavat palkintojen toivossa tai rangaistusten pelossa toimia samoin kuin toiset, kuten niiltä odotetaan. Mikäli filosofisissa tai instrumentaalisisissa uskomuksissa ilmenee muutoksia, voidaan olettaa, että kyse on pintapuolisesta sosialisoinnista, koska valtion johtajat ovat muuttaneet itseään koskevia strategioita (instrumentaalisia uskomuksia) tai toisia koskevia havaintojaan (diagnostiset uskomukset). Tämä tarkoittaa sitä, että muutokset valtioiden toiminnassa eivät ole vain adaptiivista reaktiota ulkoisiin vaikutuksiin vaan seurausta muutoksista johtajiensa uskomusjärjestelmissä.¹⁷⁵

He ja Feng toteuttivat operationaalista koodianalyysia etsimällä johtajien kollektiivisia uskomuksia hallinnon dokumenteista yksilöllisten johtajien puheiden ja lausuntojen sijasta. Hallituksen dokumentit eivät poliittisen valtarenkkelman tasapainottavan luonteen vuoksi ole demokratioissa aina yhdenmukaisia yksilöllisten johtajien uskomusten kanssa. Yhdysvalloissa kongressin hyväksymä ei välttämättä heijasta presidentin uskomuksia. Sen sijaan yksipuoluejärjestelmissä, kuten Kiinassa, hallituksen dokumentit heijastavat aina poliittisen johdon näkökantaa. Toteuttamassaan analyysissa He ja Feng laajensivat perinteisen operationaalisen koodin tutkimusaineistoa kattamaan myös puolustuspoliittisen selonteon, josta on mahdollista kartoittaa kiinalaisen johdon ulkopoliittisia uskomuksia ja politiikkaa.¹⁷⁶

Myös He ja Feng käyttivät määrällistä Profiler + -ohjelmaa soveltaakseen VICS-sisällönanalyysia koodatakseen ja analysoidakseen johtajien julkisia lausuntoja ja puheita¹⁷⁷. He päättelivät, että operationaalinen koodianalyysi ja VICS tutkivat kognitiivista informaatiota, joka on tietoisesti prosessoitua. Vaikka puheiden laatijat saattavat valmistella johtajien puheet ja lausunnot, ne silti heijastavat johtajien näkemyksiä tietyissä politiikan kysymyksissä. Poliittiset johtajat eivät pidä puheitaan tai anna lausuntojaan vastoin suostumustaan. He ja Feng korostavat, että harhauttamista ja puheiden manipulointia voi ajoittain tapahtua ja johtajat voivat harhauttaa yleisöä muutamalla fraasilla tai verbillä osoittaakseen rauhaa rakastavaa ideologiaansa ja valitsemalla yhteistyöhön liittyviä sanoja oikeuttaakseen sotaisat toimensa. Johtajat eivät kuitenkaan voi huolellisella sanojen valikoinnilla muuttaa sodan koko tarinaa.

---

¹⁷⁵ He & Feng 2015, 409.

¹⁷⁶ Yang & Keller & Molnar 2017, 599.

¹⁷⁷ He & Feng 2017, 410.

He'n ja Fengin mukaan olennaista onkin tarkastella myös pidetyn puheen kokonaisuutta.¹⁷⁸

Özgül Özdamar ja Sercan Canbolat käyttivät operationaalista koodianalyysia ja tietokonepohjaista sisällönanalyysia sekä tilastollisia testejä tutkiakseen muslimiveljeskunnan johtajuutta vertailemalla Egyptin M. Mursia, Tunisian R. Ghannouchia ja Gazan K. Meshaalaa esimerkkeinä islamistisista johtajista tavoitteenaan selittää heidän poliittisia uskomusjärjestelmiään sekä ennustakseen heidän ulkopoliittista toimintaansa.¹⁷⁹ Özdamer ja Canbolat pyrkivät systemaattisesti tarkastelemaan poliittista islamia ja muslimiveljeskuntaa koskevia teoreettisia väitteitä analysoimalla heidän julkisista lausumistaan viitteitä maltillisista tai radikaaleista poliittisista uskomuksista verrattuna tavomaisen politiikan uskomuksiin¹⁸⁰.

Myös Özdamerin ja Canbolatin tutkimuksessa käytettiin Profiler + -sisällönanalyysiohjelmaa, joka koodasi johtajan käyttämät verbit VICSin kautta Georgen operationaalisen koodianalyysin kysymysten mukaisesti, mikä paljasti subjektin arviot itsen ja toisen poliittisten tapahtumien kontrollista ulkopoliitiikan saralla. Özdamer ja Canbolat korostavat, että kun kolmen johtajan julkisia lausuntoja analysoidaan VICSin avulla, tutkimuksen luotettavuus on vahvaa ja tuloksia on mahdollista verrata maailmanpolitiikan johtajien normiryhmään. Tutkimukseen on valikoitu laaja joukko julkisia puheita, lehdistökonferensseja, lausuntoja ja kirjoista saatuja ulkopoliittikkaa koskevia lukuja vuosilta 2011–2013 sekä johtajien haastatteluja. Puheiden valikointikriteerit Özdamer ja Canbolat tiivistivät seuraavalla tavalla: (a) subjekti ja objekti ovat kansainvälisiä, (b) vuorovaikutuksen fokus on poliittinen kysymys ja (c) sanat ja teot ovat yhteistyö- tai konfliktiperustaisia. Lisäksi Özdamer ja Canbolat noudattivat kriteeriä, jonka mukaan kaikkien koodattujen puheiden tulisi sisältää vähintään 15 verbiä. Näillä kriteereillä Özdamer ja Canbolat koodasivat 26 puhetta.¹⁸¹

Özdamer ja Canbolat päätyivät korostamaan operationaalisen koodianalyysin sekä sen metodologian merkitystä yhtenä vahvimista politiikan psykologian työkaluista toimijoiden preferenssien analysoimiseksi ja näiden preferenssien vaikutuksista ulkopoliitikalle. Heidän tutkimustuloksensa osoittavat, että laajalti levinnyt islamistinen ideologia ei välttämättä tuota sisäsyntyisesti vihamielisiä ja yhteistyökyvyttömiä poliittisia johtajia. Sen sijaan Ghannouchilla, Meshaalilla ja Morsilla vaikutti olevan samankaltaiset filoso-

---

¹⁷⁸ Hu & Feng 2017, 413.

¹⁷⁹ Özdamar & Canbolat 2018, 19.

¹⁸⁰ Özdamar & Canbolat 2018, 21.

¹⁸¹ Heidän tutkimusasetelmastaan ks. s. 71–23.

fiset ja instrumentaaliset uskomukset kuin tavanomaisilla maailman politiikan johtajilla. Vaikka nämä johtajat tyypillisesti kritisoiivat vahvasti Yhdysvaltoja ja Israelia ja vaikka heidän P-4a-lukemansa olivat verrattain pieniä, he eivät olleet taktisessa intensiteetissään yksimielisiä eikä heidän ulkopoliittinen toimintansa aina ollut harmonista.¹⁸²

Jyri Lavikainen tarkasteli pro gradu -tutkimuksessaan Venäjän presidentti Vladimir Putinin operationaalista koodia Ukrainan kriisissä vuonna 2014. Hän sovelsi määrällistä VICS-menetelmää. Hänen tutkimustulostensa perusteella ilmeni, että operationaalista koodirakennelmaa on mahdollista käyttää useilla erilaisilla tavoilla. Lavikainen teki VICS-analyysistä havainnon, jonka mukaan lukuisat Vladimir Putinin puheet paljastavat sisäsyntyisen heikkouden tilastollisessa operationaalisessa koodissa ja määrällisessä tutkimusotteessa. Yksi erittäin konfliktisävytteinen lause saattaa jäädä lukuisten yhteistyöpainotteisten lauseiden varjoon. Lavikaisen tutkimuksessaan tekemä havainto Putinin sekoittuneesta tai heikosti ystävällismielisestä P-1-arvosta on seurausta useista vastakkaisista teoista ja joistain vastustajan tekemistä vetoomuksista. VICS-ohjelma ei kykene erottelemaan tärkeitä tekoja vähemmän tärkeitä. Niiden erottelemiseksi tulisi VICS-analyysin jälkeen tarkastella sisältöä tarkemmin. Lavikaisen arvion mukaan Putin todennäköisesti uskoo kansainvälisen politiikan olevan enemmän konfliktiin nojaavaa ja vaarallisempaa kuin tutkimuksessa saadut P-1-arvot antavat ymmärtää. Lavikainen huomauttaa, että tästä on runsaasti laadullista evidenssiä. Hänen mukaansa Putinin mielessä harmonia ja stabiilius eivät johdu ihmisten hyvästä tahdosta vaan kansainvälisistä sopimuksista, jotka takaavat kaikkien pääasiallisten toimijoiden kansalliset intressit.¹⁸³

Yhteenvetona voidaan todeta, että tässä tutkimuksessa pyritään tavoittamaan määrällisissä tutkimusasetelmissa noudatettua systemaattisuutta. Eriytyinen painoarvo on Walkerin et al. tutkimuksella, jossa on yhdistetty operationaalista koodianalyysia strategisten uskomusten tutkimukseen¹⁸⁴.

2.1.3.2 Laadullinen operationaalinen koodianalyysi

Siinä missä määrällisen operationaalisen koodianalyysin edut voidaan kiteyttää siten, että siinä voidaan koodata hyvin laajoja aineistoja, laadullisessa

---

¹⁸² Özdamar & Canbolat 2018, 28.

¹⁸³ Lavikainen 2016, 65, 66, 68.

¹⁸⁴ Walker, S. G & Schafer, M. & Young, M. D. (1999) "Presidential Operational Codes and Foreign Policy Conflicts in the Post-Cold War World". Journal of Conflict Resolution, Vol. 43, No. 5, 610–625.

tutkimusotteessa voidaan tehdä monimuotoisempia havaintoja¹⁸⁵. Laadullisen tutkimussuuntauksen perinne nojaa Georgen luomaan kysymysten konstruktion, jossa kysymyksiin annetut vastaukset auttavat ymmärtämään, kuinka poliittiset johtajat ymmärtävät ja hahmottavat kansainvälistä politiikkaa ja kuinka niiden kautta voidaan laadullisella sisällönanalyysillä johtaa poliittisten johtajien ydinuskomuksia. Näitä yksilöllisiä operationaalisia koodeja on mahdollista pyrkiä etsimään lukuisista erilaisista dokumenteista: puheista, julkisista ja yksityisistä, akateemikkojen kirjoituksista sekä esimerkiksi johtajien lähipiirissä olevien henkilöiden haastatteluista.¹⁸⁶

Laadullinen tutkimuskenttä puolestaan, tämä tutkimus mukaan lukien, nojaa pääasiallisesti sisällönanalyysin menetelmään. Operationaalisen koodianalyysin laadullisessa tutkimusperinteessä Georgen artikkelin julkaisemisen jälkeen toteutettiin useita Yhdysvaltojen poliittisiin päätöksentekijöihin¹⁸⁷, mutta myös muutamiin muiden valtioiden ulkopoliittisiin päätöksentekijöihin, suunnattuja case-tutkimuksia, joiden toteuttajat¹⁸⁸ laadullisin menetelmin analysoivat julkisia ja henkilökohtaisia lähteitä, joiden oletettiin sisältävän toimijoiden filosofisia ja instrumentaalisia uskomuksia.¹⁸⁹

Ole Holsti loi Georgen kymmenen kysymyksen pohjalta viisi operationaalista koodia. Sitten Stephen Walker muokkasi Holstin typologiaa neljäksi uskomusjärjestelmäksi, joissa oli kolme pääasiallista uskomusta, mukaan lukien poliittisen universumin luonne (P-1), strateginen lähestymistapa tavoitteisiin (I-1) ja mahdollisuus kontrolloida historiallista kehitystä (P-4).¹⁹⁰ Holsti esitteli artikkelissaan¹⁹¹ operationaalisen koodin pääuskomusten luokittelujärjestelmän keskeisimmäksi määrittelemänsä uskomuksen¹⁹² pohjalta. Holstin lähestymistavassa perustavanlaatuinen analyysiyksikkö on yksilötason toiminta, jota rajoittaa päätöksentekijän uskomusjärjestelmä. Avainkäsitteinä ovat filosofiset ja instrumentaaliset uskomukset, uskomusjärjestelmä sekä ulkopoliittiset strategiat ja taktiikat. Holstin lähestymistapa systematisoi

---

¹⁸⁵ Yang & Keller & Molnar 2017, 591.

¹⁸⁶ Crichlow 1998, 689.

¹⁸⁷ Näitä olivat muun muassa John Foster Dulles, Frank Church, Arthur Vandenberg, Dean Acheson, Henry Kissinger, James F. Byrnes, J. William Fulbright, Mark Hatfield.

¹⁸⁸ Anderson 1973, Caldwell, Holmsmti, Johnson, McLellan, Tweraser, Walker.

¹⁸⁹ Walker 1990, 4109.

¹⁹⁰ He & Feng 2015, 408; ks. myös Özdamar & Canbolat 2018, 20.

¹⁹¹ Ks. Walker 1983, 182, Holsti 1977, 16–18.

¹⁹² Mikä on poliittisen universumin perustavanlaatuinen luonne? Vastausvaihtoehtoina ovat ”harmoninen” (konfliktin luonne on väliaikainen) ja ”konfliktipohjainen”, joka viittaa konfliktin pysyvyyteen. Harmonian tai konfliktin lähteiksi Holsti on nostanut ihmisluonteen, valtioiden ominaisuudet ja kansainvälisen järjestelmän.

operationaaliseen koodianalyysiin liittyvien uskomusten analysoimista ja tätä kautta myös pyrki lisäämään analyysin luotettavuutta.¹⁹³

Operationaalisen koodin typologiassaan Holsti jakaa vastaukset kysymykseen ”mikä on poliittisen elämän keskeinen luonne” kahteen näkemykseen, joista ensimmäinen on, että poliittinen elämä on pohjimmiltaan harmonista, mikä tarkoittaa, että konflikti on väliaikaista¹⁹⁴. Toisena vaihtoehtona on, että poliittinen elämä nojaa lähtökohtaisesti konfliktiin. Konfliktin perustavanlaatuisia lähteitä identifioidessaan Holsti esitteli vaihtoehtoiksi ihmisluonteen, valtioiden piirteet sekä kansainvälisen järjestelmän.

Laadullisen tutkimusperinteen kehitys ja toteutetut tutkimukset ovat herättäneet keskustelun operationaalisen koodianalyysin luotettavuudesta, validiudesta sekä erilaisista politiikan psykologian suuntauksista, joihin perinteistä analyysia olisi mahdollista linkittää. Stuartin laadullinen sisällönanalyysi John F. Kennedyn lausunnoista ja kirjoituksista, osoitti joukon erilaisia keskenään sekoittuneita uskomuksia, joita ei ollut mahdollista redusoida Holstin kehittämään typologiaan¹⁹⁵. Holstin rakentamaa luokittelujärjestelmää (A, B, C, D, E, F) on Stephen Walker (1983; 1986) muokannut neljäksi ryhmittymäksi (A, B, C, DEF)¹⁹⁶.

Tyyppi A:ssa konfliktin syyt ovat pääasiassa ihmisluonteessa, vaikka poliittisen elämän perusluonne on harmoninen. Operationaalisen koodin *filosofisella tasolla* tämä viittaa siihen, että konflikti on väliaikaista ja sen pääasiallisina syinä ovat väärinkäsitykset ja kommunikointiin liittyvät väärät tulkinnat. Konfliktikierre, joka nojaa väärinkäsityksiin ja impulsiivisiin reaktioihin, edustaa suurinta sodan uhkaa. Ei-rationaaliset olosuhteet yleensä vaikuttavat vastustajiin, mutta nämä reagoivat ystävällismielisesti sovittelavuuteen ja jämäkkyuteen. Optimismi nojaa johtajan kykyyn ja halukkuuteen muokata historiallista kehitystä. Tulevaisuus on suhteellisen ennustettava, ja sen kontrollointi on mahdollista. Instrumentaalisella tasolla keskeistä on asettaa tavoitteet yhteisesti jaetun intressin viitekehyksessä, pyrkiä kohti laajoja kansainvälisiä tavoitteita joustavilla strategioilla, joilla kontrolloidaan riskejä välttämällä konfliktien eskalaatioita ja toimimalla nopeasti, kun sovittelevia mahdollisuuksia ilmenee; korostaa neuvotteluilmapiiriä ja resursseja, jotka korostavat kompromisseja, ja välttää varhaista voimankäyttöä.¹⁹⁷

---

¹⁹³ Walker 1990, 408, 409.

¹⁹⁴ Ks. esim. Walker 1983, 182, Holsti 1977, 16–18.

¹⁹⁵ Walker 1990, 410–411.

¹⁹⁶ Özdamar & Canbolat 2018, 20.

¹⁹⁷ Walker 1990, 411; ks. liite 5, taulukko 21.

Tyyppi B:ssä filosofisella tasolla konfliktin syyt ovat pääasiassa valtioissa, vaikka poliittisen elämän perusluonne on harmoninen. Konfliktit ovat väliaikaisia, ja niiden syinä ovat pääasiassa sotaisat valtiot. Vastustajat ovat rationaalisia ja peloteltavissa. Optimismi liittyy tavoitteiden saavuttamiseen. Poliittinen tulevaisuus on pääosin ennustettavissa, ja historiallisen kehityksen kontrolli on mahdollista. Instrumentaalisella tasolla tulee etsiä optimitavoitteita kattavan lähestymistavan puitteissa ja kontrolloida riskejä rajoittamalla keinoja, ei päämääriä; kaikki taktiikat ja keinot voivat olla soveliaita, mukaan lukien voiman käyttö, kun sillä on mahdollista saavuttaa merkittäviä etuja rajallisilla riskeillä.¹⁹⁸

Tyyppi C:ssä filosofisella tasolla konfliktit ovat tilapäisiä ja valtiojärjestelmä on mahdollista jälleenrakentaa heijastamaan intressien piilevää harmoniaa. Konfliktien lähteenä on anarkistinen valtiojärjestelmä, joka mahdollistaa lukuisat sotien syyt. Opponentit ovat luonteeltaan, tavoitteiltaan sekä sovittelemiseen ja määrätietoisuuteen suhtautumisessaan vaihtelevia. Tavoitteiden toteutumisen suhteen on syytä olla pessimistinen, mikäli valtiojärjestelmä pysyy muuttumattomana. Anarkistisissa olosuhteissa historiallisen kehityksen kontrolli ja ennakoitavuus ovat vähäisiä. Instrumentaalisella tasolla tulee etsiä optimitavoitteita kattavan lähestymistavan puitteissa, pyrkiä jaettuun päämääriin kontrolloimalla päämääriä, ei keinoja, toimia nopeasti sovittelevien mahdollisuuksien ilmaannuttua ja viivyttää eskalatorisia toimia aina kuin mahdollista; muut kuin sotilaalliset keinot ovat hyödyllisiä.¹⁹⁹

Tyyppi DEF:ssä filosofisella tasolla konflikti on pysyvä ja sen syynä on ihmisluonne, nationalismi tai kansainvälinen anarkia. Vallan epätasainen jakautuminen on suurin sodan uhka. Opponentit voivat olla monenlaisia, ja niiden reaktiot sovittelevuuteen ja jämäkkyys ovat epävarmoja. Optimismi heikkenee pitkällä aikavälillä ja on lyhyellä aikavälillä riippuvaista johtajan laadukkuudesta ja vallan tasapainosta; ennakoivuus on rajallista, kuten historiallisen kehityksen kontrolli. Instrumentaalisella tasolla tulee etsiä rajoitettuja päämääriä, joustavasti ja maltillisin keinoin. Sotilaallisen voiman käyttö on suositeltavaa, mikäli vastustajat ja olosuhteet sitä edellyttävät, mutta vain viimeisenä keinona.²⁰⁰

---

¹⁹⁸ Walker 1990, 411; ks. liite 5, taulukko 21. Ks. Myös Walker 1983, 182 (Walker, S. G. (1983) "The Motivational Foundations of Political Belief Systems: A Re-Analysis of the Operational Code Construct". *International Studies Quarterly* (1983) 27, 179-201). Ks. Holsti 1977, 16-18 (Holsti, R. O. (1977) *The "Operational Code" as an Approach to the Analysis of Belief Systems*. Durham: Duke University Press).

¹⁹⁹ Walker 1990, 411; ks. liite 5, taulukko 21. Ks. Myös Walker 1983, 182 ja Holsti 1977, 16-18.

²⁰⁰ Walker 1990, 411; ks. liite 5, taulukko 21.

Walker ja Falkovski sovelsivat Holstin ja Walkerin yhdistettyä taulukkoa tutkimukseensa, jossa he tarkastelivat Yhdysvaltojen poliittisen johdon kriisitalanteiden neuvottelutaktiikoiden suhdetta heidän operationaalisiin koodeihinsa. Tavoitteena oli mitata Trumanin, Marshallin, Eisenhowerin, Dullesin, Kennedyn, Ruskin ja Johnsonin operationaalisen koodin uskomuksia ja linkittää ne heidän hallitustensa suorittamiin toimiin erinäisten kriisien aikoina. Tutkimusaineistona olivat edellä mainittujen poliittisten johtajien kollegoille ja elämäkertojen kirjoittajille suunnatut kyselylomakkeet, joiden avulla oli tarkoitus määritellä johtajien operationaalisia koodeja. Tutkimustulokset eivät olleet yhdenmukaisia Holstin alkuperäisen typologian kanssa eivätkä Holstin ja Walkerin yhdistetyssä taulukossa esitettyjen tyyppitysten kanssa. Sen sijaan tutkijat löysivät lukuisia filosofisten ja instrumentaalisten uskomusten hybridiluokituksia.²⁰¹ Crichlow korosti omassa tutkimuksessaan operationaalista koodirakennelmaa, joka osana Holstin teoreettista käsitteellistystä salli uskomusten inkoherenssin sekä yksilöihin, oppimiseen ja ideali-soituun oletettuun mielentilaan liittyvän vaihtelun²⁰².

Stephen Dyson analysoi presidentti Vladimir Putinin operationaalista koodia vuodelta 2000 Georgen kymmenen kysymyksen pohjalta. Hänen lähteaineistonaan oli Putinin henkilöhistoria, ammatillinen taustaorganisaatio, Putinin puheet ja kirjoitukset, omaelämäkerrallinen haastattelukirja sekä Putinin sisä- ja ulkopoliittinen toiminta. Laadullisen analyysin perusteella Dyson määritteli, että Putinin ajatuksenjuoksua leimaa usko normien ja sääntöjen noudattamiseen vastavuoroisuuden pohjalta. Putinin luonne johdattaa häntä pyrkimään sopusointuiseen poliittiseen elämään, mutta kun hän kokee, etteivät muut noudata hänen yhteisiksi kuvittelemiaan sääntöjä, hänen toimintatapansa on isku iskusta. Analyysin mukaan Putin ei itse ollut halukas sopeutumaan liian rajoittaviin normeihin ja sääntöihin ja hän pyrki valitsemaan saavutettavia sekä mitattavia poliittisia päämääriä. Dysonin arviossa Putinin operationaalista koodia leimasi kaksinaisuus, yhtäältä vahva normiuskollisuus ja toisaalta valmius anarkiaan ja vaarallisiin seikkailuihin.²⁰³

Eric Adler sovelsi laadullista operationaalista koodianalyysia Cassius Dion Historia Romanassa esiteltyyn Agrippa–Maecenas-debattiin. Adler analysoi Cassius Dion poliittista ajattelua edellä mainitun keskustelun puitteissa. Adlerin mukaan toisin kuin diskursiiviset lähestymistavat, operationaalinen koodianalyysi mahdollistaa systemaattisen tutkimuksen, mikä Agrippan ja Maecenasin keskustelun analyysissä tarkoitti sen määrittämistä, olivatko näiden vastaukset perustavanlaatuisiin poliittisiin kysymyksiin samankaltaiset. Operationaalinen koodianalyysi systematisoi tutkimuskohteiden maailmankatso-

---

²⁰¹ Walker 1990, 412.

²⁰² Crichlow 1998, 689.

²⁰³ Dyson 2001, 329–346, Pursiainen & Forsberg 2015, 253.

musten monipuolista ja vertailevaa tarkastelua. Tarjoamalla käsitteellisen lähestymistavan ja typologian se mahdollistaa tutkimustulosten tarkastelun laajemmassa vertailevassa viitekehyksessä. Adlerin tutkimus on hyvä esimerkki siitä, kuinka operationaalista koodianalyysia on mahdollista soveltaa myös muun kuin ulkopoliitiikan tutkimukseen. Adlerin mukaan Nathan Leites ei rajoittanut menetelmän käyttöä vain ulkopoliitiikan tutkimukseen.²⁰⁴

Adler myös toteaa, että tutkiessaan Agrippa–Maecenas-debattia, joka keskittyy pohtimaan oikean toimintamallin valintaa poliittista valtaa omaavalle johtajalle, hän välttää useimmat hankaluudet, joihin politiikan tutkijat törmäävät pyrkiessään analysoimaan nykyhetken poliittisten johtajien operationaalisia koodeja. Kun johtajien julkisista puheista etsitään niiden operationaalisia koodeja, on huomioitava, että useimmat näistä puheista ovat puheiden-tekijöiden valmistelemia. Tämä aiheuttaa hankaluuksia etenkin määrälliselle yksilöllisten sanavalintojen analyysille. Lisäksi useimmat politiikan tutkijat käyttävät käännöksiä.²⁰⁵ Adlerin havainnot, jotka liittyvät poliittisten päätöksentekijöiden operationaalisten koodien analyysiin, ovat relevantteja. Niitä tarkastellaan lähemmin aineiston esittelyn ja sen analyysimenetelmien esittelyn yhteydessä.

Ensin kuitenkin luodaan yhteenveto siitä, minkälaisiin menetelmällisiin ratkaisuihin toimijuuden analyysi tässä tutkimuksessa nojaa. Esille voidaan nostaa tiivistetysti seuraavat seikat:

- (a) Toimijuuden pääasiallinen tutkimusmetodi sekä Georgen kysymysten että strategisten uskomusten analyysissa on operationaalinen koodianalyysi.
- (b) Venäjän presidenttien operationaalisia koodeja konstruoidaan etsimällä aineistosta vastauksia perinteisiin filosofisiin ja instrumentaaliisiin kysymyksiin.
- (c) Strategisia uskomuksia arvioidaan klassisten kysymysten rinnalla etsimällä vastauksia niitä koskeviin kysymyksiin.
- (d) Tutkimusaineistosta löydettyjä uskomuksia luokitellaan Georgen alkuperäisen taulukoinnin (taulukot 3, 2a ja 4, 2b) mukaisesti yhdistettynä strategisiin uskomuksiin (taulukko 24).

---

²⁰⁴ Adler 2012, 484–485.

²⁰⁵ Adler 2012, 485, 486.

Näihin menetelmällisiin ratkaisuihin palataan aineiston analyysin yhteydessä.

2.1.4 RAKENTEIDEN TUTKIMUKSEN MENETELMINÄ MONITAPAUSTUTKIMUS JA LÄHDEANALYYSI

Pursiainen ja Forsberg huomauttavat, että Georgen käsityksen mukaan operationaalinen koodi on vain yksi päätöksentekoon vaikuttavista tekijöitä. Tämä ”mieleen koodattu uskomusjärjestelmä” saattaa kuitenkin olla ratkaiseva tekijä toimintamallin valitsemisessa tietyissä, esimerkiksi yllättävissä tai suuren epävarmuuden tilanteissa, kun ei ole mahdollista nojata rutiininomaisiin rationaalsiin toimintamalleihin.²⁰⁶ Tässä tutkimuksessa nämä tilanteet nähdään osana sitä poliittista kontekstia, jossa poliittiset päätöksentekijät joutuvat toimimaan. Tästä kontekstista Walter Carlsnaes on käyttänyt viitekehyyssessään termiä rakenteellinen ulottuvuus, jonka keskeisinä käsitteinä ovat objektiiviset olosuhteet ja institutionaalinen asetelma²⁰⁷.

Luonnollisesti rakenteet on mahdollista määritellä lukuisin eri tavoin, mutta tässä tutkimuksessa Venäjän presidenttien operationaalisten koodien analyysi upotetaan niihin historiallisiin olosuhteisiin, jotka ovat olleet olemassa tutkimuksen ajanjaksoina. Tavoitteena on siis nojata monitapaustutkimukseen seuraavilla tavoilla:

- (a) Kunkin presidentin valtakaudesta²⁰⁸ luodaan kuva lähdeaineistoon perehtymällä, eli *konstruoidaan tapaus*²⁰⁹ kyseisestä ajanjaksosta.
- (b) Kunkin presidentin valtakaudesta luodaan kronologisesti etenevä historiallinen ”tarina”, jonka avulla voidaan ymmärtää ja selittää Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, sen muutoksia ja jatkuvuutta.

Käsitteenä historiadata on problemaattinen, koska tämän tutkimuksen käynnistyessä ja sen aktiivisen toteuttamisen aikana on kyseessä ollut sekä ajankohtainen että lähihistoriallinen tutkimus. Sittenkin sitä voidaan pitää ainakin jossain määrin historiantutkimuksena. Nevakiven ja Hentilän ja Haahtajan mukaan historian tutkimuksen metodisia perusteita ovat konkreettisuus

---

²⁰⁶ Pursiainen & Forsberg 2015, 249.

²⁰⁷ Ks. Carlsnaes 1992, 254.

²⁰⁸ Valtakausi tässä yhteydessä niputtaa yhteen saman presidentin useamman valtakauden esimerkiksi Vladimir Putnin kaksiperäkkäistä kautta 2000–2004 ja 2004–2008.

²⁰⁹ Tämä termi viittaa niin kutsuttuun *case study* -tutkimukseen.

ja lähdekriittisyys. Tutkittavat ilmiöt on pyrittävä sijoittamaan aikaan, paikkaan, keskinäisiin suhteisiinsa ja laajempiin kokonaisuuksiin. Toinen keskeinen metodinen peruste on lähdekritiikki, mikä viittaa siihen, että menneisyyden jättämien jälkien eli lähteiden aitoutta ja sanomaa on punnittava.²¹⁰

Rakenteiden analyysissä nojataan myös toiseen metodiseen valintaan eli case-tutkimuksen perusteisiin. Case-tutkimuksen voidaan määritellä empiiriseksi suuntaukseksi, joka tarkastelee syvällisesti modernia ilmiötä ja jonka tarkastelussa on mahdollista nojata lukuisiin erilaisiin todistusaineistoihin. Tutkimussuuntaus voi rakentua realistisen näkökulman varaan, eli todellisuus on olemassa itsenäisesti havainnoijasta riippumatta, mutta sitä on mahdollista soveltaa myös relativistisen näkökulman kanssa, jonka mukaan olemassa voi olla lukuisia todellisuuksia, joilla on lukuisia merkityksiä. Huomioimalla nämä moninaisuudet voi case-tutkimuksen asetelma metodisesti rakentua määrälliselle, laadulliselle, yhdistetylle tai arviointien tekemiseen tähtääville pyrkimyksille.²¹¹

Yinille case-tutkimuksen tavoitteena on analyttinen yleistäminen²¹², mikä viittaa teoriaa priorisoivaan lähestymistapaan. Hänen mukaansa case-tutkimus hyötyi siitä, että aineiston keruuta ja analyysia edeltää teoreettisten oletusten tekeminen. Hänen mukaansa on suositeltavaa, että case-tutkimuksen tekijät luovat aihepiiristään alustavan teorian. Mikään tapaus (case) ei ole olemassa itsessään, vaan se on tutkijan konstruktio tutkimuksen tavoitteisiin. Tutkijan tehtävänä on määritellä tapauksen rajat: mitä se sisältää ja mitä ei ja minkä tapaus on kyseessä. Tämä konstruointiprosessi itsessään edellyttää sitä koskevaa teoriaa.²¹³ Siinä missä Rulen ja Johnin tulkinta korostaa teorian tai implisiittisten ja eksplisiittisten oletusten merkitystä tapaustutkimuksen toteuttamisessa, Stewart puolestaan määrittelee, että aikaisemmasta kirjallisuudesta saadut hypoteesit ohjaavat käytännön tutkimuksen suorittamista.²¹⁴

Liitteessä 6 olevasta kuvioista voidaan havaita, kuinka tutkija konstruoi implisiittisten tai eksplisiittisten oletustensa pohjalta tapauksen. Tässä tutkimuksessa tutkijan tekemät tutkimuskohdetta koskevat oletukset on tehty eksplisiittisiksi esitetyn argumentin muodossa:

Tutkimuksessa väitetään, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjaa laaja-alainen viitekehys, jossa vuorottelevat *haastava* eli niin kutsuttu reaktiivinen toimintatapa ja *liittyvä* eli niin kutsuttu proaktiivinen toimintatapa.

---

²¹⁰ Nevakivi & Hentilä & Haataja 1992, 156.

²¹¹ Ellinger & McWhorter 2018, 2.

²¹² ”Analytic generalization” (Yin 2009, 38).

²¹³ Rule & Vaughn 2015, 3, 4, ks. liite 6, kuvio 25.

²¹⁴ Stewart 2012, 71.

Nämä toimintatavat eivät ole toisilleen vastakkaisia, vaan ne esiintyvät limit-täin ja yhdessä suhteessa erilaisiin toimintakenttiin. Näitä toimintakenttiä leimaavat erilaiset prosessit ja tavoitteet. Tutkimuksen argumentin mukaan tämän haastava–liittyvä–viitekehys edustaa strategisen tason jatkuvuutta Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Näin esitetty teoreettinen oletus edellyttää edellä kuvattua *analyyttistä yleistettävyyttä*, mikä puolestaan edellyttää useamman kuin yhden tapauksen analysoimista ja keskinäistä vertailemista. Tämänkaltaista asetelmaa rakenteiden tutkimisessa voidaan kutsua ”monitapaustutkimukseksi” tai ”monen tapauksen tutkimukseksi”²¹⁵.

Rulen ja Johnin mukaan lähestymistapa tunnetaan myös kollektiivisena tai vertailevana tapaustutkimuksena, jossa mielenkiinnon kohteina ovat tapahtumat sekä ”tapausten sisällä” sekä ”niiden välillä”. Rulen ja Johnin näkökulmassa monitapaustutkimus tarjoaa perustan vertailulle ja tätä kautta jonkinlaiselle yleistettävyydelle; mikäli sama ilmiö on olemassa useissa eri konteksteissa, on mahdollista, että kyseessä on yleisempi trendi, jolla on laajempaa merkitystä. Analyttinen yleistettävyys mahdollistuu, mikäli etukäteistä teoriaa käytetään mallina, johon voidaan verrata empiirisiä tutkimustuloksia.²¹⁶ Toisin kuin yksittäiset case-tutkimukset, monitapaustutkimukset jo lähtökohdaisesti nojaavat vertailuille. Tiedyt tapaukset on voitu esimerkiksi valita niiden samankaltaisuuden perusteella, mutta yleisimmin tapausten valintaa ohjaa kiinnostus niiden erilaisuuteen. Tyypillisimmässä monitapaustutkimuksessa analysoidaan tietyn ongelman tai ilmiön toisilleen vastakkaisia tapahtumia.²¹⁷

Stewart luokittelee monitapaustutkimukset kolmeen pääkategoriaan. *Selvittävä monitapaustutkimus* vastaa kysymykseen, miten jokin asia tapahtuu. *Selittävä monitapaustutkimus* vastaa kysymykseen, miksi jokin asia tapahtuu tietyllä tavalla. *Arvioiva monitapaustutkimus* vastaa kysymyksen, miten tämän voi tehdä paremmin ja miten tehokkuus määräytyy.²¹⁸ Tämä tutkimus sijoittuu selittävän monitapaustutkimuksen kategoriaan. Asetelman sisäsyntyinen logiikka nojaa siihen, että kukin tapaus tulee valita huolellisesti, jotta se joko ennustaa samankaltaisia tuloksia tai tuottaa vastakkaisia tuloksia ennustettavista syistä²¹⁹. Tässä tutkimuksessa noudatetaan näitä elementtejä yleispiirteittäin. Vertailevan tapaustutkimuksen asetelman mukaisesti on tarpeen

---

²¹⁵ Termeinä on käytetty termiä ”multiple case” studies (ks esim. Rule & Vaughn 2015, 9) tai ”multi case” studies (ks. esim. Stewart 2012, 69).

²¹⁶ Rule & Vaughn 2015, 9.

²¹⁷ Stewart 2012, 70.

²¹⁸ Stewart 2012, 74–77.

²¹⁹ Yin 1994, 44, 46.

sekä luoda kuva poliittisista tapahtumista yksittäisten tapausten sisällä että rakentaa mielikuva laajemmasta kehityksestä näiden tapausten kautta.

Tutkimukseen valitut tapaukset edustavat tiettyä kokonaisuutta, ja aineiston kerääminen edellyttää pysymistä avoimena niille seikoille, joita tapaustutkimuksessa selviää. Monitapaustutkimuksen avainvaihe on vertailuprosessi eli tapausten välinen ristiinvertailu. Tämä on mahdollista suorittaa kolmen erilaisen polun kautta. Polut voidaan nähdä perättäisinä prosesseina tai ne voidaan nähdä itsellisinä. Ensimmäisellä polulla tunnistetaan jokaisen tapauksen teemat. Toisella polulla siirrytään teemojen tunnistamisesta tekijöiden tunnistamiseen. Kolmannella polulla tapauksia vertaillaan käyttämällä kuvailevaa matriisia, joka mahdollistaa vertailun lukuisten tekijöiden pohjalta.²²⁰

Stewart kuvailee, kuinka Miles ja Huberman kuvailevat laadullisen aineiston analyysia koskevassa teoksessaan tapoja analysoida muun muassa eri tapauksia monitapaustutkimuksen puitteissa. On esimerkiksi mahdollista tarkastella erilaisia muutoksen dimensioita, joita aineistossa joko on tai ei ole. Tällaisten muutosdimensioiden kautta on mahdollista hahmottaa näiden dimensioiden sisäisiä yhteyksiä ja kartoittaa muutoksen laajuutta. Ei kuitenkaan ole olemassa itsestään selvää tapaa siirtyä käytännöstä periaatteisiin. Tapausten välisessä vertailussa tulee samanaikaisesti pyrkiä kohti asioiden abstrahointia ja kohti empiriaa.²²¹ Tässä tutkimuksessa tapausten välisen vertailun perustana käytetään Walter Carlsnaesin viitekehyksessä esiteltyjä ulottuvuuksia käsitteineen. Tätä prosessia avataan tarkemmin tutkimuksen analyysimenetelmiä esittelevässä osiossa.

Stewart nostaa esille kolme tärkeää monitapaustutkimuksiin liittyvää kysymystä: (1) kuinka paljon monitapaustutkimusten päätelmiin voidaan luottaa, (2) kuinka luotettavia ovat nämä vertailun tekniikat ja (3) mikäli saman tutkimuksen aineistoinen suorittaisi joku muu, päädyttäisiinkö erilaisiin lopputuloksiin.²²² Nämä kysymykset palautuvat koskemaan tutkimuksen toteuttamisen perusprosesseja sekä luotettavuutta, joka syntyy yhdisteltäessä erilaisia menetelmiä.

Poliittisen historian tutkimuksessa on mahdollista erottaa eri vaihteita, joita ovat aiheen valinta, tutkimuskysymysten valinta, lähdeanalyysi, johon lähdekritiikki olennaisena sisältyy, sekä päätelmien tekeminen. Nevakiven ja Hentilän ja Haatajan esittämän tutkimusprosessin kuvauksen²²³ pohjalta on

---

²²⁰ Stewart 2012, 72–73.

²²¹ Stewart 2012, 73.

²²² Stewart 2012, 73.

²²³ Nevakivi & Hentilä & Haataja 1992, 156.

mahdollista esitellä taulukko 5, jonka yhteydessä eritellään ne tavat, joilla tämän tutkimuksen rakenteiden analyysissä on huomioitu historian tutkimuksen kriteerit.

Taulukko 5. Kolmen analyysiprosessin vertailu

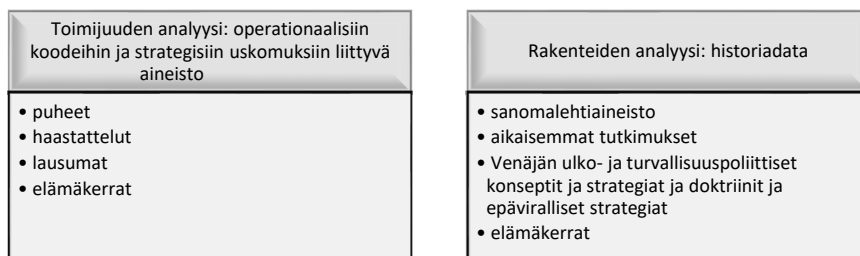
	Historiatutkimus-prosessi	Monitapaus-prosessi	Rakenteiden analyysi
Aiheen valinta	Onko riittävästi lähteitä? tuoreita tutkimuskulmia? kyllin problemaattinen	Tapausten valinta	Kolmen presidentin valtakaudet
Tutkimuskysymykset	Olettamukset Hypoteesit Tutkimuskysymykset	Implisiittiset ja Ekspliciittiset oletukset	Argumentti
Analyysi	Lähdeanalyysi Lähdekritiikki	Teemat Tekijät Matriisi	Em. Synteesi; vertailu Carlsnaesin selitysmallin pohjalta
Päätelmät	Hypoteesein hahmoteltu kuva Palapeli, synteesi	Analyytinen yleistettävyyys	Argumentin pitävyys

Taulukkoa avataan tarkemmin tutkimuksen rakenteita koskevan analyysiosion yhteydessä. Seuraavaksi tarkastellaan tutkimuksen aineistoa ja analyysiprosessia.

2.2 TUTKIMUSAINEISTO JA ANALYYSIPROSESSIN KUVAUS

2.2.1 TOIMIJUUTTA KÄSITTELEVÄT AINEISTOTYYPIT

Edellä esitellyn tutkimusasetelman mukaisesti myös aineisto jakaantuu kahteen pääkategoriaan, jotka ovat (a) toimijuuden analysoimiseen liittyvä aineisto ja (b) rakenteen analysoimiseen liittyvä aineisto. Tämä luokittelu voidaan esittää seuraavan kuvion 7 tapaan:

Kuvio 7 Aineiston luokittelut tutkimusasetelman mukaan

Kuviosta ilmenee, että *toimijuuteen* liittyvään aineistoon on luokiteltu neljä erilaista aineistotyyppiä. Aineistot on kerätty operationaalisen koodianalyysin näkökulmasta. Kuten edellä esiteltiin, sekä määrälliset että laadulliset operationaalisen koodin tutkimussuuntaukset käyttävät pääasiallisina lähteinä poliittisten johtajien puheita, lausumia, haastatteluja, kirjallisia tuotoksia, elämäkertoja sekä poliittisten johtajien lähipiiriin kuuluvien henkilöiden haastatteluja. Yang ja Keller ja Molnar kuvailevat operationaaliseen koodianalyysiin liittyvää aineistoa seuraavalla tavalla:

”Because academic researchers rarely have the access to leaders that would allow for direct interviewing or psychological analysis, operational code analysis typically relies on written and spoken communications. These might include memoirs, transcripts of private meetings, public speeches, news conferences, and media interview transcripts.”²²⁴

Ensimmäinen aineistotyyppi sisältää Venäjän presidenttien eri konteksteissa pitämät eri aihepiirejä käsittelevät viralliset puheet. Tämän tyyppisestä aineistosta esimerkeiksi voidaan nostaa muun muassa presidentti Vladimir Putinin puheet:

”Presidential Address to the Federal Assembly Vladimir Putin delivered the annual Presidential Address to the Federal Assembly” 12.12.2013²²⁵

”Speech at a meeting of the Shanghai Cooperation Organisation Council of Heads of State September 13, 2013 10:15 Bishkek”²²⁶

²²⁴ Yang & Keller & Molnar 2017, 591.

²²⁵ Putin, V. (2013p). Presidential Address to the Federal Assembly Vladimir Putin delivered the annual Presidential Address to the Federal Assembly. December 12, 2013 13:15 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19825>, sivustolla käyty 1.6.2016.

²²⁶ Putin, V. (2013t). Speech at a meeting of the Shanghai Cooperation Organisation Council of Heads of State September 13, 2013 10:15 Bishkek, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/19215>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Presidenttien Vladimir Putinin ja Dmitri Medvedevin puheet on kerätty pääasiassa Venäjän hallinnon kotisivuilta²²⁷. Puheiden pääasiallisena seulo-miskriteerinä on ollut se, että ne liittyvät Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Tästä kriteeristä on joustettu niissä tilanteissa, joissa tietyn puheen katsottiin käsittelevän esimerkiksi laajemmin Venäjän politiikan ja sen teon perusteita, laajempia poliittisia linjanvetoja sekä tulevaisuudennäkymiä. Nämä puheet saattoivat olla pääasiassa sisäpoliittisesti suuntautuneita. Presidenttien puheita lukiessa myös ilmeni, ettei niiden otsikoinnista ja tätä kautta yleistemasta ollut aina mahdollista päätellä puheen koko sisältöä. Esimerkiksi sisäpoliittisessa linjapuheessa presidentti saattoi ottaa kantaa myös ulkopoliitiikan, turvallisuuspolitiikan ja kansallisen turvallisuuden kysymyksiin. Tästä syystä puheita kerättiin tarkempaan analyysiin varsin laajasti.

Vaikeampaa oli kerätä presidentti Jeltsinin puheita hänen presidenttikausiltaan. Niitä oli etsittävä pääasiassa kirjallisesta aineistosta, kuten hänen elämäkerroistaan, sekä esimerkiksi sanomalehtimateriaalista. Tästä huolimatta myös joitain presidentti Jeltsinin puheita on löydetty osaksi lähempää analyysia.

Toinen aineistotyyppi sisältää Venäjän presidenttien eri tahoille antamia haastatteluja eri konteksteissa ja eri aihepiireistä. Tämän tyyppisestä aineistosta esimerkiksi käyvät muun muassa presidentti Dmitri Medvedevin antamat haastattelut:

*”Interview with Italian Television Channel RAI 2.9.2008”*²²⁸

*”Interview with BBC, March 29, 2009”*²²⁹

Erityisesti presidenttien antamat haastattelut ovat esimerkkejä siitä, kuinka yhdessä haastattelussa voidaan käsitellä lukuisia teemoja sisäpoliitikasta sotilaspolitiikkaan. Keskeisin seulontakriteeri haastattelujen valinnassa on ollut, kuten puheiden tapauksessa, niiden kontaktipinta ulko- ja turvallisuuspoliittisiin kysymyksiin. Myös haastatteluaineistoa kerättiin varsin laajasti. Myöskään tässä aineistossa ei eroteltu sitä, missä haastattelu pidettiin, ketkä olivat tilaisuudessa läsnä, kuka oli haastattelija ja mitä kansallisuutta tai esimerkiksi mediaa hän edusti. Keskeisenä tavoitteena oli kerätä aineistoa Venäjän presidentin filosofisista, instrumentaalisista ja strategisista uskomuksista, jotka koskevat Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa.

---

²²⁷ <http://en.kremlin.ru/> tai <http://gov.ru/>.

²²⁸ Medvedev, D. (2008q). Interview with Italian Television Channel RAI 2.9.2008, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/48302>, sivustolla käyty 4.5.2020.

²²⁹ Medvedev, D. (2009c). Interview with BBC, March 29, 2009, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2009/03/29/1231_type82916_214445.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Kolmas aineistotyyppi koostuu Venäjän presidenttien antamista lausumista eri tahoille, eri konteksteissa ja aihepiireistä. Esimerkkeiksi tämän tyyppisestä aineistosta voidaan nostaa presidentti Vladimir Putinin ja Dmitri Medvedevin lausunnot:

*”Statement commenting on the Decision by US President Bill Clinton not to Assume Any Obligations to deploy a National ABM System”*²³⁰,

*”Statement and answers to Journalists’ Questions after the 22 Russia – EU Summit”*²³¹

Kuten puheissakin, pääasiallisena tavoitteena oli saada lausumista mahdollisimman paljon aineistoa Venäjän presidenttien julkisesti ilmaisemista näkemyksistä, jotka koskevat Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Lausumat seuloitiin samoilla kriteereillä kuin puheetkin. Vaikka pääfokus oli ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevissa lausumissa, mukaan valikoitiin myös muita, esimerkiksi sisäpolitiikan alaan kuuluvia lausumia, mikäli alustavan sisältöön perehtymisen yhteydessä oli mahdollista arvioida, että lausumista saataisiin vastauksia filosofisiin ja instrumentaalisiin uskomuksiin sekä strategiaan uskomuksiin.

Niiden näkemysten ohella, joita poliittiset johtajat olivat joissain tietyissä konteksteissa suullisesti ilmaisseet, otettiin lähempään tarkasteluun myös muutamia presidenttien kirjallisia tuotoksia. Näitä ei tosin ole koodattu, vaan ne on ennemmin analysoitu tukimateriaalina.

Neljäs aineistotyyppi, elämäkerrat, ei tässä yhteydessä ole ongelmaton. Toimijoiden, eli presidenttien Boris Jeltsinin ja Vladimir Putinin, operaatio-naalisia koodeja on etsitty myös heitä käsittelevistä elämäkertoista. Niitä ovat Jeltsinistä kirjoitetut kolme kirjaa Jeltsin, B. (1990). *Jeltsin*. Suomentanut Esa Adrian. Helsinki: WSOY. Jeltsin, B. (1994). *Presidentin päiväkirja*. Suomentanut Esa Adrian. Helsinki: Otava ja El'cin, B. N. E. (2000). *Midnight diaries*. Kääntänyt Catherine A. Fitzpatrick. New York: Public Affairs.

Presidentti Boris Jeltsinin kohdalla tämän aineiston merkitys on korostuneempaa kuin presidenttien Putin ja Medvedev kohdalla. Tämä johtuu siitä, että presidentti Jeltsinin puheita oli lukumäärällisesti vähemmän saatavissa.

---

²³⁰ Putin, V. (2000b). Statement commenting on the Decision by US President Bill Clinton not to Assume Any Obligations to deploy a National ABM System, <http://www.kremlin.ru/eng/text/docs/2000/09/130767.shtml>, sivustolla käyty 2.9.2008.

²³¹ Medvedev, D. (2008o). Statement and answers to Journalists’ Questions after the 22 Russia – EU Summit, November 14, 2008, Nice, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/11/14/2126_type82914type82915_209207.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Tässä mielessä presidenttien aineistot painottuvat hieman eri tavoin. Tämä jossain määrin vaikuttaa tehtyyn analyysiin, sen luotettavuuteen ja siihen, miten vertailukelpoinen se on presidenttien Putinin ja Medvedevin aineistojen kanssa. Sinänsä elämäkertojen käyttäminen operationaalisen koodianalyysin toteuttamisessa ei ole ongelma. Niitä, mukaan lukien elämäkertojen kirjoittajien haastatteluita, on joissain tutkimuksissa käytetty analysoitaessa poliittisten johtajien filosofisia ja instrumentaalisia uskomuksia.

Myös Putinista on kirjoitettu elämäkerta, suomen kielelle käännetty Vladimir Putin vallan ytimessä²³² ja englanninkielinen versio: *First Person: An Astonishingly Frank Self-Portrait by Russia's President Vladimir Putin*²³³. Putinin kohdalla elämäkerran merkitys on vähäisempi kuin presidentti Jeltsinin kohdalla, koska hänen virallisia puheitaan, haastattelujaan ja lausuntojaan on ollut tarjolla runsaasti. Medvedevin kohdalla ei ole käytetty minkäänlaista elämäkertaa hänen uskomustensa löytämiseksi. Syynä tähän on ollut se, että elämäkertaa ei ole ollut saatavilla, ja kuten presidentti Putinin kohdalla, virallista materiaalia on ollut saatavilla runsaasti.

Päätös pitäytyä pääasiassa englanninkieliseen aineistoon nojaa tutkimuksen alkuvaiheessa tehtyyn tutkimusstrategiseen valintaan, joka on tehty vuonna 2006. Loogisen ja systemaattisen etenemistavan vuoksi aineiston keruu-, analyysitapaa, tai aineiston koostumusta ei ole ollut mielekäästä muuttaa kesken tutkimusprosessin, vaikka se olisi ollut houkuttelevaa. Muutokset yhden presidentin aikakautta koskevassa aineistossa, olisi vaatimut muutoksia myös muiden presidenttien aikakausien aineistoissa. Tämä olisi moninkertaistanut työmäärän prosessin kuluessa, aineiston määrän ollessa muutenkin mittava.

Kuten edellä on esitetty, pääasiallinen presidenttien operationaalisia koodoja käsittelevä aineisto koostuu puheiden, haastattelujen ja lausumien yhdistelmästä. Systemaattista niiden keruussa, seulonnassa, esianalyysissa ja analyysissa on, että alun perin epäsuhtainen lähdemateriaali on operationaalisen koodianalyysin tarpeiden näkökulmasta yhdistetty. Useimmissa laadullisissa tutkimuksissa, jotka nojaavat erilaisten tekstien analysoimiseen, erotellaan toisistaan erilaiset lähteet, esimerkiksi puheet, ja niitä tutkitaan tietyllä spesifisellä menetelmällä, esimerkiksi diskurssianalyysilla tai argumentaatiotutkimuksessa.

---

²³² Gevorkyan, N. & Timakova, N. & Kolesnikov, A. (2000). *Vladimir Putin vallan ytimessä* (suomentanut Aila Ainio). Helsinki: Dashi.

²³³ Gevorkyan, N. & Timakova, N. & Kolesnikov, A. (2000). *First Person: An Astonishingly Frank Self-Portrait by Russia's President Vladimir Putin* (Translated by Catherine A. Fitzpatrick). London: Hutchinson.

Tässä tutkimuksessa erilaisten lähdeaineistojen yhdistämistä yhdeksi massaksi perustellaan sillä, että pääasiallisena tavoitteena on ollut löytää sellaisia operationaalisia koodeja, jotka ovat olemassa lähdeaineiston kategoriasta riippumatta. Mikäli voidaan esimerkiksi havaita, että presidentti Putinin filosofinen uskomus P-1 rakentuu oletukselle *Poliittinen universumi nojaa sopimukseen, joita ilman on epävarmuus*, tulisi tämän uskomuksen ilmetä toistuvana aineistojen kategorioista riippumatta. Päinvastoin eri aineistojen kategorioita tulisi käyttää analyysin luotettavuuden lisääjinä periaatteella, että massalla löydetään systemaattisesti toistuvia säännönmukaisuuksia. Tätä yleensä määrällisessä tutkimuksessa noudatettavaa periaatetta pyritään noudattamaan myös tässä tutkimuksessa.

2.2.2 OPERATIONAALISEN KOODIANALYYSIN HAASTEITA

Myös tässä tutkimuksessa joudutaan ottamaan kantaa muun muassa Adlerin esille nostamiin sekä useissa tutkimuksissa esitettyihin operationaalista koodianalyysia koskettaviin yleisiin ja problemaattiseksi miellettyihin näkökohtiin, jotka koskettavat sekä aineiston keruun että sen analyysin luotettavuutta²³⁴. Seuraavaksi esitetään kursivoituina kuusi problemaattista operationaalisen koodianalyysin toteuttamisen näkökohtaa. Kunkin kohdan esittelyn yhteydessä nostetaan esille ne tavat, joilla problemaattiset seikat on tässä tutkimuksessa huomioitu.

a. Kuka tai ketkä ovat vastuussa Venäjän presidentin lausumien²³⁵ kirjoittamisesta?

Riippumatta siitä, kuka mahdollisesti on Venäjän presidentin lausumien kirjoittamisen taustalla, tietynlaisia kantoja julkisesti esittäessään presidentti on tietoisesti hyväksynyt pitämänsä puheen sisällön ja on siten hyvin todennäköisesti esittämiensä kantojen takana. Harhauttaminen ja jonkinasteiset petokset ovat mahdollisia, mutta olisi epätodennäköistä, että ne toistuisivat systemaattisesti. Tässä tutkimuksessa omaksutun kannan mukaan sillä, kuka on tosiasiallisesti kirjoittanut presidentin lausumat, ei ole olennaista vaikutusta tämän tutkimuksen analyysin luotettavuuden näkökulmasta. Mikäli presidentin lausumien taustalla olisi laajempi kollektiivi, vahvistaisi tämä tutkimuksessa omaksuttua näkökulmaa, jonka mukaan presidentti on eliitin edustaja ja tätä kautta argumentoi näistä jaetuista uskomuksista käsin.

---

²³⁴ Adler 2012, 485, 486.

²³⁵ Lausumilla tarkoitetaan tässä yhteydessä kaikkia presidentin julkisesti ilmaisemia lausumia, kuten puheita, haastatteluja ja lausuntoja.

b. Kuka tai ketkä ovat jälkikäteen editoineet Venäjän presidentin lausumia?

On mahdollista, että jokin taho tai intressiryhmittymä jälkikäteen editoi lausumia, mutta editointi nousisi tämän tutkimuksen näkökulmasta ongelmaksi silloin, kun lausumista valikoitaisiin vain tiettyjä osia lähempään tarkasteluun ja tutkimuskohteena olevien lausumien lukumäärä olisi kokonaisuutena vähäinen: esimerkiksi jos lähempään tarkasteluun seulottaisiin vain tietyn lyhyen ajanjakson sisällä olevat presidentti Medvedevin puheet, jotka liittyvät Venäjän toimiin Georgiassa. Tällöin tämä *kontekstispesifisyys* saattaisi heikentää analyysin luotettavuutta. On epätodennäköistä, että kaikkia presidentin valtakauden aikana julkaistuja lausumia editoitaisiin samalla tavalla. Presidentit Putin ja Medvedev ovat esimerkiksi julkilausuneet Venäjän kansainvälispoliittista linjaa koskevia kantojaan myös ulkomailla vastatessaan toimittajien kysymyksiin. Mikäli nämä vastaukset merkittävällä tavalla eroaisivat Venäjän presidenttien muissa yhteyksissä julkilausumista linjanvedoista, tämä havainto saattaisi herättää kysymyksen siitä, mistä nämä erot johtuvat.

c. Eroavatko alkuperäiskielellä pidetyt tai kirjoitetut lausumat niiden käännöksistä? Mikäli käytetään vain käännöksiä, minkälaiselle yleisölle ne on suunnattu?

Alkuperäiskielellä esitetty tai kirjoitettu lausuma todennäköisesti eroaa käännetyistä versiosta jonkin verran. Se, onko tällä analyysin luotettavuuden näkökulmasta olennaista merkitystä, on toinen asia. Pelkästään käännösten käyttäminen saattaa olla ongelmallista etenkin tilanteissa, joissa pitäisi päästä käsiksi tekstien kulttuurisiin sisältöihin. Näin saattaa olla, kun tehdään esimerkiksi diskurssianalyysia tai pohditaan tiettyjen käsitteiden sisältöä sekä niille annettuja merkityksiä *kulttuurispoliittisessa kontekstissa*. Luonnollisesti esimerkiksi englanninkieliset käännökset on etupäässä suunnattu kansainvälispoliittiselle kuulijakunnalle. Kun arvioidaan, miten edustavia käännökset presidenttien lausumista ovat filosofisten ja instrumentaalisten ja strategisten uskomusten analysoinnissa, tulee huomioida, että kyseiset poliittiset johtajat esiintyvät myös itse kansainvälispoliittisissa tilaisuuksissa ja antavat esimerkiksi kansainvälisille medioille haastatteluja. Olisi epätodennäköistä, että poliittisten johtajien pääasiallinen viestintä eroaisi merkittävästi lausumien käännöksissä ja kansainvälisille medioille annetuissa haastatteluissa. Kaikkien valtioiden poliittiset johtajat pyrkivät myös informoimaan ulkomaisia toimijoita oman valtionsa positiosta esimerkiksi yhteistyön helpottamiseksi tai toisaalta varoittamaan mahdollisista epätoivotun toiminnan seurauksista.

- d. *Ovatko presidentin ilmaisemat näkemykset vain hänen omiaan ja eroavatko presidentin yksityisesti ja julkisesti ilmaisemat näkemykset toisistaan?*

Tässä tutkimuksessa on omaksuttu kanta, jonka mukaan pääasiallisen mielenkiinnon kohteena ovat presidenttien ilmaisemat julkiset näkemykset, ja tutkimusintressi on Venäjän presidenttien *poliittisissa* maailmankatsomuksissa. Näin ollen merkitykselliseksi ei koeta hänen yksityisessä elämässään ilmaisemia näkemyksiä eikä sitä, eroavatko yksityiset ja julkiset merkittävällä tavalla toisistaan. Venäjän presidentin yksityiselämässään ilmaisemat näkemykset eivät tämän tutkimuksen viitekehyksessä ole relevantteja, kun etsitään niitä filosofisia ja instrumentaalisia sekä strategisia uskomuksia, joilla on vaikutusta tosiasialliseen politiikkaan.

- e. *Missä määrin presidentti edustaa omia näkemyksiään vai voidaanko hänen enimmäkseen edustavan instituutiotaan ja sen näkemyksiä?*

Tämän tutkimuksen viitekehyksessä Venäjän presidentti on ensisijaisesti oman *instituutionsa* edustaja, ulko- ja turvallisuuspoliittisen *eliitin* jäsen sekä valtion *johtaja*. Merkityksellistä on se, että sisä- ja ulkopoliittisesti esiintyessään hän toimii oman roolinsa mukaisesti. Tätä kautta on mahdollista tavoittaa niitä filosofisia ja instrumentaalisia sekä strategisia uskomuksia, jotka ovat jaettuja uskomuksia näiden laajempien kollektiivien sisällä. Poliittinen valta Venäjällä on aina ollut henkilöitynyttä²³⁶.

- f. *Miten eroavat toisistaan ne mediat, jotka ovat julkaisseet presidentin lausumia, onko niillä olemassa olevia intressejä ja miten niiden roolia tulisi arvioida?*

On mahdollista, että venäläisillä ja kansainvälisillä medioilla on omia kansallisia ja eriäviä intressejään. Niitä on mahdotonta arvioida kattavasti tässä tutkimuksessa. Tämän tutkimuksen aineiston ja sen analyysin luotettavuuden arvioinnissa voidaan pohtia yhtäältä mediassa julkaistujen lausumien luotettavuutta sekä toisaalta yleensäkin eri medioiden käyttämistä lähdeaineistona.

Vartanova, Vyrkovsky, Makeenko ja Smirnov ovat identifioineet Venäjän mediasysteemissä neljä avainpiirrettä: (1) televisio on pääasiallinen tietolähde, (2) mainosperustainen liiketoiminta on hallitsevaa, (3) mediasysteemi on suuressa määrin keskittynyt mediateollisuuden hallitseville toimijoille, valtion osuudet ovat lisääntyneet 2000-luvulla ja suurimmat mediayhtiöt kuuluvat valtio-omisteisiin rakenteisiin, ja (4) federaatiotason mediayhtiöt ovat hallitsevia alueellisiin nähden. Median säännösteleminen on myös lisääntynyt,

---

²³⁶ Shevtsova 2015, 175–176.

mistä esimerkiksi Vartanova, Vyrkovsky, Makeenko ja Smirnov ovat nostaneet internetin tiukemman kontrollin sekä protektionistiset toimet, jotka liittyvät ulkomaiseen pääomaan liittyviin rajoituksiin. Venäläinen media on näin ollen vähemmän globalisoitunut ja integroitunut ylikansallisiin mediarakenteisiin.²³⁷

Erääksi nykyvenäläisen mediakentän piirteeksi on nostettu *trollaus*, joka Duskayevan ja Konyaevan mukaan näkyy muun muassa keskusteluohjelmissa. Heidän mukaansa trollaus on erityinen kommunikointityyli joukkotiedotusvälineissä. Sen ilmaantumisen ohessa on sellaisten mediajulkaisujen määrä lisääntynyt, jotka eivät pyri informoimaan yleisöä ulkomaailmasta vaan kertovat siitä, mitä, missä, milloin ja miten joku sanoi jotakin. Trollaus on näin ollen osa yllyttämis-ärsyttämiskeskustelua. Duskayevan ja Konyaevan mukaan trollauksesta on tullut osa perinteisen venäläisen median puhekäytäntöä.²³⁸

Gatovin, Schimpfösselin ja Yablokovin arvion mukaan uudemmat mediajohtajien sukupolvet ovat alkaneet käyttäytyä samoilla tavoilla kuin neuvostonomenklatuuran edustajat omana aikanaan²³⁹. Oatesin argumentin mukaan Venäjän mediaan kohdistuva tutkimus on enimmäkseen analyysia siitä, kuinka valtiot, jotka pyrkivät kontrolloimaan uutisia, kohtaavat digitaalisen median haasteen. Hänen mukaansa disinformaation ja manipuloinnin tekniikat yhdistettynä digiajan mahdollisuuksiin edistävät myös tukahduttamiseen pyrkivän hallinnon mahdollisuutta muokata medianarratiivia.²⁴⁰

Tämän tutkimuksen näkökulmasta kun etsitään virallisten presidenttien virallisia kannanottoja ja niihin sisältyviä filosofisia ja instrumentaalisia sekä strategisia uskomuksia, aineistojen hankinnan ja analyysin luotettavuuteen eivät suoraan vaikuta venäläistä mediakenttää leimaavat piirteet, kuten sen keskittyneisyys valtiovallan käsiin ja valtiovallan kontrolli siitä, ”vanhat-uudet” informaation muokkaamiskeinot sekä kulttuuriset piirteet. Tätä perustellaan sillä, että aineistoja on hankittu lukuisista erilaisista lähteistä, pitkän ajan kuluessa ja eri toimijoita koskevin. Kun presidentti esiintyy mediassa, esimerkiksi Putinin puhuessa jokavuotisessa televisioesiintymisessään ”Suora linja Vladimir Putinille”, on todennäköistä, että kyseessä on pitkälle käsikirjoitettu speaktaakkeli, jolla on useita virallisia ja epävirallisia tavoitteita. Niistä huolimatta kun presidentti ilmaisee uskomuksiaan ulko- ja turvallisuuspolitiikasta, kyse on pohjimmiltaan julkilausutuista lausumista, joita voidaan tarkastella

---

²³⁷ Vartanova & Vyrkovsky & Makeenko & Smirnov 2016, 67.

²³⁸ Duskayeva & Konyaeva 2016, 60, 66.

²³⁹ Gatov & Schimpfössel & Yablokov 2017, 30.

²⁴⁰ Oates 2016, 399.

valitulla metodilla. Se, että tutkimusaineisto koostuisi vain ja ainoastaan tämälntyyppisistä esiintymisistä, saattaisi luoda luotettavuusongelman. Edellä on huomioitu Venäjän mediakenttään liittyviä erityisilmiöitä, jotka otetaan huomioon myös tässä tutkimuksessa.

Yhteenvetona voidaan esittää seuraava taulukko (taulukko 6), jossa tiivistetään edellä esitetyt operationaalisen koodianalyysin haasteet sekä tässä tutkimuksessa omaksuttu kanta, onko esitetyllä ongelmalla selvää vaikutusta aineiston keruun tai analyysin luotettavuuteen.

Taulukko 6. Operationaalisen koodianalyysin haasteet

Haasteet	Omaksuttu kanta	Arvio vaikutuksesta
Lausumien taustalla oleva taho	Tietoiset lausumat	Ei olennaista kokonaisvaltaista vaikutusta
Lausumien editointi	Systemaattinen toistuvuus	Voi vaikuttaa <i>kontekstispesifisti</i>
Alkuperäiset vs. käännökset ja kohdeyleisö	Kulttuuri, kieli, käsitteet Keskiössä viestintä	Voi vaikuttaa <i>kulttuurispoliittisesti</i>
Yksityisten ja julkisten näkemysten vastaavuus	Pääpaino poliittisessa	Ei olennaista kokonaisvaltaista vaikutusta
Ketä edustetaan	Pääpaino asemassa	Ei olennaista kokonaisvaltaista vaikutusta
Medioiden intressit	Keskiössä viestintä	Voi vaikuttaa rajallisesti

Seuraavaksi tarkastellaan rakennetta käsitteleviä aineistotyyppöjä, jotka on jaettu sanomalehtiaineistoon, aikaisempiin tutkimuksiin, Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisiin konsepteihin, doktriineihin, strategioihin, epävirallisiin strategioihin sekä elämäkertoisiin.

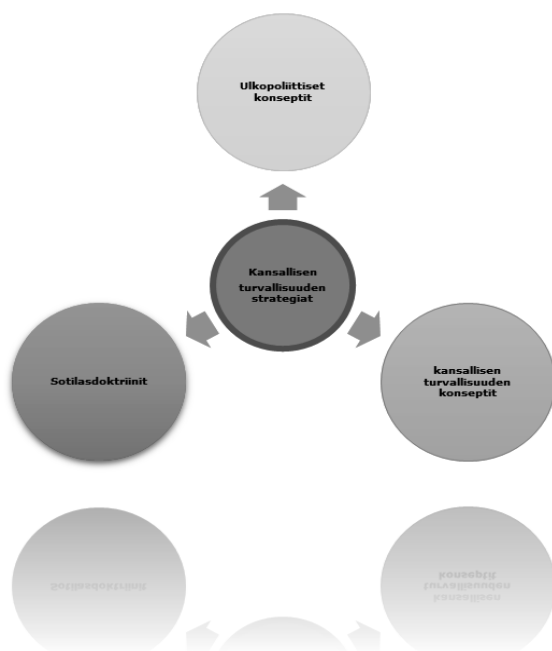
2.2.3 RAKENNETTA KÄSITTELEVÄT AINEISTOTYYPIT

Edellä kuvatusta taulukosta ilmenee, että rakenteiden analyysiin on läheisesti liitetty käsite *historiadata*. Tällä tarkoitetaan aineistoa, jota analysoidessa kyetään hahmottamaan politiikan teon ”objektiivisia” olosuhteita eli niitä historiallisia tilanteita, joissa Venäjän presidentit ovat toimineet, pitäneet puheitaan, antaneet haastatteluja ja lausuntoja ja joista kuvauksena heitä koskevat elämäkerrat on kirjoitettu. Myös tämä toinen pääkategoria sisältää *yhtenä aineistotyyppinä* Venäjän presidenteistä kirjoitetut, jo edellä kuvatut

elämäkerrat. Niitä on näin ollen käytetty kahdessa tarkoituksessa: kun on analysoitu presidenttien Jeltsinin ja Putinin mutta etenkin edellisen poliittisia maailmankatsomuksia ja hänen antamia vastauksia uskomuksia koskeviin kysymyksiin, ja toisaalta kun on luotu kuvaa niistä olosuhteista, joissa presidentit ovat politiikkaansa tehneet. Elämäkertojen merkitys aineistona ei ole kaikkein merkittävin. Ne toimivat kuitenkin tukiaineistona ja osana erilaisten aineistojen kokonaisuutta.

Toisena aineistotyyppinä ovat niin kutsutut Venäjän ulko-, turvallisuus- ja sotilaspoliittikkaa käsittelevät viralliset konseptit ja strategiat sekä niin kutsutut epäviralliset strategiat. Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen Venäjällä jatkettiin perinnettä, jossa ulko-, turvallisuus- ja sotilaspoliittikka ohjaamaan laaditaan virallisia asiakirjoja. Niitä on kutsuttu termeillä konsepti ja strategia. Nämä viralliset asiakirjat on hankittu sekä Venäjän hallituksen kotisivuilta että venäläisistä sanomalehdistä ja muista julkaisuista.

Seuraavassa kuviossa 8 esitellään näiden virallisten asiakirjojen kokonaisuutta. Kuten kuviosta 8 ilmenee, on Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa laillistettujen asiakirjojen kokonaismäärä suuri. Niiden analysoimiseen liittyy useita haasteita, joita voidaan määritellä (a) historiaprosessiin liittyviksi, (b) asiakirjoissa käytettyihin käsitteisiin liittyviksi ja (c) asiakirjojen pohjalta tehtyihin päätelmiin liittyviksi.

Kuvio 8 Strategiat, konseptit ja doktriinit

Kuviossa 8 on esitelty neljä keskeistä käsitettä ja prosessia Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan ja sen kehityksen ymmärtämiseksi. Keskeiset käsitteet ovat seuraavat: *Venäjän ulkopoliittikan konsepti*²⁴¹ ja Venäjän *kansallisen turvallisuuden konsepti*²⁴². Vuoden 2009 jälkeen on tapahtunut ”käsitteellinen” muutos, mikä viittaa siihen, että kansallisen turvallisuuden saralla konseptista on tullut strategia. Tämän jälkeen on julkaistu kaksi strategisen tason asiakirjaa eli *Venäjän kansallisen turvallisuuden strategiat*, vuosina 2009 ja

²⁴¹ Ks. Konsepti 1993, 2008, 2013, 2016

²⁴² Ks. Konseptit 1997, 2000; ks. myös Tšernov 1993.

2015²⁴³. Jälkimmäisessä strategiassa määritellään, että kyseessä on perustavanlaatuinen strategisen suunnittelun asiakirja tavoitteenaan määritellä Venäjän federaation kansalliset intressit ja strategiset kansalliset prioriteetit: sellaiset tavoitteet, tehtävät sekä toimenpiteet sisäpolitiikan ja ulkopoliitiikan saralla, joilla vahvistetaan maan kansallista turvallisuutta sekä sen kestävä, pitkän aikavälin kehitystä²⁴⁴. Myös *Venäjän sotilasdoktriinit*²⁴⁵ lukeutuvat osaksi asiakirjaprosessia, vaikka ne eivät kuulu tämän tutkimuksen keskeisiin mielenkiinnon kohteisiin.

Kuten kuviosta 8 on mahdollista havaita, asiakirjat toimivat osittain erillisinä, rinnakkaisina ja samaan suuntaan. Eräissä analyyseissa niitä on kutsuttu asiakirjaperheeksi. Niiden perustavanlaatuinen funktio on toimia politiikkaa ohjaavina periaatteiden, tavoitteiden, päämäärien ja toimenpiteiden julkilausumina. Abstraktilla prosessuaalisella tasolla nämä eri asiakirjat tukevat toisiaan. Esimerkiksi Venäjän ulkopoliittisessa konseptissa vuodelta 2008 todetaan, että ulkopoliittiset pyrkimykset rakentuvat yhtäpitävästi kansallisen turvallisuuspolitiikan pääasiallisten periaatteiden kanssa²⁴⁶.

Voidaankin todeta, että kun tutkitaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa, käsitteet ulkopoliitiikka, turvallisuuspolitiikka, kansallinen turvallisuus ja sotilaspolitiikka ovat osittain limittäisiä. Tämän kokonaisvaltaisen näkemyksen mukaan olisi keinotekoisia tehdä liian selvää ”läntistä” erottelua eri substanssien välille: onko pääasiallisena tutkimuskohteena vain ulkopoliitiikka, turvallisuuspolitiikka tai kansallinen turvallisuus. Venäjän omaleimainen, kokonaisvaltainen tapa hahmottaa valtion turvallisuuteen liittyviä asioita tekisi tämänkaltaisen rajanvedon ongelmalliseksi. Osittain tästä syystä tässä tutkimuksessa on omaksuttu käsite Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka. Tämä termi on otettu käyttöön myös siksi, että se on yleinen tapa jäsentää tutkimusta, joka tarkastelee Venäjän turvallisuuteen liittyviä tekijöitä.

Toinen huomio koskee sitä, että asiakirjat toimivat samaan aikaan samaan suuntaan²⁴⁷ ja että ne erilaistuvat omien genrejensä suuntiin²⁴⁸. Näissä asiakirjoissa yhteisiä keskeisiä Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa leimaavia käsitteitä ovat kansallinen intressi, valtion turvallisuus ja kansallinen turvallisuus, sotilaspolitiikka, kansainväliset suhteet, ulkopoliitiikka, strateginen tasapaino ja strateginen pelote. Niille annetuissa määritelmässä ilmenee kuitenkin

---

²⁴³ Ks. Strategiat 2009 ja 2015.

²⁴⁴ Strategia 2015.

²⁴⁵ Ks. Doktriinit 1993, 2000, 2010, 2014

²⁴⁶ Konsepti 2008.

²⁴⁷ Venäjän turvallisuuden varjeleminen.

²⁴⁸ Ulkopoliittinen konsepti syvenyy ulkopoliitiikan kysymyksiin ja sotilasdoktriini sotilaallisiin kysymyksiin.

eroavuuksia sekä eri asiakirjatyyppeiden välillä että ajan kuluessa samassa asiakirjatyypissä²⁴⁹.

Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen virallisen asiakirjaprosessin rinnalla ja osittain siihen vaikuttavana ilmeni *epävirallisten strategioiden* kehittäminen, jonka taustavaikuttajina olivat hallituksen ulkopuoliset poliittisesti motivoituneet ryhmittymät. Nämä kolme strategiaa Venäjää varten julkaistiin vuosina 1992, 1994 ja 1996²⁵⁰ vaikuttamaan valtion politiikkaan. Virallisen asiakirjaprosessin edistymisen myötä epävirallisen merkitys heikkeni. Nämä epäviralliset strategiat Venäjää varten on julkaistu *Nezavisimaja Gazeta* -lehdessä, josta ne on kerätty.

Nämä viralliset ja epäviralliset asiakirjat palvelevat tässä tutkimuksessa aineistona kahdella tavalla: *prosessuaalisesti* sekä jossain määrin myös *sisällöllisesti*. Konseptien ja strategioiden kehittäminen ja laillistamisprosessi on tärkeä osa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan historiallista kehitystä ja tätä kautta politiikan teon taustalla vaikuttavien rakenteiden ymmärtämistä. Tässä tutkimuksessa huomioidaan tämä prosessuaalinen merkitys tarkastelemalla edellä kuvattuja asiakirjoja osana niiden historiallista kontekstia, osana rakenteita.

Sisällöllisesti konseptien, doktriinien sekä virallisten ja epävirallisten strategioiden tarkastelu auttaa hahmottamaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan taustalla vaikuttavia institutionaalisia mekanismeja sekä maan strategista kulttuuria ja ajattelutapaa eri aikakausina. Nämä asiakirjat ovat tässä tutkimuksessa ennemmin tukiaineistona kuin perustavanlaatuisen laadullisen sisällönanalyysin kohteina. Niitä ei ole myöskään koodattu operationaalisen koodianalyysin kysymysten avulla. Tästä syystä nämä asiakirjat on määritelty rakenteita koskeviksi aineistotyyppiksi.

Kolmantena aineistotyyppinä ovat aikaisemmat tutkimukset, joita käytetään pääasiassa tukiaineistona hahmotettaessa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitystä ja sen muutos- ja jatkuvuustekijöitä. Vaikka tämän tutkimuksen ensimmäisessä luvussa on esitelty useita tämän tutkimuksen näkökulmasta keskeisiä aikaisempia tutkimuksia, aikaisempiin tutkimuksiin on viitattu myös historiallisen analyysin yhteydessä eri kohdissa. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitteleviä tutkimuksia on runsaasti. Näihin tutkimuksiin on viitattu empiirisissä analyysiluvuissa, koska niistä on saatu tietoa eri presidenttien aikakausien tapahtumista sekä niistä tehdyistä tulkinnoista.

---

²⁴⁹ Ks. esim. Pynnöniemi, Katri (2018) "Russia's National Security Strategy: Analysis of Conceptual Evolution", *The Journal of Slavic Military Studies*, s. 240–256. Ks. Myös Pynnöniemi & Mashiri (2015) Venäjän sotilasdoktriinit vertailussa, Nykyinen versio viritettiin kriisiajan taajuudelle FIIA Report, Ulkopoliittinen Instituutti, https://www.fia.fi/wp-content/uploads/2017/01/fia_report_42.pdf, sivustolla käyty 8.5.2020.

²⁵⁰ Strategiat Venäjää varten 1/1992, 2/1994, 3/1998.

Tässä tutkimuksessa aikaisempia analyyseja käytetään näin ollen tukimateriaalina, jonka avulla kronologisesti etenevät tarinat on kirjoitettu.

Neljäntenä aineistotyyppinä on sanomalehtiaineisto, joka pääasiassa koostuu venäläisestä Moscow News / Moskovskye Novosti- ja The Moscow Times -sanomalehtijulkaisun artikkeleista. Näistä ensimmäinen sanomalehtijulkaisu oli pääasiallinen lähde vuodesta 1992 noin vuoteen 2008 saakka, jälkimmäinen lähde puolestaan tämän jälkeen. The Moscow Timesin perusti hollantilainen Derk Sauer. Julkaisu sai suosiota etenkin 1990-luvun alussa, ja sen sanotaan kyenneen vastustamaan tuolloin viranomaisten sensuuria.²⁵¹

Moscow News / Moskovskie Novosti -sanomalehden valintaan vaikuttivat lähtökohtaisesti seuraavat syyt:

- (a) Aihepiiriin perehtyminen osoitti, että kyseiseen julkaisuun oli viitattu useissa nimekkäissä aikaisemmissa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka käsittelevissä tutkimuksissa.
- (b) Julkaisusta löytyi runsaasti ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsitteleviä artikkeleita.
- (c) Ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa käsittelevät artikkelit olivat hyvin perusteellisia, ja niiden joukossa oli useiden vaikutusvaltaisten venäläisten poliitikkojen kirjoituksia.
- (d) Julkaisu tarjosi runsaasti aineistoa tämän tutkimuksen tarpeisiin.

Vuoden 2008 jälkeen pääasialliseksi sanomalehdeksi nousi The Moscow Times -julkaisu. Tälle perusteiksi nousivat edellä kuvattujen kohtien b ja d lisäksi pyrkimys jatkaa systemaattista ja samankaltaista aineiston käsittelyä kun oli jo tehty. Myös tästä sanomalehdestä valittiin pääasiassa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan liittyviä artikkeleita. Alun alkaen artikkeleita valittiin luettavaksi melko laajalti. Pääasiallisena kriteerinä oli se, että artikkelit liittyivät Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan prosessuaalisesti ja sisällöllisesti.

---

²⁵¹ Ks. Wikipedia https://en.wikipedia.org/wiki/The_Moscow_Times.

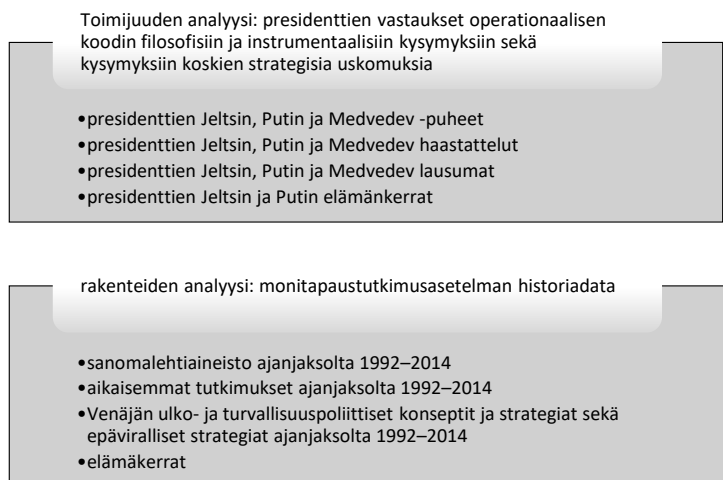

2.2.4 AINEISTON ANALYYSI

2.2.4.1 Toimijuuden analyysi

Tutkimusasetelman mukaisesti tutkimuksessa käytetyt aineistot jakaantuvat toimijoiden operationaalisia koodeja käsittelevään aineistoon sekä historiadataan. Kahtalaista aineistoa on käsitelty eri tavoilla. Presidenttien puheita, haastatteluja ja lausumia sekä osittain myös elämäkertoja on analysoitu operationaalisen koodianalyysin laadullisella sovelluksella. Tutkimuksessa kerättyä historiadataa on analysoitu perinteisellä monitapaustutkimuksen menetelmän ja sisällönanalyysin yhdistelmällä.

Tätä kahtalaista tavoitetta selvennetään kuviossa 9.

Kuvio 9 Aineistojen analyysimenetelmät

Kuvion toimijuuden analyysia koskevassa osiossa kuvaillaan se aineisto, joka on kerätty ja josta on keräämisen ja esikäsittelyn jälkeen etsitty vastauksia operationaalisen koodiasetelman ja strategisia uskomuksia koskeviin kysymyksiin. Taulukon rakenteiden analyysia koskevassa osiossa kuvaillaan se aineisto, joka on kerätty ja esikäsittelyn jälkeen analysoitu.

Etukäteen tehdyn aineiston keruusuunnitelman mukaisesti jokainen aineiston keruu ja analyysi toteutettiin systemaattisesti ja loogisesti tutkimuskohteena oleva ajanjakso kerrallaan. Ensin kerättiin presidentti Jeltsinin kautta koskeva aineisto (operationaalinen koodi / strategiset uskomukset ja historiadata). Tämän jälkeen kerättiin presidentti Putinin ensimmäistä kautta

(1) koskeva aineisto (operationaalinen koodi / strategiset uskomukset ja historiadata). Sitten kerättiin presidentti Medvedevin kautta koskeva aineisto (operationaalinen koodi / strategiset uskomukset ja historiadata). Lopuksi kerättiin presidentti Putinin toista kautta (2) koskeva aineisto (operationaalinen koodi / strategiset uskomukset ja historiadata).

Seuraavaksi tarkastellaan lähemmin sitä, miten ja minkälaisin periaattein toimijuuden analyysi on toteutettu. Tässä tutkimuksessa nojataan laadulliseen sisällönanalyysiin operationaalisen koodianalyysin muodossa. Operationaalisen koodianalyysin menetelmällä on näin ollen tarkasteltu sekä Georgen klassisia uskomuksia että Kupchanin strategisia uskomuksia. Holstin näkökulmassa sisällönanalyysi on mikä tahansa menetelmä, jonka avulla tehdään päätelmiä määrittelemällä systemaattisesti ja objektiivisesti sanomien spesifisiä ominaisuuksia²⁵². Särkkä kuvailee laadullisen sisällönanalyysin pyrkivän jäljittämään tutkimusaineiston temaattisia kokonaisuuksia systemaattisella tavalla, mikä edellyttää kokonaisvaltaista tutkimusaineiston hallintaa ja järjestelmällistä tutkimusasetelman suunnittelua. Tämä luo pohjan sen validiteetille ja uskottavuudelle tutkimusmenetelmänä. Särkän mukaan kvalitatiivisessa sisällönanalyysissä on mahdollista abstrahoida ja analysoida erilaisia tekstejä koodaamalla ne määritettyjen koodauskategorioiden mukaisesti.²⁵³

Hsiehin ja Shannonin mukaan sisällönanalyysi on mahdollista jakaa kolmeen luokkaan, joita ovat perinteinen, suunnattu ja summatiivinen sisällönanalyysi. Näistä ensimmäinen saa alkunsa havainnosta, ja koodit tai avainsanat määritellään analyysin aikana itse aineistosta. Suunnatussa sisällönanalyysissä tutkimuksen lähtökohtana on teoria tai aikaisempi tutkimus, josta koodit tai avainsanat on löydetty, mikä tarkoittaa, että ne on voitu löytää myös ennen aineiston analyysia. Summatiivinen sisällönanalyysi puolestaan viittaa siihen, että avainsanat tai koodit on löydetty tutkijoiden kiinnostuksen kautta tai kun on käyty läpi aikaisempaa tutkimusta. Heidän mukaansa koodausprosessin tavoitteena on organisoida laajoja tekstimääriä pienempiin kategorioihin, jotka ovat tekstissä suoraan esiintyviä tai analyysin kautta saatavia aiheita tai teemoja.²⁵⁴

Kuten aineiston kuvaus- ja keruuosiossa esiteltiin, muodostettiin presidenttien puheista, haastatteluista ja lausumista yksi raaka-aineisto. Kerätyistä, toimijuutta koskevista erilaisista aineistoista organisoitiin kunkin presidentin kohdalla yksi kronologisesti jäsennetty aineisto. Tämä aineisto sisälsi näin ollen kaikki puheet, haastattelut, lausumat ja mahdolliset elämäkerrat. Eroa ei siis tehty puheisiin, haastatteluihin tai lausumiin. Tätä on jo edellä perusteltu sillä, että pääasiallisena tavoitteena on ollut löytää laajasta aineistosta

---

²⁵² Hirsjärvi & Hurme 1985, 115.

²⁵³ Särkkä 2019, 72–73.

²⁵⁴ Hsieh & Shannon 2005, 1285, 1286; ks. liite 7, taulukko 22.

säännönmukaisesti toistuvia vastauksia operationaalisen koodirakennelman filosofisiin ja instrumentaalisiin kysymyksiin. Tavoitteena on ollut löytää erilaiset aineistot yhdistäviä ja niiden rajat ylittäviä jatkuvuuksia, joista on mahdollista tehdä päätelmiä suhteellisen pysyvästä tavasta hahmottaa ja mieltää ympäröivää maailmaa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan näkökulmasta sekä Venäjän positioista kyseisessä kontekstissa.

Analyysin ensimmäisessä vaiheessa sen jälkeen, kun presidenttien puheet, lausunnot ja haastattelut oli kerätty eri lähteistä ja luettu, ne osittain kirjoitettiin elektroniseen muotoon keskittymällä tutkimusintressin mukaisiin relevantteihin teemoihin²⁵⁵. Niistä tehtiin huolelliset muistiinpanot keskittymällä relevanttiin viitekehysten mukaiseen informaatioon, joka alustavasti rajasi massiivista dataa. Muistiinpanot sisälsivät kirjallista materiaalia, jonka presidenttikohtainen sivumäärä oli noin 150. Analyysin toinen vaihe alkoi, kun muistiinpanoista alettiin etsiä operationaalisen koodianalyysin mukaisesti filosofisia, instrumentaalisia sekä strategisia uskomuksia.

Kun operationaalista koodianalyysia toteutettiin käytännössä, filosofiset ja instrumentaaliset alkuperäiset kysymykset sekä strategiset uskomukset kiteytettiin ensin eräänlaisiin avaintemoihin, joita lähdettiin etsimään kolmesta laajasta aineistosta. Tämä tarkoitti sitä, että aineistoa, esimerkiksi presidentin tiettyä puhetta, luettaessa haettiin presidentin antamia vastauksia esimerkiksi poliittista elämää koskevaan kysymyksiin: miten presidentti kuvailee poliittista elämää, kokeeko hän sen pohjimmiltaan harmonisena vai konfliktinomaisena ja minkälaisena hän näkee poliittisten vastustajien perusluonteen²⁵⁶.

Massiivista aineistoa analysoitaessa edellä kuvatut kiteytykset sekä teemoittaiset kysymykset edesauttoivat, helpottivat ja nopeuttivat tarttumista puheiden, haastattelujen ja lausumien olennaisiin kohtiin. Kun aineistosta löytyi kohta, jossa presidentin lausunnosta on mahdollista löytää kontaktipinta operationaalisen koodin esimerkiksi filosofiseen kysymykseen, palattiin alkuperäiseen kysymykseen ja pohdittiin, onko tässä yhteydessä annettu tosiasiallisesti vastaus operationaalisessa koodissa esitettyyn kysymykseen ja miten aineistosta löytyvää teemaa olisi mahdollista tulkita. Aineistoa oli haasteellista käydä läpi esitettyjen kysymysten, niiden kiteytysten ja teemojen valossa, koska yksikään presidentti ei luonnollisesti antanut suoria vastauksia mihinkään operationaalisen koodin kysymyksiin, vaan niitä oli tulkittava.

---

²⁵⁵ Hirsjärvi & Hurme 1985, 115.

²⁵⁶ Tätä prosessia havainnollistetaan liitteessä 8, taulukossa 23 ja liitteessä 9, taulukossa 24.

Vastauksia instrumentaaliin kysymyksiin ja strategiaan uskomuksiin oli haasteellisempaa saada kuin vastauksia filosofisiin kysymyksiin, koska niiden taustalla on monimutkaisempi ja astetta abstraktimpi uskomusrakenne. Kun löydettiin kontaktipintoja operationaalisen koodin kysymyksen – esimerkiksi kysymyksen sattuman roolista historiallisessa kehityksessä – ja presidentin lausumien välillä, merkittiin nämä kohdat tekstiin *Word*-tekstinkäsittelyohjelman *insert comment* -komennolla. Kun presidentti antoi tietyssä lauseessa vastauksen esimerkiksi filosofiseen kysymykseen 1, tämä lause koodattiin siten konkreettisesti analyysissä yhdistelmällä *P-1*.

Esimerkiksi voidaan nostaa presidentti Vladimir Putinin puheesta koodatut kaksi lausetta.

- *But it is obvious that in international relations Russia has managed to put the period of prolonged confrontation behind it. It is no longer seen as an adversary or an enemy and is increasingly seen as predictable, truly reliable, businesslike and equal partner. As a matter of fact we do not expect anything more from the surrounding world. Russia does not seek any preferences in international affairs.” (Putin 12.7.2002: Speech to an Enlarged Conference at the Foreign Ministry Attended by the Heads of Russian Diplomatic Missions Abroad)*

Kuten edellä on kuvattu, kyseistä puhetta luettaessa etsittiin vastauksia teemoitettuihin kysymyksiin. Kun kysymysten ja presidentin ilmaisemien näkemysten väliltä löytyi kontaktipinta, tekstiin merkittiin tämä ja sen yhteyteen, mitä näkemysten arvioitiin edustavan. Edellä olevassa esimerkissä siihen koodattiin termit ”strategic belief” sekä Georgen kysymysten mukaisesti filosofiset uskomukset 1, 2 ja 3.

Yksinkertaistettu koodausjärjestelmä otettiin käyttöön helpottamaan muistiinpanojen tekemistä. Kun näitä koodauksia luettiin toistuvasti uudelleen, tuloksena oli esianalysoitua aineistoa. Presidenttien antamat vastaukset operationaalisen koodianalyysin eri kysymyksiin sekä vastaukset teemoittain esitettyihin kysymyksiin eivät näin ollen ole suoraan redusoitavissa yksittäisten puheiden, haastattelujen tai lausumien sanoihin, virkkeisiin tai lauseisiin. Ne ovat tutkijan luomia konstruktioita laajan aineiston analysoinnin pohjalta.

Analyysiprosessista on mahdollista Särkän mukaan erottaa kaksi päävaihetta. Ensimmäinen on aineiston redusoimisvaihe, jonka aikana tehdyt koodaukset palautuvat suoraan aineistoon. Toinen puolestaan viittaa koodausten pohjalta tehtyihin päätelmiin, jolloin konstruoidaan abstraktimpia tulkintoja aineiston analyysin pohjalta. Särkkä kuvailee näitä kahta prosessia. Ensin tutkimusaineistosta esille nousevan ilmiselvän sisällön tulee olla selkeästi tunnistettavissa esimerkiksi tekstipohjaisesta aineistosta, jonka pohjalta tutkija

koodaa tutkimuksen kohteena olevan empiirisen aineiston. Toiseksi eli tutkimuksen tulkinnallisessa osuudessa ”luetaan rivien välistä” vasta havaintojen systemaattisen tekemisen jälkeen tulkintavaiheessa.²⁵⁷

Särkän mukaan kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen luonteeseen kuuluu tutkimuksen mieltäminen tulkinnanvaraiseksi prosessiksi, jonka keskiössä on tutkija, tulkintojen tekijänä. Särkän mukaan refleksiivisyys ja joustavuus tutkimusaineiston analysoimisessa ei näin ollen sulje pois sisällönanalyysin objektiivisuutta ja systemaattisuutta. Tutkijan tehtävänä on tyypitellä havaintoja ennalta annetun tai tutkimusaineiston pohjalta syntyvän temaattisen lähestymistavan kautta. Särkkä toteaa, että jälkimmäisessä tapauksessa hahmottaminen perustuu tutkijan omaan tulkintaan sen lähestymistavan soveltuvuudesta tutkimuksen kohteena olevan ilmiön selittämiseen. Huolimatta siitä, että lähestymistavan laadinta voi olla itsestäänselvyys, joutuu tutkija Särkän mukaan, myös soveltamaan ja abstrahoimaan tutkimuksen kannalta oleellista tietoa.²⁵⁸

Aineiston analysoiminen näillä tavoin yhdistää kahdenlaista yleisesti käytettyä lähestymistapaa. Tämän tutkimuksen toimijuutta käsittelevä aineisto on koodaamalla edellä kuvatulla tavalla muutettu karkeasti kvantitatiiviseen muotoon, minkä jälkeen se on analysoitu. Hirsjärven ja Hurmeen kuvauksen mukaan ensin koodataan kaikki relevantit tiedot ja tämän jälkeen nämä tiedot systemaattisesti kootaan, arvioidaan ja analysoidaan. Tavoitteena on ollut muukailla operationaalisessa koodianalyysissä hallitsevana olevaa määrällistä suuntausta mutta toteuttaa se eri tavalla. Aineiston analyysissä keskiössä eivät ole olleet kielipilliset yksiköt, kuten sanat eli verbit, vaan toistuvat teemat, joiden puitteissa esitettyihin kysymyksiin on lähdetty etsimään aineistosta vastauksia. Tässä mielessä tutkimuksessa on sovellettu myös toista eli laadullisesti suuntautunutta lähestymistapaa, jota Hirsjärvi ja Hurme ovat kuvailleet siten, että aineistoa jatkuvasti jäsennetään uudelleen ja integroidaan teoreettisia näkemyksiä sitä mukaa kun aineistoa käydään läpi. Heidän mukaansa koodauksen ja analyysin yhdistelyn vertailumetodin tarkoitus on luoda teoriaa systemaattisemmin kuin toinen lähestymistapa sallii käyttämällä eksplisiittistä koodausta sekä analyttisiä menettelytapoja.²⁵⁹

Yhteenvetona voidaan todeta, että presidenttien vastauksia filosofisiin ja instrumentaalsiin sekä strategisia uskomuksia koskeviin kysymyksiin on esittetty heidän puheistaan, haastatteluistaan ja lausumistaan operationaalisesta koodianalyysin menetelmällä, joka on osa laadullista sisällönanalyysin menetelmää. Seuraavaksi esitellään, miten rakenteita koskeva analyysi on toteutettu.

---

²⁵⁷ Särkkä 2019, 72.

²⁵⁸ Särkkä 2019, 71-72.

²⁵⁹ Hirsjärvi & Hurme 1985, 116, 117.

2.2.4.2 Rakenteita koskeva analyysi

Nevakiven ja Hentilän ja Haatajan mukaan koska lähdeanalyysi on lähdekritiikin ohessa keskeisiä menetelmiä, tulee johtopäätökset kyetä rakentamaan kestävien ja relevanttien todisteiden varaan. Lähdekritiikin menetelmään kuuluu se, että kaikkien käyttökelpoisilta vaikuttavien lähteiden aitous ja todistusvoima verifioidaan.²⁶⁰ Stewartin mukaan evidenssin luonteen arvioinnissa tulisi huomioida myös ne tutkimusprosessin aikana tehdyt havainnot, jotka eivät sovi asetelmaan tai teoriaan. Niitä tulisi myös erityisesti korostaa.²⁶¹ Sekä tämän tutkimuksen alajohtopäätöksissä kunkin empiirisen luvun lopuksi että lopullisten päätelmien yhteydessä pohditaan kriittisesti sekä argumentin puolesta puhuvaa todistusaineistoa että sitä vastaan löydettyjä näkökulmia.

Stewartin mukaan monitapaustutkimuksen luotettavuutta voidaan lisätä valitsemalla suurimman vaihtelun ja tätä kautta mahdollisimman erilaiset tapaukset analysoitavaksi. Näin voidaan välttää mahdolliset tapausten valintaan liittyvät vinoutumat. Huolellisesti valitut tapaukset mahdollistavat jo lähtökohtaisesti tietynlaisen kontrollin tietynlaisten hypoteesien testaamiseen. Näin voi olla myös tilanteessa, jossa valitaan mahdollisimman samankaltaiset tapaukset osaksi monitapaustutkimuksen asetelmaa.²⁶²

Tämän tutkimuksen rakenteiden analyysia koskeva osio ei edusta malliesimerkkiä monitapaustutkimuksesta seuraavista syistä: (a) Kunkin tapausten ajallinen tarkastelukausi on liian pitkä ihanteellisen tapaustutkimuksen näkökulmasta, (b) näiden tapausten etukäteinen seulonta on tapahtunut Carlsnaesin selitysmallin käsitteellistämisen näkökulmasta, (c) tavoitteena on ollut luoda näkemys presidenttien valtakausien keskeisimmistä tapahtumista, joihin on mahdollista suhteuttaa näiden uskomusten tarkastelua, ja (d) tapausten välistä vertailua tehdään Carlsnaesin selitysmallin ulottuvuuksien kautta.

Tämä tutkimus ei myöskään ole ideaalia historiatutkimusta, koska tutkimuksen pää tavoitteena on ollut tietyn teorian soveltaminen, tietyn argumentin todentaminen sekä tietyn menetelmäkonstruktion käyttäminen esitettyihin tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi. Tästä huolimatta tutkimus on pyritty toteuttamaan huomioimalla sekä historiatutkimuksen, että monitapaustutkimuksen keskeisiä periaatteita. Kuten edellä on jo esitelty taulukossa 5²⁶³, tässä

---

²⁶⁰ Nevakivi & Hentilä & Haataja 1993, 157.

²⁶¹ Stewart 2012, 79.

²⁶² Stewart 2012, 71.

²⁶³ Ks. taulukko 5 Kolmen analyysiprosessin vertailu.

tutkimuksessa nojataan soveltuvin osin historian tutkimusprosessiin, sekä monitapaustutkimuksen prosessiin.

Kun presidenttien kausia valittiin tutkimuskohteeksi, ohjasi valintaa pyrkimys luoda näkemys Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksestä pitkällä aikavälillä. Sekä tutkimuskirjallisuuteen että aineistoon perehtymisen myötä kehittyi tutkimukselle argumentti, joka toimii yhtäältä historian tutkimusprosessissa kuvattuna hypoteesina ja toisaalta monitapausprosessia ohjaavana eksplisiittisenä oletuksena.

Etukäteen tehdyn analyysisuunnitelman mukaisesti aineistot analysoitiin samalla logiikalla alkaen presidentti Jeltsinin kaudesta. Ensimmäinen kuitenkin analysoitiin monitapaustutkimuksen periaattein se poliittishistoriallinen konteksti, joka loi puitteet presidentti Jeltsinin kausille (1 ja 2). Käymällä läpi ja analysoimalla elämäkertoja, aikaisempia tutkimuksia, sanomalehtiaineistoa, ulko- ja turvallisuuspolitiikan konsepteja ja strategioita sekä epävirallisia strategioita luotiin Jeltsinin kautta koskeva kronologisesti etenevä ”tarina”: näkemys siitä, mitkä ovat olleet merkityksellisiä tapahtumia kyseisenä ajanjaksona Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksen näkökulmasta, kun on pyritty hahmottamaan politiikan mahdollisia muutos- ja jatkuvuustekijöitä eli politiikan teon rakenteita. Tämä sama prosessi toteutettiin sitten presidentti Putinin kahdella kaudella ja presidentti Medvedevin kaudella ja lopuksi vielä uudelleen presidentti Putinin kolmannen valtakauden alkuvuosina.

Yhteenvedon voidaan esittää, että edellä kuvattujen aineistojen analysoimisessa on nojaututtu laadulliseen sisällönanalyysiin siten, että aineistoista on edellä kuvattuihin lähteisiin perehtymisen jälkeen kirjoitettu tiivistelmät ja muistiinpanot. Lähdekriittisyys tarkoittaa sitä, että samoja tietoja on tarkistettu eri lähteistä, esimerkiksi aikaisemmista tutkimuksista ja niiden käyttämistä lähteistä. Lisäksi aineistoa on hankittu lukuisista eri lähteistä. Vaikka tietoja on kerätty runsaasti esimerkiksi yhdestä sanomalehdestä, on tämä kerätty tieto suhteutettu muihin aineistoihin vertailemalla. Näiden eri lähteistä saatujen tietojen eli teemojen synteessinä on muodostettu eri presidenttien valtakausia kuvaavat tarinat, joihin historian tutkimusprosessissa viitataan ”palapelin kokoamisena”. Eri kausien välisen vertailun prosessi kuuluu lähtökohdaisesti monitapausprosessiin.

Tutkimuksen johtopäätelmät -luvussa esitellään vertailun tulokset. Vertailun logiikka nojaa Walter Carlsnaesin selitysmallin keskeisiin ulottuvuuksiin, jotka on jo edellä määritellyt rakenteellinen, sekä toimijuuteen sisältyvä dispositionaalinen ja intentionaalinen. Lopullisissa johtopäätelmissä, eli luvussa 7, luodaan näkemys Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehystä, sekä esitetystä argumentista.

Seuraavaksi neljässä analyysiluvussa 3, 4, 5 ja 6 esitellään Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan tekemisen kontekstit, minkä jälkeen luodaan katsaus kunkin presidentin uskomusjärjestelmiin.

3 UUDEN AIKAKAUDEN VISIO JA VAHINKOJEN MINIMOINTI 1992–1999

”Vuonna 1993 itsenäiset venäläiset asiantuntijat oivalsivat, että Venäjän diplomatian oli syytä hylätä naurettavat toiveet täydellisestä harmoniasta Venäjän intressien ja kehittyneiden valtioiden intressien välillä. Venäjän tulisi edistää omia kansallisia ulkopoliittisia intressejään.”²⁶⁴

3.1 OPTIMISMIA OLOSUHTEIDEN RAJOISSA: PALUU SUURVALLAN LOGIIKKAAN 1992–1996

3.1.1 UUDEN VENÄJÄN POLITIIKASSA IDEALISMIN JA REALISMIN VASTAKKAINASETTELU

Tämä ensimmäinen empiirinen luku jakaantuu kahteen päätavoitteeseen. Ensin esitellään tutkimusaseman mukaisesti se poliittinen konteksti eli ne olosuhteet, joissa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on tehty presidentti Jeltsinin kahdella valtakaudella. Kuten metodiosiossa esiteltiin, Walter Carlsnaesin selitysmallin soveltaminen viittaa yhtäältä objektiivisiin olosuhteisiin ja toisaalta institutionaaliseen asetelmaan. Näiden tarkastelu luo puitteet presidentti Jeltsinin poliittisen uskomusjärjestelmän analyysille. Keskeisimpiä poliittisia tapahtumia esitellään seuraavissa kahdessa alaluvussa, minkä jälkeen käsitellään presidentti Jeltsinin poliittista uskomusjärjestelmää. Tämän luvun lopuksi esitellään alajohtopäätökset, joissa kontekstiin liittyvä analyysi ja poliittiseen uskomusjärjestelmään liittyvä analyysi yhdistyvät kahdessa kuviossa. Näistä ensimmäinen on kuvio 10 Poliittika tavoitteiden ja todellisuuden epäsuhtana²⁶⁵: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheet, ja toinen on kuvio 11 Tulkinta Jeltsinin kaudesta analyysien yhdistelmänä.

Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen Venäjän politiikkaa alettiin kuvata termillä vaikeuksien aika. Poliittisia epävarmuuden oloja ylläpitivät sisäpoliit-

---

²⁶⁴ Kortunov 1999, 150.

²⁶⁵ Terminologisella tasolla käsite ”epäsuhta” on vapaa suomennos englanninkielisestä sanasta discrepancy, joka suomeksi tarkoittaa poikkeamaa, eroavuutta, epäjohdonmukaisuutta. Termillä ”epäsuhta” viitataan eroavuuteen ja jonkinasteiseen ristiriitaisuuteen vallitsevien olosuhteiden ja toivottujen olosuhteiden välillä. Tämä nimenomainen havainto kyseisestä ”poikkeamasta” saa päätöksentekijät tekemään toimenpiteitä tilanteen muuttamiseksi tai korjaamiseksi.

tiset valtakamppailut järjestelmän eri tasoilla. Venäjään periytyneet lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan instituutiot heijastivat epäluuloista ja jakautunutta yhteiskuntaa²⁶⁶. Lokakuussa 1993 käytiin lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan välillä aseellinen yhteenotto, joka sittemmin nimettiin neuvostovallan kuoliniskuksi.²⁶⁷ Adometitin mukaan vallankaappausyritys nähtiin esimerkkinä asevoimien käytön merkittävydestä sisäpoliittisissa valtataisteluissa, ja se kasvatti samalla armeijan roolia sisä- ja ulkopoliittisessa päätöksenteossa²⁶⁸.

Federaatiokokous neuvostoiheen ja duuma syntyivät joulukuun 1993 vaalien jälkeen. Kansallisen turvallisuuden avaintoimijoiden, ulkoministeriön, turvallisuuspalvelujen ja puolustusministeriön, välisissä valtasuhteissa ilmeni muutoksia vuosina 1991–1992²⁶⁹. Jeltsinin hallinto peri vahvaan johtajuuteen ja keskusvaltaan tottuneet ulko- ja kansallisen turvallisuuden tekemisen instituutiot. Järjestelmää leimasi kuitenkin niin lainsäätäjien kuin poliitikkojenkin vakava piittaamattomuus lakia kohtaan.²⁷⁰ *Vaikeuksien ajan paradoksaalisuus muodostui idealismin ja realismin vastakkainasettelusta*. Idealismissa luodaan utopioita ja toivotaan summittaisten ja äkillisten toimenpiteiden tekevän ihmeitä²⁷¹. Paradoksaalisuus viittaa vastakkainasetteluun korkealentoisten älyllisten pyrkimysten ja päivittäisten elementtien, elämisen ja olemisen, teorian ja todellisuuden, välillä. Näistä ensimmäinen liittyy hengellisyys-teen, tulevaisuutta koskeviin ideoihin ja ajatuksiin ja jälkimmäinen päivittäisiin elintärkeisiin, henkiinjäämiseen liittyviin tekijöihin.²⁷²

Neuvostoliiton aikana ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevat päätökset tehtiin pienessä piirissä²⁷³. Neuvostoliiton hajoamista seuranneina vuosina ilmeni jatkuvuutta perinteisen eliitin muodossa, koska uusi eliitti ei ollut ehtinyt muodostua²⁷⁴. Zbigniew Brzezinskin mukaan Venäjän ensimmäiseksi presidentiksi valitun Boris Jeltsinin henkilökunta oli pieni, kapea-alainen sosiaalinen ryhmä, jolta puuttui tarvittava asiantuntijatieto uuden ulkopoliitiikan tekemiseksi²⁷⁵. Jeltsinin oli siten järjestelmän muuttuessa tarpeen sisällyttää

---

²⁶⁶ Nichols 1999, 49.

²⁶⁷ Ks. esim. Bykovski & Orlov 1993, 1.

²⁶⁸ Adomeit 1995, 48.

²⁶⁹ Malcolm & Pravda 1996, 544, 545.

²⁷⁰ Crow 1993a, 6.

²⁷¹ Salminen & Temmes 2000, 24.

²⁷² Berg 1993, 11.

²⁷³ Crow 1993a, 6.

²⁷⁴ Lapidus 1995, 105.

²⁷⁵ Ks. myös Kuvaldin 1992, 12.

eliittiin asiantuntijoita, jotka kykenivät edistämään järjestelmän tehokkuutta²⁷⁶. Neuvostoliiton hajoaminen nosti esille perinteisiä ideologisia debatteja. Niitä käytiin länsimyönteisten ja euraasialaisten tai atlantistien ja euraasialaisten välillä. Osaltaan nämä edustavat modernin ja antimodernin yhteentörmäystä²⁷⁷.

Pietari Suuren ajoista lähtien Venäjä on pitänyt länttä viittauskohteena. Jotkut kokevat sen rauhallisena sivilisaationa ja mahdollisena partnerina ja toiset vaarallisena patoamiskohteena²⁷⁸. Neuvostoliiton viimeisen johtajan Mihail Gorbatšovin ja hänen ulkoministerinsä Eduard Ševardnadzen poliittisessa ajattelussa ilmeni viitteitä integrationistisesta filosofiasta: idealismista ja liberaalista internationalismista²⁷⁹. Nämä kaksi traditiota näkyivät myös uuden Venäjän ulkopolitiikassa. Siinä ilmeni kaksi pääsuuntausta²⁸⁰, joista ensimmäinen pyrki integroimaan maata demokraattisten valtioiden eli länsimaiden yhteisöön, ja toiseen kuului perinteinen suurvalta-ajattelu²⁸¹. Yhtäältä kyse oli suurvalta-aseman uudelleen saavuttamisesta ja toisaalta myötätunnon saamisesta talousvaikeuksille²⁸². Crown mukaan presidentti Jeltsin tarvitsi kahta ulkoministeriä: toisen huomioimaan länsimyönteiset prioriteetit, toisen miellyttämään vaikutusvaltaisia konservatiiveja²⁸³. Sittenmin Tšetšenian ja Bosnian tilanteiden nähtiin edustavan Venäjän ulkopoliittian kaksia kasvoja²⁸⁴.

Uuden Venäjän ensimmäisinä vuosina Presidentti Jeltsin ja hänen länsimyönteinen ulkoministerinsä Andrei Kozyrev painottivat länteen suuntautunutta ulkopoliittikkaa²⁸⁵. Presidentti antoi ulkoministerilleen oikeudet valvoa ja koordinoida ulkopoliittikan tekoa pääministeri Jegor Gaidarin ja Jeltsinin läheisen avustajan Gennadi Burbuliksen myötävaikutuksella. Ulkoministeri Kozyrevin mukaan Neuvostoliiton jälkeistä poliittista todellisuutta leimasivat

---

²⁷⁶ Brzezinski 1992, 12; ks. myös Brzezinski Pushkovin (1993i, 1, 4) haastattelussa.

²⁷⁷ Oittinen 1996, 4–5.

²⁷⁸ Tsygankov 2005, 135, 136.

²⁷⁹ Ks myös Bowker 1997, 4; Shevardnadze 1991; White 1990; Gorbachev 1986; Gorbachev 1987; Gorbachev 1989; Gorbachev 1992; Gorbachev 1993a & b; Gorbachev 1994; Gorbachev 1995a & b.; Gorbatšovin ajattelusta ks. Gross-Stein 1994; länsimyönteisestä ajattelusta sekä perestroikasta ja glasnostista ks. esim. Lapidus 1995, 255.

²⁸⁰ Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

²⁸¹ Alexandrova 1997, 40 (ks. myös Crow 1993c, 47; Jakobson 2001, A1).

²⁸² Light 1996, 37; ks. myös Kozhedmyakov 1992, 3.

²⁸³ Crow 1993a, 23.

²⁸⁴ Sabov 20.1.1995.

²⁸⁵ Pursiainen & Semtschenko 1995, 49 Kozyrev kykeni Malcolmin mukaan edistämään jyrkän länsimyönteistä politiikkaa Malcolm 1996, 132; Ulkoministeri Kozyrevista on kirjoittanut myös esimerkiksi Rahr 1993c, 14.5, 102.

se, että kommunismi käytännöllisenä hallintomuotona oli kuollut, ja muutos totalitaristisesta hallituksesta perusdemokratiaan²⁸⁶. Poliittikaansa vahvistakseen Jeltsin vieraili useissa länsimaissa alkuvuodesta 1992. Samaan aikaan Venäjä lähetti rauhanomaisia signaaleja, jotka liittyivät hänen suunnitelmiinsa muuttaa sotilasdoktriiniaan, eivätkä sen strategiset ohjukset olleet enää suunnattuina Yhdysvaltoja kohti²⁸⁷.

Integrationistien valta-asema viittasi ulkopoliitikassa pyrkimykseen länsi-myönteisten ja sisäpolitiikassa demokraattien hegemoniaan, mikä periaatteen tasolla tai toteutuessaan olisi tarkoittanut oikeisto–keskusta-tyyppistä liberalismia, markkinatalouden painottamista, rauhanomaista ulkopoliittikkaa, puuttumattomuutta Ivyn asioihin²⁸⁸ sekä sananvapautta ja lehdistön vapautta²⁸⁹. Sisäpolitiikassa painottuivat radikaalit talousuudistukset, joihin vaadittiin lännen tukea²⁹⁰. Jeltsin–Kozyrev-linjan keskeisin prioriteetti länsi-suhteiden painottamisessa oli luoda suotuisat ulkoiset talouspoliittiset olosuhteet reformeja varten, tai kuten Jeltsin määritteli, kylmän sodan perinteen voittamiseksi. Eräiden arvioiden mukaan tämä suuntaus teki Venäjän kuitenkin haavoittuvammaksi kovemmalle entisen Neuvostoliiton aluetta koskevalle linjalle.²⁹¹

Jatkuvien ideologisten ja byrokraattisten kamppailujen olosuhteissa politiikan teolta puuttui tehokas keskuskontrolli ja politiikka alkoi edetä jonkin verran vaarallisempaan suuntaan²⁹². Karaganov kohdisti kritiikkinsä koskemaan valtiollista politiikkaa kokonaisuutena. Venäjältä puuttui hänen mukaansa yhtenäinen politiikka. Päätökset perustuivat impulsiivisuuteen, eikä Venäjällä ollut yhtenäistä kansallisen turvallisuuden mekanismeja.²⁹³ Asian-tuntijan kuvailemat olosuhteet voidaan myös määritellä *epävarmuuden olosuhteiksi*. Näissä olosuhteissa maltillinen konservatiivinen oppositio kritisoi yksipuolista länsisuuntausta siitä, ettei se ollut ottanut kansallista turvallisuutta tarpeeksi vakavasti. Etenkin toukokuun 1992 jälkeen Venäjän poliittinen johto vaikutti syvästi jakaantuneelta, kun sotilaalliset piirit poliittisine liit-

---

²⁸⁶ Kozyreville ”perusdemokratia” tarkoitti vähemmän kehittyntä demokratiaa, kuin läntisissä valtioissa koska Venäjältä puuttui kehittyneitä demokratioita leimaavat lakiin perustuvat demokratian puitteet sekä hallinnolliset ja sosiaaliset käytännöt (Kozyrev 1998, 41–42).

²⁸⁷ Blagovolin 1992.

²⁸⁸ Länsisuuntautuneet poliitikot vastustivat muun muassa Euraasialaisen strategian kehittämistä (Tsygankov 2003, 106–107).

²⁸⁹ Pursiainen & Semtschenko 1995, 49.

²⁹⁰ Ks. myös McFaul 1997/1998, 22.

²⁹¹ Lough 1993, 23; ks. myös Malcolm 1996, 130.

²⁹² Malcolm & Pravda 1996, 545–546; ks. myös Strategia Venäjää varten 2/1994, 1.6.

²⁹³ Karaganov 1992a, 134–135.

tolaisineen ryhmittivät uudelleen ja aloittivat hyökkäyksen Kozyrevin länsi-myönteistä suuntausta vastaan pyrkien samalla leikkaamaan hänen johtamansa ministeriön valtaoikeuksia²⁹⁴.

Neuvostoliiton hajottua Venäjän sotilaallinen läsnäolo ja poliittinen vaikutusvalta Mustanmeren ja Kaspianmeren alueella heikkeni ja geostrateginen tyhjiö alkoi täyttyä Venäjän kilpailijoista ja vastustajista²⁹⁵. Kaukasuksen aluetta on pidetty Venäjän akilleenkantapäänä, johon tulee iskeä, jos haluaa horjuttaa Venäjää²⁹⁶. Alkuvuodesta 1992 lähtien Georgiassa, Etelä-Ossetiassa, Vuoristo-Karabahissa, Tšetšeniassa, Tadžikistanissa ja Azerbaidžanissa ilmeni aseellisia konflikteja. Vuoden 1992 ensimmäisellä puoliskolla neljä väkivaltaista konfliktia eskaloitui. Ulkoministeri Kozyrev omaksui puuttumattomuuspolitiikan jättämällä huomiotta Transnistrian ja Etelä-Ossetian sennik-käät tukipyynnöt. Huolimatta Venäjän joukoille annetuista puuttumattomuuskäskyistä, joukoista tuli konfliktin osapuolia Transnistriassa ja Tadžikistanissa, joista jälkimmäisessä klaanien väliset vastakkainasettelut eskaloituivat täysmittaiseksi sisällissodaksi kesällä ja syksyllä 1992. Sotilasjohdon asennemuutos interventionistisesta varovaisempaan näkyi haluttomuudessa sote-keutua Vuoristo-Karabahiin tilanteeseen ja vetäytymisenä Azerbaidžanista, vaikka nämä alueet ilmenivät uusimperialistisesta näkökulmasta houkuttelevina²⁹⁷. Kozyrevin mukaan Venäjällä ei ollut varaa yksipuolisiin interventioihin rajojensa ulkopuolella, koska tämä olisi kostautunut sen länsisuhteissa²⁹⁸. Venäjän joukot olivat kuitenkin alkaneet puuttua rauhanturvaamiseen joillain entisen Neuvostoliiton alueilla²⁹⁹.

Kompleksinen tilanne johti 14.7.1992 solmittuun Venäjän, Georgian ja Etelä-Ossetian väliseen sopimukseen, joka koski paikalle lähetettäviä rauhanturvajoukkoja, ja sopimukseen mahdollisesta tulitauosta³⁰⁰. Ety-järjestön parlamentaarisessa yleiskokouksessa 5.7.1992 keskusteltiin näistä aseellisista konflikteista, ja päätöslauselmassa vaadittiin tulitaukoa³⁰¹. Moldovassa 14. armeijakunta päätti valita etnisten venäläisten puolen. Armeijakunnan toimet aluksi osoittivat, ettei Moskovon käskyjä noudatettu, ja komentajana toiminut

---

²⁹⁴ Malcolm & Pravda 1996, 546.

²⁹⁵ Alafuzoff 2001, 4–5; Tadžikistanin roolista ks. Bruce 1998, 6.

²⁹⁶ Alafuzoff 2001, 4.

²⁹⁷ Baev 1998, 211–212, 213.

²⁹⁸ Lynch 2001, 12.

²⁹⁹ Light 1996, 76.

³⁰⁰ Baev 1996, 124.

³⁰¹ Budapestin julistus 1992.

kenraali Juri Netkatšev korvattiin kenraali Alexander Lebedillä, joka sai joukot kontrolliinsa³⁰². Vuoden 1992 lopulla oli Venäjä virallisesti osallisena kolmessa rauhanturvaoperaatiossa Moldovan ja Transnistrian, Georgian ja Etelä-Ossetian sekä Pohjois-Ossetian ja Ingušian välillä sekä epävirallisesti Abhasian ja Tadžikistanin välillä³⁰³.

3.1.2 PERUSTAVANLAATUISEN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN MUUTOKSEN JUURET

Vuoden 1992 alussa käytiin ideologista kamppailua eri maailmakatsomusten³⁰⁴ tai eri koulukuntien välillä. Keskenään kilpailevina olivat eri määritelmien mukaan länsimyönteiset, pragmaattiset nationalistit ja fundamentalistiset nationalistit³⁰⁵ tai länsimyönteiset, maltilliset liberaalit, keskustalaiset, maltilliset konservatiivit, uuskommunistit ja nationalistit³⁰⁶, mutta joukkoon mahtui myös ideologisoituneita demokraatteja, nationalisteja ja ryhmittymiä, jotka vaativat valistunutta määritelmää maan kansallisista intresseistä³⁰⁷. Jälkimmäisen ryhmän edustajat määrittivät itsensä reaali politiikan oppilaiksi korostaen, ettei kansallisia intressejä tullut uhrata lännen partneruuden alttarille³⁰⁸. Institutionaalisesti ulkoministeriö, jota Andrei Kozyrev johti, edusti selkeästi länsimyönteistä linjaa, ja vahvan valtion kannattajat, statistit, nauttivat hegemonisista poliittisista asemista korkeimmassa neuvostossa ja presidentin hallinnossa³⁰⁹. Kozyrevin mukaan merkittävää olivat positiiviset suhteet Ivy-maihin³¹⁰. Varhain keväällä 1992 länsimyönteistä linjaa vastustavien

---

³⁰² Baev 1998, 211.

³⁰³ Georgia oli malliesimerkki, kun poliitikot vaativat tukea Venäjän alueelliselle yhtenäisyydelle, kun asiantuntijat määrittivät alueen Venäjän keskeiseksi strategiseksi kumppaniksi ja armeijalla ilmeni alueen irrottautumista koskevia epäilyksiä (Baev 1998, 213).

³⁰⁴ Poliittisesta kamppailusta ks. lisää esim. Crow 1993c ja 1993b, 4.

³⁰⁵ Light 1996, 34–35.

³⁰⁶ Arbatov 1993, 9–14; Puheloinen 1999, 23; Neumann (1994) päätteli, että liberaalit ja romanttiset nationalistit olivat kaksi pääkoulukuntaa, ja näiden neljänä alaryhmittymänä olivat länsimyönteiset liberaalit, euraasialaisuuden kannattajat, nationalistit, jotka korostivat valtion roolia, ja hengelliset nationalistit (Neumann 1994, 281–300).

³⁰⁷ Lukin 1992a, 65.

³⁰⁸ Pushkov 1993–1994, 79.

³⁰⁹ Malcolm 1996, 131.

³¹⁰ Kozyrevin linjaan lisäksi sisältyi entisen Neuvostoliiton alueen merkityksen tunnustaminen. Ulkoministeri korosti, että Venäjän intresseihin kuului Ivy-maiden välisen koordinoinnin etsimi-

kriittinen oppositio mobilisoitui tehokkaasti ja toi politiikan tekoon sekaan-
nusta ja epätasaisuutta³¹¹. Kriittisen opposition³¹² ydinargumentin mukaan
länsimyönteinen politiikka ei ollut rationaalista tai pragmaattista silloisessa
tilanteessa³¹³.

Uudessa geopoliittisessa ympäristössä tiivistyivät maltillisten nationalistien
ja keskustalaisten vaatimukset kansallisen turvallisuuden kysymysten
huomioimisesta³¹⁴. Tarvetta ilmeni erityiselle kansallisen turvallisuuden lin-
jalle osana kokonaisvaltaista ja yhtenäisempää hallituspolitiikkaa tai jonkin
tyyppistä hallituksellista strategiaa. Venäjällä oli, kuten Neuvostoliitossa ai-
koinaan, ristiriita ulko- ja turvallisuuspolitiikan kanssa. Niiden integraatio yh-
tenäiseen strategiaan puuttui.³¹⁵ Moskovan kansainvälisen aseman vahvista-
miseksi vaativat kriitikot hyvin suunniteltua politiikkaa, prioriteettien määrit-
telemistä, yhtenäistä kansallisen turvallisuuden mekanismia ja selkeää näke-
mystä intresseistä. Näiden puuttuminen oli perustavanlaatuinen ongelma.
Kritiikki kohdistui myös Venäjän kaventuneeseen kansainväliseen ase-
maan³¹⁶.

Epävirallinen ulko- ja puolustuspoliittinen neuvosto korosti valtioon liitty-
viä perustavanlaatuisia kysymyksiä. Tulevaisuuden haasteisiin lukeutuivat po-
liitiikan suunnittelu ja politiikan subjektin Venäjän federaation mahdollisuuksien
määrittely realistiselta pohjalta. Oli myös vastattava kysymykseen, puo-
lustaisiko Venäjä yhtenäisyyttään valtiolle tyypillisellä tavalla. Kysymyksiin
vastaamisen jälkeen helpottuisi pitkän aikavälin strategioiden, esimerkiksi
kansallisen turvallisuuden doktriinin, kehittäminen Venäjän aseman turvaa-
miseksi. Valtiollinen heikkous ja turvallisuusjärjestelmien puuttuminen enti-

---

nen, johon sisältyi myös yhteinen armeija sekä yhdistynyt talous. Oli myös olemassa länsimyön-
teisiä, joiden näkemysten mukaan IVY oli ainoastaan väliaikainen instituutio, jonka tavoitteena oli
säännöstellä entisen Neuvostoliiton hajoamisprosessia (ks. esim. Light 1996, 46).

³¹¹ Malcolm 1996, 131.

³¹² Maltillisen opposition koventuvaan Kozyrevin linjaan kohdistuvasta yleisestä kritiikistä ks.
esim. Pushkov 1992a, 13.

³¹³ Ks. esim. Pushkov 1993c, 1, 4. Kritiikin mukaan ulkoministeriön linja suhteessa entisiin neu-
vostotasavaltoihin oli sovitteleva, väliin puuttumaton, ajoittain jopa jälkeenjäävä. Vahvan valtion
kannattajat vaativat aktiivisempaa elintärkeiden kansallisten etujen puolustamista lähiulkomailla,
mikä käytännön politiikassa tarkoitti ydinaseiden siirtämistä Venäjälle, rajakiistojen ratkaisemista
sekä jälkineuvostoliittolaisessa diasporassa elävien etnisten venäläisten oikeuksien suojelemista.
Voimankäyttö oli edelleen pätevä kansainvälispoliittisten suhteiden instrumentti, eikä Yhdysval-
toihin nojaaminen ollut Venäjän kaltaiselle suurvallalle sopivaa.

³¹⁴ Termi ”geopoliittiset intressit” alkoi yhä enemmän ilmestyä artikkeleihin, jotka käsittelivät lä-
hiulkomaita, strategiaa ja sotilaspolitiikkaa (Martelius 1999, 1); Venäjästä euraasialaisena valtana
ks. myös Goble 1998, 42–51.

³¹⁵ Strategia 1/1992.

³¹⁶ Tai uudessa poliittisessa ajattelussa ylläpidettyyn erityiseen ideaan, jonka mukaan länsi–itä-
vastakkainasettelu korvautuisi tasaveroisten välisellä partneruudella (Malcolm 1996, 129–130).

sen Neuvostoliiton alueelta loivat turvallisuustyhjiön ja lisäsivät disintegraation uhkaa. Mahdolliseksi tuli ”konfliktien ketju” historiallisesti osana valtioiden luomista ja kansakuntien rakentamista, kuten heikon intensiteetin konfliktit ja paikallisten sotien uhkat.³¹⁷ Erään tulkinnan mukaan Venäjän ydin alkoi hajaantua, mikä aiheutti lukuisia ongelmia³¹⁸. Kriisien eskalaation estämiseksi ja valtion puolustamiseksi ehdotettiin ammattiarmeijaa ja nopean toiminnan joukkoja, joita olisi mahdollista käyttää myös rauhanturvaoperaatioissa³¹⁹. Tilanne oli osaltaan reaktio keskusvallan autoritaarisen otteen häviämiseen; keskusvalta oli aiemmin kontrolloinut alueellisten ryhmittymien poliittisia kiistoja³²⁰.

Maltillisen opposition kritiikin mukaan poliittisen johdon sisäiset erimielisyydet myötävaikuttivat Venäjän hajoamisuhkaan, jonka ehkäisemisen tuli epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston mukaan olla hallituspolitiikan pääprioriteetti³²¹. Epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston johtaja Karaganov varoitti ongelmista ilman ”valistunutta jälki-imperialismia” väittäen, että ilman sitä entisen Neuvostoliiton alueelle kehittyisi musta aukko, mikä loisi epävakautta Euraasian sydämeen³²². Opposition kritiikin myötä alettiin politiikan prioriteettijärjestelmää määritellä uudelleen. Prioriteettina ei enää ollut länsi vaan lähiulkomaat, joilta turvallisuusuhkat tulivat³²³. Kaksi tärkeää teemaa oli havaittavissa maltillisesta nationalistisesta ja keskustalaisesta kritiikistä. Lisäksi epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston mukaan nykyiset prosessit saattoivat venyä ainakin muutaman vuosikymmenen, mutta koko tämän prosessin aikana Venäjän turvallisuusstrategian tärkeimmäksi tehtäväksi tuli sotien välttäminen ja konfliktien säännösteleminen entisen Neuvostoliiton alueella. Venäjän intressit eivät olleet symmetrisiä länsivaltioiden kanssa, ja eroavuudet pitkällä aikavälillä lisäntyisivät.³²⁴ Eri koulukuntia jakavien poliittisten keskustelujen ydinkysymyksiin lukeutuivat kysymykset, kuinka nämä alueet tulisi määritellä³²⁵, tulisiko Venäjän puuttua entisen Neuvostoliiton alueen konflikteihin ja mikä oli sisäistä ja mikä ulkoista³²⁶.

---

³¹⁷ Strategia Venäjää varten 1/1992.

³¹⁸ Iivonen 1992, 107–119.

³¹⁹ Light 1996, 66.

³²⁰ Ks. esim. Bruce 1998, 8.

³²¹ Strategia Venäjää varten 1992; ks. myös Elliot 1993, 1.

³²² Karaganov 1992b, 1–8, 3.

³²³ Baev 1996, 30; ks. myös Strategia Venäjää varten (1992); Light 1996, 47.

³²⁴ Strategia Venäjää varten 1/1992; Ks. myös Light 1996, 48.

³²⁵ Ks. myös Kortunov 1995, 143–222.

³²⁶ Maan sisäpoliittisten ongelmien ”ulkoisille” olosuhteille on annettu varsin korostunut merkitys (ks. myös Karaganov 1994a, 5).

Poliittisesti kriittisen opposition, eli keskustalaisen, maltillisen konservatiivisen, juuret olivat vasta perustetussa Kansallisessa turvallisuusneuvostossa³²⁷, keskustalaisessa koalitiossa eli kansalaisunionissa sekä epävirallisessa hallituksen ulkopuolisessa ulko- ja puolustuspoliittisessa neuvostossa. Turvallisuusneuvostoa johti Juri Skokov. Hän edusti valistunutta patriotismia, mikä viittasi Venäjän yhtenäistämiseen ja sen kansallisten intressien varjeluun lähiluokomaissa.³²⁸ Kansalaisunioni julkaisi Venäjän prioriteetteja käsittelevän konseptin alkuvuodesta 1993³²⁹. Kolmas kritiikin lähde nojasi epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston kahteen strategiaan³³⁰. Neuvoston puhemies Sergei Karaganov oli poliittisen linjan muutoksen aktiivinen puolestapuhuja. Neuvoston teesit olivat eräs tärkeimmistä puolivirallisista hyökkäyksistä Atlantti-suuntautunutta linjaa ja uutta ajattelua vastaan³³¹. Neuvoston epävirallinen tai puolivirallinen luonne asemoi sen asiantuntijayhteisön³³², painostusryhmän tai episteemisen yhteisön kategoriaan. Episteemiset yhteisöt ovat kansallisia tai kansainvälisiä asiantuntijaverkostoja, jotka artikuloivat kompleksisten ongelmien syy-seuraussuhteita auttaen valtioita identifioimaan intressejään ja nostamaan teemoja kollektiivisen keskusteluun sekä identifioimaan merkityksellisiä tekijöitä erilaisiin neuvotteluihin³³³. Epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittinen neuvosto on mahdollista määritellä myös painostusryhmäksi, koska se pyrkii vaikuttamaan valtiolliseen politiikkaan havainnoillaan ja suosituksillaan³³⁴. Neuvosto tarjosi tulevaisuutta koskevia ennustuksia ja kriittistä analyysia vaihtoehtoisine näkemyksineen³³⁵. Vasta löytynyt maltillisempien koulukuntien ja niiden kriitikoiden välinen yksimielisyys toi uusia lähestymistapoja ulkopoliittisiin debatteihin³³⁶.

Ulkopolitiikan prioriteettijärjestelmän tuli nojata yhteistyöhön niiden tahojen kanssa, joilla oli tarpeellinen kapasiteetti tukea taloudellisesti Venäjää

³²⁷ Jeltsinin edikti (Laki turvallisuudesta) 5.3.1992.

³²⁸ Hänen vaikutusvaltansa ulottui sotilas- ja turvallisuusministeriöihin (Rahr 1993b, 106).

³²⁹ Ks. esim. Rahr 1993a, 3–4.

³³⁰ Nezavisimaja Gazeta -lehdessä julkaistiin Strategia Venäjää varten 1/1992 ja Strategia Venäjää varten 2/1994. Yhteisön mukaan teesit pitävät lähtökohtana konsertoimista ensi sijassa kansallisen turvallisuuden ongelmissa (Strategia 1/1992, 1.1).

³³¹ Adomeit 1995, 52–53.

³³² 37 jäsenen joukossa oli poliitikkoja, yrittäjiä, asevoimien edustajia, diplomaatteja ja akateemikkoja.

³³³ Haas 1992, 1–35; Adler & Haas 1992, 367–370; ks. myös Chung 1998.

³³⁴ Neuvosto painotti toimintaansa myös tässä jälkimmäisessä mielessä (ks. myös Heikka 1998, 83).

³³⁵ Ks. myös Salomaa 1995, 63–79.

³³⁶ Ks. esim. Narochitskaja 1992, 105–113.

ja sen kehitystä. Venäjän kansainvälistä roolia määrittävät perustavanlaatuiset tekijät olivat transitiovaihe ja tarve modernisoida yhteiskuntaa ja taloutta. Venäjä oli siirtynyt keskisuurten suurvaltojen kategoriaan. Venäjästä tulisi lähitulevaisuudessa suhteellisesti autoritaarinen valtio, jolla on kapitalismia ja valtiojohtoisuutta yhdistävä talous. Valtiota vahvistamaan suuntautuvaa politiikkaa tarvittiin. Lisäksi tulisi luottaa sellaisiin ryhmittymiin, jotka olivat kiinnostuneita valtion eheyden turvaamisesta sekä entisen Neuvostoliiton alueen disintegrationististen prosessien ehkäisemisestä.³³⁷

Epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston kritiikin mukaan Venäjän ”todellisia intressejä” ei ollut identifioitu ja seurauksena Moskova, jolla oli ”valtava älyllinen ja intellektuaalinen potentiaali”, menetti aloitteensa ja arvovaltansa, koska siltä puuttui selkeä näkemys intresseistään. Tilanne johtaisi Venäjän ylenkatsomiseen ja tyrkyttämisyrityksiin. Merkkejä oli Karaganovin mukaan jo havaittavissa.³³⁸ Ulkopoliittisten ja kansallisen turvallisuuden periaatteiden selkiyttäminen suhteessa kansainvälispoliittisiin tapahtumiin oli tärkeää, jotta Venäjän politiikkaa ohjaavat perusperiaatteet tulisivat muille selviksi. Näin vähentyisivät neuvostoperinteestä aiheutuvat pelot ja länsi ymmärtäisi Venäjän tänään olevan erilainen, ystävällismielinen valtio, jota länsi voisi tukea edistämään omia kansallisia intressejään.³³⁹ Uusi ulko- ja turvallisuuspoliittinen realismi alkoi yhdistyä talouspragmatismiin kanssa³⁴⁰.

Kun Venäjän johto seurasi läntistä esimerkkiä, sitä kritisoitiin sisäpolitiikassa³⁴¹. Opposition kritiikin mukaan ulkoministeriö oli toiminut tehottomasti jättämällä huomiotta Kaukasuksen konfliktit. Ulkoministeriö oli tehnyt myös virheitä osallistumalla Jugoslaviaan kohdistettuihin sanktioihin ja tunnustamalla Bosnia-Hertsegovinan.³⁴² Oppositio kritisoi myös puuttuvia virallisia Venäjän kansainvälispoliittista asemaa koskevia lausuntoja³⁴³. Kozyrevia kritisoitiin usein puuttuvasta tai riittämättömästä kansallisten intressien artikuloinnista tai epäselvistä ulkopoliittisista prioriteeteista³⁴⁴.

---

³³⁷ Strategia Venäjää varten 1/1992.

³³⁸ Karaganov 1992a, 134–135.

³³⁹ Simes 1993, 6; ks. myös Karaganov 1992b, 3.

³⁴⁰ ”Näen tietyn kuilun ulkopoliitiikan sekä teollisuuden ja talouden alan pragmaattisten tehtävien välillä. Toivoisin näiden toimien olevan prioriteettina alusta lähtien. Valtion perustavanlaatuisen intressien turvaaminen sekä sen taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistäminen ulkopoliitiikan ja diplomatian tavoitteina tulisi suoraan määritellä ulkopoliitiikan prioriteettejamme, jotka meidän tulee vielä tarkasti määritellä...” Khasbulatov 1992, 83.

³⁴¹ Light 1996, 55.

³⁴² Bychkova 1993, 2.

³⁴³ Ks. myös Pushkov 1994k, 5.

³⁴⁴ Ks. myös Light 1996, 45.

Länsimyönteisellä politiikalla ei opposition mukaan ollut syvällisempää yhteyttä Venäjän kansainvälisten ja taloudellisten intressiryhmittymien, kansalaisjärjestöjen tai äänestäjien etuihin³⁴⁵. Sisäpoliittinen kritiikki yltyi, kun ilmeni, ettei länneltä saataisi odotusten mukaista taloustukea. Moskovassa järjestettiin syksyllä 1992 Venäjän kansallisia intressejä käsittelevä konferenssi tavoitteenaan hyötyä Yhdysvaltojen kokemuksista. Tilaisuus herätti sisäpoliittista kritiikkiä, jonka mukaan tapahtuma edusti yksipuolista esimerkin ottamista lännestä³⁴⁶. Eräät kriitikot kokivat Kozyrevin liiallisen Amerikka-myönteisyyden luovan ongelmia Venäjälle ja pidemmällä aikavälillä myös Yhdysvalloille³⁴⁷.

Kriittisessä ilmapiirissä korostuivat näkökulmat, joiden mukaan Amerikka-myönteinen politiikka oli epäonnistunut, koska Yhdysvallat ei kyennyt auttamaan Venäjää sen monitasoisessa kriisissä³⁴⁸. Jo keväällä 1992 epävirallinen ulko- ja puolustuspoliittinen neuvosto oli väittänyt, että Yhdysvaltojen hegemonisuuteen nojaava maailmanpoliittinen aktiivisuus rajoitti sen mahdollisuuksia avustaa Venäjän taloudellista uudelleenrakentamista. Amerikkapainotteinen politiikka ei tulisi kestäväksi. Sen sijaan Venäjän kansainvälispoliittisena orientaationa olisi tasapainottelu kolmen suuntauksen välillä: Amerikan, Euroopan ja Aasian. Venäjälle sopisi pysyvä tasapainottelu amerikkalaisen ja eurooppalaisen orientaation välillä.³⁴⁹

Venäjän ja Yhdysvaltojen välisistä suhteista keskusteltiin laajalti³⁵⁰. Joidenkin analyytikkojen mukaan maalla ei ollut itsenäistä politiikkaa ensimmäisten Neuvostoliiton jälkeisten vuosien aikana ja politiikka oli alistettu Yhdysvaltojen lausumille, toiset vahvasti kritisoivat³⁵¹ tätä näkemystä. Poliitiikan alisteisuusväitteet liittyivät sisäpoliittisen opposition esittämiin näkemyksiin, joiden mukaan länsimyönteiset poliitikot myöntivät Yhdysvaltojen lausuntoihin ilman julkilausuttuja Venäjän omia eksplisiittisiä periaatteita tai kansallisten intressien määritelmää³⁵². Yhdysvaltojen rooli Venäjän politiikassa

---

³⁴⁵ McFaul 1997/1998, 22.

³⁴⁶ Venäjän asiantuntija, Dimitri Simes kommentoi mielestään outoa konferenssia. Hänen mukaansa kunkin valtion tuli turvautua omiin asiantuntijoihinsa omien kansallisten ongelmien hoidossa (Simes 1992, 3; ks. myös 1994c, 4; 1994d, 1, 4).

³⁴⁷ Simes 1993, 6; ks. myös Pushkov 1994a, 5.

³⁴⁸ Ks. esim. Strategia 1/1992, 3.16–3.17.

³⁴⁹ Strategia Venäjää varten 1/1992.

³⁵⁰ Ks. esim. Lukin 1993, 8; Pushkov 1993e, 6; Pushkov 1994c, 1, 4; Pushkov 1994d, 1.4. Venäjä myös seurasi tarkasti Yhdysvaltojen sisäpolitiikkaa, ks. esim. Pushkovin (1994j, 5) ja Lukinin 1994, 4, analyysit.

³⁵¹ Ks. esim. Crow 1994, 4.

³⁵² Ks. esim. Pushkov 1993h, 5.

alkoi heiketä. Joidenkin arvioiden mukaan kyse oli Venäjän pragmaattisemmasta positiosta, ei Amerikan-vastaisuudesta³⁵³.

Myös Naton vallitsevasta ja tulevasta roolista käytiin kriittistä keskustelua³⁵⁴. Varsovan liiton romahtaminen mahdollisesti vahvisti ajatuksia, joiden mukaan myös Nato lakkautettaisiin tai sen poliittisen liittouman status vahvistuisi ja sen perinteinen tasapainottelevan sotilasliiton rooli heikkenisi. Sen sijaan jo vuonna 1991 Yhdysvallat 15 jäsenmaan voimalla alkoi valmistella liittoumaa uuteen turvallisuusympäristöön Neuvostoliiton romahdettua³⁵⁵. Nato alkoi uudelleenorientoitua modernina sotilasliittona joidenkin uusien funktioiden kautta³⁵⁶. 20.12.1991 NACC (North Atlantic Cooperation Council) perustettiin ja Venäjä oli yksi perustajajäsenistä.³⁵⁷ Seuraavana vuonna Naton pääsihteeri vieraili Moskovassa, ja myöhemmin Venäjän pääesikunnan päällikkö osallistui ensimmäiseen sotilaskomitean yhteistyötapaamiseen³⁵⁸. Vuonna 1993 Nato Review -lehdessä julkaistiin ulkoministeri Kozyrevin artikkeli, joka käsitteli Venäjän ja Naton välisiä suhteita. Seuraavana vuonna järjestettiin Naton ja Venäjän³⁵⁹ puolustusministerien erityistapaaminen.³⁶⁰

Kävi ilmeiseksi, ettei vuoden 1993 lopulla ilmennyt enää vahvoja romanttisia ideaaleja tai myyttejä, jotka koskivat Venäjän länsisuhteita. Jotkut tulkit-sivat luonnollista prosessia kohti itsenäisyyttä särönä Venäjän ja Yhdysvaltojen välisissä suhteissa³⁶¹. Muutoksessa oli Pushkovin mukaan osaltaan kyse

---

³⁵³ Esimerkiksi Pushkovin (1994i) mukaan Yhdysvallat ja Venäjä joutuisivat törmäyskurssille, mikäli Washington ei luopuisi näkemyksestään Venäjän alisteisesta roolista, eikä Venäjä puolestaan astuisi sen rajan yli, jota Yhdysvallat ei halunnut sen ylittävän. Pushkovin (1994m) mukaan Amerikka-vastaisuus ja Amerikka-mielisyys olivat Venäjälle vääriä lähestymistapoja. Venäjän oli lakattava vertailemasta itseään johtavaan, muttei kaikkivoipaiseen Yhdysvaltoihin, jotta se kykenisi voittamaan historiallisen alemmuudentunteensa Yhdysvaltoihin nähden ja saavuttamaan tasapainoisen näkemyksen omista kansallisista intresseistään sekä heikentämään Yhdysvaltojen vaikutusvaltaa konfliktitilanteissa suhteessa ulkopoliittikan ja kansallisen turvallisuuden tarpeisiin.

³⁵⁴ Mielenkiintoisesta Venäjä–Nato-suhteita koskevasta keskustelusta ks. esim. Pushkov 1993c, Pushkov 1993f; Pushkov 1993g; Pushkov 1994e; Pushkov 1994f; Pushkov 1994l; Simes 1994a, Simes 1994b ja Simes 1994c; ks. myös Karaganov 1994a, 5; Karaganov 1994b, 4; Kozyrev 1994a, 3–6.

³⁵⁵ Serfaty 2003, 100.

³⁵⁶ Ks. esim. Sherr 1995, 571; Borawski 1996, 381–395; Cornish 1996, 751–770; Kay 1997, 1–16.

³⁵⁷ Major Milestones in NATO-Russia Relations.

³⁵⁸ First Military Committee in Cooperation Session (MC/CS).

³⁵⁹ Kenraali Pavel Gratšov oli Venäjän puolustusministeri.

³⁶⁰ Major Milestones in NATO-Russia Relations.

³⁶¹ Yakushkin 1993, 2.

toipumisesta ”yli-innokkaasta viitekehuksesta”³⁶². Illuusoiden häviämisprosessiin vaikutti se, että Venäjällä oli alusta lähtien ollut epärealistisia länsiapua koskevia odotuksia³⁶³, joita Kozyrevin Amerikka-myönteinen politiikka oli ylläpitänyt. Moskova oli tulkinnut Yhdysvaltojen toimet painostavina, kun Yhdysvallat oli jättänyt Venäjän poliittistaloudelliset intressit huomiotta.³⁶⁴ Sisäpoliittisesti Atlantti-keskeisen orientaation epäonnistumisessa oli osaltaan kyse venäläisten markkinaliberaalien poliittisesta sokeudesta oman maan erityisolueille³⁶⁵. Professori Kortunovin argumentaatiossa politiikassa tapahtui käänne vuonna 1993, kun asiantuntijat havaitsivat, että Venäjän politiikan tuli nojata sen omille kansallisille poliittisille intresseille Venäjän ja lännen välisen intressien harmoniaoletusten sijaan³⁶⁶.

Konservatiivisemmän ajattelun vallatessa alaa Kozyrev esitti kolme mahdollista skenaariota Venäjän ja lännen välisille suhteille. Hänen mukaansa negatiivinen kehityskulku eli kylmän sodan aikainen konfrontaatio olisi seurauksena, mikäli nationalistiset ja imperialistiset poliittiset ryhmittymät saavuttaisivat poliittisia valta-asemia. Konservatiivien voittokulku puolestaan johtaisi vieraantumiskehitykseen Venäjän ja länsimaiden välisissä suhteissa, mikä lisäisi keskinäiskilpailua konfliktialueilla. Mikäli länsivaltiot suoraan investoisivat Venäjään, olisi ystävällismielinen liittoumapohjainen yhteistyömalli mahdollinen.³⁶⁷ Kozyrevin perinpohjaisista ehdotuksista huolimatta jatkuivat sisäpoliittiset hyökkäykset länsimyönteistä liberaalia poliittista linjaa vastaan. Myös Jeltsin alkoi kritisoida ulkoministeriötä. Lokakuussa 1992 Jeltsin väitti ulkoministeriön antavan ulkopuolisten tahojen puuttua ulkopoliittisen linjan laadintaan³⁶⁸.

Kozyrev korosti taustalla vaikuttavaa institutionaalista kehitysprosessia: valtio ei vielä toiminut demokraattisesti³⁶⁹. Kozyrev viittasi myös ulko- ja turvallisuuspolitiikassa vaikuttaviin vanhoihin tapoihin. Vallitsevaan poliittiseen

---

³⁶² Pushkov (1994g) arvioi puhtaasti länsimyönteisen lähestymistavan Kozyrevin johdolla antaneen tilaa tasapainoisemmalle näkemykselle Venäjän kykenevyydestä ”erityisrooliin” Balkanilla, mikä johtui Venäjän ja Serbian historiallisista suhteista.

³⁶³ Tämän näkökulman mukaan sekä Gaidarin hallitus että demokraattinen media liioittelivat avun saamisen näkymiä.

³⁶⁴ Pushkov 1993i, 5; ks. myös Pushkov 1994h, 1, 4.

³⁶⁵ Oittinen 1996, 4.

³⁶⁶ Kortunov 1999, 150.

³⁶⁷ Kozyrev 1992b, 3.

³⁶⁸ Crow 1993a, 55, siteeraa Jeltsiniä 1992, 27.10, Radio Mayak.

³⁶⁹ Kozyrev 1992c, 13.

järjestykseen ei kuitenkaan kohdistunut suoria uhkia, vaan epäsuoria vaikuttamisyriytyksiä apparaatin ja nomenklatuuran taholta.³⁷⁰ Venäjä tarvitsi Kozyrevin mukaan läntistä apua demokraattisten instituutioiden tukemisessa ja kutsui demokraatteja vastustamaan ”kolmannen polun” ja ”valistuneen patriotismin” kannattajia.³⁷¹ ”Kolmas polku” viittasi fundamentalististen nationalistien sisä- ja talouspolitiikkaan, johon lukeutui euraasialainen, liberalismiin, individualismiin ja demokratian hylkäävä tulkinta taloudesta. Se myös korosti laajempaa autoritarisuutta ja korporatismia.³⁷²

Poliittinen kehitys johti hallituksen vaihtumiseen joulukuussa 1992³⁷³. Hallitusvalta siirtyi länsimyohteisten liberaalien käsistä niin kutsutuille teknokraateille ja perinteisempiä arvoja kunnioittaneille konservatiiveille³⁷⁴ tai ”liberaalien reformistien” käsistä ”pragmaattisille teknokraateille”³⁷⁵. Myös ulko- ja turvallisuuspolitiikassa painopisteet muuttuivat³⁷⁶ yksipuolisesta länsipainotuksesta monimuotoisemman politiikan suuntaan: entisen Neuvostoliiton alueet tunnustettiin elintärkeiksi Venäjälle³⁷⁷. Ulkoministeri Kozyrev kuvaili presidentin tuella johtamansa ministeriön ja korkeimman neuvoston välisiä eroavuuksia omalla toimialallaan siten, että ensimmäinen pyrki luomaan politiikkaa partneruuden ideologian pohjalta ja jälkimmäinen sen sijaan korosti pysyviä ideologisia Venäjän ja lännen välisiä eroavuuksia etenkin Jugoslavia-kysymyksessä; ne olivat esteenä kumppanuudelle.³⁷⁸ Ennen Venäjän hallituksen vaihdosta 14.12.1992 Ety-kokouksessa Tukholmassa Kozyrev piti sittemmin tunnetuksi tulleen sokkidiplomatiapuheensa³⁷⁹. Eräiden tarkkailijoiden mukaan puheella oli järjestyttävä vaikutus³⁸⁰. Puheessaan Kozyrev loi suoraviivaisen erottelun Venäjän Asia-orientaation ja länsimyohteisen suuntauksen välille:

”Ensiksikin. Kun säilytämme Eurooppaan liittymisen linjamme, me olemme erittäin tietoisia siitä, että perinteemme ovat suurelta osalta, elleivät perustavanlaatuisesti, suuntautuneet kohti Aasiaa, mikä määrittelee

---

³⁷⁰ Kozyrev 1992d, 3.

³⁷¹ Kozyrev 1992b, 3.

³⁷² Light 1996, 50.

³⁷³ Ks. esim. Shapiro 1992, 1; Malcolm & Pravda 1996, 547; Malcolm 1996, 135; Dobbs 1992b, 2.

³⁷⁴ Ks. esim. Shapiro 1992, 1, 4; Dobbs 1992a, 1, 6.

³⁷⁵ Brzezinski 1992a, 5.

³⁷⁶ Ks. esim. Konsepti 1993, 1, 3.

³⁷⁷ Ks. esim. Strategia Venäjää varten 2/1994.

³⁷⁸ Kozyrev 1993b, 1.

³⁷⁹ Ks. myös Lapidus 1995, 3; Gelb 1992, 4; Safire 1992, 4; Light 1996, 81.

³⁸⁰ Pushkov 1992f., 12; ks. myös Oberdorfer 1992, 1, 4.

*Länsi-Eurooppaan lähentymisemme rajat. Me olemme havainneet, että vaikka Naton ja Länsi-Euroopan tavoitteiden evoluutiota on tapahtunut, niiden peruspolitiikka on säilynyt muuttumattomana.*³⁸¹

Ulkoministerin viittaus perustavanlaatuisiin Aasia-perinteisiin³⁸² saattoi osaltaan tarkoittaa lähempien suhteiden luomista Kiinan kanssa, minkä eräänä manifestaationa saattoi pitää Jeltsinin Kiinan-vierailua aiemmin samassa kuussa. ”Uusi aikakausi Pekingin kanssa” määriteltiin Venäjän ja Kiinan lähenemiseksi ”keinotekoisien kylmän” jälkeen, ja tarve oli ideologiasta puhdistuneelle aikakaudelle.³⁸³ Venäjällä myös etsittiin eräitä taloudellisia esikuvia Kiinasta sovellettavaksi venäläisittäin³⁸⁴. Kiinassa 14 vuotta aiemmin, 1970-luvulla aloitetut reformit nostettiin esille mahdollisina esikuvina³⁸⁵. Kozyrevin puhe nosti esille myös entisen Neuvostoliiton alueen:

*”Toiseksi. Entisen Neuvostoliiton alueella ei täysin voida soveltaa Etyjin sääntöjä. Se on perusolemukseltaan jälki-imperialistinen alue, jolla Venäjän tulee suojella omia intressejään kaikilla käytettävissä olevilla, myös sotilaallisilla ja diplomaattisilla, keinoilla. Me päättäväisesti vaadimme entisiä Neuvostoliiton tasavaltoja välittömästi liittymään uuteen liittovaltioon tai valtioliittoon ja me omaksumme tiukan kannan tähän asiaan.”*³⁸⁶

Elokuussa 1992 oli EUPN korostanut, että paras mahdollinen strategia disintegraation estämiseksi oli jälki-imperialistinen integraatio, joka herättäisi vastustusta länsimaiden taholta³⁸⁷. Kun kyseessä olivat Venäjän elintärkeät intressit, Venäjän ja lännen väliset erimielisyydet olisivat luonnollisia. Riippumatta siitä, mitä metodeja Venäjä omaksuisi pyrkiessään vakauttamaan vaikutusvaltaansa ja suojaamaan intressejään Kaukasuksella, se kohtaisi vahvaa länsimaista vastustusta³⁸⁸. Tästä huolimatta EUPN (1992) arvioi, että Venäjän erityisten tai elintärkeiden intressien ja länsimaiden intressien väliset erimielisyydet eivät olleet perustavanlaatuisia ja että Yhdysvaltojen ja Venäjän väliset strategisen tason objektiiviset intressit vastasivat toisiaan. Erään arvion mukaan olisi erikoista, jos osapuolten väliset taktisen tason intressit olisivat aina samankaltaisia³⁸⁹. Kozyrev päätti Tukholman puheensa tiukkaan sävyyn:

---

³⁸¹ Crow 1994, 2, lainaa Kozyrevia: ”Shock-diplomacy Speech” 1992.

³⁸² Ks. myös Zagorski 1993, 4.

³⁸³ Sun 1992, 1.

³⁸⁴ Ks. esim. Kulik & Strokan 1992, 13.

³⁸⁵ Sun 1992, 4.

³⁸⁶ Crow 1994, 2, siteeraa Kozyrevia: ”Shock-diplomacy Speech” 1992.

³⁸⁷ Strategia Venäjää varten 1/1992 ja 2/1994.

³⁸⁸ Alafuzoff 2001, 4–5.

³⁸⁹ Simes 1993, 6.

”Kolmanneksi. Niiden, jotka eivät ota näitä intressejä vakavasti ja ajattelevat, ettei kyseessä oleva valtio kykene puolustamaan itseään tai ystäviään, tulisi ymmärtää, että me olemme valmiita rakentavalla tavalla osallistumaan Etyjin toimintaan, vaikka jatkossa kantamme eroaa suhteessa ideoihin, jotka johtavat kansainvälisiin suhteisiin puuttumiseen. Varaan myöhemmin oikeuden puhua erityisistä seikoista.”³⁹⁰

Myöhemmin Kozyrev selitti, että hänen puheensa tarkoitus oli osoittaa sekä läntiselle että sisäpoliittiselle yleisölle, mitä tapahtuisi, mikäli konservatiivit saisivat poliittisen vallan Venäjällä³⁹¹, ja että hänen puheensa oli varoitus³⁹² tai se saatettiin tulkita signaalina³⁹³. Ulkoministerin toimet eivät miellyttäneet kaikkia. Eräiden arvioiden mukaan puheen sisäpoliittinen tarkoitus oli vedota kansainvälisiin liberaaleihin avun saamiseksi ja se oli osa liberaalien ja konservatiivien valtakamppailua³⁹⁴. Toisten arvioiden mukaan puheen kansainvälisenä funktiona olisi ollut osoittaa puhe niille, jotka olivat alkaneet uskoa, ettei Ety-järjestön normeja enää voinut soveltaa entisen Neuvostoliiton alueelle³⁹⁵.

Kun johtavien länsivaltojen välinen yhteistyö väheni, alkoi nationalistisemmin painottunut ajattelu vallata alaa³⁹⁶. Fundamentalistisen nationalistisen kritiikin mukaan Neuvostoliiton romahtaminen oli valtava virhe, joka johti vakaviin ongelmiin. Kritiikin mukaan Venäjän presidentti seurasi Yhdysvaltojen johtajuutta.³⁹⁷ Venäjän politiikan nähtiin peilaavan Yhdysvaltojen geopolitiittisia intressejä. Sen sijaan Venäjän suurvaltarooli suhteineen entisen Neuvostoliiton valtioihin tuli palauttaa. Washington ei kritiikin mukaan kyennyt ymmärtämään Venäjän todellisuutta ja valtion tarpeita.³⁹⁸ Venäläisen kirjailijan Ljudmila Saraskinan arviossa Neuvostoliiton romahtamisesta seurasi tulkin-toja kansallisesta nöyryytyksestä, koska venäläiset olivat vasta alkaneet kohdata todellisuutta³⁹⁹. Obolonskyn tulkinnassa konservatiivinen syndrooma oli

---

³⁹⁰ Crow 1994, 2, lainaa Kozyrevia: “Shock-diplomacy Speech” 1992.

³⁹¹ Kozyrev 1994b, 4; ks. myös Valki 1996, 451.

³⁹² Kozyrev 1994b, 4.

³⁹³ Oberdorfer 1992, 4.

³⁹⁴ Ks. esim. Burger 1994, 7.

³⁹⁵ Pushkov 1992d, 13.

³⁹⁶ Martelius 1999, 106.

³⁹⁷ Ks. myös Light 1996, 54.

³⁹⁸ Ks. myös Pleshakov 1993, 4.

³⁹⁹ Ks. myös Tolz 1993, 43.

osa venäläistä kollektiivista tietoisuutta ja toimi esteenä länsityyppiselle sosiaaliselle, poliittiselle ja taloudelliselle modernisaatiolle⁴⁰⁰. Rubtsov kuvailee tätä seuraavasti:

*”Kansamme puhuu usein liberaaleista trendeistä raskain sydämin tai jyrkästi vastustaen. Parhaissa yrityksissään he yrittävät vetää mukaan venäläisen liberalismiin älyllisen perinteen tai modernisaation vaatimukset länsimyynteisen tavan jälkeen. Vastalause tähän: Venäjän perinteet ovat yhteisölliset, kollektivistiset ja valtion johtajaa korostavat”.*⁴⁰¹

3.1.3 VENÄJÄN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN PERUSTAKSI SUURVALLAN LOGIIKKA

Kritiikistä huolimatta länsimyynteisellä politiikalla oli edelleen kannattajia. Niiden mukaan länsiyhteistyö ja läntinen talousapu nähtiin erityisesti taloudellisista syistä elintärkeiksi. Etyjin ohella korostettiin Euroopan yhteisöä ja yhteisen eurooppalaisen identiteetin etsintää⁴⁰². Epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston teesien mukaisesti Venäjän pitkäaikaiseen intressiin lukeutui maksimaalinen lähentyminen Euroopan yhteisön kanssa sekä integroituminen yhteiseen taloudelliseen ja poliittiseen tilaan⁴⁰³. Nämä Venäjän politiikan painotukset viittasivat Eurooppa-myynteisen politiikan jatkumoon, yhteen keskeiseen poliittiseen prosessiin⁴⁰⁴. Samaan aikaan hankaluuksia kuitenkin ilmeni liittymisessä eurooppalaisiin instituutioihin. Hankaluuksiin alettiin viitata Venäjällä kaksinaismoralismina⁴⁰⁵. Ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston teeseissä painotettiin merkittäviä teollisuusmaita, mutta kun havaittiin hankaluuksia integroitua länsimarkkinoille, suositeltiin poliittista-taloudellisia suhteita aasialaisvaltioihin, kuten Saudi-Arabiaan, Intiaan, Arabiemiraatteihin, Israeliin ja Iraniin.⁴⁰⁶

Toukokuussa 1994 neuvosto julkaisi toisen strategiansa tavoitteenaan vaikuttaa politiikan pitkän aikavälin avainelementteihin, mukaan lukien suhteet entisiin neuvostotasavaltoihin. Neuvosto varoitti valtiojohtoa vaarallisista ke-

---

⁴⁰⁰ Obolonsky 1995, 17.

⁴⁰¹ Rubtsov 1993, 3.

⁴⁰² Ks. esim. Yakushkin 1993, 3.

⁴⁰³ Strategia Venäjää varten 1/1992.

⁴⁰⁴ Ks. myös Zagorski 1993, 43–51.

⁴⁰⁵ Pushkov (1993b, 1, 5) liitti kaksinaismoralismin siihen, että myös monissa läntisissä demokratioissa ihmisoikeuksia poljettiin pragmaattisten valtiollisten intressien nimissä.

⁴⁰⁶ Light 1996, 66.

hityskuluista. Neuvoston mukaan poliittiselta johdolta puuttui valtion intressejä ja päämääriä koskeva koherentti ymmärrys ulkopoliitiikan saralla, ja se ilmaisi huolensa ”toispuolista länsimyönteistä suuntausta” kohtaan⁴⁰⁷. Strategia Venäjää varten 2 jatkoi ensimmäisen strategian linjalla, joka oli laadittu vakuuttamaan valtion johtajat politiikan muutoksen vääjäämättömyydestä ja pehmentämään tätä reaktiota.⁴⁰⁸ Epävirallinen ulko- ja puolustuspoliittinen neuvosto painotti kultaisen keskitien vaihtoehtoa ”yksipuolisen länsimyönteisen politiikan” ja ”ylimielisen voiman käytön” välillä väittämällä, että mikä tahansa eristyneisyys oli ei-toivotumpaa kuin se, minkä Neuvostoliitto kohtasi kylmän sodan aikana. Koska Venäjän ja keskeisten länsivaltojen välillä oli vähän intressikonflikteja, ei ilmennyt syvällisiä perusteita sille, miksi niiden suhteet muuttuisivat kireämmiksi.⁴⁰⁹

Vastaperustetun Kansallisen turvallisuusneuvoston puheenjohtaja ja entinen puolustusteollisuuden edustaja Juri Skokov alkoi vaatia laajempia ulkopoliitiikan tekoon liittyviä valtaoikeuksia. Hän vaati lähiulkomaakysymyksissä vastuunalaisuuden siirtämistä pois ulkoministeriöltä, joka oli jättänyt Venäjän intressit huomiotta entisen Neuvostoliiton alueella.⁴¹⁰ Euraasialaisuus alkoi nousta uudelleen erityisenä Venäjän kansallisen tietoisuuden muotona⁴¹¹. Pushkovin sanoin *Venäjän ulkopoliitiikkaa eivät määrittäneet ideologiat tai a priori lähestymistavat vaan suurvallan roolin ja aseman imperatiivit*⁴¹².

Alkuvuonna 1992 alkoi ulkoministeriö Kozyrevin johdolla valmistella ulkopoliitiikan konseptia. Jotkut eliitin jäsenet olivat ilmaisseet olevan hallituksen tehtävä tuottaa perusta ulkopoliitikalle. Erään argumentin mukaan Venäjän tulikin pyrkiä kansallisten intressiensä määrittelemiseen sekä kehittää niiden puolustamiseen tarkoitettu mekanismi⁴¹³. Alun perin Kozyrev ilmaisi haluttomuutensa doktriinin formulointiin, koska prosessilla olisi neuvostostatus. Venäjä sen sijaan kuului hänen mukaansa länsimaisiin demokratioihin. Valtioilla, joilla oli vuosisataiset demokraattiset perinteet, ei Kozyrevin mukaan ollut yksityiskohtaisia intressejään kuvaavia ohjelmia⁴¹⁴. Päätös doktriinin laatimisesta kuitenkin tehtiin. Syinä olivat sisäpoliittiset syyt, käytännön politiikan tekoon liittyvät ongelmat⁴¹⁵ ja yhtenäisen lähestymistavan

---

⁴⁰⁷ Strategia Venäjää varten 1/1992; Adomeit 1995, 52–53.

⁴⁰⁸ Strategia Venäjää varten 2/1994.

⁴⁰⁹ Adomeit 1995, 52–53.

⁴¹⁰ Malcolm & Pravda 1996, 546.

⁴¹¹ Ks. esim. Kerr 1995, 977–988; ks. myös Pursiainen 1999, esim. Panarinin uuseuraasialaisuus s. 120–135.

⁴¹² Pushkov 1992c, 3.

⁴¹³ Manilov 1994, 2–3.

⁴¹⁴ Kozyrev 1992a, 85; Ks. myös Lough 1993, 22 ja Light 1996, 38–39.

⁴¹⁵ Ks. esim. Kozyrev 1992a, 89.

tarve konsensuksen rakentamiseksi⁴¹⁶. Seuraavana haasteena oli Kozyrevin mukaan se, minkälainen ulkopoliittinen konsepti olisi⁴¹⁷.

Kun ulkoministeriölle annettiin tehtäväksi valmistella ulkopoliitiikan konseptia, Jeltsin antoi määräyksen perustaa kokonaan uusi instituutio, sisäpoliittisiin ja ulkopoliittisiin asioihin keskittyvä Kansallinen turvallisuusneuvosto. Neuvostoliiton kommunistisen puolueen puolustusasioiden neuvoston ja politbyroon häviäminen loi sellaisen kuilun päätöksentekoprosessiin, että Jeltsin koki uuden elimen perustamisen välttämättömäksi⁴¹⁸. Kansallinen turvallisuusneuvosto perustettiin turvallisuudesta annetun lain pohjalta 5.5.1992. Sen puhemieheksi valittiin Juri Skokov⁴¹⁹. Turvallisuusneuvosto perustettiin perustuslailliseksi elimeksi tehtävänäään päätösten valmistelu presidentille, mukaan lukien turvallisuuden varjelemiseen liittyvät sisäpoliittiset ja ulkopoliittiset kysymykset: strategiset valtion ongelmat ja taloudelliset, sosiaaliset, sotilaalliset, informaatioon liittyvät, ekologiset ja muut turvallisuuden lajit. Päätöksen nähtiin osittain rapauttavan ulkoministeriön mahdollisuuksia toteuttaa politiikkaansa.⁴²⁰

25.2.1992 Jeltsin allekirjoitti sopimuksen, jonka seurauksena ulkoministeriö turvallisuus-, oikeus- ja sisäministeriöiden kera asetettiin presidentin välittömän valvonnan alle. Ulkoministeriön päivittäistoiminnasta annettiin vastuu pääministeri Gennadi Burbulikselle.⁴²¹ Tavoitteena oli parantaa Ivy-maihin liittyvien toimintojen koordinaatiota. Huhtikuussa 1992 ulkoministeriölle annettiin päävastuu poliittisen linjan muodostamisessa näihin valtioihin⁴²²

---

⁴¹⁶ Light 1996, 38–39.

⁴¹⁷ Kozyrev 1992a, 85.

⁴¹⁸ Martelius 1999, 92.

⁴¹⁹ Ks. myös Kansallinen turvallisuusneuvosto: historia (2002).

⁴²⁰ Crow 1993a, 13–14: Main functions of the Security Council of the Russian Federation”, Rossiiskaya Gazeta 6.5.1992, 5.

⁴²¹ Crow 1993a, 9.

⁴²² ”The Russian Foreign Ministry, in conjunction with the concerned authorities and committees of the Supreme Soviet, shall be responsible for creating a permanent working group to determine a unified position for Russia, in negotiations with the member states of the CIS. On questions related to this, the Foreign Ministry shall report directly to the President of the Russian Federation.” (Crow 1993a, 76: Jeltsinin edikti Ulkoministeriön koordinoivasta roolista, Rossiiskaya Gazeta 6.3.1992, 5).

sekä toimintoja koordinoiva rooli⁴²³. Syksyn 1992 kuluessa lisääntyi Korkeimman neuvoston kritiikki ulkoministeriön suuntautumista kohtaan⁴²⁴. Samaan aikaan sisäpoliittinen kamppailu tiivistyi liberaalien ja näiden kriitikoiden välillä. Presidentti Jeltsin ilmaisi pitävänsä keskustalaisia ideoita vakavasti otettavina ja siirtymisensä lähemmäs poliittista keskustaa olevan mahdollista.⁴²⁵ Eräiden näkökulmien mukaan Venäjän intentiona oli estää Ivy-maiden irrottaminen sen vaikutuspiiristä lukuisilla poliittisilla keinoilla, muun muassa solmimalla ystävyys- ja naapuruussopimuksia⁴²⁶. Toinen ambitio oli saada Ivy-maiden ydinaseet omaan kontrolliin. Toukokuussa 1993 kollektiivinen turvallisuussopimus allekirjoitettiin Taškentissa. Presidentti Jeltsinin uudenvuoden puhetta⁴²⁷ 30.11.1992 tulkittiin Venäjän imperialistisen politiikan päättymisen viitekehyksestä⁴²⁸.

Sen myötä alkoi uusi poliittinen linja korvata ”lyhytikäistä” ja ”naiivia” hyvän naapuruuden politiikkaa⁴²⁹. Jeltsinin lausunto on merkittävä, koska se korosti poliittista yhteistyötä Ivin viitekehyksessä, siinä huomioitiin venäläisten rooli ulkomailla ja koska Jeltsin julisti Venäjän imperialistisen politiikan vaiheen päättyneen. Liberaalit länsimyonteiset, keskustalaiset ja maltilliset konservatiivit sopivat, että Ivin rajat tuli jäädyttää Helsingin huippukokouksen päätöslauselman pohjalta⁴³⁰ ja muutokset tuli sallia vain rauhanomaisten neuvottelujen pohjalta. Karaganovin mukaan alueellinen ja valtioihin perustuva status quo tuli tunnustaa ja rajojen muuttelu voisi aiheuttaa konflikteja⁴³¹. Keskustalaiset ja maltilliset konservatiivit eli pragmaattiset nationalistit olivat kuitenkin huolissaan venäläisjoukkojen läsnäolosta lähiulkomaissa ja niiden vastentahtoisesta vaikutuksesta paikallisiin konflikteihin⁴³².

---

⁴²³ ”The basic functions of the coordination and control in securing a unified policy line for Russia in relation with the member states of the CIS shall reside in the Foreign Ministry of Russia. (Crow 1993a, 79; Jeltsinin edikti Ulkoministeriön koordinoivasta roolista, siteerattu lehdessä Moskovskye Novosti 1992, 10.5, 7.)

⁴²⁴ Ks. esim. Pushkov 1993b, 13: parlamentilla ei ollut laillista oikeutta tehdä ulkopoliittisia aloitteita, vaan sen tuli konsultoida presidenttiä ja ulkoministeriötä kanssa tärkeistä ulkopoliittisista päätöksistä.

⁴²⁵ Ks. myös Tolz 1993, 45.

⁴²⁶ Martelius 1999, 19.

⁴²⁷ Ks. myös Baev 1998, 214.

⁴²⁸ Lough 1993, 29 referoi Jeltsiniä (Yeltsin: New Years Message, RTV).

⁴²⁹ Baev 1998, 214.

⁴³⁰ Ks. esim. Helsinki Final Act.

⁴³¹ Ks. myös Light 1996, 54.

⁴³² Light 1996, 59.

Jeltsinin (1992) uudenvuoden puheen nojalla kansallisten vähemmistön oikeuksien, ei pelkästään venäläisten, varjeleminen määriteltiin tärkeäksi⁴³³. Karaganov (1992a) korosti Venäjän tarvetta saavuttaa yhteinen ymmärrys sen erityisroolista konfliktien ratkaisemisessa. Sekä Etyjin että YK:n tuli tunnustaa Venäjän rooli rauhanturvaajana ja kontrolloida tätä roolia⁴³⁴. Tämä Venäjän erityisrooli näkyi Jeltsinin lausunnossa⁴³⁵ 1.3.1993, jossa hän mainitsi Venäjän erityisroolin kaikkien aseellisten konfliktien lopettamisessa Iryn alueella⁴³⁶. Baev arvioi, että Venäjän vaatimukset ja konkreettinen toiminta konfliktinhallinnan päätoimijana entisen Neuvostoliiton alueella olivat osoitus uusimperialismista, ja niissä tavoitteena oli palauttaa Neuvostoliitto uudessa jälki-imperialistisessa muodossa ja lisätä kansainvälistä turvallisuutta ehkäisemällä lukuisten konfliktien leviämistä. Osaltaan tämä edusti Venäjän ulkopolitiikan ja sotilaspolitiikan integraatiota. Lisäksi Venäjä halusi vahvistaa suurvaltastatustaan ja turvata itselleen ulos sulkevan vaikutusvallan alueen.⁴³⁷

Samanaikaisesti keskustalainen ja maltillinen konservatiivinen ajattelu alkoivat saada yhä enemmän tukea poliittisen johdon piirissä. Sekä Jeltsin että Gorbatsšov ilmaisivat kokevansa keskustalaisen suuntauksen mieluisaksi⁴³⁸. Sisäpoliittisissa debateissa liberaalit argumentit alkoivat korvautua realistisesti painottuneella pragmaattisuudella. Prosessi näkyi kansallisia intressejä⁴³⁹ koskevilla keskusteluissa.⁴⁴⁰ Tästä huolimatta sopimusta tai yksimielisyyttä kansallisten intressien määritelmästä ei saatu aikaiseksi⁴⁴¹. Tärkeäksi

---

⁴³³ Ks. myös Fukuyama 1992, 4.

⁴³⁴ Ks. myös Karaganov 1992a, 134–143 ja 1992b, 3; myös Pushkov 1993a, 15–32.

⁴³⁵ Ks. myös Baev 1998, 214.

⁴³⁶ Baev 1996, 151, referoi Jeltsiniä (Yeltsin: ”Russia’s Special role”, ITAR-TASS, 1, March 1993; ks. myös Crow 1993a, 61).

⁴³⁷ Baev 1998, 210.

⁴³⁸ Ks. esim. Gorbachev 1992, 3; Gorbachev 1995b, 1.

⁴³⁹ Esim. Pleshakovin (1992) argumentaatioissa maailmapolitiikka muodostuisi aina kansallisten intressien vuorovaikutuksesta, jotka usein olivat konfliktissa keskenään.

⁴⁴⁰ Ks. esim. Karaganovin 1992a, 134–143 argumentaatio. Lähes välittömästi Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen kansallisista intresseistä tuli konservatiivisemmin suuntautuneiden nationalistien työkaluja, jotka väittivät, että valtion erityiset tarpeet ja tavoitteet uhrattiin kansainvälistämielille, demokraattisille ja kapitalistisille ideoille, ks. Sestanovich 1998, ix.

⁴⁴¹ Poliittisissa keskusteluissa käytettiin monenlaisia, usein keskenään sekaisin meneviä, käsitteitä, kuten ”valtion intressit”, ”valtiolliset intressit”, ”elintärkeät intressit”, ”erityiset intressit” ja ”normaalit intressit”. Käsitteiden moninaisuus vaikeutti poliittisten tavoitteiden asettamista (ks. myös esim. Lukin 1998). Debatit kansallisista intresseistä edustivat kadonneen kommunistisen ideologian heijasteita tilanteessa, jossa ulkopolitiikalta puuttuivat suuntaviivat ks. Light 1996, 36; ks. myös Agayev 1992, 12. Samankaltaista keskustelua käytiin myös Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen (ks. esim. Crow 1993c, 47), mutta toisin kuin aikoinaan, kansalliset intressit asetettiin nyt osaksi ulkopolitiikkaa.

koettiin, että Venäjä määritteli kansalliset intressinsä ja kehittäisi mekanismin niiden puolustamiseksi⁴⁴².

Epävirallinen ulko- ja puolustuspoliittinen neuvosto tarjosi kolme perinteeseen ja imperialistiseen perinteeseen nojaavaa vaihtoehtoa: Neuvostoliiton uudelleen rakentaminen, eristykseen nojaavaan lähestymistapaan pohjautuva täydellinen vetäytyminen kolmelta alueelta ja jälki-imperialistinen integraatio, joka viittaa Ivy-maiden integraatioon, jonka tavoitteena on konfliktien ennalta ehkäiseminen.⁴⁴³ Tämä tulkinta todennäköisesti liittyi näkemyksiin Venäjän tehtävistä Iyvyn vakauden turvaajana kansainvälisessä kontrollissa⁴⁴⁴. Epävirallinen ulko- ja puolustuspoliittinen neuvosto tuki kolmatta vaihtoehtoa. Pääasiallisena tavoitteena oli pehmentää lännen kanssa käytävää kilpailua ja tarjota keinoja konfliktien kontrolloimiseksi suhteissa lähiulkomaihin⁴⁴⁵. Siinä missä integraatio Ivy-maiden kanssa viittasi läheisempään talouspoliittiseen yhteistyöhön, konfliktin ehkäiseminen viittasi konfliktin hallintaan⁴⁴⁶. Presidentin neuvoston jäsen ehdotti myös kolmea vaihtoehtoa, joita olivat imperialistinen, eristykseen nojaava ja integrationistinen. Tämän näkökulman mukaan Karaganovin integraatiovisio oli sisäsyntyisesti imperialistisempi, sillä sen päätavoitteena oli Ivy-valtioiden yhdistäminen ja jonkinlainen valtioliitto.⁴⁴⁷

Tulkinta mitä ilmeisimmin johtui siitä, että Karaganovin mukaan Venäjän tehtäviin kuului taata stabiilius Iyvyn alueella mutta kansainvälisen kontrollin alla⁴⁴⁸. Venäjän kohtaamat Neuvostoliiton jälkeiset lukuisat käytännön haasteet vaikuttivat vahvistavan sen kansallisia intressejä koskevia sisäpoliittisia debatteja ja niihin liittyviä eriäviä näkökulmia. Haasteina olivat muun muassa Ivy-alueen kehitys⁴⁴⁹, alueelliset konfliktit, Euroopan yhteisön suuntaukset, Naton rooli, entinen Jugoslavia ja Kuriilien saarten kohtalo. Ensimmäisiä konkreettisia merkkejä ulkopoliitiikan muutoksesta ilmeni kevätkesällä 1992 allekirjoitetuissa Venäjän ja Keski-Aasian Ivy-maiden välisissä sopimuksissa. Ne nojasivat kahteen turvallisuuspilariin: Taškentissa 1992 allekirjoitettuun

---

⁴⁴² Manilov 1994, 2–3.

⁴⁴³ Strategia Venäjää varten 1/1992.

⁴⁴⁴ Light 1996, 60 siteeraa Karaganovia 1992, 44–45.

⁴⁴⁵ Baev 1996, 30.

⁴⁴⁶ Ks. myös Light 1996, 62.

⁴⁴⁷ Pain 1994a, 1, 2; ks. myös Pain 1994b, 2.

⁴⁴⁸ Light 1996, 60. Ref. Karaganov 1992, 44–45.

⁴⁴⁹ Esimerkiksi Ukrainalla, Kazakstanilla ja Valko-Venäjällä oli neuvostoaikana ollut omat ulko-ministeriöt. Lisääntyneet kansallismieliset mielialat Ukrainassa myötävaikuttivat Venäjän ja Ukrainan välisten suhteiden kehittymiseen hankalampaan suuntaan, mikä lisäsi painetta Venäjän ulkopoliittikkaa kohtaan (Malcolm 1996, 106).

kollektiiviseen turvallisuussopimukseen ja bilateraalisiin sopimuksiin Venäjän ja Keski-Aasian valtioiden välillä kesällä 1992.⁴⁵⁰

Neuvostoliiton rapautuminen loi mahdollisuuden Tšetšenian separatistille, jonka edistäjänä toimi maan tuolloinen presidentti Džohar Musajevitš Dudajev. Dudajev vaati osakseen kunnioitusta Venäjältä ja kiisteleviltä tšetšeeniryhmityksiltä ja suhtautui jyrkästi ehdottomaan itsenäisyysvaatimuksen. Uskonnollis-kulttuurisesti hän painotti suurta sallivuutta ja vaati kohtelevaan venäläisiä hyvin sekä kunnioittamaan näiden perinteitä ja ortodoksista uskoa.⁴⁵¹ Julistettuaan irtautumisen uudesta Venäjän federaatiosta oli Tšetšenia itsenäinen noin kahden vuoden ajan joulukuuhun 1994⁴⁵². Ensimmäinen Tšetšenian sota⁴⁵³ alkoi vuonna 1994, kun Venäjä käynnisti massiivisen hyökkäyksen palauttaakseen alueen hallintaansa⁴⁵⁴. Seuranneessa sodassa elokuuhun 1996⁴⁵⁵ saakka kuoli tuhansia venäläissotilaita ja kymmeniä tuhansia pääasiassa etnisiä tšetšeeniä⁴⁵⁶.

Jeltsinin Venäjän armeija osoittautui kykenemättömäksi murtamaan motiivituneiden, joustavien ja taitavien tšetšeenien vastarintaa eikä saanut koko maata hallintaansa. Sota tuhosi Tšetšenian infrastruktuurin, ja yksityisarmeijoitaan komentaneet ”sotalordit” alkoivat haalia valtiollisia resursseja. Maa suistui anarkiaan ja klaanien keskinäisiin yhteenottoihin, ja silloisen presidentti Aslan Mashadovin asema jäi muodolliseksi. Alun perin neutraalina pysytelleen Mashadovin oli eri lahkosten välisten yhteenottojen yltyessä lopulta pakko ryhtyä yhteenottoihin niin kutsuttuja jihadistiteja vastaan.⁴⁵⁷ Erään arvion mukaan radikaalin islamin ilmaantuminen Tšetšenian konfliktiin näkyi juuri Basajevin ja hänen liittolaistensa politiikassa sekä heidän retoriikkaansa ilmaantuneissa amerikkalais- ja juutalaisvastaisuudessa, jotka eivät varsinaisesti kuuluneet kansalliseen itsenäisyysliikkeeseen tai suufilaiseen perinteesseen. Islamismi saapui Tšetšeniaan Lähi-idästä tulleen diasporan ja ulkomaa-laisten radikaalien mukana ensimmäisen Tšetšenian sodan loppuvaiheessa. Nämä jälkimmäiset radikaalit näkivät Tšetšeniassa mahdollisuuden jihadismin ja wahhabilaisen islamin levittämiseen ja suufilaisen ”harhaopin” kitkemiseen kaukasialaisesta kulttuurista. Venäläisten surmattua huhtikuussa presidentti Dudajevin radikaali islam levisi Tšetšeniaan.⁴⁵⁸

---

⁴⁵⁰ Bruce 1998, 12.

⁴⁵¹ Jokinen & Kullberg 2006, 157.

⁴⁵² Ks. esim. Souleimanov 2015, 92.

⁴⁵³ Vuosina 1994–1996.

⁴⁵⁴ Ks. esim. Souleimanov 2015, 92.

⁴⁵⁵ Solmittiin Khasavyurtin rauhansopimus.

⁴⁵⁶ Souleimanov 2015, 92.

⁴⁵⁷ Souleimanov 2015, 93.

⁴⁵⁸ Jokinen & Kullberg 2006, 163, 166, 168.

3.1.4 KOHTI ELIITIN KONSENSUSTA ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN PRIORITEETEISTA

Joulukuu 1992 osoittautui turbulentiksi kuukaudeksi. Tuolloin ulkoministeriön ensimmäinen ehdotelma ulkopoliittiseksi konseptiksi julkaistiin. Ensimmäinen versio asiakirjasta oli kehitelty jo helmikuussa 1992, mutta ulkoasiainvaliokunnalle se esiteltiin lokakuussa⁴⁵⁹. Asiakirjasta keskusteltiin Izvestija-lehdessä 20.11.1992. Luonnos sai osakseen kovaa kritiikkiä⁴⁶⁰:

*”Se ei onnistunut edes yleisluontoisesti formuloimaan tai identifioimaan niitä uuden Venäjän kansallisia intressejä ja prioriteetteja ulkomailla, jotka yhtäältä eroavat vähentyneistä jälki-imperialistisista, tunteettomista, neuvostoambitioista ja toisaalta Gorbatšovin uutta poliittista ajattelua toistavista suloisista utopistisista iskulauseista.”*⁴⁶¹

Vastustajat myös hyökkäsivät luonnoksen peruslähtökohtia vastaan, samoin kuin sitä, että se kritiikittömästi painotti Yhdysvaltojen ja Länsi-Euroopan kanssa tehtävää yhteistyötä.⁴⁶² Tammikuussa ulkopoliittinen konsepti julkaistiin⁴⁶³. Modifioidun konseptin mukaan keskeisiä ongelmia olivat alueellisen koskemattomuuden ja yhtenäisyyden säilyttäminen. Myös sotilaallisten uhkien mahdollisuus tunnustettiin yhtäpitävästi julkaisun Strategiaa Venäjää varten 1/1992 kanssa⁴⁶⁴. Konseptin mukaan prioriteettina tuli olla aktiivinen, pragmaattinen ja tasapainoinen ulkopoliitiikka⁴⁶⁵. Tammikuun konseptissa painotettiin myös partneruutta yhteisten demokraattisten arvojen pohjalta. Uuden poliittisen ajattelun merkitystä korostettiin ensimmäisenä yrityksenä voittaa umpikujaan johtava vastakkainasettelu⁴⁶⁶. Tammikuun konsepti painotti Ivy-alueen konfliktien selvittämistä ja ennaltaehkäisyä sekä sen ulko-rajoiden puolustamista, liittoumapohjaisen sopimuksen muodostamista, sen juridisen lähtökohdan, sotilaspoliittisen vuorovaikutuksen ja taloudellisen yh-

---

⁴⁵⁹ Heikka 1998, 90.

⁴⁶⁰ Myöhemmästä kritiikistä ks. esim. Light 1996, 46.

⁴⁶¹ Arbatov 1993, 28.

⁴⁶² Crow 1993a, 27.

⁴⁶³ Konsepti 1993.

⁴⁶⁴ Light 1996, 66; ks. myös Strategia Venäjää varten 1/1992.

⁴⁶⁵ Konsepti 1993, 14–17.

⁴⁶⁶ Konsepti 1993, 1.

teistyön jatkamista sekä uusien muotojen kehittelyä vähemmistöjen oikeuksien puolustamiseksi. Näiden suhteiden luonne määritteli suoraan Venäjän sisäisten reformien kohtalon ja Venäjän kansainvälisen aseman.⁴⁶⁷ Konseptin uudelleen muokkaukset tyydyttivät konservatiivisempaa oppositiota. Erään perustelun mukaan

*”Tärkeää on, että siitä löytyy todellista evidenssiä – ainakin teoriassa – idealistisista julistuksista kohti reaalipolitiikkaa. Olin iloinen kuullessani, ettei politiikka olisi yksipuolista ja täten ideologisoitunutta, vaan politiikan tuli heijastaa kansallisia intressejä ja tätä kautta valtion intressejä.”*⁴⁶⁸

Sen sijaan reaalipolitiikka liitettiin avoimuuteen ja faktojen korostamiseen idealismin sijaan.⁴⁶⁹ Tässä kontekstissa realismi viittasi rationaaliseen ja ei-ideologiseen ajatteluun⁴⁷⁰. Länsimyynteisen Kozyrevin argumentaation mukaan oli syytä lopettaa ajautuminen ääripäästä toiseen ja tunnustaa, että Venäjän kansalliset intressit olivat normaalin suurvallan intressejä⁴⁷¹. Kozyrev modifioikin ulkoministeriön linjaa pragmaattisten nationalististen preferenssien kanssa yhteensopivammaksi painottamaan aktiivisempaa politiikkaa suhteessa ”lähiulkomaihin” ja länteen⁴⁷². Poliitiikan siirtymä viittasi painopisteen muutokseen lähemmäs realistista tulkintaa Venäjän intresseistä ja kapasiteeteista⁴⁷³. Karaganovin arvion mukaan oli tehty paluuta maailmaan, jossa sotilaallisella voimalla olisi merkittävä alueellinen rooli. Oli siirryttävä ulkoministeriön konseptista kansallisen turvallisuuden konseptiin, joka myöntäisi sotilaallisille toimille huomattavan roolin sen estämiseksi, etteivät Venäjän periferiassa tai mahdollisesti myös Venäjän sisällä puhkeavat konfliktit tule yllätyksenä⁴⁷⁴.

Kansallinen turvallisuusneuvosto ja sen virastojen välinen ulkopoliittinen komissio oli saanut konseptin laatimismandaatin Juri Skokovin johdolla Jeltsiniltä. Karaganov painotti kolmatta doktriinia koskevan yhtenäisyyden tarvetta; doktriinista käytiin poliittista keskustelua:

”Katkeran vastakkainasettelun jälkeen, joka on pitänyt meitä erillään kuluneen vuoden aikana, tarvitsemme minun mielestäni rivien yhdistämistä tämän konseptin taakse, vaikkakin sitä on kritisoitu, paranneltu ja

---

⁴⁶⁷ Konsepti 1993, 15.

⁴⁶⁸ Ambartsumov 1993b, 6.

⁴⁶⁹ Venäjän ulkopolitiikkaa koskevista arvioista ks. esim. Pushkov 1993a ja Pushkov 1993d.

⁴⁷⁰ Ks. myös Pushkov 1994i, 2.

⁴⁷¹ Kozyrev 1993a, 3.

⁴⁷² Malcolm 1996, 135; k. myös Sabov 1993, 4.

⁴⁷³ Lynch 2001, 23.

⁴⁷⁴ Karaganov 1993, 9.

*niin edelleen. Meidän on tehtävä niin, koska meillä ei ole varaa enää riidellä. Me olemme heikkoja, ja jos nyt on olemassa perusteltu ja luotettava perusta, on meidän unohdettava erilaiset puoluekannat ja älylliset erimielisyydet yhdistyäksemme tämän taakse.”*⁴⁷⁵

Huhtikuussa 1993 Skokov-konsepti julkistettiin ja laillistettiin. Skokov valvoi uutta virastojenvälistä ulkopoliittista komissiota tämän tehtävänsä täyttämässä eli Venäjän strategisten suuntalinjojen kehittämisessä⁴⁷⁶. Itse Skokov-konsepti jäi salaiseksi useiksi vuosiksi. Strategisen turvallisuuden päähallinnon johtajan sijainen Vladimir Tšernov kirjoitti lehteen konseptia kuvailevan artikkelin⁴⁷⁷. *Venäjä tulisi pysymään suurvaltana ja sillä olisi sisäisestä kriisistään huolimatta merkittävä vaikutusvalta maailmanpolitiikkaan*⁴⁷⁸. Tämän statuksensa vuoksi oli tärkeää, että Venäjä säilyi sisäpoliittisesti sekä taloudellisissa organisaatioissa aktiivisena⁴⁷⁹. Doktriinissa nostettiin esille myös valtion ja kansalaisten elintärkeät intressit, joiden puolustamisen tuli olla minkä tahansa demokraattisen vastuullisen yhteiskunnan velvollisuus. On mahdollista, että Skokov-konsepti pyrki luomaan vuoropuhelua lainsäädäntövallan ja toimeenpanovallan välille perustuslaillisen kriisin aikana, ja Skokov-konseptin laillistaminen lisäsi toimeenpanovallan sisäistä yhteistyötä. Tšernovin mukaan tärkeimpänä tehtävänä oli kehittää konseptista toimiva instrumentti totuttamaan toimeenpanovallan elimet koordinoituun ulkopoliittiseen prosessiin kunnioittamalla konseptissa julkilausuttuja periaatteita.⁴⁸⁰

Laillistetun konseptin myötä keskeisten ulkopoliittisten prioriteettien ympärille alkoi rakentua jonkinlainen konsensus. Tšernovin mukaan konseptin ympärille oli mahdollista rakentaa yleinen konsensus, jonka arvoa ei voinut vallitsevassa tilanteessa korostaa liikaa⁴⁸¹. Esitettyjen arvioiden mukaan Skokov-konsepti kehitti uuden ulkopoliittisten päätösten tekemisen mekanismin ja tutki ulkopoliitiikan sisältökysymyksiä⁴⁸². Konseptin laillistamisprosessi itessään viittasi kovapintaisempaan lähestymistapaan kansallisten intressien varjelussa, mikä ennusti vetäytyvän politiikan aikakauden päättymistä länsisuhteissa⁴⁸³. Perustavanlaatuisia uudelleenajattelua ilmeni näkemyksissä ydinaseiden roolista, strategisten ydinaseiden käyttökelpoisuudessa uudessa

---

⁴⁷⁵ Karaganov 1993, 9.

⁴⁷⁶ Malcolm 1996, 136.

⁴⁷⁷ ”Venäjän kansalliset intressit ja turvallisuusuhkat”, *Nezavisimaja Gazeta* 29.4.1993, 1, 3; ks. myös *Light* 1996, 62.

⁴⁷⁸ Konsepti 1993.

⁴⁷⁹ Crow 1993a, 28.

⁴⁸⁰ Konsepti 1993.

⁴⁸¹ Konsepti 1993.

⁴⁸² Crow 1993a, 20.

⁴⁸³ Baev 1996, 31.

ympäristössä ja keskittymisessä korkeaan teknologiaan konventionaalista aseistusta koskevassa tutkimuksessa ja kehittälyssä tilanteessa, jossa taktisia ydinaseita vedettiin pois Itä-Euroopasta ja itsenäistyneistä tasavalloista.⁴⁸⁴

Skokovin konsepti oli lähempänä epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston realismia kuin Kozyrevin idealismia. Konseptissa ilmeni kuitenkin pessimistisempi maailmankuva kuin epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston teeseissä.⁴⁸⁵ Konseptin perustavanlaatuiset teesit orientoituivat korostamaan valtion ja kansalaisten elintärkeitä intressejä ideologisten näkökulmien sijaan⁴⁸⁶. Määritelmänsä mukaisesti konseptin tavoitteena oli edustaa dogmien sijaan perustaa, jonka varaan oli mahdollista rakentaa energinen ja refleksiivinen ulkopolitiikka.⁴⁸⁷ Skokovin konseptin julkaisemisen ja laillistamisen jälkeen Venäjän politiikka länttä ja entistä Neuvostoliiton aluetta kohtaan muuttui kovemmaksi. Eliitin sisällä alkoi muodostua laaja-alaisempi konsensus, jonka mukaan rauhan ylläpitäminen entisen Neuvostoliiton alueella oli erityisesti Venäjän rasite.⁴⁸⁸

Kevään 1993 kuluessa kyettiin pragmaattisemman lähestymistavan pohjalta rakentamaan konsensusta keskeisten ulkopoliittisten instituutioiden välille luomalla samanaikaisesti perustaa ministeriöiden väliselle yhteistyölle sekä poliittista vakautta⁴⁸⁹. *Sopimus pohjaiseen kompromissipolitiikkaan* luokitui jämäkämpi suhtautuminen lähiulkomaihin, joista oli vuoden 1992 loppupuolella alettu puhua Venäjän omana ”Monroe⁴⁹⁰” tai ”Monrovski⁴⁹¹-doktriinina”⁴⁹². Pushkovin mukaan entisen Neuvostoliiton alueen taloudellis-sotilaallinen integraatio ei kuitenkaan edustanut imperiumin palauttamista ja

---

⁴⁸⁴ Bluth 1998, 68.

⁴⁸⁵ Heikka 1998, 82.

⁴⁸⁶ Tšernovin mukaan Skokovin konseptin keskeinen pääväättämien erityispiirre oli niiden suuntautuminen ideologisten kannanottojen sijaan maan ja kansalaisten elintärkeisiin intresseihin, joiden puolustaminen on (myös) vastuullisen demokraattisen valtion ulkopolitiikan tarkoitus. Lisäksi hänen mukaansa konseptissa mainittiin seuraavasti: ”*Ottaen varusteeksi kaiken rationaliteetin... asiantuntijat päätyivät johtopäätökseen Venäjän intressien kahden äärimmäisyyden perusteettomuudesta ja ristiriitaisuudesta -post-kommunistisen jälkeisen aikakauden liiallisesta euforiasta ja synkstä pessimismistä asioiden tilan arvioinnissa sekä sen ympäristössä, mikä on aiheuttanut kyynisyyttä ja periaatteettomuutta.*” (Konsepti 1993.)

⁴⁸⁷ Konsepti 1993.

⁴⁸⁸ Light 1996, 77.

⁴⁸⁹ Malcolm 1996, 132.

⁴⁹⁰ Nikonov 1993, 2; Light 1996, 54–55; Heikka 1998, 91.

⁴⁹¹ Käsitettä on käyttänyt myös esimerkiksi Pleshakov 1994, 1, 5; ks. myös Aigun 1998, 13, 10–15.

⁴⁹² Malcolm & Pravda 1996, 546.

siksi Venäjää ei tullut eristää⁴⁹³. Poliitiikka Ivy-valtioita kohtaan alettiin määritellä vahinkojen minimointiprosessina tai -strategiana. Konservatiivisten poliittisten voimien joukossa Neuvostoliiton romahtaminen edusti virhettä, ja tästä syystä Ivy-ongelman tuli pysyä keskiössä. Esitettiin myös ideoita, joiden mukaan Białowieżan tapaamisessa joulukuussa 1991 tehtiin vallitsevaan tilanteeseen negatiivisesti vaikuttaneita liian hätäisiä ratkaisuja, joiden parissa ulkoministeriö joutui työskentelemään, ja esitettiin kysymyksiä, olisiko tehdyt päätökset mahdollista kumota. Ainakin oli syytä pelastaa se, mikä pelastettavissa oli.⁴⁹⁴

3.2 PRIMAKOVIN RATIONAALINEN PRAGMATISMI JA SISÄPOLIITTISESTA VAKAUDESTA

3.2.1 RATIONAALINEN PRAGMATISMI LUO PERUSTAN MONINAPAISELLE MAAILMALLE

Vuoteen 1998 mennessä oli ”ylenpalttisen” länsimyönteisen politiikan aika Venäjän ulkopoliitikassa päättynyt ja eliitti saavuttanut konsensuksen ulkopoliitiikan peruselementeistä. Yksimielisyyttä ei kuitenkaan ollut saavutettu pitkän aikavälin strategisista ulkomaailmaan suuntautuvista prioriteeteista.⁴⁹⁵ Perustavanlaatuinen politiikan muutos materialisoitui, kun vuonna 1996 ulkoministeriksi valittiin Jevgeni Primakov. Primakov toimi ulkoministerinä vuosina 1996–1998 ja tämän jälkeen pääministerinä 12.5.1999 saakka. Primakovia arvostettiin pitkäaikaisesta ulkopoliitiikan parissa toimimisesta, sekä pyrkimyksestä pitäytyä korruption ulkopuolella, muttei kuitenkaan demokraattina.⁴⁹⁶

Joidenkin arvioiden mukaan Primakov suostui tehtävään vastentahtoisesti, mutta se, että hän toi mukanaan hyvin jäsennellyt prioriteetit, vahvisti häntä koskevaa realisti -mielikuvaa⁴⁹⁷. Kenties ottaakseen etäisyyttä Kozyrevin ”uudesti löytyneeseen isänmaallisuuteen” vahvisti Primakov politiikan prioriteeteiksi suhteet Ivy-valtioihin. Primakov hylkäsi käsitteen ”lähiulkomaat” ja näitä koskeva retoriikka pehmeni.⁴⁹⁸ Siinä missä Kozyrev oli esittänyt

---

⁴⁹³ Pushkov 1994b, 5.

⁴⁹⁴ Ambartsumov 1993b, 7.

⁴⁹⁵ Strategia Venäjää varten 3/1998

⁴⁹⁶ Knight 2000, 8-9

⁴⁹⁷ Daniels 1999, 30

⁴⁹⁸ Baev 1998, 215

liberaalidemokraattisten pyrkimysten olevan kansallisten intressien lähtökohta, vaati Primakov keskittymistä globaalin valta-aseman vahvistamiseen Euraasian alueella ja esitti, että Venäjän oli maksettava taloudellinen hinta vanhan valtakunnan uudelleenintegraatiosta suoraan tai epäsuorasti, koska statusta ei voinut saada edullisesti⁴⁹⁹.

Nimityksen myötä presidentin hallinto lopetti kulissien takaisen konfrontation Kozyrevin kanssa, eikä ulkopoliitiikan kontrolloimiseksi enää tarvittu varjo-organisaatioita. Ulkopoliittinen komissio lakkautui ja uusi puolustusneuvosto alkoi vaatia vaikutusvaltaa.⁵⁰⁰ Kansallisen turvallisuuskonseptin luonnoksessa politiikan katsottiin olevan kehittymässä pragmaattisemmaksi, mikä ei kuitenkaan tarkoittanut länsivastaista suuntausta⁵⁰¹. Muutos saattoi viitata politiikan tasapainokeskuksen siirtymistä lähemmäs Krutshikin kuvailmaa realistisen koulukunnan ontologiaa. Pragmatikkojen logiikassa päämäärä pyhittää keinot, mikä edustaa universaalia ulkopoliitiikan toimeenpanometodia⁵⁰². Primakov määritteli ulkopoliitiikkansa *rationaaliseksi pragmatismiksi* seuraavalla tavalla,

*”Ei ole olemassa ikuisia vihollisia, vaan iänikuisia kansallisia intressejä – kaava, jota ei ole keksitty tänään, eikä meidän toimestamme, mutta enemmistö valtioista on toiminut niiden pohjalta näihin päiviin saakka. Me usein laiminlöimme tämän merkittävän totuuden neuvostoaikoina, sillä lopputuloksella, että meidän valtiomme kansalliset intressit uhrattiin taistelussa ”pysyviä vihollisia” vastaan tai ”pysyviä liittolaisia” tukiessa. Tänään me olemme kääntyneet rationaaliseen pragmatismiin.”*⁵⁰³

Primakovin rationaliteetin⁵⁰⁴ kolmen ydinteeman mukaan vallitsevista kansainvälispoliittisista suhteista ei löytynyt pysyviä vihollisia tai liittolaisia. Kansallisiin intresseihin nojaaminen oli normaali lähestymistapa kansainväliseen järjestelmään. Rationaalinen pragmatismi painottaa rationaalisuutta, logiikkaa, tarkoituksenmukaisuutta, käytännöllisyyttä ja hyötyoppia. Primakovin politiikan lähtökohtana suuntaus viittasi jatkuvuuteen vuoden 1993 jälkeisen politiikan ja hallitsevan eliitin realistisen maailmankatsomuksen välillä. Poliittisella pragmatismilla on yhteys maailmanpolitiikan kynnikkojen koulukuntaan, joka on nähty vastakkaisena universaaleille humaaneille ideoille. Sen filosofiseettinen perusta tunnustaa valtataistelun ja hallinnan lain

---

⁴⁹⁹ Lynch 2001, 9; ks. Myös Lynch 2002, 164

⁵⁰⁰ Pushkov 1996b, 5

⁵⁰¹ Draft National Security Concept 23.5.1996

⁵⁰² Krutskikh 1997, 84–95

⁵⁰³ Primakov 1998a, 11

⁵⁰⁴ Primakovin ajattelusta, ks. esim. Primakov 1992, 81–136; Primakov 1998a, 1–6; Primakov 1998b, 1–6).

sosiaalisen kehityksen pääasiallisena määrääjänä. Se sisältää amoraalisuuden käsitteen tai egoismin valtioiden ulkopoliitikassa.⁵⁰⁵ Kolme teemaa viittaa Primakovin linjan sisäsyntyiseen realismiin. Primakov määritteli itsensä Aleksandr Korshakovin⁵⁰⁶ linjoille puolustamalla Venäjän kansallisia intressejä ja valtion itsenäistä roolia maailmassa samalla tunnustaen lännen ylempi-arvoisen roolin sekä Neuvostoliiton romahtamisen peruuttamattomuuden⁵⁰⁷. Tähän linjaan nojattiin revisionistisena työkaluna etäisyyden vähentämiseksi vallitsevan tilanteen ja hyväksyttävän järjestyksen välillä⁵⁰⁸.

Venäläispoliittikkojen kannanotoissa ilmeni laajalti kyynisyyttä. Joissain venäläistulkintoissa länsivaltojen hallitsevien eliittien arvioitiin hyväksikäyttäneen Venäjän heikkoutta pyrkiäkseen sitomaan maata missä vain mahdollista ja diskriminoimaan sitä käytännössä kaikilla taloussektoreilla⁵⁰⁹. Venäjän varaulkoministeri Viktor Posuvaljukin mukaan esteitä asetettiin Venäjän mahdollisuuksille harjoittaa aktiivisempaa Lähi-idän politiikkaa⁵¹⁰. Kyynisyys lähestymistapana kansainvälisen todellisuuteen määrittelee vallan ja domianssin keskeisiksi työkaluiksi kansainvälisessä järjestelmässä. Pragmaattikoille rationaalinen keino lisätä voimaa on vallan tasapainon kautta mikä viittaa useiden valtioiden pyrkimykseen vastustaa toisiaan tukemalla jännitteitä näiden valtioiden välillä tasapainottelevien valtioiden intressien lähtökohdista käsin⁵¹¹.

1990-luvun jälkipuoliskolla maan viralliseen retoriikkaan ja ulkopoliittisiin keskusteluihin palasi vallan tasapainopolitiikka. Venäjän roolia ja strategiaa alettiin määritellä moninapaisen vallan tasapainoterminologian pohjalta.⁵¹² Yksinapaisuuskehityksen ohella havaittiin, että useat valtiot mukaan lukien latinalaisessa Amerikassa ja Lähi-Idässä, olivat haluttomia hyväksymään Yhdysvaltojen maailmanlaajuista johtajuutta⁵¹³. Venäjän ulkopoliitiikka alkoi myös kehittyä kohti tasapainoisempaa vuorovaikutusta ja strategista partneruutta kehittyneiden valtioiden kanssa⁵¹⁴. Primakovin tasapainottelun työkaluihin kuuluivat juuri moninapaisuus ja multilateralismi. Primakovin doktriinissa ulkopoliitiikan oli nojattava vähäisiä kustannuksia aiheuttavaan

---

⁵⁰⁵ Krutskikh 1997, 84–95

⁵⁰⁶ Aleksandr Korzhakov oli tsaarin ulkoministeri 1852–1882

⁵⁰⁷ Daniels 1999, 30

⁵⁰⁸ Splidsboel-Hansen 2002, 377

⁵⁰⁹ Yastrzhembsky 1997, 5

⁵¹⁰ Posuvalyuk 1996, 5

⁵¹¹ Krutskikh 1997, 84–95

⁵¹² Shakleyina & Bogaturov 2004, 38

⁵¹³ Gankin 1996, 5

⁵¹⁴ Strategia Venäjää varten III (1998)

sovitteluun ja samanaikaiseen vaikutusvallan laajentamiseen Lähi-itään ja ensiintisiin neuvostotasavaltoihin.⁵¹⁵ Stabiloijat jakoivat Euraasian koulukunnan intressin harjoittaa kontrollia entisen NL:n alueella. Logiikan mukaan Venäjä ja Euraasia olivat arvomaailmaltaan ja geopolitiisilta missioiltaan erilaisia kuin länsi. Venäjä ei kuitenkaan välttämättä ollut länsivastainen. Ei myöskään ollut syytä etukäteen suosia eurooppalaisia tai aasialaisia valtioita, vaan Venäjä tulisi kehittämään monen linjan ulkopoliittikkaa omien kansallisten intressiensä ja maantieteellisen sijaintinsa, keskeisessä Euraasiassa, pohjalta. Stabiloijat olivat myös melko kriittisiä neuvostoajan ulkopoliittikkaa kohtaan.⁵¹⁶

Toisissa näkökulmissa Primakovin ulkopoliittikka koettiin sävymuutoksena, jossa eksplisiittisesti keskityttiin valtion intresseihin, jotka olivat erillisiä liberaalidemokraattisiin pyrkimyksiin nähden. Pragmaattisempi valtiokeskeinen diskurssi turvasi ulkoministeriötä parlamentin kommunistisnationalistiselta kritiikiltä ja hallituksen Neuvosto-Venäjän suurvaltastatuksen nostalgialta.⁵¹⁷ Primakovin tavoitteeksi arvioitiin realistisen politiikan kurssin säilyttäminen lännen kanssa konfrontaatiota hakevien voimien ja länsimyynteisen liberaaliromanttisen orientaation välillä.⁵¹⁸ Primakov jatkoi tätä Kozyrevin aikana aloitettua tasapainotteluaktia.⁵¹⁹ Primakovin mukaan Moskova pyrki tasaveroiseen kumppanuuteen lännen kanssa korostaen samalla Naton laajenemisen turvallisuusongelmia.⁵²⁰ Enemmistö venäläisvirkamiehistä ja analyytikoista oli kokenut, ettei Nato uhannut Venäjän erityisiä turvallisuusintressejä mutta laajenemisesta käytiin silti sisäpoliittista keskustelua.⁵²¹ Samaan aikaan Saksassa keskusteltiin rajoitetusta laajentumisesta Puolaan, Tšekkiin ja Unkariin. Puolustusministeri Pavel Gratišev ilmaisi toukokuussa 1996 Moskovan olevan valmiisiin vastatoimiin, erityisesti vahvistamalla Venäjän läntistä armeijakuntaa.⁵²²

Teoreettisista käsitteistä realismi ja geopolitiikka, tuli kuitenkin laajalti tunnustettuja. Naton vastainen koalitio nousi esille hallinnon sisällä koska Natoa koskevat sisäpoliittiset keskustelut ilmenivät samanaikaisesti sekä parlamentti- (1995) että presidentinvaalien (1996) kanssa. Suurin osa koulukunnista pyrki näyttäytymään jämaköiltä ja kovilta turvatakseen valtion turvalli-

---

⁵¹⁵Tsygankov 2005, 136

⁵¹⁶Tsygankov 2003, 108, 109

⁵¹⁷Lynch 2001, 22

⁵¹⁸Daniels 1999, 30

⁵¹⁹Lynch 2001, 9; ks. Myös Lynch 2002, 164

⁵²⁰Pushkov 1996a, 5

⁵²¹Lynch 2001, 17

⁵²²Pushkov 1996c, 5

suusintressejä ja koska yleinen ajattelun siirtymä oli tapahtunut kohti realistisia ja geopolittisia paradigmoja.⁵²³ Syksyllä 1997 entisen kenraalin Alexander Lebedin Saksan Aspenin foorumin avajaisissa pitämän tulevaisuutta koskevan puheen mukaan oli olemassa ero Naton laajenemisessa yhtäältä keski-sen itä-Euroopan valtioihin ja toisaalta Venäjän rajoille. Tšekin tasavallan, Unkarin ja Puolan liittymisessä Natoon oli kysymys niiden eurooppalaiseen sivilisaatioon kuulumisen laillistamisesta. Sen sijaan liittouman laajeneminen Venäjän geopolittisten intressien alueelle, kuten Baltian maihin tai Ukrainaan tulisi nostattamaan protestimieliä Venäjän kansan ja poliittisen johtajiston taholta. Tilanne voisi johtaa kontrolloimattomaan konfliktiin.⁵²⁴

Lebedin sisäpoliittisemmän tulkinnan mukaan vaarana oli, että mikäli valtapuolueen länsimyoenteiset voimat saavuttaisivat johtavan aseman reformikurssin määrittelyssä, keskittyisi valtion omaisuus ja taloudellinen pääoma pienen ryhmittymän käsiin ja pakenisi länteen. Mikäli näin kävisi, ei enää olisi selvää, minne länsivelat päätyisivät ja taloudesta tulisi yhä rikollisempi ja korruptoituneempi. Tällöin poliittinen johto valtansa säilyttämiseksi tulisi nojautua taantumukselliseen koneistoon ja hallitsevan talousoligarkian informaatiodiktatuuri vahvistuisi. Radikaalin nationalismin jalansija Kremlissä olisi myös realistinen vaihtoehto. Tällöin ratkaisuna olisi reformipolitiikka, joka yhdistäisi läntiset saavutukset venäläisiin ominaispiirteisiin – ainoana mahdollisena olosuhteena, jonka puitteissa kansakunta kansallisten perinteiden pääasiallisena ylläpitäjänä muuttuisi sosiaalisten reformien aktiiviseksi osapuoleksi. Mikäli, reformit toteutettaisiin tässä viitekehyksessä, tulisi Venäjästä vahva, dynaamisesti kehittyvä, sivistynyt valtio, joka olisi hyödyllinen niin Nato-maille, kuin maailman taloudelle.⁵²⁵

3.2.2 VENÄLÄINEN JÄRJESTYS TUKEE KANSALLISIA PÄÄMÄÄRIÄ

Vuoteen 1998 mennessä oli ”ylenpalttisen” länsimyoenteisen politiikan aika Venäjän ulkopoliitikassa päättynyt ja eliitti saavuttanut konsensuksen ulkopoliitiikan peruselementeistä. Yksimielisyyttä ei kuitenkaan ollut saavutettu pitkän aikavälin strategisista ulkomaailmaan suuntautuvista prioriteeteista.⁵²⁶ Perustavanlaatuinen politiikan muutos materialisoitui, kun vuonna 1996 ulkoministeriksi valittiin Jevgeni Primakov. Primakov toimi ulkoministerinä vuosina 1996–1998 ja tämän jälkeen pääministerinä 12.5.1999 saakka. Primakovia arvostettiin pitkäaikaisesta ulkopoliitiikan parissa toimimisesta sekä

---

⁵²³ Sergounin 1997, 56, 57–64

⁵²⁴ Lebed 1997, 3

⁵²⁵ Lebed 1997, 3

⁵²⁶ Strategia Venäjää varten 3/1998.

pyrkimyksestä pitäytyä korruption ulkopuolella, muttei kuitenkaan demokraattina.⁵²⁷

Joidenkin arvioiden mukaan Primakov suostui tehtävään vastentahtoisesti, mutta se, että hän toi mukanaan hyvin jäsennellyt prioriteetit, vahvisti mielikuvaa hänestä realistina⁵²⁸. Kenties ottaakseen etäisyyttä Kozyrevin ”uudesti löytyneeseen isänmaallisuuteen” Primakov vahvisti politiikan prioriteeteiksi suhteet Ivy-valtioihin. Primakov hylkäsi käsitteen ”lähiulkomaat”, ja näitä koskeva retoriikka pehmeni.⁵²⁹ Siinä missä Kozyrev oli esittänyt liberaalidemokraattisten pyrkimysten olevan kansallisten intressien lähtökohta, Primakov vaati keskittymistä globaalin valta-aseman vahvistamiseen Euraasian alueella ja esitti, että Venäjän oli maksettava taloudellinen hinta vanhan valtakunnan uudelleenintegraatiosta suoraan tai epäsuorasti, koska statusta ei voinut saada edullisesti⁵³⁰.

Nimityksen myötä presidentin hallinto lopetti kulissien takaisen konfrontaation Kozyrevin kanssa, eikä ulkopoliitiikan kontrolloimiseksi enää tarvittu varjo-organisaatioita. Ulkopoliittinen komissio lakkautui, ja uusi puolustusneuvosto alkoi vaatia vaikutusvaltaa.⁵³¹ Kansallisen turvallisuusdoktriinin luonnoksessa politiikan katsottiin olevan kehittymässä pragmaattisemmaksi, mikä ei kuitenkaan tarkoittanut länsivastaista suuntausta⁵³². Muutos saattoi viitata politiikan tasapainokeskuksen siirtymiseen lähemmäs Krutshikin kuvailemaa realistisen koulukunnan ontologiaa. Pragmatikkojen logiikassa päämäärä pyhittää keinot, mikä edustaa universaalia ulkopoliitiikan toimeenpanometodia⁵³³. Primakov määritteli ulkopoliitiikkansa *rationaaliseksi pragmatismiksi* seuraavalla tavalla:

*”Ei ole olemassa ikuisia vihollisia, vaan iänikuisia kansallisia intressejä – kaava, joka ei ole tänään keksitty eikä meidän keksimämme, mutta valtioiden enemmistö on toiminut niiden pohjalta näihin päiviin saakka. Neuvostoaikoina me usein laiminlöimme tämän merkittävän totuuden sillä seurauksella, että meidän valtiomme kansalliset intressit uhrattiin taistelussa ’pysyviä vihollisia’ vastaan tai ’pysyviä liittolaisia’ tukiessa. Nyt me olemme kääntyneet rationaaliseen pragmatismiin.”*⁵³⁴

---

⁵²⁷ Knight 2000, 8–9.

⁵²⁸ Daniels 1999, 30.

⁵²⁹ Baev 1998, 215.

⁵³⁰ Lynch 2001, 9; ks. myös Lynch 2002, 164.

⁵³¹ Pushkov 1996b, 5.

⁵³² Draft National Security Concept 23.5.1996.

⁵³³ Krutskikh 1997, 84–95.

⁵³⁴ Primakov 1998a, 11.

Primakovin rationaliteetin⁵³⁵ kolmen ydinteeman mukaan vallitsevissa kansainvälispoliittisissa suhteissa ei ollut pysyviä vihollisia tai liittolaisia. Kansallisiin intresseihin nojaaminen oli normaali lähestymistapa kansainväliseen järjestelmään. Rationaalinen pragmatismi painottaa rationaalisuutta, logiikkaa, tarkoituksenmukaisuutta, käytännöllisyyttä ja hyötyoppia. Primakovin politiikan lähtökohtana suuntaus viittasi jatkuvuuteen vuoden 1993 jälkeisen politiikan ja hallitsevan eliitin realistisen maailmankatsomuksen välillä. Poliittisella pragmatismilla on yhteys maailmanpolitiikan kyynikkojen koulukuntaan, joka on nähty vastakkaisena universaaleille humaaneille ideaaleille. Sen filosofis-eettinen perusta tunnustaa valtataistelun ja hallinnan lain sosiaalisen kehityksen pääasiallisena määrääjänä. Se sisältää amoraalisuuden käsitteen tai egoismin valtioiden ulkopoliitikassa.⁵³⁶ Kolme teemaa viittaa Primakovin linjan sisäsyntyiseen realismiin. Primakov määritteli itsensä Aleksandr Korshakovin⁵³⁷ linjoille puolustamalla Venäjän kansallisia intressejä ja valtion itsenäistä roolia maailmassa samalla tunnustaen lännen ylempi-arvoisen roolin sekä Neuvostoliiton romahtamisen peruuttamattomuuden⁵³⁸. Tähän linjaan nojattiin revisionistisena työkaluna vallitsevan tilanteen ja hyväksyttävän järjestyksen välisen etäisyyden vähentämiseksi⁵³⁹.

Venäläispoliitikkojen kannanotoissa ilmeni laajalti kyynisyyttä. Joissain venäläistulkintoissa länsivaltojen hallitsevien eliittien arvioitiin käyttäneen hyväksi Venäjän heikkoutta pyrkiäkseen sitomaan maata missä vain mahdollista ja diskriminoimaan sitä käytännössä kaikilla taloussektoreilla⁵⁴⁰. Venäjän varaulkoministeri Viktor Posuvaljukin mukaan esteitä asetettiin Venäjän mahdollisuuksille harjoittaa aktiivisempaa Lähi-idän politiikkaa⁵⁴¹. Kyynisyys kansainvälisen todellisuuden lähestymistapana määrittelee vallan ja dominanssin keskeisiksi työkaluiksi kansainvälisessä järjestelmässä. Pragmatikoille rationaalinen keino lisätä voimaa on vallan tasapaino, mikä viittaa useiden valtioiden pyrkimykseen vastustaa toisiaan tukemalla näiden valtioiden välisiä jännitteitä tasapainottelevien valtioiden intressien lähtökohdista käsin⁵⁴².

1990-luvun jälkipuoliskolla maan viralliseen retoriikkaan ja ulkopoliittisiin keskusteluihin palasi vallan tasapaino -politiikka. Venäjän roolia ja strategiaa

---

⁵³⁵ Primakovin ajattelusta, ks. esim. Primakov 1992, 81–136; Primakov 1998a, 1–6; Primakov 1998b, 1–6).

⁵³⁶ Krutskikh 1997, 84–95.

⁵³⁷ Aleksandr Korzhakov oli tsaarin ulkoministeri 1852–1882.

⁵³⁸ Daniels 1999, 30.

⁵³⁹ Splidsboel-Hansen 2002, 377.

⁵⁴⁰ Yastrzhembsky 1997, 5.

⁵⁴¹ Posuvalyuk 1996, 5.

⁵⁴² Krutskikh 1997, 84–95.

alettiin määritellä moninapaisen vallan tasapainoterminologian pohjalta.⁵⁴³ Yksinapaisuuskehityksen ohella havaittiin, että useat valtiot, myös Latinalaisessa Amerikassa ja Lähi-idässä, olivat haluttomia hyväksymään Yhdysvaltojen maailmanlaajuista johtajuutta⁵⁴⁴. Venäjän ulkopolitiikka alkoi myös kehittyä kohti tasapainoisempaa vuorovaikutusta ja strategista partneruutta kehittyneiden valtioiden kanssa⁵⁴⁵. Primakovin tasapainottelun työkaluihin kuului juuri moninapaisuus ja multilateralismi. Primakovin doktriinissa ulkopolitiikan oli nojattava vähäisiä kustannuksia aiheuttavaan sovitteluun ja samanaikaiseen vaikutusvallan laajentamiseen Lähi-itään ja entisiin neuvostotasavaltoihin.⁵⁴⁶

Stabiloijat jakoivat euraasialaisen koulukunnan intressin harjoittaa kontrollia entisen Neuvostoliiton alueella. Logiikan mukaan Venäjä ja Euraasia olivat arvomaailmaltaan ja geopolittisilta missioiltaan erilaisia kuin länsi. Venäjä ei kuitenkaan välttämättä ollut länsivastainen. Ei myöskään ollut syytä etukäteen suosia eurooppalaisia tai aasialaisia valtioita, vaan Venäjä kehittäisi monen linjan ulkopolitiikkaa omien kansallisten intressiensä pohjalta ja sen pohjalta, että se maantieteellisesti sijaitsi keskisessä Euraasiassa. Stabiloijat olivat myös melko kriittisiä neuvostoajan ulkopolitiikkaa kohtaan.⁵⁴⁷

Toisissa näkökulmissa Primakovin ulkopolitiikka koettiin sävymuutoksena, jossa eksplisiittisesti keskityttiin valtion intresseihin, jotka olivat erillisiä liberaalidemokraattisiin pyrkimyksiin nähden. Pragmaattisempi valtiokeskeinen diskurssi turvasi ulkoministeriötä parlamentin kommunistis-nationalistiselta kritiikiltä ja hallituksen Neuvosto-Venäjän suurvaltastatuksen nostalgialta.⁵⁴⁸ Primakovin tavoitteeksi arvioitiin realistisen politiikan kurssin säilyttäminen lännen kanssa konfrontaatiota hakevien voimien ja länsimyönteisen liberaaliromanttisen orientaation välillä⁵⁴⁹. Primakov jatkoi tätä Kozyrevin aikana aloitettua tasapainotteluaktia⁵⁵⁰.

Primakovin mukaan Moskova pyrki tasaveroiseen kumppanuuteen lännen kanssa korostaen samalla Naton laajenemisen turvallisuusongelmia.⁵⁵¹ Enemistö venäläisvirkamiehistä ja analyytikoista oli kokenut, ettei Nato uhannut

---

⁵⁴³ Shakleyina & Bogaturov 2004, 38.

⁵⁴⁴ Gankin 1996, 5.

⁵⁴⁵ Strategia Venäjää varten III (1998).

⁵⁴⁶ Tsygankov 2005, 136.

⁵⁴⁷ Tsygankov 2003, 108, 109.

⁵⁴⁸ Lynch 2001, 22.

⁵⁴⁹ Daniels 1999, 30.

⁵⁵⁰ Lynch 2001, 9; ks. myös Lynch 2002, 164.

⁵⁵¹ Pushkov 1996a, 5.

Venäjän erityisiä turvallisuusintressejä, mutta laajenemisesta käytiin silti sisäpoliittista keskustelua.⁵⁵² Samaan aikaan Saksassa keskusteltiin rajoitetusta laajentumisesta Puolaan, Tšekkiin ja Unkariin. Puolustusministeri Pavel Gratshev ilmaisi toukokuussa 1996 Moskovan olevan valmis vastatoimiin erityisesti vahvistamalla Venäjän läntistä armeijakuntaa.⁵⁵³

Teoreettisista käsitteistä realismi ja geopolitiikka tuli kuitenkin laajalti tunnustettuja. Naton vastainen koalitio nousi esille hallinnon sisällä, koska koska Natoa koskevia sisäpoliittisia keskusteluja käytiin sekä parlamentti- (1995) että presidentinvaalien (1996) yhteydessä. Suurin osa koulukunnista pyrki näyttämään jämäköiltä ja kovilta turvatakseen valtion turvallisuusintressejä ja koska yleisessä ajattelussa oli tapahtunut siirtymä kohti realistisia ja geopolittisia paradigmoja.⁵⁵⁴ Syksyllä 1997 entisen kenraalin Alexander Lebedin Saksan Aspenin foorumin avajaisissa pitämän tulevaisuutta koskevan puheen mukaan oli olemassa ero Naton laajenemisessa yhtäältä keskisen Itä-Euroopan valtioihin ja toisaalta Venäjän rajoille. Tšekin tasavallan, Unkarin ja Puolan liittymisessä Natoon oli kysymys niiden eurooppalaiseen sivilisaatioon kuulumisen laillistamisesta. Sen sijaan liittouman laajeneminen Venäjän geopolittisten intressien alueelle, kuten Baltian maihin tai Ukrainaan, nostattaisi protestimielialaa Venäjän kansassa ja poliittisessa johtajistossa. Tilanne voisi johtaa kontrolloimattomaan konfliktiin.⁵⁵⁵

Lebedin sisäpoliittisemmän tulkinnan mukaan vaarana oli, että mikäli valtapuolueen länsimyönteiset voimat saavuttaisivat johtavan aseman reformikurssin määrittelyssä, keskittyisi valtion omaisuus ja taloudellinen pääoma pienen ryhmittymän käsiin ja pakenisi länteen. Mikäli näin kävisi, ei enää olisi selvää, minne länsivelat päätyisivät ja taloudesta tulisi yhä rikollisempi ja korruptoituneempi. Tällöin poliittinen johto nojaisi valtansa säilyttämiseksi taantumukselliseen koneistoon ja hallitsevan talousoligarkian informaatiodiktatuuri vahvistuisi. Radikaalin nationalismin jalansija Kremlissä olisi myös realistinen vaihtoehto. Tällöin ratkaisuna olisi reformipolitiikka, joka yhdistäisi läntiset saavutukset venäläisiin ominaispiirteisiin – vain näissä olosuhteissa kansakunta kansallisten perinteiden pääasiallisena ylläpitäjänä muuttuisi sosiaalisten reformien aktiiviseksi osapuoleksi. Mikäli reformit toteutettaisiin tässä viitekehyksessä, tulisi Venäjästä vahva, dynaamisesti kehittyvä, sivistynyt valtio, joka olisi hyödyllinen niin Nato-maille kuin maailman taloudelle.⁵⁵⁶

---

⁵⁵² Lynch 2001, 17.

⁵⁵³ Pushkov 1996c, 5.

⁵⁵⁴ Sergounin 1997, 56, 57–64.

⁵⁵⁵ Lebed 1997, 3.

⁵⁵⁶ Lebed 1997, 3.

3.2.3 JELTSIN TASAPAINOTTELEE TIETÄ SALAISELLE SEURAAJALLE

Sisäpoliittinen turbulenssi jatkui. Olosuhteita oli mahdollista kuvailla käsitteillä poliittinen epävarmuus tai jopa poliittinen sodankäynti. Venäläistarkkailijat kuvasivat sisäpoliittisia olosuhteita myös käsitteellä uhkaava vakaus. Yhteiskunta oli jakaantumassa kahteen ideologisesti yhteen sovittamattomaan leiriin. Sisäpoliittisia ongelmia lietsoivat hiljaiset vallankaappaukset hallitushenkilöstön kokoonpanomuutoksina, myönnytyksinä ja kompromisseinä, jotka johtivat poliittisiin kurssimuutoksiin. Kun poliittiset vastakkainasettelut kärjistyivät, uhkaksi koettiin äärioikeiston ja äärivasemmiston ilmaantuminen poliittiselle näyttämölle.⁵⁵⁷ Slavofilien⁵⁵⁸ ja länsimaalaistajien⁵⁵⁹ välillä ilmeni kuitenkin olevan vaihtoehto edellisten saavutettua vaaleissa 35 prosentin kannatuksen ja jälkimmäisten 25 prosenttia. Oli olemassa ryhmä ihmisiä, joilla ei ollut selvää ideologista näkemystä ja jotka eivät halunneet paluuta vanhaan mutta samanaikaisesti pelkäsivät tulevaisuutta.⁵⁶⁰

Keväällä 1997 käytiin erityisestä *venäläisestä järjestyksestä* keskustelua, joka osittain virisi sosiologisen instituutin tekemän kyselyn analyysin pohjalta⁵⁶¹. Suurin osa kyselyyn vastanneista venäläisistä koki järjestyksen puutteen olevan keskeinen huolenaihe. Pääsyynä ongelmallisiin olosuhteisiin olivat hallituksen kyvyttömyys aikaansaada maahan järjestys tai hallituksen toimet, jotka tuhosivat järjestystä. Venäläisessä tietoisuudessa syvään juurtuneeseen järjestyksen ideaan ei kuulunut ideologisia sävyjä. Enemmistölle kansalaisista ”järjestyksestä” tuli kuitenkin iskulause, joka syrjäytti poliittisideologiset suuntaukset. Kyselyn mukaan venäläisessä joukkotietoisuudessa ei ilmennyt yhdenmukaista näkemystä siitä, minkälainen poliittinen järjestys maahan tulisi luoda. Suurin osa vastaajista halusi järjestyksen maassaan nojaavan lakiin, mikä joissain arvioissa heijasti muutosta kansan tietoisuudessa.

⁵⁶²

Useat venäläiset olivat kuitenkin epäjohdonmukaisia laillisuusperiaatetta koskevassa ymmärryksessään, mikä näkyi muun muassa kysymyksessä siitä hinnasta, jonka yhteiskunta oli valmis maksamaan järjestyksestä. Merkittävä osa vastaajista toivoi ”surullisen kuuluisaa” rautaista otetta. Arvioitiin, ettei

---

⁵⁵⁷ Vanin 1996, 3.

⁵⁵⁸ Telen (1996, 2) määritteli tähän kulukuntaan Zjuganovin Žirinovskin ja Juri Skokovin.

⁵⁵⁹ Telen (1996, 2) määritteli tähän koulukuntaan Gaidarin, Javlinskin, Tšernomyrdinin, Ella Pamfilovan ja Irina Hakamadan.

⁵⁶⁰ Telen 1996, 2.

⁵⁶¹ Kyselyn tulokset julkaisi Informational Analytical Bulletin of the Sociological Analysis Institute, myös Moscow News -lehdessä. Venäläisen järjestyksen ongelmista keskusteltiin yksityiskohdaisemmin vuoden 1997 Polis-julkaisun kolmannessa numerossa. (Lapkin & Pantin 1997a, 10.)

⁵⁶² Lapkin & Pantin 1997a, 10 ks. myös Lapkin & Pantin 1997b, 10.

järjestys muuten olisi mahdollinen. Kysely kuitenkin kumosi tuloksen, jonka mukaan vain erityinen venäläinen järjestys maassa, joka yhtäältä tukahduttaisi yksilön vapaudet yhteisten intressien nimessä ja toisaalta takaisi moraalisten käskyjen ylivoiman laillisten järjestelyjen sijaan, olisi mahdollinen. Monet olivat menettäneet illuusionsa valtapuolueesta, joka ei ollut kyennyt aikaansaamaan järjestystä, sekä kommunistisesta oppositiosta, joka oli luonut uuden poliittisen tilanteen, kun yhteiskunta oli yhä halukkaampi luovuttamaan vallan maassa ja erityisesti järjestyksen luomisen tehtävän sille, joka kykenisi tarjoamaan vaihtoehdon molempiin.⁵⁶³

Poliittisissa keskusteluissa Lebed-ilmiötä verrattiin Jeltsin-ilmiöön. Elokuussa 1996 turvallisuusneuvoton johtajana toiminut Lebed alkoi valmistautua vuoden 2000 presidentinvaaleihin⁵⁶⁴. Monet vaikuttivat ottavan hänet vakavasti⁵⁶⁵, ja keskusteltiin, kuinka Lebed valittaisiin presidentiksi Jeltsinin jälkeen⁵⁶⁶. Esitetyn arvion mukaan Lebedin järjestys tulisi olemaan erityinen sekoitus diktatuuria, omaatuntoa ja järjestystä. Arvion mukaan juuri Jeltsinin aikana luotiin perusteet suvaitsevaiselle asenteelle rajoitettua totalitarismia kohtaan⁵⁶⁷. Kyselyn tulosten mukaan poliittiset voimat, jotka kannattivat järjestyksen palauttamista osittaisine vapauksien rajoittamisineen, kykenivät muita paremmin käyttämään hyväksi kansan mielialoja. Oli myös mahdollista, että tilanne kehittyi suuntaan, jossa hallituksen oli pakko rikkoa kehittyvää demokratiaa vastaan. Näin ollen Venäjä tulisi käyttämään pakkovaltaisia keinoja järjestyksen ylläpitämiseksi.⁵⁶⁸

Maaliskuussa 1997 älymystö kävi mediassa sisäpoliittista keskustelua Venäjän ideasta, ja keskustelua käytiin myös hallitusjohtoisesti. Uutta ideaa Venäjälle ei ollut löytynyt Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen, vaikka Jeltsin uudelleenvalintansa jälkeen antoi sen tehtäväksi⁵⁶⁹. Presidentin silloinen neuvonantaja George Satarov⁵⁷⁰ sai tehtäväkseen johtaa useiden hallinnollisten osastojen ja presidentin esikunnan alajaosten työskentelyä ”kansan kapitalismin” parissa, mikä käsitteenä viittasi kapitalismia tukevaan vahvaan valtioon,

---

⁵⁶³ Lapkin & Pantin 1997a, 10 ks. myös Lapkin & Pantin 1997b, 10.

⁵⁶⁴ Krasnikov 1996, 2.

⁵⁶⁵ Lolayeva & Cherkasov 1998.

⁵⁶⁶ Yanov 1996, 1; Krasnojarskissa saamansa voiton jälkeen Lebed nähtiin voimakkaana haastajana tulevaisuuden poliittisissa valtakamppailuissa ja jopa todennäköisenä voittajana ellei erityistä tulisi väliin (Kostikov 1998).

⁵⁶⁷ Kostikov 1998.

⁵⁶⁸ Lapkin & Pantin 1997a, 10; ks. myös Lapkin & Pantin 1997b, 10.

⁵⁶⁹ Klishina 1997, 5.

⁵⁷⁰ Silloinen presidentin avustaja.

normaalien pelisääntöjen kehittämiseen, virkamiesten etuoikeuksien rajoittamiseen sekä viranomaisten mahdollisuuksien parantamiseen suurliiketoiminnan kontrolloimiseksi.⁵⁷¹

Vjatšeslav Kostikovin⁵⁷² esittämän kritiikin mukaan uuden valtiollisen ideologian herättelemistehtävä oli perustuslain vastainen, koska valtiolla tai hallituksella ei voinut olla virallista ideologiaa. Venäjä tarvitsi perustuslain turvaamista sisäpolitiikassa sekä selvää kansallista strategiaa ulkopoliitikassa. Venäjän olemassaolon moraalista ankkuria kuvastaa se, että isänmaalliset tunteet ottivat yhä tiukemman otteen kansalaisten mielistä ja sydämistä, vaikka kansallinen ylpeys oli kokenut kolhuja ja kansa kohdannut valtavia vaikeuksia. Pääasiallinen sisäpoliittinen stabiloiva voima oli isänmaallisuuden elpyminen valtion ja demokratian tuki, ei pseudopopulismi tai aggressiivinen sovinismi.⁵⁷³

Kostikovin argumentin mukaan Venäjä tarvitsi ideologioiden sijaan selviä kansallisia päämääriä, jotka olisivat niin yksinkertaisia, että kaikki ymmärtäisivät ne. Näin ollen ei ilmenisi syitä sille, miksi eri poliittiset puolueet ja koulukunnat, kuten demokraatit, kommunistit, länsimyonteiset, euraasialaisen linjan kannattajat, liberaalit, valtiosuuntautuneet, pragmatistit tai jäljellä olevat muutamaiset idealistit eivät voisi niitä hyväksyä. Kuluneen kuuden vuoden jälkeen hallituksen ja opposition olisi mahdollista yhdessä löytää selkeästi määritellyt kansalliset päämäärät, joista muodostuisi Venäjän strategia. Keskustelun tulisi nojata selväjärkiselle realismille, ei ideologisille kiistoille. Viime aikoina oli hänen mukaansa esille noussut positiivisena tendenssinä säännöstelty demokratia, joka yhdisti demokratian varjelemisen reformien strategisena päämääränä sekä vahvan hallituksen. Lähitulevaisuudessa Venäjä tekisi valinnan autoritaarisuuden ja osittaisen demokratian välillä, ei demokratian ja autoritäärisyyden välillä. Jotta säilyisi edes näennäinen demokratia, oli jäljellä olevien demokraattien identifioituttava kansallisiin intresseihin.⁵⁷⁴

Venäjän politiikkaa leimasi šakin kaltainen monimutkainen pelitilanne. Venäläismediassa viitattiin käsitteisiin ”pankkisota” ja ”mediasota”. Loka-kuussa 1997 eräs venäläisanalyytikko kommentoi ”pankkisodan” jatkuneen

---

⁵⁷¹ Ostapchuk & Krasnikov 1997a, 2.

⁵⁷² Entinen presidentin lehdistösihteeri, Vatikaanin lähettiläs ja vapaa kirjoittaja.

⁵⁷³ Kostikov 1996, 4.

⁵⁷⁴ Kostikov 1997, 5.

kolmen kuukauden ajan. Riitojen seurauksena yhteiskunnan luottamus mediaan romahti.⁵⁷⁵ Maaliskuussa 1997 Javlinski ilmaisi, ettei hallituspuolue kyennyt ratkomaan yhteiskuntaa piinaavia ongelmia⁵⁷⁶. Sen sijaan demokraattisella oppositiolla oli mahdollisuus tarjota hallitukselle kompromissina kriisintorjuntasopimusta, jonka presidentti voisi allekirjoittaa. Hänen mukaansa puolueet Jabloko tai Kotimme on Venäjä eivät olleet kehittyneet todelliseksi puolueiksi ja eräs vaihtoehto voisi olla kahdesta puolueesta muodostuva toimeenpanohallitus, joka kahteen keskukseen nojaavana voimana saattaisi kyetä luomaan partneruutta presidentin ja demokraattisen opposition välille⁵⁷⁷.

Jabloko-puolueen poliittisia ehdotuksia ei hyväksytty, mikä viittasi puoluejohtaja Javlinskin mukaan siihen, että Venäjällä oli vallassa oligarkkinen hallitus. Se johtaisi ennalta arvattavaan tulevaisuuteen: vallan käytön ennustamattomuuteen, salamyhkäisiin poliittisiin päätöksiin sekä taloudellisen ja poliittisen elämän yhä lisääntyvään rikolliseen kehitykseen.⁵⁷⁸ Erään arvion mukaan venäläinen liberalismi oli hiljaa katoamassa, mikä johtui sen sisäisistä erimielisyyksistä. Tämä puolestaan viittasi siihen, ettei liberalismilla enää ollut johtavaa periaatetta, itsenäistä roolia eikä kutsumusta. Liberalismi oli tämän arvion mukaan ”luovuttanut perustavanlaatuiset tavoitteensa ideologisille kilpailijoilleen”.⁵⁷⁹

3.3 KUVAUS JELTSININ POLIITTISESTA USKOMUSJÄRJESTELMÄSTÄ

3.3.1 POLITIIKKA ON MAHDOLLISUUKSIEN TAIDETTA

*Politiikka on mahdollisuuksien taidetta. Mutta joskus siihen kuuluu täysin irrationaalinen elementti: kohtalon kosketus”*⁵⁸⁰

Jeltsinille politiikkaan liittyi läheisesti kohtalon yhteys. Tämä liittyi osaltaan siihen, että Jeltsin koki Venäjän presidenttiyden olevan hänelle kohtalona, ei tietoisien valinnan ja pyrkimyksen seurausta. Jeltsin ei, kertomansa mukaan ollut valinnut poliittista johtajuutta, joka oli langennut hänen tielleen.

---

⁵⁷⁵ Telen 1997a, 3.

⁵⁷⁶ Yavlinsky 1997, 1.

⁵⁷⁷ Yavlinsky 1997, 1.

⁵⁷⁸ Yavlinsky 1996, 2.

⁵⁷⁹ Yanov 1997, 1.

⁵⁸⁰ El'cin, 2000, 192

Politiikan perusolemuksen liittyi näin ollen mahdollisuuksien taide ja kohtalon kosketus. Poliittinen maailma ilmeni jakaantuneena. Jeltsinin uskomuksissa politiikka saattoi olla likaista peliä tai puhdasta, riippuen poliitikosta ja tämän valitsemista keinoista. Jeltsin kuvaili itse pyrkivänsä politiikassa toimimaan moraalisesti rehellisesti ja puhtain keinoin. Hänelle politiikka oli kompromissien tekemistä, ei kuitenkaan omantunnon kanssa, vaan olosuhteiden kanssa. Jeltsin kuvaili politiikkansa olevan myös myönnetyksiä muttei siihen rajaan saakka, jonka jälkeen politiikka muuttuisi likaiseksi.⁵⁸¹

Politiikassa oli oltava rohkea ja osattava tehdä vaikeita valintoja. Jeltsin kuvaili poliittisen elämänsä suurimmaksi ylpeyden aiheeksi, päätöksensä luopua Kommunistisen puolueen jäsenyydestä. Jeltsin koki ratkaisun siihenastisen poliittisen uransa arvokkaimmaksi teoksi, koska se oli ollut vaikein ratkaisu, vaatien häneltä erityistä rohkeutta. Politiikka oli vaikeiden henkisten prosessien sävyttämää. Sellaiseksi Jeltsin kuvaili kehittymistään kommunistista demokraatiksi. Eräässä haastattelussa hän myöntyi kuuluvansa *asteittaisen kehityksen kategoriaan*, jossa pikkuhiljaa kasvoi ymmärtämään, että poliitbyroon tie oli väärä. Alkoi tuskallinen, sisäisen ristiriidan sävyttämä kehitys, koti demokratiaa.⁵⁸²

Jeltsin kuvaili itseään itseensä luottavaksi *optimistiksi*, joka uskoi, että asioita on mahdollista toteuttaa⁵⁸³. Samaan aikaan politiikka oli uhrautumista ja erityistä kestävyyspeliä, joka viehätti sellaisia ihmisiä, jotka olivat valmiita antautumaan näille vaatimuksille. Jeltsinin mukaan taistelu olosuhteita vastaan, poliittinen logiikka ja erittäin raskas työ vaativat henkilön kaiken fyysisen ja henkisen voiman. Hänen mukaansa tämä koukutti ihmisen ja vain harvat ihmiset olivat kykeneviä kestäämään sellaista itsensä uhraamista. Valta hänen mukaansa houkutteli tämänäntyyppisiä ihmisiä.⁵⁸⁴ Jeltsin kuvaili politiikkaan liittyvää minätietoisuuden momenttia,

*”Minulla on erityinen suhde riskiin. En tarkoita, etten pelkäisi mitään tai etten reagoi vaaraan kuten muut ihmiset. Ei lainkaan. Koen samat asiat: kylmäävän tunteen rinnassa, shokeeraavan turtuneisuuden, hakkaavan sydämen... Mutta jokaisen vaaran episodissa on minätietoisuuden momentti. Se on hetki, kun ajatus kulkee automaattisesti etsien pakotietä. Ja se yleensä löytää täysin odottamattoman ratkaisun... Riski, mukaan lukien poliittinen riski kulkee käsi kädessä laskelmoinnin kanssa. Tarkin poliittinen laskelmointi syntyy joskus kaikkien äärimmäisissä poliittisissa tilanteissa.”*⁵⁸⁵

---

⁵⁸¹ Yeltsin 1993a

⁵⁸² Yeltsin 1993a

⁵⁸³ Yeltsin 1998.

⁵⁸⁴ El'cin 2000, 146.

⁵⁸⁵ El'cin 2000, 112–113.

Liittyen vallan korruptoivaan luonteeseen, Jeltsin myönsi hänessä tapah-
tuneen sisäisiä muutoksia, jotka liittyivät esimerkiksi valta-aseman tuomien
taloudellisten etuuksien vastaanottoon, kuten virka-asuntoon muuttamiseen.
Nämä aspektit liittyivät Jeltsinin mukaan etuuksien moraalisiin näkökohtiin.
Toisena seikkana nousi esille haastattelijan antamana esimerkkinä Jeltsinin
toimintatapaan liittyvät kärsimättömyys ja levottomuus.⁵⁸⁶

Lukuisissa yhteyksissä Jeltsinin politiikan tekotyylä kuvailtiin ulkopuolis-
ten tarkkailijoiden toimesta juuri tempoilevaksi ja lyhytnäköiseksi, levotto-
maksiksi⁵⁸⁷. Jeltsinin mukaan hänen poliittisen uraansa kuuluivat jatkuvat tais-
telut, eikä hän voinut työskennellä rauhallisesti missään. Tämänkaltaisen ti-
lanteen luonnolliseksi seuraukseksi Jeltsin nosti esille kyynistyminen.⁵⁸⁸ Jelt-
sin kuitenkin kuvaili kuitenkin politiikkansa nojaavan vankkaan strategiaan.
Politiikka oli aina kirjallisten suunnitelmien mukaista⁵⁸⁹. Jeltsinin uskomuk-
sissa päätöksenteon tuli olla laskelmoitua, tehokasta ja yllätyksellistä, lukuis-
ten opponenttien ja muutamien liittolaisten keskellä. Jeltsin itse kuvaili, ettei
koskaan halunnut kiirehtiä päätöksen jälkeistä toimeenpanoa. Poliitiikka hän-
nen mukaansa vaati hienovaraisuutta ja oveluutta. Päätöksenteko puolestaan
edellytti erityistä, lähes kirurgista, tarkkuutta. Mikäli tietovuotoja ilmenisi
päätöksiä koskien, eivät nämä enää vaikuttaisi rohkeilta, yllätyksellisiltä, vaan
muuttuivat vastakohdikseen⁵⁹⁰.⁵⁹¹

Jeltsinin mukaan odota ja katso -asenne politiikassa oli vaarallista. Siksi
poliittisten johtajien oli kyettävä tekemään odottamattomia, yllätyksellisiä
siirtoja. Jeltsinin mukaan terävä, odottamaton, aggressiivinen siirto suisti vas-
tustajan raiteiltaan ja riisui hänet aseista, etenkin jos päätös on odottamaton
ja ulospäin vaikutti täysin epäloogiselta.⁵⁹² Jeltsin kuvaili omaavansa peh-
meän kämmenen ja kovan nyrkin ja mainitsi, ettei tietenkään kääntäisi toista
poskeaan⁵⁹³.

Ajoittain Jeltsinin taktiikkana vaikutti olevan poliittisten aikeiden arvuut-
telupeli, jossa todellinen poliittinen päätöksentekovalta sijaitsi norsunluutor-
nissa vain hänen itsensä käsissä. Jeltsinin tasapainottelu, vallan tasapainojär-
jestelmä-politiikka, pyrki hänen mukaansa säilyttämään poliittisen status

---

⁵⁸⁶ Yeltsin 1993a.

⁵⁸⁷ El'cin 2000, 111–112.

⁵⁸⁸ Yeltsin 1993a.

⁵⁸⁹ Yeltsin 1998.

⁵⁹⁰ Ks. esim. Jeltsin 1994, 351.

⁵⁹¹ El'cin 2000, 111–112.

⁵⁹² El'cin 2000, 275.

⁵⁹³ Yeltsin 1993a.

quon. Jeltsinin taktiset ratkaisut nojasivat yhtäältä joidenkin toimijoiden edistämiseen ja toisaalta toisten patoamiseen. Hänen mukaansa vallitsevan status quon säilyttämiseksi oli tarpeellista nostaa aika ajoin esille uusia hahmoja. Toisia oli uhrattava ja toisia oli nostettava eteenpäin. Kuitenkaan yksikään henkilöstön uhraus, irtisanominen tai poliittinen kokoonpano ei voinut olla sattumanvaraista, tai taktista, vaan kaikessa oli pidettävä kokonaisstrategia keskeinen päämäärä mielessä.⁵⁹⁴

Jeltsin korosti, kuinka hänellä oli aina viimeinen sana poliittisiin päätöksiin. Presidentin mukaan lehdistössä hänestä oli luotu kuva, jonka mukaan hän toimisi lähipiirinsä toiveiden mukaisesti. Jeltsinin mukaan lukuisat ihmiset valmistelivat päätöksiin liittyviä materiaaleja ja heidän joukossaan oli henkilöitä, joiden näkökannat erosivat täysin hänen omistaan. Näissä tapauksissa Jeltsin kertoi, ettei hän allekirjoittanut hänelle toimitettuja päätöksiä. Jeltsin kuvaili prosessia niin, että valmistelijat jättivät paperit hänen pöydälleen, jonka jälkeen hän henkilökohtaisesti perehtyi niihin. Yhtään dokumenttia ei ollut mahdollista laillistaa ilman hänen henkilökohtaista osallisuuttaan.⁵⁹⁵

Jeltsinin operationaalista koodia voisi kutsua kahden termin, *elävän* ja *koneen* yhdistelmänä. Se nojaa Jeltsinin omaan määritelmään⁵⁹⁶. Siinä missä ensimmäinen eli kone -termi yhdistää presidentin toimintamallin kaksi peruspiirrettä: mekaaninen päätöksentekokyky vaikeissa olosuhteissa, elämisulottuvuus puolestaan liittyy toiminnan inhimilliseen puoleen Jeltsinin argumentoissa usein politiikan teon vaikeuksista, olosuhteiden haasteista ja rasituksista. Metaforalla on myös yhteys presidentin aikaisempaan uraan ennen politiikkaa⁵⁹⁷. Mekaaniseen päätöksentekokykyyn sisältyi Jeltsinin näkemys virheiden tekemisestä politiikassa. Hänen mukaansa oli strategisen tason virheitä ja taktisen tason virheitä. Ensimmäisiä ei voinut sallia koska ne olivat liian vakavia ja vaikuttivat ihmiskohtaloihin ja maan kohtaloon. Muutamat taktisen tason virheet olivat todennäköisiä, vaikka niitäkin tuli kaikin keinoin välttää.⁵⁹⁸

Jeltsinin operationaaliselle koodille annettu nimi myös kuvastaa siten myös toiminnan inhimillistä puolta, sillä Jeltsinin muistelmista paljastuu politiikan teon intuitiivinen puoli ja hyvin tarkat psykologiset havainnot. Jeltsin usein mainitsi, ettei hän pitänyt sisäpoliittisista tai kansainvälispoliittisista protokollista⁵⁹⁹. Silloin tällöin hänen lausuntonsa joidenkin kansainvälisten

---

⁵⁹⁴ El'cin 2000, 104

⁵⁹⁵ Yeltsin 1993a

⁵⁹⁶ Ks. El'cin 2000, 128.

⁵⁹⁷ Ks. lisää Jeltsinin elämästä hänen itsensä kertomana, Jeltsin 1991.

⁵⁹⁸ Yeltsin 1993.

⁵⁹⁹ Ks. esim. El'cin 2000, 150; Jeltsin 1994, 195.

neuvottelujen jälkeen herättivät suurehkoja vaikutuksia kansainvälisessä lehdistössä. Usein Jeltsin kuvaili sisäpoliittisia kriisejä sairausmetaforilla ja niitä vaikeuksia, joita nämä shokkitoimenpiteet aiheuttivat taloudelle, valtion elimistölle⁶⁰⁰.

3.3.2 REFORMIT JA KEHITYS VAKAUDEN TAKEENA

Perustavanlaatuinen muutos Venäjän politiikassa vuosina 1992–1993 viittasi nuorten reformistien vapaan markkinatalouden liberaalien teesien häviöön⁶⁰¹. Jeltsin kuvasi muutosta seuraavalla tavalla:

*”Tasapainaisuuden, lujuuden, pysyvyyden, konservatismiin (sanan hyvässä merkityksessä) arvo kasvaa elämässämme päivittäin. Euforiasta, illuusiosta ja romanttisesta innostuksesta, jotka vallitsivat suunnilleen vuosina 1989–1991 Gorbatsšovin hallituskauden loppuaikoina, ei ole enää jälkeäkään. Tuosta ruusuisten toiveiden maailmasta on raskasta palata tosielämään. Mutta palata täytyy.”*⁶⁰²

Jeltsinin uskomuksissa Neuvostoliiton romahduksen jälkeen käynnistyneen transition tai reformin jatkuvuudella oli suora yhteys sisäpoliittisen vakauden säilymiseen. Jeltsinin näkemyksessä vain yleinen levottomuus voisi olla edistyksen esteenä, ja yleinen levottomuus olisi seurauksena, jos reformit epäonnistuisivat. Jeltsinin argumentaatiossa reformien epäonnistuminen nostaisi maahan uuden johtajuuden, joka kääntäisi kehityksen kohti syöksykierrettä. Jeltsinin uskomuksissa reformien jatkuvuus olisi sekä Venäjän kansan että kansainvälisen yhteisön intresseissä.⁶⁰³ Nämä poliittiset epävarmuuden olosuhteet liittyivät reformien jatkuvuuteen, valtiollisten instituutioiden sisäiseen kriisiin sekä jatkuvaan poliittiseen valtakamppailuun. Jeltsin korosti, kuinka kaikki valtion instituutiot ja poliittiset johtajat olivat päätyneet tuhoavaan valtakamppailuun, jonka seurauksena valtiovallan auktoriteetti oli heikentynyt. Jeltsin uskoi Venäjän kansan ymmärtäneen, että vallitsevissa olosuhteissa ei voinut toteuttaa vaativia reformeja, vain ylläpitää perustavanlaatuista järjestystä.⁶⁰⁴ Jeltsinin mukaan

---

⁶⁰⁰ Ks. Esim. Jeltsin 1994, 239, Jeltsin 1994, 326.

⁶⁰¹ Yeltsin 1994.

⁶⁰² Jeltsin 1994, 409.

⁶⁰³ Yeltsin 1992b.

⁶⁰⁴ Yeltsin 1993c.

*”Ellei poliittista konfrontaatiota Venäjän valtarakenteissa kyetä lopettamaan, ellei sen normaalia työtahtia palauteta, tilannetta ei voida kontrolloida eikä valtiotamme kyetä säilyttämään eikä rauhaa Venäjällä ylläpitämään.”*⁶⁰⁵

Jeltsinin uskomuksissa oli aika saada järjestys ennen kaikkea valtarakenteisiin mutta myös koko valtiovallan järjestelmään, ja sen hän toteuttaisi, koska hallituksen, ei olosuhteiden, tuli johtaa valtiota⁶⁰⁶. Näin ollen sisäpoliittinen valtakamppailu vaikutti aiheutuvan poliittisten pelisääntöjen puuttumisesta. Julkilausumissaan Jeltsin vaikutti yhdistävän heikon valtion järjestyksen ja vakauden puutteen⁶⁰⁷. Toisin sanoen vain vahva valtio takaa vahvan Venäjän⁶⁰⁸. Näissä olosuhteissa poliittinen valtataistelu sai eri muotoja. Myös informaatio vaikutti korostuneelta esille nousseissa poliittisia olosuhteita kuvanneissa termeissä, kuten mediasota, pankkien välinen sota ja niin kutsuttu *kompromat*⁶⁰⁹-sota.

Jeltsin kuvaili vallitsevaa sisäpoliittista tilannetta poliittisen sodankäynnin, psykologisten hyökkäysten ja kohdennetun informaatiokampanjoinnin⁶¹⁰ käsitteillä. Jeltsinin mukaan presidentin häirintä oli ensimmäinen voimakas informaatiiovirus, joka saastutti venäläisyhteiskuntaa. Nykyään ei yksikään yhteiskunta ollut immuuni kyseisille viruksille, joita joukkotiedotusvälineet välittivät yleisölle, mikä aiheutti pelkoja, uhkailukampanjoja ja vihollisten metsästämistä uutisissa. Jeltsinin rationalisoinnissa joukkotiedotusvälineet kykenivät ottamaan valtaansa koko valtiokoneiston ja kuka tahansa itsenäinen syyttäjä, yksityishenkilö tai taloudellinen ryhmittymä saattoi vapauttaa kyseisen viruksen. Sen vaikutus oli Jeltsinin mukaan valtava lännessä ja Venäjällä.

Tästä näkökulmasta huolimatta Jeltsin koki, että uusi sananvapaus ja mahdollisuus avoimesti kritisoida presidenttiä on hyvä asia⁶¹¹. Sen sijaan hän kritisoi joukkotiedotusvälineiden epäselviä omistussuhteita ja niiden mahdollisuutta käyttää hallussaan olevia informaatiokanavia edistämään tiettyjä poliittisia intressejä; tämä vaikutti yleiseen mielipiteeseen ja rapautti presidentin perustuslakiin nojaavaa legitimitettiä.

---

⁶⁰⁵ Yeltsin 1993c.

⁶⁰⁶ Yeltsin 1997a.

⁶⁰⁷ Yeltsin 1994 .

⁶⁰⁸ Yeltsin 1994.

⁶⁰⁹ Ks. esim. El'cin 2000, 202–203, 296.

⁶¹⁰ Jeltsinin (El'cin 2000, 135) mukaan kohdistettu informaatiokampanja Yhdysvalloissa sai tavaliset amerikkalaiset uskomaan, että Venäjä oli bandiittien ja korruptoituneiden ihmisten maa.

⁶¹¹ Ks. esim. El'cin 2000, 134; Ks. myös Jeltsin 1994, 404.

Jeltsinin politiikkaa on tulkittava Neuvostoliiton romahdusta seuranneiden poliittisen epävarmuuden olosuhteiden valossa. Jeltsin kuvaili näitä olosuhteita. Hänen mukaansa Venäjä joutui muutoksen jälkeen hyvin vaikeisiin olosuhteisiin. Osa ihmisistä ei kyennyt löytämään tietään uuteen elämään, ja jotkut etsivät tietä edelleen. Osa reformeistakin oli kaukana ihanteellisista ja eteni epätasaisella nopeudella, eikä normaalia auktoritatiivista vertikaalista johtajuutta ollut vaikeiden taloudellisten muutosten toimeenpanemiseksi. Lisäksi finanssijohtajien joukot painuivat maan alle ja käynnistivät sissisodan.

Jeltsinin poliittisia olosuhteita koskevan kritiikin mukaan *laillistettu anarkia* oli sopiva termi kuvaamaan Venäjää, jossa olivat kaikki tarvittavat rakenteet mutta ei järjestystä⁶¹². Tämän järjestyksen tulisi Jeltsinin mukaan pohjautua voimankäytön sijasta älylle. Hänen mukaansa yhteiskuntaa uhkaavat laittomuudet olivat todellinen epidemia, kuten hiljainen vallankumous⁶¹³. Tämä viittasi Jeltsinin järjestyssä siihen, että poliittiselle areenalle oli noussut muita valtakeskuksia⁶¹⁴ ja epävirallisia johtajia⁶¹⁵, jotka ajoittain presidentin selän takana toimimalla rapauttivat tämän legitimitettä ja tekivät poliittisia sopimuksia ohi virallisten käytäntöjen. Jeltsin kuvaili Boris Berezovskin toimia siten, että tämän kädenjälki näkyi kaikissa Kremlin tekemissä päätöksissä, ja riippumatta siitä, kenet virallinen presidentti nimitti tai erotti, he kaikki mainitsivat aina Berezovskin nimen. Jeltsin kysyi, kuka loi Berezovskille mysteerisen harmaan eminenssin auran, ja vastasi, että Berezovski itse.⁶¹⁶

Mustelmissaan Jeltsin ei tuominut Berezovskia. Sisäpoliittisella kentällä ilmeni myös muita ei-legitiimejä valtakeskuksia, esimerkiksi oligarkkeja⁶¹⁷ ja muutamia voimamieshahmoja⁶¹⁸. Jeltsinin näkökulmassa uuteen Venäjään ilmaantui uusi valtarakenne turvallisuusjoukkojen ja armeijan fuusioitumisesta⁶¹⁹. Jeltsinin ajattelussa kaiken takana oli jonkinlainen abstrakti systeemi, joka kykeni aiheuttamaan positiivisia tai negatiivisia seurauksia, rangaistuksia tai palkintoja poliittisille toimijoille⁶²⁰. Tämä systeemi edusti hänen

---

⁶¹² Jeltsin 1994, 15.

⁶¹³ Ks. esim. El'cin 2000, 198.

⁶¹⁴ Ks. esim. El'cin 2000, 94–95, 215.

⁶¹⁵ Jeltsin (1994, 266) määritteli esimerkiksi Juri Skokovin ”varjopääministeriksi”.

⁶¹⁶ El'cin 2000, 98.

⁶¹⁷ Ks. esim. El'cin 2000, 94.

⁶¹⁸ Ks. esim. El'cin 2000, 69.

⁶¹⁹ Jeltsin 1994, 65.

⁶²⁰ Ks. esim. Jeltsin 1994, 29.

mukaansa neuvostoperinnettä. Keskeisinä sisäpoliittisina vastustajinaan Jeltsin piti Kansallista pelastusrintamaa ja kommunisteja⁶²¹, joista erityisesti ensimmäinen oli konkreettinen uhka valtiolle. Myös kommunistit yrittivät hänen mukaansa horjuttaa presidenttiä kaikin keinoin.⁶²²

Usein Jeltsin käytti poliittisessa argumentaatiossaan *perhe*-terminologiaa viitaten omaisiin, verisiteisiin ja sukulaisiin⁶²³. Lisäksi hän korosti sisäpoliittisella ja kansainvälispoliittisella areenalla oli tärkeää samoin ajatteleva, samanlainen mielenlaatu sekä se, että oltiin samaan muottiin valettuja⁶²⁴. Sisäpolitiikassa Jeltsinin omaksi joukkueeksi muodostui ryhmä, jonka sisäpoliittiset opponentit nimittivät Jeltsinin *Perheeksi*. Termivalinta saattoi heijastaa presidentin kritisoitua tapaa yhdistää politiikka ja yksityiselämä. Jeltsinin mukaan hänen *Perheensä*⁶²⁵ oli kuitenkin laaja, yhteen sitoutunut ja hyvin koordinoitunut joukkue, joka analysoi maan tilannetta ja suunnitteli mekanismeja vaikuttaakseen yleiseen mielipiteeseen⁶²⁶.

3.3.3 KOHTI UUTTA DEMOKRAATTISTA MAAILMAJÄRJESTYSTÄ

Jeltsinin diplomatia ilmeni henkilöiden välisenä ja vapaamuotoisena, samoin kuin hänen sisäpolitiikan teon tyylinsäkin⁶²⁷. Jeltsinin järkeilyn mukaan mitä rennommassa ja ystävällisemmässä ilmapiirissä kokoukset pidettiin, sitä turvatumia olisivat Venäjän kansainvälispoliittiset suhteet. Venäjän presidentti Jeltsinin, Saksan liittokansleri Helmut Kohlin ja Ranskan presidentti Jacques Chiracin väliset erityiset suhteet, *troika*, olivat Jeltsinille merkityksellisiä⁶²⁸. Jeltsin suhtautui varauksellisemmin englantia puhuvaan yhteisöön ja joihinkin muihin poliittisiin johtajiin, etenkin atlanttisen yhteisön edustajiin, jotka edustivat hänen näkökulmastaan toista mielenlaatua ja sukupolvea.⁶²⁹ Toisaalta Jeltsin loi henkilökohtaisia suhteita⁶³⁰ myös esimerkiksi Yhdysval-

---

⁶²¹ Jeltsinin (1994, 355) mukaan oli pelottavaa ajatella, millaiseksi maailma muuttuisi, jos Venäjällä tulisivat valtaan 90-luvun Korkeimman neuvoston tyyppiset uskonnolliset.

⁶²² Ks. esim. El'cin 2000, 72.

⁶²³ Ks. esim. El'cin 2000, 33.

⁶²⁴ Ks. esim. El'cin 2000, 142, 147, 148.

⁶²⁵ Jeltsin itse kritisoi ”Perhe”-termin käyttöä sen negatiivisessa merkityksessä, ks. esim. El'cin 2000, 216–217.

⁶²⁶ El'cin 2000 216, 217.

⁶²⁷ Ks. esim. El'cin 2000, 147, 152.

⁶²⁸ Ks. esim. El'cin 2000, 33.

⁶²⁹ Ks. esim. El'cin 2000, 142, 148, 149.

⁶³⁰ Yeltsin 1993b.

tojen presidentteihin George Bushiin ja Bill Clintoniin. Tämä näkyi siinä, miten Jeltsin sekä vetosi johtajiin saadakseen tukea sisäpoliittisille reformeille, sekä termeissä, joita hän käytti. Jeltsin korosti ulkomaisen tuen merkitystä Venäjän sisäpoliittiselle muutokselle:

*”Venäjän kompleksisten muutosten kriittisissä tilanteissa te olette olleet kanssamme. Kehotan teitä ymmärtämään aikamme kompleksista tilannetta maassamme. Toimenpiteet, joita minun on pakko tehdä Venäjän federaation presidenttinä, ovat ainoa keino suojella demokratiaa ja vapautta Venäjällä, reformien ja toistaiseksi heikkojen markkinoiden puolustamiseksi.”*⁶³¹

Jeltsinin uskomuksissa toimenpiteitä tarvittiin Venäjän ja koko maailman suojaamiseksi Venäjän valtion katastrofaaliselta romahdukselta: anarkian valalta maassa, jolla on huikea ydinasearsenaali⁶³². Jeltsinin käyttämässä terminologiassa puolestaan viitattiin Yhdysvaltoihin ja länteen partnereina ja liittolaisina⁶³³. Jeltsin viittasi myös presidentti Bushiin ystävänä⁶³⁴. Jeltsinin mukaan maiden väliset suhteet rakentuisivat tulevaisuudessa suoruuden, avoimuuden ja rehellisyyden pohjalta.⁶³⁵

Kävi kuitenkin ilmi, että kylmän sodan perinne vaikutti Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteisiin. Jeltsinin mukaan kyseessä oli valtava yhteisen epäluottamuksen painolasti ja mitä merkittävin suurvaltojen välinen kuilu⁶³⁶. Lähtökohdasta huolimatta Jeltsinin mukaan oli kehittynyt uusi aikakausi. Oltiin luomassa perusteita uudentyypisille valtioiden välisille suhteille. Tämä koski esimerkiksi Eurooppaa. Tehtiin tulevaisuutta koskevia päätöksiä: millä tavalla ja miten ”maanosamme” astuu uudelle vuosituhannelle.⁶³⁷ Presidentti Jeltsinin lausunnon mukaan Venäjän itsenäinen politiikka alkoi lännen kanssa:

”Venäjän itsenäinen politiikka alkoi lännen kanssa. Se alkoi Yhdysvaltojen kanssa, ja me koemme, että se oli oikeutettua. Meidän oli säädettävä keskeiset perustukset, mikä tarkoittaa sitä, että valmistellaan sopimus stra-

---

⁶³¹ Yeltsin 1993c.

⁶³² Yeltsin 1993c.

⁶³³ Ks. esim. El'cin 2000, 135; Yeltsin 1992.

⁶³⁴ Yeltsin 1994.

⁶³⁵ Yeltsin 1994.

⁶³⁶ Yeltsin 1992a.

⁶³⁷ Yeltsin 1997b.

*tegisten ydinaseiden globaalin tason vähennyksistä ja eliminoinnista, joiden pohjalta olisi myöhemmin helpompi rakentaa suhteita minkä tahansa valtion kanssa, oli se sitten lännessä, idässä, Euroopassa tai Aasiassa.”*⁶³⁸

Ideologiset doktriinit eivät enää ohjanneet Venäjän ulkopoliitiikkaa, vaan perustavanlaatuiset periaatteet olivat selvät: demokratia, ihmisoikeudet ja ihmisten vapaus sekä lailliset ja moraaliset arvot. *Jeltsinin Venäjä ilmaisi tuksensa Yhdistyneiden kansakuntien pyrkimyksille vahvistaa globaalia ja alueellista vakautta sekä uuden demokraattisen maailmajärjestyksen rakentamista, joka nojasi kaikkien valtioiden, niin suurten kuin pienten, tasaveroisuudelle.* Maailmassa tuli vahvistaa laillisuusperiaatetta ja tätä kautta kansainvälisen tuomioistuimen asemaa kansainvälisten kriisien ratkaisemiseksi. Jeltsinin uskomuksissa kansainvälinen yhteisö kokisi Venäjän tasaveroisena jäsenenä kansainvälisissä suhteissa, pysyvänä turvallisuusneuvoston jäsenenä ja vakaana vapauden, demokratian ja humanismin puolustajana.⁶³⁹

Jeltsin argumentoi poliittisissa puheissaan konditionaalissa, miten asioita tulisi tehdä, muuttaa tai parantaa, mutta hän itse ei julkilausumissaan varsinaisesti tarjonnut eksplisiittisiä tiekarttoja tai konkreettisia neuvoja, miten toimia. Poliittisen epävarmuuden olosuhteissa tiekarttoja tuottivat hallituksen sisäiset ja ulkopuoliset toimijat. Esimerkiksi voidaan nostaa Venäjän ensimmäisen ulkopoliittisen ja -kansallisen turvallisuuden doktriinin laillistamisprosessit sekä kriittisen opposition pyrkimys vaikuttaa valtiolliseen politiikkaan kolmella strategiallaan Venäjää varten. Virallisessa doktriiniprosessissa avainhahmoja olivat muun muassa ulkoministerit Andrei Kozyrev⁶⁴⁰ ja Juri Skokov⁶⁴¹ ja sittemmin Jevgeni Primakov⁶⁴².

Jeltsin kuvaili, kuinka Kozyrevin oli luotava Venäjän rauhanomaisen diplomatian malli ja kuinka Neuvostoliiton ulkoasiainministeriö oli luotava uudelleen kokemuksen, koulukunnan ja diplomatian perinteet säilyttäen⁶⁴³. Epävirallisempina hahmoina on esiin nostettu epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston johtaja Sergei Karaganov⁶⁴⁴ sekä sittemmin niin kutsutun *Perheen* jäseniä. Tiekarttojen mukaan eteneminen osoittautui kuitenkin

---

⁶³⁸ Crow 1993c, 52; Crow 1993a, 76; Crow 1994, 1–2. Ref. Jeltsin: ”Russia’s Independent Foreign Policy”, 25.1.1993 Russian Television; ks. myös Yakushkin 1993, 8.

⁶³⁹ Yeltsin 1992a.

⁶⁴⁰ Ulkoministeriön ensimmäistä ulkopoliittisen konseptin luonnosta eli niin kutsuttua Kozyrev-doktriinia ei koskaan sellaisenaan laillistettu.

⁶⁴¹ Juri Skokovin mukaan nimettiin Venäjän ensimmäinen kansallisen turvallisuuden doktriini.

⁶⁴² Kozyrevin jälkeen ulkoministeriksi valitun Primakovin katsantokantana pidetään niin kutsutua rationaalista pragmatismia.

⁶⁴³ Jeltsin 1994, 224–225.

⁶⁴⁴ Epävirallisen ulko- ja puolustuspoliittisen neuvoston puheenjohtaja.

hankalaksi toimijoiden välisten valtataistelujen tai instituutioiden toimialojen päällekkäisyyksien vuoksi.

Jeltsinin kansainvälispoliittista ympäristöä koskevissa strategisissa uskomuksissa korostettiin kollektiivista turvallisuusjärjestelmää ja maailman hallitsemisen mallia, joihin tuli sisältyä sanktioita, mikäli kansainvälistä lakia rikkottiin. Tämän kaltaisen uuden vision maailmanpolitiikasta mahdollisti Venäjän uusi politiikka. Jeltsinin mukaan Venäjä oli aina kuulunut läntiseen siviilisaatioon⁶⁴⁵, minkä takia minkäänlainen eristys ei ollut mahdollista. Venäjä oli Jeltsinin uskomuksissa valmis osallistumaan yleiseurooppalaisen kollektiivisen turvallisuusjärjestelmän rakentamiseen yhteisten demokraattisten arvojen pohjalta⁶⁴⁶. Tärkeintä oli, että luotiin suurempaa Eurooppaa, koska näin kyettiin takaamaan sen rauhanomaisuus ja turvallisuus. Oli mahdotonta luoda turvallisuutta vain yhdelle valtiolle. *Turvallisuus oli Jeltsinin mukaan vakaata ja luotettavaa, kun se oli sama kaikille ja jakamatonta.*⁶⁴⁷

Teesi samasta ja jakamattomasta turvallisuudesta liittyi Jeltsinin argumentaatioissa Naton kylmän sodan jälkeiseen rooliin. Perustavanlaatuinen Venäjän ja Naton välinen sopimus⁶⁴⁸ solmittiin tavoitteena määritellä osapuolten väliset uudet suhteet Euroopan suojaamiseksi uudelta konfrontaatiolta uuden, reilun ja vakaan partneruuden pohjalta, joka huomioi kaikkien allekirjoittajavaltioiden turvallisuusintressit. Jeltsinin mukaan sopimusneuvottelut olivat kylmän sodan jälkeisen aikakauden vaikeimmat, koska venäläisen osapuolen tehtävänä oli varmistaa maansa intressit sekä luoda perusta rakentavalle yhteistyölle Naton kanssa. Sopimuksen vaikeat kysymykset käsittelivät ydinaseiden roolia, mantereella olevaa aseistusta ja Naton taistelujoukkojen pysyvää sijoittumista Venäjän rajojen läheisyyteen. Jeltsinin tulkinnassa sopimukseen päästiin siitä, ettei osapuolten turvallisuusintressejä vahingoiteta. Jeltsinin uskomuksissa sopimuksen laatiminen ei muuttanut negatiivista suhtautumista Naton laajenemista kohtaan. Sopimuksen myötä laadittava neuvottelujen ja yhteistyön mekanismi mahdollisti Jeltsinin näkemysten mukaan tasaveroisen osapuolten intressejä koskevan keskustelun.⁶⁴⁹

Jeltsinin rationaliteetissa Natosta oli kuitenkin tulossa Venäjään kohdistuvan poliittisen painostuksen väline⁶⁵⁰. Tämän ongelman ratkaisemiseksi Jeltsin näki kaksi vaihtoehtoa, joista ensimmäinen oli Venäjän integroituminen Natoon, jolloin Venäjästä tulisi eurooppalaisen turvallisuuden tasaveroinen

---

⁶⁴⁵ Ks. myös Jeltsin 1994, 226–227.

⁶⁴⁶ Yeltsin 1992a.

⁶⁴⁷ Yeltsin 1997b.

⁶⁴⁸ Founding Act -- the Founding Act on Mutual Relations Cooperation and Security.

⁶⁴⁹ Yeltsin 1997b.

⁶⁵⁰ Yeltsin El'cin, 349.

kumppani. Toinen vaihtoehto olisi se, että Venäjä rakentaisi uuden vahvan puolustusjärjestelmän rajoilleen, mikä tulevaisuudessa tarkoittaisi Venäjän korkealla hinnalla vuokraamia sotilastukikohtia Ivy-maissa. Yleisesti Ivy-politiikka oli Jeltsinille kompromissipolitiikkaa, koska Venäjällä ei ollut tarvetta päätyä konfrontaation tilanteisiin⁶⁵¹.

Jeltsinin mukaan hän toi kansainväliseen politiikkaan uutena käsitteenä multipolaarisen, moninapaisen maailman⁶⁵². Hänen mukaansa myös muut valtiot, kuten Kiina ja Ranska, alkoivat viehättyä ideasta⁶⁵³. Moninapaisuuden ideaa alettiin peilata Yhdysvaltojen johtamaa yksinapaisuutta ja Pohjois-Atlantin solidaarisuutta vastaan, mikä sittemmin kulminoitui Kosovon kriisissä. Jeltsinin uskomuksissa Kosovon kriisissä oli kyse siitä, että amerikkalaiset pyrkivät stimuloimaan Pohjois-Atlantin solidaarisuutta kaikin keinoin. He myös kokivat kylmän sodan jälkeisen arvomaailman kriisin uhkaksi. Jeltsinin viitekehyksessä amerikkalaiset pelkäsivät eurooppalaisen taloudellisen, poliittisen ja moraalisen itsenäisyyden vahvistumista. Jeltsinin korosti, että kyseessä oli hänen henkilökohtainen näkemyksensä asioiden kulusta, eikä hän pyrkinyt tyrkyttämään näkemystään kenellekään, mutta myös tämä näkökulma Kosovon kriisiin tulisi huomioida.⁶⁵⁴

Jeltsin liitti Kosovon kriisiin myös muutamia perustavanlaatuisia kysymyksiä, jotka osoittautuivat akuuteiksi venäläisnäkökulmalle: *mikä taho määrää maailmanlaajuisen strategian tai sanelee pelisäännöt kaikille valtioille ja mikä taho on kykenevä ratkomaan kansainvälisiä ongelmia ja samanaikaisesti huomioimaan kaikkien valtioiden intressit*⁶⁵⁵? Jeltsinin Venäjän tulevaisuutta koskevissa strategisissa uskomuksissa Venäjä olisi osa yhdistynyttä Eurooppaa. Venäjällä ei olisi sotilaallista ylivoimaa eikä sen armeijaa sijaitisi maan rajojen ulkopuolella.⁶⁵⁶ Venäjän diplomatiakaan ei rakennettaisi voiman käytön pohjalta, vaan se olisi rauhanomaista. Ideologisen neuvostopolitiikan jälkeisen uuden diplomatian rakentaminen annettiinkin alun perin länsimyrönteisen ulkoministeri Kozyrevin tehtäväksi⁶⁵⁷.

Presidenttikautensa alussa Jeltsin oli vakuuttunut siitä, että Neuvostoliiton purkaminen oli tarpeen, eikä tilanteesta aiheutunut perustavanlaatuisia vahinkoa, koska entiset tasavallat liittyisivät yhteen vapaaehtoisuuden pohjalta.

---

⁶⁵¹ Ks. esim. El'cin 2000, 248.

⁶⁵² El'cin 2000, 163–164, 349. Jeltsinin (2000, 160–161) mukaan Kiina oli astumassa moninapaiseen maailmaan.

⁶⁵³ Ks. esim. El'cin 2000, 160–161.

⁶⁵⁴ El'cin 2000, 258.

⁶⁵⁵ Ks. esim. El'cin 2000, 164.

⁶⁵⁶ El'cin 2000, 349.

⁶⁵⁷ Ks. Kozyrevin roolista esim. Pursiainen, C. & Semtshenko, A. (1995).

Vaikutti kuitenkin siltä, että Ivy-alueen kehitys tai Tšetšenian tilanne jossain määrin yllätti Jeltsinin⁶⁵⁸, sillä hän ihmetteli joissain Ivy-huippukokouksissa ilmenneitä venäläisvastaisia kannanottoja⁶⁵⁹. Presidentin uudenvuoden puheessa⁶⁶⁰ 30.11.1992 Jeltsin kuvaili Venäjän kansainvälispoliittista positiota:

”Meillä on paljon yhteistä Ivy-maiden, Baltian tasavaltojen ja Georgian kanssa, ja me tulemme vääjäämättömästi tekemään läheistä yhteistyötä.

Tästä huolimatta me tulemme muistamaan sen faktan, että miljoonat maanmiehemme asuvat näissä valtioissa. On Venäjän sekä venäläisen poliittisen johdon oikeus ja velvollisuus suojella heidän intressejään. Kuka tietää, kenties jonain päivänä kansamme solmivat läheisemmät siteet. Muttei koskaan enää tule olemaan väkivaltaa tai alistamista maidemme välillä.

*Venäjän historian imperialistinen vaihe on päättynyt.”*⁶⁶¹

Jeltsinin uskomuksissa Ivy-valtioilla oli tasavertaiset suhteet Venäjän kanssa, imperialistinen perinne kuului historiaan⁶⁶². Valtiot liittyivät yhteen täyden tasavertaisuuden ja vapaan tahdon sekä inhimillisten suhteiden pohjalta⁶⁶³. Hänen mukaansa Venäjä kuitenkin puolustaa venäläisten intressejä⁶⁶⁴. Jeltsinin uskomuksissa Venäjä ymmärsi vastuunsa Ivy-alueesta maailmanlaajuisen vakauden lähteenä⁶⁶⁵. Tämä Venäjän erityisrooli näyttäytyi Jeltsinin lausunnossa⁶⁶⁶, joka julkaistiin 1.3.1993:

*”Venäjällä on edelleen elintärkeä intressi kaikkien aseellisten konfliktien lopettamisessa (tauossa) entisen Neuvostoliiton alueella. Lisäksi kansainvälinen yhteisö yhä enemmän tiedostaa meidän maamme erityisen vastuun tässä vaikeassa kysymyksessä. Uskon, että aika on kypsä sille, että arvovaltaiset kansainväliset organisaatiot, mukaan lukien Yhdistyneet kansakunnat, myöntävät Venäjälle erityiset toimivaltuudet rauhan ja vakauden taakajana toimimiseksi tällä alueella.”*⁶⁶⁷

---

⁶⁵⁸ Ks. esim. El'cin 2000, 54.

⁶⁵⁹ Jeltsinin (1994, 230–231) viitekehyksessä Ivy-aluetta leimasi ”henkinen veljeys”.

⁶⁶⁰ Ks. myös Baev 1998, 214.

⁶⁶¹ Lough 1993, 29 referoi Jeltsiniä (Yeltsin: New Years Message, RTV).

⁶⁶² Yeltsin 1991.

⁶⁶³ Yeltsin 1992a.

⁶⁶⁴ Yeltsin 1991.

⁶⁶⁵ Yeltsin 1992a.

⁶⁶⁶ Ks. myös Baev 1998, 214.

⁶⁶⁷ Baev 1996, 151, referoi Jeltsiniä (Yeltsin: ”Russia’s Special role”, ITAR-TASS, 1, March 1993; ks. myös Crow 1993a, 61).

Jeltsinin uskomuksissa Venäjän passiivisuus intressiensä puolustamisessa päättyisi⁶⁶⁸. Venäjä ei ollut Euroopassa vieras vaan yhteisön täysivaltainen jäsen. Jeltsinin mukaan Venäjä vaatisi tasaveroisuutta Yhdysvaltoihin nähden ja varoitti Natoa laajenemasta itään ilman sen hyväksyntää. Jeltsin myös korosti, että Venäjä lopettaisi yksipuolisten myönnytysten tekemisen⁶⁶⁹. Entiset neuvostotasavallat olivat jeltsiniläisessä viitekehyksessä kompastuskiviä, koska Nato ja muut yrittivät irrottaa tasavaltoja Venäjästä. Tilanteesta huolimatta oli osallistuttava täysipainoisesti poliittisiin neuvotteluihin, eikä eristämistä tullut sallia missään olosuhteissa. Samanaikaisesti uusia alueellisia kollektiivisia turvallisuusjärjestelmiä alettiin kehittää esimerkiksi Kiinan kanssa⁶⁷⁰.

Jeltsinin arvion mukaan yhteiskunnan mielialassa jatkuvasti nousussa olevina arvoina olivat tasapaino, tiukkuus, vakaus ja konservatiivisuus⁶⁷¹. Hän korosti, että valtion keskeinen funktio oli auttaa ihmisiä elämään omaa elämäänsä⁶⁷². Todellisen demokratian realisoituminen oli sukupolvien asia, realiteetti, joka toteutuisi uusien sukupolvien myötä. Jeltsinin mukaan Venäjän hallitus tarvitsi kylmäpäisiä, pragmaattisia, rationaalisesti ajattelevia, tietyn-tyyppisiä ihmisiä, joilla oli vahva tahto, jotka olivat kykeneviä työntekoon ja älykkäitä ja joiden peruslähtökohtana oli elämisen mahdollisuuksien varmistaminen.⁶⁷³ Luopuessaan lopullisesti poliittisesta vallasta vuoden 1999 lopussa Jeltsin määritteli teesinsä Venäjää varten:

*”Näin, että minun oli tehtävä tämä. Venäjän tulee astua uudelle vuositu-
hannelle uusien poliitikkojen, uusien kasvojen, uusien ihmisten kanssa,
jotka ovat älykkäitä, vahvoja ja energisiä, kun meidän, jotka olemme olleet
vallassa useita vuosia, täytyy lähteä... Venäjä ei koskaan käänny taakse-
päin: se jatkaa kulkuaan kohti tulevaisuutta. Minun ei pidä seistä tuon loo-
gisen edistyksen tiellä.”*⁶⁷⁴

Mieluisan poliittisen seuraajan, *poliittisen kisällin*, perinne ilmeni Venäjän politiikassa Jeltsinin julkilausudessa kantansa Vladimir Putinin puolesta. Hän korosti Venäjän kansan viisautta tehdä oikea valinta maaliskuussa 2000⁶⁷⁵. Jeltsinin uskomuksissa Venäjä oli suuri valtio, joka tulisi hyväksyä G-7:n jäse-

---

⁶⁶⁸ Viitaten Bosnia-Herzegovinaa koskevaan aloitteeseen.

⁶⁶⁹ Yeltsin Speech: The Answer to Russian Woes Is Strong State February 25, 1994.

⁶⁷⁰ Ks. myös esim. El'cin 2000, 164.

⁶⁷¹ Ks. esim. El'cin 2000, 354.

⁶⁷² Ks. esim. El'cin 2000, 353–354.

⁶⁷³ Ks. El'cin 2000 ja Jeltsin 1994.

⁶⁷⁴ Yeltsin 1999.

⁶⁷⁵ Yeltsin 1999.

neksi, ei köyhänä maalaisserkkuna, vaan yhtenä maailman johtavista valtioista. Venäjän valttina olivat mittavat kansalliset energiavarat.⁶⁷⁶ Jeltsinin uskomuksissa uuden vuosituhannen vaihteessa Venäjälle oli avautunut aidosti historiallinen mahdollisuus olla vapaa, kukoistava ja ylpeä ja tulla yhdeksi maailman johtavista valtioista.⁶⁷⁷ Optimismistaan huolimatta Jeltsin kuvaili valtakausiensa jälkeen jättämää epäsuhtaa toivottujen olosuhteiden ja vallitsevien olosuhteiden välillä:

*”– sanoessani, että loikkaisimme harmaasta, pysähtyneestä totalitaristisesta menneisyydestä valoisaan, kukoistavaan ja sivistyneeseen tulevaisuuteen. Uskoin tuohon unelmaan, uskoin, että voisimme kuroa eron kiinni yhdellä hypyllä. Sitä emme tehneet. Olin liian naiivi joissain asioissa, ja ongelmat osoittautuivat odotettua suuremmiksi. Me kynsimme läpi virheiden ja epäonnistumisten. Useat ihmiset traumatisoituivat kumousten aikoina.”*⁶⁷⁸

3.3.4 YHTEENVETO JELTSININ POLIITTISESTA MAAILMANKATSOMUKSESTA 1992 – 1999

3.3.4.1 Presidentti Jeltsinin filosofisten, instrumentaalien ja strategisten uskomusten taulukko

Seuraavassa taulukossa 7 määritellään presidentti Jeltsinin poliittisen uskomusjärjestelmän eli operationaalisen koodin ja strategisten uskomusten pääpiirteet. Taulukon esittelyn jälkeen näitä uskomuksia tarkastellaan kohta kohdalta.

---

⁶⁷⁶ Yeltsin El'cin, 137.

⁶⁷⁷ Yeltsin 1992a.

⁶⁷⁸ Yeltsin 1999.

Taulukko 7. Presidentti Jeltsinin poliittinen uskomusjärjestelmä

<i>Filosofisten ja instrumentaalien Uskomusten tiivistelmä</i>	<i>Strategisten uskomusten tiivistelmä</i>
<p>Filosofiset uskomukset (P):</p> <p><i>Politiikka on mahdollisuuksien taidetta</i></p> <p>P – 1: Poliittinen universumin luonne on jakautunut</p> <p>P – 2: Optimismia olosuhteiden rajoissa</p> <p>P – 3: Kompromissit tapahtuvat olosuhteiden kanssa</p> <p>P – 4: Venäjän ohjaaminen demokratian polulle</p> <p>P – 5: Irrationaalinen elementti ”kohtalo” politiikassa</p> <p>Instrumentaalit uskomukset (I):</p> <p><i>Reformit, kehitys, vakauden takeena</i></p> <p>I – 1 Johtajakeskeinen ja henkilöiden välinen</p> <p>I – 2 Henkilökohtaisten suhteiden kautta; mielenlaatu, sukupolvet, uusi aikakausi</p> <p>I – 3 Itsearviointi, tasapainottelu, henkilöshakki, kaksoispeli</p> <p>I – 4 Itsearviointi, tasapainottelu, henkilöshakki, kaksoispeli</p> <p>I – 5 Metodeina: kaksoispeli, pilari 1 (viitteitä 2, 3) [kompromissit, neuvottelut, sopimukset, henkilösuhteet]</p>	<p>SU 1. Strategiset uskomukset valtioiden välisestä dynamiikasta:</p> <p><i>Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta keinona moninapaisuus</i></p> <p>SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta:</p> <p><i>Venäjistä uuden maailman yksi johtajista keinona vahinkojen minimointi</i></p>

3.3.4.2 Presidentti Jeltsinin filosofisista uskomuksista

Filosofisille uskomuksille (P) annetun otsikon *Politiikka on mahdollisuuksien taidetta* mukaan presidentti Jeltsinille poliittinen universumi koostuu monenlaisista mahdollisuuksista. Tässä mielessä Jeltsiniä voidaan kuvailla optimistiksi.

P-1 Mikä on poliittisen universumin keskeinen luonne? Perustuuko poliittinen universumi ensisijaisesti harmoniaan vai konfliktiin? Minkälainen on poliittisten vastustajien perushuonne?

P-1: Poliittisen universumin luonne on jakautunut

Mahdollisuuksien taide viittaa osaltaan siihen, että politiikosta riippuu, minkälaisena poliittinen universumi näyttäytyy. Poliitiikka voi olla likaisten keinojen sävyttämää, ja se voi olla puhdasta. Nämä kaksi toimivat limittäin ja rinnakkain. Poliittinen universumi voi näin ollen olla sekä konfliktinomaista että harmonista. Jeltsinin ilmaisi olevansa myös kyyninen, mikä antaa viitteitä siitä, että politiikan perusluonne on pääasiassa konfliktinomaista, vaikka se voisi olla myös harmonista.

Jeltsinin viitekehyksessä poliittiset vastustajat olivat julmia ja petollisia juonittelijoita, mikä ilmeni epävirallisten valtakeskusten prosessissa. Sisäpolitiikassa kaikkien sodassa kaikkia vastaan tuli olla osittain poliittisten ratkaisujen suhteen ennustamaton ja poliittinen strategia materialisoitui osittain ihmisten välisten suhteiden pohjalta, joissain tapauksissa myös piilotettuun logiikan nojaten.

P-2 Kuinka todennäköisesti omia perusarvoja ja tavoitteita on mahdollista toteuttaa? Voiko tässä suhteessa olla optimistinen vai pessimistinen ja missä suhteessa yhtä ja missä suhteessa toista?

P-2: Optimismia olosuhteiden rajoissa

Presidentti Jeltsinin uskomuksissa omien arvojen ja tavoitteiden toteutuminen oli mahdollista. Optimismin ja pessimismin välinen suhde määrittyi olosuhteiden asettamissa rajoissa. Jeltsinin uskomuksissa perusarvot ja tavoitteet eivät realisoituneet hänen valtakautiensa aikana olosuhteiden asettamien rajoitusten vuoksi. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut, etteivät ne realisoituisi lainkaan, vaan pidemmällä ajanjaksolla, uusien poliittikkosukupolvien myötä.

P-3 Onko poliittinen tulevaisuus ennustettavissa? Missä mielessä ja miten laajasti?

P-3: Kompromissit tehdään olosuhteiden kanssa

Presidentti Jeltsinin uskomuksissa olosuhteet määrittelivät ne rajat, joissa poliittiset ideat toteutuisivat. Poliittisen tulevaisuuden ennustettavuuteen sisältyi näkemys kompromissien pakollisuudesta. Jeltsinin uskomuksissa kompromisseja oli tehtävä, ei kuitenkaan omien ideaalien kanssa, vaan olosuhteiden kanssa. Hänen uskomuksissaan vaikeat reformit määrittelivät poliittisen vakauden, ja vakaus loi pohjan reformien toteuttamiselle. Poliittinen ennustettavuus liittyi läheisesti tähän.

P-4 Kuinka paljon historiallista kehitystä on mahdollista kontrolloida tai hallita? Mikä on itsen rooli historian liikuttamisessa ja muokkaamisessa toivottuun suuntaan?

P-4: Venäjän ohjaaminen demokratian polulle

Presidentti Jeltsinin uskomuksissa hänen ansionaan oli johtaa Venäjä demokratian tielle, jota hän kuvaili tuskaisena kommunistisesta puolueesta irtautumisena. Jeltsinin demokraattinen Venäjä astui myös kansainvälispoliittisessa ympäristössä uuteen aikakauteen, jota Jeltsinin uskomuksissa leimasi uuden aikakauden tuoma uusi kansainvälinen järjestys. Historiallisen kehityksen kontrolli määrittyi näissä tekijöissä. Päätepisteen saavuttaminen, vahva Venäjä yhtenä maailman johtajista, jäi toteutumatta hänen valtakausillaan. Jeltsinin uskomuksissa Venäjä oli hänen myötävaikutuksellaan kuitenkin lähtenyt polulle, joka vei kohti toivottua päämäärää.

P-5 Mikä on sattuman rooli ihmisten välisissä suhteissa ja historiallisessa kehityksessä?

P-5: Irrationaalinen elementti ”kohtalo” kuuluu politiikkaan

Presidentti Jeltsinin uskomuksissa hänen poliittiseen uraansa liittyi kohtalon johdatusta, koska hän ei tietoisesti etsinyt valtion johtoon. Kun Jeltsin viittasi esimerkiksi reformien kohtaloon ja tätä kautta valtion poliittisen suunnan muokkautumiseen, hän saattoi uskoa siihen, että Venäjän romahtaminen olisi tosiasiallisesti mahdollista, ellei maa saisi myös länsimaiden tukea reformeille. Venäjän vakaa kehitys ei näin ollen ollut itsestäänselvyys, vaan siihen sisältyi myös kohtalon kosketuksen mahdollisuus.

3.3.4.3 Presidentti Jeltsinin instrumentaalisista uskomuksista

Kun tarkastellaan presidentti Jeltsinin instrumentaalisten uskomusten (I) pääpiirteitä, niitä heijastaa otsikko *Reformit, kehitys, vakauden takeena*. Tämä viittaa olosuhteiden asettamiin rajoituksiin poliittisen toiminnan keinoja valittaessa.

I-1 Mikä on paras lähestymistapa, kun valitaan päämääriä tai tavoitteita poliittista toimintaa varten?

I-1 Johtajakeskeinen ja henkilöiden välinen

Presidentti Jeltsinin uskomuksissa epävarmuuden olosuhteissa sekä maan poliittisen kulttuurin perinne huomioiden johtajakeskeisyys oli keino päämäärien ja tavoitteiden valitsemiseksi. Jeltsinillä oli uskomuksissaan merkittävä henkilökohtainen vastuu Venäjän politiikasta, eikä päätöksiä voinut tehdä ilman hänen henkilökohtaista osallisuuttaan. Toinen merkittävä piirre oli henkilökohtaisten suhteiden luominen niin sisä- kuin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

I-2: Kuinka toiminnan päämääriä tavoitellaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla?

I-2 Henkilökohtaisten suhteiden avulla: mielenlaatu, sukupolvet, uusi aikakausi

Presidentti Jeltsinin uskomuksissa toiminnan päämääriä sekä sisä- että ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tavoiteltiin pääasiassa henkilökohtaisten suhteiden avulla. Tämä toimintatapa oli näkyvissä siinä, kuinka presidentti Jeltsin loi henkilökohtaisia suhteita sisäpolitiikassa, jolloin keskeiseksi nousi Perheen käsite. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tukea sisäpoliittisille reformeille ja tätä kautta Jeltsinin politiikalle saatiin myös henkilökohtaisten suhteiden avulla. Keskeisiksi nousivat presidentin näkemykset osapuolten mielenlaadusta, sukupolvista sekä uudesta aikakaudesta.

I-3: Miten poliittisen toiminnan riskejä laskelmoidaan, kontrolloidaan ja hyväksytään? I-4: Millainen toiminnan ajoitus edistää parhaiten omien etuja?

I-3 ja I-4 Itsearviointi, tasapainottelu, henkilöshakki, kaksoispeli

Presidentti Jeltsinin uskomuksissa politiikan tekoon liittyi sekä strategisten että taktisten virheiden mahdollisuus. Jeltsin korosti, kuinka hän oli itse henkilökohtaisesti kaikkien poliittisten päätöstensä takana. Poliittisten olosuhteiden asettamat rajoitukset näkyivät siinä, kuinka valtiovallan instituutiot toimivat epätäydellisesti, ajoittain jopa vaarantaen valtion toimintakykyä. Jeltsinin taktiikkana näissä epävarmuuden olosuhteissa oli tasapainottelupolitiikka eli erilaisten poliittisten intressiryhmittymien yläpuolella ja sovittelijana toimiminen.

Samaa logiikkaa oli havaittavissa Jeltsinin esille nostamassa moninapaisuuden ideassa, joka kehittyi tasapainottelemaan Yhdysvaltojen johtamaa yksinapaista maailmaa. Niin kutsutun *kaksoispelin logiikka*⁶⁷⁹ nojasi tasapainotteluun. Yhtäältä oli edistettävä taloudellisia reformeja muun muassa läheisillä henkilösuhteilla maailman poliittisiin johtajiin, ja toisaalta oli huomioitava sisäpoliittisten konservatiivien vaatimukset, jotka koskivat kansallisen turvallisuuden kysymyksiä. Tapauskohtainen tasapainottelu näiden kahden suuntauksen välillä edusti poliittisen toiminnan riskien huomioimista ja erilaisten etujen edistämistä.

I-5: Mikä on erilaisten keinojen hyödyllisyys ja rooli omien intressien edistämisessä?

I-5 Metodina kaksoispele, jonka puitteissa kompromissit, neuvottelut, sopimukset, henkilösuhteet

Vaikka presidentti Jeltsinin uskomuksissa painottuivat sisä- sekä ulko- ja turvallisuuspolitiikan hyvät henkilösuhteet, hän korosti myös erilaisten kompromissien tekemisen tärkeyttä sisä- ja kansainvälispoliittisia neuvotteluja sekä sopimusten tekemistä. Jeltsinin uskomuksissa uudella aikakaudella oli luotava uusia tapoja tehdä politiikkaa. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tämä näkyi pääasiassa kompromissi- ja neuvottelustrategioina Venään länsisuhteissa, mikä ei kuitenkaan, etenkin vuoden 1992–1993 tapahtuneen poliittisen muutoksen jälkeen, tarkoittanut pelkkää mukautumista, joka viittaa vastustajan toimintaan mukautumiseen, vastustajan toiminnan lievennyttämiseen tai helpotuksiin ja kompromisseihin. Jeltsinin sisäpoliittinen tasapainottelu näkyi kaksoispelissä⁶⁸⁰, tasapainotteluna länsimyynteisten ja konservatiivisempien poliittisten koulukuntien välillä.

3.3.4.4 Presidentti Jeltsinin strategisista uskomuksista

Analyysissä näkyvät seuraavat presidentti Jeltsinin strategisten uskomusten elementit:

SU 1. Strategiset uskomukset valtioiden välisten suhteiden dynamiikasta: uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta

---

⁶⁷⁹ Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

⁶⁸⁰ Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

Presidentti Jeltsinin strategisten uskomusten ydin, joka koskee kansainvälisten suhteiden dynamiikkaa, liittyi uuden aikakauden mukanaan tuomiin olosuhteisiin. On huomattava, että vuosien 1992–1993 aikana tapahtuneen perustavanlaatuisen muutoksen yhteydessä myös presidentti Jeltsinin uskomuksissa saattoi tapahtua muutos. Uusi Venäjä oli osa uudesti muodostuvaa yhteistä eurooppalaista turvallisuusaluetta. Turvallisuuden tuli olla jakamatonta ja samaa kaikille, mikä viittasi Naton rooliin Euroopassa. Nato oli samanaikaisesti partneri ja kylmän sodan jäännös. Venäjä oli tasaveroisen jäsenen maailman yhteisössä. Myös Ivy-valtiot olivat Venäjän kanssa Jeltsinin uskomuksissa pohjimmiltaan tasaveroisia. Vaikka uudessa demokraattisessa maailmanjärjestyksessä tasaveroiset valtiot olivat vuorovaikutuksessa keskenään lähtökohtaisesti yhteistyötä tehden, liittyi Jeltsinin uskomuksiin *suurvallan logiikka*, mikä ilmeni johtajuuden määreenä suhteessa tasaveroisiin valtioihin.

SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta: Venäjästä yksi uuden maailman johtajista

Etenkin perustavanlaatuisen politiikan muutoksen (1992–1993) jälkeen ilmeni Jeltsinin uskomuksissa Venäjän positiota koskevia muokkauksia. Venäjästä oli tultava yksi uuden maailman johtajista. Tämä positio liittyi kahteen prosessiin: (a) uuteen maailmaan ja sen järjestyksen sekä (b) johtajuusrooliin. Uudessa maailmassa alettiin luoda uusia liittolaisjärjestelyjä, esimerkiksi Kiinan kanssa. Uusi maailma olisi moninapainen. Uudessa maailmassa Venäjä kantoi johtajan vastuuta Ivy-alueen turvallisuudesta ja vakaudesta, koska se oli yksi uuden maailman keskuksista. Uudessa maailmassa olisi näin ollen uusia johtajia ja uusia seuraajia. Näiden näkökohtien myötä yksipuolisten myönnöstysten aika oli ohi ja Venäjä alkaisi puolustaa omia intressejään. Presidentti Jeltsinin uskomuksissa tämä ilmeni kysymyksinä, minkälaisia olisivat maailmanlaajuiset pelisäännöt ja kuka niitä saneli ja kuka varmistaisi niiden noudattamisen.

Presidentti Jeltsinin uskomuksista on löydettävissä viitteitä kolmesta niin kutsutusta *ulko- ja turvallisuuspolitiikan pilarista*. Ne viittaavat analyysissa tehtyihin havaintoihin tavoista, joilla Venäjä toimii kansainvälispoliittisessa ympäristössä. Nämä pilarit edustavat presidenttien uskomusanalyysin ja kontekstianalyysin välistä liittymäpintaa⁶⁸¹.

---

⁶⁸¹ Ks. Kuviot 21 ja 22.

*Vahinkojen minimointi*⁶⁸² liittyi Venäjän kyvyttömyyteen estää Naton laajeneminen ja niihin optioihin, joita sille jäi, esimerkiksi entisten neuvostotasavaltojen jäsenyyksien ulos sulkeminen, jäsenyyksiprosessien hidastaminen vuosilla sekä Brysselin kanssa tehtävän sopimuksen käyttäminen oman turvallisuuden parantamiseksi⁶⁸³. Käsitettä vahinkojen minimointi, pilarina 1, on tässä tutkimuksessa hieman laajennettu kattamaan tietynlaista yleistä venäläistä toimintatapaa, joka on määritelty negatiiviseksi, puolustukselliseksi joustavuudeksi Venäjän kansainvälisessä toiminnassa. Sen avainelementeiksi on nostettu kansallisiin etuihin ja kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvien uhkien torjuminen. Pilarin avainsanana on näin ollen estäminen tai torjunta.

Kyseinen strategia suuntautuu sisäänpäin, ja siinä korostuu suojelemiseen ja turvaamiseen pyrkivä ulottuvuus. Kyseinen strategia korostui presidentti Jeltsinin kaudella ja ilmeni esimerkiksi suhteessa uuden Venäjän kokemiin Ivy-alueen geopolitiittisiin ja disintegraation uhkiin sekä Naton laajenemiskysymykseen. Selvimmin vahinkojen minimointi näkyi reaktiivisuutena Venäjän kokemiin kansallisen turvallisuuden uhkiin, esimerkiksi erilaisina vastatoimina tapahtumiin, joita Venäjä näkee länsivaltioiden kohdistaneen sen turvallisuusintressejä vastaan, ja vastatoimilla uhkaamisena. Jeltsinin uskomuksissa Naton laajeneminen oli kaikille saman ja jakamattoman turvallisuuden vastaista. Osana suurvallan haavoittuvuutta ilmeni presidentti Jeltsinin julkilausumissa viittauksia siihen, kuinka Venäjää ei voitaisi eristää Euroopasta tai kuinka Nato oli irrottamassa Iyyn tasavaltoja Venäjän vaikutuspiiristä.

Jeltsinin uskomuksista on mahdollista löytää joitain viitteitä myös niin kutsutusta *etuksien ja saamisten maksimoinnista* etenkin vuosien 1992–1993 perustavanlaatuisen muutoksen jälkeen. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan laaja-alastuminen niin kutsutun yksipuolien länsimyönteisen suuntauksen jälkeen liittyy omien intressien puolustamiseen. Joitain aihioita löytyy myös niin kutsutusta uusien *pelisääntöjen asettamisen* pilarista⁶⁸⁴. Sen taustalla ilmenee logiikka, jonka mukaan yhteisten pelisääntöjen rikkomisesta aiheutuu, tai pitäisi aiheutua, seurauksia. Tämä viittaa analyysissa tehtyihin havaintoihin tavoista, joilla Venäjä toimii kansainvälispoliittisessa ympäristössä. Nämä pilarit edustavat presidenttien uskomusanalyysin ja kontekstianalyysin välistä liittymäpintaa⁶⁸⁵. Seuraavaksi esitellään presidentti Jeltsinin kautta koskevat alapäätelmät.

---

⁶⁸² Vahinkojen minimointi on terminologinen lainaus Sergounin (1997) tutkimuksesta *Russian Domestic Debate on NATO Enlargement: From Phobia to Damage Limitation*. European Security, 6(4), pp. 55-71 sekä Medvedevin (1996) artikkelista *Venäjän Eurooppa-politiikka ja vuosien 1995–96 vaalit*. Ulkopoliittikka 2, 4–16.

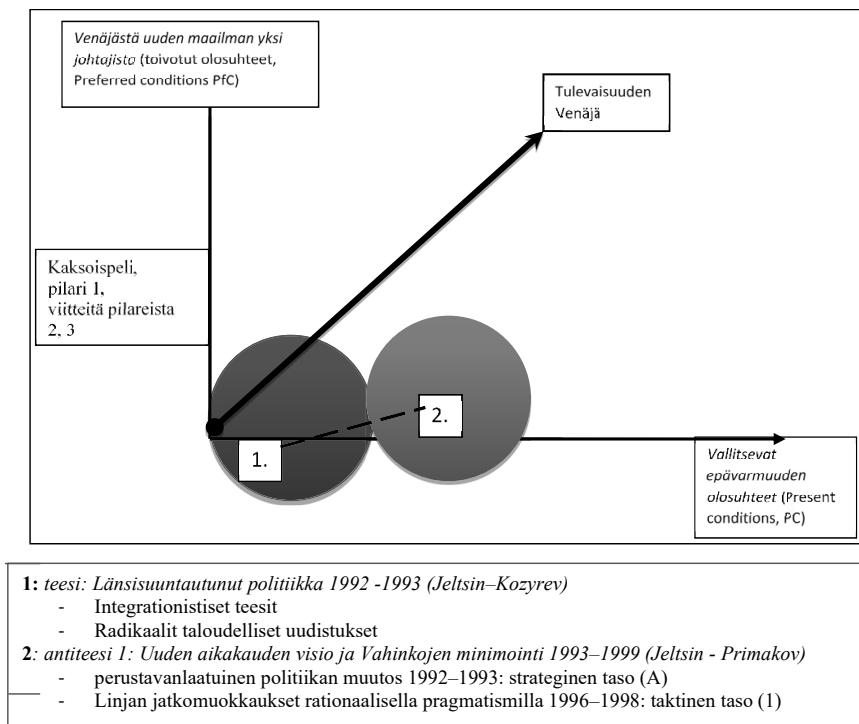
⁶⁸³ Ks. Sergounin 1997, 67.

⁶⁸⁴ Ks. esim. Yeltsin 1992a; Jeltsin 1994, 232.

⁶⁸⁵ Ks. Kuviot 21 ja 22.

3.4 ALAPÄÄTELMÄT

Seuraavassa kuviossa 10 esitellään kuvaus Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheista Jeltsinin kaudella. Poliittikka määritellään ongelmaksi, jolla viitataan tavoitteiden ja todellisuuden väliseen ”epäsuhtaan”⁶⁸⁶.

Kuvio 10 Poliittikka epäsuhtana⁶⁸⁷: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheet 1-2

Kuvio 10 nojaa metodiluvussa esiteltyyn viitekehykseen⁶⁸⁸, jossa ulko- ja turvallisuuspolitiikka määritellään vallitsevien olosuhteiden⁶⁸⁹ ja toivottujen

⁶⁸⁶ Ks. liite 2 kuvio 23.

⁶⁸⁷ Terminologisella tasolla käsite ”epäsuhta” on vapaa suomennos englanninkielisestä sanasta discrepancy, joka suomeksi tarkoittaa poikkeamaa, eroavuutta, epäjohdonmukaisuutta. Termillä ”epäsuhta” viitataan eroavuuteen ja jonkinasteiseen ristiriitaisuuteen vallitsevien olosuhteiden ja toivottujen olosuhteiden välillä. Tämä nimenomainen havainto kyseisestä ”poikkeamasta” saa päätöksentekijät tekemään toimenpiteitä tilanteen muuttamiseksi tai korjaamiseksi.

⁶⁸⁸ Ks. liite 1, kuvio 23.

⁶⁸⁹ Kuviossa merkitty PC eli Present conditions.

olosuhteiden⁶⁹⁰ väliseksi⁶⁹¹ ongelmaksi eli epäsuhdaksi. Viitekehys kuvaa Neuvostoliiton romahtamisen jälkeistä tilannetta ja edustaa niitä epävarmuuden olosuhteita, joissa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa tehtiin. Ensimmäinen politiikan vaihe on kuviossa numero 1 ja viittaa vuosiin 1992–1993, joka kuviossa on kuvattu sinisellä ympyrällä. Andrei Kozyrevin johtamat länsimyynteiset liberaalit pyrkivät integrationistisiin tavoitteisiin suhteessa länsiyhteisöön. Tähän lähtökohtatilanteeseen eli *teesiin* peilataan myöhempiä Venäjän politiikan vaiheita, jotka on määritelty *antiteeseiksi*. Näistä ensimmäinen viittaa perimmäiseen politiikan muutokseen, jonka puitteissa esille nousi näkemys muun muassa *pragmaattisesta nationalismista*⁶⁹² (strateginen taso A). Strateginen-termi viittaa eron tekemiseen perustavanlaatuisen prosessien ja vähemmän merkityksellisten poliittisten prosessien välille.

Perimmäinen-termi liittyy näin ollen perustavanlaatuiseseen, välttämättömään, elintärkeään, pohjalla olevaan ja lähtökohtaiseen politiikan muutokseen. Perustavanlaatuista muutosta seurannut politiikan niin kutsuttu *siirtymä* viittasi puolestaan siirtymään kyynisemmän maailmanmieltämismallin suuntaan, johon on viitattu rationaalisenä pragmatismina (taktinen taso 1). Tämä politiikan vire tarkoittaa länsiyhteistyölinjaa *haastavampaa* reaalipoliittista näkökulmaa, johon lukeutuivat tasapainottelun idea ja tätä kautta näkemys moninapaisesta maailmasta.

Jeltsinin sisäpoliittinen tasapainottelu heijastui ulkopoliittikkaan, mikä näkyi vallan tasapainoratkaisuina, sisäpoliittisten oppositientien kanssa tasapainotteluna kaikkien sota kaikkia vastaan -olosuhteissa. Kansainvälisellä areenalla Venäjä omaksui näkemyksen multipolaarisesta kansainvälisestä järjestelmästä ja Venäjän roolista siinä yhtenä tulevaisuuden johtajista. Vaikuttaa siltä, että presidentti Jeltsinin kaudella Venäjän kansainvälistä toimintaa pääasiassa leimasi kaksoispelin ohessa vahinkojen minimoiminen, joka viittasi negatiiviseen tai puolustukselliseen joustavuuteen Venäjän kansainvälispoliittisessa toiminnassa, avainsananaan Venäjän kansallisiin intresseihin ja sen kansalliseen turvallisuuteen kohdistuvien uhkien ennalta estäminen.

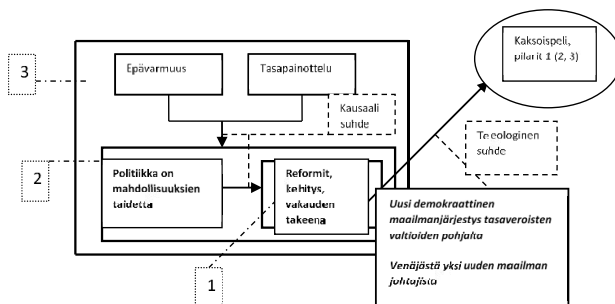
---

⁶⁹⁰ Kuviossa merkitty PfC eli Preferred conditions.

⁶⁹¹ Hermannin (1990) viitekehysten mukaan ulkopoliittikka voidaan nähdä myös laajempaan niin, että se sisältää erityisen ongelman, päämäärän tai tavoitteen, ongelman ja kansainvälisen orientaation, ks. Hermann 1990, 13; Hudson (et al.) ovat esitelleet tilannekohtaisen ongelmasuuntautuneen mallin (situation-based problem oriented model), jonka avulla on mahdollista tarkastella erilaisia rooleja ja näkökulmia omaavien kansainvälisten toimijoiden välistä vuorovaikutusta. Ongelma on olemassa, kun hallinnon auktoriteetit havaitsevat ristiriidan vallitsevien olosuhteiden (present conditions, PC) ja toivomiensa olosuhteiden (preferred conditions PfC) välillä. (Hudson et al. 1989, 117.)

⁶⁹² Pragmaattisen nationalismin käsite on omaksuttu Margot Lightin kahdesta tutkimuksesta (1996 ja 2003), ks. Light, M. (1996) "Foreign Policy Thinking", 33–100 ja Light, M. (2003), 42–59.

Yhteenvedona voidaan esittää, että presidentti Jeltsinin ensimmäisen kauden (1992–1993) aikana luotiin perusta ulko- ja turvallisuuspolitiikan muutokselle: yksipuolisesta *liittyvästä* länsimyynteisyydestä *uuden aikakauden visioon ja vahinkojen minimointiin*. Perustavanlaatuinen näkemys uudesta demokraattisesta maailmanjärjestyksestä tasaveroisten valtioiden pohjalta on jatkunut, ja sitä ovat muokanneet, kehittäneet ja monipuolistaneet uudet haasteet ja kehittyneet keinot. Näitä prosesseja on mahdollista tiivistää seuraavan kuvion 11 tapaan.

Kuvio 11 Tulkinta Jeltsinin kaudesta analyysien yhdistelmänä

4 SOPIMUSTEN VISIO JA ETUUKSIEN/SAAMISTEN MAKSIMOINTI 2000–2008

”Ensiksikin tänään tarvitaan kovia, pragmaattisesti ajattelevia poliitikkoja. He hallinnoivat operatiivista tietoa, heillä on laaja katsantokanta asioihin ja he ovat avoimia uusille ideoille. Mutta samaan aikaan he ovat patriootteja ja vahvan, vuosisatoja vanhan perinteen omaavan valtion kannattajia. Historia rekrytoi heidät suorittamaan erityisoperaation Suuren Valtion (Derzhava) pelastamiseksi, koska maailmassa on oltava tasapaino ja ilman vahvaa Venäjää alkaa geopolittinen turbulenssi uudelleen. Toiseksi vain Järjestelmän edustajat ovat valmistautuneita toteuttamaan tämän tehtävän. Muille tehtävä on osoittautunut liian vaativaksi.”⁶⁹³

4.1 VALTION JOHTAJA EDUSTAA YHTEISKUNNAN INTRESSEJÄ

4.1.1 LAIN DIKTATUURI POISTAA KAAOKSEN?

Tämä toinen empiirinen luku jakaantuu kahteen päätavoitteeseen. Ensin esitellään tutkimusaseman mukaisesti se poliittinen konteksti eli ne olosuhteet, joissa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on tehty presidentti Putinin kahdella valtakaudella. Kuten metodiosiossa esiteltiin, Walter Carlsnaesin selitysmallin soveltaminen viittaa yhtäältä objektiivisiin olosuhteisiin ja toisaalta institutionaaliseen asetelmaan. Näiden tarkastelu luo puitteet presidentti Putinin poliittisen uskomusjärjestelmän analyysille. Keskeisimpiä poliittisia tapahtumia esitellään seuraavissa kahdessa alaluvussa, minkä jälkeen käsitellään presidentti Putinin poliittista uskomusjärjestelmää. Tämän luvun lopuksi esitellään alajohtopäätökset, jossa kontekstiin liittyvä analyysi ja poliittiseen uskomusjärjestelmään liittyvä analyysi yhdistyvät kahdessa kuviossa. Näistä ensimmäinen on kuvio 12, Poliitiikka tavoitteiden ja todellisuuden epäsuhtana: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheet, ja toinen on kuvio 13, Tulkinta Putinin kaudesta analyysien yhdistelmänä.

---

⁶⁹³ Leonov Nikolai, siteerattu artikkelissa Murawiec & Gaddy 2002, 35.

Siinä missä Jeltsinin hallintojärjestelmää kuvattiin termillä vakaa epävarmuus, Putinin vastaava määriteltiin hänen presidenttikautensa alussa tasapainottomaksi vakaudeksi⁶⁹⁴. Putinin presidentillisiksi ydinteemoiksi nousivat yhtenäisyys sekä lain ja järjestyksen vahvistaminen niin politiikan kabineteissa⁶⁹⁵ kuin kaduilla⁶⁹⁶. Arvioitiin, että syyskuun 1999 terrori-iskut olivat edustaneet edellisen vuosikymmenen katastrofaalisuutta ja rikollisuutta sekä osoittaneet, ettei kansallisen turvallisuuden järjestelmä ollut palautunut, vaikka poliittinen terrorismi oli tullut tutuksi jo ensimmäisen Tšetšenian sodan aikana. Tiedustelupalvelujen heikkoudet osoittautuivat terrori-iskujen perimmäisiksi syiksi ja johtivat organisaatioiden keskinäisiin syytöksiin. MVD ja FSB jättivät huomiotta kaikki terrori-iskujen valmisteluvaiheet.⁶⁹⁷

Jeltsinin poliittista johtajuutta kuvattiin usein epäjohtonmukaiseksi. Erään arvion mukaan hänen hallintonsa aikana rikolliset mogulit rosvoivat maata ja oligarkit liittoutuivat hallitukseen kuuluvien ja presidentin perheen kanssa. Nämä ottivat haltuunsa pankkijärjestelmän sekä vientiin tarkoitetun raaka-ainetuotannon ja estivät toimivien, vapaiden markkinoiden kehittymisen. Taloustuotot menivät oligarkeille, ja köyhien ja rikkaiden välinen kuilu kasvoi feodaaliseksi.⁶⁹⁸ Toisen arvion mukaan vuodesta 1996 lähtien oligarkit, jotka olivat auttaneet Jeltsinin vaalivoittoon, pystyivät vaikuttamaan politiikkaan tavoitteenaan saada valtio toimimaan heitä varten. Oligarkit olivat vakuuttuneita muita paremmista kyvyistään taata reformien toimivuus, koska heidän hallussaan olivat talousresurssit, media ja korkein toimeenpano-valta.⁶⁹⁹ Jeltsinin kausien lopulla syntyi mielikuva, etteivät valtiota johtaneet perustuslaissa määritellyt valtiolliset instituutiot, vaan muutamat yksilöt, joilla oli rajaton pääsy Kremliin ja talousresursseihin⁷⁰⁰. Erään analyysin mukaan Jeltsinin presidenttikauden lopulla valtiota leimasi heikkous. Se oli menettänyt keskusjohtoisuuden ja eliitin jakauduttua integrointikykynsä. Poliittinen ilmapiiri oli sirpaloitunut ja jakautunut ryhmäkuntiin, mihin vaikutti Jeltsinin rooli kilpailevien ryhmittymien välisiä konflikteja ratkaisevana ylimpänä tuomarina. Seurauksena oli kyvyttömyys ratkaista perustavanlaatuisia ongelmia.⁷⁰¹

---

⁶⁹⁴ Malkina 2000.

⁶⁹⁵ Näiksi haasteiksi nähtiin taistelu korruptiota ja valkokaulusrikollisuutta vastaan.

⁶⁹⁶ Yleisen järjestyksen turvaamisena.

⁶⁹⁷ Grishin & Feofilaktova 2000.

⁶⁹⁸ Djin 2000.

⁶⁹⁹ Filatov 2000.

⁷⁰⁰ Nikonov 2000.

⁷⁰¹ Sleivyte 2004, 63–64.

Vaikka Jeltsinin hallinnon aikana kehittyi vakava budjettikriisi mittavine taloudellisine haasteineen, rakentui tuolloin uuden talousjärjestelmän perusta⁷⁰². Jeltsinin johtajuuden kriittisimmiksi hetkiksi kuvattiin elokuun val-lankaappausyritys 21.8.1991, joulukuun Białowieżan tapaaminen 9.12.1991, markkinareformien käynnistäminen tammikuussa 1992 (2.1.1992), korkeim-man neuvoston konfrontaatio 3.10.–4.10.1993, kesäkuun 1996 presidenttivaa-lit, elokuun 1998 taloudellinen romahdus sekä Vladimir Putinin nimitys pää-ministeriksi elokuussa 1998.⁷⁰³ Arvioitiin, että Jeltsin oli erottanut Jevgeni Primakovin tämän muututtua liian suosituksi ja itsenäiseksi. Seuraajaksi tou-kokuussa 1999 nimitetty Sergei Stepasjin⁷⁰⁴ oli kuulunut KGB:n Pietarin-jaok-seen ja toiminut vuodesta 1997 oikeusministerinä.⁷⁰⁵ Primakov ei ollut kovan linjan turvallisuusalan toimijoiden, kuten Stepasjinin tai Putinin, sukulais-sielu. Arvioitiin, ettei Primakovin ryhmästä ollut vastukseksi Putinin–Ste-pasjin ryhmälle.⁷⁰⁶

Putinin tausta entisenä KGB-upseerina sai paljon huomiota⁷⁰⁷. Häneen vii-tattiin voimarakenteiden edustajana⁷⁰⁸. Käsitettä käytettiin kahdessa konteks-tissa: viittaamaan lukuisiin turvallisuuspalveluihin⁷⁰⁹ ja asevoimiin sekä ase-teolliseen kompleksiin VPK⁷¹⁰. Tyypillisesti Putinia luonnehdittiin ei-ideolo-giseksi pragmaatikoksi, voimamieheksi, joka palauttaisi maan kansallisen yl-peyden⁷¹¹. Putin itse ilmaisi olevansa KGB-taustansa tuote, ja hänestä kehiti-tyikin mielikuva kovapintaisena, rehellisenä ja ”mahdollisesti demokraat-tina”.⁷¹² Nikolai Leonov, entinen KGB:n ensimmäisen direktoraatin varajoh-taja, kuvaili niin kutsutun korkeamman poliisin⁷¹³ merkitystä Venäjän nyky-politiikassa:

”Mutta minkälainen sitten on KGB-virkailija? Ylitse kaiken hän on val-tion palvelija... Kokemus, lojaliteetti, vahvat älylliset valmiudet, rautainen

---

⁷⁰² Aleksashenko 2000.

⁷⁰³ MN 2006.

⁷⁰⁴ Ks. myös Zamyatina 2006.

⁷⁰⁵ Knight 2000, 8.

⁷⁰⁶ Knight 2000, 8–9.

⁷⁰⁷ Ks. esim. Nikitinsky 2000.

⁷⁰⁸ Marraskuussa 1999 Izvestija-lehti esitti Putinin sotilasteollisen kompleksin ja asevoimien ken-raalien marionettina (Bukkvoll 2003, 225).

⁷⁰⁹ Bukkvollin (2003) argumentin mukaan vain turvallisuuspalvelut sekä erityisesti FSB loivat Pu-tinin valtalinnakkeen.

⁷¹⁰ Voenno-Promyshlennij Kompleks, ks. Bukkvoll 2003, 225.

⁷¹¹ Tämä näkökulma on syy, miksi Yhtenäisyys pärjäsikin hyvin vuoden 1999 parlamenttivaai-leissa ja miksi Putinista tuli presidentti (Knight 2000, 14).

⁷¹² Trenin 2003/04, 77.

⁷¹³ ”The Higher Police” -termiä ovat käyttäneet Murawiec & Gaddy 2002, 29, 30.

tahto – mistä muualta olisi mahdollista löytää kaadereita? Niinpä ei ole lainkaan yllättävää siinä tosiasiaassa, että Venäjä tarvitsi Järjestelmän edustajia. Ainoat ihmiset, jotka ovat kykeneviä tuomaan järjestyksen maahan, ovat valtion ihmisiä [gosudarstvennye ljudi].”⁷¹⁴

Uusi poliittinen puolue, Yhtenäisyys, sittemmin Yhtenäinen Venäjä, perustettiin syyskuussa ja rekisteröitiin lokakuussa 1999. Sen tukijoina olivat Jeltsin, Putin sekä kymmenet kuvernöörit.⁷¹⁵ Putin valittiin Venäjän federaation presidentiksi 26.3.2000. Hänen voittoisa koalitionsa koostui viidestä yhteiskunnallisesta ryhmästä: asevoimista, sotilaallis-teollisesta ryhmittymästä, virkakoneistosta, turvallisuuspalveluista sekä öljy- ja kaasualan painostusryhmästä⁷¹⁶. Kun Putin siirtyi Jeltsinin hallinnon vähäisemmistä asemista ensin johtamaan tiedusteluvirastoa (FSB), sitten pääministeriksi ja lopulta maan presidentiksi, hän oli erään analyysin mukaan rakentanut perusteet lojalistiselle liittoumalle. Esimerkiksi kyseisestä ”sydämellisen yhteisymmärryksen liitosta” nostettiin Patruševin uskollisuus Putinille sekä läheinen liittolaisuus Kremlin niin kutsutun tšekisti-ryhmittymän kanssa.⁷¹⁷ Kun Putin peri Jeltsinin hallinto- ja henkilöstön rekrytointijärjestelmän, jonka ydinteemoja olivat Jeltsinin Perhe, henkilökohtaiset suhteet ja lojaalisuus, hänen oli pakko rakentaa liittoumansa henkilökohtaisten tuttavuuksiensa pohjalta, koska häneltä puuttui institutionalisoitu rekrytointikanava⁷¹⁸.

INDEM-säätiön analyytikko Juri Korgunjukin arviossa merkitsevin seikka oli Putinin tausta Leningradin/Pietarin KGB:n⁷¹⁹ jaoksessa, ei välttämättä erityinen luottamus voimarakenteiden edustajiin sinänsä⁷²⁰. Juuri Putinin pietarilaisuus oli tärkeä elementti. Pietarin kuvernöörinä 1990-luvulla toimineella Anatoli Sobtšakilla oli merkittävä vaikutus Putinin uraan. Häntä kuvailtiin liberaaliksi ja demokraattisesti suuntautuneeksi mieheksi, joka löysi Putinin. 1990-luvun puolivälin jälkeen poliittinen Pietari alkoi muuttua ja jakaantui kahteen leiriin, mitä sittemmin kuvailtiin konfliktiksi teorian ja käytännön, romantismin ja pragmatismin sekä idealismin ja terveen järjen välillä. Sobtšak vahvisti suojattiansa avulla kaupungin vanhaa loistoa uudenlaisen byrokratian syntysijana. Hänen ryhmänsä avainhahmoihin lukeutuivat Putin, Dmitri

---

⁷¹⁴ Leonov Nikolai, siteerattu artikkelissa Murawiec & Gaddy 2002, 35.

⁷¹⁵ Wikipedia: Edinstvo.

⁷¹⁶ Bukkvoll 2003, 225; Bukkvoll (2003, 229) väittää, että turvallisuuspalveluista tuli voittajajoukkue voittoisan koalition sisällä.

⁷¹⁷ Baev 2004, 6.

⁷¹⁸ Renz 2006, 904–905.

⁷¹⁹ Arvioitiin Putinin ja hänen Leningradin/Pietarin-jaokselleen olevan olemassa vastustajaryhmittymiä muista FSB:n alueellisista jaoksista, mikä saattoi viitata siihen, ettei FSB ollut niin yhtenäinen organisaatio kuin millaisena sitä oli ehkä pidetty (Knight 2000, 14).

⁷²⁰ Renz 2006, 908.

Medvedev, Alexei Kudrin, German Gref, Dmitri Kozak, Alexei Miller, Viktor Ivanov, Igor Setšin ja Anatoli Tšubais.⁷²¹

Kun Putin rakensi hallintoaan, hänen henkilöstötaktiikkaansa leimasi hengenheimolaisten nimittäminen avainasemiin. Toimintamallina ilmeni henkilökohtaisesti uskollisten ja pietarilaisten, saman ikäisten KGB-veteraanien suosiminen. Esimerkiksi uusi sisäministeri Boris Gryzlov tunnettiin järkähtämättömän uskollisena, vaikkei hänellä ollut voimamiestaustaa.⁷²² Samanmielisyyttä korostavaa taktiikkaa edustivat myös Sergei Jastrzemskin nimittäminen PR-suhteista vastaavaksi maaliskuussa 2001, Mihail Leontjevin nimitys television (Kanava 1) asiantuntijajuontajaksi sekä kommentaattoreiden Sergei Markovin ja Stanislav Belkovskin nimittämiset hallitustehtäviin⁷²³. Arviotiin, että blokki, joka Putinin presidenttikauden alussa haastoi Jeltsinin Perheklaanin, kehittyi sittemmin laajaksi, poliittisia päätöksentekojaoksia dominoivaksi liittoumaksi. Mahdollisesti FSB:n toteuttama hajota ja hallitse -taktiikka pyrki löytämään vallitsevan hallintojärjestelmän vastustajia⁷²⁴ ottamalla hallintaansa kaksi avainasemaa, presidentin hallinnon johtajuuden Alexander Vološinille ja pääministerin tehtävän Mihail Kasjanoville.⁷²⁵

Vallitsevan politiikan kriitikot ja tukijat määrittelivät Putinin päämääriä erilaisista näkökulmista. Kriitikot näkivät, että Putinin presidenttikausi toisi mukanaan diktatuuriin⁷²⁶. Kolmesta koulukunnasta toivon koulukunta määritteli Putinin autoritäärisiin vaatteisiin pukeutuneeksi liberaaliksi. Pelon koulukunta koki hänet sudeksi lampaan vaatteissa. Epäilijöiden koulukunnan mukaan hallitsijan vaihtuminen ei muuttaisi mitään, koska yleinen tilanne oli pelottavan vaikea.⁷²⁷

Putinin käyttämä käsite lain diktatuuri viittasi hänen mukaansa tarpeeseen varmistaa lain ylläpitäminen vahvistamalla valtiota, voimarakennetta sekä lainvalvontavirastoja eli yhtenäisen valtion mekanismeja. Lainsäädäntötyölle tuli antaa prioriteetti. Ilman lakia ja järjestystä vapaus johtaisi kaaokseen ja laittomuuksiin. Järjestyksen tarve menisi näin ollen tarvittaessa

---

⁷²¹ Tokareva 2005; ks. Kozakin roolista ks. Vishnevsky 2004.

⁷²² Bukkvoll 2003, 230.

⁷²³ Baev 2004, 7.

⁷²⁴ Näihin lukeutuivat mediahenkilöt Boris Berezovski, Vladimir Gusinski ja Hodorkovski (Baev 2004, 6).

⁷²⁵ Baev 2004, 6.

⁷²⁶ Mikhailova 2000.

⁷²⁷ Holmes 2001, 207–308.

*reformin ohi.*⁷²⁸ Valtiosta ja sen intressien korostamisesta tuli yksi keskeisimmistä Putinin hallinnollisen taktiikan elementeistä⁷²⁹.

Esitettiin arvio, jonka mukaan entisessä imperiaalisessa pääkaupungissa syntyneelle, kasvaneelle ja kouluja käyneelle Putinille kaksi keskeistä itsensänselvyyttä oli, että Venäjä oli osa Eurooppaa ja että maan suuruutta määrittä valtion voimakkuus. Todistettuaan valtiovallan nopean rappeutumisen sisä- ja ulkopoliittikan saralla Putin ilmeisesti näki korruption riskit esteenä valtion voimakkuuden palauttamiselle. Erään arvion mukaan Putin oli deržavnik, valistunut statisti, jonka ajattelun ytimessä Venäjä ei olisi mitään, ellei se olisi suurvalta. Tämän näkökulman mukaan päästyään valtaan Putin alkoi heti vakauttaa vaikeuksien keskellä kamppailevaa valtiota. Putinin sisäpoliittisen logiikan mukaan valtion elpymisen ja tulevaisuuden menestyksen avaimena olisi talouden modernisaatio. Laaja-alainen poliittinen kontrolli oli myös tarpeen takaamaan sisäpoliittisen vakauden säilymistä modernisaatioprosessin aikana.⁷³⁰

4.1.2 POLIITTINEN JOHTAJUUS NOJAA SOPIMUKSIIN, VERTIKAALISUUTEEN JA SYNTETISOINTIIN

Sisäpolitiikkaa hallitsevassa eliitissä oli kolme keskenään kilpailevaa ryhmittymää: oligarkit, taloudelliset liberaalit sekä voimamiehet. Ne loivat perustan Putinin vallan tasapainojärjestelmälle, ja niiden välillä Putin pyrki tasapainottelemaan. Oligarkkien ryhmittymä oli jakautunut keskenään kilpaileviin klaaneihin, jengeihin ja klikkeihin, ja sen intressejä huomioitiin ja tasapainoteltiin kulisseissa⁷³¹. Ryhmittymän jotkut jäsenet, kuten Mihail Hodorovski, kuuluivat venäläiseen yrittäjien ja teollisuuden toimijoiden liittoon (RSPP). Sen oligarkkijäsenet olivat kehittäneet menetelmiä vaikuttaaakseen hallitukseen ja Kremliin⁷³². Ryhmittymän toiset jäsenet solmivat yhteyksiä Jeltsinin Perheeseen, kuten entinen presidentin hallinnon johtaja Alexander Vološin ja entinen pääministeri Mihail Kasjanov.⁷³³ Näistä ensimmäinen oli ollut Berezovskin läheinen kumppani ja keskeinen Perheen intressien turvaaja⁷³⁴.

---

⁷²⁸ Lolayeva 2000.

⁷²⁹ Sleivyte 2004, 73.

⁷³⁰ Trenin 2003/04, 77.

⁷³¹ Pribylovsky 2005.

⁷³² Kvitko 2000.

⁷³³ Sleivyte 2004, 62.

⁷³⁴ Belton 2003. Nimekkään yleisen syyttäjän Vladimir Ustinovin uskottiin kuuluvan Perheeseen (Medetsky 2003).

Presidenttikautensa alussa oli Putin solminut oligarkkien kanssa *soveliaan etäisyyden sopimuksen*, jonka mukaan näiden tuli pysyä erossa politiikasta⁷³⁵. Epävirallisella sopimuksella ei ollut lain suojaa, vaan se nojasi Putinin ja oligarkkien väliseen suulliseen lupaukseen. Oligarkeille jätettiin vapaus harjoittaa taloudellisia toimiaan ja voittojensa maksimointia, kunhan eivät sotkeutuisi politiikkaan. Syntyneen mielikuvan mukaan monopolistisia käytäntöjä sallittiin, toisin kuin poliittista uskottomuutta.⁷³⁶ Arvioitiin, etteivät oligarkit olleet erityisen pidettyjä tavallisen kansan⁷³⁷ tai hallinnon keskuudessa. Putinin väitettiin myös todenneen, että oligarkkien poliittinen valta oli perustunut korruptiolle, väkivallalle ja informaatiokiristykselle⁷³⁸. Berezovskin ja tämän omistaman median määriteltiin aloittaneen 1990-luvun lopulla herjauskampanjan Jeltsiniä vastaan⁷³⁹.

Erään arvion mukaan Putinin mediasensuuri kohdistui yksityisiin mediajulkaisuihin, jotka edistivät poliitikkojen ja suurimpien talousryhmittymien näkökulmia. Sen sijaan toimenpiteitä ei tämän näkökannan mukaan olisi kohdistunut valtion omistamiin mediaorganisaatioihin, vain niihin liitoksissa oleviin Kremlin poliitikoihin ja taloudellisiin ryhmittymiin.⁷⁴⁰ Samoihin aikoihin ilmeni, että uusi poliittinen johto aikoi kiinnittää erityistä huomiota turvallisuusasioihin. Puolustusministeriöllä oli aikeita informaatioturvallisuuden tehostamiseksi.⁷⁴¹

Myös talousliberaalien ryhmä oli vaikutusvaltainen, ja sillä oli kasvupotentiaalia. Kyseessä oli pietarilainen ryhmittymä, johon kuului muutama vaikutusvaltainen alueellinen kuvernööri ja jonka jäsenet saivat talouspolitiikkaan liittyvät avainvirat⁷⁴². Näihin lukeutuivat talous- ja ulkomaankauppaministeri German Gref sekä talousministeri Alexei Kudrin perinteisine partnereineen eli niin kutsuttuine Pietarin lakimiehineen, joiden johtajana oli Putinin toisen kauden aikana presidentinhallinnon henkilöstöpäälliköksi valittu Dmitri Medvedev ja Gazpromin varatoimitusjohtaja Alexei Miller⁷⁴³. Presidentille ta-

---

⁷³⁵ Vyzhutovich 2004a.

⁷³⁶ Sleivyte 2004, 71.

⁷³⁷ Ks. esim. Alyakrinskaya 2004, jonka mukaan venäläistä talouseliittiä koskeva sosiologinen mielipidetutkimus osoitti, että kaksi kolmasosaa vastaajista koki oligarkit puhtaasti onnekkaisiksi henkilöiksi, joiden joukossa olivat Berezovski, Tšubais, Abramovitš ja Gusinski; ks. myös Belikov 2005.

⁷³⁸ Arutunyan 2007b.

⁷³⁹ Swanson 2006a.

⁷⁴⁰ Telen 2000.

⁷⁴¹ Ks. Morotchenko 2000.

⁷⁴² Sleivyte 2004, 62.

⁷⁴³ Walters 2005, 2.

louspoliittisia ideoita tuottivat muun muassa strategisten valmistelujen keskus (CSR⁷⁴⁴), jonka johtajana oli Grefin ensimmäisenä apulaistalousministerinä (2000–2003) toiminut Elvira Nabiullina, niin kutsuttu Igor Shuvalovin työryhmä talousministeriö Kudrinin johdolla, rahoitusministeriöstä Sergei Shatalov, varatalousministeri Tatjana Golikova sekä terveys- ja sosiaalisen kehityksen ministeriöstä Mihail Zurabov⁷⁴⁵.

Voimamiesten ryhmittymän nimi viittaa epävirallisesti aikaisemmin FSB:ssä tai asevoimissa työskennelleisiin⁷⁴⁶ statistisen ideologian kannattajiin. Ryhmittymään kuuluvien poliittisiin tehtäviin nimittämiset olivat verraten yleinen ilmiö jo Jeltsinin toisen presidenttikauden aikana⁷⁴⁷. Voimamiehet määriteltiin univormupukuisiksi byrokraateiksi, jotka institutionaalisesta näkökulmasta nojasivat vallan tasapainojärjestelmään⁷⁴⁸. Ryhmittymään kriittisesti suhtautuneet näkivät voimamiehet uhkana hauraalle demokratialle, kun taas myötämieliset kokivat nämä tarpeelliseksi vastapainoksi oligarkeille. Kriittisten mielestä uhkakuvana oli tietynlaisen mielenlaadun, ”militokratian”, nousu hallitsemaan Kremlin politiikkaa⁷⁴⁹. Sekä lännessä että Venäjällä keskustelua käytiin siitä, oliko kyseessä tietoinen politiikka. Maltillisten näkökulmien mukaan useiden voimamiestaustaisten henkilöiden nimittäminen poliittisiin johtoasemiin ei välttämättä ollut Putinin tietoinen valinta⁷⁵⁰. Toisten tulkintojen mukaan voimamiehet määriteltiin klaaniksi johtohenkilöinäään Viktor Ivanov ja Igor Setšin, tavoitteenaan hankkimillaan resursseilla saada vaikutusvaltaa presidenttiin⁷⁵¹.

Putinin ensimmäisen presidenttikauden aikana rakennettiin vallan vertikaali. Kremlin suunnittelijoiden luoman idean mukaan kun rakennettaisiin pyramidin kaltainen hallintorakenne, se elvyttäisi valtion, mikä viittasi prosessiin, jossa valta keskitetään vertikaalisen johtajuuden avulla. Putin pyrki lujittamaan vallan verikaalia vahvistaakseen taloutta.⁷⁵² Hallinnolliset vertikaalit periytyivät neuvostoajalta eivätkä varsinaisesti koskaan kadonneet, vaikkakin alueet saattoivat olla itsenäisempiä muun muassa kuvernöörin va-

---

⁷⁴⁴ Tai lyhenne ”CSS”.

⁷⁴⁵ Dokuchaev 2004a.

⁷⁴⁶ Silovikien nousuilmiöstä politiikkaan ks. Dunlop 2004; Warsh 2004; Zuckerman 2006; Ratliff 2003; Bremmer 2004; Petrov 2005.

⁷⁴⁷ Renz (2006, 905) jatkaa, että esimerkiksi kenraali Alexander Lebedistä tuli kansallisen turvallisuusneuvoston johtaja, vaikkakin lyhyeksi aikaa.

⁷⁴⁸ Baev 2004, 4.

⁷⁴⁹ Renz 2006, 912.

⁷⁵⁰ Renz 2006, 910, 911.

⁷⁵¹ Saradzhnyan & Semenenko 2003; ks. myös Korochagina 2004 ja Baev 2004, 5.

⁷⁵² Sleivyte 2004, 64, 65.

linnoissa. Vallan vertikaalit kytkettiin alueisiin sekä niissä ja eri alueiden välillä toimiviin virastoihin horisontaalisesti.⁷⁵³ Joidenkin arvioiden mukaan nimenomaan voimamiehet olisivat olleet vastuussa pyramidityyppisen valtarakenteen luomisesta⁷⁵⁴. Vahvistettujen empiiristen löytöjen⁷⁵⁵ perusteella horisontaalisten hyvä veli -verkostojen määrä kasvoi presidentin *vertikaalisessa valtarakenteessa*. Ei ole kuitenkaan varmuutta siitä, että Putin oli tietoinen siitä, että voimamiehet muodostaisivat klaanin hänen alaisuudessaan tasapainottamaan liberaalimielisiä taloustieteilijöitä ja Pietarin lakimiehiä⁷⁵⁶. Ohessa presidentin turvallisuuspalvelu kasvoi merkittävästi.⁷⁵⁷

Perinteinen kaksoispeli jatkui sisäpolitiikassa, kun kaupalliset eliitit puolustivat suhteitaan länsimaihin ja sotilaalliset ja turvallisuuseliitit korostivat tasapainottelua ja riippumattomuutta⁷⁵⁸. Ensimmäisen presidenttikautensa aikana Putinin arvioitiin saavuttaneen poliittisen vakauden. Erään arvion mukaan Putinin presidenttikautta koskevan kritiikin lähteenä olivat oligarkkien omistama ja ulkomailta käsin kontrolloitu media sekä havainnot, jotka koskivat vallitsevan hallinnon ”kontrolloitua demokratiaa” ja autoritääristä luonnetta. Jälkimmäisen kritiikin kärkenä oli demokraattisen kehityksen tukahduttaminen.⁷⁵⁹ Lisäksi esille nousi venäläisyhteiskuntaa koskevia vaatimuksia, joiden mukaan presidentin oli poistettava köyhyys sekä taisteltava korruptiota ja byrokraatisoitumista vastaan⁷⁶⁰.

4.1.3 ”SISÄPOLIITTINEN” JA ”ULKOPOLIITTINEN”YHDISTYVÄT OPPOSITION LIIKEHDINNÄSSÄ

Toista presidenttikauttaan kohden Putin alkoi selvemmin irtaantua Jeltsinin perinteestä⁷⁶¹. Hän rakensi pohjaa tälle prosessille jo ensimmäisen valtakautensa aikana, kun lainvalvontaviranomaiset syksyllä 2001 kohdistivat toimennpiteitä joihinkin Jeltsinin kauden virkamiehiin. Virallisen teorian mukaan kyseessä oli sama laki kaikille -periaate. Mediateorian mukaan Putinin ryhmä halusi irtautua Jeltsinin Perheestä. Byokraattisen teorian mukaan kyseessä

---

⁷⁵³ Petrov 2005, 15.

⁷⁵⁴ Medetsky 2003.

⁷⁵⁵ Teemaa ovat tutkineet muun muassa venäläissosiologit Olga Kryštanovskaja ja Nikolai Petrov.

⁷⁵⁶ Medetsky 2003.

⁷⁵⁷ Baev 2004, 4–5.

⁷⁵⁸ Tsygankov 2005, 139.

⁷⁵⁹ MN 2004b.

⁷⁶⁰ MN 2004c.

⁷⁶¹ MN 2004d.

oli politiikan sisäpiiriläisten keskinäinen valtataistelu. Budjettivarojen teorian mukaan kohteiksi valikoituivat tahot, joiden rahavarallisuus herätti kauteutta.⁷⁶² Viralliseksi mielletyn kannan, optimistisen teorian, mukaan valtio oli päättänyt taistella korruptiota ja muita väärinkäyttöjä vastaan⁷⁶³.

Myös niin kutsuttuun Jukos-skandaaliin liitettiin erilaisia teorioita. Kriittisessä viitekehyksessä eli pessimistisen teorian mukaan laki oli osittainen ja puolueellinen ja viranomaistoimia käytettiin pelottelun välineenä⁷⁶⁴. Virallisessa näkökannassa Putin omaksui tiukan kannan oligarkkeja vastaan, jotka olivat rikkoneet yhteistä epävirallista sopimusta⁷⁶⁵. Poliittisessa tulkinnassa Jukos-skandaalissa olisi ollut kyse oligarkkien pyrkimyksestä haastaa valtiojohtoa ja Putinin agenda. Taloudellis-strategisessä tulkinnassa taustalla oli Jukosin pyrkimys myydä strategiseksi määritettyjä osakkuuksia ulkomaiselle yritykselle, mikä olisi voinut vaikeuttaa Venäjän pääsyä osaksi maailmantaloutta energiaressurssiensa kautta.⁷⁶⁶ Elitistisessä näkökulmassa Jukos-konfliktissa oli kyse yhteenotosta Jeltsinin vanhojen oligarkkisten eliittien ja Putinin oman eliitin välillä⁷⁶⁷.

Helmikuussa ennen 14.3.2004 käytyjä presidentinvaaleja Putin erotti Mihail Kasjanovin johtaman hallituksen. Uudeksi pääministeriksi valittiin Viktor Hristenko⁷⁶⁸, joka toimi tehtävässä lyhyen aikaa. Hänen jälkeensä niin kutsutun teknokraattisen hallituksen johtoon nimitettiin Mihail Fradkov. Toimi tulkittiin konkreettiseksi todisteeksi Putinin pyrkimyksestä päästä Perheestä eroon. Nimitysten taustalla ilmeni erään arvion mukaan uusi logiikka: valitut olivat Putinin omia miehiä, rehellisiä byrokraatteja, jotka eivät olleet epäiltyinä korruptiosta ja toimivat sillanrakentajina länteen, etenkin Eurooppaan⁷⁶⁹. Toisen arvion mukaan nimityksissä korostettiin liberaalia pragmatismia kannattavia teknokraattisia taloustieteilijöitä⁷⁷⁰. Pääministerin valinnassa tärkeitä tekijöitä vaikuttivat olevan kuuluminen johtavaan voimamiesklaaniin, liberaalien talousreformien kannattaminen sekä pidättäytyminen presidentin haastamisesta⁷⁷¹. Ideologisesti merkittävän havainnon mukaan

---

⁷⁶² MN 2001.

⁷⁶³ MN 2001.

⁷⁶⁴ MN 2001.

⁷⁶⁵ Tsygankov 2005, 143.

⁷⁶⁶ Sleivyte 2004, 71; Venäjän valinta polttoainetalouden ja poliittisen vapauden välillä oli valinta tarkoituksenmukaisesta poliittisesta hallinnosta (Sleivyte 2004, 73).

⁷⁶⁷ Sleivyte 2004, 71.

⁷⁶⁸ MN 2004i.

⁷⁶⁹ MN 2004j.

⁷⁷⁰ Esimerkiksi varapääministeri Alexander Zubkov, ks. esim. Dokuchaev 2004b.

⁷⁷¹ Kryshantovskaya 2004.

termi liberaali pragmatismi vaikutti kuitenkin olevan osa perinteistä kaksois-peliä⁷⁷², jossa talouspolitiikassa korostettiin liberaalia otetta, mutta kansallisen turvallisuuden kysymyksissä konservatiivisuutta.⁷⁷³

Tultuaan valituksi toiselle kaudelle Putin julisti keväällä 2004 vuosittaisessa puheessaan kansakunnalle, että vapaiden ihmisten vapaan yhteiskunnan luominen olisi tärkein tehtävä, mutta samalla se olisi monimutkaisinta. Putin yhdisti taloudellisen kukoistuksen vapauteen.⁷⁷⁴ Putin leikkasi presidentinhallinnon johtajansa Vološinin tilalle valitun Dmitri Medvedevin⁷⁷⁵ varamiesten lukumäärää kahdeksasta kahteen. Jäljelle jääneinä olivat Igor Setšin ja Vladislav Surkov, joka oli laatinut Yhtenäisen Venäjän voittoisan vaalistrategian (2003), jonka avulla puolue saavutti kaksi kolmasosaa duuman paikoista. Surkov ei ollut voimamies, mutta hänellä oli joidenkin arvioiden mukaan ollut vahvat suhteet Perheeseen.⁷⁷⁶ Huhtikuussa 2004 havaittiin, että Jeltsinin niin kutsuttu Perhe oli ajautunut politiikan sivuraiteelle⁷⁷⁷. Jäljelle jäi arvion mukaan kaksi poliittista klikkiä: Pietarin tšekistit ja lakimiehet⁷⁷⁸.

Joulukuun 2003 vaaleissa Yhtenäinen Venäjä oli saavuttanut 300 paikkaa⁷⁷⁹. Samanaikaisesti hajaannus jatkui liberaalien joukoissa⁷⁸⁰. Hajaannuksen ohella ilmeni muita ongelmia. Erään SPS:n jäsenen (2005) mukaan oppositio hajaannus oli seurausta yhteisesti tunnustetun johtajan puuttumisesta⁷⁸¹. Loppukesästä 2004 alkoivat nationalistisemmin painottuneet poliittiset voimat sekä liberaalit mobilisoitua Putinin hallintoa vastaan⁷⁸². Saman vuoden syksyllä kommunistisen puolueen, Jablokon, Komitea 2008:n ja Uuden oikeiston organisoima, mahdollisesti muutaman sadan ihmisen mielenosoitus järjestettiin duuman edustalla⁷⁸³. Oppositio ilmaisi tähtäävänsä vuoden 2007 parlamenttivaaleihin⁷⁸⁴.

---

⁷⁷² Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

⁷⁷³ Kiselev 2005a; Kiselev 2005b.

⁷⁷⁴ MN 2004h.

⁷⁷⁵ Renz 2006, 910.

⁷⁷⁶ Korochagina 2004.

⁷⁷⁷ Dikun 2004.

⁷⁷⁸ Pribylovsky 2005.

⁷⁷⁹ Ivanoff 2004 analysoi Yhtenäisen Venäjän tulevia tavoitteita.

⁷⁸⁰ MN 2004k; ks. myös Maksimov 2004; Diskin (2001) analysoi Venäjän sisäpolitiikan jo vuonna 2001 siirtyneen oppositiottomalle aikakaudelle.

⁷⁸¹ Malyavsky 2005.

⁷⁸² Latysheva & Soldatov 2004.

⁷⁸³ Vyzhutovich 2004b.

⁷⁸⁴ Oreshkin 2004.

Opposition liikehdintä jatkui, ja helmikuussa 2005 Komitea 2008 ilmoitti aikeesta muodostaa uusi liberaali puolue mahdollisesti SPS:n ja Jabolokon pohjalta⁷⁸⁵, tavoitteenaan yhdistää oikeisto-oppositiota⁷⁸⁶. SPS:stä oli 24.8.1999 muodostunut vaalikoalitio, ja se otti osaa saman vuoden vaaleihin. Sen johtajina olivat tuolloin olleet Sergei Kirijenko, Boris Nemtsov⁷⁸⁷ ja Irina Hakamada. Vuonna 2001 siitä tuli poliittinen puolue, jonka johtajina olivat Nemtsov, Hakamada ja liberaali taloustieteilijä⁷⁸⁸, muun muassa entinen pääministeri ja hallituksen talousohjelman laatija Jegor Gaidar⁷⁸⁹. Jaboloko oli puolestaan sosiaaliliberaalinen puolue, joka edusti poliittisten ja mediava-pauksien varjelua sekä länsi-integraatiota ja kannatti tulevaisuuden EU-jäse-nyyttä. Puolue vastusti vahvasti Tšetšenian sotaa ja kritisoi Putinia autoritä-ristä politiikasta vaatien hallituksen vaihdosta perustuslaillisin keinoin.⁷⁹⁰

Kesällä 2005 opposition mobilisoitumista kiihdyttivät Liberal Mission Foundationin toimittama kirja sekä useissa lehdissä⁷⁹¹ julkaistut artikkelit, joi-den laadintaan useat korkean profiilin poliitikot⁷⁹² olivat osallistuneet⁷⁹³. Vuotta myöhemmin oppositiovoimat eli Toinen Venäjä (DR), johon kuului po-liittisia voimia Eduard Limonovin johtamasta radikaalivasemmistolaisesta kansallisbolševistisesta puolueesta entisen pääministeri Mihail Kasjanovin johtamaan kansan demokraattiseen unioniin (RNDS), järjestivät kaksipäiväi-sen varjokokouksen Moskovassa ennen Pietarin G8-huippukokouksen alkua heinäkuussa.⁷⁹⁴

Kesällä 2005 Kremlin federaatiotason joukkotiedotusvirasto käynnisti glo-baalin englanninkielisen uutiskanavan tavoitteenaan vahvistaa Venäjän ima-goja ulkomailla mahdollisine oheistoiveineen haastaa CNN- ja BBC-kanavat.

---

⁷⁸⁵ MN 2005a; ks. myös Arutuanyan & Liakhovich 2005b.

⁷⁸⁶ Arutuanyan & Liakhovich 2005b.

⁷⁸⁷ Joidenkin lähteiden mukaan Nemtsov liitettiin oligarkkeihin ja Jeltsinin Perheeseen, ks. esim. Vyzhutovich 2002.

⁷⁸⁸ Dormanin määritelmä 2004.

⁷⁸⁹ Stepanov 2004.

⁷⁹⁰ Zabrodina 2006.

⁷⁹¹ Novaja Gazeta, Nezavisimaja Gazeta, Izvestija, Vedomosti.

⁷⁹² Grigory Javlinski, Vladimir Ryzhkov, Juri Levada, Lilia Shevtsova, Vladimir Pozner, Igor Kliamkin, Olga Kryžanovskaja, Marina Litvinovitš, Otto Latsis, Andrei Kolsenikov, Natalia Gevorkian ja Semen Novoprudski.

⁷⁹³ Dokuchaev 2005.

⁷⁹⁴ Arutunyan 2006b.

Monet tahot lännessä reagoivat siihen pian leimaamalla pyrkimyksen neuvostoaikaiseksi propagandaksi.⁷⁹⁵ Yhdysvaltalaisvirkamiehet esittivät myös näkökulmia, joiden mukaan Moskova oli taantunut tiellään kohti demokratiaa ja käytti energioresurssejaan pelottelun ja kiristyksen välineinä naapurimaitaan kohtaan⁷⁹⁶. Samaan aikaan presidentin apulaiskansliapäällikkö Surkov korosti Kreml-myönteisten Našhi-nuorisoryhmittymän roolia venäläisen nuorison suojelemiseksi läntisiltä vaikutteilta⁷⁹⁷. Kuluneen kesän lopulla nuorisjärjestöjen toimintaa alettiin tarkemmin valvoa⁷⁹⁸.

Varhain syksyllä 2006 toinen vasemmistosuuntautunut sosiaalidemokraattinen puolue Oikeudenmukainen Venäjä⁷⁹⁹ muodostui isänmaallisesta Rodinasta⁸⁰⁰ ja Elämä- sekä Eläkeläisten puolueesta johtajanaan Sergei Mironov. Erään arvion mukaan uusi puolueiden fuusio oli Kremlin luomus kommunistien vastustamiseksi.⁸⁰¹ Toisen arvion mukaan tavoitteena oli tasapainottaa uudesti aktivoitunutta liberaalia oppositiota. Opposition kiihtynyt liikehdintä nosti esille ajatuksia poliittisen johdon sisäisestä hajaannuksesta. Erään arvion mukaan Kremlin sisällä ilmeni presidentinhallinnon kansliapäällikön Sergei Sobjaninin ja Surkovin välinen konfrontaatio.⁸⁰²

Oppositiovoimat järjestivät eri puolilla Venäjää vuosina 2006 ja 2007 useita ”toisinajattelijoiden” marsseja, tavoitteenaan protestoida hallitusta vastaan. Joulukuussa 2006 protestoijat kokoontuivat Moskovassa, maaliskuussa 2007 Pietarissa ja Nizhni Novgorodissa, huhtikuussa Moskovassa ja Pietarissa sekä toukokuussa Samarassa ja Tšeljabinskissa. Joidenkin virallisten lausuntojen mukaan protestoijat olivat saaneet oligarkeilta rahoitusta ja kyseessä olivat ”radikaalit” ja ”huligaanit”. Mukana Moskovian mielenosoituksessa oli kuitenkin lukuisa joukko ”liberaalin opposition” edustajiksi määriteltäviä hahmoja. Osanottajien määrien arvioitiin nousseen tuhansiin.⁸⁰³

Presidentti Putinin seuraajasta alettiin keskustella varhain. Esitettiin myös väitteitä, joiden mukaan Putin muuttaisi perustuslakia ja ryhtyisi vaalikampanjaan kolmannelle kaudelle, vaikka presidentti itse kielsi kyseiset aikeet.⁸⁰⁴

---

⁷⁹⁵ Arutyanyan 2005d.

⁷⁹⁶ Kleszewski 2006; ks. myös Degoyev 2006.

⁷⁹⁷ Arutunyan & Liakhovich 2005a.

⁷⁹⁸ Monastyrskaya 2005.

⁷⁹⁹ Справедливая Россия, *Spravedlivaja Rossija*.

⁸⁰⁰ Kansallispatriootin liitto (Родина).

⁸⁰¹ Arutunyan 2006a.

⁸⁰² Titkov 2007.

⁸⁰³ RFE/RL 2007; Kommersant 2007; Grani.ru 2007.

⁸⁰⁴ Ks. esim. MN 2005b.

Spekulaatiot tiivistyvät marraskuussa, kun presidentti nimitti Dmitri Medvedevin ensimmäiseksi varapääministeriksi, mikä viittasi siihen, että presidentti edisti mahdollisen seuraajansa valintaa. Myös puolustusministeri Sergei Ivanovia pidettiin potentiaalisena kandidaattina^{805,806} Syyskuussa 2007 Putin vaihtoi hallituksensa, joka muotoutui yhä teknokraattisempaan suuntaan⁸⁰⁷.

Venäjällä alkoi kuitenkin asteittainen kehitys kohti paradoksaaliselta tuntuva tilannetta, jossa länsivaltojen koettiin pyrkivän vaikuttamaan maan sisäiseen poliittiseen tilanteeseen, mikä ilmeni venäläisnäkökulmasta kasvavina vaatimuksina todellisen demokratian luomiseksi sekä syytöksinä bysanttilaisten käytäntöjen, kuten autoritääristen ja tukahduttavien perinteiden, palauttamisesta.

Sen sijaan lännessä venäläisessä yhteiskunnassa tapahtunut vapauksien tukahduttamiseksi määritelty prosessi koettiin virallisen politiikan tavoitteeksi ja demokraattisten instituutioiden toiminta farssiksi. Lännessä myös koettiin, etteivät universaalit ihmisoikeudet olleet juurtuneet maahan. Venäläistulkinnan mukaan länsi vaikutti huolestuneelta Putinin päättäväisyydestä poliittisen strategiansa juurruttamiseksi vakaaksi, johdonmukaiseksi ja pitkäaikaiseksi. Lännessä tämän strategian lähteiksi koettiin suurvalta-ajattelu ja -metodit sekä se, että KGB:ssä ja asevoimissa yhdistyivät väkivalta, petoksellisuus, väärä ideologia sekä epärehellinen ja kehittynyt propaganda.⁸⁰⁸

Putinin näkökulmasta perustuslaillinen järjestys oli hänen kahden presidenttikautensa aikana palautettu ja alueellinen koskemattomuus oli taattu. Monet olivat myös epäilleet venäläisten mahdollisuuksia toimia terrorismia ja separatismia vastaan ja kykyä pelastaa maa. Näin oli kuitenkin tapahtunut. Epäilyksiä oli myös esitetty siitä, olisiko koskaan mahdollista päästä eroon voimakkaasta oligarkiasta, mutta tuloksia oli saavutettu ylempien hallintotasojen puhdistamisessa lainvastaisesta poliittisesta vaikuttamisesta; paljon työtä oli kuitenkin vielä edessä.⁸⁰⁹

---

⁸⁰⁵ Ks. myös Liakhovich 2006.

⁸⁰⁶ Arutunyan 2005c Arutunyan 2007a.

⁸⁰⁷ Pustilnik 2007.

⁸⁰⁸ Degoyev 2006.

⁸⁰⁹ Arutunyan 2007b.

4.2 ETUUKSIA JA SAAMISIA MAKSIMOIMASSA

4.2.1 VENÄJÄ HAASTAA NATOA JA PYRKII LIITTYMÄÄN EUROOPPAAN

Bukkvoll arvioi, että Putinin poliittisessa ajattelussa ilmeni viisi kärkiteemaa. Hän korosti ulkopoliitikassa Euroopan roolia ja sisäpolitiikassa valtion roolia, laillisuusperiaatetta sekä valistusta, joka viittasi tieteeseen ja koulutukseen. Putin painotti talouden roolia, antoi itsestään vaikutelman primakovilaisena ja tähtäsi ulkopoliitiikan saralla edelleen moninapaiseen maailmaan.⁸¹⁰ Lynchin mukaan tavoitteena oli sisäpoliittisten ja ulkopoliittisten tavoitteiden kombinaatio: valtion vahvistaminen ja samanaikainen suotuisten ulkoisten olosuhteiden luominen liittoutumalla euro-atlanttisen yhteisön kanssa. Putin alkoi tasapainotella modernisaation vaatimusten ja turvallisuustarpeiden välillä.⁸¹¹ Putinin pragmatismi tarkoitti sitä, että poliittisten tavoitteiden asettamista peilataan virheelliseen tulkintaan käytettävissä olevista resursseista.⁸¹² Lavellel mukaan putinilainen pragmatismi nojasi modernin talouden kehittämisintention sekä sen varmistamiseen, että energioresurssit palvelivat kansallista etua. Putin oli tarvittaessa valmis vahvistamaan valtiota demokraattisten instituutioiden kustannuksella. Hänen tavoitteenaan oli suojella omistusoikeuksia, houkutella ulkomaisia sijoituksia sekä palauttaa mielikuva Venäjän voimakkuudesta kansainvälispoliittisessa järjestelmässä.⁸¹³

Jatkuvaan kaksoispeliin kuului samanaikainen pyrkimys yhtäältä länsi-integraatioon ja toisaalta lännen tasapainotteluprosessiin. Toisen näkökulman mukaan kaksisuuntainen impulssi edusti perinteistä Venäjän ja lännen välistä viha-rakkaussuhdetta⁸¹⁴.

Lännessä Primakovin kärjekkäämpi⁸¹⁵ politiikantekotapa ja painopistemuutokset vuodesta 1996 alkaen olivat herättäneet kritiikkiä peruspragmatismien puuttumisesta. Lightin argumentaatiossa Venäjän kansainvälispoliittinen orientaatio muotoutui Naton laajennuksen vastustamisessa, multipolaarisen teorian artikuloinnissa unipolaarista järjestystä vastaan, multilateralismissa unilateralismia vastaan sekä uusien liittolaisten etsimisessä idästä sisäpoliittisten ongelmien ja heikentyvän taloustilanteen olosuhteissa. Sisäpolitiikassa

---

⁸¹⁰ Bukkvoll 2003, 234.

⁸¹¹ Lynch 2005, 161.

⁸¹² Trenin 2003/04, 79.

⁸¹³ Lavelle 2004, 314.

⁸¹⁴ Goldgeier & McFaul 2002, 318.

⁸¹⁵ Ks. myös Bugajski 2003/2004, 84–91.

peruspragmaattinen nationalistinen tendenssi vallitsi tasapainotettaessa fundamentalistisempia nationalisteja ja kommunisteja, jotka olivat voimistuneet vaaleissa etsien tapoja puolustaa kansallisia intressejä. Presidentti Putinin niin kutsuttu *statistinen projekti* koostui peruspragmatismista sekä pragmaattisesta nationalismista ja nojasi seuraaviin ydinteemoihin: lain diktatuuriin, poliittisen vallan keskittämiseen sekä kansallisen yhtenäisyyden ja konsensuksen vahvistamiseen; teemat olivat ilmaantuneet yhteistyö- ja vuorovaihtusprosessissa ulkomaailman kanssa, myös lännen kanssa niillä alueilla, joissa yhteistyö oli Venäjälle hyödyllistä.⁸¹⁶

Tsygankovin mukaan Putinin ensimmäisen presidenttikauden alussa suurimpina kansallisen turvallisuuden uhkina näyttäytyivät taloudellinen heikkous sekä terrorismi, ei primakovilaisen doktriinin mukainen yksinapaisuus Yhdysvaltojen johdolla. Suurvallan normalisointikoulukunnan teesien yhteydessä pääasiallisena päämääränä oli itse normalisointiprosessi, ei integraatio- tai tasapainotteluprosessi. Läntiset geopolittiset ja maantieteeseen nojaavat taloustieteelliset teoriat olivat suurvallan normalisoinnin älyllisenä perustana.⁸¹⁷ Putinin mukaan Venäjä oli osa eurooppalaista kulttuuria, eikä sitä voisi eristää mantereesta⁸¹⁸. Hänen mukaansa näitä pyrkimyksiä ilmeni, mikä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että venäläiset eristäytyisivät.⁸¹⁹ Karaganovin tulkinnan mukaan Putinin mukanaan tuoma uusi kansainvälispoliittinen aktiivisuus saattaisi mahdollistaa Eurooppa-keskeisen politiikan ilman suistumista Yhdysvaltoja myötäilevään linjaan.⁸²⁰

Venäjä–Nato-neuvoston nähtiin priorisoivan perustusasiakirjasta nousevia yhteisiä intressejä, jotka nähtiin hyödyllisinä myös käytännössä. Edistystä tapahtui yhteistyön, läpinäkyvyyden ja luottamuksen saralla etsintä- ja pelastustoimissa merellä.⁸²¹ Tiede oli toinen osapuolten välisen yhteistyön avainalue. Toukokuussa 1998 oli allekirjoitettu tiedeyhteistyötä koskeva asiakirja⁸²². Sotilaallisen yhteistyön pääpainopiste oli vahvistaa mahdollisuuksia yhteisiin Venäjä–Nato-rauhanturvaoperaatioihin. Osapuolilla myös oli yhteisiä intressejä sotilasreformiin ja asevoimien modernisointiin liittyvissä asioissa. Osapuolten välillä käytiin säännöllisiä konsultaatioita uusista turvallisuushkista, kuten terrorismin, ydin-, kemiallisten, biologisten ja ballististen

---

⁸¹⁶ Light 2003, 52.

⁸¹⁷ Tsygankov 2005, 140–141.

⁸¹⁸ Keskustelu David Frostin kanssa Moskovassa 29.2.2000.

⁸¹⁹ Lukyanov 2000.

⁸²⁰ Karaganov 2001.

⁸²¹ Voronin 2005, 20, 21.

⁸²² *Mutual understanding memorandum concerning the Russian Ministry of Science-NATO scientific-technical cooperation.*

ohjusteknologioiden leviämisen hallintametodeista.⁸²³ Venäjän viitekehyyksessä Nato-yhteistyö avoimine rakentavine vuorovaikutuksineen näyttäytyi merkittävänä mantereen turvallisuuden ja stabiliteetin ylläpitämisessä ja määritteli tarvittavan yhteistyöperustan rakentuneen toukokuun 1997 perussopimuksen⁸²⁴ pohjalta⁸²⁵.

Yhteistyöasetelmasta huolimatta Venäjän Naton laajenemista vastustava asenne ei ollut muuttunut. Positio edustaa merkittävää jatkumoa Jeltsin–Primakov-kaudelta. Niin kutsutun *negatiivisen kausaaliyhteyden* kehittyminen oli havaittavissa 1990-luvun kuluessa Naton laajenemisen ja mahdollisen venäläisen nationalistisen vastaiskun välillä. Sen peruslogiikkana oli seuraava: Naton jatkolaajeneminen lisäisi Venäjän sisäpoliittista tukea ääripoliittisille liikkeille, jotka vaikeuttaisivat tilannetta tehden siitä konfrontatiivisen. Vaikka Venäjä suhtautui mantereen turvallisuuspoliittisiin ratkaisuihin perussovittelevasti, jämäkkä linja ilmaantui: lukuisten parametrien mukaan Naton vallitsevat poliittissotilaalliset suuntaviivat eivät olleet yhteensopivia Venäjän turvallisuusintressien kanssa ja ajoittain olivat suoraan niille vastakkaiset⁸²⁶.

Putinin argumentaatiossa venäläiset eivät kokeneet olevansa täysivaltaisia jäseniä Nato-prosessissa⁸²⁷. Rivien välistä on luettavissa, että mikäli venäläisille annettaisiin täysivaltainen oikeus päätöksentekoon, olisi laajenemisasia helpommin hyväksyttävissä. Venäläiset olivat kuitenkin jo hyväksyneet Partnership for Peace -sopimuksen, ilman veto-oikeutta. Putinin hallinnon alkutaipaleella esitettiin jopa Natoon liittymistä. Tämän *osallistuvan lähestymistavan* ohella ilmeni *muutokseen tähtäävä lähestymistapa*, tavoitteenaan Naton muuttaminen unilateraalisesti johdetusta liittoumasta poliittisemmaksi kokonaisuudeksi:

*”Voimme kyllä harkita sitä [Natoon liittymistä] mutta emme tällä hetkellä. Naton luonne määrää Venäjän halukkuuden liittyä siihen. Jos Nato toimii täysin YK:n päätösten vastaisesti kuten Kosovossa, emme ole halukkaita edes harkitsemaan liittymistä. Jos Nato taas muuttuu poliittiseksi järjestöksi, joka on valmis rakentamaan kanssakäymiseen Venäjän kanssa, voimme avata keskustelun liittymisestä.”*⁸²⁸

---

⁸²³ Voronin 2005, 20, 21.

⁸²⁴ NATO-Russia Act 1997.

⁸²⁵ Ks. Konsepti 2000b, 8; Venäjä–Nato-suhteista ks. myös Grushko 2002; Smith & Timmins 2001, 69–90; Tsyganok 2004, 205–209; McFaul 2004, 307–313.

⁸²⁶ Ks. Konsepti 2000b, 9.

⁸²⁷ Putin 2000i, 152.

⁸²⁸ Putin 2000i, 152.

Venäläisessä viitekehyksessä ilmenee tarkka Naton heikkouksien tai puutteiden havainnointi. Samanaikaisesti Putin alleviivasi, että absoluuttinen ulkopoliittinen prioriteetti on talouspoliittisessa yhteistyössä Euroopan unionin kanssa sekä Etyjin turvallisuusasioissa.⁸²⁹ Venäjän kehitystä korostava asenne EU:n yhteistä ulkopoliittikkaa ja puolustuspolitiikkaa kohtaan määriteltiin innostuneeksi tai optimistiseksi, ja se kulminoitui EC Cologneen kesäkuussa 1999. EU esitteli yhteisen Venäjä-strategiansa, jossa toivottiin tiiviimpää poliittista dialogia. EU kutsui Venäjän osallistumaan yhteisten ulkopoliittisten aloitteiden kehittelyyn ja osallistumaan konfliktien ennaltaehkäisyyn ja kriisinhallintaoperaatioihin.⁸³⁰ Pyrkimällä vahvistamaan EU:ta kaikilla osa-alueilla Venäjä pyrki erään arvion mukaan mahdollisesti etsimään vaikuttamisen institutionaalista polkua korostamalla institutionaalista pluralismia Euroopan turvallisuusasioissa⁸³¹ saavuttaakseen enemmän vaikutusvaltaa Euroopan mutta myös globaaleihin asioihin.⁸³²

Venäjän Middle Strategy towards EU -strategia⁸³³ laadittiin varmistamaan kansallisten intressien toteutuminen sekä maan roolin ja mielikuvan kohentamiseksi Euroopassa ja maailmalla. Tavoitteena oli myös perustaa luotettava yleiseurooppalainen kollektiivisen turvallisuuden järjestelmä sekä vahvistaa Venäjän ja EU:n välistä strategista partneruutta globaalisti. Käytännönläheisempänä tavoitteena oli estää ja selvittää paikallisia eurooppalaisia konflikteja painottamalla kansainvälisen lain ylivertaisuutta sekä pidättyvyyttä voiman käytöstä.⁸³⁴ Venäläisestä näkökulmasta Venäjän intressejä ei kuitenkaan huomioitu riittävästi EU:n laajenemisprosessin yhteydessä ja reformissa⁸³⁵. Kahdelle mantereelle sijoittuvana maailmanluokan valtana Venäjä pyrki varaaamaan vapauden määritellä ja toimeenpanna sisä- ja ulkopoliittikkaansa, statustaan ja etuuksiaan eurooppalais-aasialaisena valtiona ja suurimpana Ivy-valtiona nojaamalla itsenäiseen asemaansa ja toimintaan kansainvälisissä organisaatioissa⁸³⁶.

Euroopan unionin Venäjä-strategia (EUCSR 1999) tunnusti virallisesti Venäjän avainroolin, joka sillä kokonsa ja sijaintinsa johdosta oli vakauden ja turvallisuuden takaajana sekä siltana Euroopan unionin ja Aasian välillä⁸³⁷.

---

⁸²⁹ Ks. esim. Putin 2001a, A 9; Putin 2001b, A 7.

⁸³⁰ Splidsboel-Hansen 2002, 447.

⁸³¹ Rontoyanni 2002, 815.

⁸³² Splidsboel-Hansen 2002, 447.

⁸³³ RTMS 2000/2010.

⁸³⁴ RMTS 2000/2010, 1.

⁸³⁵ Konsepti 2000b, 8.

⁸³⁶ RMTS 2000/2010, 2.

⁸³⁷ EUCSR 1999, 3.

Venäjä puolestaan suhtautui positiivisesti EU:n laajenemiseen ja yhteisen turvallisuus- ja puolustuspolitiikan kehittämiseen ja ilmaisi toiveita laajemmalle yhteistyölle⁸³⁸. Toinen negatiivinen kausaaliyhteys oli kuitenkin rakentumassa EU:n ja Naton laajenemisten sekä Venäjän vaikutuspiirien välisestä yhteentörmäyksestä. Venäjä ylläpiti kantaa, jonka mukaan sen intressejä ylenkatsottiin keskeisten maailmanpoliittisten kiistojen ratkaisemisessa⁸³⁹. Samaan aikaan Venäjä seurasi tarkasti EU:n jäsenvaltioiden välisten ulko-, turvallisuus- sekä puolustuspoliittisten suhteiden kehitystä⁸⁴⁰ ja koki, että erityisesti unionin kehittyvää sotilaspoliittista ulottuvuutta tuli tarkkailla⁸⁴¹.

RMTS:n alustavan turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan suuntautuvan kannan mukaan kehitys oli positiivista, mikäli tavoitteena oli vahvistaa EU:n roolia itsenäisenä kansainvälisenä toimijana. *Näkemyks EU:sta globaalina toimijana loi tasapainoa Yhdysvaltojen hegemonialle ja Nato-keskeiselle eurooppalaiselle turvallisuusjärjestelmälle, mikä heijasti venäläispyrkimystä kohti moninapaista kansainvälistä järjestelmää.*⁸⁴² RTMS:n mukaan Euroopan alueelle suuntautuvan yleisen ulkopoliittisen konseptin evoluution viitekehyksessä objektiivisena tavoitteena oli luoda moninapainen maailma, joka nojaa kansojen yhteiseen historiaan sekä eurooppalaisten valtioiden vastuuseen mantereen tulevaisuudesta ja niiden talouksien toisiaan täydentävään luonteeseen⁸⁴³.

Yhteistyö vaikutusvaltaisten länsivaltioiden, kuten Britannian, Saksan, Italian ja Ranskan, kanssa koettiin venäläisnäkökulmasta tärkeänä kansallisten intressien puolustamisessa, talouden stabilisoinnissa ja talouskasvun kannalta⁸⁴⁴. On mahdollista, että strategian kirjoittajat suosivat Euroopan yhteisen puolustuspolitiikan kehittymistä, joka noudatti Ranskan tuolloista linjaa olla maksimaalisen itsenäinen Natossa⁸⁴⁵. EU:n ja venäläisen osapuolen rationalisointien eroavuudet näkyivät fundamentaalisesti erilaisissa kannoissa, jotka koskivat yhteisen ulko- ja puolustuspolitiikan tulevaisuuden rooleja. Brysselissä rooliksi nähtiin kylmän sodan jälkeisen status quon säilyttäminen. Sen sijaan Moskovassa pilarin kehittyminen nähtiin keinoksi kumota vallitseva järjestys, heikentää yksinapaisuustrendiä ja muuttaa kansainvälistä valan jakautumisen järjestelmää Venäjän eduksi.⁸⁴⁶ Venäläiset alkoivat tarjota

---

⁸³⁸ EUCSR 1999, 6.

⁸³⁹ Konsepti 2000a, 1.

⁸⁴⁰ Ks. myös EUCSR 1999, 6.

⁸⁴¹ Konsepti 2000b, 8.

⁸⁴² Rontoyanni, 2002, 814.

⁸⁴³ RMTS 2000/2010, 1.

⁸⁴⁴ Konsepti 2000b, 9.

⁸⁴⁵ Rontoyanni 2002, 816.

⁸⁴⁶ Splidsboel-Hansen 2002, 448.

tilalle uutta yleiseurooppalaista kollektiivista turvallisuusjärjestelmää tavoitteenaan eurooppalaisten itsensä ylläpitämä turvallisuus mantereella, ilman Yhdysvaltojen ja Naton dominanssia⁸⁴⁷.

Arvioitiin, ettei EU:ssa tuolloin täysin ymmärretty venäläismotiiveja yhteisen ulko- ja puolustuspolitiikan tukemisessa⁸⁴⁸. Sergei Karaganovin näkökulmassa EU-yhteistyö oli tarpeen todellisiin turvallisuushaasteisiin tarttumisessa ja Venäjän aseman heikentymisen torjumiseksi sen Yhdysvaltojen kanssa käytävässä dialogissa⁸⁴⁹. EU:n kanssa tehtävä yhteistyö muotoutuisi tasaveroisuuden pohjalta ilman jakolinjoja⁸⁵⁰, mikä antaisi Venäjille pääsyn turvallisuuspoliittiseen päätöksentekoon⁸⁵¹. Useiden venäläisten ulkopoliittisen yhteisön jäsenten yhteinen puolustuspolitiikan kanta ilmeni kysymyksenä: kokoaisiko Eurooppa poliittisen tahtotilansa järjestyäkseen johtavana turvallisuustoimijana omilla ehdoillaan, vai tyytyisikö se Yhdysvaltojen johtoon⁸⁵²? Myös väärinkäsityksiä ilmeni molemmilla osapuolilla. Euroopan turvallisuusstrategiassa käytettiin termiä multilateraalinen järjestelmä, kun RTMS:ssä viitattiin termiin multipolaarinen järjestelmä. Venäläiset poliitikantekijät olettivat, että jos EU ottaisi aktiivisempaa roolia turvallisuuden alalla, Venäjän kontribuutio kasvaisi keskeisellä tavalla, mikä tekisi EU–Venäjä-suhteen tasaveroisemmaksi⁸⁵³. EU ei kuitenkaan pyrkinyt valintoihin, jotka heikensivät EU–Yhdysvallat-suhteita. RTMS:ssä oletettiin, että EU edistäisi Venäjän pyrkimyksiä sen aseman vakauttamiseksi johtavana Ivy-valtiona. Tosiasiassa EU pidättäytyi sellaisista bilateraalisista suhteista, jotka olisi voitu tulkita Venäjän johtoroolin vahvistamisena.⁸⁵⁴

Venäjä–EU-suhteissa tapahtui myös edistystä. Yhteisessä Haagin 14:ttä EU–Venäjä-huippukokousta 25.11.2004 koskevassa lehdistölausunnossa osapuolet korostivat strategisen partneruuden tärkeyttä sekä yhteistyön tiivistämistä Euroopassa ja globaalisti. Erityinen huomio kohdistui neljän yhteisen alueen luomiseen, mistä oli sovittu Pietarin toukokuun 2003 huippukokouksessa⁸⁵⁵. Kokonaisvaltainen ja kunnianhimoinen tavoite heijasti osapuolten

---

⁸⁴⁷ RMTS 2000/2010, 1.

⁸⁴⁸ Splidsboel-Hansen 2002, 448.

⁸⁴⁹ Rontoyanni 2002, 819.

⁸⁵⁰ RMTS 2000/2010, 1.

⁸⁵¹ Ks. esim. Rontoyanni 2002, 815.

⁸⁵² Rontoyanni 2002, 816–817.

⁸⁵³ Rontoyanni 2002, 819.

⁸⁵⁴ Rontoyanni 2002, 816.

⁸⁵⁵ Ks. myös JPR 23.11.2004a, 1.

yhteisiin arvoihin ja jaettuihin intresseihin nojaavaa strategista partneruutta.⁸⁵⁶ Venäläisen näkökulman mukaan Putinin uusi ulkopoliittinen pragmatismi nojasi kylmäveriseen tulkintaan strategisista intresseistä. Samaan aikaan länsimaat tulkitsivat venäläisarvion mukaan imperialistisiksi lähes kaikki Moskovan pyrkimykset turvata kansallisia etuja kansainvälispoliittisessa kontekstissa Ivy-, Nato tai Venäjä–Iran-suhteiden kontekstissa⁸⁵⁷.

4.2.2 TERRORISMINTORJUNTA LIITYMISROJEKTINA KOHTI UUTTA JOHTAJUUTTA

Uudet ulkopoliitiikan ja kansallisen turvallisuuden doktriinit julkaistiin vuonna 2000 identifioimaan valtion heikkous keskeiseksi kansallisen turvallisuuden uhkaksi ja tukemaan elinvoimaisen ja menestyvän talouden kehittymistä pääasialliseksi ulkopoliitiikan tehtäväksi. Terrorismi korvasi Yhdysvallat ja Naton keskeisenä ulkoisena turvallisuushkana, mikä liittyi Tšetšenian sotaan sekä ylikansallisiin rikollisiin ja terroristiverkostoihin. Putinin Venäjä kävi brutaalia sotaa Tšetšeniassa omien kansallisten intressien ja realismin pohjalta.⁸⁵⁸

Toinen Tšetšenian sota käynnistyi eräistä syyskuun 1999 tapahtumista. Kerrostalopommien sarja kolmessa venäläiskaupungissa myötävaikutti venäläisyhteiskunnassa virinneeseen revanssimilitaristiseen mielialaan, joka pohjusti myötämielisempää suhtautumista uuteen Pohjois-Kaukasuksen sotaan. Koska tšetšeenejä pidettiin syyllisinä pommi-iskuihin, Tšetšenia määriteltiin terroristivaltioksi. Tuolloin vielä Venäjän pääministerinä toiminut Putin käynnisti hyökkäyksen Tšetšeniaan, ja venäläiset saivat maan pääkaupunki Groznyin hallintaansa.⁸⁵⁹ Toisessa Tšetšenian sodassa Aslan Mashadovin hallituksen oli pakko hyväksyä Basajev ja hänen kanssaan liittoutuneet jihadistit, koska nämä kykenivät tarjoamaan aseellista miesvoimaa yhteistä vihollista, Venäjää, vastaan. Kun radikaali islamismi alkoi ensimmäisen Tšetšenian sodan kuluessa levitä Dagestanista alueelle, ilmaantui eskapistinen yksilökeskeinen terrorismi Tšetšenian konfliktiin vasta 2000-luvun alussa. Etenkin vuosi 2004 osoitti, että itsemurhaiskut kuuluivat yhä vahvemmin sodan kuvaan.⁸⁶⁰

---

⁸⁵⁶ JPR 25.11.2004b, 1.

⁸⁵⁷ Kortunov 1999, 138.

⁸⁵⁸ Wallander 2003, 308.

⁸⁵⁹ Souleimanov 2015, 94.

⁸⁶⁰ Jokinen & Kullberg 2006 163, 205.

2000-luvun puolivälissä Tšetšenian alueen etniset separatistiset pyrki-mykset laimenivat. Kapinallisuus kuitenkin kanavoitui Pohjois-Kaukasuksella jihadismin suuntaan ja yhdisti sitoutuneita, myös ei-tšetšeenitaustaisia taiste-lijointa ja näkyi venäläisiin kaupunkeihin tehtyinä terrori-iskuina.⁸⁶¹ Basajev jatkoi vastarintaa sissisodalla ja oli vastuussa lukuisista terroriteoista, mukaan lukien Moskovon Dubrovka-teatteri-iskusta 2.11.2002, presidentti Kadyrovin tappaneesta pommi-iskusta, venäläisen matkustajakoneen pudotuksesta 24.8.2004, Moskovon metroiskusta 31.8.2004 sekä Beslanin koulukaappauk-sesta 17.9.2004. Basajev surmattiin venäläisviranomaisten erityisoperaatiossa Ingušsiassa heinäkuussa 2006.

Putinin korostama lain ja järjestyksen tarve oli linkittynyt terrorismin tor-juntaan⁸⁶². Ensimmäisellä kaudellaan Putinilla oli kolme tavoitetta terroris-min torjunnan ulkoisessa dimensiossa: Liittää Tšetšenian sota laajemman kansainvälisen terrorismin viitekehykseen, jottei Tšetšenian sisäisen tilanteen negatiivisia ulottuvuuksia, kuten ihmisoikeusrikkomuksia, käytettäisi Venäjää vastaan. Afganistanin ja Irakin sotien jälkeen Moskova pyrki takaamaan, että terrorismintorjunnan itsepuolustustulkinnat muotoiltaisii YK:n valvoman kansainvälisen lain viitekehyksessä. Venäjä myös edisti erityisen huomion kiinnittämistä venäläisten ekstremistien kansainvälisten tukiverkostojen toi-minnan heikentämiseen.⁸⁶³

Tšetšenian konflikti herätti erimielisyyttä Venäjä–EU-suhteissa. Venä-läisarvion mukaan konflikti kosketti Venäjän kansallisen sotilaspolitiikan ydintä, johon kuuluu itsenäisyyden, suvereniteetin, valtion ja alueellisen ehey-den varjelu, sotilaallisen aggression ennaltaehkäiseminen ja liittolaisten sekä rauhanomaisen ja demokraattisen valtiokehityksen varjeleminen⁸⁶⁴. Venäjä määritteli sodan sisäiseksi asiaksi. Putinin mukaan hallitus pyrki kehittämään demokraattista hallintojärjestelmää, joka olisi yhtenevä Venäjän historian ja monietnisen yhteiskunnan kohtaamien uniikkien ongelmien kanssa. Venäjää ei Putinin mukaan oltu sysäämässä takaisin totalitaariseen hallintoon, vaan se etsi demokratiamallia, joka soveltuisi maan perinteisiin.⁸⁶⁵

Putinin logiikassa valtiollinen yhtenäisyys edellytti laajempaa vallan kes-kittämistä. Tämän Putinin ylhäältä alaspäin suuntautuvaan ideologiaan liitty-vän kausaalilinkin mukaan hän esimerkiksi tuki sitä, että kuvernöörien ja aluetason lainsäädäntöelinten puhemiehet palautetaan federaationeuvostoon, mutta vasta, kun oli toimeenpantu reformit, joiden tavoitteena on saavuttaa

---

⁸⁶¹ Souleimanov 2015.

⁸⁶² Ks. myös Arutunyan 2005e.

⁸⁶³ Lynch 2005, 149.

⁸⁶⁴ Ks. Konsepti 2000b, 2.

⁸⁶⁵ Putin 2004h, 4.

todellisen toimeenpanovallan elinten välinen yhtenäisyys.⁸⁶⁶ Yhteisiä intressejä puolestaan olivat kansallisen turvallisuuden konseptin (2000) mukaan laaja-alaisuus terrorismi ja järjestäytynyt rikollisuus, koska viimeaikaisiin konflikteihin oli liittynyt omistajuuksien muutoksia, mukaan lukien lisääntyneet klaani-, etniset ja nationalistiset intressit⁸⁶⁷.

Venäjä–EU-suhteissa kausaalisuhde rakennettiin Venäjän näkökulmasta toisen Tšetšenian sodan ja Venäjän mahdollisen disintegraation uhkan välille. Päätelyn mukaan maan sisäiset reformit oli suunniteltu tekemään Venäjästä miellyttävä valtio eliminoimalla turvallisuussuhkia, mukaan lukien terrorismin aiheuttama disintegraation uhka, jonka Putin määritteli seuraavalla tavalla:

”Lopultakin me kaikki tiedämme, etteivät terroristit ja rikolliset ole suunnitelleet panssarivaunuiskuja venäläiskaupunkien haltuun ottamiseksi – – Mutta niillä on silti globaaleja päämääriä, kuten pahamaineisen kalifaattinsa rakentaminen – – Se tarkoittaisi meille mittavia aluemenetyksiä, lähinnä etelässä ja mahdollisesti koko valtion disintegraatiota.”⁸⁶⁸

Venäjän prioriteettina ilmaistu kausaalisuhde nähtiin ulkopuolelta ristiriitaisena EU:n ulkosuhteiden ja ESD:n Pietarin tavoitteiden kannalta⁸⁶⁹. Toisen kausaalisuhteen rakensi EU Venäjän toimien Tšetšeniassa ja ihmisoikeuksien kunnioittamisen⁸⁷⁰ välille. Prodin määrittelemänä

”Antakaa minun tehdä selväksi, että EU täysin ja ehdoitta tukee Venäjän alueellista yhtenäisyyttä. Meillä on lisäksi yhteinen tarkoitus torjua terrorismia – – Ihmisoikeuksien kunnioitus ei rajoita terrorismintorjunnan tehokkuutta. Päinvastoin ihmisoikeuksien, kansalaisvapauksien sekä laillisuusperiaatteen edistämisen tulee olla terrorismintorjuntamme⁸⁷¹ ytimessä sekä sen perustavanlaatuisina syynä.”⁸⁷²

EUCR (1999) oli jo vuosia aiemmin julistanut huolensa Tšetšenian ihmisoikeustilanteesta, joka koskettti EU–Venäjä-suhteiden ydintä. EU oli ilmaissut

---

⁸⁶⁶ Putin 2004g, 1.

⁸⁶⁷ Konsepti 2000a, 4.

⁸⁶⁸ Putin 2004a, 1.

⁸⁶⁹ Rontoyanni 2002, 282.

⁸⁷⁰ Ks. myös JPR 2004b, 13.

⁸⁷¹ EU tuomitsi vahvasti terroristien menet, kuten panttivankien ottamiset (JSFAT 2002, 1). Venäjällä esitettiin mahdollisesti populistiseksi tarkoitettu ”vastapanttivankitaktiikka-ehdotus”. Valtakunnansyyttäjä Vladimir Ustinov julisti, että jos terroristien omaisia pidätetään ja terroristeille osoitetaan, mitä heidän sukulaisilleen voi käydä, ihmishenkiä voisi pelastua. Ustinovin mukaan ei tullut myöskään sulkea silmiä tai diplomatisoida tilannetta: ”Ken miekkaan tarttuu, se miekkaan hukkuu.” (SPT 2004, 1.)

⁸⁷² Prodi 2004, 5; ks. myös JPR 2004b, 2.

tukevana poliittista ratkaisua ja laillisuusperiaatteen palauttamista raportoitujen rikkomusten tutkinnoilla ja asiaankuuluvilla syytteillä.⁸⁷³ Putinin hallintoa kiiteltiin poliittisen vakauden lisääntymisestä, presidenttijohtoisuudesta sekä valtion vahvistumisesta, mutta samaan aikaan huomautettiin tendenssistä kohti opposition ja median itsenäisyyden heikentämistä. EU:n edustajat omaksuivat kovemman kannan ihmisoikeuskysymykseen⁸⁷⁴ myös Venäjän yleisessä sisäpoliittisessa tilanteessa. EU systemaattisesti painotti demokraattisten prosessien ja ihmisoikeuksien merkitystä⁸⁷⁵ sekä näiden arvojen keskeyttämistä ehdottamalla sen ja Venäjän välille säännöllisiä konsultaatioita, jotka koskevat ihmisoikeuksia, mukaan lukien vähemmistöihin kuuluvien henkilöiden oikeudet ja perustavanlaatuisia oikeudet, kuten median vapaus⁸⁷⁶.

11.9.2001 tapahtumat mahdollistivat Venäjälle hyödyllisyytensä osoittamisen Yhdysvalloille globaalissa terrorismikysymyksessä⁸⁷⁷. Venäjän syyskuun iskujen jälkeinen kanta näkyikin valmiutena osallistua yhteistyöhön kansainvälisen yhteisön terrorismintorjuntakampanjassa⁸⁷⁸. Putin määritteli terrorismin uudeksi strategisen vakauden uhkaksi⁸⁷⁹. Esitettiin jopa arvio, jonka mukaan syyskuun yhdennentoista iskut edustivat käännekohtaa Nato–Venäjä-suhteissa. Esitetyn arvion mukaan Putinin ja Bushin väliset henkilösuhteet vahvistuivat, ja Putin oli ensimmäisiä poliittisia johtajia, jotka olivat ilmaisseet George Bushille tukensa iskujen jälkeen. Terrorismintorjuntakampanja Putinin ensimmäisen kauden jälkimmäisellä puoliskolla ilmeni sopivana teemana, jossa Venäjän sekä Yhdysvaltojen, Naton ja EU:n kannat yhdentyivät, ja Venäjälle mahdollisuutena saavuttaa tasaveroisuutta.⁸⁸⁰ Erään arvion mukaan Venäjän Nato-vastaisuus jopa jonkin verran hellitti syyskuun terrori-iskujen jälkeen⁸⁸¹.

Terrorismintorjuntayhteistyö määriteltiin osaksi yleiseurooppalaisen taloudellisen ja laillisen infrastruktuurin kehittämistä, johon sisältyi yhteistyön rakentaminen jo olemassa olevien ja vasta perustettujen EU:n toimielimien sekä niiden mekanismien kanssa, jotka käsittelivät myös muunlaista rikolli-

---

⁸⁷³ EUCSR 1999, 4.

⁸⁷⁴ Ks. myös Eggert 2004.

⁸⁷⁵ EUCSR 1999, 7.

⁸⁷⁶ JPR 2004a, 2.

⁸⁷⁷ Lynch 2005, 149; ks. myös Pant 2004, 311–328.

⁸⁷⁸ EUCSR 1999, 6.

⁸⁷⁹ Putin 2004f.

⁸⁸⁰ Kelin 2005, 1.

⁸⁸¹ Vining 2002, 71.

suutta, kuten huumeiden salakuljetusta sekä ylikansallista järjestäytynyttä rikollisuutta⁸⁸². Terrorismintorjunta toi koherenssia takaisin Yhdysvallat–Eurooppa-suhteisiin Irakin operaation aiheuttamien jännitteiden jälkeen. Euroopan terrorismintorjunnan koordinaattori de Vried selkiytti EU:n kantaa, jonka mukaan organisaatio oli yhtenäinen, täysin omistautunut terrorismintorjuntaan. Valtioiden itsenäinen toiminta oli tärkeää, muttei riittänyt.⁸⁸³

Eurooppalaisessa näkökulmassa terrorismi oli hyökkäys vapautta, demokratiaa, suvaitsevuutta ja laillisuusperiaatetta eli niitä arvoja vastaan, joille EU ja Yhdysvallat olivat rakentuneet⁸⁸⁴. Näiden osapuolten turvallisuusstrategioissa oli paljon yhteistä: sama, kasvava koko Eurooppaan kohdistuva uhka ja usko siihen, että vain kansainvälinen yhteistyö, etenkin transatlanttinen, oli avainasemassa terrorismintorjunnassa⁸⁸⁵. Avainasemaan torjuntatehtävässä nousi FATF⁸⁸⁶. Kahdessa vuodessa Venäjä hyväksyi rahanpesua koskevan lain⁸⁸⁷. Kahdessa viikossa FATF perustavanlaatuisesti muutti tehtäviään.⁸⁸⁸

Syyskuun terrori-iskujen jälkeen Venäjä tarjosi Yhdysvalloille myös konkreettista tukea viisiosaisella suunnitelmalla, jonka mukaan Venäjä jakaisi tiedustelutietoa, avaisi ilmatilaa humanitäarisille avustuslennoille, tekisi yhteistyötä Keski-Aasian liittolaistensa kanssa, jotta nämä tarjoaisivat vastaavan ilmatilan Yhdysvaltojen lennoille, osallistuisi kansainvälisiin etsintä- ja pelastusoperaatioihin sekä lisäisi suoraa sotilasapua Afganistanin hallitsevaa Talibania vastustavalle Pohjoisen liittouman sissiarmeijalle⁸⁸⁹. Lisäksi Venäjän yhteistyö Naton kanssa terrorismintorjunnassa nojasi yhteiseen toimintasuunnitelmaan⁸⁹⁰. Myös muita kansainvälisiä sopimuksia⁸⁹¹ oli olemassa Venäjän terrorismintorjunnan puitteissa tehdyssä yhteistyössä⁸⁹². Venäläisessä ajattelussa erikoisjoukkojen käyttö terrorismintorjunnassa oli legitiimimpää

---

⁸⁸² RMTS 2000/2010, 2.

⁸⁸³ De Vried 2004, 2.

⁸⁸⁴ ESS:n mukaan paras tae maailman turvallisuudelle olisivat hyvin hallitut demokraattiset valtiot (ESS 2003, 10).

⁸⁸⁵ De Vried 2004, 2, 3, 4.

⁸⁸⁶ Pariisiin sijoittuva *Financial Action Task Force*, joka oli 29 valtion muodostaman *Organization for Economic Cooperation and Development combating money laundering* toimeenpanoelin.

⁸⁸⁷ Law on Combating Money Laundering.

⁸⁸⁸ Sotnik 2001.

⁸⁸⁹ Goldgeier & McFaul 2002, 317; ks. myös Pant 2004, 323.

⁸⁹⁰ *NATO–Russia Action Plan on Terrorism 2004*.

⁸⁹¹ Ks. esim. President of Russia 2005; ks. myös President of Russia Events 2006.

⁸⁹² Ks. Artikla 4, Venäjän federaation federaatiotason laki terrorismintorjunnasta 2006; ks. myös Konsepti 2008.

kuin tavanomaisten joukkojen ja kynnys voimatoimiin oli matalampi kuin länsimaissa.⁸⁹³

George Bush palkitsi Putinin Venäjän muuttamalla puhetapaansa Venäjän omasta terrorismintorjunnasta. Clintonin hallitus oli yhdistänyt muutamia tšetšeenitaistelijoita bin Ladenin verkostoon, toisin kuin Bushin hallinto. Venäjän tuenosoituksen jälkeen Bush muutti radikaalisti näkemyksiään ja hyväksyi Venäjän terrorismintorjunnan määritelmän kattamaan Tšetšenian operaation. Terrorismintorjunnasta, osana Venäjä–Nato-suhteita, tuli merkittävä Venäjä–Yhdysvallat-suhteiden elementti, joka nojasi samankaltaiseen näkemykseen uhkakuvista ja vastatoimista, jotka loivat edellytykset pikaiselle edistykselle osapuolten välisissä suhteissa. Bushin huolet venäläisjoukkojen toimista Tšetšeniassa ja demokratian kehityksestä hälvenivät.⁸⁹⁴

*Erään arvion mukaan Putinista tuli shakin voittaja. Putin vetosi globaaliin terrorismintorjuntaoperaatioon vahvistaakseen asemaansa sisäpoliittisissa kysymyksissä, kuten Tšetšenia, ja etsi terrorismintorjunnan johtoasema Euroopan ja Aasian välillä*⁸⁹⁵. Läntisen tiedustelutiedon saaminen yhteisen uhkakuvan ohella alkoi vaikuttaa pragmaattiselta mahdollisuudelta⁸⁹⁶. Tietoa oli saatavissa myös muualta. Shanghain yhteistyöorganisaation (SCO) perustavanlaatuisena ideana oli vakautta uhkaavien terrorismin, separatismin ja ekstremismin torjunta⁸⁹⁷. Yhteistyössä oli myös operatiivisia ulottuvuuksia.⁸⁹⁸

Shanghain yhteistyöorganisaatio perustettiin Kiinan Shanghaissa 15.6.2001 allekirjoittavina osapuolinaan Kiina, Venäjä, Kazakstan, Kirgisia, Tadžikistan ja Uzbekistan⁸⁹⁹. SCO:n peruskirja hyväksyttiin Pietarin huippukokouksessa 7.6.2002, ja se astui voimaan syyskuussa⁹⁰⁰. Organisaation strategisena päämääränä oli vahvistaa alueellista turvallisuutta, stabiiliutta ja integraatioprosesseja siten, että kunnioitetaan mukana olevien valtioiden kansallisia ja kulttuurisia erityispiirteitä⁹⁰¹. SCO ilmeni Kiinan ulkopoliitiikan laajentumana tarjoamalla konkreettista sisältöä valtion turvallisuuskonseptille ja

---

⁸⁹³ Mäkelä 2008, 259–260.

⁸⁹⁴ Goldgeier & McFaul 2002, 318.

⁸⁹⁵ Pant 2004, 323.

⁸⁹⁶ Bukkvoll 2003, 230–231.

⁸⁹⁷ Shanghai Convention 2006.

⁸⁹⁸ PINR 2006; ks. myös PINR 2005b; ks. myös PINR 2005a.

⁸⁹⁹ *Moscow Declaration 2001*. Perustettiin Kiinan aloitteesta Shanghai 5:n laajennukseksi, jossa Shanghain henki viittasi jäsenten väliseen multilateraaliseen yhteistyöhön (*Moscow Declaration 2001; China 2002*).

⁹⁰⁰ Astana 2005.

⁹⁰¹ President of Russia, Official Web Portal 2004.

rauhanomaisen rinnakkainelön periaatteelle⁹⁰². Organisaation edeltäjä Shanghai 5 pyrki rakentamaan luottamusta, johon kuuluisi myös sotilasulottuvuus, ja vähentämään joukkoja raja-alueilla⁹⁰³. Näitä koskevat sopimukset allekirjoitettiin 1995 ja 1997⁹⁰⁴.

Organisaation pysyvät elimet⁹⁰⁵ käynnistivät toimintansa tammikuussa 2004. Niistä alueellinen terrorismintorjuntarakenne RCTS pyrki koordinoimaan ja rakentamaan yhteistyötä jäsenmaiden relevanttien rakenteiden kanssa⁹⁰⁶. Lähtökohdan mukaan terrorismia oli torjuttava globaalisti, YK-joh-toisesti nojaamalla alueellisiin ja kansallisiin rakenteisiin⁹⁰⁷. Putin (2005) painotti, että SCO ja RCTS tekivät yhteistyötä YK:n turvallisuusneuvoston kanssa⁹⁰⁸. Venäjän presidentti (2004) myös päätteli, että Shanghain yhteistyöorganisaatiosta saattoi tulla yksi keskeisimmistä globaalien terrorismintorjunnan keskuksista⁹⁰⁹. Kun mukaan tuli uusia tarkkailijajäsenvaltioita⁹¹⁰, globaalia ja alueellista vaikutusvaltaa oli mahdollista kasvattaa⁹¹¹.

---

⁹⁰² Oresman 2004, 404.

⁹⁰³ Venäjä–Kiina-suhteiden akilleenkantapäänä on pidetty rajakysymystä Nerchikin sopimuksesta (1689) vuoden 2005 sopimukseen (Lo & Rothman 2006, 11).

⁹⁰⁴ Astana 2005. Moscow Declaration 2001: Uzbekistanin jäsenyys muutti organisaatiota koska sillä ei ole yhteistä rajaa Kiinan kanssa vaan Afganistanin kanssa, jonka islamistiset ryhmittymät ovat alueen aktiivisimpia (Daly 2006).

⁹⁰⁵ Näihin lukeutuu pääsihteeristö Pekingissä, alueellinen terrorismintorjuntarakenne RCTS Tashkentissa Bishkekin esikuntineen sekä toimeenpanevat komiteat.

⁹⁰⁶ Astana 2005. SCO:n terrorismintorjuntakomitea tarkoitettiin informatiivis-analyttiseksi koordinoitikeskukseksi tavoitteenaan aktiivisesti osallistua kansainväliseen yhteistyöhön terrorismin ja ekstremismin torjunnassa (Putin 2004b).

⁹⁰⁷ Putin 2004c.

⁹⁰⁸ Putin 2005b.

⁹⁰⁹ Putin 2004d; operatiivisen elimen toiminnallisuus ja kyky osallistua rajoitettuun taloudelliseen yhteistyöhön määritteli organisaation tulevaisuuden (Oresman 2004, 415, ks. myös Putin 2004c), kuten sen houkuttavuuden alueen muille valtioille.

⁹¹⁰ Valtioihin lukeutuvat Iran, Afganistan, Pakistan, Intia ja Mongolia (President of Russia, Official Web Portal 2006b); Iranin kannanottojen mukaan länsimaat ovat käyttäneet voimaa puuttuessaan muiden valtioiden sisäisiin asioihin (CBC News 2006). Iran ajoittain myötäili Venäjän ja Kiinan positiota (ks. esim. Aljazeera.net 2007), esimerkiksi ydinenergiakysymyksessä ja brittiläisten merimiesten tapausta koskeneessa informaatiokamppailussa.

⁹¹¹ Astana 2005.

Venäjää ja Kiinaa lähentäviä SCO:n teemoja olivat rajat ylittävä rikollisuus ja huumeiden salakuljetus⁹¹², joilla oli yhtymäkohtia terrorismiin⁹¹³, taloudellisen yhteistyön edistäminen⁹¹⁴, kulttuuriset tekijät, lisääntyvä yhteistyö lukuisten kansallisten ja kansainvälisten toimijoiden kanssa⁹¹⁵ sekä kansainvälisen informaatioturvallisuuden painottaminen⁹¹⁶. Venäläisen arvion mukaan SCO oli saavuttanut kansainvälisesti tunnustetun aseman globaalisti⁹¹⁷ ja kansainvälisesti⁹¹⁸. Kiinalaisen turvallisuuskonseptin mukaan turvallisuuden varmistaminen Aasiassa ja Tyynellä valtamerellä olennaisesti nojasi alueellisen turvallisuuden viitekehykseen (SCO; ASEAN) korostamalla dialogia vastakainasettelujen sijaan⁹¹⁹. Putinin näkökulmassa SCO:lla oli positiivinen vaikutus alueella, jolla neuvoteltiin vakauden ylläpitomekanismeista ja Keski-Aasian turvallisuudesta⁹²⁰. Organisaation perustaminen palveli kahden valtion, Kiinan ja Venäjän, kansallisia intressejä, koska kummallakaan ei ollut resursseja turvata vakautta alueiden strategisissa ympäristöissä tai yksin osallistua globaaliin terrorismintorjuntaan⁹²¹. Vakaus oli Kiinan ja Venäjän johtajien lausunnoissa systemaattisesti toistuva teema.

Kiinalle kansallisen turvallisuuden uhkina näyttäytyivät uiguurien separatistiset ambitiot Sinkiangin provinssissa, Keski-Aasian valtioiden sisäiset epävakaudet, rajat ylittävä huume-, ase- ja ihmiskauppa sekä Taiwan⁹²² ja Tii-bet⁹²³, tiettyyn rajaan saakka. Uhka-ajattelun mukaan islaminuskolla saattoi olla organisoiva vaikutus. Kiinan intressien mukaista oli, etteivät panturkkilaiset tai islamistiset ryhmittymät kyenneet epävakauttamaan Keski-Aasian valtioiden poliittisia johtosuhteita ja täten uhata Kiinan alueellisia intressejä.

---

⁹¹² Putin 2007.

⁹¹³ Putin 2004c.

⁹¹⁴ Putin 2004a.

⁹¹⁵ President of Russia, Official Web Portal 2006a; organisaatiot ml. YK, ASEAN, Ivy, CSTO, ja EurAsEC (Putin 2006d).

⁹¹⁶ President of Russia, Official Web Portal 2006c: President of Russia, Official Web Portal 2006b; Putin 2006e).

⁹¹⁷ President of Russia, Official Web Portal 2006a.

⁹¹⁸ President of Russia, Official Web Portal 2004.

⁹¹⁹ China 2002.

⁹²⁰ Putin 2006b, Putin 2005b; Euraasian alueellinen vakaus on ollut huomion keskiössä (President of Russia, Official Web Portal 2004; Putin 2006b).

⁹²¹ Putin 2006c; ks. myös President of Russia, Official Web Portal 2004.

⁹²² Venäjän kannan mukaan Taiwan oli Kiinan sisäinen asia (China-Russia 2005).

⁹²³ Xinjiangin alueen separatistiryhmittymiä vastaan suunnattu terrorismintorjunta oli yksi Kiinan Keski-Aasian strategian elementti tavoitteenaan säilyttää alueellinen vakaus (Sheives 2006, 210).

Yhdysvalloilla oli samankaltaisia päämääriä Keski-Aasiassa terrorismintorjunnan suhteen.⁹²⁴ Nämä uhkakuvat yhdistivät myös Venäjän ja Kiinan intressejä⁹²⁵, koska terrorismi tunkeutui toiminnan kaikille tasoille uhaten yksilöitä ja valtioita⁹²⁶. Pyrkimys yhtenäisyyteen ja koskemattomuuden korostaminen olivat kansallisen turvallisuuden kysymyksiä⁹²⁷, ja tässä Tšetšenia oli Venäjän esimerkki. Vaikka Kiinan ja Venäjän yhteistyö Yhdysvaltojen kanssa oli lisääntynyt, Yhdysvaltojen harjoittamaa strategista saarrostaamista koskevat huolet olivat ennallaan⁹²⁸.

Neuvostoliiton jälkeen Keski-Aasian valtioille⁹²⁹ muodostui globaalilla strategisella kartalla tärkeä rooli. Tällä alueella myös Yhdysvaltojen strategiset intressit olivat muuttuneet⁹³⁰. Alueen kartta sisältää näin ollen moninaisuutta, yhteistyötä ja kansallisten intressien puolustamista, jotka näkyvät niin Venäjän kuin Kiinankin poliittisissa viitekehyksissä. Alueen uusia multilateraalisia järjestelyjä korostettiin niin kauan kuin ne palvelivat valtioiden omia etuja. Valtiokeskeisyys on kiinalaisen ja venäläisen multilateralismin piirre⁹³¹. Kiinalaisen multilateralismin alisteisuus kansallisille päämääriille näkyy talouskasvun, työllisyyden lisääntymisen ja sisäisen vakauden korostamisena⁹³². Toisaalta multilateraaliset alueelliset organisaatiot nojaavat alueelliseen avoimuuteen, integraatioon ja jaettuihin lähtökohtiin⁹³³. Vastavuoroinen epäilyvyys ilmeni osana vuorovaikutusta ja liittyi valtioiden potentiaaliseen keskinäisriippuvuuteen ja pysyväisluonteisiin vihollismielikuviin⁹³⁴ sekä valtioiden todellisia päämääriä Keski-Aasian strategisessa ympäristössä koskeviin epäilyihin, koska osapuolilla tai kolmansilla osapuolilla on geopolittisia tai strategisia intressejä sekä perinteisiä tai mahdollisia tulevaisuuden hegemonisia ambitioita.

---

⁹²⁴ Oresman 2004, 402, 406, 407.

⁹²⁵ Lo & Rothman 2006, 10.

⁹²⁶ Venäjän näkökulmassa terroritekojen keskeisenä päämääränä oli hajottaa yhteiskunta ja iskeä valtion yhtenäisyyttä vastaan.

⁹²⁷ Kiina tuki Venäjän pyrkimyksiä puolustaa kansallista suvereniteettiaan sekä yhtenäisyyttään terrorismia ja separatismia vastaan (China–Russia 2005).

⁹²⁸ Oresman 2004, 405, 418.

⁹²⁹ Kazakstan, Kirgisia, Tadžikistan, Turkmenistan sekä Uzbekistan.

⁹³⁰ Oresman 2004, 401.

⁹³¹ China-Russia 2005.

⁹³² Santis 2005, 29.

⁹³³ China-Russia 2005, Joint Statement 2005.

⁹³⁴ Lo & Rothman 2006, 4, 15.

Venäjä ja Kiina jakoivat näkökulman, jonka mukaan valtioilla oli oikeus omaan sisäisiin olosuhteisiinsa sopivaan kehityspolkuun⁹³⁵. Molemmille valtioille tärkeinä julkilausuttuina prioriteetteina olivat omat sisäiset olosuhteet, suvereniteetti ja puuttumattomuus sisäpolitiikkaan. Molemmat myös kritisoiivat⁹³⁶ Yhdysvaltojen hegemoniaan nojaavaa unipolaarista maailmanjärjestystä. Toisena periaatteellisena teemana oli korostaa ulkoisten olosuhteiden merkitystä sisäpoliittisten reformien toimeenpanossa⁹³⁷. Venäjän ja Kiinan strategisen partneruuden julistettuina ja periaatteellisina elementteinä olivat multipolaarisuus, josta muodostui suhteen kulmakivi 1990-luvulla⁹³⁸, oikeus sekä vaihtoehtoiset demokratiatulkinnat, jotka nojasivat moninaisuudelle ja kulttuuriselle pluralismille⁹³⁹.

Arvion mukaan tulkinnat olivat kuitenkin ideologisesti vinoutuneita, koska valtiot todennäköisesti pyrkivät legitimoimaan kansallismielisyyttä niiden avulla. Oikeudenmukaisen, rationaalisen ja demokraattisemman maailmanjärjestyksen luomisessa Venäjä–Kiina-suhteilla oli tärkeä rooli⁹⁴⁰. Maiden ystävyyssopimus nojasi seuraaville ydinperiaatteille: kansallisen suvereniteetin yhteinen kunnioitus, alueellinen koskemattomuus, keskinäisten vihamielisyyksien puuttuminen, puuttumattomuus toistensa sisäisiin asioihin, keskinäinen tasaveroisuus, yhteinen intressi ja rauhanomainen rinnakkainelo⁹⁴¹ sekä artikla 25⁹⁴². Globaalilla tasolla Venäjä ja Kiina korostivat YK:n ja sen normien roolia⁹⁴³.

Venäläisessä argumentaatiossa oli tärkeää luoda uusi maailmanjärjestys kaikkien valtioiden intressien pohjalta⁹⁴⁴. Venäjä–Kiina-suhteissa kansainvälisen järjestelmän tasoa luonnehdittiin termeillä globalisaatio ja multipolaarisuus⁹⁴⁵, kun taas alueelliseen tasoon viitattiin käsitteillä bilateraaliset tai multilateraaliset prosessit. Putinin näkökulmassa perustetun SCO:n ytimessä oli uusi turvallisempi, YK:n johtama kansainvälisten suhteiden demokraattinen

---

⁹³⁵ Joint Statement 2005, China 2003c.

⁹³⁶ Treaty 2001.

⁹³⁷ Ks. esim. Venäjän näkökulmasta Putin 2001, A1.

⁹³⁸ Lo & Rothman 2006, 20.

⁹³⁹ China 2004, China 2003a, Joint Statement 2005.

⁹⁴⁰ Joint Statement 2005.

⁹⁴¹ Ks. esim. China 2003b, ks. myös Treaty 2001.

⁹⁴² Ks. esim. Treaty 2001, China 2003b; ks. myös China 2002, China 2003a, Putin 2006f.

⁹⁴³ Joint Statement 2005; China 2003b, China-Russia 2005, Treaty 2001.

⁹⁴⁴ Putin 2004e, Joint Statement 2005.

⁹⁴⁵ Joint Statement 2005.

järjestelmä, joka nojasi organisaatioiden ja integraatorakenteiden verkostoon⁹⁴⁶.

4.2.3 MUUTOKSET YDINASEITA KOSKEVISSA SOPIMUKSISSA HERÄTTELEVÄT VENÄJÄN REAKTIIVISUUTTA

Putinin pragmatismi näyttäytyi hänen ensimmäisellä presidenttikaudellaan kahdessa tuolloin dominoineessa turvallisuusagendassa, jotka olisivat voineet Putinin ensimmäisellä presidenttikaudella johtaa Venäjän ja Yhdysvaltojen väliseen vastakkainasetteluun. Ensimmäinen oli Yhdysvaltojen vetäytyminen ABM-sopimuksesta ja toinen kaavailtu Naton uusi laajenemiskierros. Putinin julistuksen mukaan Venäjä ei hylkäisi suhteitaan länteen pyrkimällä turhaan patoamaan Yhdysvaltojen politiikkaa, vaikka se oli eri mieltä Yhdysvaltojen kanssa.⁹⁴⁷

Ilmeni myös, että käsite *strateginen vakaus* nousi esille Putinin argumentaatiossa kansainvälispoliittisella areenalla. Vuonna 2001 Moskova myöntyi Yhdysvaltojen päätökseen hylätä vuoden 1972 bilateraalinen ABM-sopimus ja kehittää ohjuspuolustusjärjestelmää, kun Washington oli julistanut pyrkivänsä suojautumaan mahdollisilta Iranista ja Pohjois-Koreasta käsin suuntautuvilta ohjusiskuilta⁹⁴⁸. Strategisen vakauden idea liittyy ydinasesuhteisiin⁹⁴⁹. Kylmän sodan aikana ydinaseista kehittyi poliittisia instrumentteja ja sotilaallisen vallan indikaattoreita⁹⁵⁰. Kauhun tasapainon ja ydinsodan pelotteen olo-

---

⁹⁴⁶ Putin 2004c.

⁹⁴⁷ Wallander 2003, 308.

⁹⁴⁸ MN 2004a.

⁹⁴⁹ Ks. esim. SALT I 1972.

⁹⁵⁰ Raitasalo & Sipilä 2008, 6; ks. myös NNP Chronology.

suhteissa Yhdysvallat ja Neuvostoliitto alkoivat neuvotella ydinasesuhteistaan. Ensimmäinen bilateraali sopimus SALT I⁹⁵¹, johon lukeutuivat strategisia ydinaseita koskevat ABM⁹⁵²- ja Interim⁹⁵³-rajoitussopimukset, allekirjoitettiin Moskovassa 26.5.1972⁹⁵⁴. ABM-sopimuksessa aseistus rajoitettiin puolustusjärjestelmiin ja Interim-sopimuksessa rajoitukset koskivat maasta ja sukellusveneistä ammuttavia ydinaseita. Näistä sopimuksista huolimatta asevarustelu jatkui⁹⁵⁵.

Toinen neuvottelukierros ajanjaksolla 1972–1979 tuotti SALT II⁹⁵⁶ -sopimuksen, jonka allekirjoittivat Yhdysvaltojen presidentti Jimmy Carter ja Neuvostoliiton pääsihteeri Leonid Brežnev Wienissä 18.6.1979. Alkuperäiseen sopimukseen kuuluivat myös uudet neuvottelut eli SALT III⁹⁵⁷. Osapuolet allekirjoittivat myös INF⁹⁵⁸-sopimuksen Washingtonissa 8.12.1987. Uuden sopimuksen myötä ydinaseiden rajoittamisesta siirryttiin niiden vähentämiseen. SALT II:n jälkeen tuli START I⁹⁵⁹, joka allekirjoitettiin 31.7.1991 ja joka astui voimaan 5.12.1994⁹⁶⁰. Neuvostoliiton romahtaminen muutti sopimuskannan

---

⁹⁵¹ Strategic Arms Limitation Talks (SALT I) (SALT I 1972).

⁹⁵² Sopimus kielsi valtioilta laajat strategiset ohjustenohjuntajärjestelmät (U.S.- Soviet/Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance; ks. myös Boese 2001a); U.S. Missile Defense Programs at a Glance.

⁹⁵³ Interim Agreement Between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on Certain Measures With Respect to the Limitation of Strategic Offensive Arms (Interim Agreement 1972). Sopimus käsitteli ICBM- ja SLBM-rajoituksia (U.S.- Soviet/Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance).

⁹⁵⁴ Sopimuksen allekirjoittivat Richard Nixon ja Leonid Brezhnev. Neuvottelukierros käytiin ajanjaksolla 17.11.1969 – toukokuu 1972. Ks. myös U.S.-Russian Treaties & Agreements; Nuclear Arms Treaties & Negotiations 2006; U.S.-Soviet / Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance.

⁹⁵⁵ SALT I, 1972.

⁹⁵⁶ Treaty between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the Limitation of Strategic Offensive Arms (SALT II, 1979).

⁹⁵⁷ SALT I, 1972.

⁹⁵⁸ The Intermediate-Range Nuclear Forces Treaty (ks. INF at a Glance). Sopimuksessa määritettiin, että kaikki maasta lähetettävät ballistiset ja risteilyohjukset, joiden toimintasektori oli 500–5500 km, tuhottaisiin (U.S. -Soviet / Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance). Allekirjoittajina olivat Ronald Reagan ja Mihail Gorbatsšov.

⁹⁵⁹ Treaty between The United States of America and the Union of Socialist Republics on the Reduction and Limitation of Strategic Offensive Arms (START I, 1991); Sopimuksessa sovittiin strategisen aseistuksen vähentämisestä 1 600 kantolaitteeseen ja 6 000 ydinkärkeen sovittujen laskeutusteräsiä mukaisesti (U.S.-Soviet / Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance).

⁹⁶⁰ Rivers 2002.

Lissabonin protokollan⁹⁶¹ mukaan multilateraalisesti, kun Neuvostoliiton seuraajiksi tulivat Venäjä, Ukraina, Kazakstan ja Valko-Venäjä⁹⁶². Myöhemmin tosin Ukraina, Kazakstan ja Valko-Venäjä siirsivät ydinaseensa Venäjälle. START II allekirjoitettiin Moskovassa 3.1.1994. Syyskuussa 1997 Yhdysvallat, Venäjä, Ukraina, Kazakstan ja Valko-Venäjä allekirjoittivat sopimusryppään tavoitteenaan parantaa Venäjän ratifiointimahdollisuuksia ja selkiyttää ABM-sopimuksen roolia sopimuksen osana⁹⁶³. Sopimusrypäs sisälsi START II:n laajennetun protokollan⁹⁶⁴, liitesopimukset⁹⁶⁵, ABM:n statusta koskevan muistion⁹⁶⁶, ABM/TDM-rajausta koskevat lausunnot⁹⁶⁷, luottamusta lisäävät ase-tukset⁹⁶⁸ sekä konsultointikomissiota koskevan sopimuksen^{969, 970}

Duuma viivytti START II:n ratifiointia protestina länsiliittouman Irakin pommituksia 25.12.1998 ja Naton Jugoslavian pommituksia 2.4.1999 kohtaan. Presidentti Putin kuitenkin allekirjoitti sopimuksen 4.5.2000. Yhdysvallat yhtyi sopimukseen, muttei allekirjoittanut sopimusryppään protokollaa, mukaan lukien lukuisia ABM-muotoiluja⁹⁷¹. Siinä missä venäläinen näkökulma linkitti yhteen START II:n ja ABM-sopimuksen säilyttämisen⁹⁷², julisti Yhdysvallat vetäytyvänsä ABM-sopimuksesta 13.12.2001⁹⁷³. Julkilausuma astui voimaan 13.6.2002. Venäjä julisti puolestaan, ettei START II -sopimus enää sitonut sitä^{974, 975}. Yhdysvallat oli jo aikaisemmin sopimuksesta vetäytymisensä yhteydessä ilmaissut aikeensa kehittää ohjuspuolustusjärjestelmä⁹⁷⁶,

---

⁹⁶¹ Lissabonin protokolla allekirjoitettiin 23.5.1992 (START I at a Glance).

⁹⁶² Ks. myös U.S.–Russian Treaties & Agreements; U.S. - Soviet / Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance.

⁹⁶³ Coyle & Rhineland 2001, 17.

⁹⁶⁴ ”START II extension protocol.”

⁹⁶⁵ ”Associated programs.”

⁹⁶⁶ ”Memorandum of understanding (MOU) on ABM Treaty succession.”

⁹⁶⁷ ”The first and second agreements on ABM – theater missile defense (TMD) demarcation.”

⁹⁶⁸ ”A confidence – building measures related to TMD systems.”

⁹⁶⁹ ”An agreement updating the regulations of the Standing Consultative Commission.”

⁹⁷⁰ START / ABM 1997 Package at a Glance.

⁹⁷¹ U.S.–Soviet / Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance.

⁹⁷² Putin 2000a.

⁹⁷³ Ks. myös SALT I, 1972.

⁹⁷⁴ Ks. esim. ACA 2002.

⁹⁷⁵ START II Brief Chronology; ks. myös Rivers 2002.

⁹⁷⁶ Nuclear Arms Treaties & Negotiations 2006. Jo 18.9.1967 Yhdysvallat suunnitteli ABM-järjestelmää Kiinan mahdollista ICBM-uhkaa vastaan. Senaatissa virisi intensiivinen keskustelu sen tehokkuudesta ja mahdollisesta vaikutuksesta asevarusteluun (SALT I 1972).

jonka ABM-sopimus olisi voimassa ollessaan kieltänyt⁹⁷⁷. Vuonna 1997 Helsingissä käytiin neuvotteluja START III:n⁹⁷⁸ asetelmasta⁹⁷⁹. Yksimielisyys saavutettiin 24.5.2002 allekirjoitetusta Moskovan sopimuksesta (SORT⁹⁸⁰).⁹⁸¹ START I pysyi voimassa⁹⁸² 5.12.2009 saakka. Sopimusperinteessä erilaisen SORT:n tosiasiallisesta painoarvosta⁹⁸³ keskustellaan⁹⁸⁴ kansainvälisen turvallisuuden ja ydinaseiden riisunnan menetettynä mahdollisuutena, koska asevähennykset ovat nimellisiä⁹⁸⁵, mutta myös Yhdysvaltojen ja Venäjän uusien strategisten suhteiden perustana⁹⁸⁶ avoimuuden ja läpinäkyvyyden lisääjänä⁹⁸⁷. *SORT*-sopimuksen nähdään heijastavan enemmän Yhdysvaltojen kuin Venäjän etuja⁹⁸⁸.

Yhdysvallat–Venäjä-ydinasesuhteiden perinteessä ABM-sopimus on vedenjakaja⁹⁸⁹. Sen kohtalo seurauksineen jakoi osapuolten näkökulmia. Sinä missä Bill Clintonin hallitus tuki sopimusta, George Bushin Yhdysvallat irtautui siitä kansalliseen turvallisuuteen liittyvien syiden⁹⁹⁰ ja uuden strategisen ympäristön⁹⁹¹ vuoksi. Yhdysvaltojen näkökulmasta venäläiset sitoivat START II:n allekirjoittamisen ABM-sopimuksen säilyttämisen kanssa, mikä olisi es-

---

⁹⁷⁷ Ks. esim. President of Russia: Statement 2000a.

⁹⁷⁸ Sopimuksessa sovittiin strategisten ydinaseiden vähentämisestä 2 000–2 500:aan ja kuljetusajoneuvojen tuhoamisesta (U.S.-Soviet / Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance). Keskusteluja kävivät Bill Clinton ja Boris Jeltsin.

⁹⁷⁹ Clinton ja Jeltsin vahvistivat sitoumuksensa käynnistää START III:n muodolliset neuvottelut Moskovan huippukokouksessa (syyskuu 1998), kunhan Venäjä ratifioisi START II:n (START III Framework at a Glance); ks. myös Rivers 2002.

⁹⁸⁰ Treaty Between the United States of America and the Russian Federation On Strategic Offenses Reduction. Sovittiin, että osapuolet vähentäisivät strategista arsenaaliaan 1 700–2 200 ydinkärkeen (SORT 2002). Sopimus on samankaltainen kuin START III, ilman yksimielisyyttä kuljetusajoneuvojen tuhoamisesta (U.S.-Soviet / Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance). Jäi myös määrittelemättä, mitkä ydinkärjet vähennettäisiin ja miten; ks. myös Fact Sheet 2002a; SORT at a Glance.

⁹⁸¹ Ks. myös U.S.–Russian Treaties & Agreements; Nuclear Arms Treaties & Negotiations 2006; U.S.-Soviet / Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance.

⁹⁸² Fact Sheet 2002a.

⁹⁸³ Ks. esim. Boese 2008a; Venäjän taktiset ydinaseet, joita mikään sopimus ei käsittele ovat suuri huolenaihe terrorismin aikakaudella koska ne saattavat päätyä väärin käsiin (Rivers 2002).

⁹⁸⁴ Ks. esim. Kimball 2008.

⁹⁸⁵ Rivers 2002.

⁹⁸⁶ Joint Declaration on the New Strategic Relationship 24.5.2002.

⁹⁸⁷ Fact Sheet 2002b.

⁹⁸⁸ Ks. myös Joint Statement 13.11.2001; ks. myös Rivers 2002.

⁹⁸⁹ Richter 2004, 143.

⁹⁹⁰ Ks. esim. Boese 2001b; Boese 2007; Text of Diplomatic Notes 2001.

⁹⁹¹ Ks. myös Boese 2001b.

tänyt ohjustentorjuntajärjestelmän rakentamisen. Yhdysvaltojen viitekehyyksessä pääasialliset, uuden rakenteilla olevan ohjustentorjuntajärjestelmän⁹⁹² kohteet olivat nimenomaan strategisen vakauden uudet uhkat, kuten terrorismi⁹⁹³, Iran sekä Pohjois-Korea⁹⁹⁴. Rakennussuunnitelmien mukaan järjestelmän osia olisi sijoitettu Tšekkiin ja Puolaan⁹⁹⁵. Yhdysvaltojen lähestymistavan mukaan ABM-sopimus sitoi osapuolet kylmän sodan perinteeseen⁹⁹⁶ ja pelotteeseen⁹⁹⁷. Sen sijaan SORT yhteisine julistuksineen edusti uutta aikakautta⁹⁹⁸. Yhdysvallat ei myöskään aikonut antaa Venäjälle veto-oikeutta omiin turvallisuusratkaisuihinsa.⁹⁹⁹ Venäjän yhteistyö Iranin kanssa herätti kuitenkin keskustelua¹⁰⁰⁰.

Omasta näkökulmastaan Venäjä systemaattisesti tuki ABM-sopimusta¹⁰⁰¹, joka määriteltiin kansainvälisen turvallisuuden ja strategisen vakauden kulmakiveksi¹⁰⁰². Esitettiin arvioita, joiden mukaan yksipuolinen vetäytyminen sopimuksesta rikkoi kansainvälistä lakia, ja seuraukset uhkasivat strategista vakautta ja asevalvonnan tulevaisuutta. Myös venäläisille ABM-sopimuksen ydinmerkitys rakentui kansallisten intressien pohjalta¹⁰⁰³. Arvioitiin myös, että erinäisissä olosuhteissa ohjustentorjuntajärjestelmästä voisi tulla kansallisen turvallisuuden uhka¹⁰⁰⁴. Kansainvälisiä jännitteitä lisäsivät ohjustentorjuntajärjestelmän suunnittelussa hiljattain Natoon liittyneille Tšekille ja Puolalle kaavailut roolit¹⁰⁰⁵. Venäjä tunnusti omasta näkökulmastaan käsin uusien uhkien, kuten terrorismin¹⁰⁰⁶, merkityksen perinteisten uhkien ohella.

---

⁹⁹² Ks. esim. Fact Sheet 01/2008a; Fact Sheet 01/2008b.

⁹⁹³ On mahdollista vetäytyä sopimuksesta tavallisuudesta poikkeavien tapahtumien kuten 11.9.2001 seurauksena. Ydinasepainostus on yksi mahdollinen uhkakuva (Boese 2001b).

⁹⁹⁴ Ks. esim. Boese 2007.

⁹⁹⁵ Ks. esim. Boese 2008a.

⁹⁹⁶ Ks. esim. Boese 2001b.

⁹⁹⁷ Woolsey 2000, 38.

⁹⁹⁸ SORT 2002; Bush 2002; Powell 2002.

⁹⁹⁹ Hallituksen mukaan sopimus oli maiden välisen strategisen vakauden kulmakivi, ks. esim. Woolsey 2000, 36; Putin 2000b.

¹⁰⁰⁰ Pomper 2008.

¹⁰⁰¹ Boese 2001a; ks. myös Coyle & Rhineland 2001, 16.

¹⁰⁰² Strategisen vakauden käsite toistuu systemaattisesti presidentti Putinin lukuisissa lausunnoissa, ks. esim. President of Russia, News 2007; President of Russia, Themes 2005 ks. esim. President of Russia, Statement 2000b; President of Russia, News 2000; President of Russia, Themes 2007; Putin 2000b.

¹⁰⁰³ President of Russia News 2001.

¹⁰⁰⁴ Boese 2007 siteeraa Lavrovia; ks. myös ACA 2002; Boese 2008b. Putinin 2001c) tai Yhdysvaltojen (U.S. Response 2001) mukaan ei ollut olemassa uhkaa.

¹⁰⁰⁵ Erityisesti Puolan rooli koettiin provokatoriseksi (ks. esim. Boese 2007).

¹⁰⁰⁶ Stulberg 2007.

Venäläiset kuitenkin kokivat, ettei tämän takia ollut syytä hylätä ABM-sopimusta¹⁰⁰⁷. Venäjän sotilaallinen heikkous ABM-sopimuksesta luopumisen tilanteessa lisäsi venäläisen osapuolen epäluuloja¹⁰⁰⁸. Armeijakunnan kenraali Mahmut Garejevin¹⁰⁰⁹ mukaan ydinaseita tarvittiin, koska tavanomaiset joukot olivat heikkoja¹⁰¹⁰. Kenraalieversti Georgi Kondratjev¹⁰¹¹ päätteli, että kyky strategiseen pelotteeseen, strategiset ohjusjoukot, olivat ainoa asia, mitä Venäjällä oli¹⁰¹².

Presidentti Putinin toisen kauden loppua kohti alkoi kehitys kohti niin kutsuttua *kansallisen turvallisuuden triadia*, joka myöhemmin kärjistyi Venäjän ja lännen vastakkainasetteluksi. Suhteessa Yhdysvaltojen unilateraaliseen ylivoimaan¹⁰¹³ Venäjä alkoi asteittain korostaa niin kutsuttuja asymmetrisia keinoja¹⁰¹⁴. Läntisten turvallisuusjärjestelmien kokonaisvaltainen luonne tulkittiin Venäjällä sen saarroistamisena; tämän intention esimerkiksi Yhdysvaltojen ulkoministeri Colin Powell torjui¹⁰¹⁵. Vakuuttavista puheista huolimatta Yhdysvaltojen ja Venäjän väliset suhteet alkoivat viiletä. Kansainvälisen epäluottamuksen syndrooma pääsi valloilleen, kun jotkut venäläispoliitikot uskoivat, että Naton itälaajeneminen työnsi Euroopan jakolinjoja kauemmas itään Venäjän rajoille ja katkaisi Venäjän sivistyneestä maailmasta ja kun jotkut kenraalit järkeilivät, että Yhdysvaltojen sotilastukikohtien siirtäminen

---

¹⁰⁰⁷ Putin 2000c.

¹⁰⁰⁸ Ks. esim. Kortunov & Shoumikhin 1997, 159.

¹⁰⁰⁹ The president of the Military Sciences' Academy.

¹⁰¹⁰ Litovkinin (2004b) artikkelissa tiedusteltu kenraali Garejevin asiantuntijanäkemyistä.

¹⁰¹¹ Sotilasasioiden pääasiantuntija MChS:ssa ja entinen puolustusministeri.

¹⁰¹² Litovkinin (2004b) artikkelissa tiedusteltu kenraalieversti Kondratyevin asiantuntijanäkemyistä.

¹⁰¹³ Ted Hopf (2001) analysoi artikkelissaan ”Unipolar Delusion”, kuinka parannuskeino Yhdysvaltojen yksinapaisuuteen ei ollut toisen navan tai naparyhmittymän ilmaantuminen, kun moninapaisuus lisäsi Yhdysvaltojen ulkopolitiikan militaristisia ja interventionistisia tendenssejä. Venäjän tuli pyrkiä paljastamaan yksinapaisen politiikan illegitiimi luonne samanaikaisesti pitäytymällä itse kv. lain säädösten piirissä ja osoittaa kyseisen normatiivisen viitekehyksen rajoissa, kuinka Yhdysvalloilta puuttui maailmanpolitiikan legitimitetti. Hopfilaisten (2001) maksiimien mukaan Venäjän tuli nopeuttaa yksinapaisuuden päättymistä jatkamalla poliittisia reformeja ja valjastamalla maan materiaaliperusta suurvaltastatusta varten, pitäytyä liittoutumasta, samanaikaisesti ylenkatsomalla Washingtonia ja korostamalla Euroopan merkitystä globaalissa politiikassa, murentamalla yksinapaisuuden legitimitettiä muun muassa multilateraalisilla järjestelyillä, heikentämällä Yhdysvaltojen kokemaa uhkia sekä esimerkiksi ironialla osoittaa Naton laajenemisen mielettömyys.

¹⁰¹⁴ Ks. myös Bridge 2004b, jonka mukaan Putin argumentoi, kuinka kunkin valtion oli puolustauduttava omin avuin eikä Venäjällä ollut toistaiseksi realistisesti varaa omaan ”ohjuspuolustuskilpeen”, joten se oli valinnut ”asymmetrisen polun”, mikä viittasi uuden sukupolven aseisiin, jotka olivat kykeneviä läpäisemään minkä tahansa puolustuksen. Ks. myös Kononov 2006.

¹⁰¹⁵ Bridge 2004a.

Saksasta Puolaan oli uskottava turvallisuushuoli eikä se ratkaissut Washingtonin esille nostamia taloudellisia tai terrorismintorjuntanäkökohtia.¹⁰¹⁶

Kaksi keskeistä elementtiä nousi esille Venäjän kansallisesta turvallisuuspolitiikasta. Ensimmäinen oli pyrkimys linkittää yhteen erillisiä asioita, kuten Naton laajenemispyrkimys ja esimerkiksi terrori-iskut Madridissa, esittämällä, ettei ensimmäinen tarjonnut erityisiä ratkaisuja jälkimmäiseen. Tämän kaltainen rationalisointi viittasi pyrkimykseen heikentää perinteisten sotilasliittojen roolia ja korostaa uusien uhkien merkitystä. Puolustusministeri Sergei Ivanov julkaisi New York Times -lehdessä artikkelin *As Nato Grows, So Does Russia's Worries* ennen Naton pääsihteerin Jaap de Hoop Schefferin vierailua. Artikkelissaan Ivanov osoitti Naton heikkouksia viittauksin Balkanin alueen, Afganistanin ja Irakin levottomuuksiin osoituksina sotilasliiton epäonnistumisista. Ivanov myös väitti, ettei Venäjän positiona ollut pahan-suopainen sivustaseuraaja, joka vahingoniloisena seurasi Yhdysvaltojen ja Naton epäonnistumisia, vaan Venäjä pyrki yhteistyöhön Naton kanssa taatakseen globaalin turvallisuuden¹⁰¹⁷.

Kansalliseen turvallisuuteen liittyvissä asioissa tilanne alkoi läntisestä viitekehyksestä käsin johtaa kohti uudeksi kylmäksi sodaksi määriteltyä tilannetta Venäjän ja lännen, erityisesti Venäjän ja Yhdysvaltojen välillä. Moskova kuitenkin torjui tulkinnan. Venäläisen näkökulman mukaan vaikka esimerkiksi Nato ei nykyhetkellä tai näköpiirissä olevassa lähitulevaisuudessa ollut todellinen sotilaallinen uhka Venäjälle sen eurooppalaisella toimintakentällä, oli mahdollista, että ilmaantuisi intressikonflikteja osapuolten välille tai perustavanlaatuisia väärinymmärryksiä osapuolten motiiveista.¹⁰¹⁸ Osapuolten intressien eriyvyyskehitys vaikutti kiihtyvän presidentti Putinin toisen presidenttikauden loppua kohti. Venäläistulkinnan mukaan Vladimir Putinin Münchenin-puheella turvallisuuspolitiikan konferenssissa alkuvuonna 2007 oli vahva vaikutus Atlantin molemmille puolille. Siinä missä jotkut tulkitsivat puheen tuoneen takaisin kylmän sodan retoriikkaa, toisille puhe oli reaktio, venäläisittäin tulkittuna, kiusantekoon länsimaiden taholta. Natoon suuntautuneen kritiikin ohella Putin korosti myös Etyjin tehottomuutta^{1019, 1020}.

Puheessaan Putin päätteli, ettei Yhdysvallat ollut kehittämässä hyökkäävää aseistusta, sillä ohjustentorjuntajärjestelmä oli puolustuksellinen. Toistaiseksi järjestelmä oli tehoton, mutta oli todennäköistä, että se jonain päivänä olisi tehokas. Koska järjestelmä oli teoriassa luotu tehokkaaksi, oli venäläisten

---

¹⁰¹⁶ Litovkin 2004a.

¹⁰¹⁷ Delany 2004.

¹⁰¹⁸ Kononov 2006.

¹⁰¹⁹ Ks. myös Bridge 2007a.

¹⁰²⁰ Arutunyan 2007d.

hypoteettisesti tunnustettava, että kyseisen hetken saavuttua oli käsillä myös mahdollisuus täydellisesti tuhota venäläisten ydinasevoimien uhka. Vallan tasapaino tuhoutuisi täydellisesti, ja vain toinen osapuoli nauttisi täydellisen turvallisuuden tunteesta. Aggressiivisia toimia Venäjän taholta ei ollut syytä odottaa, mutta maa reagoisi:

”Miten? Samalla lailla kuin tekin ja näin ollen rakentamalla multimiljoonia dollareita maksavan ohjustentorjuntajärjestelmän, tai meidän näkökulmastamme kehittämällä vallitsevassa talous- ja rahoitustilanteessa asymmetrisen vastauksen. Siten, että kaikki voivat ymmärtää, että ohjustentorjuntajärjestelmä on hyödytön Venäjää vastaan, koska meillä on hallussamme erinäisiä aseita, jotka voivat helposti sen lyödä. Ja me etenemme tähän suuntaan. Se on meille edullisempaa. Eikä tämä ole millään lailla suunnattu itse Yhdysvaltoja vastaan.”¹⁰²¹

Putinin rationalisoinnista voidaan tehdä kaksi tärkeää päätelmää. Putinin pragmaattisen linjan mukaisesti Venäjä tunnustaisi realistisesti talous- ja rahoitustilanteensa, eikä se ollut aikeissa lähteä asevarustelukierteeseen¹⁰²². Asymmetrinen positio nojasi puhtaaseen laskelmointiin, ei henkilöulottuvuuksiin. Venäjän positio Yhdysvaltojen johtavaan asemaan nähden oli asymmetrinen, minkä johdosta Venäjän reaktio olisi asymmetrinen tavalla tai toisella. Vaikka Putinin argumentaatio Venäjän asemasta suhteessa uusiin turvallisuuspoliittisiin kehityskuluihin vaikutti rationaaliselta, Putinin Yhdysvaltoihin kohdistaman kritiikin nähtiin heijastavan muutosta Venäjän ja Yhdysvaltojen voimatasapainossa sekä sitä koskevassa mielikuvassa. Putinin näkökulmia koskevien päätelmien mukaan Venäjä oli tunnustanut, että oli olemassa myös muita maailmanluokan valtoja, kuten se itse, Kiina, Eurooppa ja Intia, mikä viittasi siihen, että maailmanlaajuinen järjestys oli muuttumassa. Tähän liittyi myös tunnustus siitä, että kaasu ja luonnonresurssit vahvistivat Venäjän valtaa tulevaisuudessa, koska riippuvuus niistä oli kasvamassa. Venäjä myös kehittyi taloudellisesti.¹⁰²³

Alkoi asteittainen kehitys kohti niin kutsuttua kansallisen turvallisuuden triadia, jonka yhtenä kärkenä oli Naton mahdollinen itälaajeneminen valtioihin kuten Georgiaan ja Ukraina, jotka Venäjä tulkitsi itselleen strategisesti tärkeiksi¹⁰²⁴. Arvioitiin, että kylmä sota jatkui luottamuksen puuttumisena, mutta sen luonne oli erilainen, koska Yhdysvaltojen esittämät ohjustentorjuntajärjestelmään liittyvät tukikohdat olivat luonteeltaan ennemmin symbolisia

---

¹⁰²¹ Putin 2007b.

¹⁰²² Ks. myös Primakov 2007a.

¹⁰²³ Arutunyan 2007a.

¹⁰²⁴ Delany 2004.

kuin sotilaallisia¹⁰²⁵. Primakov tulkitse Venäjän asevoimien äärinegatiivisen suhtautumien Yhdysvaltojen päätökseen rakentaa ohjuspuolustusjärjestelmä oikeutetuksi. Hänen ratkaisunsa Venäjän asymmetriseen reaktioon oli lisätä asearsenaaliin Topol-M- ja Bulava-30- strategisia ohjuksia. Sitä ei tulisi sallia, että positionaalisten ABM-järjestelmien alueiden luominen johtaa ulkoavaruuden militarisoimiseen¹⁰²⁶. Venäläisestä näkökulmasta Yhdysvallat toimineen rapautti INF-sopimusta ja sijoittamalla ABM-järjestelmiä Tšekkiin ja Puolaan toisti neuvostovirhettä sijoittaa SS-20:iä itäiseen Eurooppaan. Primakov arvioi, että kyseiset Yhdysvalloille kuuluiset maat eivät ymmärtäneet osallistuvansa vaarallisimpaan mahdolliseen peliin.¹⁰²⁷

4.2.4 VENÄJÄN ALOITTEELLISUUS NÄKYVÄ PROAKTIIVISESSA ULKOPOLITIIKASSA

Jeltsinin hallinnon aikana kansallinen turvallisuusneuvosto oli vahva päätöksentekokeskus. Sitten sen vaikutusvalta heikkeni. Igor Ivanov toimi ulkoministerinä vuosina 1998–2004. Hänen jälkeensä ulkoministeriksi valittiin Sergei Lavrov. Ivanov siirtyi johtamaan turvallisuusneuvostoa.¹⁰²⁸ Lavrovin määrittelemänä ulkopoliittikan perustavanlaatuiset prioriteetit olivat pragmatismi, moninaisuus, multilateralismi ja kansallisten intressien edistäminen ajautumatta konfrontaatioon. Lavrovin ulkopoliittisen ajattelun mukaan kylmän sodan päättymisen jälkeen Venäjän läntiset partnerit olivat oman läntisen maailmankatsomuksensa pohjalta pyrkineet turvaamaan hallitsevan asemansa myös uudessa maailmanjärjestyksessä; tämä näkökulma oli Venäjän viitekehuksesta historian vastainen ja puhtaasti utopistinen ja nojasi myyttiin voittajista ja häviäjistä. Voittajan kompleksi oli Lavrovin mukaan psykologinen ongelma, joka materialisoitui maailmanpolitiikan käytännön tilanteissa, kun päätökset olivat poliittisesti tarkoituksenmukaisia eivätkä ratkaisut nojanneet objektiiviseen tilanneanalyysiin tai kansainvälisen lain yleisperiaatteisiin. Lavrov korosti, ettei Venäjä tyrkyttänyt lähestymistapojaan kenellekään, mutta maan päätöksentekijät olivat vastuussa kansalle ja velvollisia puolustamaan kansalaisten etuja.¹⁰²⁹

Kaksi vuotta myöhemmin Lavrov määritteli venäläisen maailmankuvan nojaavaan periaatteellisuuteen, samanveroisuuteen ja vuorovaikutukseen.

---

¹⁰²⁵ Lefko 2007

¹⁰²⁶ Ks. myös Primakov 2007b.

¹⁰²⁷ Primakov 2007a.

¹⁰²⁸ Arutuanyan 2007c.

¹⁰²⁹ Lavrov 2006.

Tämä viittasi siihen, että Venäjän yhteistyön periaatteet olivat samat kaikille, mukaan lukien Ivy-maat, Kiina, Intia, Yhdysvallat, Eurooppa ja muut johtavat valtiot, ja niihin kuului yhteinen uhka-analyysi, -päätöksenteko sekä niiden yhteiset vaikutukset. Putkinäköisyyden sijaan Venäjä pyrki luovaan kompromissien hakuun. Lavrovin mukaan Venäjä oli oppinut läksynsä maailman muuttamisen päähänpintymästä. Rinnakkaisia projekteja käynnistettiin, mukaan lukien vapauden ja demokratian globaali edistäminen tai transformatiivinen diplomatia.¹⁰³⁰ Venäläinen pyrkimys oman tiedon tuottamiseen oli myös läsnä:

”Me olemme valmiita, todellakin me haluamme pelata joukkueen jäsenenä ja olemme avoimia väittelylle, keskustelulle ja suostuttelulle. Mutta vaikka kaukokatseinen johtajuus uupuisikin, ei Venäjä väistä velvollisuuksiaan. Se tarjoaa omaa tilanneanalyysiaa, visioitaan mahdollisista ratkaisuista, toki toimien multilateraalisen diplomatian ja kollektiivisten pyrkimysten viitekehyksessä.”¹⁰³¹

Venäläisen ulkopolitiikan viitekehyksessä maailmaa kohtaava haaste oli kulttuurien yhteentörmäyksen laaja-alaisempi eskalaatio tai multilateraalinen kompromissien etsintä. Lavrovin mukaan jälkimmäinen edusti Venäjän pyrkimystä, mikä edellytti sitä, että hylätään vanhanaikaiset mielikuvat, ennakkoluulot ja yksinkertaistetut maailmaa koskevat näkökulmat, jotka eivät vastanneet vallitsevia realiteetteja. Lavrovin mukaan Venäjä kannatti proaktiivista ulkopolitiikan strategiaa, joka oli suunniteltu kansainvälisen vakauden ylläpitämiseksi, jännitteiden vähentämiseksi sekä löytämään yhteisesti hyväksyttävät ratkaisut neuvottelujen avulla. Venäjän kanta nojasi ”pyhän velvollisuuden” tunnustamiseen, jonka mukaan kunkin valtion oli ajateltava omasta puolestaan eikä yhdenkään valtion ulkopolitiikan tullut muuttua toisten valtioiden vaalikierrosten panttivangeiksi ja näin alistua kontrolloimattomille tapahtumaketjuille.¹⁰³²

Keväällä 2007 Georgia päätti liittyä Natoon. Venäläisen tulkinnan mukaan kun Nato ei onnistunut muuttumaan poliittiseksi organisaatioksi, se kehittyi jäsentensä turvallisuudesta vastaavasta liittoumasta yhä enemmän jäsenvaltioidensa kansallisten rajojen ulkopuolella toimivaksi liittoumaksi, jonka tavoitteeksi oli tullut globaalin järjestyksen pakottaminen. Primakovin arviossa Yhdysvallat todennäköisesti muutti uusia jäsenvaltioita hyökkäyksen kärkealuiksi kohti Venäjää ja Kiinaa. Euroopan unioniin ja Natoon sisään pääsemisen keskinäislinkittyminen oli venäläisnäkökulman mukaan hävinnyt, joten liitty-

---

¹⁰³⁰ Lavrov 2006.

¹⁰³¹ Lavrov 2006.

¹⁰³² Lavrov 2006.

minen läntiseen sivilisaatioon ja Natoon olivat erillisiä asioita. Georgian sisäänpääsy Natoon olisi näin ollen alueellisen yhtenäisyyden säilyttämistä, mukaan lukien Abhasia ja Etelä-Ossetia.¹⁰³³

Ilmeni, että Putinin Münchenin-puheen jälkeen ilmaantui venäläisten asymmetristen metodien ketju, joka on mahdollista määritellä asymmetriseksi peliksi suhteessa ohjustentorjuntajärjestelmän kehitykseen sekä Naton jatkolaajentumiseen. Venäläinen asymmetrinen positio nojasi myös vahvasti lännestä eriyvään tulkintaan kansainvälispoliittisesta ympäristöstä, joka venäläisviitekehyksessä on systeeminen. Venäjän uusien ballististen ohjusten testit ja sen mahdollinen vetäytyminen CFE-sopimuksesta näyttäytyivät ohjuspuolustusaloitteeseen nähden suorina vastauksina venäläisten määrittelemille länsivaltojen ”unilateraaleille ja perusteettomille” toimille. Tavoitteet eivät olleet aggressiivisia, mutta ne oli suunnattu säilyttämään maailmanjärjestyksen tasapaino, ja ne olivat samalla venäläisnäkökulmasta ”äärettömän tärkeintä globaalin rauhan ja järjestyksen turvaamiseksi”. Venäjän toimintamalli oli suunniteltu niitä olosuhteita vastaan, joissa ”eräät kansainvälisen yhteisön jäsenet pyrkivät sanelemaan tahtonsa kaikille huolimatta kansainvälisen viestinnän ja lain normeista”.¹⁰³⁴

Kesällä 2007 Primakov määritteli loistavaksi Putinin ehdotuksen torjuntaohjusten sijoittamisesta Lähi-idän maihin, kuten Turkkiin tai Irakiin¹⁰³⁵. Ilmeisesti Putin myös ehdotti ohjusdatan vaihtokeskusta Moskovaan tai Brysseliin sekä kasvatettavaksi niiden valtioiden lukumäärää, jotka olivat mukana globaaleihin haasteisiin vastaamisessa, mitä Nato ei vastustaisi¹⁰³⁶. Venäjän tutka-asemaa Gabalassa Azerbaidžanissa ehdotettiin myös vaihtoehtoiseksi asemapaikaksi¹⁰³⁷. Samaan aikaan Venäjä kuitenkin jatkoi asymmetristä vastatoimintaansa testaamalla kahta uutta mannertenvälistä ballistista ohjusta¹⁰³⁸. Kesällä 2007 Venäjä lykkäsi CFE-asevalvontasopimuksen täyttämöönpanoa¹⁰³⁹. Primakovin mukaan muita reaktioita ei voinut odottaa tilanteessa, jossa Venäjän turvallisuutta maan sotilasasiantuntijoiden mukaan vaarannettiin ja ilmeni yrityksiä tyrkyttää sille päätöksiä, jotka olivat ristiriidassa sen kansallisten intressien kanssa¹⁰⁴⁰.

---

¹⁰³³ Primakov 2007c.

¹⁰³⁴ MN 2007a.

¹⁰³⁵ Primakov 2007d.

¹⁰³⁶ MN 2007b.

¹⁰³⁷ Bessonov 2007.

¹⁰³⁸ Bridge 2007b.

¹⁰³⁹ Arutunyan 2007e.

¹⁰⁴⁰ Primakov 2007e.

Tähän mennessä Venäjän asymmetristen toimien ketju sisälsi ballististen ohjusten testaamisen¹⁰⁴¹, uudet aseet¹⁰⁴², mannertenvälisten ballististen ohjusten tuottamisen¹⁰⁴³, CFE-sopimuksen toimeenpanon lykkäämisen¹⁰⁴⁴ sekä idean venäläislaivaston paluusta Välimerelle¹⁰⁴⁵. Ilmaantui uusi toimintamalli, joka nojasi aloitteellisuudelle ja innovatiivisuudelle logiikalla *läntinen aloite – intressikonflikti – Venäjän aloite*. Kilpailevien kansallisten intressien tilanteessa todistelevasta kritiikistä huolimatta jokaista läntistä venäläisnäkökulmasta ei-toivottua aloitetta seurasi Venäjän aloite, joka oli perusteellisesti pohdittu ja älykäs ja joka vaikutti olevan läntistä alkuperäistä ehdotusta ove-lampi. Toinen uusi venäläistendenssi vaikutti olevan tietyn informaatiojoukon käyttäminen toista informaatiojoukkoa vastaan.¹⁰⁴⁶ Erään turvallisuusanalytiikon mukaan turvallisuusosalalla tapahtuneen kehityksen ydin oli osapuolten välinen viestinnällinen kuilu¹⁰⁴⁷ ja toisen mukaan propagandavoitto Putinille¹⁰⁴⁸.

Osapuolten viestinnällinen kuilu herätti mielikuvia propagandasodan vi-riämisestä Venäjän ja lännen välillä. Osapuolilla oli eriäviä sisäpoliittisia ja ulkopoliittisia näkökulmia, ja niistä viestittiin erilaisista ambitioista käsin, joista yksi oli puhdas propaganda. Sisäpolitiikassa presidentin hallinnon varajoh-taja, harmaaksi kardinaaliksi nimetty Surkov kehotti länsijohtajia lopetta-maan puuttumisen Putinin hallinnon harjoittamaan sisäpolitiikkaan¹⁰⁴⁹. Hän määritteli, ettei hänen lanseeraamansa suvereeni demokratia eronnut muista Euroopan demokratioista ja että sitä kritisoivat tekivät niin spekulatiivisista syistä. Venäjä pyrki hänen mukaansa avoimeen yhteiskuntaan muiden rin-nalla tehdäkseen niiden kanssa yhteistyötä muttei halunnut tulla kontrol-loiduksi. Kontrolloidut demokratiat viittasivat tehottomien hallintojen mallei-hin, joita kontrolloitiin ulkomailta käsin. Kasparov leimasi väitteet propagan-daksi.¹⁰⁵⁰

Putinin kanta sivusi Surkovia väittämällä, etteivät kaikki pitäneet maan va-kaasta asteittaisesta noususuunnasta ja että jotkut käyttivät demokratian

---

¹⁰⁴¹ MN 2007a siteeraa Putinia.

¹⁰⁴² Arutunyan 2007f siteeraa Fjodor Lukjanovia, Russia in Global Affairs -lehden päätoimittajaa.

¹⁰⁴³ Arutunyan 2007f.

¹⁰⁴⁴ Arutunyan 2007e.

¹⁰⁴⁵ Arutunyan 2007f.

¹⁰⁴⁶ Yhdysvaltalaisten fyysikkojen tutkimuksessaan 2007 esittämien väitteiden mukaan Tšekin ja Puolan ohjustentorjuntajärjestelmä voisi uhata venäläistä ydinasepelotetta – tieto, jonka Pentagon Agency, MDA torjui (Butler 2007).

¹⁰⁴⁷ Kharamchikhin 2007.

¹⁰⁴⁸ Joshi 2007.

¹⁰⁴⁹ Ks. myös Belenkaya 2007.

¹⁰⁵⁰ Swanson 2006b.

ideologiaa keinona puuttua maan sisäisiin asioihin¹⁰⁵¹. Primakov puolestaan päätteli, että Venäjään kohdistuu sen sisäpoliittiseen tilanteeseen liittyvä, lisääntyvä propagandasota¹⁰⁵². Kuitenkin useat ei-läntiset valtiot, kuten Kiina, Syyria ja Iran¹⁰⁵³, vaikuttivat osallistuvan propagandasotaan. Yksinkertaistettuna tämä sota voidaan määritellä epäsymmetriseksi mielten väliseksi peliksi¹⁰⁵⁴, eräänlaiseksi älylliseksi informaatio sodaksi. Ulkopoliittisen itsenäisyyden periaate vaikutti yhdistävän Venäjää ja joitain muita ei-läntisiä valtioita, kuten Kiinaa. Vaikuttikin siltä, että kahden maan politiikan samankaltaisuudet ja erilaisuudet yhdistivät niitä suhteissaan länteen. Putin painotti erityistä venäläistä reformipolkua. Kiinalaiset olivat myös korostaneet omia kansallisia olosuhteitaan. Eräiden arvioiden mukaan Venään ja Kiinan poliittisena pääsuuntauksena oli pragmaattinen nationalismi¹⁰⁵⁵. Venäjän tapauksessa ideologian nationalistinen komponentti vaikutti laaja-alaisesti marxismileninismiarvojen kustannuksella¹⁰⁵⁶.

Vuonna 2006 Putin määritteli Venäjän ja Kiinan välisten suhteiden olevan todiste pragmatismista ja rakentavasta dialogista, joka oli hyödyllisempää kuin vastakkainasettelut¹⁰⁵⁷. Venäjän ja Kiinan bilateraalilla suhteilla on lukuisia dimensioita¹⁰⁵⁸, ja esimerkiksi vuonna 2006 maiden välillä järjestettiin kuusi valtiotason tapaamista¹⁰⁵⁹. Maiden välinen raja- ja ystävyys sopimus allekirjoitettiin 16.7.2001. Lisäksi maiden välille kehittyi sotilaallista¹⁰⁶⁰ ja sotilasteknistä yhteistyötä, joista esimerkkeinä Putinin (2005) mukaan olivat kiinalaisten johtamat sotaharjoitukset¹⁰⁶¹, historiallisena kontekstinaan puna-armeijan ja kansanarmeijan yhteistoiminta¹⁰⁶². Venäjän ja Kiinan strateginen partneruus edusti molemmille osapuolille ulkopoliittikan prioriteettia¹⁰⁶³.

---

¹⁰⁵¹ Liakhovich 2007.

¹⁰⁵² Primakov 2007d.

¹⁰⁵³ Ks. myös MN 2007c; disinformaation hyötypohjaisesta käytöstä ks. esim. Rabkin 2006.

¹⁰⁵⁴ Bridge (2004b) esitti, että kun Yhdysvallat kritisoi Venäjän sisäpolitiikkaa, sen demokratian tilaa, Venäjä yhä enemmän kiusaantui ja koki piinaavana Yhdysvaltojen puuttumisen sen vaikutuspiiriin.

¹⁰⁵⁵ Venäläisestä pragmaattisesta nationalismista ks. Light (1996; 2003) ja Kiinan pragmaattisesta nationalismista ks. Zheng (2000; 2005–2006).

¹⁰⁵⁶ Martelius 1995, 58–59; Martelius 1999, 48.

¹⁰⁵⁷ Putin 2006h.

¹⁰⁵⁸ Putin (2007a) päätteli, että painotus oli rahoitus-, talous- ja investointiyhteistyössä.

¹⁰⁵⁹ Putin 2007a.

¹⁰⁶⁰ China-Russia 2005.

¹⁰⁶¹ Putin 2005a.

¹⁰⁶² Ganchuan 2005.

¹⁰⁶³ China-Russia 2005.

Tästä huolimatta strategisen partneruuden nähtiin nojaavan enemmän intressien samankaltaisuudelle kuin yhteisille arvoille¹⁰⁶⁴. Tämä logiikka viittasi nationalismiin erottelevaan luonteeseen. Yhdeksi keskeisistä teemoista Venäjä–Kiina-suhteissa ilmeni *strateginen monimuotoisuus*¹⁰⁶⁵ eli lähtökoh-
taoletus, jonka mukaan riippuvuus liittolaisista tai partnereista oli ajattelema-
tonta.

Kiinan kasvavan mahdin ohella Venäjän näkökulmasta hankalina nousivat esille etääntyminen Euroopan institutionaalisesta ja turvallisuuspoliittisesta päätöksenteosta sekä kansallisen turvallisuuden triadin kehittyminen. Kaksi peili-ilmiötä vaikutti ilmaantuvan Venäjä–länsi-dialektiikasta. Kun Venäjä pyrki ylläpitämään näkemystä, jonka mukaan yksinapaisen sanelupolitiikan sijaan kansainvälisen järjestelmän tuli nojata ”aitoon” demokratiaan, joka puolestaan rakentui multipolaariselle, multilateraaliselle, tasaveroiselle jär-
jestelylle, länsi kritisoi sen sisäpolitiikkaa autoritaarisista pyrkimyksistä. Kun länsi ja etenkin Yhdysvallat kritisoivat demokratian tilaa Venäjällä, ne puoles-
taan kohtasivat kritiikkiä unilateraalisesta toiminnasta kansainvälisissä suh-
teissa. Neuvostoliiton jälkeisen Venäjän ulkopoliitikassa oli myös havaitta-
vissa ulottuvuus, jossa maan ulkopoliittisen aktiviteetin johtava logiikka yh-
disti perinteisen pyrkimyksen projektoida toimiaan Yhdysvaltojen toimia vas-
taan erilaisten vastakohtaisuuksien kautta: unipolaarisuus–multipolaarisuus,
unilateralismi–multilateralismi, symmetria–asymmetria.

4.3 KUVAUS PUTININ POLIITTISESTA USKOMUSJÄRJESTELMÄSTÄ

4.3.1 PUTININ PROJEKTEILLA KOHTI UUTTA MAAILMANJÄRJESTYSTÄ

*”Tällä hetkellä, mielestäni, valtion johtajan tulisi edustaa koko yhteis-
kunnan intressejä.”*¹⁰⁶⁶

Putinin mukaan hänen presidenttikautensa toi uuden kielen politiikkaan: yhteistyön, yhteisten intressien ja todellisen demokratian. Presidenttikau-
tensa alusta lähtien Putin jakoi Jeltsinin näkemyksen, jonka mukaan odota ja

---

¹⁰⁶⁴ Lo & Rothman 2006, 3; ks. myös Treaty 2001. Lisää Venäjä–Kiina-suhteista ks. esim. Lo 2004.

¹⁰⁶⁵ Lo & Rothman 2006, 22.

¹⁰⁶⁶ Putin 2001d.

katso -asenne olisi politiikassa vaarallinen. Putin perusteli omaa suhtautumistaan kuitenkin eri tavalla. Putinin mukaan oli toimittava, jos moraalitonta ja laitonta toimintaa ilmeni. Puolusteleamatonta suvaitsevaisuutta ei voinut hänen mukaansa hyväksyä, koska se saattoi aiheuttaa hankaluuksia, joiksi hän laski fasismin nousun, jollainen tilanne sallittiin tapahtua ennen toista maailmansotaa. Fasismi pääsi valtaan, koska sitä ei ollut estetty.¹⁰⁶⁷

Putinin uskomuksissa on havaittavissa erityinen argumentaatio- tai määrittelykampanja, jota voidaan kutsua syntetisointi-minimointiprojektiksi. Kampanja nojasi Putinin uhkanäkemykseen ja Venäjän asemoitumiseen suhteessa näihin uhkiin. Hänen syntetisointiprojektinsa nojasi historiallisiin tapahtumiin, vallitsevaan tilanteeseen sekä mahdollisten tulevaisuuksien näkymiin. Syntetisointiprojektin historiallinen puoli keskittyi länsivaltojen voittoon fasismista. Venäjä oli osa tätä yhteisöä. Yhteistä voittoa oli juhlistava jorkavuotisessa voiton juhlassa Venäjän ja lännen uuden yhteistyöhön nojaavan yhtenäisyyden pohjalta. Vallitsevan tilanteen syntetisointiprojekti nojasi uusien ylikansallisten uhkien nousuun. Niitä olivat joukkotuhoojien leviäminen, terrorismi, aggressiivinen separatismi, järjestäytynyt rikollisuus, huumeiden salakuljetus ja ympäristökatastrofit.¹⁰⁶⁸ Syntetisointiprojektissa vallitseva tilanne ja mahdolliset tulevaisuudet näyttäytyivät toisena kylmän sodan jälkeisen ja globalisoituvan maailman yhtenäisyyden lähteenä. Rikollisuus, kotimainen tai ulkoinen, ennemmin kuin perinteiset sotilaalliset uhkat oli Putinin vision ytimessä¹⁰⁶⁹.

Yleisemmin Putinin toimintamalli vaikutti nojaavan syntetisoivaan johtajuuteen sekä sisä- että kansainvälispoliittisella areenalla. On mahdollista, että sisäpoliittisesti Putin pyrki korostamaan yhteistyötä ja yhtenäisyyttä¹⁰⁷⁰ Jeltsinin valtakausien kaikkien sota kaikkia vastaan -olosuhteiden jälkeen¹⁰⁷¹. Myös voitto toisessa maailmansodassa loisi Putinin uskomuksissa pohjaa sekä kansalliselle¹⁰⁷² että kansainväliselle yhtenäisyydelle.¹⁰⁷³

Putinin kampanjan toinen puoli oli minimointiprojekti. Se nojasi pyrkimykseen painottaa uuden Venäjän uutta politiikkaa. Uusi Venäjä jakoi lännen kanssa samat näkemykset uusista uhkista uudenlaisen yhtenäisyyden perus-

---

¹⁰⁶⁷ Putin 2002d.

¹⁰⁶⁸ Putin 2001e.

¹⁰⁶⁹ Ks. esim. Putin 2001e; Putin 2001f, Putin 2001g; Putin 2004d.

¹⁰⁷⁰ Putinin korosti pyrkimyksiä yhdistää Venäjää, ks. esim. Putin 2007c.

¹⁰⁷¹ Putin 2007d.

¹⁰⁷² Ks. myös esim. Liakhovichin 2006 kuvaus presidentti Putinin sanomasta Voiton päivän juhlassa; ks. myös Putin 2000j.

¹⁰⁷³ Ks. esim. Putin 2005c.

tana, ja siksi samaan aikaan uusi Venäjä etsi keinoja heikentää vanhoja perinteisen sotilaallisia ja turvallisuuspoliittisia uhkia. Rationalisoinnin mukaan siinä missä uudet uhkat sitoivat toimijoita yhteen, perinteiset uhkat erottelivat heitä toisistaan, koska perinteiset uhkat nojasivat kylmän sodan perinteeseen.¹⁰⁷⁴

Putinin syntetisointi-minimointiprojektista on löydettävissä kaksi perusambitiota. Niistä ensimmäisen tavoitteena oli korostaa, ettei Venäjä enää ollut uhka. Venäjän suurvaltaisuus nojasi talouskasvuun, joka oli sen kansallisten intressien mukaista. Toinen ambitio oli osoittaa, kuinka Naton laajeneminen oli ei-legitiimiä. Siinä missä yhteinen eurooppalainen yhtenäisyys nojasi uudenlaiseen näkemykseen turvallisuusympäristöstä, oli Naton laajenemisen taustalla poliittiset voimat, jotka määrittelivät Venäjän keskeiseksi geopolittiseksi uhkaksi¹⁰⁷⁵. Putin oli huolellinen argumentoidessaan, kuinka Nato oli muuttunut vanhanaikaiseksi. Hänen mukaansa Naton laajeneminen ei perustunut vallitsevien kansainvälispoliittisten olosuhteiden objektiivisiin realiteetteihin, koska kukaan ei enää uhannut ketään Euroopassa.¹⁰⁷⁶ Nato oli Putinin mukaan vanhentunut myös siksi, että sillä oli rajallinen kapasiteetti taistella uusia uhkia vastaan. Hänen mukaansa Naton laajeneminen ei yksinkertaisesti kyennyt ratkaisemaan vallitsevia avainasemassa olevia turvallisuushaasteita, kuten terrorismia tai joukkotuhoaseiden leviämistä.¹⁰⁷⁷

Putinin strategisessa ajattelussa yhdistyi kaksi elementtiä: tarve luoda mantereelle uusi yhteinen turvallisuusalue, johon kaikilla olisi tasavertainen pääsy, ja tarve estää se, että kehittyisi peliteoreettiset vastapuolen aikeiden arvaamisolosuhteet ja näin ollen epätäydellisen informaation pelitilanne. Putinin rationaliteetissa Nato oli jostain käsittämättömästä syystä Venäjän rajoille laajeneva sotilasorganisaatio, joka ei halunnut Venäjää täysjäseneksi. Naton laajenemisteema, ei itse Nato organisaationa, oli painottunut torjuvassa suhtautumisessa.¹⁰⁷⁸ Koska Nato oli Putinin näkökulmasta vanhentunut, se ei ollut kykenevä ratkaisemaan ydinongelmia¹⁰⁷⁹.

Venäläisessä argumentaatiossa alettiin asettaa nämä uudet uhkat Naton laajenemista ja Yhdysvaltojen kaavaillemaa ohjuspuolustusjärjestelmää vastaan¹⁰⁸⁰. Informaation rooli korostui vastapuolen aikeiden arvailutilanteessa,

---

¹⁰⁷⁴ Ks. esim. Putin 2001g.

¹⁰⁷⁵ Putin 2000d; ks. myös Putin 2001f.

¹⁰⁷⁶ Putin 2001f.

¹⁰⁷⁷ Putin 2005c; Putin 2001f.

¹⁰⁷⁸ Putin 2001g.

¹⁰⁷⁹ Putin 2001f.

¹⁰⁸⁰ Putin 2001h.

ja venäläisten asiantuntijoiden tuottamaa tietoa alkoi kilpailla läntisten tosiasioiden kanssa¹⁰⁸¹. Aktivoitunut informaatiokamppailu keskittyi Putinin uskoksissa siihen, että joistakin kansainvälispoliittisista tapahtumista ei ollut objektiivista tietoa. Putinin päättelyn mukaan

”Te olette sanoneet ’raportoivanne siitä mitä näette’, mutta on mahdollista raportoida näkemästään monin erilaisin tavoin. Esimerkiksi Tšetšenian presidentiksi itseään kutsuvan miehen läheinen tuttava ilmestyi televisioon ja avoimesti vaati juutalaisten täydellistä tuhoamista. Näytittekö tämän? Ette, mutta teidän olisi pitänyt. Kyseiset asiat tulisi näyttää. Ihmisten tulisi tietää ne. Länsieurooppalaisten tulisi tietää, ketkä taistelevat Tšetšenian tasavallassa. Me emme taistele Tšetšenian kansaa vastaan siellä... Jos lähetykset olisivat todella objektiivisia, läntinen yleinen mielipide koko Kaukasuksen tapahtumista Keski-Aasiassa ja Tšetšeniassa olisi erilainen.”¹⁰⁸²

Lukuisissa yhteyksissä Putin painotti objektiivisen tiedon merkitystä¹⁰⁸³, median roolia tiedon tuottajana¹⁰⁸⁴ ja kansainvälistä kilpailua informaation saralla¹⁰⁸⁵. Putin myös korosti median ja tiedustelutehtävien samankaltaisuuksia¹⁰⁸⁶. Putinin presidenttikaudella Venäjä aktivoitui myös toisenlaisella informaatiokampanjoinnin kentällä pyrkimällä tuottamaan omaa historiaansa, statustaan ja mahdollisia tulevaisuuksiaan koskevat omat kansalliset määritelmät. Näiden määritelmien tuli olla venäläisten itsensä tuottamat ja Venäjän kansallisten intressien mukaiset.¹⁰⁸⁷ Tämä sisältä ulospäin kulkeva määrittelykampanja näkyi siinä, miten Venäjän roolia korostettiin toisen maailmansodan perinnössä, ja siinä, miten Putin pyrki legitimoimaan maan oikeuden määrittellä oma kansallinen polkunsaa¹⁰⁸⁸. Venäjän ja EU:n kannat Venäjän reformeihin erosivat usein toisistaan¹⁰⁸⁹. Lisäksi Venäjä pyrki edistämään uusia multilateraalisia järjestelyjä uusien uhkamääritelmien pohjalta. Näin ollen sen näkökulmasta tulisi luoda yksi yhteinen turvallisuusjärjestely kaikille eurooppalaisille valtioille. Ainoastaan tämän tyyppisen luottamuksen pohjalta oli mahdollista rakentaa Euroopan mantereesta maailmanvallan keskus.¹⁰⁹⁰

---

¹⁰⁸¹ Ks. esim. Putin 2000e.

¹⁰⁸² Putin 2000f.

¹⁰⁸³ Ks. esim. Putin 2000f.

¹⁰⁸⁴ Putin 2001f.

¹⁰⁸⁵ Ks. esim. Putin 2000g.

¹⁰⁸⁶ Putin 2000h.

¹⁰⁸⁷ Putin 2001d; Putin 2002a.

¹⁰⁸⁸ Ks. myös esim. Putin 2001d.

¹⁰⁸⁹ Splidsboel-Hansen 2002, 450.

¹⁰⁹⁰ Putin 2001f.

Tässä määrittelykampanjassa on mahdollista havaita kolme yhdistävää niittäjää. Ensiksi Putinin Venäjä halusi tasaveroisen pääsyn kaikkiin multilateraaliin rakenteisiin, koska sen mukaan Venäjä oli tasaveroisen kansainvälisen yhteisön jäsen ja eurooppalainen suurvalta. Toiseksi Venäjä halusi saada itsenäisen vaikutusvallan prosesseihin. Putin korosti, kuinka Venäjä toiminnassaan nojasi omiin kansallisiin intresseihinsä ja konkreettisia etuja tuli saada kansainvälisistä neuvotteluista¹⁰⁹¹. Kolmanneksi Putin määritteli Venäjän vastareaktion nojaavan kansainvälispoliittisella areenalla asymmetrisiin menetelmiin, älylliseen yliveraisuuteen ja liittolaisten hankintaan. Putin myös korosti kansainvälisen rakenteen uutta arkkitehtuuria. Putin käytti usein termiä turvallisuusarkkitehtuuri, joka viittasi uusiin turvallisuusrakenteisiin ja uusiin yhteistyömekanismeihin¹⁰⁹².

Turvallisuushaasteiden ratkaisemisessa, terrorismi mukaan lukien, Putin painotti YK:n turvallisuusneuvoston keskeistä roolia, Ivyä, kollektiivista turvallisuusjärjestelmää ja Shanghain yhteistyöorganisaatiota¹⁰⁹³. Tässä logiikassa keskeisinä lain ylläpitomekanismeina olivat YK ja multilateraaliset järjestelyt, joihin kaikilla olisi yhtäläinen pääsy. Putinilainen visio vaikuttaa siten nojautuvan jonkinlaiseen hierarkkiseen moninapaisuuteen, jota YK johtaa kansainväliseen lakiin nojaten¹⁰⁹⁴.

*”Haluan painottaa, että kun globalisaation aikakaudella on kehittynyt uusi kansainvälinen arkkitehtuuri, Yhdistyneiden kansakuntien roolin merkitys on muuttunut. Se on eniten edustuksellinen ja universaali kansainvälinen foorumi, joka säilyy modernin maailmanjärjestyksen kulmakivenä. On selvää, että tämän globaalin organisaation perusteet luotiin täysin erilaisella aikakaudella ja reformi on kiistämättä tarpeellinen. Venäjä, joka aktiivisesti osallistuu tähän toimintaan, korostaa elintärkeitä periaatteita... YK-järjestelmän tulisi toimia säännöstelijänä, joka mahdollistaa yhteistyön uuden toimintakoodin kehittämiseksi kansainväliselle areenalle: toimintakoodi, joka huomioi aikamme haasteet ja jollaisia niin kovin tarvitsemme globalisoituvassa maailmassa.”*¹⁰⁹⁵

Tämä uusi järjestys olisi myös demokraattinen. Putinin argumentaation mukaan demokratia kansainvälisissä suhteissa tarkoittaa, että tiedostetaan maailman eri sivilisaatioiden monimuotoisuus ja nojataan oikeudenmukaiseen maailmanjärjestykseen sekä strategiseen vakauteen. Näin on mahdollista

---

¹⁰⁹¹ Putin 2000e.

¹⁰⁹² Putin 2002b.

¹⁰⁹³ Putin 2002c.

¹⁰⁹⁴ Ks. myös esim. Putin 2004b, Putin 2004c.

¹⁰⁹⁵ Putin 2006a.

taata sivilisaation kestävä kehitys.¹⁰⁹⁶ Putinin logiikassa tämän tyyppinen kansainvälinen järjestelmä tunnustaisi valtiollisen suvereniteetin, kansalliset intressit, yhteiset sopimukset ja yhteiset pelisäännöt. Putinin mukaan Shanghain yhteistyöorganisaation erityiset piirteet liittyivät jäsenvaltioiden multilateraaliseen, käytännönläheiseen vuorovaikutukseen. Yhteistyöorganisaatiosta oli tulossa merkittävä osa uutta, turvallisempaa, reilumpaa ja demokraattisempaa kansainvälisten suhteiden järjestelmää, jota YK johtaa ja jonka pohjalla on organisaatioiden sekä integraatorakenteiden verkosto.¹⁰⁹⁷

Putinin argumentaatiossa tulevaisuuden maailma tuli rakentaa demokration periaatteille ja yhteiset edut oli huomioitava, mikäli maailma on moninapainen ja huomioi kaikkien valtioiden intressit. Tämä oli mahdollista toteuttaa kansainvälisen lain säädösten pohjalta, ja kansainvälisen lain järjestelmää voitiin vahvistaa sellaiseksi, että se turvaa kaikki valtiot hyväksikäyttöä vastaan ja eliminoi vahvimman oikeuden ja voiman käytön kansainvälisissä suhteissa. Näin oli mahdollista luoda maailmasta vakaa ja ennustettava.¹⁰⁹⁸ Huomioimalla nämä Putinin argumentit on mahdollista esittää, että Venäjän etu- ja takapihalle rakentuvat tai olemassa olevat erilaiset multilateraaliset, myös turvallisuusorganisaatiot, nojaisivat kansainvälisiin sopimuksiin. Näillä ”todellisilla”, ”aidoilla” ja ”demokraattisilla” järjestelyillä myös Venäjä saavuttaisi tasaveroisen pääsyn sopimusten muotoilemisiin, päätöksentekojärjestelmiin ja tiedon tuottamiseen. Putinin mukaan

”Olemme onnellisia nähdessämme, että kansainväliseen kommunikointiin osallistuvien enemmistö tukee moninapaisen maailman teoriaa. Uskomme, että tulevaisuuden kansainvälisten suhteiden tulisi olla demokraattisia ja huomioida kaikkien kansainvälisten toimijoiden intressit kansainvälisen lain pohjalta.”¹⁰⁹⁹

Putinin mukaan Venäjän ulkopoliittikkaan ei kuulunut suurvallan sovinnisi. Sen sijaan Venäjä oli sitoutunut edistämään tasaveroisia suhteita kaikkien valtioiden kanssa. Venäjä tuli Putinin mukaan noudattamaan itsenäistä politiikkaa ja ottamaan sille kuuluvan geopoliittiseen asemaansa, alueelliseen kokoonsa sekä sotilaalliseen ja taloudelliseen potentiaaliinsa suhteutetun laillisen aseman.¹¹⁰⁰ Iryn alue oli Putinin visiossa ulkopoliitiikan prioriteettiasemassa, koska alueella asui 25 miljoonaa, Venäjää toisena kotimaanaan pitävää, venäjää puhuvaa ihmistä. Iryn alueella olivat myös Venäjän pääasialliset

---

¹⁰⁹⁶ Putin 2000h.

¹⁰⁹⁷ Ks. esim. Putin 2004b.

¹⁰⁹⁸ Putin 2005c.

¹⁰⁹⁹ Putin 2001d.

¹¹⁰⁰ Putin 2001d.

kauppa- ja taloudelliset kumppanit. Putin korosti Venäjän intresseissä olevan näiden suhteiden kehittäminen tasaveroisuuden pohjalta.¹¹⁰¹

Euroopan tulevaisuus nojasi putinilaisissa uskomuksissa kollektiiviseen turvallisuusjärjestelmään, joka oli kykenevä vastaamaan uusiin uhkiin¹¹⁰². Venäjä oli valmis tekemään osuutensa eurooppalaisen turvallisuusjärjestelmän puolesta, ja siten uusien suhteiden avainelementtinä oli yhteinen luottamus.¹¹⁰³ Eurooppa ilmeni putinilaisissa uskomuksissa ainutlaatuisena demokratian ja sivistyksen kehtona ja luonnollisena kehitteillä olevan multipolaarisen maailman napana¹¹⁰⁴. Euroopan tuli olla voimakas, vakaa ja demokraattinen, ilman jakolinjoja, kaksinaismoralismia tai paluuta fasismiin, ekstremismiin, nationalismiin tai terrorismiin. Ilman tämän tyyppistä Eurooppaa ei maailmanlaajuisia tai euroatlanttisen yhteisön ongelmia voida ratkaista. Euroopan tuli myös taata tasaveroinen turvallisuus kaikille jäsenmaille. Tämän tyyppinen tulevaisuus oli yhtäpitävä Etykin multilateraalisten sopimusjärjestelyjen kanssa.¹¹⁰⁵

Putinilaisen Euroopan tuli yhdentyä ilman jakolinjoja kaikkien valtioiden turvallisuusintressien pohjalta. Siten Nato, joka Putinin logiikassa oli kylmän sodan relikti, ei voisi edustaa kehitteillä olevan eurooppalaisen turvallisuusjärjestelmän ydintä¹¹⁰⁶, koska se Putinin mukaan objektiivisesti heikensi Etykiä, jolla puolestaan olisi suurin potentiaali tasapainotella eurooppalaisvaltioiden etujen välillä¹¹⁰⁷. Putinin järkeily osittain muistuttaa kylmän sodan neuvostoperinteen jatkuvuudesta pyrkimällä etsimään keinoja heikentää Naton legitimitettä.

Kun vertailtiin Jeltsinin ja Putinin poliittisia johtajuuksia, oli havaittavissa siirtymä henkilökohtaisesta, yksiulotteisesta poliittisesta aktiviteetista multidimensionaaliseen aktiivisuuden muotoon. Siinä missä Jeltsin turvautui pääasiassa ideoihin, jotka korostivat valtiojohtajien henkilökohtaisten suhteiden tärkeyttä, ja koki, että tämän tyyppinen vuorovaikutus oli keskeinen osa valtioiden välistä troikan kaltaista vuorovaikutusta, Putin näki valtioiden väliset suhteet kompleksisempina ja monikerroksisina. Hänen mukaansa valtioiden johtajien väliset henkilökohtaiset suhteet kykenivät luomaan tietyn taustan,

---

¹¹⁰¹ Putin 2001d.

¹¹⁰² Putin 2001h.

¹¹⁰³ Putin 2001h.

¹¹⁰⁴ Putin 2000e.

¹¹⁰⁵ Putin 2000e.

¹¹⁰⁶ Putin 2001f.

¹¹⁰⁷ Putin 2000e.

mutta valtioiden välisten suhteiden tuli nojata kansojen pragmaattisiin intresseihin ja haluun kehittää bilateraalisia suhteita.¹¹⁰⁸

Toinen kahden johtajan eroavuus ilmeni näiden suhtautumisessa diplomaattiaan: tämän suuntauksen Putin useissa yhteyksissä määritteli pragmaattiseksi tai terveeksi pragmatismiksi¹¹⁰⁹. Hänen mukaansa johtajien kommunikaatiotyylit vaihtelivat, mutta tärkein seikka on, että tapaamisista ja neuvotteiluista tulisi saavuttaa konkreettisia tuloksia, jotka tuottavat turvallisuutta, poliittista vakautta ja yhteishyödyllistä yhteistyötä kaikkien kansojen hyväksi. Putinin näkökulmasta pragmaattiset valtioiden väliset suhteet eivät välttämättä tarkoittaneet viileämpiä suhteita. Esimerkiksi Venäjän ja Saksan välisten suhteiden tulosten tulisi ulottua kansalaisille, mikä puolestaan hyödyttäisi maiden välisiä yleisiä suhteita.¹¹¹⁰

Putinin näkökulma ilmentää kansallisten intressien hyödyllisyys- tai saatavuusulottuvuutta ja pyrkimystä lähteä liikkeelle näiden etujen puolustamisesta käsin¹¹¹¹. Lukuisissa puheissaan Putin asetti kansan edut poliittisen strategiansa keskiöön¹¹¹². Tämä logiikka näkyi kahdella tavalla: Putin korosti kansalaisten etuja Venäjän federaation legitimiin alueen sisällä mutta myös federaation legitimiin alueen ulkopuolella¹¹¹³. Tämä jälkimmäinen näkökulma painottaa venäjää puhuvan väestön ihmisoikeuksia¹¹¹⁴. Ajoittain vaikutti myös siltä, että Putin teki tarkkoja havaintoja länsimaiden ongelmista ja heikkouksista¹¹¹⁵. Hän esimerkiksi nosti esille havaintojaan Yhdysvaltojen vaalijärjestelmän heikkouksista vasta-argumenttina kritiikkiin, jota Yhdysvallat kohdisti Venäjän poliittisiin prosesseihin¹¹¹⁶.

4.3.2 LAILLISUUSPERIAATE AVAIMENA JOHTAJUUTEEN

Putinin operationaalinen koodi vaikutti muodostuvan kahden termin yhdistelmästä: *lakimiehestä ja operatiivisesta*. Ensiksikin Putinilla oli tapa edetä sisä- ja kansainvälispoliittisella areenalla lakimiehen tavoin ja hänen

---

¹¹⁰⁸ Putin 2000f.

¹¹⁰⁹ Putin 2000f; Putin 2002c; Putin 2006f.

¹¹¹⁰ Putin 2000e.

¹¹¹¹ Ks. esim. Putin 2002c.

¹¹¹² Ks. esim. Putin 2005c, Putin 2000e; Putin 2001d; Putin 2001e.

¹¹¹³ Ks. esim. Putin 2001f; Putin 2004e.

¹¹¹⁴ Putin 2001g; ks. myös Putin 2001d.

¹¹¹⁵ Ks. esim. Putin 2004e; Putin 2007b.

¹¹¹⁶ Putin 2004e.

esiintymistään leimasi säännönmukainen konsultoiva politiikan tekotyylillä yhdistettynä asiapitoiseen jyrkkyyteen. Toiseksi Putinin tavoite muuttaa Venäjän politiikkaa vaikutti liittyvän pyrkimykseen tarjota selkeästi muotoiltuja neuvoja siitä, kuinka asioissa tuli edetä, esimerkiksi kausaalisia uskomuksia tiekarttoina. Eroavuutta Jeltsiniin on havaittavissa. Siinä missä Jeltsinin argumentaatio pitäytyi filosofisen tason järjestyksessä ja usein nojasi konditionaaliin, mitä pitäisi tehdä, tarjosi Putin selviä tiekarttoja. Tämä tilanne näyttäytyi Putinin puheissa käytännönläheisten poliittisten seikkojen yksityiskohtaisessa kuvaamisessa ja konkreettisten neuvojen antamisessa. Vaikutti myös siltä, että Putinilla olisi myös merkittävää operatiivista taitotietoa.

Putinin astuessa presidentin virkaan Venäjän poliittinen kenttä näyttäytyi hobbessalaisena. Sisäpolitiikassa kiistaa ilmeni niin kutsutun uuden kapitalistiluokan, poliittisesti motivoituneiden oligarkkien, ja valtiovallan välillä¹¹¹⁷. Kansainvälispoliittisella kentällä puolestaan näkökulmaeroja ilmeni Venäjän suhtautumisessa Naton laajenemiseen¹¹¹⁸, Venäjän näkökulmasta aikeiden arvuuttelutilanteessa Yhdysvaltojen unilateraaliksi koettua politiikkaa kohtaan.

Bolševistisen operationaalisen koodin mukaan niin kauan kuin maailmanlaajuinen hegemonia oli saavuttamatta, oli täydellisen tuhoutumisen¹¹¹⁹ riski olemassa¹¹²⁰. Putinin näkökulmasta kylmän sodan jälkeistä yksinapaista maailmaa ei ollut muotoutunut. Yksinapaisuus viittasi hänen mukaansa yhteen valtiaaseen, yhteen valtakeskittymään, yhteen päätöksentekokeskukseen. Yksinapaisuudessa oli yksi johtaja, suvereeni. Tilanne oli tuhoisa kaikille kyseisessä järjestelmässä ja suvereenille, koska järjestelmä tuhoutuisi sisältä käsin.¹¹²¹

Omalla tyyllillään Putin toi uusia aloitteita poliittiselle areenalle vaatimalla itselleen toisenlaista poliittista toimijuutta kuin Jeltsinillä. Putin myös määritteli tarkasti kantansa Venäjän rooliin sisä- ja kansainvälispoliittisella areenalla. Hän mainitsi, että hänen kykynsä asettaa määriteltyjä ja selviä prioriteettijärjestyksiä on tiedustelu-upseerin koulutuksen tulosta¹¹²². Putin näki tiedustelun ulkopoliitiikan hyödyllisenä instrumenttina¹¹²³ ja avaintekijänä

---

¹¹¹⁷ Ks. esim. Putin 2000e; Putin 2000f.

¹¹¹⁸ Ks. esim. Putin 2001f; Putin 2001g.

¹¹¹⁹ Ks. esim. Leites (1951). Leites käyttää kirjassaan Operational Code of the Politburo termiä ”annihilation”.

¹¹²⁰ Ks. Leites (1951) luku 14 The Danger of Annihilation s. 53–60.

¹¹²¹ Putin 2007b.

¹¹²² Putin 2000h.

¹¹²³ Ks. myös Putin 2001i.

valtion vahvistamisessa ja sekä salaisen palvelun että sotilastiedustelun merkittävänä taistelussa terrorismia vastaan¹¹²⁴.

Putinin Pohjois-Kaukasusta koskevasta logiikasta nousi esiin kaksi keskeistä ideaa. Toinen oli, että Venäjän geopolittisia vihollisia¹¹²⁵ estetään käyttämästä aluetta sillanpääasemana Venäjää vastaan hyökkäämiseen tai sen epävakauttamiseen¹¹²⁶. Toinen oli taistelu terrorismia vastaan¹¹²⁷, kansainvälisen terrorismin uhka¹¹²⁸. Putinin poliittisessa maailmankatsomuksessa ilmenee kaksi sisäiseen kansalliseen turvallisuuteen ja tätä kautta valtion olemassaoloon liittyvää kausaalisuhdetta: ensimmäiseen lukeutuu yleisön luottamus poliittiseen johtoon poliittisen legitimitietin kulmakivenä¹¹²⁹, ja toinen kausaalisuhde ilmenee käänteisenä. Putin kuvaili toimintaansa vaikuttavia elementtejä seuraavalla tavalla:

”Mutta jos henkilö toimii avoimesti ja rehellisesti, hän saavuttaa tärkeimmän voimavaran – yleisön luottamuksen. Ja tuolloin henkilön ei tarvitse pelätä muutamien prosenttisuuksien menetystä, koska luottamuksen perustana on toisenlainen tunne – tunne velvollisuuksien täyttämisestä valitsijoitaan kohtaan. Pysyn omistautuneena näille arvoille.”¹¹³⁰

Lisäksi Putinin poliittinen johtajuus vaikutti nojaavan harkitsevuuteen ja päätösvaltaan yhdistettynä jyrkkyyteen poliittisten tavoitteiden saavuttamiseksi¹¹³¹. Jeltsinin ja Putinin poliittiset maailmankatsomukset eroavat merkittävästi toisistaan. Jälkimmäiselle lain rooli ja lakityhjiöiden¹¹³² täyttäminen oli tärkeää niin sisä- kuin kansainvälispoliittisellakin areenalla¹¹³³. Sisäpolitiikassa perustuslakiin nojaava järjestys, lain ylivalta tai lain diktatuuri, oli keskeistä¹¹³⁴. Myös geopolittisia tyhjiöitä tuli välttää¹¹³⁵. Tyhjiö tarkoittaa vapaata tilaa ilman selvää järjestystä, käytäntöjä, joissa on kaaoksen tai vastustajien

---

¹¹²⁴ Ks. esim. Putin 2006g.

¹¹²⁵ Ajoittain tätä käsitettä käytettiin kuvaamaan Yhdysvaltojen ambitiota ja toisinaan terroristeja.

¹¹²⁶ Putin 2000d; ks. myös 2001f.

¹¹²⁷ Ks. myös The Kremlin 2000.

¹¹²⁸ Putin 2000f.

¹¹²⁹ Ks. esim. Putin 2001d.

¹¹³⁰ Putin 2001d.

¹¹³¹ Esimerkiksi suhtautumisessaan oligarkkeihin tai terroristeihin.

¹¹³² Putin 2001f; ks. myös Putin 2001d.

¹¹³³ Putinin (2001e) mukaan kansainväliset kiistat tulisi ratkaista kansainvälisen lain normien ja perinteiden pohjalta.

¹¹³⁴ Ks. esim. Putin 2000e.

¹¹³⁵ Eräänä esimerkkinä pyrkimyksestä täyttää geopolittista tyhjiötä voidaan pitää Shanghain yhteistyöorganisaatiota, ks. esim. Putin 2006e.

toiminnan mahdollisuus. Putinin oman näkemyksen mukaan laillisuusperiaate nojasi perustuslain kunnioittamiseen:

” – kaikki, mitä me teemme ja sanomme vahvistaaksemme laillisuusperiaatetta, on perustuslain periaatteiden mukaista. Kun puhun lain ylival-lasta, lain diktatuurista, tarkoitan vain yhtä asiaa: kaikkien tulisi tulkita lakia samalla tavalla kaikkialla Venäjän federaatiossa.”¹¹³⁶

Vaikka jo Jeltsin oli painottanut lain merkitystä¹¹³⁷, osoittautui Putinin aloitteena olevan sisäpoliittisen järjestyksen aikaansaaminen keskittymällä pelisääntöjen määrittelyyn¹¹³⁸. Putinilaisessa poliittisessa maailmankatsomuksessa sisäpoliittisten pelisääntöjen selkiyttäminen vaati vahvaa vertikaalista johtajuutta, joka ilmeni vallan vertikaali -käsitteessä. Putinin logiikassa Venäjä tarvitsi vahvaa, eli hänen näkökulmastaan tehokasta, valtiota. Hänen mukaansa vahvalla valtiolla tarkoitetaan markkinoiden vapauttamista, valtion pidättymistä puuttumasta talouteen ja yhteisten sääntöjen luomista sosiaalisten suhteiden alalla ja taloudessa¹¹³⁹.

Vaikutti myös siltä, että Jeltsinin ajan poliittinen sodankäynti vaati Putinin näkökulmasta järeitä toimia. Putin erottelikin toisistaan yhtäältä poliittisesti motivoituneet oligarkit ja toisaalta kunnolliset liikemiehet, jotka pärjäsivät erinomaisesti suurliiketoiminnoissaan tuottamalla uusia hyödykkeitä ja teknologioita ja valtaamalla alati uusia markkinoita ja tätä kautta palvelemalla Venäjän etuja. Ensimmäinen liikemiesjoukko puolestaan pyrki käyttämään resurssejaan vaikuttaakseen hallitukseen ja yhteiskuntaan. Putinin mukaan oli syytä julistaa sota tämän tyyppisiä oligarkkeja vastaan. Venäjällä täytyi olla ja tulisi vallitsemaan laillisuusperiaate. Hallitusvallan yksityistämistä ei saanut sallia, eikä hallitusvaltaa saanut valjastaa henkilökohtaisten tai korporatiivisten intressien, alueellisten, taloudellisten tai teollisuuteen nojaavien ryhmittymien etujen ajamiseksi.¹¹⁴⁰

Putinin näkökulmasta poliittisesti motivoituneet oligarkit olivat osallisia joukkotiedotusvälineiden omistussuhteissa. Hänen mukaansa sillä, että tietyt mediajulkaisut edistivät yksinomaan sellaisten yksittäisten oligarkkien intressejä, jotka olivat tehneet omaisuuksia mysteerisin tai puolirikollisin keinoin,

---

¹¹³⁶ Putin 2000f.

¹¹³⁷ Text of Boris Yeltsin's Speech to the U.N. Security Council With UN-Summit, Bjt January 31, 1992, Jeltsin 1994, 232, El'cin 2000, 64.

¹¹³⁸ Ks. esim. Putin 2000f.

¹¹³⁹ Putin 2000f.

¹¹⁴⁰ Putin 2000e.

ei ollut mitään tekemistä lehdistönvapauden kanssa. Tämä toiminta liittyi sen sijaan suoraan näiden oligarkkien talousetujen varjelemiseen.¹¹⁴¹

Putinin ulkopoliitiikka nojasi pragmatismiin, ennustettavuuteen ja kansainvälisen lain ylivaltaan¹¹⁴². Putinin puheissa säännönmukaisesti toistuvia termejä olivat velvoitteet ja sopimukset¹¹⁴³. Nämä velvoitteet olivat yhtäältä sosiaalisia ja sisäpoliittisia¹¹⁴⁴ ja toisaalta kansainvälispoliittisia ja ulkoiseen turvallisuuteen liittyviä¹¹⁴⁵. Sosiaaliset velvoitteet liittyivät sisäpoliittiseen luottamusulottuvuuteen. Putinilaisessa järjestyksessä kansalaisten tarpeet tuli asettaa prioriteettijärjestelmän huipulle. Putin painotti lojaliteettia kansalaisia kohtaan valtion sisä- ja ulkopuolella, mikä viittasi näiden etujen suojelemiseen¹¹⁴⁶. Avainsanoina olivat perinteet, henkiset arvot, moraali, kulttuuri ja näiden arvojen siirtäminen tuleville sukupolville¹¹⁴⁷.

Putinin poliittisessa maailmankatsomuksessa ystävät ja liittolaiset noudattivat yhteisiä sopimuksia, velvoitteita ja pelisääntöjä. Putinin logiikassa tämän tyyppiset toimijat olivat periaatteellisia ja vastuullisia, ja siksi ne olivat ystäviä ja liittolaisia. Viholliset tai vastustajat puolestaan eivät noudattaneet yhteisiä sopimuksia, velvoitteita eivätkä pelisääntöjä, olivat ne sitten terroristeja tai poliittisesti motivoituneita oligarkkeja. Nämä sopimukset ja velvoitteet olivat Putinin järjestyksessä lakiin nojaavia sisäpoliittisia ja kansainvälispoliittisia sopimuksia. Esimerkiksi öljyntuotantoyhtiö Yuganskneftegazin myyntiprosessin yhteydessä Putin määritteli näkemyksiään sopimusten tekemisestä. Sopimukseen johtanut prosessi toteutettiin yhdenmukaisena Venäjän lainsäädännön, kansainvälisen lain normien sekä kansainvälisten sitoumusten kanssa¹¹⁴⁸. Putinille poliittinen maailma näyttäytyi sopimusten koodistoina, jotka linkittyivät toisiinsa. Esimerkiksi ydinaseiden leviämisen ongelma liittyi Putinin ajattelussa läheisesti ABM-sopimukseen, johon lukuisat muut kansainväliset sopimukset olivat sidoksissa¹¹⁴⁹.

---

¹¹⁴¹ Putin 2001f.

¹¹⁴² Ks. esim. Putin 2000f; Putin 2002c; Putin 2006f.

¹¹⁴³ Putinin uskomusjärjestelmää koskevassa aineistossa esimerkiksi termi ”*agreement*” esiintyi 43 kertaa, ks. esim. Putin 2000a; Putin 2000e; Putin 2001g; Putin 2004e; Putin 2005b; Putin 2006f, ja ”*obligations*” 15 kertaa, ks. esim. Putin 2001f; Putin 2000e; sosiaalisista sopimuksista ks. esim. Putin 2001d.

¹¹⁴⁴ Putin 2001d.

¹¹⁴⁵ Putin 2001f.

¹¹⁴⁶ Putin 2001d.

¹¹⁴⁷ Ks. esim. Putin 2007d.

¹¹⁴⁸ Putin 2004e.

¹¹⁴⁹ Putin 2001g.

Putinin logiikassa kansainvälinen kiihkeä kilpailu pakotti valtioita myös pragmaattiseen omien etujen ja saamisten tavoitteluun, yhteisistä neuvotte-
luista ja sopimuksista huolimatta. Sotilaallisten kapasiteettien saralla käyt-
vän valtioiden välisen kilpailun ohella käytiin hänen mukaansa kamppailua
myös taloudessa, politiikassa ja diplomatiassa. Putinin mielestä keskeisin
kamppailun areena saattoi kuitenkin olla informaatio.¹¹⁵⁰

Se, että Putinin poliittisessa uskomusjärjestelmässä korostuivat yhteiset
sopimukset ja velvoitteet, saattaa osittain selittää *vaka*us-teeman systemaat-
tista painottumista Putinin julkilausumissa¹¹⁵¹. Sisäpoliittisella areenalla va-
kaus linkittyi läheisesti lakia noudattavaan käyttäytymiseen ja perustuslain
merkityksen painottamiseen. Kansainvälispoliittisella kentällä Putin painotti
myös valtion suvereniteettia, itsenäistä valtiotason päätöksentekoa ja itse-
näistä ulkopoliitiikkaa¹¹⁵².

Kansainvälisellä areenalla tämä rationalisointi ilmeni erityisesti ydinase-
politiikassa. Venäläisen näkökulman mukaan ABM-sopimuksen ja sen oheis-
sopimusten ytimessä oli kansainvälinen strateginen vakaus¹¹⁵³. Putinin mu-
kaan Yhdysvaltojen päätös ottaa NMD-järjestelmä käyttöön horjutti ydinase-
valtojen välistä strategista vakautta ja romutti sen perusteet. Vuoden 1972
ABM-sopimus nimenomaisesti kieltää kyseisentyypisen järjestelmän luomi-
sen. Putinin mukaan tulisivat siten olla selvää, että strategisten ydinaseiden
vähentäminen oli mahdollista vain, jos ABM-sopimus pysyisi voimassa.¹¹⁵⁴
Putinin logiikassa ABM-sopimus liittyi myös muihin strategiseen vakauteen
liittyviin oheisteemoihin: voimien tasapainon säilyttämiseen, strategiseen
ydinasepelotteen säilyttämiseen ja [strategisen] epävakauden ennaltaehkäise-
miseen¹¹⁵⁵.

Putinin mukaan Yhdysvaltojen päätös vetäytyä lopullisesti *ABM*-sopimuk-
sesta oli strateginen virhe, vaikkei se tullut yllätyksenä. Yhdysvaltojen päätös
samalla rapautti koko ydinasesuhteiden sopimusverkoston, joka oli ydinase-
valtojen välisten suhteiden avain. Putin kuitenkin päätteli, ettei päätöksestä
aiheutunut kansallisen turvallisuuden uhkaa¹¹⁵⁶, koska Venäjän ja Yhdysvalto-

---

¹¹⁵⁰ Putin 2000g.

¹¹⁵¹ Putinin uskomusjärjestelmää koskevassa aineistossa termi ”*stability*” esiintyi 40 kertaa. Lisä-
määreinä sille olivat muun muassa taloudellinen ja poliittinen vakaus, ks. esim. Putin 2001d, glo-
baali vakaus, ks. esim. Putin 2002c, geopoliittinen vakaus, ks. esim. Putin 2006e, sekä strateginen
vakaus, ks. esim. Putin 2006f.

¹¹⁵² Ks. esim. Putin 2005c; Putin 2007b.

¹¹⁵³ Ks. esim. Putin 2000e.

¹¹⁵⁴ Putin 2000e.

¹¹⁵⁵ Putin 2000a.

¹¹⁵⁶ Putin 2001c.

jen välillä painopiste oli osapuolten rakentavilla, pragmaattisilla ja luotettavilla¹¹⁵⁷ suhteilla¹¹⁵⁸. Puheissaan Putin käytti usein ilmaisuja¹¹⁵⁹ ”ei tulisi muuttua hysteeriseksi” tai ”asioita ei tulisi ylidramatisoida”¹¹⁶⁰. Putin esimerkiksi kuvaili lehdistökonferenssissa 16.6.2001 Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteiden erittäin positiivista ilmapiiiriä¹¹⁶¹ sekä yhteistyösuhteita Naton kanssa korostaen osapuolten yhteistä pysyvää sopimusta¹¹⁶². Hyvistä henkilösuhteista huolimatta kansainvälisen politiikan kiistakysymyksissä palattiin kuitenkin laskelmointiin, joka Putinin rationaliteetissa viittasi symmetria–asymmetria-asetelmaan¹¹⁶³.

4.3.3 YHTEENVETO PUTININ POLIITTISESTA USKOMUSJÄRJESTELMÄSTÄ 2000–2008

4.3.3.1 *Presidentti Putinin filosofisten, instrumentaalien ja strategisten uskomusten taulukko*

Seuraavassa taulukossa 8 määritellään presidentti Putinin poliittisen uskomusjärjestelmän eli operationaalisen koodin ja strategisten uskomusten pääpiirteet. Taulukon esittelyn jälkeen näitä uskomuksia tarkastellaan kohta kohdalta.

Taulukko 8. *Presidentti Putinin poliittinen uskomusjärjestelmä*

<i>Filosofisten ja instrumentaalien uskomusten tiivistelmä</i>	<i>Strategisten uskomusten tiivistelmä</i>
<p>Filosofiset uskomukset (P): <i>valtion johtaja edustaa yhteiskunnan intressejä</i></p> <p>P – 1: Poliittinen elämä nojaa sopimuksiin, jota ilman on epävarmuus</p> <p>P – 2: Itsen mahdollisuudet liittyvät aloitteellisuuteen sopimusten kehittämisessä</p> <p>P – 3: Poliittisen tulevaisuuden ennustettavuus lisääntyy sopimusten myötä</p> <p>P – 4: Kontrolli näkyy määrittelykampanjoissa</p> <p>P – 5: Laillisuusperiaatteen kautta kontrolloidaan sattumaa</p> <p>Instrumentaalit uskomukset (I): <i>laillisuusperiaatetta vahvistamassa</i></p> <p>I – 1 sopimuspohjainen, vertikaalinen ja <i>syntetisoiva johtajuus</i></p> <p>I – 2 sopimuspohjaisella, vertikaalisella ja <i>syntetisoivalla johtajuudella</i></p> <p>I – 3 sopimusten kehittämisen ja säilyttämisen kautta</p> <p>I – 4 operatiivisen tietotaidon pohjalta, kaksoispeli</p> <p>I – 5 metodeina: kaksoispeli, pilarit 1, 2, 3 [kompromissit, neuvottelut, sopimukset]</p>	<p>SU 1. Strategiset uskomukset valtioiden välisestä dynamiikasta: <i>Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus</i></p> <p>SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta: <i>Venäjistä uuden maailman yksi johtajista: keinoinaan Etuuksien/saamisten maksimoiminen Vahinkojen minimoiminen Uusien pelisääntöjen asettaminen</i></p>

4.3.3.2 Presidentti Putinin filosofisista uskomuksista

Analyysin perusteella ilmenee, että presidentti Putinin operationaalisessa koodissa keskiössä ovat sopimukset sekä sisä- että ulkopoliitikassa. Sopimusten avulla määrittyvät ja määritellään pelisäännöt. Tässä ajattelussa poliittinen universumi olisi harmoninen, mikäli kaikki osapuolet noudattaisivat ja kunnioittaisivat sopimuksia. Erilaiset sopimukset takaavat oikeuden toteutumisen. Sopimukset ilmenevät myös metodeina epävarmuuden, kilpailun ja kaaoksen hallitsemiseksi. Sisäpolitiikassa keskeisenä virallisena sopimuksena on perustuslaki ja epävirallisempana sosiaalinen sopimus. *Näin ollen poliittinen universumi nojaa sopimuksiin, joita ilman on epävarmuus.* Sisäpolitiikassa ja ulkopoliitikassa vastustajat ovat oppositioita, koska ne eivät noudata sopimusten pohjalta laadittuja pelisääntöjä. Sisäpoliittisiksi vastustajiksi on ajoittain määritelty oligarkit ja ulkopoliittisiksi vastustajiksi ajoittain Nato, sen laajeneminen sekä unilateraaliin toimintaan kykenevä Yhdysvallat.

P-2 Kuinka todennäköisesti omia perusarvoja ja tavoitteita on mahdollista toteuttaa? Voiko tässä suhteessa olla optimistinen vai pessimistinen ja missä suhteessa yhtä ja missä suhteessa toista?

P-2: Minän mahdollisuudet liittyvät aloitteellisuuteen sopimusten kehittämisessä

Putinin operationaalisessa koodissa ilmenee taipumus pyrkiä vaikuttamaan erilaisten sopimusten kehittelyyn ja yhteisiin julkilausumiin. Aloitteellisuus edistää optimismia. *Yksilön mahdollisuudet liittyvät näin ollen aloitteellisuuteen sopimusten kehittämisessä.* Pessimistisyyttä puolestaan syntyy tilanteissa, joissa unilateraalisen toiminnan johdosta ilmenee kontrollin menettämisen mahdollisuuksia. Ulkopoliittisella kentällä kontrollin menettämisen mahdollisuuksiin liittyvät Nato ja sen laajeneminen sekä Yhdysvaltojen unilateraalinen toimintakapasiteetti.

P-3 Onko poliittinen tulevaisuus ennustettavissa? Missä mielessä ja miten laajasti?

P-3: Poliittisen tulevaisuuden ennustettavuus lisääntyy sopimusten myötä

Epävarmuus lisääntyy ja sitä ilmenee tilanteissa, joissa tapahtuu sellaista sisä- tai ulkopoliittista toimintaa, joka on yhteisten sopimusten ja julkilausumien vastaista. Poliittisen tulevaisuuden ennustettavuus näin ollen lisääntyy sopimusten myötä.

P-4 Kuinka paljon historiallista kehitystä on mahdollista kontrolloida tai hallita? Mikä on itsen rooli historian liikuttamisessa ja muokkaamisessa toivottuun suuntaan?

P-4: Kontrolli näkyy määrittelykampanjoissa

Itsen mahdollisuudet kontrolloida tai hallita historiallista kehitystä liittyvät erilaisiin määrittelykampanjoihin, kuten *syntetisointi-minimointiprojektiin*. Historiaa liikutetaan ja muokataan määrittelyprojektien avulla esittämällä kannanottoja, jotka koskevat historiaa, esimerkiksi toisen maailmansodan perinnettä, tulevaisuutta, esimerkiksi yhtenäistä Eurooppaa, ja konkreettisia poliittisia aloitteita esimerkiksi sodassa terrorismia vastaan tai uuden turvallisuusarkkitehtuurin markkinoinnissa. Kontrolli näin ollen näkyy määrittelykampanjoissa.

P-5 Mikä on sattuman rooli ihmisten välisissä suhteissa ja historiallisessa kehityksessä?

P-5: Laillisuusperiaatteen avulla kontrolloidaan sattumaa

Analyysin perusteella vaikuttaa siltä, että presidentti Putinin operationaalisisessa koodissa pyritään myötävaikuttamaan sattuman kontrollointiin yhteisillä sopimuksilla. Sisäpolitiikassa kontrollin menettämistä ehkäistään vahvistamalla laillisuusperiaatetta kaaoksen minimoimiseksi ja ulkopoliitiikassa korostamalla kansainvälisen lain roolia. Toisten motiiveja koskevaa epävarmuutta pyritään ehkäisemään sopimuksia solmimalla. Näissä prosesseissa in-formaation¹¹⁶⁴ rooli korostuu.

4.3.3.3 Presidentti Putinin instrumentaalisista uskomuksista

Presidentti Vladimir Putinin instrumentaaliset uskomukset (I) on kiteytetty teesiin *laillisuusperiaatetta vahvistamassa*, joka kiteyttää pyrkimystä korostaa sisäpoliittisia ja ulkopoliittisia sopimuksia, pelisääntöjä ja ”lain ylivaltaa”.

---

¹¹⁶⁴ Esimerkiksi ”varma” tieto toisten motiiveista ja tavoitteista.

I-1 Mikä on paras lähestymistapa, kun valitaan päämääriä tai tavoitteita poliittista toimintaa varten? I-2: Kuinka toiminnan päämääriä tavoitellaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla?

I-1, I-2: Sopimuspohjainen, vertikaalinen ja syntetisoiva johtajuus

Analyysissa nousevat esille presidentti Putinin poliittista johtajuutta kuvaavat määreet: sopimuspohjainen, vertikaalinen ja syntetisoiva johtajuus. Näissä termeissä näkyy myös käytännönläheisempi lähestymistapa eli sopimusten luominen, vertikaalinen hallinto sekä syntetisoiva ote. Presidentti Putinin operationaaliselle koodille annettu määritelmä kuvastaa hänen tapaansa korostaa sopimuksia ja lakia ja toisaalta selviä tiekarttoja.

I-3: Miten poliittisen toiminnan riskejä laskelmoidaan, kontrolloidaan ja hyväksytään?

I-3 Kehittämällä ja säilyttämällä sopimuksia

Analyysin perusteella sopimuspohjainen toimintatapa liittyy myös tähän: sopimuksia kehittämällä ja säilyttämällä laskelmoidaan, kontrolloidaan ja hyväksytään riskejä. Myös perinteinen *kaksoispeli*¹¹⁶⁵ voidaan lukea kuuluvaksi tähän kategoriaan.

I-4: Millainen toiminnan ajoitus edistää parhaiten omien etuja?

I-4 Operatiivisen taitotiedon pohjalta, kaksoispeli

Presidentti Putinin operationaaliselle koodille annetun määritelmän mukaisesti operatiivisuuselementti ilmenee vahvana. Analyysin perusteella on todennäköistä, että hänelle tärkeitä ovat operatiivinen taitotieto sekä tiedon merkitys eri muodoissaan. Tätä kautta myös tiedustelun merkitys on korostunut. Analyysin perusteella on todennäköistä, että painoarvoa asetetaan myös innovatiiviselle toiminnalle, josta esimerkiksi voidaan nostaa presidentin viittaukset asymmetrisiin vastauksiin, älylliseen ylivoimaan verrattuna materiaalistien resurssien ylivoimaan.

I-5: Mikä on erilaisten keinojen hyödyllisyys ja rooli omien intressien edistämisessä?

I-5 Metodeina kaksoispeli, pilarit [kompromissit, neuvottelut, sopimukset]

---

¹¹⁶⁵ Sisäpoliittinen tasapainottelu lännen kanssa tehtävän yhteistyön ja konservatiivisemmin painottuneen ajattelutavan välillä.

Analyysin perusteella esille nousevina metodeina ovat kompromissien tekeminen, erilaiset neuvotteluratkaisut, sopimukset, perinteinen kaksoispeli sekä kolme pilaria¹¹⁶⁶.

4.3.3.4 Presidentti Putinin strategisista uskomuksista

Strategisten uskomusten suhteen näkyvät analyysissa seuraavat elementit:

SU 1. Strategiset uskomukset: koskien valtioiden välisten suhteiden dynamiikkaa: Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus

Presidentti Putinin strategisissa uskomuksissa valtioiden välisten suhteiden dynamiikkaa kuvastaa teesi uudesta maailmanjärjestyksestä, jossa turvallisuus näkyy jakamattomana ja kaikille samana, ja jossa valtiot ovat tasaveroisia. Erona presidentti Jeltsinin kausiin, voidaan esittää, että ulko- ja turvallisuuspoliittisten keinojen määrä ja mahdollisuus on kasvanut. Keinona uuden demokraattisen maailmanjärjestyksen saavuttamiseksi ilmenee *hierarkkinen moninapaisuus*, mikä viittaa Yhdistyneiden kansakuntien johtoroolille rakentuvaa monien napojen tai valtakeskusten maailmaa. Se voidaan määritellä sekä keinoksi, että päämääräksi.

Termonologisella tasolla hierarkkinen moninapaisuus voidaan nähdä oksymoronina¹¹⁶⁷. Moninapaisuus käsitteenä viittaa kansainväliseen järjestelmään, jota leimaa samanveroisten napojen kerho. Se, että Venäjä on tässä hierarkiassa johtoroolissa, ilmenee sen pysyvän turvallisuusneuvoston jäsenen statuksessa ja ydinasevaltiona. Lähtökohtaisesti valtioiden välinen tasaveroisuus jakaantuu siis niihin, jotka ovat turvallisuusneuvoston pysyviä jäsenvaltioita sekä ydinasevaltioita, ja muihin. Presidentti Jeltsinin valtakausien alkuvaiheessa ilmeni julkilausuttuja uskomuksia, joiden mukaan tasaveroisia olisivat sekä pienet että suuret valtiot. Myös Putin on korostanut Venäjän suhtautuvan kaikkiin valtioihin tasaveroisella tavalla. Analyysin perusteella todennäköisempi maailmanmieltämistapa on kuitenkin sellainen, jossa Venäjä asemoituu kansainvälisen hierarkian eri tasoihin eri tavalla: (a) suhde ylöspäin, esimerkiksi Yhdysvaltoihin, näyttäytyy hieman erilaisena kuin (b) suhde

---

¹¹⁶⁶ Nämä määritellään strategisten uskomusten yhteydessä.

¹¹⁶⁷ Oksymoron terminologisella tasolla liittyy semantiikkaan ja retoriikkaan. Se on kielellinen ilmaus, jonka sisältämien sanojen merkityksien välillä on ainakin näennäinen ristiriita. (ks. Wikisanakirja: Oksymoron).

vertaisiin, ja (c) suhde ”alempiin”, esimerkiksi pienempiin valtioihin, toimii jossain määrin erilaisella logiikalla.¹¹⁶⁸

Presidentti Putinin uskomuksissa Venäjällä on strategisia prioriteetteja, jotka liittyvät sen täysivaltaiseen jäsenyyteen kansainvälisessä yhteisössä: hierarkkiseen moninapaisuuteen. Tämä liittyy Putinin uskomuksissa kansainvälisten suhteiden ”aitoon demokratisointiin”, joka tarkoittaa yksinapaisen maailman ja unilateraalien toiminnan vastustamista. Näistä haastamisfunktioista käsin hierarkkinen moninapaisuus on keino saavuttaa tavoite.

Presidentti Putinin uskomuksissa ilmenee jossain määrin kahtiajakautunut näkemys, jossa läntinen pallonpuolisko jakaantuu Euroopan alueeseen ja Yhdysvaltojen ja Nato-maiden alueeseen. Putinin uskomuksissa Venäjä on osa yhtenäistä Eurooppaa, jonka alueelle tulisi muodostaa yhteinen turvallisuusalue. Sen sijaan Nato näyttäytyy kylmän sodan reliktinä, joka jollain tavalla estää Euroopan yhtenäistymisen. Presidentti Putinin uskomuksissa Venäjä on ja sen tulee olla tasaveroisen jäsen kansainvälisessä yhteisössä, jonka puitteissa yhteistyötä korostetaan. Putinin syntetisointi-minimointiprojekti on esimerkki siitä, miten Venäjän uutta roolia on pyritty markkinoimaan kansainvälisessä yhteisössä.

Presidentti Putinin uskomuksissa Venäjällä tulee olla tasaveroisen pääsy kaikkiin multilateraalsiin rakenteisiin. Tästä esimerkkinä voidaan mainita Venäjän aktivoituminen osallistumisessa lukuisiin alueellisiin multilateraaleihin organisaatioihin. Perinteisen kaksoispelin merkitys näkyy siinä, että vaikka pääpaino onkin näiden uskomusten mukaisessa tasaveroisessa yhteistyössä, on kansallisten intressien mukaiset edut turvattava, vaikka tämä toiminta ajaisi Venäjän hankauksiin länsiyhteistyössään. Putinin uskomuksissa valtiot turvaavat omia kansallisia intressejään, ne kilpailevat eri sektoreilla mutta tekevät myös yhteistyötä keskenään.

Presidentti Putinin uskomuksissa hierarkkinen moninapaisuus tarkoittaa valtakeskuksia, jonka ovat muodostaneet useat johtavat valtiot, Venäjä niiden joukossa, ja valtakeskusten johtajana toimii Yhdistyneet kansakunnat ja tätä kautta kansainvälinen laki. Uskomus voidaan nähdä vastakkaisena yksinapaiselle, esimerkiksi Yhdysvaltojen johtamalle maailmanjärjestykselle, joka mahdollistaa unilateraalisen toiminnan.

SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta: Venäjästä yksi uuden maailman johtajista, jonka keinovalikoimaan kuuluvat kolme pilaria eli etuuksien ja saamisten maksimoiminen, vahinkojen minimoiminen ja uusien pelisääntöjen asettaminen

---

¹¹⁶⁸ Tutkimuksen argumentin mukaan ristiriitaiselta vaikuttava toimintatapa ei välttämättä ole sitä Venäjän omassa viitekehyksessä. Ks. lisää tutkimuksen johtopäätelmistä taululosta 16.

Presidentti Putinin strategisissa uskomuksissa suurvalta on tärkeä strategisten prioriteettien kannalta. Tästä näkökulmasta *Venäjältä* on tultava *yksi uuden maailman johtajista*, jonka keinovalikoimaan kuuluvat kolme pilaria eli *etuuksien ja saamisten maksimoiminen, vahinkojen minimoiminen ja uusien pelisääntöjen asettaminen*. Putinin operationaalisessa koodissa ja strategisissa uskomuksissa näkyy viitteitä niin kutsutuista pilareista. Tämä viittaa analyysissä tehtyihin havaintoihin tavoista, joilla Venäjä toimii kansainvälispoliittisessa ympäristössä. Nämä pilarit edustavat presidenttien uskomusanalyysin ja kontekstianalyysin välistä liittymäpintaa¹¹⁶⁹. Niin kutsuttu *saamisten ja etuuksien maksimoinnin pilari* nousi esille presidentti Putinin ensimmäisten kausien aikana tasapainottelemaan niin kutsutun *vahinkojen minimoimisen pilarin* kanssa. Etuuksien ja saamisten maksimointi on nimensä mukaisesti toimimista kansallisten intressien pohjalta, jolloin pilari viittaa proaktiivisempaan toimintatapaan. Sillä on näin ollen yhteys sekä sisäpolitiikkaan että kansalliseen turvallisuuteen.

Pilarin taustalla olevana johtavana teemana on Venäjän pyrkimys maksimoida etuuksiaan ja saataviaan erityisesti pääsemisellä sisään erilaisiin multilateraaliin organisaatioihin sekä niiden päätöksentekoprosesseihin¹¹⁷⁰. Vastaavasti sellaisia järjestelyjä vastustetaan, joiden päätöksentekoon Venäjällä ei ole mahdollisuuksia. Etuuksien ja saamisten maksimoinnin viitekehyksessä Venäjän on mahdollista saada diplomaattista vaikutusvaltaa ja päästä tekemään erilaisia sopimuksia, jotka huomioivat Venäjän kansalliset intressit. Pilarin olemassaolo on näkynyt esimerkiksi uuden globaalin tai alueellisen turvallisuusarkkitehtuurin markkinoinnissa, joka lähtökohtaisesti nojaa hierarkkiseen moninapaisuuteen YK:n johdolla, komponentteinaan valtiot ja sellaiset multilateraaliset alueelliset organisaatiot, joissa Venäjä on päätöksentekijä.

Etujen ja saamisten maksimointi liittyy vahinkojen minimointiin verrattuna ulospäin suuntautuvampaan, avoimempaan ja innovatiivisempaan joustavuuteen, jonka pääasiallisena pyrkimyksenä on löytää ja edistää monialaisia prosesseja ja kanavia Venäjän kansallisten intressien toteuttamiseksi. Strategian ulottuvuuden innovatiivisuus on osittain ilmennyt tietäntyyppisenä *haastavana* aloitteellisuutena, joka näkyy muun muassa Putinin syntetisointi-minimointiprojekteissa. Eräs innovatiivisen aloitteellisuuden mekanismi on läntinen aloite – venäläinen vasta-aloite -prosessi sekä läntinen politiikka – venäläinen vastapolitiikka -tendenssi.

Saamisten ja etuuksien maksimoinnilla on yhteys Venäjän taloudellisten resurssien lisääntymiseen ja maan diplomatian monimuotoistumiseen ja

---

¹¹⁶⁹ Ks. kuvat 21 ja 22.

¹¹⁷⁰ Tämänkaltaisista päätelmistä ks. Rontoyanni, 2002, 814.

laaja-alaisuuteen presidentti Jeltsinin kausien jälkeen. Pilarissa on havaittavissa taloudellisten intressien ulottuvuus sekä suurvaltaisuuteen liittyvä ulottuvuus. Saamisten ja etuuksien maksimoinnin pilari liittyy läheisesti Venäjän talousintresseihin ja niiden toteuttamiseen sekä toteutumiseen kansainvälisessä politiikassa. Linjan suurvaltakomponentti näkyy Venäjän pyrkimyksinä lisätä vaikutusvaltaa globaalisti sekä pyrkimyksenä osoittaa kansainväliselle yhteisölle, kuinka maa toimii sen aktiivisena jäsenenä mutta samalla tuomien pyrkimykset vaikuttaa ulkoa päin eri valtioiden sisäpolitiikkaan.

Putinin operationaalisessa koodissa ja strategisissa uskomuksissa näkyy myös viitteitä niin kutsutusta *uusien pelisääntöjen asettamisen pilarista*. Tämä viittaa analyysissä tehtyihin havaintoihin tavoista, joilla Venäjä toimii kansainvälispoliittisessa ympäristössä. Nämä pilarit edustavat presidenttien uskomusanalyysin ja kontekstianalyysin välistä liittymäpintaa¹¹⁷¹. Pilarin juuret ovat presidentti Putinin syntetisoinnin ja minimoinnin projektissa. Strategia aktivoitui Putinin ensimmäisten presidenttikausien syntetisointi-minimointiargumentaatiokampanjassa, jossa korostettiin Venäjää ja länttä yhdistävien uusien uhkien merkitystä ja samanaikaisesti heikennettiin perinteisten sotilaallisten uhkien roolia. Venäjä pyrki asemoitumaan uudelleen siten, ettei se enää uhannut länttä, vaan oli osa Eurooppaa. Samanaikaisesti Nato oli tässä katsantokannassa vanhanaikainen ja kyvytön vastaamaan uusiin turvallisuushaasteisiin. Samanaikaisesti Venäjä asemoitui yhteisrintamaan lännen kanssa terrorismintorjunnassa.

Esimerkkinä uusien pelisääntöjen rakentelusta on Putinin uudella kaudella ollut Venäjän pyrkimys vaikuttaa erilaisten multilateraalisten organisaatioiden kautta kansainvälisen järjestelmän rakenteeseen ja edistää niitä prosesseja, joiden avulla valta jakaantuu useampiin napoihin. Tätä kautta myös Venäjän suhteellinen vaikutusvalta kasvaa. Venäjä on myös alkanut luottaa omaan tärkeyteensä kansainvälisellä kentällä. Venäjän arvio lännestä on ollut se, että kumppanuussuhteiden säilyttäminen sen kanssa on lännen etu. Arvio on näin ollen jättänyt Venäjälle strategista liikkumavaraa. Pilarin toisena ilmenemismuotona on ollut aktivoituminen informaatiokamppailujen, jopa ”informaationsodankäynnin”, kentillä, mikä liittyy Venäjän määrittelemään oikeuteen omaan valtiolliseen kehityspolkuunsa, kansalliseen menneisyyteensä ja tulevaisuuteensa. Tähän prosessiin liittyy läntisten demokratiakäsitysten haastaminen, mikä on ilmennyt presidentti Putinin julkilausumissa.

Presidentti Putinin uskomuksissa esimerkiksi Tšetšenian tilanne ilmeni monimutkaisempana geopolitiittisena pelitilanteena, jossa Venäjän vastustajat pyrkivät horjuttamaan sitä muun muassa terrorismin avulla. On mahdollista esittää, että kyseinen konflikti toimi presidentti Putinin valtakausilla 2000–

---

¹¹⁷¹ Ks. Kuviot 21 ja 22.

2008 esimerkkinä jonkinlaisesta pakotepolitiikasta eli koetun vastustajan pakottamis- ja rankaisemistoimesta, jonka päättävällä hoitamisella lähete-tään samalla varoitus konfliktin tosiasiallisille tai kuvitelluille taustatoimi-joille. Empiirisessä analyysissä tehtyjen havaintojen pohjalta voidaan todeta presidentti Putinin ulko- ja turvallisuuspolitiikan noudattaneen pääasiassa mukautumisen politiikkaa, mikä ilmeni kompromissi-, neuvottelu- sekä sopi-mushakuisuutena.

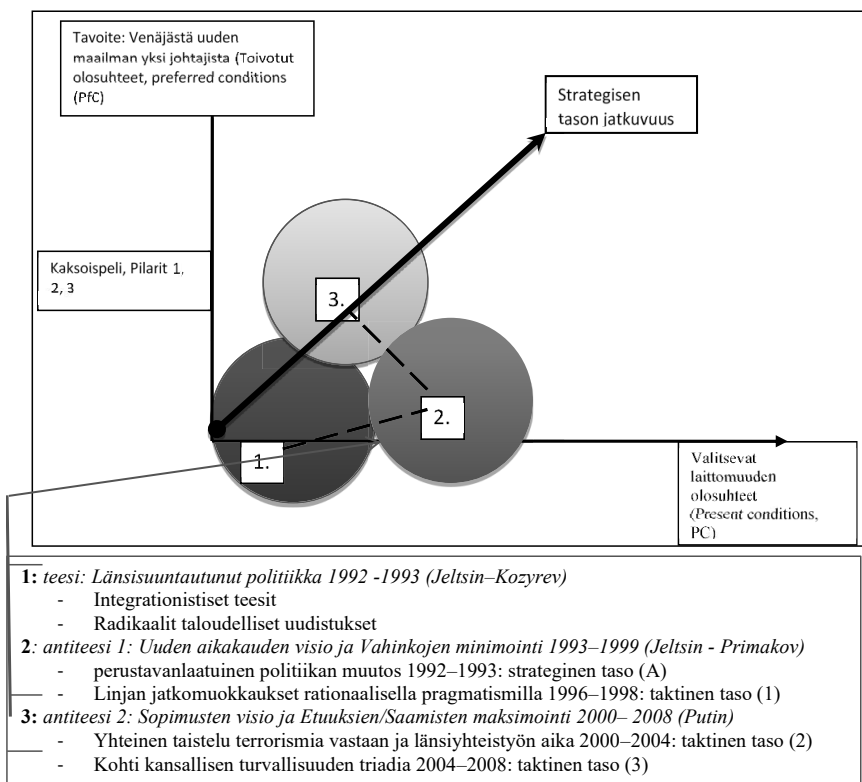
Putin uskomuksissa Venäjän jääminen ulos kansainvälisistä organisaa-tioista ja unilateraalinen toiminta liittyvät Venäjälle epäedulliseen kansainvä-lispoliittisen vallan jakautumiseen ja kansainväliseen järjestykseen. Tätä kautta ne liittyvät haavoittuvuuteen. Putinin uskomuksissa lännessä ilmeni yrityksiä vetää Venäjä mukaan asevarustelukierteeseen, mutta Venäjä ei pro-sessiin lähtisi mukaan. Putinin julkilausumista ei löytynyt selviä viittauksia ylenpalttisen yhteistyön tai kilpailun korostamiseen, ennemmin tasapainotte-lua prosessien välissä.

4.4 ALAPÄÄTELMÄT

Seuraavassa kuviossa 12 esitellään kuvaus Venäjän ulko- ja turvallisuuspo-litiikan vaiheista Jeltsinin kaudelta Putinin kaudelle. Poliittikka määritellään tavoitteiden ja todellisuuden väliseksi epäsuhdaksi¹¹⁷².

---

¹¹⁷² Ks. Liite 2 kuvio 23.

Kuvio 12 Politiikka epäsuhtana¹¹⁷³: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheet 1-3

Kuvio 12 nojaa metodiluvussa esiteltyyn viitekehykseen¹¹⁷⁴, jossa ulko- ja turvallisuuspolitiikka määritellään ongelmaksi eli vallitsevien olosuhteiden¹¹⁷⁵ ja toivottujen olosuhteiden¹¹⁷⁶ väliseksi epäsuhtaksi¹¹⁷⁷. Putinin presidentti-

¹¹⁷³ Terminologisella tasolla käsite ”epäsuhta” on vapaa suomennos englanninkielisestä sanasta discrepancy, joka suomeksi tarkoittaa poikkeamaa, eroavuutta, epä johdonmukaisuutta. Termillä ”epäsuhta” viitataan eroavuuteen ja jonkinasteiseen ristiriitaisuuteen vallitsevien olosuhteiden ja toivottujen olosuhteiden välillä. Tämä nimenomainen havainto kyseisestä ”poikkeamasta” saa päätöksentekijät tekemään toimenpiteitä tilanteen muuttamiseksi tai korjaamiseksi.

¹¹⁷⁴ Ks. liite 2, kuvio 23.

¹¹⁷⁵ Kuviossa merkitty PC eli present conditions.

¹¹⁷⁶ Kuviossa merkitty PFC eli preferred conditions.

¹¹⁷⁷ Hermannin viitekehyksen mukaan ulkopolitiikka voidaan nähdä myös laajempänä niin, että se sisältää erityisen ongelman, päämäärän tai tavoitteen, ongelman ja kansainvälisen orientaation, ks.

kaudet on mahdollista jakaa läntiseen yhteistyöhön *liittymistä* painottaneeseen politiikan ajanjaksoon vuosina 2000–2004 ja sitä *haastavampaan* ajanjaksoon vuosina 2004–2008. Putinin ensimmäisellä presidenttikaudella korostui Venäjän liittyminen lännen rintamaan sodassa terrorismia vastaan, joka etenkin Putinin puheissa vaikutti yhdistävän Venäjää ja länttä. Nämä projektit näkyivät Putinin määrittelykampanjoissa. Kuitenkin Putinin toisella presidenttikaudella alkoivat painottua kansallisen turvallisuuden haasteet, kuten mutkikas ydinaseisiin liittyvä sopimustilanne, esimerkiksi ABM-sopimuksen purkamisen sekä Naton laajentuminen. Nämä prosessit myötävaikuttivat kehitykseen kohti niin kutsuttua kansallisen turvallisuuden triadia.

Lännen ja Venäjän dialektisissa suhteissa oli havaittavissa kaksi peilausilmiötä. Ensiksi samaan aikaan, kun Venäjän näkökulmasta kansainvälisen järjestelmän tuli yksinapaisuuden sijaan nojata tosiasialliseen demokratiaan eli moninapaiseen, multilateraaliseen, tasaveroiseen järjestelyyn, länsi kritisoi Venäjän sisäpolitiikkaa autoritäärisistä taipumuksista. Toiseksi kun länsi ja etenkin Yhdysvallat kritisoivat Venäjällä vallitsevaa demokratiavajetta, Venäjä kritisoi niitä unilateraalisesta kansainvälisten suhteiden hoidosta. Vaikutti siltä, että uusi Venäjä peilasi omia toimiaan Yhdysvaltojen toimintaan: kun sen toimintaa leimasi pyrkimys moninapaisuuteen, toimi Yhdysvallat sen näkökulmasta yksinapaisesti, ja kun Venäjä pyrki multilateraalsiin järjestelyihin, hoiti Yhdysvallat kansainvälistä politiikkaa unilateraalisin keinoin. Lisäksi Yhdysvaltojen symmetrisiin metodeihin Venäjä oli valmis vastaamaan asymmetrisin keinoin.

Venäjän olisi ollut mahdollista valita esimerkiksi puhtaasti *liittymisen* politiikka ja esimerkiksi hylätä perinteinen suurvaltakäsitys itsestään suhteessa ABM-sopimustilanteeseen tai Naton laajenemisiin, jotka venäläisnäkemyksen mukaan muuttivat voimapolitiittista tasapainoa Yhdysvaltojen eduksi. Sen sijaan Venäjä säilytti osittain edellisiä toimia *haastavan* suurvaltaroolinsa ja itenäisen poliittisen linjansa muttei hylännyt *liittymistä* korostavaa perustavanlaatuaista yhteistyötä länsivaltojen kanssa. Vahinkojen minimoinnin ohessa

---

Hermann (1990), 13; Hudson et al. ovat esitelleet tilannekohtaisen ongelmasuuntautuneen mallin (situation-based problem oriented model), jonka avulla on mahdollista tarkastella vuorovaikutusta erilaisia rooleja ja näkökulmia omaavien kansainvälisten toimijoiden välillä. Ongelma on olemassa, kun hallinnon auktoriteetit havaitsevat ristiriidan vallitsevien olosuhteiden (present conditions, PC) ja toivomiensa olosuhteiden (preferred conditions Pfc) välillä. (Hudson et al. 1989, 117.)

Venäjä pyrki Putinin ensimmäisillä kausilla ylläpitämään multilateraalisuuden¹¹⁷⁸, multipolaarisuuden¹¹⁷⁹, geopolitiikan¹¹⁸⁰, tasapainottelun¹¹⁸¹ sekä vakauttamisen¹¹⁸² ideoita. Putinin hallinto nojautui *vallan vertikaaliajatukseseen*, jolla oli sekä sisäpoliittisia että ulkopoliittisia heijastumia: sisäpoliittisesti Venäjä nojasi vahvaan presidenttijohtoiseen politiikkaan ja perustuslain rooliin, ja kansainvälispoliittisella areenalla YK:n rooli ja kansainvälinen laki ilmenivät korostuneena. Presidentin toimintaa leimasivat myös sopimus pohjaisuus sekä syntetisoivan johtajuuden ote.

Jeltsinin kaudella painottuneena olleen vahinkojen minimoinnin oheen kehittyi *etujen ja saamisten maksimointipolitiikka* leimaavana piirteenään avoimempi ja innovatiivisempi, positiivisempi ulospäin suuntautuva joustavuus. Tämän pilarin peruspiirteenä on löytää ja edistää kaikkia prosesseja ja kanavia, joilla on mahdollista edistää Venäjän kansallisia intressejä. Pilari nousi esille Putinin ensimmäisen presidenttikauden *syntetisointi-maksimointi* argumentaatiokampanjassa, jossa Putin pyrki korostamaan uusien yhdistävien uhkien merkitystä ja painamaan taka-alalle perinteisiä sotilaallisia uhkia. Pilarin toinen ilmenemismuoto oli Venäjän aktivoituminen informaatiokamppailujen kentällä, mikä liittyi oikeuteen määritellä oma kansallinen polku, historia ja tulevaisuus. Ulospäin suuntautuvan pilarin kolmas käytännönläheinen ilmenemismuoto ilmeni yhtenäisyyden hakemisena lännen kanssa terrorismintorjunnassa. Neljäs pilarin käytännön ilmentymänä oli pyrkimys markkinoida uutta globaalia ja alueellista hierarkkiseen moninapaisuuteen nojaavaa turvallisuusarkkitehtuuria alueellisine multilateraalisine organisaatioineen, joiden päätöksentekoon Venäjällä on tasaveroinen pääsy. Putinin presidenttikaudella alkoi ilmetä myös kolmas pilari uusien pelisääntöjen asettamisena. Selvemmin se ilmeni Dmitri Medvedevin presidenttikaudella.

Yhteenvetona voidaan esittää, että Putinin vastaus lain, sopimusten ja sääntöjen puutteeseen oli poliittisten pelisääntöjen selkiyttäminen erilaisilla sopimuksilla ja vertikaalisella sekä syntetisoivalla johtajuudella. Näiden prosessien myötä valtion johtaja pyrki Putinin uskomuksissa edustamaan yhteiskunnan intressejä. Putin vaikutti myös pyrkivän Jeltsinin ajan poliittisen tasapainottelujärjestelmän yläpuolelle selkiyttämällä valtion johtosuhteita. Lailisuusperiaatteen vahvistaminen liittyi sekä sisäpoliittiseen reformiprosessiin että kylmän sodan päättymisen jälkeen muuttuneeseen ulko- ja turvallisuuspoliittiseen toimintaympäristöön.

---

¹¹⁷⁸ Ks. esim. Putin 2004b.

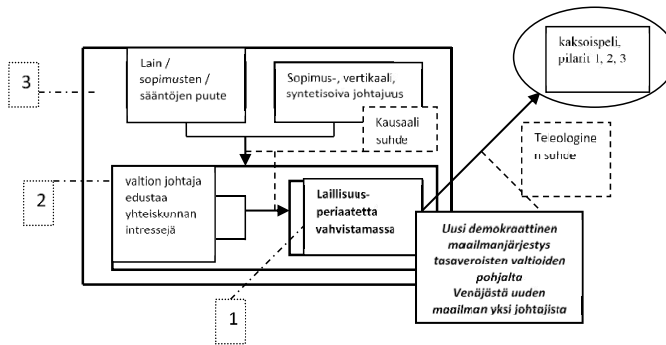
¹¹⁷⁹ Ks. esim. Putin 2006b.

¹¹⁸⁰ Ks. esim. Putin 2001d.

¹¹⁸¹ Ks. esim. Putin 2007b.

¹¹⁸² Putin 2001d.

Yhteenvedona voidaan esittää, että presidentti Jeltsinin kauden uuden aikakauden visiosta ja vahinkojen minimoinnista siirryttiin sopimusten visioon ja etuuksien ja saamisten maksimointiin. Näitä prosesseja on mahdollista tiivistää seuraavan kuvion 13 tapaan.

Kuvio 13 Tulkinta Putinin kaudesta analyysien yhdistelmänä

5 KEHITYKSEN VISIO JA PELISÄÄNTÖJEN ASETTAMINEN 2008–2012

”Haluaisin sanoa muutaman sanan siitä, kuinka ulkovallat nykyään reagoivat maahamme. On selvää, että kaikki, mitä meille on tapahtunut, tulkitaan näiden valtioiden intresseistä käsin. Tämä ei ole huono asia, vaan hyvä. Nämä ovat kansainvälisen politiikan ja globaalin maailman kehityksen lakeja. Valitettavasti 1990-luvun lopulla lukuisa joukko partnereitamme sai sellaisen vaikutelman, ettei Venäjällä tulisi olemaan sen oman skenaarion mukaista kehityspolkua. Ja että vallitsevassa skenaariossa Venäjällä olisi hyvän oppilaan tai altavastaajan rooli kansainvälisissä suhteissa.”¹¹⁸³

5.1 TANDEM TURVAA VENÄJÄN KEHITYKSEN

5.1.1 VALTATANDEMISSE ”KARHU” KULKEE OIKEAA ”POLKUA” PITKIN

Tämä kolmas empiirinen luku jakaantuu kahteen päätavoitteeseen. Ensin esitellään tutkimusaseman mukaisesti se poliittinen konteksti eli ne olosuhteet, joissa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on tehty presidentti Medvedevin yhdellä valtakaudella. Kuten metodiosiossa esiteltiin, Walter Carlsnaesin selitysmallin soveltaminen viittaa yhtäältä objektiivisiin olosuhteisiin ja toisaalta institutionaaliseen asetelmaan. Näiden tarkastelu luo puitteet presidentti Jeltsinin poliittisen uskomusjärjestelmän analyysille. Keskeisimpiä poliittisia tapahtumia esitellään seuraavissa kahdessa alaluvussa, minkä jälkeen käsitellään presidentti Medvedevin poliittista uskomusjärjestelmää. Tämän luvun lopuksi esitellään alajohtopäätökset, joissa kontekstiin liittyvä analyysi ja poliittiseen uskomusjärjestelmään liittyvä analyysi yhdistyvät kahdessa kuviossa. Näistä ensimmäinen on kuvio 14, Poliittikka tavoitteiden ja todellisuuden epäsuhtana¹¹⁸⁴: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheet, ja toinen on kuvio 15, Tulkinta Medvedevin kaudesta analyysien yhdistelmänä.

---

¹¹⁸³ Medvedev 2008a.

¹¹⁸⁴ Terminologisella tasolla käsite ”epäsuhta” on vapaa suomennos englanninkielisestä sanasta discrepancy, joka suomeksi tarkoittaa poikkeamaa, eroavuutta, epäjohtonmukaisuutta. Termillä ”epä-

Vallan vertikaali kehittyi Putinin ensimmäisellä kaudella. Beslanin kriisi syyskuussa 2004 antoi Kremlille uuden sysäyksen vahvistaa otettaan muista valtiovallan haaroista. Putin varoitti terrori-iskun jälkeen, että maa oli vaarassa hajota, ja määritteli tärkeäksi valtion vahvistamisen. Putin määräsi kuvernöörien nimittämisen presidentille. Tammikuussa 2005 tuhannet kansalaiset protestoivat lakia vastaan, jolla sosiaalipalvelujen diskonttaaminen korvattiin pienellä käteismaksulla. Sitten Oikeudenmukaisen Venäjän kansanedustaja Gennadi Gutkov määritteli päätöksen esimerkiksi vallan vertikaalin epäonnistumisesta. Saman vuoden maaliskuussa vallan vertikaalia vahvistettiin duuman lainsäädännöllä, joka nosti puolueiden vaaleihin osallistumisen kannatuskynnyksen viidestä seitsemään prosenttiin ja kielsi poliittisia blokkeja ja liikkeitä osallistumasta vaalikamppailuun. Tammikuussa 2006 Putin allekirjoitti kansalaisjärjestöjen toimintaa ehkäisevän lain, joka asetti niiden toiminnot ja rahoitustoiminnan tarkkaan valvontaan. Seurauksena lukuisat oppositiossa olevat kansalaisjärjestöt ja -ryhmittymät hajosivat tai kohtasivat rekisteröitymisiongelmiä. Joidenkin arvioiden mukaan vallan vertikaalin sijaan vaikutti toimivan, koska oli syntynyt taloudellisia tuottoja ja hallitus oli välttynyt suuremmilta kömmähdyksiltä.¹¹⁸⁵ Putinin aikana myös tiedustelupalveluille palautettiin niiden entistä arvovaltaa, mistä erääksi esimerkiksi nostettiin jokavuotinen Tšekan perustamisjuhla FSB:n päämajassa¹¹⁸⁶. Organisaation entinen johtaja Nikolai Patrušev viittasi uuteen aatelistoon tiedusteluviranomaisista puhuessaan. Viktor Tšerkesov mainitsi tšekismin uudeksi isänmaalliseksi ideologiaksi, joka oli palannut neuvostoajoilta Venäjän pelastajaksi 1990-luvun kaaoksessa.¹¹⁸⁷

Putinin jälkeen valittavaa presidenttiä koskeissa keskusteluissa avainkysymyksenä oli, olisiko tuleva presidentti voimamies vai talousliberaali, kuten esimerkiksi Dmitri Medvedev. Joulukuun 2007 duumavaaleissa Yhtenäinen Venäjä saavutti yli 300 paikkaa 450:stä¹¹⁸⁸. Putinin toisen presidenttikauden loppua kohti uudesti aktivoitunut poliittinen oppositio haastoi yhä enemmän hänen linjaansa.

Kun Putin kallistui toisen presidenttikauden loppua kohti talousliberaalien suuntaan, ei seuraajavalinta tullut yllätyksenä. Medvedevin valinta sisäpoliittisesti haastavassa tilanteessa kenties edusti tasapainotteluaktia, joka viesti kansalle liberaalin opposition vaatimusten huomioimista mutta samalla sitä,

---

suhta” viitataan eroavuuteen ja jonkinasteiseen ristiriitaisuuteen vallitsevien olosuhteiden ja toivottujen olosuhteiden välillä. Tämä nimenomainen havainto kyseisestä ”poikkeamasta” saa päätöksentekijät tekemään toimenpiteitä tilanteen muuttamiseksi tai korjaamiseksi.

¹¹⁸⁵ Abdullaev 2008c.

¹¹⁸⁶ Mereu 2008g.

¹¹⁸⁷ Abdullaev 2008a.

¹¹⁸⁸ Bessonov 2007b.

ettei Putin aikonut menettää poliittista aloitekykyään tai valtaansa. Taustalla ilmeni myös korruption ja köyhyyden torjuntaan liittyviä seikkoja. Medvedevillä oli läheiset suhteet liike-elämään¹¹⁸⁹. Medvedevin valinta saattoikin olla myös sovittelava ele liike-elämää kohtaan oligarkkeihin liittyneiden yhteenottojen jälkeen, mikä oli luonut yhteiskuntaan epäluottamuksen ilmapiiriä. Rationalisointi sai vahvistusta Medvedevin lausunnoista.¹¹⁹⁰ Hän vaati, että liike-elämälle vakuutetaan, että se aina saisi hallituksen tuen maailmanmarkkinoilla. Se olisi valtion velvollisuus.¹¹⁹¹ Joulukuussa 2008 Medvedev vaati, että esivallan oli lopetettava liike-elämän ahdisteleminen ja että yksityisyritysten tuli maksaa verot täysimääräisesti¹¹⁹². Kagarlitskyn arvion mukaan Medvedeviä kutsuttiin talousliberaaliksi, koska hän ei ollut voimamies, mutta hänen demokraattinen maineensa oli myytti, samoin kuin Putinin diktaattorin leima. Arvioitiin myös, että Medvedevin liberaalin maineesta saattaisi olla maalle etua edellyttäen, että tämä tulisi toimimaan sen mukaisesti.¹¹⁹³

Kaiken läpäisevää korruptiota ilmeni Venäjällä edelleen tavattoman paljon¹¹⁹⁴. Sen hoitamisesta tuli tehdä kansallinen ohjelma¹¹⁹⁵. Koska korruptio oli systeeminen ongelma ja kansallisen turvallisuuden uhka, se heikensi kansalaisten uskoa hallituksen kykyyn aikaansaada järjestys maahan ja suojella heitä¹¹⁹⁶. Arvioitiin Medvedevin tehtäväksi suorittaa teknokraattisia reformeja, jotka edistäisivät laillisuusperiaatteen juurtumista ja vapauttaisivat orastavan yrittäjäluokan ”byrokratian tyranniasta”. Medvedev pyrki mahdollisesti myös muuttamaan Putinin verkostovaltion tehokkaammaksi systeemiksi innovaatioilla, modernisaatiolla ja paremmalla hallinnolla, muttei dramaattisesti muuttamalla Venäjän historian tai identiteetin kehityskulkua.¹¹⁹⁷ Korruption ohessa köyhyys oli maan suurimpia ongelmia¹¹⁹⁸. Köyhyyden vastainen taistelu nojasi rikkaiden ja köyhien välisen kuilun pienentämiseen. Putinin kansallisen turvallisuuden linjassa taistelu köyhyyttä vastaan näyttäytyi terrorismin torjunnan työkaluna. Toisena vaikuttimena oli perustuslaillisen järjestyksen ylläpitäminen ehkäisemällä sosiaalisesta eriarvoisuudesta aiheutuvaa sisäistä epävakautumista. Nämä sisäpoliittiset seikat loivat kontekstia Medvedevin valinnalle ja presidenttikauden alulle.

---

¹¹⁸⁹ Ks. myös Smolchenko 2008a.

¹¹⁹⁰ Kagarlitsky 2008a.

¹¹⁹¹ Adelaja 2008.

¹¹⁹² Saradzhnyan 2008a.

¹¹⁹³ Kagarlitsky 2008a.

¹¹⁹⁴ Ks. myös Elder 2008a.

¹¹⁹⁵ Ks. myös Smolchenko 2008b.

¹¹⁹⁶ Mereu 2008a.

¹¹⁹⁷ Antoneko 2008, 26.

¹¹⁹⁸ Mereu 2008a.

Putinilla ja Medvedevillä oli yhteistä taustaa Pietarin lakimiehinä ja Anatoli Sobtšakin kumppaneina. Erään arvion mukaan Sobtšak oli ollut yksi uuden Venäjän symboleista ja perustuslain kirjoittajista. Hänen vakaumuksensa mukaan lakimiesten tehtävänä oli määrittää lainsäädäntö. Oli loogista, että hänen laitoksensa tuotti johtavia poliitikkoja, kuten Putinin ja Medvedevin. Jälkimmäinen tulisi olemaan vahvempi presidentti kuin oletettiin.¹¹⁹⁹ Sobtšakin puoliso, sittemmin aktiivipoliitikko Ljudmila Narusova kuvaili uutta presidenttiä:

*”Ajattelen, että ne, jotka kaipaavat kovaa otetta ja karkeaa puhetta, voivat sanoa, että Medvedev on heikko presidentti. Mutta olen täysin varma ja toistan Medvedevin hyvin tunteneen mieheni sanat, ettei miellyttävä ulkonäkö tarkoita heikkoa johtajuutta tai horjuvaa vakaumusta.”*¹²⁰⁰

Vallan siirtyessä lakimieheltä toiselle ilmeni jonkinlainen ”yhteiskunnallinen lakimiesvaikutus”. Lakimiehet ovat tietynlaisia etujen valvojia. Medvedevin rationalisoinnin mukaan kaikissa yhteiskunnissa lakimiehillä oli erityinen rooli, koska heidän tehtävänä oli olla lähempänä todellisia, kansalaisten päivittäisiä tarpeita. Sergei Stepasšin puolestaan määritteli yhteyden niin, että kun valtio, yhteiskunta ja bisnes koko ajan muuttuivat, lakimiesten tehtävä oli määritellä ne sosiaalisen toiminnan alueet, joiden tuli olla valtion laajamittaisesta osallisuudesta vapaita¹²⁰¹.

Dmitri Medvedev valittiin Venäjän federaation kolmanneksi presidentiksi maaliskuussa 2008. Medvedev ilmoitti valvovansa presidenttinä ulkopoliitikkaa ja tekevänsä läheistä yhteistyötä pääministeri Putinin kanssa, joka alkaisi koota uutta hallitusta.¹²⁰² Medvedevin valinta presidentiksi loi niin kutsutun *valtatandemin* Putinin siirryttyä pääministeriksi. Arvioitiin Putinin uuden roolin olleen tapahtumakulkujen looginen seuraus. Putin ymmärsi sosiaalipoliittisten asioiden merkityksen, muttei ollut niistä järin innostunut, vaan taipuvaisempi ulkopoliitiikkaan ja geopolitiikkaan, vahvuutenaan kansallisen talouden strategisten intressien edistäminen¹²⁰³. Putin määritteli tehtävikseen budjetin muotoilemisen, talouden johtamisen, sosiaalipoliitiikan valvonnan sekä kansallisen turvallisuuden takaamisen¹²⁰⁴. Medvedevin presidenttiys nojasi lupaukseen, että hän hallitsisi Putinin kanssa vakauden edistämiseksi¹²⁰⁵.

---

¹¹⁹⁹ Narusova (2007) Al Gurnovin haastattelussa 21.12.2007 The Moscow News -lehdessä.

¹²⁰⁰ Narusova (2007) Al Gurnovin haastattelussa 21.12.2007 The Moscow News -lehdessä.

¹²⁰¹ Smolchenko 2008c.

¹²⁰² Osipovich 2008b.

¹²⁰³ Vavra 2007.

¹²⁰⁴ Osipovich 2008c.

¹²⁰⁵ Osipovich 2008d.

Valtatandemissa kulminoitui Jeltsinin kaudelta periytynyt kaksoispelin idea: taloudellisten ja kansallisen turvallisuuden intressien keskeisyydet sekä tasapainottelu niiden välillä. *Valtatandemiin liittyi kulttuurista symbolismia. Putin–Medvedev-duo personoi Venäjän vaakunan, jossa kaksipäinen kotka katsoo länteen ja itään. Toinen tulkinta paljastaa symbolismia presidenttien nimistä. Putin on polku, Medvedev on karhu. Putin ohjasi Venäjän oikealle ”polulle”, jota pitkin ”karhu” alkoi kulkea.* Medvedevin läheisyys ja lojaalisuus Putinille sekä valtatandemjärjestely takasivat, ettei uusi pääministeri olisi kaukana vallan kahvasta¹²⁰⁶. Poliittisen vallan jakautuminen herätti myös kysymyksiä siitä, kuka tosiasiallisesti johtaisi valtiota ja olisiko taustalla kuitenkin Putin¹²⁰⁷. Osa analyytikosta koki tämän olevan epätodennäköistä¹²⁰⁸, osa oli sitä mieltä, ettei Medvedev kykenisi tekemään strategisia päätöksiä, saati aikaansaamaan perustavanlaatuista systeemistä muutosta¹²⁰⁹. Arvioitiin valtarakenteen edustuksen jakautuvan niin, että kaikille selviäisi päähenkilönä olevan pääministeri, ei presidentti, mikä viittasi monenkeskiseen valtajärjestelmään, jossa presidentin valtaa rajoitti vallan tasapainojärjestelmä¹²¹⁰.

Varoittavien äänien mukaan valtatandemiin sisältyi sisäsyntyinen sosiaalisen manipuloinnin vaara, kun järjestely oli altis ulkoiselle painostukselle. Tämä voisi johtaa poliittiseen epävakautumiseen. Mikäli asetelma kuitenkin onnistuisi, tilanne olisi historiallinen, kun vallan jakautumissopimukset olivat aiemmin usein johtaneet juonitteluun ja konfliktiin. Putinin tandemsuunnitelma voisi myös olla toiveajattelua, koska Medvedev toimisi Putinin kanssa saumattomasti yhteistyössä muutaman vuoden, kuten Putin Jeltsinin kanssa. Valta-asemaan mukautuessaan Medvedev saattaisi kääntää Putinille selkänsä, mikäli vaikutusvaltaiset intressiryhmät kykenisivät häntä suostuttelemaan. Kysymys palautui lahjomattomuuteen ja siihen, kunnioitettiinko keskinäisiä sopimuksia. Toisena vaarana vakaudelle olisi mahdollinen presidentin hallinnon ja pääministerin kabinetin välinen kilpailu. Arvion mukaan molemmat johtajat tekisivät kuitenkin kaikkensa riskien minimoimiseksi. Poliittinen valta saattoi kuitenkin muuttua jakautuneemmaksi ja kollektiiviseksi.¹²¹¹

Ulkoapäin hallituksen sisäisiä konflikteja tulkittaisiin Putinin ja Medvedevin välisinä, vaikka tosiasiallisena syynä olisi klaanien hallintapyrkimys. Putinin pysyminen vallan kahvassa saattoi selittyä erään arvion mukaan sillä, ettei hän halunnut Medvedevin jäävän taistelevien voimamiesten keskelle. Toisen

---

¹²⁰⁶ Arutunyan 2007g.

¹²⁰⁷ Ks. myös Antonenko 2008, 25.

¹²⁰⁸ Mereu 2008f.

¹²⁰⁹ Antonenko 2008, 27.

¹²¹⁰ Arutunyan 2007g.

¹²¹¹ Osipovich 2008d.

vaihtoehtoon mukaan Putin oli luvannut voimamiehille suojelevansa heitä.¹²¹² Kolmas selitys oli Putinin aito vastuuntunne maan kehityksestä ja neljäntenä hänen pyrkimyksensä taata poliittisen kurssin pysyminen kultaistella keskitiellä¹²¹³. Kuten oligarkit aikoinaan, myös voimamiehet olivat jakaantuneet erilaisiin klaaneihin. Putin oli toiminut näiden välisten riitojen erotuomarina pyrkien ehkäisemään laajempia konflikteja. Voimamiehet olivat Delany'n näkökulman mukaan jakaantuneet kahteen pääklaaniin.¹²¹⁴

Medvedev astui valtaan suurvallan normalisoijana, kuten Putin, mutta hänen projektinsa eteni suurvallan kehittämisen suuntaan¹²¹⁵. Siinä missä Putinin normalisointi oli nojannut enemmän kansallisen turvallisuuden suuntaan, painotti Medvedev sosiaalisia elementtejä. Logiikan mukaan Putinin kaudella olisi saavutettu normalisoinnin sellainen vaihe, joka mahdollisti siirtymisen kehittämisen suuntaan. Putin ja Medvedev kokivat taloudellisen heikkouden uhkista suurimpana. Taloustilanteen kääntynyt Putinin kaudella parempaan oli Medvedevin näkökulmasta olemassa riski, että kehitys muuttuisi päinvastaiseksi. Turvallisuus määriteltiin vahvasti talouden viitekehystä. Sisäpoliittisen tilanteen jakauduttua liberaalien painotuksiin ja voimamiehiin tämä kaksoispeli heijastui kansainvälispoliittiselle areenalle. Tilanteessa ulkoiset kansallisen turvallisuuden uhkat olivat jakautuneet kahteen, joista ensimmäinen noudatti osittain integrationistien linjaa, suurimpana uhkana eristäytyminen lännestä. Poliittinen eristäytyminen liittyi institutionaalisesta päätöksenteosta ulos jäämiseen, etenkin EU:n ja Naton konteksteissa. Toinen uhkanäkökulma noudatti jossain määrin Primakovin tasapainottelulinjaa, jossa Yhdysvaltojen unipolaarisuus ilmeni uhkista suurimpana. Tässä kontekstissa turvallisuushaasteet linkittyivät ohjuspuolustushankkeeseen, Natoon ja globaaliin talouskriisiin, jotka kaikki koettiin aiheutuviksi unipolaarisesta kansainvälisestä järjestelmästä.¹²¹⁶ Ulkopoliitikassa Medvedev nähtiin kykeneväksi jatkamaan pro Eurooppa -trendiä tavoitteenaan tehdä Euroopasta Venäjän pitkäaikainen kumppani¹²¹⁷. Hän myös vaikutti Putinia sovittelevamalta ja tuki puoluejärjestelmään kohdistuvia reformeja¹²¹⁸.

---

¹²¹² Delany 2008a.

¹²¹³ Krainova 2008a; ks. myös Krainova 2008b.

¹²¹⁴ Delany 2008a.

¹²¹⁵ MT 2008b.

¹²¹⁶ Suurvallan normalisoinnista ks. Tsygankov 2005, 141.

¹²¹⁷ Arutunyan 2007g.

¹²¹⁸ Smolchenko 2008d.

5.1.2 LAILLISUUSPERIAATE VARMISTAA KEHITYKSEN

Sisäpolitiikassa Medvedevin linja ilmaisi vahvaa jatkuvuutta Putinin kauteen. Ensimmäisessä vaalikampanjassaan tammikuussa 2008 hän oli korostanut, kuinka poliittinen valta ei ollut itseisarvo vaan valtion kontrolloimisen väline kansan hyväksi¹²¹⁹. Jatkuvuutta ilmeni Putinin kantaan, jonka mukaan edellinen presidentti ei ollut antautunut vallan vieteltäväksi vaan vakaasti uskoi laillisuusperiaatteeseen¹²²⁰. Arvioitiin, että Medvedev säilyttäisi Kremlin vallitsevan kurssin pehmeämmillä painotuksilla sopimalla joitain riitoja lännen kanssa¹²²¹. Medvedev toi poliittiseen sanastoon lakiin nojaavan *nihilismin* käsitteen, josta tuli hänen presidenttikautensa symboli¹²²². Medvedevin mukaan

*”Tärkeintä valtiossa laillisuusperiaatteen puitteissa on lainmukaisuuden kulttuurin taso suuren yleisön joukossa, sen valmius noudattaa lakia ja nähdä tämän olevan sen suoran intressin mukaista. Tässä suhteessa lakiin nojaava nihilismi on osa ongelmaa.”*¹²²³

Medvedev määritteli Venäjän lakiin nojaavan nihilismin maaksi, jota leimasi piittaamattomuus laista¹²²⁴. Nihilismi¹²²⁵ on poliittinen aate, jolla oli kannatusta 1800-luvun Venäjällä¹²²⁶. Aatteen kannattajien mukaan vallitseva yhteiskuntajärjestys on huono ja korruptoitunut. Uusi järjestys tuli rakentaa teellisten ja utilitarististen periaatteiden mukaisesti. Vanhojen poistettavien arvojen tilalle tuli luoda uusia.¹²²⁷ Medvedevin prioriteetteihin lukeutuivat kansalaisoikeuksien kunnioittaminen ja elintason nostaminen. Uuden presidentin tavoitteena oli myös mahdollisimman monen venäläisen nostaminen keskiluokkaan.¹²²⁸

---

¹²¹⁹ Ks. myös Smolchenko 2008c.

¹²²⁰ Osipovich 2008c.

¹²²¹ Smolchenko 2008d.

¹²²² Ks. myös Smolchenko 2008c.

¹²²³ Medvedev 2008b.

¹²²⁴ Ks. myös Krainova 2008c.

¹²²⁵ Latinalainen termi *nihil* tarkoittaa, ei mitään.

¹²²⁶ Käsite nousee esille muun muassa Ivan Turgenevin romaanissa *Isät ja pojat*.

¹²²⁷ Wikipedia, ”*Nihilismi*”.

¹²²⁸ Osipovich 2008a.

Uudessa hallituksessa Putin vaikutti voittoisalta kyetessään ympäröimään itsensä niin kutsuttujen uskottujensa lähipiirillä¹²²⁹. Nimitysten nähtiin olevan linjassa pitkäaikaisen erilaisten intressiryhmien tasapainottelupyrkimyksen kanssa, jonka puitteissa keskeisten liberaalien Šuvalovin ja Kudrinin koettiin tasapainottelevan voimamiehiä Setšin ja Ivanov¹²³⁰. Erityisesti Vladislav Surkov herätti keskustelua länsimaissa lanseeraamansa *ohjatun demokratian* käsitteen vuoksi. Surkovia pidettiin Putinin pääideologina tavoitteenaan vähentää poliittisten puolueiden määrää ja varmistaa jäljelle jäävien vahvuus poliittiseen toimintaan osallistumisessa. Erään arvion mukaan tämä kehityskulku marginalisoi Jablokon ja Oikeistovoimien liiton (SPS) ja auttoi Yhtenäistä Venäjää saavuttamaan valta-aseman vuoteen 2007 mennessä. Arvioitiin venäläisen demokratian jatkavan ohjattua luonnettaan. Erääksi Surkovin projekteiksi koettiin Oikeudenmukainen Venäjä -puolueen edistäminen keskustavasemmistotyylliseksi vaihtoehdoksi keskustaoikeistolaiselle Yhtenäinen Venäjä -puolueelle. Surkovin filosofiassa maailmassa ei ollut todellista vapautta, kaikki demokratiat olivat ohjattuja. Ihmisiin vaikuttamisen avaimena oli illuusion luominen siitä, että nämä olivat vapaita, vaikka tosiasiassa olivat ohjattuja. Ei ollut olemassa universaalia demokratiaa, vain erityisiä demokratian muotoja, jotka heijastivat maiden perinteitä, poliittista kulttuuria ja psykologiaa. Venäjä olisi jälleen yhden luokan hallitsema, jolla oli vahvoja isänmaallisia visioita, jotka koskivat maan kehitystä ja nojasivat pitkään kansalliseen itsevahvistamisen perinteeseen, johon liittyivät todelliset ja kuvitellut viholliset.¹²³¹

Liberaali oppositio oli edelleen vuoden 2008 alkupuolella hajanainen etseen yhtenäisyyttä. Liberaalit suunnittelivat tapaamista¹²³², jossa keskusteltaisiin laajan liberaaliliittouman muodostamisesta sekä koordinoitun poliittisen ohjelman kehittämisestä.¹²³³ Toinen Venäjä -puolueen organisoima tapaaminen toukokuun puolessavälissä vaati vahvaa vastustusta vallitsevalle hallinnolle. Jablokoa kuitenkin leimasi sisäinen jakautuminen, joka päättyi, kun Javlinski erosi. Osa puolueen jäsenistä teki yhteistyötä Toisen Venäjän kanssa.¹²³⁴

---

¹²²⁹ Abdullaev 2008d; ks. myös Smolchenko 2008e.

¹²³⁰ Smolchenko 2008e.

¹²³¹ Sakwa 2008, 4, 5, 6. Sakwan haastattelu Dmitri Babišin kanssa, joka puolestaan oli haastatellut Surkovia vuonna 1992 ja lukuisia kertoja sittemmin Hanti-Mansiassa 5.9.2006.

¹²³² Mukana olisivat Jablokon, SPS:n, Ryžkovin RPR-PARNAS, Kasjanovin Kansan demokraattinen unioni (RNDS), Kasparovin Yhtenäinen kansanrintama (OGF) sekä lukuisat ihmisoikeusaktivistit.

¹²³³ Krainova 2008a; ks. myös Krainova 2008b.

¹²³⁴ Krainova 2008d; Krainova 2008e.

Putinin vuoden 2007 näkökulmassa liberaali oppositio pyrki palauttamaan 1990-luvun valta-asemia järjestämällä katuprotesteja ja rikastuttamaan itseään samalla, kun se pyrki saattamaan maan polvilleen. Kremlin toimintamalliin saattoikin kuulua sellaisten uusien ja kriittisten puolueiden luominen, jotka kuitenkin samalla olisivat kontrolloitavissa kultaisten keskitien viitekehysessä. Kremlin lähettämä toinen signaali oli, ettei se halunnut marginalisoida liberaalimielisiä venäläisiä, vaan ottaa nämä mukaan politiikkaan.¹²³⁵ Oikeudenmukaisen Venäjän rinnalle ilmestyi uusi puolue. Lokakuussa 2008 julistettiin, että uusi Kremlin tukema Oikea asia (PD) luotaisiin marraskuussa. Sen tuli rakentua muun muassa SPS:n¹²³⁶ ja Demokraattisen puolueen (DPR) rippeille.¹²³⁷

Laajalti tunnustettiin, että Kreml pyrki täydentämään poliittista kenttää tottelevaisilla puolueilla. Puolessavälissä marraskuuta 2008 kolme liberaalia puoluetta päätti sulautua uudeksi bisnesmyönteiseksi puolueeksi.¹²³⁸ Kremlin liberaali taktiikka saattoikin koostua pyrkimyksestä olla vaikuttamatta oppositioon voimakkeinoin mutta tehdä siitä ystävällismielinen etuuskien ja suostuttelumenetelmien yhdistelmällä¹²³⁹. Erään arvion mukaan liberaalit olisivat näin ollen saaneet valta-asemaa¹²⁴⁰. Joidenkin näkökulmien mukaan hallituksen vaihdos havaittavasti heikensi voimamiesten asemaa¹²⁴¹. Odotusarvona oli pääasiassa liberaaleihin nojaava talouspoliittinen ryhmittymä¹²⁴². Sijoittajat näkivät Medvedevin presidenttiyden ja Putinin pääministeriyden sijoitusten vakautta turvaavana ratkaisuna. Kaksi johtavaa liberaalitaustaista hallituksen virkamiestä, Kudrin ja Anatoli Tšubais, korostivat ulkopoliittikan muokkauksia vakaiden investointien varmistamiseksi länsisuhteiden kärsiessä kansalliseen turvallisuuteen liittyvistä kiistakysymyksistä, kuten Kosovon itsenäisyydestä ja Yhdysvaltojen ohjuspuolustushankkeesta Euroopassa¹²⁴³. Arvioitiin Medvedevin läheisyyden hallituksen liberaalien taloustieteilijöiden kanssa rauhoittaneen liike-elämää, joka yleensä kannatti avoimempaa demokraattista prosessia¹²⁴⁴.

---

¹²³⁵ Abdullaev 2008f.

¹²³⁶ Ks. myös Abdullaev 2008f.

¹²³⁷ Krainova 2008f; ks. myös Mereu 2008b.

¹²³⁸ Mereu 2008b; ks. myös Twickel 2009e.

¹²³⁹ Talvella 2009 esitettiin, että Kremlin myönteiset asiamiehet olisivat toimineet oppositioryhmissä ympäri Venäjää tuottaakseen presidentinhallinnolle tietoa aktivisteista ja mielenosoituksista (Krainova 2009a). Tämän kaltainen toimintatapa saattaisi edustaa sisäpoliittista ”soft power” -mekanismia.

¹²⁴⁰ Abdullaev 2008d; ks. myös Smolchenko 2008e.

¹²⁴¹ Ks. Delany 2008a.

¹²⁴² Elder 2008b.

¹²⁴³ Stewart 2008.

¹²⁴⁴ Delany 2008b.

Medvedev vaikutti pyrkivän muuttamaan perinteistä vallan tasapainojärjestelmää ja siirtyvän uudenaikaiseen henkilöstövalintajärjestelmään. Uusi poliittinen johto vaikutti teesin mukaan muodostuvan uskollisten verkoston sijaan pätevien verkostosta. Merkatorin poliittinen analyytikko Dmitri Oreškin päätteli Medvedevin pyrkivän pois Putinin strategisesta tavasta nimittää henkilökohtaisia tuttavuuksia ja entisiä kollegoita johtaviin virkoihin. Laadittiin lista 1 000 potentiaalisesta henkilöstä, joiden joukosta Kreml harkitsi täyttävänsä korkeimpia virkoja. Listalla oli tiedemiehiä, hallituksen ulkopuolisten organisaatioiden työntekijöitä, alueellisia ja federaatiotason virkamiehiä sekä liikemiehiä. Tammikuussa 2009 lista valmistui ja siitä tehtiin julkinen. Se oli osa Medvedevin uutta rekrytointistrategiaa, joka käynnistettiin heinäkuussa 2008, kun rekrytointikomissio perustettiin. Medvedev korosti tuolloin lahjakkaimpien, luovimpien ja ammattitaitoisimpien henkilöiden löytämistä.¹²⁴⁵ Hän kuitenkin varoitti, ettei listan pohjalta tullut luoda uutta nomenklatuuraa¹²⁴⁶. Toinen muutossignaali liittyi Medvedevin pyrkimykseen kohti poliittisen ilmapiirin liberalisoimista¹²⁴⁷.

Kesällä 2009 Surkov julisti, että Venäjällä on toimiva ja vakaa monipuoluejärjestelmä ja neljä duumapuoluetta edustavat yhteiskunnan kaikkia relevantteja näkökulmia. Puolueiden tuli tehdä kompromisseja ja rakentaa liittoumia kehittääkseen järjestelmää. Koska demokratia oli proseduuri, puoluejärjestelmän sisäinen liberalisointi olisi tarpeen. Länsianalyytikko Alexander Rahrin mukaan Venäjän poliittista johtoa leimasi syvä dilemma, koska demokratiaa ei voinut luoda ylhäältä alas. Todellista haastetta ei syntynyt, koska Putinin johtama Yhtenäinen Venäjä hallitsi duumaa ja Oikeudenmukainen Venäjä sekä liberaalidemokraatit tukivat Kremliä ja kommunisteja kuvattiin ainoaksi oppositioksi.¹²⁴⁸

Helmikuun 2008 puolivälissä Medvedev asetti liberaalisuuntautuneen neljän avainsanan – *instituutiot, infrastruktuuri, innovaatiot ja sijoitukset* – talousohjelman¹²⁴⁹, joka vaikutti edellyttävän suurempaa vapautta ja korruption panemista kuriin¹²⁵⁰. Kesällä 2008 julkaistiin raportti ”Demokratia: Venäläisen mallin kehitys”¹²⁵¹, jonka mukaan venäläisen modernisaation kehittymi-

---

¹²⁴⁵ Malpas 2009.

¹²⁴⁶ MT 2009a.

¹²⁴⁷ Krainova 2009b.

¹²⁴⁸ Von Twickel 2009e.

¹²⁴⁹ Ks. myös Delany 2008b.

¹²⁵⁰ Elder 2008a.

¹²⁵¹ Institute of Contemporary Development.

sen välttämättömänä olosuhteena oli sosiaalisen ja poliittisen elämän liberalisointi¹²⁵². Medvedev myös vakuutti johtavansa korruptiontorjuntaneuvostoa, mikä koettiin halukkuudeksi osoittaa henkilökohtaista vastuuta¹²⁵³. Heinäkuussa 2008 Medvedev hyväksyi korruptiontorjuntasuunnitelman päätöksellä, että valtion korkeimmat ministerit perheenjäsenineen ilmoittaisivat julkisesti varansa ja tulonsa. Virkamiehiltä myös edellytettiin esimiestensä informoimista kaikista tietoonsa tulevista korruptiotapauksista sekä näiltä suostumuksen saamista mahdollisiin sivutoimiin.¹²⁵⁴ Kesällä 2008 hallituskeskustelut keskittyivät Venäjän taloudelliseen vakauteen ja sen kykyyn saavuttaa johtava globaali asema talouden saralla¹²⁵⁵.

Medvedevin aloitteista huolimatta oli todennäköistä, että Putinin kaudella käynnistynyt strateginen kurssi säilyisi. Lähitulevaisuudessa Putin olisi avainasemassa pääministerin roolissa Venäjän strategisten trendien asettamisessa talouden, eliitin ja yhteiskunnan sektoreilla. Hänen tavoitteensa oli tulevien vuosien aikana turvata käynnistämänsä perinne, joka ei olisi öljyjohtoinen autoritäärinen kapitalismi vaan pitkäkestoinen vakaus ja kehitys.¹²⁵⁶

5.2 KANSALLISEN TURVALLISUUDEN TRIADI JA PYRKIMYS KOHTI UUSIA PELISÄÄNTÖJÄ

5.2.1 KANSALLISEN TURVALLISUUDEN TRIADIN ULOTTUVUUDET VAIKUTTAVAT VENÄJÄN REAKTIIVISUUTEEN

Medvedevin ulkopoliittikkaa koskevan arvion mukaan hänen oli osoitettava kyvykkyytensä edistää Venäjän kansallisia intressejä jumiutumatta uusiin vastakkainasetteluihin lännen tai naapurivaltioiden, kuten Georgian tai Ukrainan, kanssa. Medvedevin odotettiin myös osoittavan, kuinka Putinin julistama suurvaltastatus saisi aikaan todellisia etuuksia.¹²⁵⁷ Medvedev korosti kansainvälisen kommunikaation merkitystä: Venäjä tulisi avoimesti ja täsmällisesti eksplikoimaan taloudellisia ja poliittisia päämääriään sekä löytämään uusia liittolaisia ajankohtaisten kansainvälisten ongelmien ratkaisemisessa. Venäjällä oli omassa viitekehyksessään oikeus aktiivisiin suhteisiin Ivy-maiden kanssa. Suhteiden vahvistamisen entisten neuvostovaltioiden kanssa tuli olla

---

¹²⁵² Smolchenko 2008b.

¹²⁵³ Medetsky 2008e.

¹²⁵⁴ Smolchenko 2008f.

¹²⁵⁵ Popova 2008a.

¹²⁵⁶ Antonenko 2008, 31.

¹²⁵⁷ Antonenko 2008, 29.

prioriteetti¹²⁵⁸. Venäjä myös jatkaisi suhteitaan ongelmalliseksi määriteltyjen valtioiden, kuten Pohjois-Korean, kanssa.¹²⁵⁹

Venäjän sisä- ja ulkopoliitikassa alkoi yhä enemmän ilmetä näkökulmia, joissa ulkopuolisten toimijoiden koettiin puuttuvan niin Venäjän asioihin kuin sen etupiiriinsä kokemien alueiden asioihin. Ottaessaan kantaa länsimedioissa esiintyvään Venäjä-mielikuvaan Putin paljasti elementtejä ajattelustaan, jossa hän koki lännen pyrkivän kontrolloimaan Venäjää. Hänen mukaansa kaikki olivat tietoisia siitä, kuinka joillakin hallituksilla oli globaalien mediajulkaisujen monopoli. Luonnollisesti näiden hallitusten poliittiset tahot käyttivät hänen mukaansa kanaviaan vaikuttaakseen Venäjän, Euroopan ja Pohjois-Amerikan väestöihin.¹²⁶⁰ Tammikuussa 2008 kansallismieliseksi määritelty Dmitri Rogozin¹²⁶¹ nimitettiin Nato-edustajaksi¹²⁶². Venäjän ja Britannian välit heikkenivät, mikä johtui British Councilin¹²⁶³ Pietarin-jaoksen kiistanalaiseksi määrittelystä roolista¹²⁶⁴. Ulkoministeri Lavrovin mukaan Venäjän näkökulma ei heikkenisi kansainvälisten kiistojen seurauksena. Hän kritisoi länsimaiden kantoja suhteessa Kosovoon ja Naton toimiin ja syytti British Councilia toimimisesta kansainvälisen lain ulkopuolella.¹²⁶⁵

Venäläisen näkökulman mukaan Serbian provinssin unilateraalinen itsenäiseksi julistaminen oli laitton toimi, joka loi vaarallisen globaalin ennakkotapauksen. Kaikki toimenpiteet Kosovon kiistassa olisi sen sijaan tullut toteuttaa kansainvälisen lain puitteissa rajoja rikkomatta. Kosovon tunnustaminen oli Venäjän viitekehyksessä ennakkopäätös sadalle maantieteelliselle alueelle. Venäjän näkökulmasta ehdotelmat, joiden mukaan se vastavuoroisesti tunnustaisi entisten neuvostotasavaltojen, kuten Abhasian tai Etelä-Ossetian, irtautumiset, olivat vääriä. Venäjän torjuva suhtautuminen nojasi Lavrovin mukaan selkeään ymmärrykseen separatististen liikkeiden epävakauttavasta vaikutuksesta. Rationalisoinnin mukaan muiden toimijoiden nähtiin myös sekaantuvan Georgian asioihin ja sen presidenttivaaleihin.¹²⁶⁶ Helmikuussa 2008 Georgian separatistialueen johtajat Abhasian Sergei Bagapš ja Etelä-Os-

---

¹²⁵⁸ Von Twickel 2008a.

¹²⁵⁹ Smolchenko 2008d.

¹²⁶⁰ Osipovich 2008c.

¹²⁶¹ Rogozin oli tuohon aikaan kansallispatrioottisen Rodina-puolueen duumaedustaja. Rogozin nimitettiin joulukuussa 2011 varapääministeriksi Venäjän hallitukseen vastuualueenaan puolustus-teollisuus.

¹²⁶² Von Twickel 2008b; von Twickel 2008c.

¹²⁶³ British Councilin toimisto sijaitsee Moskovassa, ks. British Council Russia.

¹²⁶⁴ Ks. esim. O'Flynn 2008; Krainova 2008g; Krainova 2008h; Smolchenko 2008g.

¹²⁶⁵ Von Twickel 2008d.

¹²⁶⁶ Von Twickel 2008d.

setian Eduard Kokoity ilmoittivat valtiollisista vaatimuksistaan. Venäjän mediassa arvioitiin, että toimiin rohkaisi se, että johtavat länsivallat olivat tunnustaneet Kosovon itsenäistymisen.¹²⁶⁷

Maaliskuun 2008 virallisessa Venäjän¹²⁶⁸ ja Yhdysvaltojen¹²⁶⁹ poliittisen johdon tapaamisessa tavoitteena oli keskustella strategisesta yhteistyöstä ja turvallisuudesta. Maiden välisiä suhteita rasitti Yhdysvaltojen ohjuspuolustushanke, jonka Venäjä leimasi uhkaavaksi ja epävakauttavaksi.¹²⁷⁰ Venäläisen perusargumentaation mukaan ohjuspuolustushanke voisi uhata Venäjän turvallisuutta ja kääntää strategisen ydinasetasapainon Yhdysvaltojen eduksi¹²⁷¹. Samaan aikaan, kun ohjuspuolustushanketta jatkettiin, Ukrainan ja Georgian Nato-jäsenyyksiä lykättiin¹²⁷². Huhtikuussa Putin määräsi hallitusta tiivistämään suhteitaan Abhasian ja Etelä-Ossetian kanssa lisäämällä talousyhteistyötä, tavoitteenaan vahvistaa Kaukasuksen alueen vakautta ja turvallisuutta, mikä ei sellaisenaan antanut viitteitä siitä, että Venäjä tähtäisi konfrontaatioon Georgian kanssa. Toiminta herätti kritiikkiä lännessä ja Georgiassa. Venäjän ja Georgian väliset jännitteet vaikuttivatkin kasvavan¹²⁷³.¹²⁷⁴ Huhtikuun lopulla venäläisten neuvottelijoiden pyrkimykset vauhdittaa maan pääsyä WTO-jäseneksi ohittivat Georgian vastalauseet Geneven kokouksessa Tbilisin uhattua estää neuvottelut, kun Moskova oli päättänyt lisätä tukeaan separatistialueille¹²⁷⁵. Venäjän WTO-jäsenyyttä vastustavien joukkoon liittyi myös muita maita¹²⁷⁶.

Toukokuussa Medvedevin suunnitteilla olevan Asanan- ja Pekingin-vierailujen tarkoituksena oli korostaa ulkopoliittikan jatkuvuutta prioriteetteineen allekirjoittamalla muun muassa poliittinen julistus taloudellisine sopimuksineen Kiinan kanssa, mikä osoittaa, että Venäjä edelleen investoi Aasia-suhteisiin ja siteet Yhdysvaltoihin ja EU:iin säilyivät jännitteisinä¹²⁷⁷. Taustaoletuksena oli, että Venäjän poliittinen johto saisi Kiinan johdolta jonkinlaista tukea ohjuspuolustushankkeessa, jonka luominen usealle maantieteelliselle alueelle

---

¹²⁶⁷ Von Twickel 2008e.

¹²⁶⁸ Putin, Medvedev, Lavrov ja Serdjukov.

¹²⁶⁹ Ulkoministeri Condoleezza Rice, Puolustusministeri Robert Gates.

¹²⁷⁰ Von Twickel 2008f.

¹²⁷¹ Abdullaev 2008h.

¹²⁷² Abdullaev 2008g.

¹²⁷³ Ks. myös Popova 2008b.

¹²⁷⁴ Siegel 2008.

¹²⁷⁵ Elder 2008c; ks. myös von Twickel 2008g.

¹²⁷⁶ Von Twickel 2008g.

¹²⁷⁷ Smolchenko 2008h.

koettiin haitallisena vakaudelle, asevalvonnalle ja kansakuntien väliselle luotamukselle¹²⁷⁸. Lännen ja idän välinen tasapainottelu ilmensi kaksoispelin jatkuvuutta ja Primakovin doktriinin henkeä. Vaikka Venäjällä ja EU:lla oli yhteinen intressi jäätynneiden konfliktien selvittämiseksi Kosovossa, Etelä-Ossetiassa, Abhasiassa, Transnistriassa ja Vuoristo-Karabahissa, käytännön lähestymistavat konkreettisiin tapauksiin eivät kohdanneet¹²⁷⁹.

Venäjän politiikassa alkoi myös ilmaantua uudenlaista Nato-argumentaatiota. Lavrovin tulkitsemana Natoa esitettiin Venäjän näkökulmasta yleisesti demokratisoinnin välineenä, mutta samaan aikaan Naton jäsenet, etenkin Latvia ja Viro, pyrkivät kirjoittamaan historiaa uudelleen kaunistelemalla natsivallan aikaa¹²⁸⁰. Vaihtoehtoisen tulkinnan mukaan Venäjän Nato-vastainen kanta oli propagandaa, joka tuomitsi organisaation laajenemisen, muttei koskaan selventänyt niitä erityisiä ongelmia tai uhkia, joita tästä laajenemisesta aiheutuisi. Tässä viitekehyksessä Moskovalta puuttuivat omat kollektiivisen turvallisuuden tarjoamisen periaatteet tai mallit Naton vaihtoehdoksi. Venäläiskritiikin mukaan Nato oli globaali poliisiorganisaatio, joka ei ollut alistettujen vallan tasapainojärjestelmälle, ja vastoin julkilausuttujen periaatteita puolustaa demokraattisia arvoja se usein toimi niitä vastaan. Minkäänlaiset kontrollimekanismit eivät estäneet Natoa toteuttamasta sotilaallisia tai poliittisia päätöksiään, mikä toimi sen omaa peruskirjaa vastaan. Venäläisnäkökulmasta esitettiin kysymys: kuinka usein eurooppalaiset hallitukset hakivat kansalaistensa tukea, ennen kuin tekivät sotilasoperaatioita koskevia päätöksiä Naton viitekehyksessä? Venäläisargumentaation mukaan kaikki liittouman jäsenet välttelivät tilivelvollisuutta kansalaisilleen.¹²⁸¹

Venäläisessä viitekehyksessä näillä keinoin pyrittiin nostamaan esille havaittuja ja tulkittuja länsivaltioiden heikkouksia. Etenkin ajatus Georgiasta ja Ukrainasta Natossa ärsytti Venäjää, jonka mukaan ekspansionistinen toimi rikkoisi demokratian perusteita, olisi kansanvaltaa vastaan, koska useat ukrainalaiset vastustivat Naton jäsenyyttä, kuten tilanne oli Etelä-Ossetiassa ja Abhasiassa¹²⁸². Tämä uudenlainen venäläinen argumentaatio nojasi näkökulmaan, jonka mukaan Washington oli aloitteellinen ohjuspuolustushankkeessa konsultoimatta Natoa tai hakematta hyväksyntää Tšekin tai Puolan kansan enemmistöltä¹²⁸³. Argumentaation ydin nojasi poliittisen legitimitetin käsitteeseen, vastavuoroiseen poliittisen johtajuuden ja kansan väliseen suhteeseen. Nousi myös esille kausaalinen päätelmä: mikäli Ukraina liittyisi Natoon,

---

¹²⁷⁸ Medetsky 2008b.

¹²⁷⁹ MT 2008c.

¹²⁸⁰ Von Twickel 2008d; ks. myös Smolchenko 2008i.

¹²⁸¹ Kagarlitsky 2008b.

¹²⁸² Ks. myös Saradzhnyan 2008b.

¹²⁸³ Osipovich 2008c.

Venäjä kannustaisi Krimin ja Itä-Ukrainan irtaantumista; näillä alueilla Nato-vastainen ja Moskova-myönteinen ilmapiiri oli voimakas¹²⁸⁴.

Venäjän logiikassa nousi esille edellä mainitun kausaliteetin ohella kolme ydinteemaa: Kosovo, Georgia ja kansainvälisen lain rooli. Vaikutti myös siltä, että nämä erilliset teemat liitettiin yhteen tai linkitettiin esimerkeiksi venäläisen järkeilyn ytimessä olevaan systematiikkaan. Putinin näkökulmassa länsi oli kaksinaismoralistinen esimerkiksi Kosovon itsenäisyyskysymyksessä ja läntinen argumentti Kosovon erityisroolista oli valhe. Venäjällä ei hänen mukaansa kuitenkaan ollut aggressiivisia intentioita.¹²⁸⁵

Ensimmäisellä kaudellaan Medvedeviltä odotettiin kannanottoja Kosovon umpikujaan, Naton laajenemista koskeviin kysymyksiin, TAE-sopimukseen¹²⁸⁶, jatkuviin Kaukasuksen alueen levottomuuksiin, lukkiutuneeseen WTO-jäsenyyteen sekä transatlanttisen yhteisön yhtenäisyyden vahvistamiseen, joka liittyi sen Venäjää koskeviin huoliin¹²⁸⁷. Venäjä oli jäädyttänyt TAE-sopimuksen, koska Nato-maat eivät ratifioineet sitä, ja osallistumisensa sopimukseen heinäkuussa 2007, muttei irtisanoutunut siitä. Yhdysvallat pahoiteli Venäjän päätöstä¹²⁸⁸. Oletusarvoksi nostettiin Venäjän säilyminen maailmantalouden avaintoimijana huolimatta hallituksen länsivastaisesta retorikasta ja siitä aiheutuvista poliittisista jännitteistä. Venäjä pyrki myös kiinteyttämään läsnäoloaan Euroopassa ja Aasiassa itsevarmemmalla politiikalla eu-raasialaisin piirtein höystettynä.¹²⁸⁹

Medvedevin tultua valituksi presidentiksi hänen kannanottonsa vihjaisivat, että hän jatkaisi Putinin ulkopoliittista linjaa, joka oli ollut vastakkainen lännelle ihmisoikeus-, Kosovon itsenäistymis- ja Yhdysvaltojen ohjuspuolustushankekysymyksissä. Medvedevin mukaan oli tarpeen johtaa itsenäistä ulkopoliittikkaa, jota oli noudatettu kuluneen kahdeksan vuoden aikana päätavoitteena Venäjän intressien puolustaminen kaikilla rintamilla kaikilla käytettävissä olevilla keinoilla, kuitenkin kansainvälisen lain viitekehyksessä.¹²⁹⁰

---

¹²⁸⁴ MT 2008a.

¹²⁸⁵ Osipovich 2008c.

¹²⁸⁶ *Tavanomaiset aheet Euroopassa -sopimus*, jonka vuonna 1990 allekirjoitti 23 maata, asetti ylärajat ei-ydinaseille Euroopassa Atlantilta Uralille. Sen uudistamisesta sovittiin Lissabonissa Etyjin huippukokouksessa 1996 Venäjän vaatimuksesta Varsovan liiton lakkauttamisen jälkeen Naton laajennuttua itään. Sopimusta uudistettiin vuonna 1999. Sen mukaan ei-ydinaseiden määriä rajoitetaan maakohtaisesti, ei sotilasliittojen perusteella. Valko-Venäjä, Kazakstan, Ukraina ja Venäjä ratifioivat sopimuksen.

¹²⁸⁷ Antonenko 2008, 30.

¹²⁸⁸ MN 2007d.

¹²⁸⁹ Khachaturian 2009, 22.

¹²⁹⁰ Osipovich 2008b.

Uusi, heinäkuussa 2008 julkaistu, ulkopoliittinen konsepti jatkoi Putinin presidenttikauden aikana omaksuttua kovaa linjaa toistamalla Venäjän intressin luoda itsestään kansainvälisen tason toimija moninapaisessa maailmassa, missä hallitsevat YK ja kansainvälinen laki ja valtioiden unilateraaliset toimet näyttäytyivät ei-toivottuina. Epäedullisiksi tekijöiksi määriteltiin Yhdysvallat ja Nato ohjuspuolustushankkeineen, TAE-sopimus sekä Naton suunniteltu laajeneminen Ukraina ja Georgiaan. Konsepti näki suurta potentiaalia Yhdysvaltojen ja Venäjän yhteistyössä turvallisuuden, talouden ja strategista partneruutta tarvitsevilla muilla alueilla. Konsepti (2008) korosti voimakkaasti kansainvälistä lakia ja viittasi Euroopan unioniin pitkäaikaisena taloudellisenä ja ulkopoliittisena partnerina. Lisäksi Venäjä halusi kehittää suhteitaan Ranskan, Saksan ja Italian kanssa. Suhteissa Ivyyn nähtiin tärkeäksi suhteiden kehittäminen yksittäisten jäsenmaiden kanssa, priorisoimalla integraatiota Kollektiivisen turvallisuusjärjestön ja Euraasian talousyhteisön maiden kanssa. Konseptin (2008) prioriteetteina oli kansallisen turvallisuuden vahvistaminen, Venäjän modernisoinnille tarpeellisten ulkoisten olosuhteiden luominen ja sen taloudellisten oikeuksien puolustaminen. Venäjä ei sallisi itseään vedettävän uuteen asevarustelukilpaan, joka olisi tuhoisaa sen kansalliselle taloudelle.¹²⁹¹

Kaikki Yhdysvaltojen liittolaiset eivät varauksetta tukeneet ohjuspuolustushanketta, ja sen tehokkuudesta keskusteltiin¹²⁹². Tilanteen ratkaisemiseksi ehdottivat Yhdysvallat ja Venäjä yhteistyömalleja. Venäjä esimerkiksi ehdotti kaavailtujen asemamaiden tilalle omaa tutka-asemaansa Gabalassa¹²⁹³ tai pysyvää venäläistä henkilökuntaa kaavailuille asemille Puolaan ja Tšekkiin. Jälkimmäinen vaihtoehto ei sopinut Puolalle ja Tšekille.¹²⁹⁴ Vahvistamattomien tietojen mukaan Yhdysvallat etsi keväällä 2008 mahdollisuuksia liikkuvan tutka-aseman sijoittamiseksi Turkkiin¹²⁹⁵, ja kesällä 2008 se kävi neuvotteluja Liettuan kanssa mahdollisten ohjuspuolustuskilven osien sijoittamisesta sinne¹²⁹⁶. Venäläisestä viitekehyksestä uusia Naton tukikohtia kaavailtiin Puolan ja Tšekin lisäksi Bulgariaan tilanteessa, jossa Venäjä itse oli sulkemassa tukikohtiaan Kuubassa, Vietnamiassa ja Georgiassa. Venäjä alkoi etsiä yhteisten uhkien identifiointia luodakseen yhteisen turvallisuusarkkitehtuurin, joka sallisi tasaveroisen sisäänpääsyn kahteen tiedonvaihtokeskukseen Venäjällä ja Länsi-Euroopassa.¹²⁹⁷

---

¹²⁹¹ Saradzhnyan 2008c.

¹²⁹² Ks. esim. Boese 2007; Boese 2008b.

¹²⁹³ President of Russia, Themes 2007.

¹²⁹⁴ Boese 2008c; Boese 2008d.

¹²⁹⁵ Von Twickel 2008f.

¹²⁹⁶ Smolchenko 2008j.

¹²⁹⁷ Abdullaev 2008h.

Venäjän ja Yhdysvaltojen näkökulmat ohjuspuolustus- ja ydinasejärjestelmien tulevaisuuteen erosivat selvästi¹²⁹⁸. Presidentit Putin ja Bush totesivat jäähyväiskokouksessaan, etteivät Venäjä ja Yhdysvallat olleet sopineet erimielisyyksiään ohjuspuolustushankeasiassa, mutta olivat sopineet yhteistyön syventämisestä lämpimissä ja nostalgisissa tunnelmissa. Putinin mukaan Yhdysvaltojen olisi tullut olla joustavampi, koska kyvyttömyys vaihtaa teemaa oli esimerkki radikalismista ja Naton laajeneminen nojasi vanhalle kylmän sodan logiikalle.¹²⁹⁹ Yhdysvallat puolestaan ehdotti venäläisten yhdysupseerien sijoittamista lähetystöihinsä Puolassa ja Tšekissä sekä sitä, että ohjuspuolustus aktivoitaisiin vasta, kun Iran realistisesti osoittaisi kykynsä laukaista ohjuksia. Lisäksi laajempi ohjuspuolustusjärjestelmä luonnosteltaisiin Euroopan, Venäjän ja Yhdysvaltojen tasaveroisen kumppanuuden pohjalta¹³⁰⁰. Kesällä 2008 Venäjä vaati Yhdysvaltoja hidastamaan suunnitellun ohjuspuolustusjärjestelmän osien käyttöönottoa sekä Naton itälaajenemista¹³⁰¹. G-8-neuvotteluissa Venäjä ilmaisi hätätilansa, joka johtui Yhdysvaltojen Puolaan ja Tšekkiin kaavailemista ohjuspuolustuksen komponenteista, ja ilmaisi, että suuntaisi ydinohjuksensa molempiin valtioihin, mikäli nämä pääsisivät sopimukseen Yhdysvaltojen kanssa.¹³⁰²

Liitteenä 10 olevassa taulukossa 25 esitellään myöhäiskesän 2008 tilannetta osapuolten välillä. Tilanteessa 1 molemmat osapuolet osoittavat joustavuutta yhteistyöhengessä ja lähtevät konkreettiseen yhteistyöhön. Sen lopputulena on sekä Yhdysvaltojen kaavailema ohjuspuolustushanke että uusi ydinasesopimus. Molemmat osapuolet joustavat omista strategisista kansallisista intresseistään yhteistyöasetelman nimissä. Tilanteessa 2 kumpikaan osapuoli ei luovuta vaan pitää kiinni omista strategisista kansallisista intresseistään. Näin ollen uusi ohjuspuolustushanke tullaan toteuttamaan ilman uutta ydinasesopimusta¹³⁰³. Tällaisenaan tilanne saattaisi edetä uuteen alueelliseen tai globaalin tason asevarusteluun¹³⁰⁴ sekä pitkällä aikavälillä jopa turvallisuuskonfliktin.

Tilanteessa 3 Venäjä noudattaa joustavan yhteistyön prioriteettia, kun taas Yhdysvallat pitää kiinni omista strategisista kansallisista intresseistään. Tä-

---

¹²⁹⁸ Boese 2008d.

¹²⁹⁹ Smolchenko 2008q.

¹³⁰⁰ Boese 2008c.

¹³⁰¹ Mereu 23.6.2008.

¹³⁰² Smolchenko 2008k.

¹³⁰³ Venäjä ilmaisi mahdollisesti vetäytyvänsä INF-sopimuksesta seurauksena Yhdysvaltojen päätökselle sijoittaa strategisia antiballistisia ohjuksia Eurooppaan, mutta 26.10.2007 lausunnossa molemmat osapuolet YK:n yleiskokouksessa ilmaisivat tukensa sopimukselle (INF at a Glance).

¹³⁰⁴ Richter 2004, 144.

män lopputulemana olisi ohjuspuolustushanke, ilman Venäjää tyydyttävää sopimusta. Venäjän näkökulmasta tilanne lisäisi sen kokemaa epävarmuutta¹³⁰⁵ ja haavoittuvuutta mahdollisista Yhdysvaltojen intentioista¹³⁰⁶ sekä lisäisi epäilyksiä mahdollisesta piilotetusta agendasta¹³⁰⁷. Lopputulemana Yhdysvallat sanelee uuden ydinasesopimuksen sisällön omien strategisten kansallisten intressiensä pohjalta. Tilanteessa 4 Yhdysvallat asemoituu joustavan yhteistyön prioriteettien kannalle osoittamalla joustavuutta Venäjän tiukan kannan edessä. Lopputulemana syntyisi uusi ABM-tyylinen sopimus, joka rajoittaisi tai määrittäisi uusien ohjuspuolustushankkeiden toteuttamista huomioimalla Venäjän intressit. Jos tämä tilanne toteutuisi, Yhdysvallat joutuisi kokemaan epävarmuutta¹³⁰⁸ ja haavoittuvuutta uusien uhkien edessä.

Huonoimman skenaarion vaihtoehdossa eli tilanteessa 2 kehittyisi lähtökohta uudelle kylmälle sodalle ja osapuolet päätyisivät epätäydellisen informaation pelitilanteeseen, jossa osapuolten perusintentioita koskeva tieto ja varmuus olisivat puutteellisia tai puuttuisivat kokonaan. Sen sijaan optimistisimmassa skenaariossa, tilanteessa 1, SORT-sopimusta koskeva yhteinen julistus ylläpitäisi yhteistyöpainotteisia suhteita osapuolten välillä. Kahden ääripäävaihtoehdon välillä ovat mahdollisia myös tilanteet 3 ja 4. Vallitsevan tilanteen analyysin pohjalta skenaario 4 on epätodennäköinen, kuten skenaario 2. Medvedevin poliittisen linjan sekä Yhdysvaltojen presidenttivaalien lopputuloksen nähtiin tuolloin sanelevan paljon¹³⁰⁹.

START I -sopimuksen vanhennuttua osapuolilla ei ollut sopimusta historiallisen perinteen jatkamisesta SORT:n ulkopuolella. Tuolloin ehdotettiin START+-sopimusta uusien neuvottelujen perustaksi¹³¹⁰. Ilman verifioitua sopimusta osapuolet toimivat päämäärättömästi ydinasesuhteissaan¹³¹¹. Keskustelua herätti tuolloin se, minkälainen uusi ydinasesopimus olisi, mitä tapahtuisi ydinasevalvonnan, mikäli uutta sopimusta ei syntyisi, tapahtuisiko mitään ja oliko uudelle bilateraalille sopimukselle enää tarvetta. Vaikutti siltä,

---

¹³⁰⁵ Venäjä on luonnollisesti osa uutta kansainvälistä järjestelmää ja on valmistautunut uusiin uhiin Yhdysvaltojen kanssa, mutta luottamus kohtaa ongelmia, kun huomioi kylmän sodan aikakauden ja Venäjän ja Yhdysvaltojen menneisyyden.

¹³⁰⁶ Yhdysvallat legitimoit ohjuspuolustuskilpeä Iranin uhkalla, mutta sillä on periaatteellinen mahdollisuus kehittää Venäjän näkökulmasta järjestelmää Venäjää vastaan. Siksi Venäjä ei luota Yhdysvaltoihin tai usko partneruuteen sen kanssa, vaan toteuttaa kylmän sodan aikaisen virheensä alkamalla panostaa uuteen asevarusteluun.

¹³⁰⁷ Erään arvion mukaan Yhdysvaltojen ohjuspuolustusaloite itse asiassa vahvistaisi strategisen tason puolustuskäytön ja samanaikaisesti START II merkittävästi heikentäisi Venäjän kykyä strategiseen iskuun (ks. esim. Kortunov & Shoumikhin 1997, 159).

¹³⁰⁸ Onko näin ollen Venäjällä piilotettu agenda, koska se kokee Yhdysvaltojen ja Naton toimet itsensä uhkaavina, koska se ei seiso yhteisten julkilausumien takana?

¹³⁰⁹ Ks. myös Kimball 2008.

¹³¹⁰ Boese 2008a; Kimball 2008.

¹³¹¹ Boese 2008a; Kimball 2008.

että Yhdysvallat tuki joustavampaa sopimusformaattia, joka mahdollistaisi liikkumavaraa tilannekohtaisten arvioiden pohjalta¹³¹². Sen sijaan Venäjä korosti perinteisiin nojaten tiukemmin osapuolia sitovaa sopimusta. Toukokuun 2008 Voitonpäivän paraatissa Medvedev varoitti piittaamattomuudesta kansainvälisen lain säädöksiä kohtaan ja vastuuttomista ambatioista, jotka johtivat sotiin. Oli tarpeen ottaa vakavasti kaikki pyrkimykset kylvää rodullisia tai uskonnollisia vihamielisyyksiä, lietsoa terrorin ja ekstremismin ideologiaa sekä puuttua toisten valtioiden sisäisiin asioihin, etenkin pyrkimykset määrittellä rajat uudelleen.¹³¹³

Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteissa seurasi takaiskuja. Toukokuussa Moskova ja Nato karkottivat vastavuoroisesti diplomaatteja syytettyinä vakoilusta ja Kreml kritisoi Naton sotilaallisia harjoituksia Georgiassa.¹³¹⁴ Kesää 2009 kohden jännitteet kasvoivat jälleen Georgiassa. Uusi EU-huippukokous suunniteltiin pidettäväksi toukokuun lopussa. Siinä oli tarkoitus keskustella talouskriisin, energiapolitiikan, turvallisuusasioiden ja laajemman yhteistyön rakentamisesta Venäjän ja EU:n välille. EU myös käynnisti itäisen partneruussuunnitelman rakentaakseen läheisempiä suhteita Georgiaan, Moldovaan, Ukrainaan¹³¹⁵, Armeniaan, Azerbaidžaniin ja Valko-Venäjään¹³¹⁶. EU:n suunnitelma sisälsi pyrkimyksiä ja kapasiteettia suunnata pehmeän vallan tyylistä vaikuttamista Moskovan perimille vaikutuspiireille. Moskova tulkitsi tilannetta geopolittisen kilpailun viitekehyksestä sen ja jämäkän lännen välillä. Venäjä puolusti perintöoikeuksiaan, ja länsi laajeni sen alueelle. Osapuolten keskeisimpänä eroavuutena oli EU:n näkemys kuudesta valtiosta taloudellisen avun tarpeessa olevina takaperoisina mutta itsenäisinä, Venäjä koki ne omaksi vaikutuspiiriksi.¹³¹⁷

Venäjä vaikutti priorisoivan Yhdysvaltojen-suhteissaan sitä, että jälkimmäinen lakkaisi luennoimasta demokratiasta, puuttumasta Venäjän sisäisiin asioihin ja sen sijaan tunnustaisi Venäjän tasaveroiseksi suurvallaksi ja tunnustaisi sen elintärkeiden intressien alueet¹³¹⁸. Erään tulkinnan mukaan Kreml asemoi entiset neuvostoalueet neljään kategoriaan, jotka sisälsivät myös vihollisia. Nämä olivat menetetty Baltia, epävakautettavat ja kontrolloitavat vastustajat, joihin tuli edistää ystävällismielisiä hallituksia, kuten Georgia ja Ukraina, häilyvät, tiukemmin etupiiriin vedettävät Uzbekistan, Turkmenistan, Azerbaidžan ja Moldova sekä vakaat liittolaiset, kuten Valko-

---

¹³¹² Ks. esim. Kimball 2008.

¹³¹³ Smolchenko 2008i.

¹³¹⁴ Von Twickel 2009b.

¹³¹⁵ Von Twickel 2009c.

¹³¹⁶ Trenin 2009a.

¹³¹⁷ Trenin 2009a.

¹³¹⁸ Kiselyov 2009.

Venäjä, Abhasia ja Etelä-Ossetia.¹³¹⁹ Kesällä 2009 Venäjä pakotti veto-oikeudellaan Etyjin rauhanturvaajat poistumaan Georgiasta kesäkuun loppuun mennessä. Venäjän Kaukasus 2009 -sotaharjoitukset lähelle Georgian rajaa suunniteltiin ajalle 29.6–6.7.2009.¹³²⁰ Suunnitelma herätti spekulatioita uuden konfliktin mahdollisuudesta¹³²¹. Venäjän suhteet Yhdysvaltojen kanssa alkoivat kuitenkin saada uutta tuulta uuden presidentti Barack Obaman valinnan myötä.

Yhdysvaltojen ja Venäjän suhteiden odotettiin kohtaavan haasteita START:n korvaavan sopimuksen allekirjoittamisessa Afganistania, Irania, Pohjois-Koreaa, ilmastoja, terrorismia ja globaalia talouskriisiä koskevien yhteistyöjulistusten muotoilemisessa¹³²². Presidentit Obama ja Medvedev olivat huhtikuussa 2009 sopineet Lontoossa, että korvaava ydinasesopimus tulisi voimaan edellisen sopimuksen vanhetessa joulukuussa 2009. Toukokuussa 2009 START I -sopimusta koskevat neuvottelut kaavailtiin käytäväksi ulkoministeritasolla. Neuvotteluiden konteksti ilmeni kuitenkin osapuolille erilaisena: Venäjä tulkitsi, että uusi sopimus varmasti linkitettäisiin Yhdysvaltojen kaavailemaan ohjuspuolustushankkeeseen, joka kosketti Puolaa ja Tšekkiä¹³²³. Sen sijaan Yhdysvallat halusi neuvotella vain START:sta lisätäkseen neuvottelujen onnistumismahdollisuuksia.¹³²⁴

Myös uuteen peliteoreettiseen asetelmaan kytkeytyi vahva informaatioulottuvuus. Venäjän näkökulmasta Washington saattoi kyetä rakentamaan ohjuspuolustusjärjestelmän, jonka kyky suojautua Venäjän ydinkärjiltä oli noin sadan prosentin luokkaa 5–10 vuoden kuluessa, mikäli järjestelmä sijoitettaisiin Grönlantiin, ei Keski-Eurooppaan. Mikäli Yhdysvallat kykenisi rakentamaan Venäjää täysin torjuvan ohjuspuolustuskilven, se tulisi perustavanlaatuisesti romuttamaan valtioiden väliltä ydinasepariteetin ja MAD:n¹³²⁵, joka oli toiminut patoamisen kulmakivenä ja takuuna kahden suurvallan välistä suoraa sotaa vastaan.¹³²⁶

Yhdysvaltojen näkökulmasta ohjustentorjuntakilpi liittyi ennemmin ydinaseiden nopeaan leviämiseen ja suureen ydinaseterrorismin riskiin kuin Venäjään. Obama suostui siihen, että Venäjä rakentaisi oman ohjuspuolustusjär-

---

¹³¹⁹ Ryzhkov 2009.

¹³²⁰ Latynina 2009a.

¹³²¹ Ks. myös Latynina 2009b.

¹³²² Ryzhkov 2009.

¹³²³ Ks. myös Golts 2009a; ks. myös Treninin 2009b arvio; Kiselyov 2009.

¹³²⁴ Von Twickel 2009b.

¹³²⁵ Mutually Assured Destruction.

¹³²⁶ Bohm 2009.

jestelmän heikkenevän pariteetin tilassa. Myös yhteisen puolustusjärjestelmän rakentaminen oli mahdollista. Ehdotukset voisivat kuitenkin olla katteettomia, koska Venäjällä ei ollut resursseja tai osaamista rakentaa omaa järjestelmää ja osapuolilla ei ollut sellaista keskinäistä luottamusta, joka mahdollistaisi yhteisen järjestelmän rakentamisen.¹³²⁷ Ilmeisesti useat venäläisvirkamiehet uskoivat edelleen, että Yhdysvaltojen salaisena agendana oli Venäjän tuhoaminen¹³²⁸.

Yhteiset monitorointiprojektit Venäjän alueella olisivat symbolisia, koska Venäjän tutkalaitteilla ei ollut kohdistamiskykyä strategisten ohjusten alas ampumiseen ja Venäjän ohjustentorjuntajärjestelmä oli laajalti yhteen sovitettamaton Yhdysvaltojen järjestelmän kanssa. Entisen kenraalin ja sotilasanalyttikko Vladimir Dvorkinin mukaan pääongelmana oli se, että mikä tahansa ohjuspuolustuksessa tehtävä yhteistyö tekisi Venäjän sotilasdoktriinin Yhdysvaltoihin kohdistuvan pelotteen tyhjäksi. Niin kauan kuin Venäjä pitäisi tästä doktriinista kiinni, olisi yhteistyö mahdotonta. Patoaminen oli Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan perusta, ja pariteetti salli Venäjälle illuusion kuulumisesta supervaltojen kerhoon.¹³²⁹ Eräiden tulkintojen mukaan molemmat osapuolet kokivat, että toinen osapuoli työnsi tilannetta nollasummapelien suuntaan¹³³⁰.

Kesällä 2009 presidentit sopivat uuden ydinaseita vähentävän sopimuksen viitekehyksestä START:n tilalle. Uudessa sopimuksessa sovittaisiin tiukemmista strategisten ydinkärkien rajoista¹³³¹. Sopimus myös pienentäisi strategisten ydinaseiden kuljetusjärjestelmien enimmäismäärää ja säilyttäisi START:n elintärkeimmät sopimukset, jotka liittyivät varmennukseen, monitorointiin ja läpinäkyvyyteen. Uusi sopimus myös helpottaisi karkean pariteetin säilyttämistä Yhdysvaltojen ja Venäjän strategisissa ydinasejoukoissa sekä asettaisi rajat vähennyksille kaiken tyyppisissä ydinasejoukoissa. Uusi sopimus myös osoittaisi, että Venäjä ja Yhdysvallat olivat aidosti sitoutuneet täyttämään aseidenriisuntavaateet sopimuksen ydinaseiden leviämisen estämisestä. Vaikka osapuolet eivät olleet sopineet lopullisista laskentajärjestelmistä ja verifikaatiomenetelmistä, ne ymmärsivät toimettomuuden hinnan ja kiirehtivät sopimuksia.¹³³²

---

¹³²⁷ Bohm 2009.

¹³²⁸ Trenin 2009b.

¹³²⁹ Golts 2009a.

¹³³⁰ Medetsky 2009a.

¹³³¹ Ks. myös Golts 2009b.

¹³³² Kimball 2009.

Sen sijaan mitään ei ilmeisesti saavutettu ydinasevähennyssopimuksen ja Yhdysvaltojen kaavaileman ohjusten torjuntajärjestelmän yhteen linkittämisessä. Presidentit Obama ja Medvedev sopivat vain siitä, että asiantuntijoita ohjeistetaan yhteisessä analyysissä ballistisiin ohjuksiin liittyvissä 2000-luvun haasteissa ja suositusten valmistelemisessa huomioiden poliittis-diplomaattiset metodit.¹³³³ Vaikutti siltä, että tasapainottelupeli kuitenkin jatkui. Yhdysvallat eteni suunnitelmissaan ohjustentorjuntajärjestelmän kehittämisessä, ja osia sijoitettaisiin Puolaan ja Tšekkiin. Nato eteni kohti Georgiaa ja Ukrainaa.

5.2.2 KOHTI UUSIA PELISÄÄNTÖJÄ: VENÄJÄ HAASTAA HALLITSEVIA TURVALLISUUSRAKENTEITA

Venäjän ja Georgian väliset jännitteet kasvoivat. Georgia syytti Venäjää raskaan aseistuksen käyttöönotosta rauhanturvajoukkojensa tuntumassa Abhasiassa ja otti kiinni venäläissotilaita irrottautumaan pyrkivillä alueilla. FSB puolestaan väitti agenttiansa ottaneen kiinni georgialaisvakoojan ja syytti Tbilisiä Pohjois-Kaukasuksen kapinallisten avustamisesta. Venäjän väitteet leimattiin tyypilliseksi neuvostopropagandaksi, ja FSB löysi aina sopivia hetkiä vakoojien kiinni ottamiseksi tai löytääkseen terroritekojen valmistelijoita. Jo huhtikuussa Georgia oli syyttänyt Venäjän armeijaa miehittämättömän tiedustelukoneen alas ampumisesta Abhasian yllä. Venäläiset puolestaan kiistivät syytökset.¹³³⁴ Alkukesällä 2008 georgialaisosapuoli päätteli, että maiden välinen tilanne oli luotu keinotekoisesti. Venäläisosapuoli puolestaan totesi, että Georgian ”keinotekoinen liittyminen Natoon” johtaisi alueen toiseen konfrontaation kierteeseen.¹³³⁵

Georgian ja Ossetian konfliktissa on havaittavissa vuosina 1988–1989 ideologinen vaihe, jonka aikana osapuolet löysivät argumentteja toisiaan vastaan etnomytologian pohjalta. Lainsäädännöllisen konfliktin vaiheen (1989–1991) jälkeen käytiin aseellinen yhteenotto Georgian ja Etelä-Ossetian välillä tammikuun 1991 ja heinäkuun 1992 aikana georgialaisjoukkojen tulittaessa Etelä-Ossetian pääkaupunkia Tskhinvalia¹³³⁶. 24.6.1992 presidentit Jeltsin ja Ševardnadze sopivat Dagomysissa Sotšissa konfliktin sääntelyn periaatteista. 14.7.1992 Venäjä, Georgia ja Ossetia käynnistivät rauhanturvaoperaation

---

¹³³³ Golts 2009b.

¹³³⁴ Mereu 2008c.

¹³³⁵ Saradzhnjan 2008d.

¹³³⁶ Helmikuussa 1991; maaliskuussa 1991; ja heinäkuussa 1992 (Markedonov 2008, 2); ks. myös Cornell 2002, 163.

Etelä-Ossetiassa. Komissio perustettiin monitoroimaan tulitaukoa, joka sittemmin määriteltiin jäätyneeksi konfliktiksi. Sen kuumenemiskehitys tapahtui neljän vuoden aikana 2004–2008¹³³⁷. Kehitys johti ensin toiseen sotaan 8.8.2004–19.8.2004 ja tämän jälkeen kolmanteen, viiden päivän sotaan 8.8.2008–12.8.2008, jossa Venäjä oli aktiivinen osapuoli.¹³³⁸ Viiden päivän sodassa ilmenevät yhtäältä osapuolten tulkinnoista riippumattomat faktat sekä toisaalta Venäjän ja Georgian julkilausumat argumentit. Faktojen¹³³⁹ pohjalta on mahdollista luoda jossain määrin koherentti kuva sodan perusvaiheista.

8.8.2008 Georgia syytti Venäjää sotatoimista Etelä-Ossetiaa vastaan. Georgian presidentti Mikheil Saakašvili julisti liikekannallepanon, ja georgialaisjoukot aloittivat Tshkinvalin pommitukset. Viisi georgialaista Suhoi-25-hävittäjää hyökkäsi Tkvernetin kaupunkiin. Abhasia lähetti 100 vapaaehtoista Etelä-Ossetiaan. 9.8.2008 Georgia julisti sotatilan¹³⁴⁰. Venäjä pommitti Potia, Senakia ja Kutaisia. Venäjän maajoukot avasivat tulen georgialaisjoukkoja vastaan Georgiassa. Venäjän asevoimien 76. maahanlaskudivisioonaa siirrettiin Pihkovasta Tshkinvaliin. Georgialaisjoukot vedettiin Abhasian rajalta. Abhasia käynnisti sotilasoperaation Georgiaa vastaan Kodorin solan ylämailla. 10.8.2008 Georgian sisäasiainministeriö ilmoitti Georgian vetävän joukkonsa Etelä-Ossetiasta. Venäjä iski ilmavoimilla Zugdidin kaupunkiin ja Georgian puoleiseen Kodorin solaan. Operaation kolmantena päivänä venäläiset upottivat georgialaisen ohjusaluksen. Venäläiset rauhanturvajoukot saavuttivat Tshkinvalin täydellisen kontrollin. Viiden päivän sodan kolmantena päivänä 11.8.2008 Venäjä pommitti Tbilisin edustaa ja iski tykistöllä Goriin. Venäläisjoukot saapuivat Abhasiaan. Georgia osaltaan iski Etelä-Ossetiaan räjäyttämällä Tshkinvalissa sijaitsevan Kekhvin kanavan.¹³⁴¹

Viiden päivän sodan viimeisenä päivänä 12.8.2008 Georgia ja Venäjä solmivat kuuden kohdan periaatteellisen rauhansopimuksen, jonka aloitteentekijänä toimi Ranska¹³⁴². Venäläisjoukot etenivät Potin satamaan. Tshkinvalissa oli voimassa ulkonaliikkumiskielto. Presidentti Medvedev julisti, että

---

¹³³⁷ Saakašvilin argumentaatiossa (20.7.2004) Georgian ja Ossetian välinen konflikti oli muuttumassa kansainväliseksi; se oli Georgian ja Venäjän, ei Georgian ja Ossetian välinen, eikä Venäjällä ollut unilateraalista legitimitettiä toimia rauhanturvaajana (Markedonov 2008, 3).

¹³³⁸ Markedonov 2008, 2–4.

¹³³⁹ Faktat viittaavat tapahtumiin, jotka on todennettu lukuisista lähteistä ja jotka konfliktin osapuolet, Venäjä ja Georgia, ovat myöntäneet.

¹³⁴⁰ Decision of the Parliament of Georgia 2008.

¹³⁴¹ Documentation 2008.

¹³⁴² Ks. myös Stubb sovittelee Etelä-Ossetian kriisiä Venäjällä 12.8.2008.

rauhaan pakottamisoperaatio alueella oli päättynyt ja kaikki mahdollinen sotilaallinen vastarinta alueella tuli tukahduttaa^{1343,1344} Ajanjaksolla 13.8.2008–26.8.2008 Georgia¹³⁴⁵, Venäjä¹³⁴⁶, Abhasia ja Etelä-Ossetia¹³⁴⁷ hyväksyivät sopimuksen. Georgia ja länsi kritisoivat Venäjän puolustusministeri Serdjukovin julistusta 22.8.2008 venäläisjoukkojen Georgiasta poistumisen yhteydessä¹³⁴⁸. 26.8.2008 Medvedev tunnusti Etelä-Ossetian ja Abhasian itsenäisyydet¹³⁴⁹. Georgia, Yhdysvallat ja eurooppalaisvaltiot tuomitsivat päätöksen^{1350,1351}. Kansainvälinen yhteisö alkoi siirtyä kannalle, jonka mukaan Georgian alueen suvereniteettia oli kunnioitettava.¹³⁵²

Sodankäynnin merkittävin häviö oli totuus: ilmeni, että molemmilla osapuolilla oli oma näkemyksensä tapahtumien kulusta, niiden käynnistäjästä, motiivista ja syyllisistä. Georgian näkökulman¹³⁵³ mukaan Tshkinvali oli konfliktialue, jossa tapahtui separatistien iskuja. Nämä tulittivat siviilejä ja rauhanturvaajia lähellä venäläisten rauhanturvaajien asemia. Näin ollen venäläisten tukemat separatistit olivat syyllisiä lukuisiin aggressioihin¹³⁵⁴. Georgianlaisessa viitekehyksessä myös ilmeni päättelyä, jonka mukaan Venäjä oli suoraan tai epäsuorasti provokaation takana¹³⁵⁵. Kohtaukset tapahtuivat Georgian maaperällä¹³⁵⁶, mikä viittasi tilanteen olevan maan sisäinen asia, ja

¹³⁴³ Medvedev: Sotilasoperaatio Georgiassa päättyy 12.8.2008; ks. myös Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation 12.8.2008; News details 12.8.2008.

¹³⁴⁴ Documentation 2008.

¹³⁴⁵ Saakašvili periaatteessa hyväksyi sopimuksen mutta vaatii joitain osia jatkotutkittaviksi. Georgia allekirjoitti sopimuksen 15.8.2008 (Documentation 2008).

¹³⁴⁶ Venäjä allekirjoitti sopimuksen 16.8.2008 (Documentation 2008).

¹³⁴⁷ 14.8.2008 Abhasia ja Etelä-Ossetia hyväksyivät tulitaukosopimuksen ja allekirjoittivat kuuden kohdan suunnitelman (Documentation 2008); Novosti 16.8.2008.

¹³⁴⁸ News detail 22.8.2008.

¹³⁴⁹ Statement by the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation 26.8.2008; Lavrov 2008d.

¹³⁵⁰ UM / Tiedote 26.8.2008; ks. myös The Princip precedent 27.8.2008; Russia moves to recognise Georgia breakaway 26.8.2008.

¹³⁵¹ Documentation 2008.

¹³⁵² Ks. esim. UN News Service 2008a; kaikki eivät olleet vakuuttuneita Georgian toimien tarkoituksenmukaisuudesta, kun Viron asevoimien komentaja, kenraaliluutnantti Ants Laaneotsin mainitsi Postimees-lehden haastattelussa (13.8.2008), että georgialaiset olivat laiminlyöneet sotilastiedustelun (SK 2008); ks. myös Who got Georgia into this 14.8.2008.

¹³⁵³ Yksinkertaistetusti logiikka on seuraava: Venäjä rikkoo Georgian suvereniteettia, Georgia hoitaa omia sisäisiä asioitaan, Venäjän rikottua rajoja on Georgian tehtävä puolustaa rajojaan.

¹³⁵⁴ Ordinance 2008. Georgia väitti joukkojensa hyökänneen venäläisiä palkkasotureita vastaan, jotka tulittivat georgialaisia, eivät venäläissotilaita (Alasania 2008a).

¹³⁵⁵ Georgia väitti, että vuosien kuluessa Venäjä on aseistanut Tshkinvalin rikollista hallitusta (Statement MFA 10.8.2008); Georgia Update 11.8.2008.

¹³⁵⁶ Ks. esim. Occupation 2008.

kyse oli perustuslaillisen järjestyksen palauttamisesta¹³⁵⁷. Puuttumalla tilanteeseen Venäjä ylitti suvereenin Georgian rajan, mikä teki siitä maahantunkeutujan¹³⁵⁸.

Sotilaallisella toiminnallaan Venäjä laajensi konfliktia sen ydinalueelta pommittamalla sotilaskohteiden lisäksi siviilikohteita¹³⁵⁹. Näin toimien Venäjä haastoi kansainvälisen yhteisön normit vaarantamalla alueen kansainvälisen järjestyksen ja vakauden¹³⁶⁰. Venäjä myös rikkoi yhteisesti sovittua tulitaukoa¹³⁶¹. Georgianaisen näkökulman mukaan Venäjän puuttumisen taustalla oli sen pyrkimys Naton jäseneksi ja selkeä tuki länsimyrönteisille arvoille.¹³⁶²

Venäjän näkökulman¹³⁶³ mukaan ”itseään vastaan kääntyneet georgialaiset” hyökkäsivät venäläisiä rauhanturvaajia ja siviilejä vastaan¹³⁶⁴. Virallisissa lausunnoissa Venäjän poliittinen johto ei käyttänyt termiä separatistit. Sen sijaan Georgian aggressio rikkoi kansainvälisiä sopimuksia ja lakia¹³⁶⁵, koska Venäjällä on alueella kansainvälisesti tunnustettu rauhanturvaajan asema¹³⁶⁶. Näin ollen rauhaan pakottamisoperaatio oli Venäjän oikeus ja velvollisuus¹³⁶⁷ kansainvälisten sopimusten ja sen omien intressien pohjalta. Venäjällä on omasta näkökulmastaan doktrinaalinen velvoite suojella kansalaisiaan ja rauhanturvaajiaan¹³⁶⁸. Venäläiset eivät kokeneet miehittävänsä aluetta, joka ei ollut osa Etelä-Ossetiaa¹³⁶⁹. Venäläisessä viitekehyksessä Georgia ajoi Yhdysvaltojen etuja alueella¹³⁷⁰. Sillä oli länsimyrönteinen hallitus. Näin ollen kyse oli

---

¹³⁵⁷ Ks. esim. Churkin 2008b: UN Security Council 5953rd meeting 10.8.2008.

¹³⁵⁸ Georgian mukaan venäläiset miehitysjoukot syylistyivät räjäytyksiin, etnisiin puhdistuksiin ja taloudelliseen sodankäyntiin (Continued presence of massive Russian occupation force 12.8.2008); ks. myös Georgia Files Ethnic Cleansing Case Against Russian Federation 2008; UN News Service 2008b; UN Security Council 5952nd meeting 8.8.2008; Alasania 2008b.

¹³⁵⁹ Ks. myös UN News Service 2008b; UN News Service 2008c.

¹³⁶⁰ Alasania 2008a.

¹³⁶¹ Alasania 2008c.

¹³⁶² Ks. Timeline 2008; Georgia Updates 2008; Russian Battleships heading to Georgia 2008; Statement MFA 8.8.2008; Statement MFA 9.8.2008; On Russian Attack 2008; Russian Ground Forces Invade Georgia 2008.

¹³⁶³ Yksinkertaistetusti logiikka on seuraava: Georgia hyökkäsi syyttömiä venäläisiä rauhanturvaajia vastaan, mistä johtui Venäjän velvollisuus vastatoimiin Georgian aggressiota kohtaan, mikä puolestaan johti yhteiseen aseelliseen konfrontaatioon.

¹³⁶⁴ Ks. esim. UN News Service 2008b; Lavrov 2008a ja Lavrov 2008b.

¹³⁶⁵ Ks. esim. Churkin 2008a: UN Security Council 5952nd meeting 8.8.2008.

¹³⁶⁶ Churkin 2008a: UN Security Council 5952nd meeting 8.8.2008.

¹³⁶⁷ News details 8.8.2008a ja News details 8.8.2008b; Lavrov 2008c.

¹³⁶⁸ Ks. myös Churkin 2008a: UN Security Council 5952nd meeting 8.8.2008.

¹³⁶⁹ Churkin 2008b: UN Security Council 5953rd meeting 10.8.2008.

¹³⁷⁰ Lavrov 2008c.

myös arvomaailmojen sodasta. Venäjä myös ilmaisi epäilevänsä kansainvälisen yhteisön objektiivisuutta^{1371,1372}

Koska osapuolten näkökulmat erosivat toisistaan kuten edellä mainitut eriävät viitekehykset osoittavat ja koska kommunikaatio on riippuvaista sodankäynnin päämääristä, informaatiolla on keskeinen merkitys. Kuumentuneen konfliktin jälkeen sodankäynnin harmaa vaihe jatkui. Elokuun 2008 lopulla venäläistä upseeria syytettiin vakoilusta ja salaisen tiedon keräämisestä Georgialle asetovereistaan ja venäläisjoukkojen valmiudesta¹³⁷³. Harmaa vaihe jatkui ainakin vielä huhtikuussa 2009 FSB:n määriteltä Ukrainan kansalaisen persona non grataksi vakoilun vuoksi tämän mahdollisesti kerättyä tietoa Sotšin alueen poliittisesta tilanteesta. FSB myös väitti Georgian ulkomaantiedustelupalvelun tukeneen henkilöä luomaan alueellisen tiedusteluverkoston.¹³⁷⁴

Pietarin talousfoorumissa 2008 aiottiin keskittyä myös uhkaavaan taloudelliseen isolationismiin ja Venäjän pitkäkestoiseen kehitykseen¹³⁷⁵. Varhain kesällä 2008 venäläisnäkökulma oli Medvedevin johdolla alkanut korostaa egoismin ja muiden valtioiden protektionistien politiikan negatiivista vaikutusta, koska maailma jo oli globaali. Näin ollen koettiin, että Venäjän vastuulla on osallistua maailman kohtalolle keskeisten pelisääntöjen muotoilemiseen. Syynä eivät kuitenkaan olleet imperialistiset ambitiot vaan se, että Venäjällä oli tarvittava kapasiteetti ja resurssit.¹³⁷⁶ Georgian sodan jälkimainingeissa Putin mainitsi, että Venäjä hylkäisi eräät sitoumuksensa, joita se oli tehnyt WTO-sisään pääsykeskusteluissa. Arvion mukaan Putinin julistus oli ensimmäinen merkki Venäjän ja lännen välisestä sanasodasta, jossa ei olisi pelkkiä tyhjiä uhkauksia. Medvedev puolestaan ylläpiti ajatusta, jonka mukaan Venäjä saattoi katkaista suhteensa Natoon.¹³⁷⁷

Samaan aikaan EU etsi yhteistä kantaa Venäjään¹³⁷⁸, muttei onnistunut aikaansaamaan konsensusta siitä, tulisiko Venäjää sanktioida sen kieltäytyttyä vetämästä joukkojaan Georgiasta ja tunnustettua Abhasian ja Etelä-Osse-tian¹³⁷⁹. Venäjän yleisasenne yhteisiin kansainvälisiin aktiviteetteihin, kuten

---

¹³⁷¹ Ks. esim. UN News Service 2008c; Churkin (2008c): UN Security Council 5961st meeting 19.8.2008.

¹³⁷² Ks. esim. Medvedev 2008c; Ks. myös UN News Service 2008c; Novosti 8.8.2008.

¹³⁷³ Abdullaev 2008i.

¹³⁷⁴ Von Twickel 2009a.

¹³⁷⁵ Delany 2008c.

¹³⁷⁶ Popova 2008a.

¹³⁷⁷ Smolchenko 2008l.

¹³⁷⁸ Von Twickel 2008h.

¹³⁷⁹ Saradzhyan 2008e.

globaalia talouskriisiä puntaroivaan EU:n ja Yhdysvaltojen huippukokoukseen, oli hidasteleva¹³⁸⁰. Käytännön esimerkki Venäjän pyrkimyksistä tasapainotella lännen ja idän välillä oli sen pyrkimys saada Etelä-Ossetian konfliktille tukea Aasian valtioista Shanghain yhteistyöorganisaation kokouksessa Dušanbessa elokuussa 2009. Vahvempaa tukea olivat ilmaisseet vain Valko-Venäjän presidentti Aljaksandr Lukašenka ja Syyrian presidentti Bashar Al-Assad. Kokouksen käytännönläheisempinä teemoina olivat tulevaisuuden taloudellinen, turvallisuus- ja humanitaarinen yhteistyö sekä se, että allekirjoitettiin sopimukset terrorismintorjuntaan liittyvistä sotilasharjoituksista sekä laittoman asekaupan torjunnasta ja pankkisektorin yhteistyöstä.¹³⁸¹

Venäjä ei saanut Keski-Aasian valtioilta diplomaattista tukea, eikä Kiina tukenut Abhasian ja Etelä-Ossetian tunnustamisia. Kiinan vastahakoinen kanta saattoi liittyä sen omiin kansallisiin huolenaiheisiin, jotka koskivat Tiibetiä ja Sinkiangin maakunnan separatistipyrkimyksiä. Vain Hamasin hallinto tunnusti Georgian kaksi separatistialuetta. Venäjän ja Britannian suhteiden huononemisen ohella myös Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteet kohtasivat uuden tilanteen. Venäjä syytti Yhdysvaltojen olevan konfliktin takana. Vahvistamattoman tiedon mukaan Putin oli pyrkinyt vaikuttamaan Yhdysvaltojen presidentinvaaleihin heinäkuussa 2004, kun Bush pyrki uudelle kaudelle kohdattuaan kritiikkiä, ettei Irakin sotaan ollut oikeutettuja perusteita. Putin olisi tuolloin julistanut, että Venäjän tiedustelupalvelu olisi saanut tietoa, että Irakilla on joukkotuhoaseita.¹³⁸²

Venäläiset poliittiset johtajat aika ajoin nostivat esille rationalisointia, jonka mukaan kylmän sodan aikaiset informaatioaseet olisivat olleet Neuvostoliiton disintegroinnissa ”kuolettavampia” kuin perinteiset aseet. Tämä logiikka nojasi oikeutukselle, jonka mukaan Venäjä ei sallisi itseään vedettävän samaan ansaan¹³⁸³. Konkreettisemmin tämä viittaisi politiikkaan, jossa pääpainon tuli olla sisäpoliittisilla ja taloudellisilla tekijöillä, ei ulkoisilla arvovaltakysymyksillä. Tämä näkökulma sai sittemmin poliittista vahvistusta. Syyskuun lopulla vuonna 2008 Medvedev päätteli, että Georgian sota ei saisi hallituksen huomiota siirtymään pois reformista ja korruptiontorjunnan lainsäädäntöesityksistä, joiden oli määrä tulla duuman käsittelyyn lokakuussa¹³⁸⁴.

Syksyllä 2008 Venäjän suhteita länteen leimasi kaksi perusteemaa. Toinen oli Georgian sota ja toinen globaali talouskriisi. Näistä teemoista oli tarkoitus

---

¹³⁸⁰ Smolchenko 2008m.

¹³⁸¹ Smolchenko 2008n.

¹³⁸² Abdullaev 2008j.

¹³⁸³ Ks. esim. Medvedev 2008j.

¹³⁸⁴ Smolchenko 2008f.

myös keskustella neljännessä Saksan ja Venäjän välisessä tapaamisessa Pietarissa varhain lokakuussa 2008¹³⁸⁵. Teemojen uskottiin nousevan esille myös marraskuussa Medvedevin jokavuotisessa puheessa koko kansalle¹³⁸⁶. Myös toinen taloudellinen, tällä kertaa Ukrainaan liittyvä teema nousi esille. Syksyllä maat olivat jo alustavasti sopineet asteittaisesta kaasun hintojen korotuksesta tulevien kolmen vuoden aikana.¹³⁸⁷ Venäjä seurasi myös tarkasti Yhdysvaltojen presidentinvaaleja¹³⁸⁸. Taloudellisista teemoista olivat myös esillä Kiinan kanssa käytävät neuvottelut yhteisistä keinoista globaalia talouskriisiä vastaan ja pääministereiden¹³⁸⁹ sopimus rakentaa öljyputki Kiinaan¹³⁹⁰.

Ensimmäisessä puheessaan kansalle Medvedev julisti presidenttikausien pidentyneen kuuteen vuoteen¹³⁹¹ ja vaati maan poliittisen elämän liberalisointia¹³⁹². Hän esitti taistelunhaluisesti, että lyhyen kantaman ohjausjärjestelmiä sijoitettiin Kaliningradiin ja niitä täydennettäisiin mereltä laukaistavilla aseilla ja elektronisilla häirintäasemilla, tavoitteena ilmeisesti puuttua Puolaan ja Tšekkiin sijoitettavien asemien toimintaan. Lisäksi pidättäytyttiin suunnitelmasta, jonka mukaan vuoteen 2010 mennessä kolme ohjusrykmenttiä Kalugan alueella lakkautettaisiin.¹³⁹³ Venäjä myös syytti osaltaan Yhdysvaltoja globaalista talouskriisistä¹³⁹⁴. Rationalisoinnissaan Medvedev liitti yhteen Georgian konfliktin ja Yhdysvaltojen talouden ongelmat. Hän syytti Yhdysvaltoja konfliktin käyttämisestä tekosyynä Naton etenemiseen Venäjän rajoille, Naton laivaston lähettämiseen Mustallemerelle ja amerikkalaisten ohjusten-
torjuntajärjestelmien voimaperäiseen tyrkyttämiseen Eurooppaan. Tämä vaati vastatoimia Venäjältä.¹³⁹⁵

Marraskuussa 2008 Putin allekirjoitti ohjelman, jonka tavoitteena oli auttaa Venäjän taloutta selviytymään globaalista talouskriisistä osana talouden painopistemuutosta. Medvedev korosti globaalin talousjärjestelmän reformia, koska hänen mukaansa vallitseva järjestelmä hyödytti Yhdysvaltoja ja diskriminoi muita. Vallitsevan järjestelmän sijaan maailma tarvitsi vuoden 1944 konferenssin pohjalta jäsennettyä ja Bretton Woodsin mallin mukaista uutta

---

¹³⁸⁵ Von Twickel 2008i.

¹³⁸⁶ Mereu 2008d.

¹³⁸⁷ Smolchenko 2008o.

¹³⁸⁸ Ks. esim. von Twickel 2008j.

¹³⁸⁹ Putin ja Wen Jiabo.

¹³⁹⁰ Medetsky 2008c.

¹³⁹¹ Ks. myös Smolchenko 2008p.

¹³⁹² Smolchenko 2008p.

¹³⁹³ Mereu 2008e.

¹³⁹⁴ Bachman 2008.

¹³⁹⁵ Mereu 2008e.

talousjärjestelmää, jonka pohjalta luotiin kansainvälinen monetaarinen protokolla.¹³⁹⁶ Myös Putin määritteli vallitsevat markkinat epäreiluiksi ja syytti länttä maan taloudellisista vaikeuksista. Hänen mukaansa hallitus oli sitoutunut kääntämään Moskovan kansainväliseksi rahoituskeskukseksi. Hänen mukaansa oli myös mahdollista, että talouskriisi muuttaa globaalia nokkimisjärjestystä.¹³⁹⁷

Davosissa talvella 2009 pidetyssä World Economic Order -foorumissa Putin aikoi ehdottaa maailman talousjärjestelmän muuttamista ja tarjota arviotaan globaalin talouskriisin syistä. Putinin tammikuun arvion mukaan maailma ei ollut kohdannut vastaavaa talouskriisiä, mikä vaati osapuolia tekemään yhteistyötä sen kukistamiseksi.¹³⁹⁸ Venäjän ja muiden valtioiden, myös Yhdysvaltojen¹³⁹⁹, välisiä liike-elämän suhteita korostettiin. Jo edellisvuoden (2008) lopulla suunniteltiin Medvedevin vierailua useaan Latinalaisen Amerikan valtioon, kuten Brasiliaan, Venezuelaan ja Kuubaan; vierailut liittyivät vallitsevan poliittisen sopimuksen vakiinnuttamiseen ja perustan laatimiseen tulevaisuuden talouden ja kaupan suhteille. Medvedevin vierailut toteutettiin samaan aikaan ulkoministeri Lavrovin Kolumbian ja Ecuadorin vierailujen kanssa.¹⁴⁰⁰ Myös Venäjän neuvottelut EU:n kanssa marraskuussa 2008 onnistuivat: niiden tuloksena saatiin tiekartta, joka helpotti maan pääsyä WTO:n jäseneksi. Sisäänpääsy organisaatioon oli Medvedevin mukaan hyvin tärkeä prioriteetti Venäjälle.¹⁴⁰¹

Globaalin talouskriisin sisäpoliittinen vaikutus alkoi huolestuttaa kansakuntaa. Joulukuussa 2008 Putin/Medvedev pyrki rauhoittamaan venäläisiä, jotka pelkäsivät uhriutuvansa jälleen uudesta talouskriisistä, kertomalla sijoitavansa miljardeja ruplia sosiaalipoliittisiin ohjelmiin.¹⁴⁰² Myös sisäinen turvallisuus kohtasi uusia haasteita. Entinen ministeri ja Kremlin virkamies, sosiologi Jevgeni Gontmaher laati Vedomosti-lehteen fiktiivisen skenaarion¹⁴⁰³, jossa talouskriisin vaikutukset ilmenisivät teollisuuskaupungissa laaja-alaisina protesteina ja viranomaiset umpimähkäisesti kamppailivat padotakseen levottomuuksia leviämästä Moskovaan. Hallitus reagoi voimakkaasti ja antoi Vedomostille varoituksen ekstremismiin lietsomisesta.¹⁴⁰⁴ SOVA-keskuksen

---

¹³⁹⁶ Von Twickel 2008k.

¹³⁹⁷ Weaver 2008.

¹³⁹⁸ Medetsky 2009b.

¹³⁹⁹ Ks. esim. von Twickel 2008l.

¹⁴⁰⁰ Antonova 2008.

¹⁴⁰¹ Malpas 2008.

¹⁴⁰² Abdullaev 2008e.

¹⁴⁰³ Otsikko oli ”Novotšerkassk 2009”.

¹⁴⁰⁴ Von Twickel 2008m.

työntekijän Galina Koževnikovan raportissa fasistiset ja skinhead-ryhmittymät aikoivat käyttää talouskriisiä verukkeena muukalaisvihamieliseen ja rassistiseen väkivaltaan. Myös pro Kremlin nuorisoryhmittymät huolettivat, koska ne käyttivät siirtolaisvastaisia iskulauseita.¹⁴⁰⁵

Putinin kannanottojen mukaan Venäjä selviäisi kriisistä vähäisillä ongelmilla, ja hän kielsi hallituksensa vastuun, koska taloudellisen alamäen syy oli Yhdysvalloissa ¹⁴⁰⁶. Kun kriisi oli alkanut heikentää tavallisten venäläisten hyvinvointia, Putinin retorinen vastaisku kohdistui Yhdysvaltoihin¹⁴⁰⁷. Arvion mukaan Vedomost-lehden saama varoitus todennäköisesti liittyi hallituksen pelkoon siitä, että maa päätyisi 1990-luvun kaltaiseen kaaokseen¹⁴⁰⁸. Vaikutusvaltainen ajatushautomo INSOR julkaisi helmikuussa 2009 raportin, joka painotti taloustilanteen vakavuutta, torjui hallituksen väitteet siitä, että kriisin olisi aiheuttanut se, että länsimaat olivat hoitaneet talousasioita huonosti, ja kritisoi hallituksen toimenpiteiden avainkohtia¹⁴⁰⁹.

Putinin pääministeriys sai kritiikkiä osakseen ja maine teflonjohtajana naarmuja, kun venäläiset alkoivat havaita, alkoivat havaita, että talouskriisien realiteettien ja Putinin kansakunnan pelastaja -maineen välinen epäsuhta oli yhä suurempi. Tatjana Stanovaja Poliittisten teknologioiden keskukselta (CPT) väitti, että kansan kunnioitus ja luottamus Putinia kohtaan on osa *sosi-aalista sopimusta*, jossa Putinin rooliin kuuluu vakauden takaaminen, sen varmistaminen, että elinolosuhteet paranivat kaiken aikaa, ja Yhdysvaltojen härnääminen aika ajoin. Yhtenäinen Venäjä -puolueen duuman edustaja Sergei Markov (2008) esitti, että ihmisten pitäisi luottaa Putinin kriisiä vastaan omistautuneena taistelijana, mutta ihmisten pitäisi arvostaa häntä hänen pyrkimystensä ja vahvan johtajuuden vuoksi. Markov myös väitti, että maalta puuttuu houkutteleva vaihtoehtoinen ideologia johtajineen. Suurin osa venäläisistä ei hänen mukaansa halunnut palata kommunististyyliin totalitarismiin. Lisäksi heillä oli huonoja muistoja 1990-luvun liberaaleista reformeista. Tutkimusryhmä Merkatorissa työskennellyt Dmitri Oreškin päätteli, että kriittisimpien mediakommenttien suuntautuminen Putinia vastaan ja Medvedevin säästyminen niiltä viittasi siihen, että poliittiset ja liikemieseliitit olivat jakaantuneet näiden kahden leireihin. Tämä loi eliittien konsensukseen särön sekä mielikuvan, että korkeat öljyn hinnat olivat aikaisemman yksimielisyyden perustana.¹⁴¹⁰

---

¹⁴⁰⁵ MT 2009b.

¹⁴⁰⁶ Von Twickel 2008m.

¹⁴⁰⁷ Abdullaev 2008b.

¹⁴⁰⁸ Von Twickel 2008m.

¹⁴⁰⁹ Iosebashvili 2009a.

¹⁴¹⁰ Abdullaev 2008b.

Talvella 2008 Venäjän ja Ukrainan välinen tilanne eskaloitui Gazpromin varoitettua tammikuun katkoista kaasun toimituksissa, mikäli maa ei maksa velkojaan. Jakeluhäiriöiden nähtiin aiheuttavan välittömiä ongelmia Ukrainassa ja EU:ssa. Gazprom katkaisi toimitukset Ukrainaan 1.1.2009.¹⁴¹¹ 7.1.2009 tilanne johti umpikujaan Venäjän ja Ukrainan ja tätä kautta myös EU:n välillä¹⁴¹². Kun EU oli ollut kahdeksan päivää ilman venäläisiä kaasutoimituksia, José Barroso toi tammikuun 15. vuonna 2009 EU:n puolesta esille juridisten toimien mahdollisuuden. Venäläisnäkökulmasta Ukraina esti kaasuntoimitukset eurooppalaisvaltioihin, koska se ei maksanut velkojaan, jolloin kyse oli läpikulkuun liittyvästä ongelmasta. EU:n näkökulmasta sekä Venäjä että Ukraina osoittivat kykenemättömyyttä pitää kiinni sopimuksistaan Euroopan unionin jäsenmaille.¹⁴¹³ Kansainvälistä Euroopan kaasutoimitusten vakautta koskevaa, Medvedevin johdolla pidettävää huipputapaamista kaavailtiin tammikuun lopulle. Myös Ukrainan tuolloinen pääministeri Julija Tymošenko ja Putin sopivat tapaamisesta.¹⁴¹⁴ Tapaamisen jälkeen molemmat julistivat, että venäläistä kaasua toimitettaisiin muutaman päivän sisällä jälleen eteläiseen Eurooppaan¹⁴¹⁵. Maaliskuun 23. vuonna 2009 EU ja Ukraina allekirjoittivat julistuksen Ukrainan kaasuntoimitusjärjestelmän parantamisesta¹⁴¹⁶.

Ilmeni, että Venäjä oli useilla toimintakentillään vaihtanut taktiikkaansa puolustuksellisesta innovatiiviseksi. Tammikuussa 2009 Davosin talousfoorumissa Putin ilmeisesti yllätti osanottajat varoittamalla valtion laajamittaisesta puuttumisesta politiikkaan. Hänen mukaansa valtion rooli saavutti täysimittaisuutensa Neuvostoliiton aikana, mikä johti kilpailukyvyttömään talouteen ja mistä venäläiset ovat maksaneet kovan hinnan. Putinin mukaan Venäjä pysyi avoimena saadakseen lisää ulkomaisia sijoituksia. Uusia kansainvälisiä sopimuksia tarvittiin energiaturvallisuuden takaamiseksi. Sotilaallisten kulujen rajoittaminen palvelisi hänen mukaansa taloutta.¹⁴¹⁷ Helmikuussa Putin totesi kuitenkin, ettei valtio leikkaa puolustussopimusten kustannuksia, mutta vaati samalla MiG-valmistajaa parantamaan laatua¹⁴¹⁸.

Medvedevin–Putinin tandem aikana Venäjä alkoi haastaa pelisääntöjä useilla ”rintamalla”. Putinin rationalisoinnin mukaan siinä missä globaalit

---

¹⁴¹¹ Medetsky 2008d; Medetsky 2009c.

¹⁴¹² Popova 2009a; ks. myös Medetsky 2009c.

¹⁴¹³ Medetsky 15.1.2009.

¹⁴¹⁴ Popova 2009a.

¹⁴¹⁵ Medetsky 2009c.

¹⁴¹⁶ Medetsky 2009d.

¹⁴¹⁷ Popova 2009b.

¹⁴¹⁸ MT 2009b.

*rahoitusinstituutiot olivat epäonnistuneet kriisin estämisessä, myös kansainvälispoliittiset organisaatiot olivat näyttäneet kyvyttömyytensä estää Venäjän sota Georgian kanssa, marraskuun terrori-iskut Georgiassa ja Israelin hyökkäys Gazaan*¹⁴¹⁹. Maaliskuun lopussa Lavrov päätteli, että EU ja Nato harjoittavat ”epäoikeudenmukaisia toimia” Venäjän naapurialueilla, eikä Venäjän ulkopoliitikassa kyse ollut pelosta vaan reiluudesta¹⁴²⁰. Medvedev lanseerasi ehdotuksen uudesta euroatlantisesta turvallisuusarkkitehtuurista¹⁴²¹.

Samaan aikaan talouskriisi aiheutti paineita hallitukselle. Terveys- ja sosiaaliministeri Golikova esitti, että kriisi uhkasi väestön uskoa talouteen ja että hallituksen tehtävä oli täyttää sosiaaliset velvoitteensa¹⁴²². Helmi-maaliskuun taitteessa 2009 Putin vakuutti, ettei talous vajoaisi katastrofaaliseen tilaan, ja kehui Yhtenäinen Venäjä -puoluetta kriisintorjuntalakien pikaisesta hyväksymisestä sekä hallituksen tukemisesta¹⁴²³. Huhtikuun lopulla duuma hyväksyi kriisintorjuntaohjelman, joka eteni federaationeuvostoon ja tätä kautta presidentin allekirjoitettavaksi¹⁴²⁴.

Kesällä 2009 Putin ilmoitti Venäjän, Valko-Venäjän ja Kazakstanin hylkäävän erilliset WTO-jäsenyyshakemuksensa ja hakevan organisaatioon yhtenä alueellisena liittoumana¹⁴²⁵. Päätös oli poliittisesti motivoitunut askel kohti itsenäisen identiteetin luomista globaalilla areenalla. Päätös nojasi seuraaviin väittämiin: Venäjä uskoi moninapaisen maailman vahvistavan alueellistumista, Venäjän toiveet sisäänpääsystä läntisiin poliittisiin ja taloudellisiin järjestelmiin ei ole koskaan kadonnut sekä maailman huomio asteittain siirtyi euroatlantiselta alueelta Intian ja Tyynen valtameren alueen suuntaan.¹⁴²⁶ Venäjä oli edelleen ainoa merkittävä talous WTO:n ulkopuolella. Syynä tähän oli sen talous, joka 65-prosenttisesti nojasi luonnonvaroihin, joiden käyttöä WTO ei säännöstellyt. Organisaation ulkopuolella pysyttelemisen salli Venäjän hallituksen kontrolloimille kansallisille toimijoille erityisolosuhteet. Venäjä toivoi myös palauttavansa mahdollisuuden käyttää kaupan esteitä poliittisina ja taloudellisina aseina naapureitaan vastaan, jos ne toimivat sitä vastaan. Venäjän budjetti nojasi vahvasti tullimaksuihin.¹⁴²⁷

---

¹⁴¹⁹ Popova 2009b.

¹⁴²⁰ MT 2009c.

¹⁴²¹ MT 2009d.

¹⁴²² Von Twickel 2009d.

¹⁴²³ Medetsky 2009e.

¹⁴²⁴ Krainova 2009c.

¹⁴²⁵ Iosebashvili 2009b; ks. myös Inozemtsev 2009.

¹⁴²⁶ Lukyanov 2009.

¹⁴²⁷ Inzomtsev 2009.

5.3 KUVAUS MEDVEDEVIN POLIITTISESTA USKOMUSJÄRJESTELMÄSTÄ

5.3.1 LAKIMIEHEN MIELENLAATU POLITIIKASSA

”Yritän aina ajatella yksityiskohtaisesti. Tämä on kenties minun sekä meriittini että heikkouteni. Minun mielenlaatuni on lakimiehen, vaikkakin olen presidentti.”¹⁴²⁸

Venäjän uusi presidentti Dmitri Medvedev oli Putinille mieleinen valinta. Kun Medvedev nousi aikajärjestyksessä kolmanneksi johtajaksi, hän nimitti Putinin pääministerikseen. Kehittyi erityinen poliittinen *tandemjohtajuus*, jonka voi määritellä symboloivan Venäjän valtiollisessa lipussa olevaa kaksipäistä kotkaa. Se katsoo itään ja länteen. Medvedev oli ”karhu”, joka kulki Putinin viitoittamaa oikeaa ”polkua” pitkin.

Medvedeville poliittinen tandem nojasi hänen ja Putinin vuosikymmenten ystävyyteen, ei ainoastaan poliittiseen yhteistyöhön. Tandem perustui myös laajemman tukiverkoston luomiseen poliittisen päätöksenteon pohjalle. Tämä tarkoitti Medvedevin uskomuksissa sitä, että useat henkilöt vaikuttavat politiikan prosesseihin ja että päätökset syntyvät yhteisen keskustelun pohjalta. Kyse oli Medvedevin mukaan edistyksestä kohti demokratiaa. Medvedev viittasi perustuslakiin, jonka mukaan tuli olla ihmisiä, jotka tietyissä olosuhteissa tukevat toisiaan yhteistyötä tehden. Medvedev piti tavanomaisena ilmiötä, joka oli tullut jäädäkseen.¹⁴²⁹ Hän kuvaili tilannetta seuraavalla tavalla:

”Haluan lisätä, että olen työskennellyt hänen [Putinin¹⁴³⁰] kanssaan kaikki nämä vuodet ja jatkamme yhdessä työskentelyä nyt. Ajattelen, ettei kukaan epäile, että tandemimme, yhteistyömme, vain vahvistuu ja siten varmistaa nykyisen kurssin jatkuvuuden ja kehityksen, jolle kansa on antanut tukensa.”¹⁴³¹

Kun Medvedev astui valtaan, Venäjän sisäpoliittista tilannetta kuvattiin optimistiseksi. Venäjän suhteissa Yhdysvaltoihin Medvedev kuvaili itseään maltilliseksi optimistiksi¹⁴³². Hän koki uuden alun mahdolliseksi Venäjän suh-

---

¹⁴²⁸ Medvedev 2009c.

¹⁴²⁹ Medvedev 2012.

¹⁴³⁰ Kirjoittajan lisäys.

¹⁴³¹ Medvedev 2008e.

¹⁴³² Medvedev 2009c; Medvedev 2009d.

teissa Yhdysvaltoihin. Medvedevin rationalismi ilmenee hänen näkemyksessään, jonka mukaan mikäli ihmisyyttä on olemassa ja se kehittyy, näin tapahtuu siksi, että sen takana on jonkinlainen järki.¹⁴³³ Medvedevin poliittinen maailmankatsomus nojasikin kehitystä¹⁴³⁴ ja muutosta korostavaan ajatteluun¹⁴³⁵. Hänen mukaansa Venäjä tarvitsi muuttuakseen vuosikymmenten vakaan kehityksen¹⁴³⁶. Venäläiset olivat vasta rakentamassa uusia täyden demokratian peruseriaatteille nojaavia instituutioita. Demokratian tuli olla tehokasta ja nojata markkinatalouden periaatteille, lain ylivallalle sekä poliittisesti yhteiskunnalle vastuussa olevalle hallitukselle. Medvedev korosti, että ei-demokraattisesta valtiosta ei voinut kehittyä todellisesti vaurasta, ja siksi oli parempi, että oli vapaus kuin ettei sitä olisi.¹⁴³⁷

Medvedevin uskomuksissa demokratia liittyi läheisesti taloudelliseen tilanteeseen. Mikäli tavoite oli luoda Venäjästä moderni demokratia, sillä tuli olla moderni ja vahva talous, joka nojasi laajempaan perustaan eli innovaatioihin ja uuteen teknologiaan ennemmin kuin kaasuun ja öljyyn¹⁴³⁸. Venäjällä oli hänen mukaansa vasta alettu kehittää demokraattisten mekanismien perusteita¹⁴³⁹. Kehityksen haasteet ilmenivät Medvedevin näkemyksissä keskeisinä, koska demokratiaa ei voinut luoda köyhään valtioon, modernia, kehittyntä taloutta diktatorisiin olosuhteisiin. Medvedev näki tarpeelliseksi poliittisen järjestelmän ja talouden samanaikaisen kehittämisen, mutta korosti sen olevan erityinen ja hyvin haastava tehtävä. Medvedeville tehokas valtio nojasi laillisuusperiaatteelle.¹⁴⁴⁰

Medvedevin politiikassa ilmenivät implisiittisinä ja toisinaan eksplisiittisesti keskeiset Putinin politiikan komponentit. Medvedevin politiikan *sävy* ja *metodiset ratkaisut* kuitenkin erosivat Putinin vastaavista, mikä ei tarkoita sitä, ettei niillä olisi ollut tämän hyväksyntää. Medvedevin näkökulmasta tarvittiin erilaisia taktisia ratkaisuja, jotta kyettäisiin edistämään tavoitetta tehdä Venäjästä tärkeä ja vaikutusvaltainen moninapaisen maailman keskus köyhdyttämättä kansaa. Prioriteetit olivat hänen mukaansa prioriteetteja, koska

---

¹⁴³³ Medvedev 2009c.

¹⁴³⁴ Medvedevin uskomusjärjestelmää koskevassa aineistossa termi kehitys, ”development”, toistuu eri yhteyksissä 70 kertaa.

¹⁴³⁵ Medvedev 2008m.

¹⁴³⁶ Medvedev 2008a.

¹⁴³⁷ Medvedev 2007b; Medvedev (2012) korosti, että hänen aloittamansa poliittisen reformin toimeenpaneminen tarkoittaisi merkittävää edistysaskelta poliittisessa kehityksessä ja uudenlaista Venäjän demokratiaa.

¹⁴³⁸ Ks. Medvedevin visioista 2010b.

¹⁴³⁹ Medvedev 2010a.

¹⁴⁴⁰ Medvedev 2010a.

niitä ei voinut muuttaa joka kuukausi, ja keskeisenä päämääränä oli mahdollistaa kansalle enemmän hyvinvoiva ja täyteläinen elämä. Kansainvälispoliittisella kentällä prioriteettina oli rakentaa ystävällismieliset suhteet kaikkien valtioiden kanssa sekä varjella kansallisia intressejä.¹⁴⁴¹

Medvedevin näkökulmasta vuosi 2006 oli käännteentekevä. Venäjästä oli tullut toisenlainen valtio¹⁴⁴², kun yhteiskunta ja viranomaiset olivat siirtyneet vakauteen liittyvistä keskusteluista ja ongelmien ratkaisemisesta kohti kehittämistehtäviä. Kansallisten projektien edistäminen oli mahdollistanut uusien kehittämisolosuhteiden syntymisen. Venäjä oli hänen mukaansa kyennyt vuoden 1998 rahoituskriisin jälkeen ratkaisemaan akuuteimmat turvallisuutta ja kansallista suvereniteettia koskevat ongelmat. Ulkopoliittinen tilanne oli myös vahvistunut, sisäpoliittinen vakaus saavutettu ja makrotaloudellinen tilanne merkittävästi parantunut.¹⁴⁴³

Medvedevin poliittisen ajattelun sosiaalipoliittinen painotus näkyi alusta lähtien selvästi. Hän painotti inhimillisen pääoman merkitystä. Tässä logiikassa sekä kansainvälispoliittinen että sisäpoliittinen kokemus oli osoittanut, että ihmisiin panostamalla talous muuttuisi resurssi- ja tehdas pohjaisesta tietopohjaiseen, jossa päivittäinen teknologinen vallankumous sai jalansijaa aktiivisten, terveiden ja koulutettujen kansalaisten omien toimien ansiosta.¹⁴⁴⁴

Putin oli kuvaillut erittäin yksityiskohtaisesti kansallisen turvallisuuteen liittyviä dimensioita, jotka tulisi ottaa huomioon, ja tarjonnut keinoja, miten edetä, kun taas Medvedev painotti syy-seuraussuhdetta tai talouteen ja sosiaalipoliittisiin tekijöihin liittyviä kausaalisia uskomuksia, jotka liittyivät Venäjän kehityspolkuun. Hänen mukaansa kehitys toi turvallisuuden¹⁴⁴⁵. Medvedevin näkökulmissa poliittisen elämän tuli nojata perustuslaille ja sosiaaliseen järjestykseen, jotka takasivat sosiaalisen harmonian¹⁴⁴⁶. Putin oli syntetisoija, ja myös Medvedev näki presidenttinä roolinsa yhdistäjänä¹⁴⁴⁷.

Medvedevin uskomuksissa demokratioita ei voinut rakentaa muutamassa vuodessa, ja Venäjällä oli edessään pitkäkestoinen demokratisointiprosessi. Medvedev linkitti laillisuusperiaatteen toteutumisen siihen, että sen juuret oli-

---

¹⁴⁴¹ Medvedev 2008f.

¹⁴⁴² Ks. myös Medvedev 2007b.

¹⁴⁴³ Medvedev 2007a.

¹⁴⁴⁴ Medvedev 2007a.

¹⁴⁴⁵ Medvedev 2009b.

¹⁴⁴⁶ Medvedev 2011a; Medvedev 2011c.

¹⁴⁴⁷ Tässä yhteydessä Medvedev (2012) on argumentoinut presidentin olevan aina yhdistävä tai vahvistava ("consolidating") hahmo, joka turvaa perustuslain noudattamista.

vat hallinnossa. Medvedev viittasi tapaansa ajatella lakimiehen tavoin todet-
saan, että lakiin perustuva järjestelmän on toimittava hallinnollisten institu-
tioiden kautta:

*”Mikäli nämä instituutiot ovat romahtamispisteessä, kuten oli tilanne Venäjällä 1990-luvulla, ei laillisuusperiaate ole mahdollinen. Heikko valtio tarkoittaa heikkoa lakiin perustuvaa järjestelmää. Tämä tulisi pitää mie-
lessä etenkin toimittaessa niin valtavan suuren valtion kuin Venäjän kanssa.”¹⁴⁴⁸*

Medvedev osoitti ajattelevansa lakimiehen tavoin myös suhteessa kansain-
välisen oikeuden toteutumiseen. Hänen mukaansa oli mahdollista asettaa
kansainvälinen tuomioistuin arvioimaan poliittista johtajaa jonkin kansainvä-
lispoliittisen tapahtuman vuoksi. Tällaisessa tapauksessa tuomioistuimella on
lakiin perustuva kompetenssi. Sen sijaan hyväksyttävää ei olisi tuomioistui-
men pyrkimys ratkaista poliittinen ongelma poistamalla poliittinen johtaja
päähänpiston pohjalta.¹⁴⁴⁹

Putinin toisen presidenttikauden jälkeen Venäjän ja lännen välisissä suh-
teissa oli havaittavissa positiivisia signaaleja. Medvedevin näkökulmasta Ve-
näjästä oli tulossa aktiivinen osallistuja positiiviseen kansainväliseen kehityk-
seen ja se oli ottanut askeleita kohti aktiivista johtajuutta kansainvälisellä
areenalla.¹⁴⁵⁰ Venäläiset olivat hänen mukaansa tiedostaneet, että kun Venäjä
otti lisää vastuuta maailmanlaajuisesta kehityksestä, se kantoi myös suurem-
paa vastuuta globaalista taloudesta¹⁴⁵¹. Medvedevin näkökulmasta Venäjän
kansainvälispoliittinen positio nojasi itsekunnioitukseen. Se tarkoitti sitä,
ettei tarkoituksena ollut saada ketään rakastamaan Venäjää, mutta kukaan ei
saanut myöskään vahingoittaa sitä. Medvedevin mukaan Venäjä vaati kun-
nioitusta, mutta se pitäisi ansaita vastuullisella toiminnalla, saavutuksilla, ei
voimankäytöllä.¹⁴⁵²

*”Olen vakuuttunut siitä, että sellaisten lähestymistapojen tulee nojata
kansainväliseen lakiin, moninapaiseen maailmanjärjestykseen sekä yhtei-
seen toistemme intressien kunnioittamiseen ja haluun osallistua kollektiivi-
sesti uhkien neutralisoimiseen. Haluan korostaa, että Venäjän federaatio
osallistuu jatkossakin kansainvälisten organisaatioiden rauhanturvatoi-
mintaan ja tarjoaa joukkoja kansainvälisten sitoumustensa pohjalta. Mutta*

---

¹⁴⁴⁸ Medvedev 2010a.

¹⁴⁴⁹ Medvedev 2011a.

¹⁴⁵⁰ Medvedev 2007b.

¹⁴⁵¹ Medvedev 2007b.

¹⁴⁵² Medvedev 2007b.

ehdottomasti emme halua palata kylmään sotaan tai aloittaa uutta asevarustelua.”¹⁴⁵³

Ulkopolitiikassa Putin ja Medvedev korostivat pragmaattisuutta¹⁴⁵⁴. Medvedevin visiossa ulkopolitiikka nojasi viiteen periaatteeseen. Venäjä toimisi sivistysvaltioiden vuorovaikutusta säätelevien kansainvälisen lain periaatteiden mukaan. Maailman tuli olla moninapainen, eikä yksikään valtio saanut domioida muita¹⁴⁵⁵. Venäjä oli kiinnostunut kehittämään täydet, ystävällismieliset suhteet kaikkien valtioiden kanssa¹⁴⁵⁶. Kiistattomana prioriteettina oli Venäjän kansalaisten elämän ja kunnian suojeleminen missä tahansa. Erityishuomio kohdistui ”tiettyihin etuoikeutettujen intressien alueisiin”¹⁴⁵⁷, joiden kanssa tuli rakentaa pitkällä aikavälillä erityiset, ystävällismieliset suhteet^{1458, 1459}.

Venäjän kansainvälispoliittinen toimintamalli nojasi kahteen perustehtävään: samanaikaiseen kollektiivisten päätösten tavoitteluun ja toisaalta itsenäisen pelin, itsenäisen ulkopolitiikan, pelaamiseen. Asetelmassa ei Medvedevin mukaan ollut perustavanlaatuisia vastakkainasettelua, koska sadat valtiot olivat oppineet tämän pelin.¹⁴⁶⁰ Tämä *kaksoispeli* jatkui vahvasti Jeltsinin kausilta. Medvedevin kriittisessä kansainvälispoliittista tilannetta koskevassa argumentaatiossa muut valtiot tarkkailivat Venäjän kehitystä tarkasti ja huolellisesti, koska ne pelkäsivät Venäjää. Näillä valtioilla ei hänen mukaansa ollut pienintäkään aavistusta siitä, minne Venäjän kehitys eteni ja minkälaisia olisivat Venäjän tulevaisuutta koskevat suunnitelmat. Tämä oli yksi merkittävistä ja perustavanlaatuisista kiistanaiheista, jotka koskivat Venäjän läsnäoloa kansainvälisessä yhteisössä.¹⁴⁶¹

5.3.2 LAILLISUUSPERIAATETTA VAHVISTAMASSA

---

¹⁴⁵³ Medvedev 2008i.

¹⁴⁵⁴ Ks. esim. Putin 2000f); ks. esim. Medvedev 2008k.

¹⁴⁵⁵ Tämä viittaa kansainvälisen järjestelmän multipolarisoitumiseen.

¹⁴⁵⁶ Tämä saattaa viitata kansainvälisen järjestelmän multilateralisoitumiseen.

¹⁴⁵⁷ Tämä käsite ei Medvedevin mukaan viitannut ulos sulkeviin vaikutuspiireihin (Medvedev 16.11.2008: Meeting with Members of the Council of Foreign Relations [Washington]).

¹⁴⁵⁸ Tämä saattaa viitata kansainvälisen järjestelmän multilateralisoitumiseen.

¹⁴⁵⁹ Medvedev 2008g.

¹⁴⁶⁰ Medvedev 2008a.

¹⁴⁶¹ Medvedev 2008a.

Medvedeville politiikkaan osallistumisessa oli myös altruistinen vivahde. Hänen uskomuksissaan kunkin politiikon tuli olla valmis uhraamaan oma poliittinen uransa valtion intresseille¹⁴⁶². Hänelle tämä tarkoitti sitä, että hänen mahdolliseksi presidenttiehdokkaaksi asettumisensa saneli se, oliko maan tilanne normaali ja vakaa ja oliko hänellä tarpeeksi kannatusta. Tärkeintä oli taata vallitsevissa olosuhteissa vallan ja politiikan jatkumo¹⁴⁶³. Medvedev kutsui itseään myös käytännönläheiseksi poliitikoksi¹⁴⁶⁴ sekä liberaaliksi¹⁴⁶⁵.

Putinin ja Medvedevin operationaalisten koodien ydin on samantyylinen: molemmat korostavat Lin merkitystä sekä saamaansa lakimiehen koulutusta¹⁴⁶⁶. Medvedevin operationaalista koodia voi kutsua lakimiehen ja tuomarin yhdistelmäksi. Tämä viittaa yhtäältä hänen siviilikoulutukseensa ja toisaalta Venäjän uudenaikaiseen pyrkimykseen kohti pelisääntöjen asettajan roolia kansainvälistä poliittisella kentällä. Medvedevin ajattelussa lakimiehillä oli erityinen rooli, koska he ammatillisen osaamisensa vuoksi kykenivät välittämään lain ylivaltaa koskevia ideoita yhteiskuntaan ja tätä kautta edistämään laillisuusperiaatteen ja kansalaisyhteiskunnan muodostumista. Ajattelun lakimiesvaikutus liittyi läheisesti siis inhimilliseen ulottuvuuteen. Hänen mukaansa Venäjä ei saanut unohtaa maksamaansa hintaa poliittisessa, taloudellisessa ja sosiaalisessa kriisissä tai kuolemista terroristien käsissä. Kriiseistä seurasi kansan köyhtyminen: inhimillisten arvojen ja moraalisen kompassin menettäminen, syntyvyyden väheneminen ja kuolleisuuden lisääntyminen.¹⁴⁶⁷

Näiden teemojen myötä ”Medvedevin teesit” ilmenivät kauaskantoisina, ja hänen kaudellaan laillistetun Venäjän ensimmäisen *kansallisen turvallisuuden strategian* peruslogiikka vaikutti personoituvan Medvedevin kehitysideoihin. Medvedevin kansallinen idea nojasi vapauteen, oikeuteen, kansalaisten ihmisarvoon, hyvinvointiin ja sosiaaliseen vastuuntuntoon, oikeudenmukaisen valtion muodostumiseen ja vahvan kansalaisyhteiskunnan kehittymiseen¹⁴⁶⁸. Medvedevin visiot vaikuttivat vahvasti nojaavan arvoulottuvuuteen, jossa venäläiset olivat palanneet perinteiden ja omien kulttuuristen arvojensa pariin, mikä ilmeni kansallisena identiteettinä. Samaan aikaan venäläiset olivat Medvedevin mukaan osa globaalia sivilisaatiota.¹⁴⁶⁹

---

¹⁴⁶² Medvedev 2012.

¹⁴⁶³ Medvedev 2010a.

¹⁴⁶⁴ Medvedev 2011a.

¹⁴⁶⁵ Medvedev 2011a.

¹⁴⁶⁶ Medvedev 2009c.

¹⁴⁶⁷ Medvedev 2008a.

¹⁴⁶⁸ Medvedev 2008b.

¹⁴⁶⁹ Medvedev 2008a.

Lakimiesvaikutus viittaa myös taloudellisen ja sosiaalipoliittisen kehityksen kansallisen turvallisuuden ulottuvuuteen. Putinin tavoin Medvedev painotti perustuslain roolia ja perustuslaillista turvallisuutta, joka saattoi myös viitata siihen, että FSB:n kyseisestä turvallisuudesta vastaavat dimensiot olivat painottuneita. Medvedevin argumentaatiossa FSB oli avainasemassa venäläisessä turvallisuusjärjestelmässä sisäisiä ja ulkoisia uhkia vastustettaessa. Venäläisten perustuslaillisten oikeuksien ja vapauksien turvaamisella oli suora vaikutus talouskehitykseen ja yhteiskunnan sosiaaliseen hyvinvointiin.¹⁴⁷⁰

Putinin ja Medvedevin poliittisessa maailmankatsomuksessa laillisuusperiaatteella oli vahva rooli sisäpoliittisessa ja kansainvälispoliittisessa ympäristössä, tilanteessa, jossa Medvedevin mukaan humanismia, demokratiaa ja kansainvälistä lakia ankarasti haastettiin. Sisäpolitiikassa periaatteet näkyivät sosiaalipoliittisessa painotuksessa, ja kansainvälisessä politiikassa ilmeni tärkeänä identifioida ja vastustaa kansallisvaltioiden tai ryhmittymien piittaamattomuutta kansainvälisestä laista, koska kansainvälisen lain koodisto loi vankimman perusteen kansakuntien välisille suhteille¹⁴⁷¹.

Venäjä pyrki mukaan maailmanpolitiikan kollektiiviseen toimintaan ja vaikuttamaan kansainvälisiin sopimuksiin sekä niiden muotoiluun. Kansainväliseen lakiin erikoistuneiden lakimiesten roolia korostivat molemmat presidentit¹⁴⁷². On mahdollista, että sopimuksiin vaikuttaminen oli tärkeää, jotta Venäjän kansallinen intressi materialisoituisi sille tuottoisista sopimuksista saatavina konkreettisina hyötyinä. Medvedev painotti Venäjän vahvaa reserviä, sillä venäläinen kansainvälisen lain koulukunta koostui hänen mukaansa kovan luokan ammattilaisista. Olikin tarpeen luoda sellaiset ulkopoliittiset mekanismit, joita venäläiset kansainvälisen lain asiantuntijat kykenevät systemaattisesti ja säännönmukaisesti käyttämään tarttuessaan spesifisiin kansainvälisiin seikkoihin.¹⁴⁷³

Putinin tavoin Medvedev painotti sisäpoliittisia ja kansainvälispoliittisia sopimuksia ja velvoitteita¹⁴⁷⁴. Kuten Putin toisella kaudellaan, myös Medvedev viittasi Yhdysvaltojen kansainvälistä lakia ylenkatsovaan toimintaan¹⁴⁷⁵. Presidenttikautensa alussa Medvedev näyttäytyi sovinnollisena johtajana, jolla oli puolustuksellinen imago ja joka näytti haluttomalta voimankäyttöön kansainvälispoliittisissa suhteissa. Medvedevin näkökulmassa Venäjälle oli tarpeen

---

¹⁴⁷⁰ Medvedev 2009a.

¹⁴⁷¹ Medvedev 2008i.

¹⁴⁷² Ks. esim. Medvedev 2008i.

¹⁴⁷³ Medvedev 2008i.

¹⁴⁷⁴ Medvedev 2008j; Medvedev 2007b.

¹⁴⁷⁵ Ks. esim. Medvedev 2008i.

tavoitella kompromisseja ja sopimuksia mahdollisimman laajan toimijajoukon kanssa, kunhan nämä eivät käynnistäneet avointa aggressiota Venäjää vastaan¹⁴⁷⁶. Vaikuttaa siltä, ettei Medvedev nähnyt ristiriitaisuutta viittauksissaan kansainväliseen lakiin kansainvälisissä organisaatioissa toimittaessa ja samanaikaisissa viittauksissaan, jotka koskevat kaikkia mahdollisia keinoja kansallisten intressien puolustamiseksi. Hänen mukaansa sotilaallisia keinoja oli käytettävä, kun niille ilmeni tarvetta.¹⁴⁷⁷

Medvedevin retoriikassa oli havaittavissa muutos Georgian kanssa käydyin viiden päivän sodan aikana ja sen jälkeen. Konfliktin aikana Medvedevin puheissa ilmeni erilainen vire: suoraviivaisuus, joka näyttäytyi Putinin lausumia jyrkempänä. Venäjän presidentti kuvaili viiden päivän sotaa jyrkin sanankääntein. Hänen mukaansa venäläiset olivat kohdanneet Georgian toimeenpaneman barbaarisen aggression kahta tunnustamatonta aluetta ja Venäjän kansalaisia vastaan. Hänen mukaansa lukuisten naapurimaiden epävakaisissa sosiaalipoliittisissa olosuhteissa ilmeni jatkuvia yrityksiä laajentaa Natoa niiden kustannuksella, tarjoamalla nopeutettua jäseneksi pääsyä Georgialle ja Ukrainalle.¹⁴⁷⁸ Viiden päivän sodasta puhuessaan Medvedev ilmaisi, että maailma oli epäluotettava, kun rauhanturvaajia ammuttiin, asevoimat suorittivat etnisiä puhdistuksia ja faktapohjaista informaatiota blokattiin¹⁴⁷⁹. Sekä Putin että Medvedev argumentoivat, että kansainvälisille yleisöille tuotettiin valikoivaa totuutta tapahtumista, joissa Venäjä oli ollut osallisena. Tällä kertaa Etelä-Ossetiaan liittyvien tapahtumien kuvailu oli ollut Yhdysvalloissa ja muutamassa muussa maassa yksipuolista. Siksi maailman oli hänen mukaansa syytä tietää totuus.¹⁴⁸⁰

Kun jännitteet viiden päivän sodan aikana eskaloituivat, muuttuivat Medvedevin poliittiset puheet selkeämmiksi, terävämmiksi ja kireämmiksi. Medvedevin mukaan Venäjän tapa reagoida Georgian konfliktiin oli ollut ainoa mahdollinen, koska kyseessä oli ollut Venäjän itsekunnioitus, Kaukasuksen alue ja Venäjän perustavanlaatuisen olemuksen ydin¹⁴⁸¹. Venäjän toimet olivat Medvedevin mukaan yhdistelmä kansainvälisten velvoitteiden noudattamista, itsepuolustusta mielivaltaisuutta vastaan ja pyrkimystä osoittaa maan olevan kykenevä puolustamaan kansalaisiaan¹⁴⁸². Medvedevin uskomuksissa Georgian sodassa oli kyse kansainvälisen lain rikkomisesta. Kansainvälisen tuomioistuimen perustaminen kyseistä rikosta tutkimaan ei kuitenkaan ollut

---

¹⁴⁷⁶ Medvedev 2008f.

¹⁴⁷⁷ Medvedev 2008f.

¹⁴⁷⁸ Medvedev 2009a.

¹⁴⁷⁹ Medvedev 2008l.

¹⁴⁸⁰ Medvedev 2008n.

¹⁴⁸¹ Medvedev 2008j.

¹⁴⁸² Medvedev 2008l; ks. myös Medvedev 2008m.

Medvedevin uskomuksissa mahdollista, mutta historia tuomitsisi konfliktin tai georgialaiset äänestäjät, jotka päättävät maansa suunnan lyhyemmällä aikavälillä.¹⁴⁸³

Medvedev näki Georgian sodan ja Naton laajenemisen välillä heikohkon syy-yhteyden. Tässä viitekehyksessä Georgia olisi pelinappula kylmän sodan perinteisiin nojaavassa suurvaltapelissä¹⁴⁸⁴, jonka länsivallat olisivat käynnistäneet. Medvedev myös esitti, että Yhdysvallat oli jollain tavalla Georgian toimien taustalla¹⁴⁸⁵ ja taustalla voisi olla virtuaaliprojekti ”Vapaa Georgia”¹⁴⁸⁶. Venäläiselle medialle antamassaan haastattelussa 5.8.2011 Medvedev kuitenkin mainitsi, ettei hänellä ollut virallista tai tiedustelutietoa Yhdysvaltojen taustavaikutuksesta Georgian sodan käynnistymiseen¹⁴⁸⁷. Hän kuitenkin mainitsi analyysin, jonka mukaan Georgian presidentti lopetti kaiken yhteydenpidon hänen kanssaan Condoleezza Ricen vierailun jälkeen. Medvedevin päätelmien mukaan kyse saattoi olla sattumasta, mutta hän kertoi olevansa ”melkein täysin varma”, että tuolloin Georgian poliittinen johto ja yhdysvaltalainen osapuoli keksivät sotilaallisen uhkapelin suunnitelman, jonka seurauksena oli viiden päivän sota.¹⁴⁸⁸ Medvedev mainitsi, ettei uskonut Yhdysvaltojen painostaneen Georgian presidenttiä sotaan johtaneessa kehityksessä, mutta kyseessä olivat vähäisemmät vihjaukset ja lauseet, kuten ”on aika palauttaa perustuslaillinen järjestys” tai ”on aika olla määrätietoisempi”, jotka olisivat saaneet Georgian presidentin kuvittelemaan, että Yhdysvallat tukisi Georgiaa jopa sodassa Venäjää vastaan.¹⁴⁸⁹

Medvedevin poliittisessa maailmankatsomuksessa venäläinen totuus oli, että joko maa oli suuri ja mahtava tai sen olemassaolo päättyi. Hänen puheistaan on mahdollista löytää tarkasti määriteltyjä opponenteja tai vihollisia ja vähemmän määriteltyjä sellaisia. Nämä vastustajat olivat kateellisia venäläisestä menestysreseptistä: Venäjän luonnonvaroista ja kapasiteeteista¹⁴⁹⁰. Nämä muut voimat yrittivät painaa Venäjää alas esimerkiksi talouskriisin avulla, mutta Venäjä ei luovuttaisi. Medvedevin mukaan Neuvostoliiton koh-

---

¹⁴⁸³ Medvedev 2011a.

¹⁴⁸⁴ Taustalla olevassa rationalisoinnissa vaikuttaisi olevan näkemys, jonka mukaan hallituksia käytetään suurvaltapoliitiikan nappuloina, ja ajoittain Medvedev tekee viittauksia Ukrainaan.

¹⁴⁸⁵ Medvedev 2008q; Medvedev 2008g.

¹⁴⁸⁶ Medvedev 2008g.

¹⁴⁸⁷ Medvedevin (2008q) mukaan oli fakta, että amerikkalaisia asiantuntijoita oli Georgiassa ja että Yhdysvallat auttoi Georgiaa rakentamaan sotilaallista voimaansa sekä antoi sittemmin avoimen valtakirjan voimankäytölle.

¹⁴⁸⁸ Medvedev 2011a.

¹⁴⁸⁹ Medvedev 2011.

¹⁴⁹⁰ Medvedev 2008j.

talona oli ollut taloudellinen uuvuttaminen, mutta uusi Venäjä ei valitsisi samaa polkua¹⁴⁹¹. Maailman näyttämölle oli sen sijaan ilmestynyt toisenlainen voima, joka kykenisi varmistamaan maailmanlaajuisen järjestyksen. Medvedevin logiikan mukaan laista irrotettu voimankäyttö tuli vääjäämättömästi kylvämään ennustamattomuutta ja kaaosta, kun kaikki alkavat sotia kaikkia vastaan, kuten tapahtui Irakissa. Mikä tahansa valikoiva kansainvälisen lain säännösten soveltaminen rapauttaisi kansainvälistä lainmukaisuutta. Medvedevin sanojen mukaan ”lainmukaisuus ei voi olla ’valikoivaa’: se joko on olemassa tai ei ole olemassa”.¹⁴⁹²

5.3.3 KOHTI UUTTA DEMOKRAATTISTA MAAILMANJÄRJESTYSTÄ

Venäjä pyrki Medvedevin mukaan rakentamaan suhteita kaikkien valtioiden kanssa yhteisten kriteerien pohjalta. Elokuun 2008 tapahtumat kuitenkin osoittivat hänen mukaansa vallitsevan turvallisuusjärjestelmän heikkoudet¹⁴⁹³. Oli rakennettava uusi vallitseviin realiteetteihin nojaava turvallisuusjärjestelmä¹⁴⁹⁴, johon lukeutui aikainen varoitusjärjestelmä¹⁴⁹⁵ ja joka nojasi kansainväliseen lakiin, moninapaiseen maailmaan, keskinäiseen toistensa intressien kunnioittamiseen sekä kollektiiviseen uhkien neutraloimiseen¹⁴⁹⁶. Euroatlanttinen visio tarvitsi positiivista agendaa, ja Medvedevin mukaan Kaukasuksen tapahtumat vain vahvistivat, kuinka onnistunut Euroopan uuden turvallisuussopimuksen käsite on. Tämä sopimus antaisi mahdollisuuden rakentaa integroitunut ja kiinteä kansainvälisen turvallisuuden järjestelmä.¹⁴⁹⁷

Medvedevin näkökulma paljastaa putinilaisen argumentaatiokampanjan jatkuvuuden, joka nojasi uusien turvallisuusjärjestelmien edistämiseen ja joidenkin vanhojen, perinteisten merkityksen väheksymiseen. Putinin syntetisointi-minimointiprojekti näkyy Medvedevin lausuntojen taustalla. Medvedevin kaudella määrittelyprojekti eteni käytännönläheisemmäksi, konkreettisemmäksi lobbauskampanjaksi ja poliittiseksi ehdotukseksi¹⁴⁹⁸. Kampanja

---

¹⁴⁹¹ Medvedev 2008d.

¹⁴⁹² Medvedev 2008k.

¹⁴⁹³ Medvedev 2008l.

¹⁴⁹⁴ Medvedev 2008k.

¹⁴⁹⁵ Medvedev 2008n; ks. myös Medvedev 2008f.

¹⁴⁹⁶ Medvedev 2008j.

¹⁴⁹⁷ Medvedev 2008k.

¹⁴⁹⁸ Ks. esim. Medvedev 2008k.

vaikutti nojaavan Venäjän kansallisiin intresseihin pyrkimällä edistämään sel-
laisia uusia rakenteita, joiden kautta sillä olisi sananvalta kaikissa mahdolli-
sissa turvallisuusjärjestelmissä. Toiseksi uusi järjestelmä mahdollistaisi kaik-
kien toimijoiden etujen huomioimisen. Medvedevin mukaan kansainvälisissä
suhteissa kyse oli kansallisten intressien vuorovaikutuksesta¹⁴⁹⁹. Medvedevin
sanoin

*”Mikäli tunnustetaan, että kansainväliset suhteet koostuvat tasaverois-
ten ja suvereenien valtioiden intressien mukauttamisesta, mikä tahansa
yritys dominoida ja saavuttaa omia päämääriään toisten kustannuksella
tulisi määritellä moraalittomaksi. On myös mahdotonta hyväksyä toisten
valtioiden kansallisten lakien tai kansallisten tuomioistuimien päätösten
tyrkyttämistä.”¹⁵⁰⁰*

Medvedevin presidenttikauden uuden turvallisuusarkkitehtuurin edistä-
miskampanja¹⁵⁰¹ nojasi Georgian sodan opetuksiin¹⁵⁰², koska multilateraali-
nen diplomatia, regionaaliset mekanismit tai vallitseva eurooppalainen turval-
lisuusarkkitehtuuri eivät kyenneet estämään aggressiota. Medvedevin argu-
mentaatioissa Nato-keskeinen lähestymistapa osoitti heikkoutensa ja siitä tuli
tehdä johtopäätökset¹⁵⁰³. Uusi eurooppalainen turvallisuussopimus¹⁵⁰⁴ perus-
tui sen sijaan viiteen lausekkeeseen: tuli vahvistaa turvallisuuden ja hallitus-
tenvälisten suhteiden peruseriaatteet euroatlanttisella alueella, voiman-
käyttö tai sillä uhkaaminen kansainvälisissä suhteissa tuli tehdä mahdotto-
maksi hyväksyä, tasaveroinen, ei kenenkään kustannuksella toteutuva turval-
lisuus tuli taata¹⁵⁰⁵, tuli keskittyä sotilaallisiin ja poliittisiin kysymyksiin,
koska kova turvallisuus oli määräävässä asemassa, tuli vahvistaa periaate,
jonka mukaan yhdelläkään valtiolla tai kansainvälisellä organisaatiolla ei ole
yksinoikeutta rauhan ja vakauden ylläpitämiseen¹⁵⁰⁶, ja tuli laatia uudet rajoi-
tukset perustavanlaatuiselle asevalvonnalle ja sotilaallisille rakenteille.¹⁵⁰⁷
Medvedevin logiikassa tämä uusi sopimus indikoisi oikeudenmukaisempaa ja

---

¹⁴⁹⁹ Medvedev 2008f.

¹⁵⁰⁰ Medvedev 2008k.

¹⁵⁰¹ Kuten Putin, myös Medvedev säännönmukaisesti puhui turvallisuusarkkitehtuurista.

¹⁵⁰² Ks. esim. Medvedev 2008q; Medvedev 2008g.

¹⁵⁰³ Medvedev 2008g.

¹⁵⁰⁴ Medvedev 2008n; ks. myös Medvedev 2008o.

¹⁵⁰⁵ Esimerkiksi ulos sulkevien sotilasorganisaatioiden tai koalitioiden puitteissa, ja siksi Venäjä
asemoitui kolmen *ein* kautta: ei turvallisuuden takaamista toisten turvallisuusien kustannuksella,
ei tukea ulos sulkeville sotilasorganisaatioille, ei sotilasliitoille, jotka uhkasivat toisten turvalli-
suutta.

¹⁵⁰⁶ Myös Medvedev painotti stabiiliteetin merkitystä, mutta osittain painopiste siirtyi globaalilta
tasolta Eurooppaan.

¹⁵⁰⁷ Medvedev 2008k.

demokraattisempaa maailmanjärjestystä¹⁵⁰⁸. Medvedevin mukaan länsi oli jo vuonna 2001 menettänyt mahdollisuuden demokratisoida kansainväliset suhteet ja riisua ne ideologioista”¹⁵⁰⁹.

Medvedevin uskomuksissa Venäjä rakensi suhteitaan kaikkiin valtioihin yhteisten kriteerien pohjalta. Hänen mukaansa Venäjän ulkopoliittikkaa ohjasi viisi periaatetta. Ensimmäisen periaatteen mukaan Venäjä mukautui noudattamaan sivistyneiden valtioiden välisiä suhteita määrittäviä kansainvälisen lain säädöksiä. Toisen periaatteen mukaan Venäjä uskoo moninapaisen maailman tarpeellisuuteen eikä voi hyväksyä yhden valtion dominointia. Kolmannen periaatteen mukaan venäläiset ovat kiinnostuneita kehittämään täysipainoisia ja ystävällismielisiä suhteita kaikkien Euroopan, Aasian, Yhdysvaltojen ja Afrikan valtioiden kanssa. Neljännen periaatteen mukaan Venäjän kiistämättömänä prioriteettina on varjella Venäjän kansalaisten elämää ja arvokkuutta, missä tahansa he ovat. Viidentenä periaatteena Venäjä, kuten mikä tahansa valtio, kiinnittää erityistä huomiota tiettyihin alueisiin, joilla sillä on etuoikeutettuja intressejä. Näillä alueilla Venäjä tulee rakentamaan ystävällismielisiä suhteita.¹⁵¹⁰

Medvedevin Venäjä pyrki löytämään itseorganisoitumisen periaatteen käytännönläheisen realisoitumisen oikeudenmukaisessa ja moninapaisessa maailmassa¹⁵¹¹, jossa YK:lla olisi vahvistettu kansainväliseen ja lakiin perustuvaan auktoriteettiasemaan nojaava rooli¹⁵¹² ja jossa ilmenisi myös lukuisia multilateraalisia organisaatioita. Keskeisenä venäläisintentiona vaikutti siten olevan sellaisen organisaation muodostuminen, joka yhdistäisi eurooppalaisvaltioita ja keskeisiä organisaatiota¹⁵¹³. Medvedevin lobbauksen mukaan mikäli olemassa olisi tämän tyyppinen organisaatio, olisi ollut kenties mahdollista välttää elokuun 2008 ongelmat Georgian vallatessa Etelä-Ossetian¹⁵¹⁴. Tässä näkemyksessä globaalit organisaatiot, kuten Euroopan unioni, Nato ja Etyj, jäisivät Eurooppaan ja Ivy sekä Kollektiivinen turvallisuusjärjestö tulisivat mukaan, koska nämä olivat Euroopassa toimivia organisaatioita ja oli aika yhdistää kollektiiviset pyrkimykset vallitsevia vakavia taloudellisia, poliittisia ja sosiaalisia uhkia kohdattaessa.¹⁵¹⁵

---

¹⁵⁰⁸ Ks. esim. Medvedev 2008g.

¹⁵⁰⁹ Näihin toimiin lukeutuivat Taliban-hallinnon kaataminen Afganistanissa, vetäytyminen ABM-sopimuksesta, Irakin miehitys, Kosovon itsenäisyysjulistus, pelotepoliittikan elvyttäminen, sotilastukikohdat Venäjän rajoilla sekä ohjuspuolustushanke (Medvedev 2008k).

¹⁵¹⁰ Medvedev 2008g.

¹⁵¹¹ Medvedev 2008k.

¹⁵¹² Medvedev 2008k.

¹⁵¹³ Medvedev 2008n.

¹⁵¹⁴ Medvedev 2008n.

¹⁵¹⁵ Medvedev 2008n.

Etenkin Kollektiivinen turvallisuusjärjestö (CSTO) oli merkittävä, koska se suojeli Venäjän intressejä ja toimi kansainvälisiä uhkia, kuten huumeiden salakuljetusta ja terrorismia, vastaan. Myös Shanghain yhteistyöorganisaatiolla (SCO) oli Medvedevin mukaan valoisa tulevaisuus.¹⁵¹⁶ Molemmat organisaatiot (CSTO ja SCO) olivat ilmaisseet ymmärrystä ja sympatiaa Venäjän lähestymistavalle Georgian kriisin aikana, mikä Medvedevin mukaan osoitti tiettyjen maiden kykyä tulkita Kaukasuksen tilannetta tarkasti ja objektiivisesti ilman kaksinaismoraalia tavoitteenaan estää konfliktien edelleen eskaloitumisen¹⁵¹⁷.

Medvedevin näkemyksissä kansainvälinen järjestelmä oli muuttunut elokuun 2008 seurauksena kaikkien valtioiden todistaessa vanhan maailmanjärjestyksen romahtamista ja uuden turvallisemman ja reilumman maailmanjärjestyksen syntymistä¹⁵¹⁸. Tämän uuden maailmanjärjestyksen intressit olisivat Venäjän intressien mukaiset. Tämä viittaa Venäjän pyrkimykseen uusien pelisääntöjen asettajaksi, Medvedevin sanoilla

”Järjestelmän tulisi olla kaikille valtioille tasaveroinen eristämättä kehtään ja ilman turvallisuusasteiltaan erilaisia alueita. Sen tulisi sulauttaa euroatlanttinen alue yhtenä kokonaisuutena yhtenäisten pelisääntöjen pohjalta. Sen tulisi myös taata tulevien vuosien ajaksi yhteisille turvallisuustakUILlemme vakaa ja laillisesti sitova perusta.”¹⁵¹⁹

5.3.4 VENÄJÄ PYRKII GLOBAALIIN JOHTAJUUTEEN

Venäjän ja Georgian välisen kriisin jälkeen Medvedevin poliittisten lausuntojen sävy palasi takaisin liberaalimpaan ja yhteistyöpainotteiseen suuntaan. Medvedev kuvasi, kuinka Venäjä–länsi-suhteissa oli havaittavissa uusia tasoja kevään 2009 aikana. Medvedev alkoi säännönmukaisemmin käsitellä julkilausumissaan sellaisia teemoja kuin Venäjän itsenäisyys, tärkeys ja voima. Medvedevin mukaan ei ollut mahdollista unohtaa Venäjän tilanteen erityislaatuisia piirteitä. Oikeus edellytti hänen mukaansa sen toimeenpanon vahvistamisen mekanismia, jonkinlaista julkista ”keppiä”. Mekanismin tuli kuitenkin ”julman rangaistuskoneiston” sijaan nojata moraalisiin imperatiiveihin,

---

¹⁵¹⁶ Medvedev 2008f.

¹⁵¹⁷ Medvedev 2008h.

¹⁵¹⁸ Medvedev 2008l.

¹⁵¹⁹ Medvedev 2008k.

periaatteisiin tai sisäiseen vakaumukseen, joita ilman rakenne olisi vajavainen ja tehoton.¹⁵²⁰

Itsenäisyyslementti linkittyi Medvedevin argumentaatioissa sen avoimeen tunnustamiseen, että Venäjä oli vastuussa kohtalostaan ja oli hyväksyttävää, että se toimi omien intressiensä mukaisesti. Hänen mukaansa Venäjä osoitti joka vuosi lisääntyvää autonomisuutta ja kykyä ratkaista omia sisäpoliittisia ongelmiaan. Venäjä ei etsinyt opastusta muilta ja kykeni myös vaikuttamaan globaaliin talouskehitykseen ja moderniin maailmanjärjestykseen.¹⁵²¹ Medvedev kuvaili johtamansa Venäjän muutosta seuraavin sanoin:

*”Toinen merkittävä muutos on Venäjän roolin ja identiteetin muutos globaalina dynamiikkana. Venäjän lisääntyvä itsevarmuus heijastaa uutta itseluottamusta: uhrin roolin aika on ohi ja Venäjän rooli globaalina johtajana on saavutettavissa.”*¹⁵²²

Vaikutti siltä, että Venäjä alkoi luottaa omaan tärkeyteensä. Medvedevin ajattelussa Venäjä oli niin merkittävä, että tietyille kansainvälisille organisaatioille¹⁵²³ koituisi enemmän kustannuksia kuin hyötyjä, mikäli ne erottaisivat Venäjän jäsenyydestään tai maa joutuisi sanktioiden kohteeksi Georgian toimiensa vuoksi¹⁵²⁴. Medvedevin mukaan ehdotukset rajoittaa Venäjän ja Naton välistä yhteistyötä vaikuttivat negatiivisesti molempiin suuntiin, ja Nato-maille yhteistyön rajoittaminen olisi suurempi menetys¹⁵²⁵. Medvedevin argumentaatioissa G-8 ei ollut toimintakykyinen ilman Venäjää, sillä sen tekemien päätösten tehokkuus riippui siitä, että ne heijastivat maailman johtavien valtioiden intressejä. Venäjän ei siten ollut syytä pelätä organisaatiosta erottamista.¹⁵²⁶ Medvedevin pidemmälle viedyn näkökulman mukaan G-8:aa ei edes olisi olemassa ilman Venäjää, mutta jos organisaatio päättyisi kyseiseen ratkaisuun, se ei olisi vallitsevan maailmanjärjestyksen intressien mukainen¹⁵²⁷.

Putin ja Medvedev vastustivat unilateraalisia ratkaisuja kansainvälisessä järjestelmässä¹⁵²⁸. Medvedev näki unilateraalisten toimien ja globaalin tason

---

¹⁵²⁰ Medvedev 2008p.

¹⁵²¹ Medvedev 2008j.

¹⁵²² Lefko 2007.

¹⁵²³ Kuten esimerkiksi G-8:lle.

¹⁵²⁴ Ks. myös Medvedev 2008g; ks. myös Medvedev 2008d.

¹⁵²⁵ Medvedev 2008q.

¹⁵²⁶ Medvedev 2008q.

¹⁵²⁷ Ks. myös Medvedev 2008q.

¹⁵²⁸ Tämä positio laajalti vaikutti nojaavan energiaan ”avaimena”. Lisäksi Medvedev korosti arktisen alueen merkitystä 2000-luvun resurssipohjana.

kansainvälisen talouskriisin välillä yhteyden, joka hänen mukaansa aiheutui joidenkin valtioiden taloudellisesta egoismista ja näiden pyrkimyksistä toimia ylimpänä säännöstelijöinä sekä yksinapaisesta järjestelmästä¹⁵²⁹.

Ulko- ja turvallisuuspoliittisesti maailman tuli nojata kansainväliseen lakiin ja strategisen tason sopimuksiin esimerkiksi ydinaseiden yhteydessä. Myös Medvedevin uskomuksissa nostettiin esille sopimuksiin ja velvoitteisiin pohjautuvaa poliittista maailmaa; periaatteen tasolla sopimukset ja velvoitteet tekisivät maailmasta harmonisemman, jos kaikki osapuolet kunnioittaisivat näitä sitoumuksia. Medvedevin mukaan oli elintärkeää tunnistaa ja vastustaa kansallisia tai ryhmittymien intressejä ylenkatsoa kansainvälistä lakia, jonka koodisto luo vankimman pohjan valtioiden välisille suhteille¹⁵³⁰. Tässä logiikassa yhteisten pelisääntöjen luominen olisi myös olennaista. Esimerkiksi Venäjän ja EU:n strateginen kumppanuus voisi olla Suuremman Euroopan kulmakivi, ilman jakolinjoja, mikä sisältäisi myös intensiivisen taloudellisen yhdentymisen¹⁵³¹.

Medvedevin uskomuksissa nämä velvoitteet ja sopimukset¹⁵³² varmistaisivat oikeuden materialisoitumisen, mutta ne ilmenivät myös metodeina kaaoksen ja epävarmuuden hallinnassa¹⁵³³. Putinin ja Medvedevin uskomuksista ilmenee, kuinka he säännönmukaisesti asemoivat Venäjän vastustamaan unilateraalista toimintaa sen eri muodoissa¹⁵³⁴. Esimerkiksi suhteessa kehittyneeseen Syyrian kriisiin venäläinen osapuoli pyrki Medvedevin näkökulmassa korostamaan niiden lähestymistapojen moninaisuutta, joiden ei tulisi nojata yksipuoliseen hallituksen ja presidentti al-Assadin tuomitsemiseen, vaan ratkaisu tuli löytää neuvotteluteitse kaikkien osapuolten välillä¹⁵³⁵.

Systemaattisemman vastustuksen kohteiksi alkoivat nousta Naton laajeneminen ja tulkinta sen toiminnasta¹⁵³⁶ sekä tietyt Yhdysvaltojen toimet esimerkiksi ydinasesopimuksien yhteydessä. Medvedevin mukaan Venäjän ja Yhdysvaltojen väliset suhteet eivät koskaan ole olleet täydellisiä, mutta ne ovat edellisten neljän vuoden aikana olleet hänen mukaansa historian parhaimmat. Kantojen eroavuudet liittyivät Medvedevin näkökulmasta ohjuspuolustus-hankkeeseen, joka horjutti strategista pariteettia. Yhdysvaltojen toiminnassa

---

¹⁵²⁹ Medvedev 2008i.

¹⁵³⁰ Medvedev 2008i.

¹⁵³¹ Medvedev 2008i.

¹⁵³² Medvedevin uskomusjärjestelmää koskevassa aineistossa termi ”agreements” esiintyi 39 kertaa, ks. esim. Medvedev 2008h, ja ”obligations” 14 kertaa, ks. esim. Medvedev 2008k.

¹⁵³³ Ks. esim. Medvedev 2008c; Medvedev 2008i.

¹⁵³⁴ Ks. esim. Medvedev 2008o.

¹⁵³⁵ Medvedev 2011a.

¹⁵³⁶ Ks. esim. Medvedev 2008k; Medvedev 2008q; Medvedev 2009b.

oli Medvedevin mukaan puheiden ja toiminnan ristiriita, koska Venäjän intressien huomioiminen jäi hänen mukaansa vain puheen tasolle. Mikäli tilanne jäisi tähän, Venäjä kehittäisi omia ohjuksiaan.¹⁵³⁷ Medvedevin strategisissa uskomuksissa kansainvälispoliittisten sopimusten solmiminen, esimerkiksi ohjuspuolustushankkeen yhteydessä, edellytti myös vastapuolelta rehellistä ja avointa asennetta Venäjän legitiimien turvallisuusintressien huomioimiseksi. Hänen mukaansa Venäjä ei kuitenkaan suostunut tekemään yhteistyötä ja solmimaan sopimuksia omia intressejään vastaan. Mikäli vastapuoli tätä edellyttäisi, Venäjän olisi pakko ryhtyä toisenlaisiin vastatoimiin. Yhteistä maaperää sopimusta varten olisi tällöin hankalaa löytää.¹⁵³⁸

Venäjän suhde Natoon organisaationa voisi Medvedevin mukaan perustua normaalille hyvätahoiselle kumppanuudelle. Mikäli sopimuksen päästäisiin myös ABM-kysymyksessä, olisi kyseessä läpimurto tulevaisuuden suhteille.¹⁵³⁹ Medvedevin uskomuksissa Venäjällä oli mahdollisuus olla aloitteellinen erilaisia kansainvälisiä sopimuksia kehiteltäessä ja vaikuttaa esimerkiksi Euroopan turvallisuutta koskevaan sopimukseen, jossa venäläisen logiikan mukaan luotiin oikeudenmukaista ja demokraattista maailmanjärjestystä¹⁵⁴⁰. Yhteisten sopimusten kehittäminen lisäsi poliittisen tulevaisuuden ennustettavuutta, ja epävarmuutta vastaavasti lisäsivät sopimusten ulkopuolelle jääminen ja ”sopimukseton tilanne”. Nato–Venäjä-neuvostossa Medvedevin esittämä yhteinen sektoripohjainen ohjuspuolustusjärjestelmä toimi myös esimerkkinä Venäjän aloitteellisuudesta. Medvedev esitti lähestymistapansa mahdollisuudeksi aitoon Venäjän ja Naton strategiseen kumppanuuteen, joka korvaisi erimielisyydet ja vastakkainasettelut tasaveroisuuden, jakamattoman turvallisuuden sekä ennustettavuuden periaatteilla.¹⁵⁴¹

Epävarmuutta, ennustamattomuutta ja kaaosta lisäävinä seikkoina vaikuttivat olevan epätietoisuus vastapuolen motiiveista ja voimankäytön irrottamisen laista¹⁵⁴². Näkemykset Naton ja Yhdysvaltojen mahdollisista taustavaikuttimista laajenemiskysymyksessä, ydinasesuhteissa sekä ohjuspuolustushankkeessa, ovat lisänneet pyrkimystä tuottaa leimallisesti ”venäläistä tietoa”. Ohjuspuolustusjärjestelmää koskevat sopimukset erosivat Medvedevin mukaan siinä, miten osapuolet suhtautuivat niihin. Venäläisessä rationaliteetissa pääpaino oli kirjallisilla lakiin perustuvilla velvoitteilla¹⁵⁴³, joiden pohjalla olisivat

---

¹⁵³⁷ Medvedev 2012.

¹⁵³⁸ Medvedev 2011b.

¹⁵³⁹ Medvedev 2010a.

¹⁵⁴⁰ Ks. esim. Medvedev 2008h.

¹⁵⁴¹ Medvedev 2011b.

¹⁵⁴² Medvedev 2008k.

¹⁵⁴³ *Legal obligations*.

sotilaallistekniset kriteerit. Niiden puitteissa Venäjälle tulisi mahdolliseksi arvioida Yhdysvaltojen ja Naton julistusten ja toimien vastaavuutta ja sitä, loukataanko Venäjän intressejä ja miten laajasti ydinaseiden strateginen tasapaino säilyy.¹⁵⁴⁴

Medvedev esitti ohjuspuolustushankkeeseen liittyviä kysymyksiä: miksi antiballistisia ohjuksia ylipäätään tarvitaan Tšekin ja Puolan maaperällä ja miksi Yhdysvallat ei neuvotellut niistä liittolaistensa kanssa. Medvedev ei uskonut kyseisten maiden uhkaavan sitä, mutta epäili olevan mahdollista, että tulevaisuudessa tehtäisiin uusia ohjuspuolustusjärjestelmiä koskevia yksipuolisia päätöksiä. Venäjälle ei näin jäänyt varmuutta eikä takeita tulevaisuuden kehityskuluista.¹⁵⁴⁵ Medvedev nosti myös esille mahdollisen asevarustelukierteen ydinasepariteetin heikennyttyä, jos Venäjä ei olisi osallinen ohjuspuolustushankkeessa¹⁵⁴⁶.

Ensimmäisellä presidenttikaudellaan Putin vaikutti argumentoivan konsultoivalla tyylillä mutta toisen presidenttikautensa loppua kohden turvautui astetta kovempaan argumentaatioon¹⁵⁴⁷. Medvedevää koskevista lähtökohdastoletuksista sekä hänen pehmeäksi tulkitusta sosiaalipoliittisesta painotuksesta huolimatta hän kommentoi varsin suorasanaisesti kansainvälispoliittisia suhteita. On mahdollista, että presidentti Putinin jälkimmäisellä kaudella alkanut kansainvälisiä suhteita koskeva suoremman argumentaation tyyli jatkui Medvedevin presidenttikaudella. Hänen mukaansa aidosti demokraattisen maailmanjärjestyksen esteenä oli Yhdysvaltojen päätös ryhtyä unilateraalisiiin toimiin 11.9.2001 jälkeen¹⁵⁴⁸. Lisäksi Nato jatkuvasti laajentui. Medvedevin näkemyksessä tosiasiallinen kysymys koski siitä, että Nato toi sotilaallista infrastruktuuriaan Venäjän rajoille ja veti uusia jakolinjoja Eurooppaan, tällä kertaa Venäjän etelä- ja länsirajoille. Medvedevin mukaan oli luonnollista, että venäläiset kokivat tämän toiminnan olevan heitä vastaan suunnattua ja suoraan Venäjän kansallisten turvallisuusintressien vastaista. Medvedevin mukaan tämän ilmaiseminen hermostutti osapuolia.¹⁵⁴⁹

Medvedevin näkökulma edustaa historiallista jatkumoa Jeltsinin kaudelta, Venäjän kansallisen turvallisuuden ja ulkopoliitiikan viitekehyksessä. Naton

---

¹⁵⁴⁴ Medvedev 2011b.

¹⁵⁴⁵ Medvedev 2008k.

¹⁵⁴⁶ Medvedev 2010a.

¹⁵⁴⁷ Tästä esimerkiksi on nostettu hänen Müncheninsä turvallisuuskonferenssissa pitämänsä puhetta.

¹⁵⁴⁸ Näihin toimiin lukeutuivat Taliban-hallinnon kaataminen Afganistanissa, vetäytyminen ABM-sopimuksesta, Irakin miehitys, Kosovon itsenäisyysjulistus, pelotepoliitiikan elvyttäminen, sotilastukikohdat Venäjän rajoilla sekä ohjuspuolustushanke (Medvedev 2008k).

¹⁵⁴⁹ Medvedev 2008k.

laajenemiskysymystä tulkittiin perinteisesti kansallisen turvallisuuden haasteena. Medvedeville kyse oli kansalliseen turvallisuuteen liittyvästä periaatteellisesta lähestymistavasta kansainväliseen politiikkaan. Medvedevin mukaan tämän tyyppisissä kysymyksissä [Naton laajeneminen] hän Venäjän presidenttinä pitäytyi aina periaatteellisessa linjassa, vaikkeivät siitä kaikki pitäneetkään.¹⁵⁵⁰ Viime vuosien aikana Venäjä oli presidentin sanojen mukaan pitäytynyt jatkuvassa dialogissa eikä ollut lähtenyt konkreettisiin vastatoimiin muttei ollut myöskään saanut järkiperaista selitystä Naton toimille¹⁵⁵¹. Nyt tilanne oli muuttunut. Venäjä ei Medvedevin sanoin aikonut reagoida kenenkään huoliin, vaan oli sen aika saada vastauksia omiinsa, mukaan lukien Naton laajeneminen ja uudenlaisen aseellisen saarroituksen ilmaantuminen Venäjän rajoille¹⁵⁵².

”Uuden Venäjän uutta politiikkaa” on mahdollista peilata myös neuvosto-aikaan. Bolševistisen operationaalisen koodin mukaan erilaisten politiikka-alueiden koettiin olevan keskenään sidoksissa ja poliittisten tapahtumien taustalla nähtiin monimutkaista suunnittelua¹⁵⁵³. Toinen bolševistisen operationaalisen koodin kanssa samankaltainen piirre vaikutti olevan täydellisen tuhoutumisen uhka¹⁵⁵⁴, joka vaikutti ilmenevän geopolitiittisessa saarroittamisen pelossa. Kolmas neuvostoajoista muistuttava piirre viittasi kylmän sodan aikaisen nollasummalogiikan jatkuvuuteen, jossa Yhdysvaltojen ohjuspuolustushankkeen määriteltiin olevan suunnattu Venäjää vastaan, Naton laajeneminen oli kansallisen turvallisuuden uhka ja Yhdysvaltojen unilateraaliset aloitteet rapauttivat strategista vakautta.

Jatkuvuutta Putinin presidenttikausilta Medvedevin kauteen ilmeni tavassa pyrkiä määrittelemään Venäjän kehitystä *venäläisen viitekehyksen* pohjalta. Medvedevin argumentaatioissa maailmassa oli voimia, jotka halusivat mahdollisesti nähdä venäläisten pysyvän heikkoina ja näkevän maata kehitettävän ”ulkoapäin saneltujen lakien” mukaisesti¹⁵⁵⁵. Medvedev mukaan amerikkalaiset pyrkivät vaikuttamaan poliittisiin prosesseihin Venäjällä mutta myös venäläiset pyrkivät vaikuttamaan poliittisiin prosesseihin Yhdysvalloissa. Yhdysvalloilla oli kuitenkin hänen mukaansa suhteellinen etu keinovälikoimissa.¹⁵⁵⁶

---

¹⁵⁵⁰ Medvedev 2008f.

¹⁵⁵¹ Näihin lukeutuivat sotilaallisen läsnäolon vahvistaminen Euroopassa, uusien tukikohtien perustaminen sekä uusien ohjuspuolustushankkeiden luominen.

¹⁵⁵² Medvedev 2008q

¹⁵⁵³ Ks. esim. George 1969, 205

¹⁵⁵⁴ Ks. Leites (1953, The Fear of Annihilation consisted of A War of Annihilation (s. 399-404); The Incessant Danger of Attack (s. 404-409); The Uncertainty of Survival before Victory (s. 409-416). (Leites 1953.)

¹⁵⁵⁵ Medvedev 2008f, Medvedev 2008k

¹⁵⁵⁶ Medvedev 2012

5.3.5 YHTEENVETO MEDVEDEVIN POLIITTISESTA USKOMUSJÄRJESTELMÄSTÄ 2008 – 2012

5.3.5.1 *Presidentti Medvedevin filosofisten, instrumentaalien ja strategisten uskomusten taulukko*

Seuraavassa taulukossa 9 määritellään presidentti Medvedevin poliittisen uskomusjärjestelmän eli operationaalisen koodin ja strategisten uskomusten pääpiirteet. Taulukon esittelyn jälkeen näitä uskomuksia tarkastellaan kohta kohdalta.

Taulukko 9. *Presidentti Medvedevin poliittinen uskomusjärjestelmä*

<i>Filosofisten ja instrumentaalien uskomusten tiivistelmä</i>	<i>Strategisten uskomusten tiivistelmä</i>
<p>Filosofiset kysymykset (P): <i>Lakimiehen mielenlaatu politiikassa</i></p> <p>P – 1: Poliittinen elämä nojaa laillisuusperiaatteeseen, jota ilman ei ole kehitystä</p> <p>P – 2: Minän mahdollisuudet liittyvät aloitteellisuuteen sopimusten kehittyessä</p> <p>P – 3: Poliittisen tulevaisuuden ennustettavuus lisääntyy laillisuusperiaatteen myötä</p> <p>P – 4: Kontrolli linkittyy kehitykseen, joka takaa turvallisuuden</p> <p>P – 5: Laillisuusperiaatteen kautta kontrolloidaan sattumaa</p> <p>Instrumentaalit kysymykset (I): <i>Laillisuusperiaatetta vahvistamassa</i></p> <p>I – 1 Valtatandemin asetelma</p> <p>I – 2 Valtatandemin asetelmalla</p> <p>I – 3 Valtatandemin asetelmalla</p> <p>I – 4 Kaksoispeli (tandem)</p> <p>I – 5 Metodeina: kaksoispeli (tandem), pilarit 1, 2 3 [kompromissit, neuvottelut, sopimukset, voima]</p>	<p>SU 1. Strategiset uskomukset valtioiden välisestä dynamiikasta: <i>Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus</i></p> <p>SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta: <i>Venäjistä uuden maailman yksi johtajista: keinoinaan Etuuksien/saamisten maksimoiminen Vahinkojen minimoiminen Uusien pelisääntöjen asettaminen</i></p>

5.3.5.2 *Presidentti Medvedevin filosofisista uskomuksista*

P-1 Mikä on poliittisen universumin keskeinen luonne? Onko poliittinen universumi ensisijaisesti harmoniaan vai konfliktiin

perustuva? Minkälainen on poliittisten vastustajien perustavanlaatuinen luonne?

P – 1: Poliittinen elämä nojaa laillisuusperiaatteeseen, jota ilman ei ole kehitystä

Poliittisen universumin tulee nojata lakiin ja sääntöihin, koska ilman sitä ei ole kehitystä. Sisäpoliittisella kentällä pelisäännöt määritellään perustuslain ja ”sosiaalisen sopimuksen” pohjalta. Ulkopoliitiikan kentällä keskiössä ovat puolestaan kansainvälinen laki ja kansainväliset sopimukset, esimerkiksi YK ja ydinasesopimukset. Presidentti Medvedevin uskomuksissa inhimillinen pääoma on kehityksen tae. Presidentti Medvedevin näkemyksissä ilmeni kehittämisen visio: lain ja sääntöjen pohjalta tapahtuu myös kehitys. Myös presidentti Medvedevin uskomuksissa poliittinen universumi olisi harmoninen, mikäli osapuolet kunnioittaisivat lakia ja sääntöjä, ja vastustajat ovat vihollisia tai opponenteja, koska nämä eivät noudata näitä. Medvedevin uskomuksissa lain ja sääntöjen noudattamattomuus ilmenee myös esteenä kehitykselle.

P-2 Kuinka todennäköisesti omia perusarvoja ja tavoitteita on mahdollista toteuttaa? Voiko tässä suhteessa olla optimistinen vai pessimistinen ja missä suhteessa yhtä ja missä suhteessa toista?

P-2: Minän mahdollisuudet liittyvät aloitteellisuuteen sopimusten kehittämisessä

Kuten presidentti Putinin, myös presidentti Medvedevin uskomuksissa liittyvät yksilön mahdollisuudet aloitteellisuuteen sopimusten kehittämisessä. Näin ollen sopimusten ja sääntöjen kehittelyyn sekä yhteisiin julkilausumiin tulee pyrkiä vaikuttamaan. Innovatiiviset aloitteet lisäävät vaikutusmahdollisuuksia, mikä lisää optimismia. Pessimismia ja negatiivisuutta puolestaan lisäävät kontrollin menetykset unilateraalisen toiminnan tilanteissa, kuten esimerkiksi suhteessa Naton laajenemiseen ja Yhdysvaltojen unilateraaliseen toimintakapasiteettiin.

P-3 Onko poliittinen tulevaisuus ennustettavissa? Missä mielessä ja miten laajasti?

P-3: Laillisuusperiaate lisää poliittisen tulevaisuuden ennustettavuutta

Kuten presidentti Putinin, myös Medvedevin uskomuksissa epävarmuuden lisääntyminen liittyy tilanteisiin, jotka tapahtuvat yhteisistä julkilausumista huolimatta. Poliittisen tulevaisuuden ennustettavuutta lisää näin ollen laillisuusperiaate. Eri tason sopimuksilla rakennetaan yhteisiä pelisääntöjä.

Kuten Putinin, myös Medvedevin uskomuksissa korostuvat Yhdistyneiden kansakuntien ja kansainvälisen lain merkitys sekä objektiivien tiedon käsite.

P-4 Kuinka paljon historiallista kehitystä on mahdollista kontrolloida tai hallita? Mikä on itsen rooli historian liikuttamisessa ja muokkaamisessa toivottuun suuntaan?

P-4: Kontrolli linkittyy kehitykseen, joka takaa turvallisuuden

Presidentti Medvedevin uskomuksissa kontrolli linkittyy yhteen kehityksen kanssa. Siinä missä presidentti Putin näyttäytyi vakauden ja turvallisuuden takaajana, presidentti Medvedev puolestaan argumentoi kehittämistehtävien toteuttamisen puolesta. Missä ei ole vakautta, ei ole mahdollisuutta myöskään kehitykselle. Medvedevin kehittämistehtävien toteuttaminen liittyi siihen, että Venäjällä oli vakaus ja normaali tilanne. Tästä näkökulmasta arvioituna Medvedevin tehtävä jäi kesken.

P-5 Mikä on sattuman rooli ihmisten välisissä suhteissa ja historiallisessa kehityksessä?

P-5: Laillisuusperiaatteen avulla kontrolloidaan sattumaa

Yhteisillä sopimuksilla kontrolloidaan sattumaa sisäpoliittisen kehityksen mahdollistamiseksi, ja kansainvälispoliittisessa epävarmuuden tilassa niillä pyritään kontrolloimaan toisten motiiveja.

5.3.5.3 Presidentti Medvedevin instrumentaaleista uskomuksista

Presidentti Medvedevin instrumentaaliset uskomukset (I) on kiteytetty teesiin *laillisuusperiaatetta vahvistamassa*, joka kiteyttää sisäpoliittisten sekä ulko- ja turvallisuuspoliittisten tavoitteiden ytimen.

I-1 Mikä on paras lähestymistapa valita päämääriä tai tavoitteita poliittista toimintaa varten? I-2: Kuinka toiminnan päämääriä tavoitellaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla? I-3: Miten poliittisen toiminnan riskejä laskelmoidaan, kontrolloidaan ja hyväksytään; I-4: Mikä on paras ajoitus toiminnalle omien etujen edistämiseksi

I – 1 valtatandemin asetelma, I – 2 ja I – 3 valtatandemin asetelmalla, I – 4 kaksoispeli (tandem)

Presidentti Medvedevin uskomuksissa paras lähestymistapa määrittyy valtatandemin viitekehyksessä, yhteistyössä Venäjän entisen presidentin Vladimir Putinin kanssa. Myös perinteinen *kaksoispeli* voidaan lukea kuuluvaksi tähän kategoriaan. Valtatandemia on mahdollista pitää kaksoispelin henkilöitymänä.

I-5: Mikä on erilaisten keinojen hyödyllisyys ja rooli omien intressien edistämisessä?

I – 5 metodeina: kompromissit, neuvottelut, sopimukset, kaksoispeli, pilarit, voimankäyttö

Kuten edellisten presidenttien, myös Medvedevin uskomuksissa voidaan nähdä viitteitä kaksoispelin tarpeesta sisä-, ulko- ja turvallisuuspoliittisena välineenä henkilöitymänään valtatandem sekä kolmesta keskenään tasapainottelevasta pilarista, joiden puitteissa sovelletaan tarpeen mukaan erilaisia metodeja, kuten kompromissit, erilaiset kansainväliset neuvottelut, sopimusten tekeminen sekä voimankäyttö tarvittaessa. Presidentti Medvedevin operationaalisessa koodissa näkyy viitteitä kolmesta strategisesta pilarista, joita ovat *vahinkojen minimointi, etuuksien ja saamisten maksimointi ja uusien pelisääntöjen asettaminen*. Tämä viittaa analyysissa tehtyihin havaintoihin tavoista, joilla Venäjä toimii kansainvälispoliittisessa ympäristössä. Nämä pilarit edustavat presidenttien uskomusanalyysin ja kontekstianalyysin välistä liittymäpintaa¹⁵⁵⁷. Voimaan nojaavat toimet näkyvät joko kohdennettuina rannaisutoimina tai vahinkojen minimointina.

5.3.5.4 Presidentti Medvedevin strategisista uskomuksista

Strategisista uskomuksista näkyvät analyysissa seuraavat elementit:

SU 1. Strategiset uskomukset valtioiden välisten suhteiden dynamiikasta: Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus

Samankaltaisuutta presidenttien Jeltsinin ja Putinin uskomusten kanssa ilmenee siinä, että Medvedev näkee Venäjän täysveroisena jäsenenä kansainvälisessä yhteisössä, jonka tulisi nojata keskinäiseen yhteistyöhön ilman vanhanaikaisia jakolinjoja. Myös Medvedevin visiossa keinona on hierarkkinen moninapaisuus, joka voidaan nähdä myös jonkinlaisena päämääränä. Venäjä

---

¹⁵⁵⁷ Ks. Kuviot 21 ja 22.

asemoituu kuitenkin ennemmin yhdeksi navaksi ja tätä kautta johtajan positioon kuin niin, että kaikki valtiot, sekä suuret että pienet, olisivat samanveroisia toimijoita.

SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta: Venäjästä yksi uuden maailman johtajista: keinoinaan etuuksien ja saamisten maksimoiminen, vahinkojen minimoiminen ja uusien pelisääntöjen asettaminen

Presidentti Medvedevin uskomuksissa Venäjän kansallisten intressien mukaiset edut on turvattava mutta kansainvälisen lain viitekehyksessä. Venäjän kansainvälinen positio nojaa aktiiviseen toimintaan kansainvälisissä organisaatioissa. Myös voimaa eli esimerkiksi sotilaallista voimaa oli mahdollista käyttää, kuten esimerkiksi Georgian viiden päivän sodan tilanteessa. ”Uutta Venäjää” kuvaavia avainmääreitä ovat itsenäisyys, tärkeys ja voima.

Medvedevin operationaalisessa koodissa ja strategisissa uskomuksissa näkyy viitteitä niin kutsutun vahinkojen minimoinnin pilariin lukeutuvan kansallisen turvallisuuden triadin ydinpiirteistä. *Vahinkojen minimoinnin pilaria on mahdollista pitää liittymäkohtana presidentin uskomusten ja Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisen toiminnan välillä.* Kuten presidentti Boris Jeltsinin uskomusten esittelyssä todettiin, tämä pilari korostui hänen valtakausillaan ja ilmeni esimerkiksi suhteessa uuden Venäjän kokemiin Ivy-alueen geopolitiisiin ja disintegraation uhkiin sekä sittemmin Naton laajenemiseen. Kansallisen turvallisuuden triadin ydinkomponentteja ovat ydinasesuhteiden toimimattomuus, Naton laajenemiskysymys sekä Yhdysvaltojen ohjuspuolustushanke¹⁵⁵⁸.

Leimallisemmin presidentti Medvedevin uskomuksissa ilmenevät *etuuksien ja saamisten maksimoinnin pilari*¹⁵⁵⁹ sekä *uusien pelisääntöjen asettamisen pilari*¹⁵⁶⁰. Edellisen pilarin taustalla olevana johtavana teimana on Venäjän pyrkimys maksimoida etuuksiaan ja saataviaan erityisesti pääsyllä sisään erilaisiin multilateraaliin organisaatioihin sekä niiden päätöksentekoprosesseihin. Pilariin kuuluvaa innovatiivisuutta Venäjän politiikassa on ilmennyt uudenlaisten aloitteiden tuottamisessa kansainvälispoliittiseen keskusteluun, esimerkiksi presidentti Medvedevin aikana uudessa eurooppalaisessa turvallisuusjärjestelmäaloitteessa.

Uusien pelisääntöjen asettamis pilarin taustalla ilmenee sen sijaan logiikka, jonka mukaan yhteisten sopimusten, velvoitteiden ja pelisääntöjen rikkomisesta tulisi aiheutua kohdennettuja rankaisutoimia. Kohdennetut rankaisutoi-

---

¹⁵⁵⁸ Ks. kuvio 19.

¹⁵⁵⁹ Ks. kuvio 18.

¹⁵⁶⁰ Ks. kuvio 20.

met voivat näkyä *haastamisena*, unilateraaliseksi mielletyn toiminnan vastaisuutena, sen rapauttamispyrkimyksinä sekä sen vahvistumista ennaltaehkäisevänä toimintana. Pilari on myös *proaktiivinen* ja nojaa uudenvuotiseen taloudellisiin resursseihin sekä vahvistuneeseen kansainvälispoliittiseen asemaan, mikä ilmenee *liittymispyrkimyksinä*. Talouskasvu ja diplomaattinen aktivoituminen ovat mahdollistaneet Venäjälle uusien pelisääntöjen asettajan roolin. Yhtäpitävästi presidenttien Putinin ja Medvedevin operationaalisten koodien ja strategisten uskomusten kanssa, joissa lain (perustuslaki tai kansainvälinen laki) merkitys on painottunut, myös uusien pelisääntöjen asettamispilari nojaa varsin vahvasti lakiulottuvuuteen sekä sen hyväksikäyttöön.

Pilarin toisena ilmenemismuotona on *haastava* aktivoituminen informaatiokamppailuissa, mikä liittyy määriteltyn oikeuteen omaan valtiolliseen kehityspolkuun, kansalliseen menneisyyteen ja tulevaisuuteen. Venäjä on Medvedevin ja Putinin kausilla kyseenalaistanut läntisiä demokratiatulkintoja. Kyseiseen arvojen sota -ulottuvuuteen liittyi Venäjän pyrkimys nostaa esille kansalaistensa oikeudet myös Venäjän legitiimin alueen ulkopuolella¹⁵⁶¹, vaikka näiden painotusten juuret ovat jo presidentti Jeltsinin näkemyksissä. Osoittamalla läntisessä arvoyhteisössä ilmeneviä ongelmia on mahdollista osoittaa, etteivät länsimaat ole oikeutettuja sanelemaan pelisääntöjä muille, erilaisen arvopohjan ja kulttuurin valtioille. Pilarin sotilaallisempi, operatiivisempi ulottuvuus on ilmennyt muun muassa Georgian sotaan liittyneessä mediasodassa. Ajallisesti samoihin aikoihin Venäjä käynnisti kansainväliselle yleisölle suunnatut englanninkieliset mediat, tavoitteenaan lisätä tietoa venäläisestä politiikasta, tavoitteista ja päämääristä.

Eräänlaista jatkuvuutta on mahdollista havaita siinä, että jokaisen presidentin kaudella on käyty jonkinlaista sotaa Venäjän ”emämaan” lähialueilla, presidenttien Jeltsinin ja Putinin aikana Tšetšeniassa ja presidentti Medvedevin kaudella Georgiassa. Systemaattinen jatkuvuus on edustettuna presidenttien uskomuksissa näihin konflikteihin nähden; niistä jokainen on tulkittu jollain tavalla välineellisyyttä korostavilla argumenteilla, joissa varsinaisen konfliktin takana ovat laajemmat geopolittiset taustavoimat. Mikäli tämä on tosiasiallinen uskomus, on mahdollista esittää, että nämä konfliktit toimivat esimerkkinä jonkinlaisesta *pakotepolitiikasta* eli koetun vastustajan pakottamis- ja rankaisemistoimesta, jonka päättävällä hoitamisella varoitetaan samalla konfliktin tosiasiallisia tai kuviteltuja taustatoimijoita. Empiirisessä analyysissä tehtyjen havaintojen perusteella voidaan todeta presidentti Medvedevin ulko- ja turvallisuuspolitiikan noudattaneen kolmen pilarin puitteissa myös mukautumisen politiikkaa, mikä on ilmennyt sovinnollisuutena: erilaisina kompromissi-, neuvottelu- ja sopimuspyrkimyksinä¹⁵⁶².

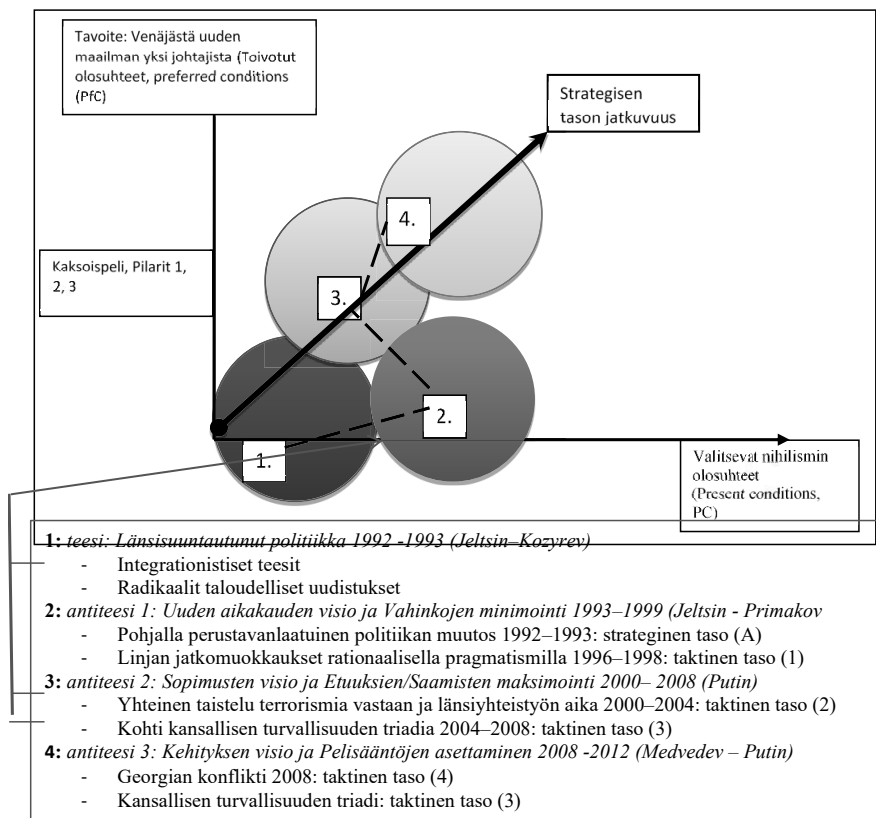
---

¹⁵⁶¹ Esimerkiksi diasporassa elävät kansalaiset ja venäläislasten oikeudet.

¹⁵⁶² Ks. esim. Medvedev 2011a.

5.4 ALAPÄÄTELMÄT

Seuraavassa kuviossa 14 esitellään kuvaus Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheista Jeltsinin kaudelta Medvedevin kaudelle. Poliitiikka määritellään tavoitteiden ja todellisuuden väliseksi epäsuhtaksi¹⁵⁶³.

Kuvio 14 Poliitiikka epäsuhtana¹⁵⁶⁴: Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheet 1–4

Medvedevin ensimmäisen presidenttikauden alussa (nro 4) ei ilmennyt merkittäviä poliittisia muutoksia ja Putinin vaikutus oli vahva. Medvedevin ensimmäinen vuosi presidenttinä voidaan jakaa kolmeen vaiheeseen, jotka

¹⁵⁶³ Ks. liite 1 kuvio 23.

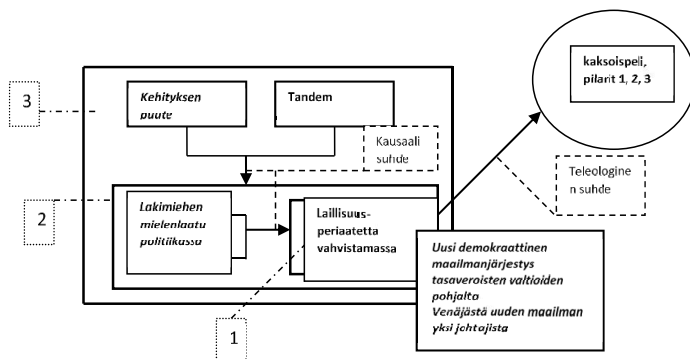
¹⁵⁶⁴ Terminologisella tasolla käsite ”epäsuhta” on vapaa suomennos englanninkielisestä sanasta discrepancy, joka suomeksi tarkoittaa poikkeamaa, eroavuutta, epäjohtonmukaisuutta. Termillä ”epäsuhta” viitataan eroavuuteen ja jonkinasteiseen ristiriitaisuuteen vallitsevien olosuhteiden ja toivottujen olosuhteiden välillä. Tämä nimenomainen havainto kyseisestä ”poikkeamasta” saa päätöksentekijät tekemään toimenpiteitä tilanteen muuttamiseksi tai korjaamiseksi.

liittyvät Georgian kanssa käytyyn viiden päivän sotaan, joka läntisestä viitekehystä tulkittiin Venäjän politiikan kääntymiseksi länsivastaiseen suuntaan. Näin ilmeni, koska lähtökohtaisesti Medvedevin lähestymistavan tulkittiin olevan erilainen Putinin tapaan verrattuna. Medvedevin positiota voidaan kuitenkin tarkastella ennen ja jälkeen viiden päivän sodan. Hänen poliittisissa painopisteissään korostuivat sosiaalitaloudelliset elementit, kuten köyhyyden vähentäminen ja pyrkimys kehittää Venäjää. Kansallisen turvallisuuden strategiasta näkyvät nämä periaatteet.

Viiden päivän sodan seurauksena olisi ollut mahdollista, että Venäjä olisi valinnut kehityspolun kohti alueellista tai globaalia turvallisuuskonfliktia ja aiheuttanut kuilun sen ja lännen välisille suhteille. Suhteet kuitenkin säilyivät. Medvedevin ensimmäisen presidenttikauden aikana tapahtunut taktisen tason slalom-liike viittaa pohjimmiltaan länsimieliseen talousliberaaliin ja maltillisesti optimistiseen poliittiseen lähestymistapaan, joka oli havaittavissa ennen presidentinvaaleja, niiden aikana ja välittömästi Medvedevin presidentiksi valinnan jälkeen. Kuitenkin perinteinen kansallinen turvallisuusnäkökulma painottui viiden päivän sodassa, kansallisen turvallisuuden triadin kulminaationa. Tämän jälkeen yhteistyösuhteita lännen kanssa pyrittiin parantamaan.

Presidentti Medvedevin valtakauden ensimmäisen vuoden aikana ilmeni perinteinen pyrkimys peilata länttä, etenkin Yhdysvaltoja, mikä näkyi Venäjän harjoittamassa kritiikissä Yhdysvaltoja ja Natoa kohtaan, jotka sen mukaan olivat jollain tavalla myötävaikuttamassa viiden päivän sotaan ja toisaalta globaaliin talouskriisiin. Nämä elementit näkyvät Medvedevin uskomusjärjestelmästä. Vahvaa jatkuvuutta Putinin kaudelta edustaa näkemys uuden demokraattisen maailmanjärjestyksen tarpeesta; uuteen maailmanjärjestykseen on mahdollista pyrkiä hierarkkisen moninapaisuuden keinoilla. Lisäksi jatkuvuutta ilmenee näkemyksessä Venäjästä yhtenä johtajana uudessa maailmassa. Keinovalikoima ilmeni pääosin samankaltaisena kuin Putinilla, mutta voimankäytön elementillä lisättynä.

Medvedevin operationaalisen koodin kanssa linjassa oli kolmas pilari: uusien pelisääntöjen asettaminen. Sen elementtejä olivat viiden päivän sota vuonna 2008 informaatio- ja sotatoukkuu. Diplomaattisempi ulottuvuus sisälsi Venäjän esittelemän, aiempaa artikuloitumman version aloitteesta, joka koski Euroopan yhteistä turvallisuusjärjestelmää. Medvedevin lobbieskampanja uusien turvallisuusjärjestelmien puolesta nojasi viiden päivän sodan opetuksiin ja sellaisenaan toimii esimerkkinä uusien pelisääntöjen asettamisesta. Yhteenvetona voidaan esittää, että presidentti Putinin sopimusten visiosta ja etuuksien ja saamisten maksimoinnista siirryttiin kehityksen visioon ja pelisääntöjen asettamiseen. Näitä prosesseja on mahdollista tiivistää seuraavan kuvion 15 tapaan.

Kuvio 15 Tulkinta Medvedevin kaudesta analyysien yhdistelmänä

6 TULEVAISUUKSIEN VISIO JA PILARIEN SYNTEESI 2012–2014

”Vuosisatojen aikana Venäjä on saanut osansa menestyksestä, virheistä ja voitoista ja on jälleen tänään voimistumassa ja saamassa vaikutusvaltaa maailmassa. Meidän katseemme on tulevaisuudessa, mutta samaan aikaan me tulemme aina muistamaan menneisyytemme ja teemme kaikkemme pitääksemme nämä ajalliset yhteydet mielessä.”¹⁵⁶⁵

6.1 HAASTEET VAKAUDELLE SAAVAT PUTININ PALAAMAAN PRESIDENTIKSI?

6.1.1 TANDEM TAKAA VALLAN JA POLITIIKAN JATKUMON

Tämä neljäs empiirinen luku jakaantuu kahteen päätavoitteeseen. Ensin esitellään tutkimusaseman mukaisesti se poliittinen konteksti eli ne olosuhteet, joissa ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa on tehty presidentti Putinin kolmannen valtakauden kahden ensimmäisen vuoden aikana. Kuten metodosiossa esiteltiin, Walter Carlsnaesin selitysmallin soveltaminen viittaa yhtäältä objektiivisiin olosuhteisiin ja toisaalta institutionaaliseen asetelmaan. Näiden tarkastelu luo puitteet presidentti Putinin poliittisen uskomusjärjestelmän analyysille. Keskeisimpiä poliittisia tapahtumia esitellään seuraavissa kahdessa alaluvussa, minkä jälkeen käsitellään presidentti Putinin poliittista uskomusjärjestelmää. Tämän luvun lopuksi esitellään alajohtopäätökset, joissa kontekstiin liittyvä analyysi ja poliittiseen uskomusjärjestelmään liittyvä analyysi yhdistyvät kahdessa kuviossa. Näistä ensimmäinen on kuvio 16: Tiivistelmä strategisen tason jatkuvuudesta ja taktisista siirroista, ja toinen on kuvio 17: Tulkinta Putinin kaudesta analyysien yhdistelmänä.

Ennen vuoden 2012 presidentinvaaleja lännessä ja Venäjällä pohdittiin, vaihtuuko maan poliittinen johto. Mahdollisten kehityskulkujen arvioinnissa esille nousi viisi skenaariota. Ensimmäisessä istuva presidentti Dmitri Medvedev asettuisi Yhtenäinen Venäjä -puolueen ehdokkaaksi. Toisessa ehdokas olisi pääministeri Vladimir Putin. Kolmannessa Medvedev ja Putin asettuisivat ehdokkaiksi kilpaillen keskenään. Neljännessä nämä nostaisivat tehtävään

---

¹⁵⁶⁵ Putin 2012d.

poliittisen kisällinsä. Viidennen skenaarion mukaan tandemin osapuolet vetäytyisivät kokonaan ja tuleva presidentti olisi musta hevonen.

Lähellä presidentinvaaleja sekä Putin että Medvedev olivat lausuneet, etteivät he asettuisi toistensa vastaehdokkaiksi¹⁵⁶⁶. Tämän lausuman taustamotiiveina olivat tunneperäisyys ja käytännönläheisyys. Medvedevin perusteluissa esille nousivat kaksikon henkilö- sekä yhteiset työhistoriat. Leningradin valtionyliopiston oikeustieteen opinahjon kasvatteina, koulutettuina lakimiehinä, he ihailivat Pietarin pormestarina 1991–1996 toimineen Anatoli Sobtšakin niin kutsuttua kapitalistinen reformi -linjaa. Putin puolestaan korosti, kuinka johtokaksikko oli samaa verta¹⁵⁶⁷. Arvion mukaan jos molemmat asettuisivat ehdolle, tukipuolue Yhtenäinen Venäjä joutuisi tekemään ristiriitaisen valinnan¹⁵⁶⁸. Ilmeni myös, että johtotandem pyrki välttämään poliittisia ristiriitoja. Näin ollen titaanien taistelua ei pääsisi kehittymään, koska keskinäinen kilpailu vahingoittaisi yhteisiä poliittisia tavoitteita ja olisi haitallista Venäjälle sen niin määritellyssä erityisessä tilanteessa¹⁵⁶⁹.

Sisäpolitiikassa johtotandem koki modernisaation keskeisenä ja visioimaan tulevaisuudesta hyvinvoivana, kilpailukykyisenä ja nykyaikaisena monen alan edelläkävijänä¹⁵⁷⁰. Kansainvälisessä politiikassa Venäjän tuli kehittyä vahvaksi suvereeniksi valtioksi, joka puolustaisi kansainvälistä asemaansa ja olisi vastuullinen turvallisuusneuvoston jäsen sekä kykenisi tukemaan toisia valtioita¹⁵⁷¹. Osaltaan nämä visiot nojasivat kansallisen turvallisuuden strategiaan (2009)¹⁵⁷². Julkilausumissaan Medvedev ja Putin korostivat poliittisten päätösten syntymistä koordinoitulla linjauksella¹⁵⁷³. Presidenttikautensa ajan Medvedev joutui perustelemaan asemaansa suhteessa Putiniin. Toisin kuin mediassa esitettiin, eivät johtokaksikon tiiviit välit olleet presidentin mukaan rakoilleet ajan mittaan tai presidentinvaalien lähestyessä. Johtajien roolit olivat hänen mukaansa vaihdelleet ajan kuluessa: uran alkuaikojen tasaveroisuudesta seurasi Putinin johtoasema joka puolestaan johti Medvedevin viralliseen johtajuuteen. Ajan kuluessa molemmat ovat osallistuneet sisäpolitiikan ja ulkopoliitiikan laadintaan eri rooleissa¹⁵⁷⁴. Strategisella tasolla johtotandem jakoi maan tulevaisuutta koskevat avainnäkömynkset. Medvedev kuitenkin huomautti, että johtajien katsantokannat ja metodit olivat erilaisia, mutta jännite

---

¹⁵⁶⁶ Medvedev 2011d.

¹⁵⁶⁷ RT 2009a.

¹⁵⁶⁸ RT 2009b.

¹⁵⁶⁹ Medvedev 2011d; ks. myös RT 2009b.

¹⁵⁷⁰ RT 2011b.

¹⁵⁷¹ Medvedev 2011d.

¹⁵⁷² Ks. Strategia 2009.

¹⁵⁷³ RT 2010a.

¹⁵⁷⁴ RT 2010a.

ilmeni välirikon sijaan poliittisen kehityksen edellytyksenä, etulyöntiasemana.¹⁵⁷⁵ Näkemyserot näyttäytyivät siten lähinnä taktisen tason kysymyksenä.

Johtotandemin viitekehyksessä Venäjä oli moninapaisen maailmanjärjestyksen tasaveroinen keskus, jonka linja nojasi käytännönläheiseen kansainväliseen yhteistyöhön ja kansallisten etujen puolustamiseen¹⁵⁷⁶. Johtotandemin sisäinen tasapaino vaikutti puolestaan syntyvän Medvedevin ja Putinin poliittisten maailmankatsomusten painopiste-eroista. Putin näyttäytyi poikkeusolojen johtajana tavoitteenaan sisäisen ja ulkoisen vakauden turvaaminen kehitystä varten¹⁵⁷⁷, tukijoukkoinaan nationalistisempi, konservatiivisempi poliittinen siipi. Tätä prosessia voidaan Tsygankovin käsitteillä pyrkiä kuvaamaan etenemiseksi suurvallan normalisoinnista kohti suurvallan kehittämistä. Medvedevin painopisteenä vaikutti olevan kehitys itsessään, liberaalimman sisäpolitiikan tuella. *Medvedevin mukaan hänen osallistumisensa presidentinvaaleihin ratkaisi se, onko maan tilanne normaali ja vakaa, ja tärkeintä olisi kaikissa olosuhteissa säilyttää vallan ja politiikan jatkumo*¹⁵⁷⁸.

Tandemillaan johtajat pyrkivät varmistamaan, että modernisaatio jatkuu häiriöttömästi Venäjän omilla ehdoilla ilman ulkopuolista väliintuloa¹⁵⁷⁹. Näistä lähtökohdista käsin voidaan arvioida, että Putinin sopivan poliittisen roolin valintaa sävyttää Venäjän politiikan pysyminen hänen strategisia päämääriään vastaavalla kurssilla. Mikäli tälle ilmenisi merkittäviä haasteita, hän pyrkisi valtion päämieheksi palauttamaan kurssin ennalleen. Presidentti Medvedevin valtakaudella 2008–2012 ilmeni lukuisia kehityskulkuja, joiden viitekehyksessä Vladimir Putinin presidentinvaaliehdokkuus olisi todennäköinen.

Määritelmä valtion oikeudesta omaan kehityspolkuun viittasi venäläistulkintaan länsiliittoutuman¹⁵⁸⁰ toimista. Neuvostoaikoihin juontuva skeptisyys Yhdysvaltojen motiiveja sekä Natoa kohtaan näkyi edelleen. Medvedevin mukaan Venäjä–Nato-suhteissa oli kuitenkin tapahtunut paljon viiden päivän sodan¹⁵⁸¹ jälkeen, ja Lissabonissa (2010) sovittiin uudenlaisista yhteistyömuo-

---

¹⁵⁷⁵ Medvedev 2011d.

¹⁵⁷⁶ Eräänä esimerkkinä esimerkki kumppanuus – kansalliset edut -linjasta oli maan läsnäolon vahvistaminen arktisella alueella ks. esim. RT 2011a.

¹⁵⁷⁷ Ks. myös RT 2009c.

¹⁵⁷⁸ RT 2010a; Näkemyksiä, joiden mukaan Kremlin virallisen ehdokkaan valintaan vaikuttaa maan sosiaalipoliittinen tilanne, esitettiin muuallakin, ks. esim. RT 2009c.

¹⁵⁷⁹ Ks. esim. Medvedev 2011b.

¹⁵⁸⁰ Yhdysvaltojen politiikan tai Naton toimet.

¹⁵⁸¹ Venäjän ja Georgian välisestä sodasta ks. luku 5, alaluku 5.1.2.3 Viiden päivän sodasta.

doista, jotka koskivat Afganistania sekä terrorismin ja huumekaupan torjuntaa¹⁵⁸². Samaan aikaan Venäjä koki Yhdysvaltojen ohjuspuolustushankkeen ABM-sopimuksen hengen vastaiseksi: uusien blokkien muodostamistavaksi sekä keinoksi heikentää useiden valtioiden strategisia mahdollisuuksia¹⁵⁸³. Ilman yhteisiä ohjuspuolustuksen kehittämissääntöjä ja Venäjän hyväksymistä yhteistyöhön maa turvautui vastatoimiin ja ydiniskupotentiaalin kehittämiseen.¹⁵⁸⁴

Presidentinvaalien alla Putin toisti systemaattisesti näkemystään eurooppalaisvaltioiden kolonialismin perinteestä, mikä viittasi näiden pyrkimykseen määritellä sääntöjään muille. Samassa yhteydessä Putin esitti ajatuksen kolonialismin muuttumisesta demokratisoinniksi.¹⁵⁸⁵ Valtioiden sisäpoliittisiin tilanteisiin vaikuttamisesta Putin nosti esille Iranin tapauksen¹⁵⁸⁶ ja Medvedev puolestaan Yhdistyneiden kansakuntien turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 1970 ja 1973, joista jälkimmäinen ilmeni ”järjettömän sotilasoperaation verukkeena”¹⁵⁸⁷. Vaikka länsiliittouma ei venäläisen tulkinnan mukaan enää aloittanut sotatoimia ilman turvallisuusneuvoston tukea¹⁵⁸⁸, oli ongelmaksi noussut päätösten lavea, ei sanatarkka tulkinta. Libya-lausumassa Venäjä asemoitui G8-valtioiden rintamaan, mutta turvallisuusneuvoston äänestyksessä Venäjän edustaja Vitali Tšurkin pidättäytyi tuen ilmauksesta¹⁵⁸⁹. Medvedevin tulkinnassa kansainvälisen yhteisön tulisi tukea maan virallista presidenttiä julistamiensa reformien tukemisessa, ei painostaa päätöslauselmilla, koska ne eivät johtaneet mihinkään¹⁵⁹⁰. Tämänkaltaisesta argumentaatiosta on löydettävissä yhtymäkohta Venäjän omaan sisäpoliittiseen kehitysprosessiin. Lisäksi Venäjä edelleen reagoi systemaattisesti länsiliittouman siitä riippumattomiin voimatoimiin ja ulottumattomissaan olevaan päätöksentekoon.

Yhdysvaltojen tulevilla presidentinvaaleilla vaikutti olevan merkittävä rooli Venäjän presidentinvaalien jälkeisen kansallisen turvallisuuden suunnassa sekä kansainvälispoliittisen ilmapiirin muodostumisessa. Presidentti Medvedevin viitekehyksessä Venäjän ja Yhdysvaltojen välisten suhteiden parantaminen nojasi pääasiassa Yhdysvaltojen tuolloiseen uuteen hallintoon ja presidenttien välisiin suhteisiin. Esitetyissä venäläisissä arvioissa presidentti Barack Obaman mahdollinen uudelleenvalinta palvelisi Venäjän kansallisia

---

¹⁵⁸² NATO Pressrelease 2010; ks. myös Medvedev 2011b.

¹⁵⁸³ Ks. myös Putin 2012a.

¹⁵⁸⁴ Medvedev 2011b.

¹⁵⁸⁵ RT 2010b.

¹⁵⁸⁶ RT 2010b.

¹⁵⁸⁷ Medvedev 2011d; ks. myös Medvedev 2011b.

¹⁵⁸⁸ Kuten presidentti Bushin aikana.

¹⁵⁸⁹ Ks. esim. Medvedev 2011d.

¹⁵⁹⁰ Medvedev 2011c.

etuja. Obama nähtiin modernina johtajana, joka esitetyn arvion mukaan pyrki muuttamaan Yhdysvaltoja ja maailmanjärjestystä. Sen sijaan Yhdysvaltojen vahvasti konservatiivisempi siipi tähtäsi Medvedevin arvion mukaan maan sisäpoliittisten ongelmien ratkaisemiseen jopa Venäjä-suhteiden kustannuksella. Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteet olivat Medvedevin viitekehyksessä riippuvaisia myös henkilöpoliittisista suhdanteista.¹⁵⁹¹ Taulukossa 10 tarkastellaan skenaarioita presidentinvaaleista.

Taulukko 10. Skenaarioita Venäjän presidentinvaaleista

Hypoteesit	1	2	3	4	5
Ehdokas	Medvedev	Putin	Medvedev ja Putin	Kisälli	Muu
Perusteita	Putin ei asetu ehdolle pääperiaate: modernisaation jatkaminen Avainsana: <i>kehitys</i>	Medvedev ei asetu ehdolle Pääperiaate: turvallisuus, vakaus, modernisaatio, Avainsana: <i>vakaus</i>	Johtotandemin sisäinen, strategisen tason linjaero	Johtotandemin strategisten päämäärien jatkaminen ¹⁵⁹²	Sisäpoliittinen mullistus, johtotandemin vaalitappio, (sosiaalinen-) mediasota
Vaalien lopputulos	Medvedev on presidentti ja Putin on taustavaikuttaja	Putin on presidentti ja Medvedev on vaikuttaja	Tilanne-riippuvainen	Kisälli-presidentti	Oppositio-presidentti musta hevonen
Poliittisia seurauksia	Strategisten päämäärien jatkuvuus toistaiseksi; taktisen tason muutoksia ¹⁵⁹³	Strategisten päämäärien jatkuvuus; taktisen tason muutoksia ¹⁵⁹⁴	Muutos: ristiriitoja eliitin sisällä	Muutos: uusia painopisteitä strategisen tason jatkuvuus ¹⁵⁹⁵	Muutos: sisäpoliittinen mullistus
Tosiasiat	Jos valtion kehitys vakaa on <i>kehityksen</i> vuoro	Jos valtion kehitys on epävakaa	Johtotandem ei koe todennäköisenä	Ei virallisia nimiä	Opposition hajanaisuus este
Todennäköisyys	On	Perustuslaki sanelee	Ei	On	Ei

¹⁵⁹¹ Medvedev 2011d.

¹⁵⁹² Ks. strategisen tason jatkuvuudesta ja taktisen tason muutoksista, kuvio 16.

¹⁵⁹³ Ks. strategisen tason jatkuvuudesta ja taktisen tason muutoksista, kuvio 16.

¹⁵⁹⁴ Ks. strategisen tason jatkuvuudesta ja taktisen tason muutoksista, kuvio 16.

¹⁵⁹⁵ Ks. strategisen tason jatkuvuudesta ja taktisen tason muutoksista, kuvio 16.

Keskeisimmät tekijät Dmitri Medvedevin valtaan palaamisessa olisivat kokemus valtiollisesta vakaudesta, joka mahdollistaisi *kehittämistehtävien* eteenpäin viemisen, sekä se, että potentiaalista kisälliä ei ole löytynyt. Medvedev on ilmaissut päämäärikseen talouden, yhteiskunnan ja politiikan modernisoinnin ja suurimmiksi presidenttikauden pettymyksikseen muutoksen ja reformin tahdin sekä sen, että elintaso ja taloudelliset indikaattorit paranivat odotettua heikommin. Myös talousreformin esteet olivat hänen mukaansa melko mittavia. Niitä olivat venäläiset tavat ja käytännöt: hidas byrokratia sekä venäläinen paternalismi. Sen sijaan talouden kilpailupohjan kehittymisen vaatisi uskoa omaan tekemiseen. Medvedevin mukaan nykyinen sukupolvi oli kasvanut tietyissä olosuhteissa, mutta nuoriso oli jo erilainen. Venäjän kehitys näyttäytyi hänelle sukupolvien asiana. Saavutuksikseen presidenttinä Medvedev näki kolme tekijää: globaalista talouskriisistä huolimatta elintaso tai rahoitusjärjestelmä ei dramaattisesti horjunut vaan talous pysyi tasapainossa, kehitys jatkui ja Venäjä kykeni puolustamaan kansallisia etujaan muun muassa estämällä aseellisen konfliktin eskalaation Georgiassa.¹⁵⁹⁶

Putinin ehdokkuuden ja valinnan taustalla ovat sisäpoliittiset tai kansainvälispoliittiset maan *vakauteen tai turvallisuuteen kohdistuvat uhkat*, esimerkiksi talouskriisit, onnistuneet terrori-iskut, jotka luovat poikkeusolojen johtajalle poliittista mahdollisuusrakennetta, tilanne, jossa potentiaalista kisälliä ei ole olemassa, tai se, että Medvedev ei asetu ehdolle. Luonnollisesti perustuslaki sanelee ehdot Putinin presidenttikausien perättäisille määriille. Jos tämä lukumäärä on ylittymässä, ainoita vaihtoehtoja ovat perustuslain muuttaminen, kisällin edistäminen tai tukeutuminen jo kertaalleen kokeiltuun valtatandemin malliin.

Mikäli Venäjä kohtaisi tilanteen, jossa ehdokkaiksi nousisivat sekä Vladimir Putin että Dmitri Medvedev, kyseessä olisi sisäinen muutos johtotandemin dynamiikassa ja jopa strategisen tason linjaero. Toinen, merkittävää sisäpoliittista ja tai kansainvälispoliittista muutosta indikoiva kehityskulku olisi hypoteesi 5, jossa johtokaksikko vetäytyisi vaaleista kokonaan eikä näköpiirissä olisi kisälliehdokasta. Kyseinen tilanne voisi kehittyä jonkinlaisen yllättävän kehityskulun myötä, ehkä tilanteessa, jossa nykylinjaa odottaisi selvä häviö¹⁵⁹⁷. Kenties häikäilemätön (sosiaalisen) median sota saattaisi muuttaa asetelmaa. Johtotandemin vetäytyminen ilman kisälliä jättäisi enemmän pelitilaa uusille poliitikoille ja opposition edustajille. Johtotandemin julkilausumissa on korostettu poliittisen, terveen ja rakentavan kilpailun merkitystä umpikujaan johtavan sijasta¹⁵⁹⁸. Medvedevin viitekehyksessä poliittisen kilpailun

---

¹⁵⁹⁶ Medvedev 2011d.

¹⁵⁹⁷ Esimerkiksi mielipidemittausten mukaan.

¹⁵⁹⁸ Ks. esim. Medvedev 2011d.

puute tuhosi markkinatalouden perusteet ja poliittinen kilpailu oli taloudellisen kilpailun laajennus¹⁵⁹⁹. On kuitenkin epätodennäköistä, että aitoa pelitilaa jätettäisiin mustalle hevoselle, etenkin kun *ilman vakautta on kaaos* -tyyliset uskomukset vaikuttavat politiikan huipulla.

On mahdollista ja jopa todennäköistä, että johtotandem päättää koordinoitusti siirtää poliittisen vastuun esimerkiksi omaan sukupolveensa kuuluvalla hengenheimolaiselle, tai mikäli johtotandem jatkaisi politiikassa pitkään, mahdollisesti jonkinlaiselle uuden poliittikosukupolven edustajalle, jota pidettäisiin kykenevänä jatkamaan maan modernisaatiota¹⁶⁰⁰ pysyen samalla uskollisena kansallisen turvallisuuden avainuskomuksille^{1601, 1602}. Kisällin tukeminen on mahdollista ja todennäköistä tilanteessa, jossa potentiaalinen ehdokas sitoutuu johtotandemin uskomuksiin maan kehittymisestä vakaasti ennustettavan skenaarion rajoissa. Mikäli tuleva kisällä kuuluisi johtotandemin hengenheimolaisiin, tällä saattaisi olla yhteys Anatoli Sobtšakiin. Kehityskululle johtotandemin näkökulmasta vastakkaisena, ei-toivottuna tilanteena olisi mahdollista pitää 1990-luvun alkua muistuttavia radikaaleja uudistustoimia. Myös tästä näkökulmasta mustan hevosen mahdollisuuksia voidaan pitää verrattain minimaalisina.

6.1.2 ”ON OLTAVA PERUSTUSLAILLINEN JÄRJESTYS, EI SAA SYNTYÄ VALLANKUMOUSTA”

Eräät mielipidemittaukset tukivat jossain määrin uudenlaista kehityskulkua. Kommersant-lehdessä 8.11.2011 julkaistun Viktor Khamraevin artikkelin mukaan Yhtenäisen Venäjän kannatus olisi juuri ennen vaaleja kääntynyt laskusuuntaan. Vastaavasti kommunistisen puolueen kannatus olisi ollut noussussa.¹⁶⁰³ Poliittista johtoa vastustava oppositio alkoi mobilisoida duuman vaalien lähetessä.

Venäjän joulukuussa 2011 pidetyt duumanvaalit¹⁶⁰⁴ ja maaliskuussa 2012 pidetyt presidentinvaalit¹⁶⁰⁵ noudattivat kuitenkin osittain etukäteisodotuksia. Johtotandemin Putin–Medvedev tukipuolue Yhtenäinen Venäjä säilytti

---

¹⁵⁹⁹ Ks. myös RT 2011b.

¹⁶⁰⁰ Ks. esim. RT 2010b.

¹⁶⁰¹ Mukaan lukien geopolitiikka, ohjuspuolustusjärjestelmä- ja ydinasekysymykset, Naton laajeneminen.

¹⁶⁰² Strategisen tason jatkuvuudesta ja taktisen tason muutoksista ks. kuvio 16.

¹⁶⁰³ Hamraev 2011.

¹⁶⁰⁴ Ks. Venäjän federaation keskusvaalikomissio, vaalitulokset 4.12.2011.

¹⁶⁰⁵ Ks. Venäjän federaation keskusvaalikomissio, vaalitulokset 7.3.2012.

johtoasemansa mutta menetti kannatustaan. Presidentinvaaleissa pääministeri Vladimir Putin valittiin kolmannen kerran maan johtajaksi. Hän vannoi virkavalansa, ja Dmitri Medvedev nimitettiin pääministeriksi toukokuussa 2012. Johtotandem näin ollen jatkoi vallassa. Vladimir Putinille ei ehdokasasetteluun varsinaisesti löytynyt potentiaalista vastustajaa, kun Medvedev jättäytyi kisan ulkopuolelle. Duuman- ja presidentinvaalit eivät kuitenkaan sujunut länsimaisten demokratiaoppikirjojen mukaan.

Median, venäläisen opposition sekä joidenkin länsivaltioiden mukaan vaalivilppiä ilmeni eri puolilla äänestyspisteitä. Vilpillistä tilannetta ja poliittista johtoa vastaan protestoineet opposition edustajat siirtyivät kaduille mielenosoituksiin, joita järjestettiin laajasti maan eri kaupungeissa myös duuman- ja presidentinvaalien välisenä aikana.¹⁶⁰⁶ Vaalivilppisyytökset eivät olleet uusi ilmiö, sillä niitä oli ilmennyt myös edellisten, vuoden 2007 duumanvaalien yhteydessä¹⁶⁰⁷. Varmistettuaan Yhtenäisen Venäjän vaalivoiton johtotandem vakuutti selvittävänsä vaalivilpin todellisen laajuuden. Venäjän syyttäjänlaitos luovutti 2012 presidentti Medvedeville asiasta selvityksen¹⁶⁰⁸. Siitä ilmeni, että vaalilautakuntiin yritettiin järjestää henkilöitä, jotka kampanjoivat ehdokkaiden puolesta, ja äänestyslistoilla oli henkilöitä, joilla ei ollut äänioikeutta¹⁶⁰⁹. Opposition väitteet, joiden perusteella äänestystuloksia olisi peukaloitu raskaasti, eivät saaneet virallista tukea¹⁶¹⁰.

Duuman vaalituloksesta seurasi vaalivilppiepäilyjä, joista seurasi opposition mielenosoituksia, joita valtaapitävät pyrkivät hillitsemään. Tilanne jatkui vielä presidentinvaalien jälkeen. Myös joissain länsimaissa Venäjän poliittisesta tilanteesta esitetty arvio erosi selvästi siitä, miten Venäjän johto sisäpoliittista tilannettaan tulkitsi. Arviot jakaantuvat *Washington–Kreml-akselille*. Yhdysvallat, silloisen ulkoministeri Hillary Clintonin johdolla, markkinoi havaintojaan ei-vapaista ja yleensä epäreiluista vaaleista epäselvine vaalikäytännöineen¹⁶¹¹, kun taas Kremlin pääasiallinen puolustusargumentaatio keskittyi korostamaan ulkopuolisia pyrkimyksiä vaikuttaa sisäpolitiikkaan¹⁶¹². Tuolloin vielä pääministerinä toiminut Putin arvioi Clintonin rohkaisseensa oppositiota

---

¹⁶⁰⁶ YLE 2011.

¹⁶⁰⁷ Ks. esim. BBC 2007.

¹⁶⁰⁸ HS 2012.

¹⁶⁰⁹ Selvitys: Venäjän parlamenttivaaleissa tuhansia rikkomuksia 18.1.2012.

¹⁶¹⁰ Ks. esim. Medvedev 2012.

¹⁶¹¹ Clinton 2011.

¹⁶¹² Ks. myös Bridge 2011.

ja väitti ulkomaiden pyrkineen puuttumaan vaalien kulkuun kansalaisjärjestöjen kautta¹⁶¹³.

Läntiset ja venäläiset *poliittista vakautta* koskevat arviot erosivat selvästi toisistaan. Länsivallat vaikuttivat tarttuvan Venäjän demokratiakehityksen etenemiseen sekä esimerkiksi niiden näkökulmasta oikeantyyppistä demokratiaa edustavien puolueiden oikeuteen rekisteröityä, mikä tässä viitekehyksessä tukisi aitoa demokraattiseen kilpailuun tähtäävän poliittisen vakauden kehittymistä Venäjälle, kun taas Kremlin viitekehyksessä poliittinen vakaus määrittyi pyrkimyksessä hallita ja kontrolloida demokratiakehitystä siten, että maan tilanne pysyy virallisten johtajien käsissä. Kehityksen tuli venäläisviitekehyksessä tapahtua vaihteittain, jolloin käsite *suvereniteetti* nousi keskiöön.

Myös ajatus poliittisesti itsenäisistä toimijoista Venäjän politiikassa jakaantui läntiseen tulkintaan ja itäiseen tulkintaan. Läntisestä viitekehyksestä esimerkiksi *Parnas*-niminen poliittinen liike edusti itsenäistä poliittista voimaa, joka ei ollut Kremlin talutusnuorassa. Yhdysvallat ilmaisivat tukensa vuonna 2010 perustetulle puolueelle, jolta rekisteröityminen duuman vaaleihin kiellettiin kesäkuussa 2011¹⁶¹⁴. On mahdollista, että venäläisessä viitekehyksessä poliittinen itsenäisyys merkitsi riippumattomuutta läntisestä vaikutuspiiristä, mikä viittasi niihin poliittisiin voimiin maan politiikassa, jotka eivät saaneet tukea länsivaltioilta. Kremlin viitekehyksessä sen kontrollissa olevat puolueet olisivat näin ollen riippumattomia länsivaltioiden kansallisista eduista.

Ety-kokouksessa 6.12.2011 pitämässään puheessa Hillary Clinton mainitsi kaksi Venäjän itsenäistä poliittista voimaa. Niitä olivat Parnas-liike ja vuodesta 2002 toiminut *Golos* eli vaalien tarkkailuverkosto¹⁶¹⁵. Parnas on lyhenne sanoista *Partija Narodnu Svabodu*¹⁶¹⁶, ja se on määritelty liberaalidemokratistiseksi puolueeksi¹⁶¹⁷. Liikkeen ohjelma nojasi laittomuuksien ja korruption vastaiseen taisteluun, jotka sen mukaan kumpusivat valtion byrokratiasta. Ohjelmassa korostettiin muun muassa yksilön vapauksien suojelua, todellista federalismia, kilpailua sekä sensuurista vapautumista. Lisäksi vaadittiin muun muassa valtiokoneiston ammattitaitoisuutta, sen ehdotonta vastuullisuutta yhteiskunnalle, tiettyjen voimarakenteiden lakkauttamista, asevelvollisuuden lakkauttamista, asevoimien modernisoimista ja pienentämistä sekä poliisin

---

¹⁶¹³ Putinilainen ajattelu erottelee toisistaan ”aidot” kansalaisjärjestöt, joiden intressit ja resurssit nojaavat paikallisiin sosiaalisiin ryhmiin, ja ”näennäiskansalaisjärjestöt”, jotka ovat jonkin valtion intressejä asemamaassa ajavia poliittisluontoisia järjestöjä, ks. esim. Putin Vladimir 2012j.

¹⁶¹⁴ Ks. esim. Clinton 2011.

¹⁶¹⁵ Clinton 2011.

¹⁶¹⁶ Kansan vapauspuolue, ilman laittomuutta ja korruptiota.

¹⁶¹⁷ Sen perustajia olivat Mihail Mihailovitš Kasjanov, Vladimir Ryžkov, Boris Nemtsov sekä Vladimir Milov.

uudistamista. Ohjelman mukainen Venäjä oli kansainvälisellä areenalla länsi-myönteinen: osa paneurooppalaista sivilisaatiota, joka pyrki yhteisestä arvopohjasta käsin kohti Venäjä–Nato-unionia.¹⁶¹⁸

Liikkeen ohjelma osaltaan muistutti Neuvostoliiton romahdusta seurannutta länsisuuntautuneen politiikan kaksivuotista valtakautta (1992–1993), johtajanaan silloinen ulkoministeri Andrei Kozyrev.

Yhdysvaltaisesta näkökulmasta toinen itsenäinen poliittinen voima oli Golos, jonka toimintaa vaalien alla häirittiin muun muassa kyberhyökkäyksillä¹⁶¹⁹. Brittiläisen Telegraph-lehden haastatteleman Golosin toiminnanjohtajan Grigori Melkonjantsin mukaan kyseinen painostusprojekti oli vaalivilppiin syyllistyneen hallituksen erikoisoperaatio tavoitteenaan lopettaa Golosin toiminta ja tuhota ainoa itsenäinen vaalitarkkailujärjestö. Telegraph-lehden mukaan Golos oli operatiivisella tasolla itsenäinen, vaikka länsi sponsoroisi sen toimintaa.¹⁶²⁰

USAID¹⁶²¹-nimistä järjestöä esitettiin arvioissa sponsoriksi, vaikka vaaleihin liittyvää suoraa linkkiä sen ja Golosin välillä ei ollut kummankaan järjestön kotisivuilla¹⁶²². Eräiden arvioiden mukaan USAID oli vuodesta 1992 taloudellisesti tukenut Venäjän kehitystä terveyden, kansalaisyhteiskunnan, oikeusvaltion, paikallishallinnon sekä konfliktien ehkäisyn saralla. USAID oli viimeisesti vuonna 2005 tukenut Golosia vaalitarkkailijoiden kouluttamisessa. USAID:n kansainvälinen tuki julkilausuttujen periaatteiden mukaan nojasi yhtäältä Yhdysvaltojen etujen edistämiseen ja toisaalta elinolojen parantamiseen kehittyvässä maailmassa.¹⁶²³

Länsimaiden ja Venäjän tekemien tulkintojen ero vaikutti olevan enemminkin sääntö kuin poikkeus. Tämä herätti kysymyksen siitä, oliko niin kutsutussa *Kremlin–Washingtonin* dilemmassa kysymyksessä erilaiset tavat jäsentää poliittista todellisuutta, tulkita demokratiaa, vai saattoiko kyse olla jonkinlaisesta informaatiokamppailusta: kansallisten etujen ajamisesta käyttämällä hyväksi tietoa omien poliittisten vaikutusperien pohjalta. Oliko tulkinnallisille eroille löydettävissä evidenssiä?

---

¹⁶¹⁸ Lisätietoja Parnasista ja puolueohjelma ks. Parnas 2011.

¹⁶¹⁹ Clinton 2011.

¹⁶²⁰ Osborn 2011.

¹⁶²¹ United States Agency for International Development.

¹⁶²² Ks. Lisää esim. USAID Overview 2011.

¹⁶²³ Ks. esim. USAID About 2011; USAID Overview 2011; USAID Partner Golos 2011.

Seuraavassa taulukossa 11 esitellään hypoteettisen ajattelun välinein osapuolten argumenttien taustalla olevia ajatuskuluja. Näin voidaan kiteyttää havaittu Kremlin–Washingtonin dilemma.

Taulukko 11. *Kremlin-Washingtonin dilemma*

	Hypoteesi 1: lännen skenaario	Hypoteesi 2: Venäjän skenaario
Pääperiaate	Nyky-Venäjä nojaa kylmän sodan aikaisiin neuvostoperinteisiin pyrkiessään etsimään ulkopuolisia syyllisiä sisäpoliittisiin ongelmiin ¹⁶²⁴	Länsiliittouma harjoittaa kansallisiin etuihinsa nojaavaa globaalia vaikuttamista vieraita hallituksia kaatamalla, jolla pyritään globaaliin hegemoniaan
Miten ilmenee?	Venäjä harjoittaa propagandaa ¹⁶²⁵ , jolla huomio siirretään sisäpoliittisesti kiusallisista ongelmakohdista, esimerkiksi vaalivilpistä kohti yhteistä vihollista ¹⁶²⁶	Länsiliittouma puuttuu vieraiden valtioiden sisäpoliittiseen kehitykseen propagandan ¹⁶²⁷ keinoin, esim. edistämällä läntiseen arvomaailmaan nojaavaa demokratiamallia
Tosiasiat?	Poliittinen johto käyttää läntisestä tiedosta poikkeavaa informaatiota kansallisten etujen pönkittämiseksi, esim. tulkinta ohjuspuolustushankkeen vaarallisuudesta maan turvallisuudelle Poliittiset intressiryhmittymät edistävät omia etujaan läntisestä tiedosta poikkeavan informaation kautta	Globaalina esimerkkinä arabikevät ja värvällankumoukset Länsimaiden toteuttama hallituksenvastaisten oppositiovoimien ¹⁶²⁸ toiminnan rahoittaminen kansalaisjärjestöjen kautta, esimerkkinä Venäjän vaalit
Toimintakenttä?	Vallan keskittäminen, voimakoneiston ¹⁶²⁹ vallan korostaminen, venäläisten asiantuntijoiden omat tutkimukset, tiedustelutieto	Kansanjoukkojen mobilisoituminen sosiaalisessa verkossa ja kaduilla

¹⁶²⁴ Esimerkiksi korruptio, puutteellinen demokratia, ihmisoikeudet, laillisuuskehitys.

¹⁶²⁵ Esimerkiksi informaatiopsykologinen sodankäynti.

¹⁶²⁶ Esim. sisäpolitiikkaan sotkeutuva länsi, jolla haetaan kansallista yhtenäisyyttä

¹⁶²⁷ Informaatio-psykologinen sodankäynti

¹⁶²⁸ Esim. agitaattorit

¹⁶²⁹ Esimerkiksi armeija, poliisi, tiedusteluorganisaatiot

Läntisessä skenaariossa (hypoteesi 1) rakentui mielikuva nyky-Venäjistä, joka ei ollut irtaantunut neuvostoperinteistä tai kylmän sodan aikakaudesta. Tämä ilmeni siinä, että maan poliittinen johto jatkuvasti perusteli toimintaansa ulkopuolisilla tekijöillä, esimerkiksi ulkovaltojen aktiivisella sekaantumisella sen asioihin. Nyky-Venäjän toimintatapa muodostui siitä, että se siirsi huomiota sisäpoliittisista ongelmakohdista kohti kehittelmäänsä yhteistä vihollista, joka vaihtui opportunistisella tavalla tilanteen mukaan. Yhteinen vihollinen saattoi tämän viitekehyksen mukaan olla esimerkiksi terrorismi, poliittisesti motivoituneet oligarkit tai Venäjä-vastaiset länsivallat, esimerkiksi Nato-valtiot. Tässä skenaariossa venäläisen toimintatavan keskeinen tavoite oli luoda kansallista yhtenäisyyttä erilaisilla keinoilla.

Venäläisessä skenaariossa (hypoteesi 2) maan poliittinen johto tietoisesti haastoi länsivaltojen kaksinaismoralistiset näkemykset omasta toiminnastaan. Länsiliittoutuma, joka koostui lähinnä Yhdysvalloista lähimpine liittolaisineen¹⁶³⁰, harjoittivat globaalin demokratian ja ihmisoikeuksien korostamisessa enimmäkseen omiin kansallisiin intresseihinsä nojaavaa valtapolitiikkaa. Näitä valta-ambitioita toteutettiin puuttumalla vieraiden valtioiden sisäpolitiikkaan. Vaikkei olisi suoraan esitetty, että länsivalloilla oli jotain tekemistä arabikeväiden tai väri vallankumousten virittämisessä tai niihin vaikuttamisissa, tämä mielikuva ilmeni rivien välistä¹⁶³¹. Sen sijaan Putin esitti duumanvaalien yhteydessä suoria ajatuksia, joiden mukaan Venäjällä toimivat oppositiovoimiksi määriteltävät kansalaisjärjestöt saisivat rahoitusta lännestä¹⁶³². Pidemmälle vietyä sosiaalinen media ja kaduilla pidettävät mielenosoitukset olisivat tässä vaikuttamisessa keskeinen pelikenttä¹⁶³³.

6.2 ISI-LOGIIKALLA UUTEEN MAAILMANJÄRJESTYKSEEN JA JOHTAJUUTEEN

6.2.1 UKRAINAN KRIISI MUSTANA JA VALKOISENA

Venäjän näkökulmasta Ukrainan kriisissä oli kansainvälispoliittisella tasolla kysymys Naton laajenemiseen liittyvän strategisen saarroituksen estä-

---

¹⁶³⁰ Esimerkiksi Yhdysvallat, Britannia ja mahdollisesti Nato-maat.

¹⁶³¹ Ks. esim. Putin 2012a.

¹⁶³² Ks. myös Putin 2011a ja Putin 2011b.

¹⁶³³ Ks. esim. Panarin 2009.

misestä, länttä haastavasta aloitteellisuudesta ja kohdennetuista rankaisutoimista uusien pelisääntöjen asettamiseksi¹⁶³⁴. Sisäpoliittisesti poliittisen vakauden tulkinnat erosivat toisistaan lännessä ja Venäjällä. Venäläisen tutkimuslaitoksen (VTsIOM) helmikuun 2014 kyselyssä venäläisenemmistö seurasi Ukrainan tapahtumia ja hieman alle puolet koki läntisten tiedustelupalvelujen provosoineen protesteja¹⁶³⁵. Kuten edellä esitetyn taulukon venäläisskenaariossa esitetään, ajattelutavan taustalla vaikuttaa ilmenevän presidentti Putinin kausilla esille noussut näkemys valtioiden sisäpolitiikkaan vaikuttamisesta ulkomaisen tuen avulla¹⁶³⁶.

Naton laajeneminen koettiin Venäjällä sitä uhkaavana kehityskulkuna. Venäjän ja länsivaltioiden välisten skenaarioiden problematiikassa ilmeni valtiollisten toimijoiden taso, kansainvälisen järjestelmän taso sekä sisäpoliittinen taso. Valtiotasolla keskeisimpänä toimintalogiikkana olivat eri valtioiden itsenäiset oikeudet tehdä poliittisia valintojaan huolimatta rajanaapureina olevien suurvaltojen tulkinnoista. Kansainvälisen järjestelmän tasolla pelisääntöjä ohjasivat puolestaan suurten valtioiden toimintalogiikka, niiden väliset intressiristiriidat ja pyrkimykset vaikuttaa itse kansainvälisen systeemin rakenteeseen. Sisäpolitiikassa toimintakenttään ilmaantui myös kansalaisjärjestöjen ulottuvuus.

Ukrainan kriisi kosketti sekä Venäjää että länsivaltioita siksi, että siitä tuli esimerkki edellä kuvattujen skenaarioiden yhteentörmäyksestä käytännössä ja siihen liittyi uudenlainen voimapolitiittinen ulottuvuus. Venäläisen skenaarion mukaan länsiliittouma puuttui Ukrainan tilanteeseen, mutta myös Venäjä puuttui kriisiin. Tämän toiminnan taustalla olivat sisäpoliittiset ja kansainvälispoliittiset vaikuttimet. Venäjä vaikutti reagoivan *ISI*-logiikan mukaisesti etupainotteisesti mahdolliseen tulevaisuuteen¹⁶³⁷, mikäli nationalistisesti painottuneet poliittiset voimat niin kutsutun Stepan Banderan hengessä saisivat päätösvaltaa Ukrainan politiikkaan, ja seurauksena nationalistinen Venäjänvastainen Ukraina liittyy Natoon, joka puolestaan laajenee sen rajoille.

Venäjän julkilausutut ja rivien välistä luettavat motiivit paljastavat sen toimintalogiikan peruspiirteitä. Julkilausutuissa motiiveissa kriisin pääuhkina

---

¹⁶³⁴ Tässä tutkimuksessa nämä elementit on määritelty vahinkojen minimoimiseksi, etuuksien ja saamisten maksimoinniksi ja uusien pelisääntöjen asettamiseksi.

¹⁶³⁵ INTERFAX-UKRAINA 2014a.

¹⁶³⁶ Ks. esim. Putin 2012a.

¹⁶³⁷ Tälle ajattelutavalle on annettu määritelmä *ISI*-logiikka, joka tarkoittaa hypoteettista tulevaisuuteen suuntautuvaa skenaarioajattelua, jossa keskeistä on ajattelu konditionaalissa: mikäli maa X liittyy *ISI* Natoon, siitä aiheutuu *ISI* seuraus Y. Strategisluontoiseksi ajattelu muuttuu silloin, kun sen pohjalta aletaan toimia etupainotteisesti.

olivat ukrainalaiset ekstremistit ja rikolliset¹⁶³⁸. Näkemys ukrainalaisista ekstremisteistä viittaa historialliseen painotukseen. Näkemys ukrainalaisista rikollisista puolestaan liittyi kriisin toimintatapoihin. Kriisin kärjistyessä ilmaantui erityinen tietoisuussota, johon niin kutsuttu Bandera-perinne liittyy. Stepan Bandera¹⁶³⁹ toimi ennen toista maailmansotaa ukrainalaisessa nationalistiorganisaatiossa¹⁶⁴⁰ propagandaupseerina ja johtotehtävissä Neuvostoliittoa sekä muita vapaan Ukrainan vihollisia vastaan¹⁶⁴¹. Hänet tuomittiin terrorismista kuolemaan mutta vapautettiin myöhemmin. Banderan johtama OUN-B suosi vallankumouksellista toimintaa. Kylmän sodan aikana neuvostoagentti ilmeisesti murhasi Banderan Münchenissä. Läntiset tiedusteluorganisaatiot ilmeisesti tukivat ukrainalaista nationalistiorganisaatiota. Ukrainan entinen presidentti Viktor Juštšenko myönsi Banderalle Ukrainan Sanankarin arvonimen tammikuussa 2010, mutta titteli peruutettiin kansainvälisen ja Venäjä-myönteisten sisäpoliittisten voimien kritiikin takia.¹⁶⁴²

Ukrainan kriisi eskaloitui konfliktiksi vaihteittain. Kiovan mielenosoitukset alkoivat marraskuussa, kun hallitus ilmoitti lykkäävänsä EU–Ukraina-assosiaatiosopimuksen allekirjoittamista. Kansalaisten unionin, eli niin kutsutun *Maidanin*, perustivat joulukuussa 2013 useat puolueet tavoitteenaan rakentaa uusi Ukraina hallituksineen, luoda uusi perustuslaki ja erottaa korruptoituneet tuomarit ja syyttäjät¹⁶⁴³. Vuodenvaihteen jälkeen alkoivat hallituksenvastaiset protestiaallot, jotka eskaloituivat kaksi kertaa. Stepan Banderan syntymäjuhlan kunniaksi järjestettiin Kiovassa tammikuun alussa 2014 tuhansien ihmisten soihdukulku. Sitä tukivat eräät ukrainalaisen Isänmaa¹⁶⁴⁴-puolueen jäsenet ja ukrainalaisten nationalistiorganisaation perinteitä jatkava Yleisukrainalainen liitto¹⁶⁴⁵. Banderan muistoksi pidettiin puhe.¹⁶⁴⁶

Venäjän näkökulmasta sen niin kutsumien ekstremistien vaikutus Ukrainan politiikkaan näkyi juuri Bandera-perinteenä, Oikean Sektorin¹⁶⁴⁷ vallan-

---

¹⁶³⁸ Ks. esim. Putin 2013e.

¹⁶³⁹ 1.1.1909–15.10.1959.

¹⁶⁴⁰ OUN.

¹⁶⁴¹ INTERFAX-UKRAINA 2014b.

¹⁶⁴² Wikipedia: Bandera Stepan.

¹⁶⁴³ Euro-Maidanista ks. esim. Düvell & Lapshyna 2015.

¹⁶⁴⁴ Batkivštšyna.

¹⁶⁴⁵ Svoboda.

¹⁶⁴⁶ INTERFAX-UKRAINA 2014c; INTERFAX-UKRAINA 2014b.

¹⁶⁴⁷ Pravyi Sektor.

kumouksellisuutena ja Yleisukrainalaisen liiton nationalistisissa painotuksissa¹⁶⁴⁸. Oikea sektori oli partisaaniperinteitä jatkava puolisotilaallinen organisaatio¹⁶⁴⁹. Soihtukulkue kiihdytti sittemmin protesteja, jotka poikivat useita rikosilmoituksia huliganismista, pahoinpitelyistä ja sieppauksista ja joista osaa väitettiin provokaatioiksi¹⁶⁵⁰. Venäjän kieltä puhuvien oikeuksia ajaneen presidentti Janukovitšin tukipuolueen eli Alueiden puolueen mukaan ”ultra-nationalistit naamioituivat eurooppalaiseen tulevaisuuteen mutta edustivat 1920–1930-lukujen Euroopan haamuja soihtumarsseilla, johtajanpalvonalla, monumenttien tuhoamisilla ja lynkkauksilla”. Tässä viitekehyksessä tuli kansainvälisen yhteisön huomioida fasismin palautuspyrkimykset. Sen kannattajat tuli pysäyttää ja väkivaltaa käyttäviä rangaista.¹⁶⁵¹

Kun hallituksen argumentaatio nojasi radikalismien torjumiseen, oppositiolla oli erilainen agenda. UDAR¹⁶⁵²-puolueen ja oppositioliikeshinnän johtohahmo Vitali Klitško vaati Euroopan unionin pakotteita hallintoa vastaan ihmisoikeusrikkomuksista ja rauhanomaisten mielenosoittajien pahoinpitelyistä¹⁶⁵³. Sotšin olympialaisiin keskittynyt Venäjä määritteli kriisin Ukrainan sisäiseksi asiaksi, joka tuli ratkaista rauhanomaisella neuvottelulla, mutta ilmaisi samalla maan kehittyneen kohti liittovaltiota¹⁶⁵⁴.

Ensimmäinen protestien eskalaatio tapahtui niin kutsutun mustan torstain¹⁶⁵⁵ eli 16.1. jälkeen¹⁶⁵⁶. Tuolloin parlamentissa hyväksyttiin lakiesityksiä¹⁶⁵⁷, jotka oppositio ja länsivallat, joihin lukeutuivat Puola, Etj, Yhdysvallat, Freedom House, EU ja Britannia, määrittelivät siirtymiseksi vallankumouksen kautta diktatuuriin¹⁶⁵⁸. Lakiesitykset sisälsivät mm. julkista herjausta ja kunnianloukkausta internetissä ja mediassa sekä ekstremismin määritelmää laajentavan ja sen rahoituksen rangaistavuutta koskevat Oliynyk–

---

¹⁶⁴⁸ Ks. esim. Comment by the Information and Press Department 2014a.

¹⁶⁴⁹ INTERFAX UKRAINA 2014cb; INTERFAX UKRAINA 2014ca; INTERFAX UKRAINA 2014cd.

¹⁶⁵⁰ INTERFAX-UKRAINA 2014c.

¹⁶⁵¹ INTERFAX-UKRAINA 2014d.

¹⁶⁵² Ukrainian democratic alliance for reforms.

¹⁶⁵³ INTERFAX-UKRAINA 2014e.

¹⁶⁵⁴ INTERFAX-UKRAINA 2014f.

¹⁶⁵⁵ INTERFAX-UKRAINA 2014g; INTERFAX-UKRAINA 2014cp.

¹⁶⁵⁶ INTERFAX-UKRAINA 2014h; INTERFAX-UKRAINA 2014i; INTERFAX-UKRAINA 2014j.

¹⁶⁵⁷ INTERFAX-UKRAINA 2014k; INTERFAX-UKRAINA 2014l; INTERFAX-UKRAINA 2014m.

¹⁶⁵⁸ INTERFAX-UKRAINA 2014n; INTERFAX-UKRAINA 2014o; INTERFAX-UKRAINA 2014p; INTERFAX-UKRAINA 2014q; INTERFAX-UKRAINA 2014r; INTERFAX-UKRAINA 2014s; INTERFAX-UKRAINA 2014t.

Kolesnichenko-lait. Ne astuivat voimaan kuusi päivää myöhemmin eli 22.1.¹⁶⁵⁹ Freedom Housen mukaan lait määräsivät venäläistyyliä, vieraan valtion agentin rajoituksia ulkomaista rahoitusta saaville kansalaisjärjestöille ja rangaistuksia protestoiville kansalaisille uhaten näin sananvapautta ja rajoittaen rauhanomaisia protesteja¹⁶⁶⁰. Myös tuolloinen päätöksenteko valtion budjetista määriteltiin epädemokraattiseksi¹⁶⁶¹.

Protestit eskaloituivat 20.1. alkaen hallituksen vastustajien ja poliisien yhteenotoiksi, joista Janukovitšin neuvonantaja sälytti vastuun oppositiojohtajille¹⁶⁶². Pääministeri Mykola Azarov määritteli Hrushevskoho-kadun protestot terroristeiksi¹⁶⁶³. Eskalaation aikana kiihtyi sisäministeriön mukaan radikaali aktivismi, ja hallitus pyysi eurooppalaispoliitikkoja vaikuttamaan oppositioon¹⁶⁶⁴. Protestien eskalaatio tuotti kuitenkin tulosta. Janukovitš ilmoitti muutama päivä lakien voimaantulon jälkeen, että näitä mustan torstain lakeja tarkistettaisiin¹⁶⁶⁵. Vaikka sisäministeriö oli väittänyt, ettei oppositio enää kyennyt kontrolloimaan radikaaliryhmittymiä, tilanne rauhoittui, kun osapuolet aloittivat keskustelut 25.1. ja Janukovitš tarjosi pääministerin paikkaa Isänmaa-puolueen oppositiojohtaja Arseniy Jatseniukille¹⁶⁶⁶. Opposition ja länsivaltojen kritisoimat lait hylättiin 28.1., ja kiinniotettujen protestoijien armahduslaki hyväksyttiin kaksi päivää myöhemmin. Pääministeri näki lakien hylkäämisen liennyttäneen protesteja.¹⁶⁶⁷ Kriisiin sittemmin kehittyi poliittisen neuvottelun taso ja voimapolitiikka, joka eteni sotilaallisiin ja geopolitiisiin ulottuvuuksiin.

Tammikuun lopussa Ukrainan turvallisuuspalvelu ilmaisi uhkan kohdistuvan valtion taloudellisiin ja puolustuksen kannalta tärkeisiin kohteisiin¹⁶⁶⁸, ja helmikuun alussa Oikea Sektori joidenkin lähteiden mukaan varoitti hyökkäyksistä poliiseja vastaan. Sisäministeriö arvioi radikaalin äärioikeiston

---

¹⁶⁵⁹ INTERFAX-UKRAINA 2004i; INTERFAX-UKRAINA 2014u.

¹⁶⁶⁰ INTERFAX-UKRAINA 2004t; INTERFAX-UKRAINA 2014v.

¹⁶⁶¹ INTERFAX UKRAINA 2014cg.

¹⁶⁶² INTERFAX-UKRAINA 2014x; INTERFAX-UKRAINA 2014y; INTERFAX-UKRAINA 2014z.

¹⁶⁶³ INTERFAX-UKRAINA 2014ä.

¹⁶⁶⁴ INTERFAX-UKRAINA 2014ä; INTERFAX-UKRAINA 2014ö.

¹⁶⁶⁵ INTERFAX-UKRAINA 2014aa.

¹⁶⁶⁶ INTERFAX-UKRAINA 2014ab; INTERFAX-UKRAINA 2014ac; INTERFAX-UKRAINA 2014ad.

¹⁶⁶⁷ INTERFAX-UKRAINA 2014ae; INTERFAX-UKRAINA 2014af; INTERFAX-UKRAINA 2014ag; INTERFAX-UKRAINA 2014ah.

¹⁶⁶⁸ INTERFAX-UKRAINA 2014ai.

suunnittelevan terrori-iskuja¹⁶⁶⁹. Samaan aikaan hallitus ja oppositio neuvottelivat hallituksen kokoonpanosta. Oppositiojohtajista Yatseniuk ilmaisi valmiutensa johtaa hallitusta mutta vain, jos ministerikabinetti koostuisi oppositiosta ja vuoden 2004 perustuslaki palautettaisiin voimaan. Kädenväöntö hallituksen muodostamisesta pääministereineen jakoi oppositiota ja hallitsevaa Alueiden puoluetta.¹⁶⁷⁰ Kriisin avaimina Janukovitš korosti vielä helmikuun puolivälissä voimankäytön sijaan kompromisseja¹⁶⁷¹. Pari päivää myöhemmin Yatseniuk ilmaisi, että hallituksen vaatimus Venäjälle myönteisestä pääministeristä johtaisi uuteen vastakkainasettelun aaltoon¹⁶⁷². Lisäongelmaksi koettiin, ettei opposition luonnostelmapäätöstä vuoden 2004 perustuslakiin paluusta ollut rekisteröity parlamentissa¹⁶⁷³. Tilanne kärjistyi ja johti toiseen protestien eskalaatioon ajanjaksolla 18.2.–22.2.

Oppositiojohtajat pitäytyivät vaatimuksissa vaihtaa hallitus ja palata vuoden 2004 perustuslakiin. Klitško vetosi presidenttiin Berkut-joukkojen poistamiseksi kadulta sekä perustuslakiäänestyksen puolesta, mutta tilanne eskaloitui¹⁶⁷⁴. Käynnistetyssä terrorismintorjuntaoperaatiossa tulittivat lähteestä riippuen joko tarkka-ampujat tai sala-ampujat tai molemmat Maidanin aukion protestoijia tai poliiseja tai kumpiakin¹⁶⁷⁵. SBU ilmoitti siirtymisestä korkeaan terrorivalmiuteen ja tiedustelupalvelun erikoisjoukkojen operaation perusteeksi ”vahvan vastarinnan ja äärimielisten ryhmittymien merkittävästi lisääntynyt aseiden käyttö”¹⁶⁷⁶. Sisäministeriö väitti Oikean Sektorin piilottaneen räjähteitä Trade House -rakennukseen, mikä johti rakennuksen tulipalloon¹⁶⁷⁷.

Hallitus korosti opposition vastuuta tilanteen kärjistyksessä ja vaati ulkovaltoja ja -organisaatioita tuomitsemaan radikaalien toimet ja määrittelemään tapahtumat vallankaappausryitykseksi.¹⁶⁷⁸ Oppositio puolestaan syytti hallitusta ihmisoikeusrikkomuksista ja vetosi Janukovitšiin, jotta Maidanin tehoisku lopetettaisiin¹⁶⁷⁹. Klitško väitti presidentin reagoineen puutteellisesti,

---

¹⁶⁶⁹ INTERFAX-UKRAINA 2014aj.

¹⁶⁷⁰ INTERFAX-UKRAINA 2014ak; INTERFAX-UKRAINA 2014al; INTERFAX-UKRAINA 2014am.

¹⁶⁷¹ INTERFAX-UKRAINA 2014an.

¹⁶⁷² INTERFAX-UKRAINA 2014ao.

¹⁶⁷³ INTERFAX-UKRAINA 2014ao.

¹⁶⁷⁴ INTERFAX-UKRAINA 2014aq; INTERFAX-UKRAINA 2014ar; INTERFAX-UKRAINA 2014as; INTERFAX-UKRAINA 2014at.

¹⁶⁷⁵ INTERFAX-UKRAINA 2014au.

¹⁶⁷⁶ INTERFAX-UKRAINA 2014av; INTERFAX-UKRAINA 2014ax.

¹⁶⁷⁷ INTERFAX-UKRAINA 2014ay.

¹⁶⁷⁸ INTERFAX-UKRAINA 2014aj; INTERFAX UKRAINA 2014ch.

¹⁶⁷⁹ INTERFAX-UKRAINA 2014aq.

kun oppositiota vaadittiin laskemaan aseet, vaikka poliisi ampui protestojia¹⁶⁸⁰. Yhdysvallat otti kantaa opposition puolesta ja määräiteli Janukovitšin olevan vastuussa tilanteesta¹⁶⁸¹. Samana päivänä pääoppositionpuolueet Isänmaa, UDAR ja Yleisukrainalainen liitto kielsivät vastuunsa Maidanin tapahtumista¹⁶⁸².

Venäjä aktivoitui. Sen mukaan radikaali oppositio oli käynnistänyt kampanjan Radaa vastaan ekstremistien toimeenpanemana vallankaappausriityksenä. Nämä sen tulkinnan mukaan rikolliset voimat olivat syyllisiä helmikuun 18. päivän tapahtumiin.¹⁶⁸³ Tapahtumien taustalla nähtiin esitetyn skenaaritaulukon mukaisesti Yhdysvallat länsivalintaa tyrkyttävällä sätkynukkepolitiikalla¹⁶⁸⁴ sekä läntiset poliitikot, jotka eivät Venäjän mukaan reagoineet radikaalivoimien aggressioihin¹⁶⁸⁵. Venäläisskenaariossa nähtiin ilmenevän uhkaa Ukrainan maaperällä oleville Venäjän kansalaisille¹⁶⁸⁶ Yhdysvallat puolestaan ilmoitti harkitsevansa vastuullisiksi kokemilleen tahoille sanktioita¹⁶⁸⁷. Vastarinta palasi jälleen Maidanille, ja räjähteistä raportoitiin¹⁶⁸⁸. Oppositio koki kyseessä olevan hallituksen provokaatio, jonka lopettamista Klitško, Yatseniuk ja Tiahnybok vaativat, kuten aseiden ja ammusten jakamista poliisille ja tituškeille lisäverenvuodatuksen estämiseksi¹⁶⁸⁹.

Hallituksen terrorismintorjuntaoperaatio oli kriisin vedenjakaja. Poliittinen valta alkoi tämän jälkeen siirtyä oppositiolle. Rada tuomitsi voimankäytön ja kielsi terrorismintorjuntaoperaation jatkamisen¹⁶⁹⁰. Useat Alueiden puolueen kansanedustajat alkoivat tukea kansaa¹⁶⁹¹. Hallituksen ja opposition välillä päästiin 21.2. sopimukseen, jonka Maidanin neuvosto hyväksyi muuttamiseksi ehtoineen¹⁶⁹². Allekirjoittajina Kiovassa olivat presidentti Janukovitš ja kolme oppositiojohtajaa ja todistajina EU:n edustajat: ulkoministerit Puolasta

---

¹⁶⁸⁰ INTERFAX-UKRAINA 2014ar.

¹⁶⁸¹ INTERFAX-UKRAINA 19.2.2014: 13:53, 19.2.2014, US Ambassador: Yanukovych responsible for everything that happens in Ukraine.

¹⁶⁸² INTERFAX UKRAINA 2014ci.

¹⁶⁸³ Lavrov 2014c.

¹⁶⁸⁴ Lukashevich 2014.

¹⁶⁸⁵ Comment by the Information and Press Department 2014b.

¹⁶⁸⁶ Medvedev 2014.

¹⁶⁸⁷ INTERFAX-UKRAINA 2014az.

¹⁶⁸⁸ INTERFAX-UKRAINA 2014as.

¹⁶⁸⁹ INTERFAX-UKRAINA 2014at.

¹⁶⁹⁰ INTERFAX-UKRAINA 2014aä; INTERFAX-UKRAINA 2014aä.

¹⁶⁹¹ INTERFAX-UKRAINA 2014aö.

¹⁶⁹² INTERFAX-UKRAINA 2014ba; INTERFAX-UKRAINA 2014bb.

Radoslaw Sikorski, Saksasta Frank-Walter Steinmeier ja Ranskasta Eric Fournier. Prosessin loppuvaiheeseen osallistui Venäjän presidentin erityisedustaja Vladimir Lukin.¹⁶⁹³

Sopimuksessa hyväksyttiin paluu vuoden 2004 perustuslakiin, reformi poliittisten valtaoikeuksien tasapainottamiseksi, presidentinvaalit joulukuuhun mennessä ja tutkinta väkivallanteoista. Lisäksi päätettiin jättää poikkeusolot julistamatta, pidättäytyä väkivallasta, normalisoida elämä ja luovuttaa laitomat aseet sisäministeriölle¹⁶⁹⁴. Vaadittiin myös välitöntä väkivallan ja konfrontaation lopettamista¹⁶⁹⁵. Oikea sektori ilmaisi kuitenkin, ettei Janukovitš ollut luotettava ja että kansallinen vallankumous jatkuisi¹⁶⁹⁶.

Mustaa torstaita seurasi valkoinen lauantai. Klitško ehdotti tuolloin 22.2. Radassa Harkovaan poistuneen Janukovitšin erottamista, perustuslakiehdotus hyväksyttiin ja kansanedustajat alkoivat erota Alueiden puolueesta¹⁶⁹⁷. Janukovitš kuitenkin koki päätökset laittomiksi ja kieltäytyi allekirjoittamasta niitä tai eroamasta¹⁶⁹⁸. Radan erotettua hänet hallituksen jäseniä alkoi paeta maasta ja hän haki turvaa Venäjältä¹⁶⁹⁹. Vankilasta vapautunut Isänmaa-puolueen johtohahmo Julia Tymošenko ilmoitti palaavansa politiikkaan¹⁷⁰⁰. Ministerien ja tuomarien erottamiset ja uusien nimittämiset alkoivat¹⁷⁰¹.

Venäjä ilmaisi huolensa nuoriso- ja äärioikeistoliikkeiden sekä siviilejä ja valtion intressejä suojelevien lainvalvontaviranomaisten välisistä aseellisista yhteenotoista sekä siitä, ettei 21.2.-sopimusta hallituksen ja opposition välillä toimeenpantu¹⁷⁰². Virallisesti Yhdysvallat ja Euroopan unioni korostivat soviteluratkaisua ja pyrkivät rauhoittelemaan tilannetta¹⁷⁰³ huomioiden samalla

---

¹⁶⁹³ INTERFAX UKRAINA 2014cq.

¹⁶⁹⁴ INTERFAX-UKRAINA 2014bb.

¹⁶⁹⁵ INTERFAX UKRAINA 2014cj.

¹⁶⁹⁶ INTERFAX-UKRAINA 2014bc.

¹⁶⁹⁷ INTERFAX-UKRAINA 2014bd; INTERFAX-UKRAINA 2014be.

¹⁶⁹⁸ INTERFAX-UKRAINA 2014bf.

¹⁶⁹⁹ INTERFAX-UKRAINA 2014bg; INTERFAX-UKRAINA 2014bh; INTERFAX-UKRAINA 2014bi.

¹⁷⁰⁰ INTERFAX-UKRAINA 2014bj.

¹⁷⁰¹ INTERFAX-UKRAINA 2014bk; INTERFAX-UKRAINA 2014bl.

¹⁷⁰² Statement 2014a.

¹⁷⁰³ Harf 2014.

Ukraina–Venäjä-erityissuhteet. Länsivallat kehottivat systemaattisesti jännitteiden lieventämiseen ja kompromissiratkaisun hakemiseen¹⁷⁰⁴. Tästä huolimatta Venäjä ja länsi kävivät kädenvääntöä uuden hallituksen legitimitetistä, jonka Venäjä kyseenalaisti¹⁷⁰⁵.

Venäjän markkinoima rikollisuuskomponentti liittyi opposition toimintatapaan eli Ukrainan perustuslain vastaiseen Venäjän tukeman hallituksen kaatamiseen. Venäläisessä skenaariossa korostettiin, että ongelman ytimenä on laitton vallankaappaus¹⁷⁰⁶, sen tukema Janukovitš oli edelleen presidentti ja että 21.2.-sopimus saattoi olla poliittisen vallanvaihdon peitetarina¹⁷⁰⁷. Yhdysvaltojen skenaariossa kyseinen sopimus ei saanut lainvoimaa, koska Janukovitš ei allekirjoittanut sopimusta vaan poistui pääkaupungista ja hylkäsi kansansa¹⁷⁰⁸. Yhdysvaltojen näkökulmassa Janukovitšin puoluetoverit erottivat hänet Radan äänestyksessä, mikä teki päätöksestä legitiiminä¹⁷⁰⁹.

6.2.2 UKRAINA ESIMERKKINÄ VENÄJÄN VOIMAPERÄISESTÄ PROAKTIIVISUUDESTA

Ukrainan sisäpoliittinen tilanne eteni kansainvälispoliittiselle tasolle ja sai geopolittisia ja sotilaspoliittisia ulottuvuuksia. Venäjä puuttui tilanteeseen 1.3. päätöksellään ”käyttää asevoimiaan Ukrainan maaperällä, kunnes maan sosiaalinen ja poliittinen tilanne on normalisoitunut”. Päätös nojasi ”poikkeustilanteen aiheuttamiin uhkiin venäläisille ja maan sotilashenkilöstölle Krimillä”.¹⁷¹⁰ Putinin mukaan todellinen uhka kehittyisi, mikäli väkivalta leviäisi Itä-Ukrainaan ja Krimille. Venäjä otti haltuun Krimin niemimaan laivasotukikohteen. Putin väitti Venäjän vain vahvistaneen läsnäoloaan Krimillä, eikä se ollut ylittänyt kansainvälisessä sopimuksessa sovittuja joukkojen lukumääriä rajoja.¹⁷¹¹

YK:n turvaneuvostossa Ukrainan edustaja Yuriy Sergeyev raportoi kuitenkin julkilausumien ja reaalitapahtumien välisistä ristiriidoista, koska aseiste-

---

¹⁷⁰⁴ INTERFAX-UKRAINA 2014bm; INTERFAX-UKRAINA 2014bn.

¹⁷⁰⁵ Putin 2014a. Venäjän viitekehityksessä oli tehty päätöksiä ja lakeja, jotka tähtäsivät venäläisvähemmistöjen humanitääristen oikeuksien polkemiseen.

¹⁷⁰⁶ Lavrov 2014a.

¹⁷⁰⁷ Statement 2014a.

¹⁷⁰⁸ Ks. myös INTERFAX-UKRAINA 2014bo.

¹⁷⁰⁹ Kerry 2014b.

¹⁷¹⁰ Kremlin, Appeal 2014; Kremlin News 2014a; Kremlin, News 2014b.

¹⁷¹¹ Putin 2014b; ks. myös RT 2014a.

tut joukot sulkiivat Krimin lentokenttiä ja pääteitä, kun Venäjä harjoitti disinformaatiota häpäistäkseen maan poliittista johtoa määrittäen intervention rauhan turvaoperaatioksi¹⁷¹². YK:n kannanotossa joukkojen tuominen Krimille lisäsi jännitteitä¹⁷¹³. Krimin kansanäänestyksen jälkeen Venäjä tunnusti Krimin tasavallan, joka liittyi Venäjään 18.3.¹⁷¹⁴.

Venäjän puuttuminen kriisiin laukaisi maaliskuun alussa kansainvälisten vastalauseiden aallon, joka nojasi pääasiassa vaatimuksiin kunnioittaa Ukrainan suvereniteettia¹⁷¹⁵. Tämän näkemyksen mukaan Venäjä rikkoi kansainvälistä lakia, mukaan lukien 5.12.1994 solmittua Budapestin sopimusta, jonka allekirjoittajat Venäjä, Yhdysvallat, Britannia, Ranska ja Kiina olivat muun muassa luvanneet kunnioittaa Ukrainan itsenäisyyttä ja pidättäytyä taloudellisesta painostamisesta maan politiikkaan vaikuttamiseksi¹⁷¹⁶. Kansainvälisen yhteisön mukaan Venäjän päätös turvautua asevoimiin kansalaistensa suojelemiseksi oli vakava ongelma¹⁷¹⁷. Yhdysvallat ilmaisi valmiutensa yhteistyöhön venäläisvähemmistön suojelemiseksi¹⁷¹⁸ ja väitti samalla, että Venäjän hallitus reagoi kuviteltuihin uhkiin ja vääristeli tosiasioita. Tämän lähestymistavan mukaan Venäjän hallitusta ohjasivat aggressio, pelottelu, valehtelu ja provokaatiot.¹⁷¹⁹

SBU väitti Venäjän turvallisuuspalvelun osallistuneen Maidanin terrorismintorjuntaoperaatioon, minkä tiedon Venäjä kiisti¹⁷²⁰. Putin vakuutti, että Berkut-joukkoja oli ammuttu mutta käskijästä ei ollut tietoa¹⁷²¹. Kriisin osapuoliin kohdistettiin kansainvälisiä etsintäkuulutuksia. Siviilien joukkotuhonnasta epäilty Janukovitš etsintäkuulutettiin helmikuun loppupuolella, ja moskovalainen oikeus vangitsi Oikean sektorin johtajan Yaroshin¹⁷²² poissaolevana maaliskuussa tämän ilmeisesti vedottua internetissä terroristijohtaja Doku Umaroviin iskujen kiihdyttämiseksi Venäjää vastaan.¹⁷²³ Kriisi laajeni tiedustelupalveluihin. Kriisi laajeni myös maantieteellisesti itäukrainalaisille

---

¹⁷¹² Sergeyev 2014.

¹⁷¹³ UN News 2014.

¹⁷¹⁴ Statement 2014b; Putin 2014c.

¹⁷¹⁵ Power 2014; INTERFAX UKRAINA 2014bp; INTERFAX UKRAINA 2014bq.

¹⁷¹⁶ Budapest Memorandums 1994.

¹⁷¹⁷ Kerry 2014a.

¹⁷¹⁸ Security Council 7125th Meeting 2014.

¹⁷¹⁹ Kerry 2014b.

¹⁷²⁰ INTERFAX-UKRAINA 2014bs; INTERFAX-UKRAINA 2014bt.

¹⁷²¹ Putin 2014x.

¹⁷²² Ks. myös Comment by the Information and Press Department 2014a.

¹⁷²³ INTERFAX-UKRAINA 2014bu; INTERFAX UKRAINA 2014bv; INTERFAX UKRAINA 2014by; INTERFAX UKRAINA 2014bz.

alueille. Donetskissa Venäjä-myönteiset protestoiijat pyrkivät valtaamaan alueviraston¹⁷²⁴. Maidanin protesteista alkanut kriisi laajeni yhä.

Kuten edellä taulukossa 16 osoitetaan, jakautuvat myös Ukrainaa koskevat näkökulmat venäläisen ja läntisen skenaarion mukaisesti. Venäläisessä logiikassa lännen Ukrainan kriisissä käyttämiin metodeihin lukeutuivat maan jääräpäinen ajaminen assosiaatiosopimukseen Euroopan unionin kanssa, ukrainalaisen yhteiskunnan todellisen tilanteen ylenkatsominen, provokatiivisen tuen tarjoaminen Maidanilla tapahtuneille hallitustenvastaisille manifestaatioille, 21.2.-sopimuksen allekirjoittaminen mutta sen mitätöinti seuraavana päivänä sekä hätäisenä toimenpiteenä Kiovan laittoman hallinnon tunnustaminen. Venäjä vaati Etyjiä nostamaan neuvottelupöytään Maidanin osapuolten kaikki väkivaltaiset toimet ja huomioimaan laittoman vallankumouksen tapahtuneen Kiovassa sekä 21.2.-sopimuksen toimenpanon jatkamisen.¹⁷²⁵ Venäläisessä viitekehyksessä korostetaan venäläisvähemmistöjen oikeuksia myös Venäjän legitiimin rajan ulkopuolella ja huomiota kohdennetaan läntisen arvoyhteisön ongelmiin. Lisäksi länsi oli Venäjän näkökulmasta ei-objektiivinen ja lännen oli tunnustettava, että politiikan ääriaineekset vaikuttivat Ukrainassa ja että länsi toimi kaksinaismoralistisesti¹⁷²⁶.

Omaa toimintalinjaansa Venäjä perusteli entisen presidentti Janukovitšin avunpyynnöllä ja doktrinaalisella velvoitteella suojata kansalaisiaan. Venäjä pidättäytyi asevoiman käytöstä periaatteella, että sotilaallinen voima tuodaan Ukrainan maaperälle, mutta sitä ei käytetä ukrainalaisia vastaan¹⁷²⁷. Kynnys asevoiman käytölle oli korkea, ja päätavoitteena oli informaatiopsykologinen painostus¹⁷²⁸. Venäläisperusteissa Krimin irrottamisessa oli kyse YK:n peruskirjassa mainitusta kansojen itsemääräämisoikeudesta ja Kosovo-esimerkistä¹⁷²⁹. Venäjän toimintamallissa ilmeni karnevalisoimisprojekti: tapahtuma A¹⁷³⁰ käännetään toimintatapoineen itseään vastaan tapahtumalla B¹⁷³¹. Rajallisine voimavaroineen Venäjä tukeutui läntisten pelisääntöjen haastamiseen asymmetrisellä toimintatavalla¹⁷³².

---

¹⁷²⁴ INTERFAX UKRAINA 2014ce; INTERFAX UKRAINA 2014cf.

¹⁷²⁵ Comment by the Information and Press Department 2014c.

¹⁷²⁶ Comment by the Information and Press Department 2014c; Putin 2014b; ks. myös Lavrov 2014d.

¹⁷²⁷ Churkin 2014a.

¹⁷²⁸ Tämä näkyy Venäjä-myönteisenä liikehdintänä Itä-Ukrainassa ja Venäjän etua ajavina poliittisina toimijoina, kenties tulevaisuudessa presidenttiehdokkaina, sekä maan asevoimien sijoittamisena lähelle Ukrainan rajaa.

¹⁷²⁹ Putin 2014b; RT 2014a.

¹⁷³⁰ "Laiton" hallituksen vaihdos tai Maidanin kansannousu.

¹⁷³¹ Krimin "laiton" kansanäänestys tai venäläisvähemmistön kansannousu.

¹⁷³² Toimintatavan juuret ovat Putinin toisen presidenttikauden ja Medvedevin presidenttikauden aikana kehittyneessä kansallisen turvallisuuden triadissa (strategisen vakauden heikkeneminen

Venäläisargumentaatioissa Ukrainan kriisi käynnistettiin ulkoa päin mutta ei Venäjän toimesta. Venäjä ei ollut osapuoli keinotekoisesti luodussa konfliktissa, jonka motiivit olivat geopolittisia¹⁷³³. Ukrainan väliaikainen hallitus ei sen viitekehyksessä ollut itsenäinen, vaan nojasi voimakeinoin vallan kaapanneisiin äärinationalisteihin, joiden kanssa länsivallat olivat säännöllisesti tekemisissä¹⁷³⁴; tämä tosiasia venäläisviitekehyksessä pimitettiin poliittisista syistä kansainväliseltä yleisöltä.¹⁷³⁵ Kun Venäjä korosti länsivaltojen roolia protestien kiihdyttämisessä¹⁷³⁶, ukrainalaislähteet puolestaan raportoivat Venäjän metodien välineellisyydestä¹⁷³⁷, mukaan lukien sen tiedustelutoiminnasta ja venäläisvähemmistöjen liikehännästä Itä-Ukrainassa sekä poliittisten ja sotilashenkilöstön lojaliteettien muutoksista¹⁷³⁸.

Venäjä korosti ääriainesten poliittisia vaikutuksia Janukovitšin painotusten mukaisesti. Venäjä ja sen liittolainen, Ukrainan vanha hallitus, väittivät aseistautuneiden radikaalien miehittäneen hallitusrakennuksia ja päättävän maan tulevaisuudesta¹⁷³⁹. Seurauksena venäjän kieltä koskeva kielivähemmistölaki hyväksyttiin, mikä Putinin mukaan viittasi sortotoimien aloittamiseen, karkikohteenaan Krim¹⁷⁴⁰. Venäjä turvasi etujaan etupainotteisesti, jolloin joukkojen siirto Krimille ilmeni radikalismien torjuntakeinona, jolla suojattiin kansalaisten oikeuksia elämään¹⁷⁴¹. Venäjän mukaan Janukovitš antoi tietoja maan ajautumisesta lähes sisällissotaan ja ihmisten olevan Krimillä uhattuina, kun länsi tuki väkivaltaa ja terrorismia¹⁷⁴².

Sen sijaan erinäisten oppositio- ja länsijohtajien mukaan venäläisargumentaatioissa painotettiin liikaa Oikean Sektorin tai Svobodan ääripoliittista

---

kylmän sodan jälkeen, Naton laajeneminen, ohjuspuolustushanke) sekä Venäjän ja lännen kiistanalaisten sopimusten ketjussa periaatteella ”jos länsi rikkoo sopimuksia, voi Venäjä toimia samoin”, esim. Putinin argumentaatioissa vuonna 1954 tapahtunut Krimin liittäminen Ukrainaan rikoi kansainvälistä lakia ja Yhdysvaltojen politiikka perustuu voimaan, ei kansainvälisen lain kunnioittamiseen (YLE 2014).

¹⁷³³ Ks. esim. Lavrov 2014d.

¹⁷³⁴ Ks. myös Lavrov 2014d.

¹⁷³⁵ Lavrov 2014e; Lännen osuutta koskevia väitteitä on ilman evidenssiä vaikea todentaa.

¹⁷³⁶ Ks. esim. RT 2014b; ks. myös Blumenthal 2014.

¹⁷³⁷ INTERFAX UKRAINA 2014bä.

¹⁷³⁸ Ks. esim. INTERFAX-UKRAINA 2014bs; INTERFAX UKRAINA 2014bä; INTERFAX UKRAINA 2014cc; INTERFAX UKRAINA 2014ck; INTERFAX UKRAINA 2014cl; INTERFAX UKRAINA 2014cm; INTERFAX UKRAINA 2014cn.

¹⁷³⁹ Lavrov 2014e.

¹⁷⁴⁰ Putin 2014b.

¹⁷⁴¹ Vain tulevaisuus paljastaa venäläisväitteiden todenperäisyyden (nationalismi, Venäjä-vastaisuus, EU/Nato-pyrimys, Bandera-perinteen voima, Oikean Sektorin terroriuhka).

¹⁷⁴² Churkin 2014b; Ks. myös Comment by the Information and Press Department 2014d.

luonnetta ja toimintaa¹⁷⁴³. Venäjän toiminnan taustamotiivina oli sellaisen tilanteen ehkäisy, jossa Krimillä, Putinin sanoin ”Venäjän sotilaallisen kunnian kaupungissa”, sijaitsisi Naton laivasto. Tämä loisi ”todellisen uhkan koko Etelä-Venäjälle”.¹⁷⁴⁴ Tapaus Ukraina edusti näin ollen Venäjälle myös vahinkojen minimoimista.

Venäjän pyrkimys torjua Ukrainan väliaikaishallituksen laillistaminen ja vaatimukset maan puolueettomuudesta liittovaltiomalleineen liittyivät puolestaan jonkinlaisen poliittisen otteen säilyttämiseen. Venäjä saattaisi esille nostamassaan liittovaltiomallissa kyötä vaikuttamaan välineellisesti itäukrainalaisten alueiden kautta. Jos kaksi ensimmäistä tavoitetta epäonnistuisivat, saattaisi Venäjän pidemmän aikavälin tavoite olla puskurialueen luominen sen ja mahdollisesti länteen (EU/Nato) integroituvan Ukrainan väliin. Kuten Georgian sodan yhteydessä, myös tapaus Ukrainassa käytiin media-, poliittista ja tiedustelusotaa ja tieto oli sodankäynnin kohde ja ase¹⁷⁴⁵. Siinä missä Venäjä esitti länsivaltojen mukaan vääristeltyjä todisteettomia väitteitä, länsi sai venäläisväitteen mukaan tietonsa Yhdysvaltojen televisiosta, jolloin media-koneistossa olisi kyse länsipropagandasta¹⁷⁴⁶.

Uusien pelisääntöjen asettamisen linja nojaa proaktiivisena Venäjän saavuttamaan strategiseen liikkumavaraan. Taktisen tason siirrot¹⁷⁴⁷ mahdollistuvat, koska kumppanuus lännen kanssa palautuu ennemmin tai myöhemmin. Suhteiden palautuminen on Venäjän arviossa myös lännen etu¹⁷⁴⁸. Tapaus Ukraina ei kuitenkaan jäänyt kansainvälisen politiikan historiaan vain Venäjän ”taktisena nationalistisena siirtona”. Paluu pragmaattisesti motivoituneeseen yhteistyöhön länsivaltojen kanssa ei tapahtunut yhtä nopeasti kuin Georgian sodan jälkeen. Ukraina edustaa Venäjän viitekehyksessä systeemisempää elementtiä. Sen mukaan taustalla on systeemitason geopolitiittinen peli. Putinin argumentaatiossa länsivallat jatkavat 1800–2000-lukujen patoamispolitiikkaa pyrkien ajamaan itsenäistä ja tosiasioita korostavaa Venäjää nurkkaan¹⁷⁴⁹.

---

¹⁷⁴³ Comment by the Information and Press Department 2014e.

¹⁷⁴⁴ Putin 2014b.

¹⁷⁴⁵ Ks. myös esim. Marples 2014.

¹⁷⁴⁶ Churkin 2014b.

¹⁷⁴⁷ Ks. kuvio 16.

¹⁷⁴⁸ Ks. esim. Lavrov 2014b.

¹⁷⁴⁹ Ks. esim. Putin 2014b.

6.3 PUTININ POLIITTINEN USKOMUSJÄRJESTELMÄ 2012–2014 (2)

6.3.1 PUTININ KARNEVALISOINTIPROJEKTI JA NORMALISOINTIPROJEKTI

”Ensiksikin, kuten sanoin, elämä voi muuttaa ja se muuttaa asioita. Mutta kun kyseessä ovat periaatteet, tämä ei tarkoita, että meidän pitäisi tehdä myönnötyksiä. Sanon tämän, koska uskon, että me voimme saavuttaa ne tavoitteet, joita olemme asettaneet, huolimatta vaikeuksista, joita saatamme kohdata. Mutta me voimme saavuttaa tavoitteemme vain, jos olemme päättäväisiä ja sinnikkäitä työssämme, otamme aloitteen käsiimme ja mikä tärkeintä: lähestymme asioita luovasti.”¹⁷⁵⁰

Putinin paluu valtaan ei sujunut haasteettomassa ympäristössä. Sisäpoliittisesti duuman- ja presidentinvaaleja leimasivat venäläisen opposition ja länsiyhteisön poliittiseen prosessiin kohdistamat vaalivilppisyytökset. Putinin presidenttikauden alkutaivalta sävyttivät myös Sotšin olympialaisten järjestäminen, Ukrainan kriisi ja Syyrian tilanne. Siinä missä talviolympialaisten onnistunut isännöinti nostatti Putinin mukaan kansakunnan moraalial¹⁷⁵¹ ja maan vahva panostus Syyrian kriisin ratkaisemiseen sen kansainvälistä arvovaltaa¹⁷⁵², loi Krimin irrottaminen Ukrainasta Venäjään kohdistuvaa kansainvälispoliittista painetta, jonka seurauksena olivat siihen kohdistetut talouspakotteet.

Putinin operationaalisessa koodissa ja strategisissa uskomuksissa vaikutti tasapainottelevan neljä erilaista näkökulmaa, joita ovat karnevalisointiprojekti, normalisointiprojekti, haastamisprojekti ja yhteistyöprojekti. Etenkin tapaus Ukrainan, Krimin kevään¹⁷⁵³ yhteydessä ilmeni Putinin argumentaatioissa niin kutsuttu karnevalisointiprojekti. Siinä Putin perusteli Krimin uuden aseman yhtäläisyyttä Kosovon itsenäistymiseen. Molemmissa, hänen mukaansa, kansa ilmaisi tahtonsa laillisessa kansanäänestyksessä¹⁷⁵⁴. Kosovon

---

¹⁷⁵⁰ Putin 2013a.

¹⁷⁵¹ Putin 2014d.

¹⁷⁵² Putin 2013b.

¹⁷⁵³ Putinin käyttämä termi ks. Putin 2014e.

¹⁷⁵⁴ Putinin mukaan prosessi tapahtui Ukrainan lakien mukaisesti, ks. esim. Putin 2014f. Putinin mukaan Krimillä jo olevat venäläisjoukot auttoivat krimiläisiä järjestämään kansanäänestyksen, jossa nämä päättivät liittyä Venäjään, ks. esim. Putin 2014g.

esimerkkitapaus antoi näin ollen myös Krimille oikeuden irtaantua Ukrainasta. Länsivaltioiden Venäjän toimiin kohdistama kritiikki¹⁷⁵⁵ oli venäläisnäkökulman mukaan perustetonta ja kaksinaismoralistista:

*”Me vastustamme vahvasti kansainvälisten toimijoiden pyrkimyksiä tulkita kansainvälisiä normeja puhtaasti omien kansallisiin intresseihinsä nojaavien agendojensa pohjalta spesifisissä globaaleissa ympäristöissä. Kosovon tapauksessa he sanoivat, että kansojen itsemääräämisoikeuden tunnustaminen oli oikea tapa toimia, kun taas Krimillä he käänsivät kaiken ylösalaisin ja alkoivat puhua alueellisesta koskemattomuudesta, joka on myös mainittu YK:n peruskirjassa. Meidän tulee löytää tapa tavoittaa yhteinen maaperä tavalla tai toisella ja pidättyä sanomasta, että valkoinen on mustaa ja musta valkoista.”*¹⁷⁵⁶

Putinin argumentaatiosta on mahdollista löytää venäläinen tulkinta tapaus Ukrainalle ja toisaalta Venäjän toimille Ukrainassa. Ukrainan kaavailema EU:n kanssa tehtävä assosiaatiosopimus, jonka tuolloinen presidentti Janukovitš jätti allekirjoittamatta, oli Putinin mukaan uhka Venäjän talousintresseille¹⁷⁵⁷. EU pyrki painostamaan Ukrainaa sopimukseen¹⁷⁵⁸, ja Yhdysvallat länsiliittolaisineen kannusti Maidanin protesteja, jotka sittemmin johtivat hallituksen vaihdokseen. Tätä ”perustuslain vastaista vallankumousta”¹⁷⁵⁹ olivat venäläisnäemyksen mukaan provosoimassa nationalistit ja muut radikaaliryhmittymät¹⁷⁶⁰ eli niin kutsutut ”ekstremistit”, joita Yhdysvallat liittolaisineen tuki myös taloudellisesti. Hallituksen vaihdos johti tilanteeseen, jossa ”isi”-logiikan¹⁷⁶¹ mukaisesti ei voinut sulkea pois mahdollisuutta, että Ukraina liittyisi Natoon, jonka joukkoja tai muita sotilaallisia järjestelmiä sijoitettaisiin¹⁷⁶² Krimille. Putinin mukaan Ukraina ja Krim edustivat Venäjälle ehdotonta rajaa, jota ei saanut ylittää¹⁷⁶³. Venäläisperusteluissa Krimillä tehtäviin

---

¹⁷⁵⁵ Länsiviitekehyksessä Venäjä rikkoi teollaan Ukrainan alueellista koskemattomuutta ja sen suvereniteettia sekä tätä kautta myös kansainvälistä lakia.

¹⁷⁵⁶ Putin 2014f.

¹⁷⁵⁷ Putin 2013c; Putin 2014g.

¹⁷⁵⁸ Putin jatkoi, että Ukraina oli valintatilanteessa, joko se pragmaattisesti puolustaisi kansallisia intressejään tai alistuisi, ks. Putin 2013d.

¹⁷⁵⁹ Ks. esim. Putin 2013e.

¹⁷⁶⁰ Putin 2014h.

¹⁷⁶¹ *Isi* viittaa hypoteettiseen ajatteluun mahdollisista tulevaisuuksista, eli keskiössä on konditionaali: mitä tulisi todennäköisesti tapahtumaan.

¹⁷⁶² Esimerkiksi ballistisia hyökkäysjärjestelmiä tai ohjuspuolustuselementtejä.

¹⁷⁶³ Putin 2014f.

toimiin vaikuttivat sotilaspoliittinen elementti eli tavoite estää laajempi yhteys Mustalle merelle¹⁷⁶⁴ sekä historiallis-etninen¹⁷⁶⁵ näkökulma:

*”Tässä tilanteessa emme voineet sallia, että Venäjän alueen osan, jossa pääosin on etnisesti venäläinen väestö, tulla liitettyksi kansainväliseen sotilasliittoon, etenkin kun krimiläiset haluavat kuulua Venäjään. Olen pahoillani, muttemme voineet toimia toisin.”*¹⁷⁶⁶

Venäjän etupainotteinen reagointi mahdolliseen tulevaisuuteen näkyi pyrkimyksenä torjua kriisistä kumuloituvat kansallisen turvallisuuden uhkat: värvällankumous, ekstremismi ja terrori-iskut sekä Ukraina Natossa. Putinin argumentaation mukaan tapaus Ukraina peilasi maailmanpolitiikan tapahtumia. Kaksinapaisuuden jälkeen maailmasta poistui vakaus. Kansainväliset avainorganisaatiot heikkenivät. Yhdysvallat liittolaisineen nojasi näissä uskomuksissa kansainvälisen lain sijaan aseisiin geopoliittisella ajattelulla ”jos et ole kanssamme, olet meitä vastaan”. Kansainvälisille organisaatioille pakotettiin päätöslauselmia tai ne ohitettiin.¹⁷⁶⁷ Putinin mukaan värvällankumouksissa ihmiset ilmaisivat tyytymättömyyttään epäkohtiin, mutta tunnetiloja käytettiin kyynisesti hyväksi sanelemalla normeja, jotka eivät vastanneet kansojen elämäntapaa, perinteitä ja kulttuuria. Seurauksena oli demokratian ja vapauden sijaan kaaos ja väkivalta mullistuksineen.¹⁷⁶⁸ Putinin puheen taustamotiivina lienee pyrkimys estää kontrolloimaton kaaos Venäjän takapihalla ja sen maaperälle laajeneva protestimieliä venäläisenä värvällankumouksena. Venäjällä hyväksyttiin niin kutsuttu ”agenttilaki” Putinin sanoin niiden toiminnan ehkäisemiseksi, jotka Venäjällä ajavat ulkovaltojen intressejä¹⁷⁶⁹.

Ukrainan tapauksessa oli näin ollen putinilaisittain kyse kansainvälisestä valtopoliittisesta asetelmasta¹⁷⁷⁰, ja yhtäläisyyttä on mahdollista löytää Venäjän sisäpoliittiseen tilanteeseen sekä kansalaisjärjestöjä koskevaan lakiin, jonka mukaan ulkomaista rahoitusta saavien, poliittisesti aktiivisten kansalaisjärjestöjen on rekisteröidyttävä ”ulkomaisiksi agenteiksi”¹⁷⁷¹. Putin erotteli

---

¹⁷⁶⁴ Putin 2014i.

¹⁷⁶⁵ Krim oli Putinin logiikassa strategisen tärkeä monimuotoisen mutta yhtenäisen kansakunnan ja keskitetyn valtion kehityksen hengellinen lähde ks. esim. Putin 2014e; Putinin mukaan Venäjä syntyi Ukrainan alueella, mikä teki koko Ukrainasta yhden Venäjän kanssa ks. Putin 2013f; Putin 2013g; Putin 2013h.

¹⁷⁶⁶ Putin 2014g.

¹⁷⁶⁷ Esimerkkeinä Jugoslavia/Afganistan/Irak/Libya, ks. Putin 2014b.

¹⁷⁶⁸ Putin 2014b.

¹⁷⁶⁹ Putin 2013i.

¹⁷⁷⁰ Putin 2014f.

¹⁷⁷¹ Putin 2013i.

toisistaan ”kunnolliset”, eli Venäjää palvelevat, kansalaisjärjestöt ja ”vaikuttajajärjestöt”. ”Kunnolliset” järjestöt keskittyvät maan sosiaalisiin ja ihmisoi-
keuskysymyksiin ja palvelevat yhteiskunnan etua. Niiden rahoitus saattoi tulla myös muualta kuin valtiolta. Sen sijaan yhteiskunnan tuli saada tietoa sisäpo-
liittisesti aktiivisten ”vaikuttajajärjestöjen” rahoitus pohjasta¹⁷⁷².

Pääasiallinen intressi oli saada ”vaikuttajajärjestöt” myöntämään, että ne osallistuivat sisäpolitiikkaan ja että ne saivat rahoitusta ulkomailta. Putinin mukaan valtiot jakaantuivat ulkopuoliseen rahoitukseen suhtautumisessaan suvaitsevampiin maihin ja kovemman näkökulman maihin¹⁷⁷³. Venäläisessä, kovemmassa viitekehyksessä tausta-ajatuksena oli se, että Venäjällä toimii ulkovaltojen intressien edistäjinä organisaatioita ja henkilöitä, jotka potentiaalisesti toimivat maansa etuja vastaan¹⁷⁷⁴. Putinin rationaliteetissa nousivat esille termit ”viideskolonnalaiset” ja sisäpoliittinen oppositio. Vaikkei hän suoraan väittänyt maassa toimivan viideskolonnalaisia, oli henkilöitä, jotka palvelivat ulkovaltojen etuja. Niinpä hänen mukaansa

”Meidän ei tule luoda olosuhteita, joissa ulkovallat voivat heikentää meitä, alistaa meidät tahtoonsa, painostaa meitä sisältä päin, vaikuttaa politiikkaamme omien intressiensä vuoksi. Kuvitelkaapa, että me pääsimme sopuun Syyriasta, Iranin ydinohjelmasta, Lähi-idän tilanteesta ja vetäytyisimme osasta puolustuspoliittisia ohjelmia. Näihin kyseisiä instrumentteja ja kyseistä rahaa käytetään.”¹⁷⁷⁵

Putinin näkökulmasta poliittinen aktiivisuus kuului etupäässä puolueille, joita oli ensisijaisesti rahoitettava maan sisältä. Vaikka lakia noudattava sisäpoliittinen oppositio¹⁷⁷⁶ kuului demokraattiseen järjestelmään¹⁷⁷⁷, Putin arvioi, että raja niin kutsutun systeemin ulkopuolisen¹⁷⁷⁸ opposition ja viideskolonnalaisuuden välillä on ohut:

---

¹⁷⁷² Putinin mukaan kysymyksessä oli järjestöjen rahaliikkeiden seuranta, ks. esim. Putin 2013i.

¹⁷⁷³ Putinin mukaan osa valtioista salli ulkomaisen rahoituksen, mutta ne vaativat prosessin olevan transparenttia, siistiä ja avointa. Sen sijaan esimerkiksi Yhdysvallat edusti kovemman näkökulman maata. Ks. Putin 2013j.

¹⁷⁷⁴ Ks. esim. Putin 2013g.

¹⁷⁷⁵ Putin 2014j.

¹⁷⁷⁶ Putinin mukaan poliittinen kilpailu mahdollisti kehityksen sekä taloudessa että politiikassa, mutta mikäli oppositio halusi muutosta, sen tuli pyrkiä tavoitteisiinsa perustuslaillista järjestystä kunnioittaen; ks. esim. Putin 2013i.

¹⁷⁷⁷ Putin 2013k.

¹⁷⁷⁸ Venäjällä opposition nähdään jakaantuvan järjestelmän sisäiseen ja tätä kautta kesyyn oppositioon, joka toimii hallinnon kanssa yhteistyössä eikä näin ollen olisi aidosti itsenäinen, ja ei-systeemiseen oppositioon, johon puolestaan kuului toimijoita, jotka kieltäytyivät kaikesta dialogista hallinnon kanssa, ks. esim. Putin 2013l.

”Mikä on ero? Oppositioaktivistit voivat olla kovin ankaria kritiikissään, mutta päivän päätteeksi he puolustavat isänmaan etuja. Ja viideskolonnalaiset ovat niitä, jotka palvelevat muiden valtioiden intressejä ja jotka ovat vain toisten poliittisten päämäärien välineitä.”¹⁷⁷⁹

Kukaan ei kuitenkaan Putinin mukaan ollut kieltämässä ulkomailta rahoitusta saavien kansalaisjärjestöjen toimintaa, mutta tiettyjä hallinnollisia sanktioita käytettiin, mikäli kyseiset järjestöt rikkoivat lakia. Kansalaisjärjestölaki ei hänen mukaansa ollut venäläinen innovaatio, vaan vastaava otettiin käyttöön 1930-luvulla Yhdysvalloissa, jossa lain puitteissa oikeusministeriön alaisuudessa toimiva vastavakoiluosasto vaati maassa toimivilta venäläisorganisaatioilta tietoja niiden toiminnasta.¹⁷⁸⁰

Putinin argumentaatioissa esiintyikin niin kutsuttu normalisointiprojekti. Se näkyi tavassa, jolla Putin loi mielikuvaa erilaisista poliittisista toiminnoista Venäjällä tavallisina ja normaaleina, eivätkä ne merkittävällä tavalla eronneet esimerkiksi länsimaiden vastaavista käytännöistä. Karnevalisointiprojektiksi argumentaatio muuttui silloin, kun Putin nosti esille esimerkkejä siitä, miten etenkin Yhdysvalloissa ja länsiyhteisössä tietyt poliittiset prosessit, kuten esimerkiksi demokratia ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen, muuttuivat vastakohdikseen. Normalisointiprojektissaan Putin perusteli maansa sisäpolitiikan ja ulkopoliitiikan käänteitä vertailemalla niitä muiden maiden, esimerkiksi Yhdysvaltojen, vastaaviin.

Argumentaatioissaan Putin oli monin paikoin hyvin suora ja avoin. Hän esimerkiksi myönsi, että lanseerattuun kansalaisjärjestölakiin liittyi sisäpoliittisia ongelmia esimerkiksi sellaisten järjestöjen ilmoittamina, joilla ei ollut mitään tekemistä politiikan kanssa mutta jotka oli muodollisesti liitetty lain piiriin. Nämä epäkohdat tuli Putinin mukaan korjata yhteistyössä yhteiskunnan kanssa.¹⁷⁸¹ Länsimaissa kansalaisjärjestölaki herätti kritiikkiä, koska sen arvioitiin kaventavan ja rajoittavan Venäjän sisäpoliittisen opposition toimintaa. Esille nousivat käsitteet systeemin sisäinen ja ulkopuolinen oppositio¹⁷⁸². Näistä ensimmäinen oli läntisessä viitekehyksessä valtaapitävien kesyttämä oppositio, joka kritisoi hallituspolitiikkaa ja maan johtoa kontrolloidusti. Systeemin ulkopuolinen oppositio oli lännessä esille nostettujen mielikuvien mukaan aito ja itsenäinen, kova oppositio, joka ei ollut valtaapitävien hallinnassa¹⁷⁸³.

---

¹⁷⁷⁹ Putin 2014k.

¹⁷⁸⁰ Putin 2013i.

¹⁷⁸¹ Putin 2013j.

¹⁷⁸² Putinin mukaan valtaapitävät pyrkivät vuorovaikutukseen myös systeemin ulkopuolisen opposition kanssa, mutta osa heistä kieltäytyi kaikenlaisesta vuoropuhelusta, ks. Putin 2013l.

¹⁷⁸³ Ks. esimerkiksi Putin 2013g.

Putinin mukaan eräiden poliittisten voimien haluttomuus keskusteluyhteyteen valtiovallan kanssa johti vastakkainasetteluun ja epäjärjestykseen¹⁷⁸⁴. Suhtautuminen perustuslailliseen järjestykseen, hallitusvaltaan ja oppositioon toimintamahdollisuuksiin jokoivat Venäjää ja länsiyhteisöä eri leireihin. Kun venäläisviitekehyksessä eräät sisäpoliittiset prosessit olivat esimerkkejä vääranlaisesta tai laittomasta toisen valtion sisäpolitiikkaan vaikuttamisesta, tulkittiin samat prosessit länsiyhteisössä demokratiaan kuuluviksi.

Putinin logiikassa valtioihin vaikuttaminen, niin ulkoa- kuin sisältäpäin, sai globaaleja mittasuhteita, jolloin keskiöön nousi valtiollisen suvereniteetin käsite. Hänen mukaansa suvereniteetti ja alueellinen koskemattomuus olivat perustavanlaatuisen tärkeitä käsitteitä, jotka venäläisessä ajattelussa liittyivät valtiollisen itsenäisyyden ja yhtenäisyyden säilyttämiseen, alueen uskottavaan puolustukseen, perustuslailliseen järjestelmään ja oikea-aikaiseen sisäisten ja ulkoisten uhkien torjumiseen. Venäjälle suvereniteetti oli sen selviytymisen avain, periaatteella joko Venäjä säilyy suvereenina tai se hajoaa ja menettää identiteettinsä¹⁷⁸⁵:

”Yli neljä vuosisataa on kulunut, mutta noiden aikojen¹⁷⁸⁶ dramaattiset tapahtumat ovat edelleen opetuksena meille, esimerkkinä kaikille sukupolville ja sääntönä meille kaikille – sääntö, joka sanoo, että meidän on säilytettävä ja suojeltava kansallisia intressejämme. Jos näitä kansallisia intressejä ei onnistuta pitämään mielessä, valtio voi disintegroitua ja romuttua; sen suvereniteetti on fundamentaalisesti yhtä tärkeä arvo kuin vapaus ja demokratia.”¹⁷⁸⁷

Putinilaisessa argumentaatiossa valtiot, jotka esimerkiksi liittyivät sotilasliittoihin, menettivät osan suvereniteetistaan ylikansalliselle elimelle¹⁷⁸⁸. Venäjälle tämä olisi mahdotonta hyväksyä. Putinin mukaan maan suvereniteettiin tai alueelliseen koskemattomuuteen ei kuitenkaan kohdistunut suoria sotilaallisia uhkia: strateginen vallan tasapaino takasi sen.¹⁷⁸⁹ Nykymaailmassa suvereniteetin käsitettä oltiin kuitenkin romuttamassa, ja valtioita sekä hallintoja, jotka harjoittivat itsenäistä politiikkaa tai olivat toisten intressien esteenä, suistettiin epävakauteen. Keskeisenä keinona tämän toteuttamiseksi olivat niin kutsutut värvallankumoukset eli Putinin logiikan mukaan valtion

---

¹⁷⁸⁴ Putin 2013g.

¹⁷⁸⁵ Putin 2014e.

¹⁷⁸⁶ Smutnoje vremja, vaikeuksien aika ks. esim. Putin 2013m.

¹⁷⁸⁷ Putin 2014l.

¹⁷⁸⁸ Putinin arviossa länsiyhteisö teki ulkopuolelta tehdyn arvion mukaan päätöksiä Yhdysvaltojen toiveiden ja politiikan mukaisesti, ks. Putin 2013n.

¹⁷⁸⁹ Putin 2014m.

ulkopuolelta käynnistetyt ja rahoitetut vallanvaihdot, joissa sisäpoliittisesti radikaalimpia poliittisia voimia¹⁷⁹⁰ käytettiin valtioiden epävakauttamiseen ja hajottamiseen. Esimerkiksi näistä Putin nosti eräät jälkineuvostoliittolaiset valtiot, mukaan lukien Ukrainan. Ulkoapäin vaikuttamisen mahdollistivat kulloisenkin maan sisäiset ongelmat.¹⁷⁹¹

6.3.2 SYNTETISOIVA JOHTAJUUS TOIMII LAILLISUUSPERIAATTEEN KAUTTA

Putinin näkökulmassa demokraattinen poliittinen järjestelmä tarvitsi oppositiota. Hän kuitenkin erotteli toisistaan lakia noudattavan opposition¹⁷⁹² ja ekstremismin, joka palveli Venäjälle haitallisia, vieraita etuja¹⁷⁹³. Putinin argumentaatiossa ilmeni kautta linjan torjuva suhtautuminen radikaaleihin ja äärimielisiin poliittisiin voimiin, joilla oli potentiaali rikkoa yhteiskuntarauha. Putinin mukaan ekstremismejä käytettiin modernissa maailmassa geopolitiikkana instrumenttina vaikutuspiirien uudelleen järjestämiseksi, esimerkkinä värvallankumoukset¹⁷⁹⁴. Putinin logiikassa näkyi kansalaisjärjestöjen toiminnan, värvallankumousten ja perustuslaillisen järjestyksen takaamisen välinen punainen lanka¹⁷⁹⁵. Eri valtiot kuitenkin ymmärsivät demokratian ja muihin valtioihin vaikuttamisen periaatteet eri tavoin. Putinin mukaan myös Venäjään yritettiin vaikuttaa:

”Kaikesta huolimatta selvästi ilmenee yrityksiä epävakauttaa sosiaalista ja taloudellista tilannetta, heikentää Venäjää tavalla tai toisella tai lyödä sen heikkoihin kohtiin, ja kansainvälisten seikkojen ratkaisemisessa he edelleen yrittävät ennen kaikkea saada meidät myöntyväisemmiksi. Niin kutsuttuja kansainvälisiä kilpailumekanismeja käytetään myös (mikä pätee niin politiikkaan kuin talouteenkin), ja näitä tarkoituksia varten käytetään tiedustelupalvelujen¹⁷⁹⁶ voimavaroja, mukaan lukien modernia informaati-

---

¹⁷⁹⁰ Esimerkiksi nationalistiset, radikaalit, uusfasistiset voimat.

¹⁷⁹¹ Putin 2014m.

¹⁷⁹² Putinin viitekehyksessä opposition tuli käyttää demokraattisia menetelmiä ja voittaa äänestäjät puolelleen muuttaakseen niitä lakeja, joista eivät pitäneet, ks. Putin 2013k.

¹⁷⁹³ Putin 2014n.

¹⁷⁹⁴ Putin 2014o.

¹⁷⁹⁵ Tarkemmasta logiikasta ks. taulukko 16.

¹⁷⁹⁶ Putinin mukaan nyttemmin oli esimerkiksi tiedossa, että Anatoli Tšubaisin neuvonantajina olivat aikoinaan toimineet Yhdysvaltojen tiedustelupalvelu CIA:n virkailijat, ks. Putin 2013l.

tio- ja kommunikaatioteknologiaa, sekä riippuvaisia sätkynukkekansalaisjärjestöjä – niin kutsuttuja pehmeän vallan mekanismeja. Näin jotkin valtiot luonnollisesti ymmärtävät demokratian.”¹⁷⁹⁷

Putinin poliittisen maailmankatsomuksen avainelementtinä vaikuttaisi olevan logiikka: on oltava järjestys, ei saa kehittyä kaaosta¹⁷⁹⁸. Tämän pääteltyketjun toisessa ääripäässä on järjestys, jonka takaajana oli laki ja laillisuusperiaate, ja toisessa kaaos, jonka aiheuttajina ovat puolestaan epävakaus ja vallankumouksellisuus¹⁷⁹⁹. Vallitsevassa kansainvälispoliittisessa tilanteessa periaatteen olisi voinut koodata uudelleen seuraavasti: *on oltava perustuslainen järjestys, ei saa kehittyä vallankumousta*. Näin ollen Venäjä tarvitsi Putinin mukaan edelleen vuosikymmenten rauhallista kehitystä, jolloin myös intelligentsijan¹⁸⁰⁰ oli ymmärrettävä, että vallankumouksellisten muutosten myötä asiat etenisivät vain huonompaan suuntaan.¹⁸⁰¹

Kaaoksen estämisen avaimiksi Putin näki Venäjän etnisen harmonian, perustuslaillisen järjestyksen sekä suvereniteetin ja alueellista koskemattomuutta takaavan armeijan¹⁸⁰². Putinin viitekehyksessä ainoastaan vakauden vallitessa oli mahdollista kehittää yhteiskuntaa ja panostaa taloudellis-sosiaalisen hyvinvoinnin lisääntymiseen¹⁸⁰³. Vakaan kehityksen turvaamiseksi Putin korosti kansan enemmistön merkitystä. Demokraattisten mekanismien kehittäminen vaati kuitenkin työtä:

”On itsestään selvää, että me olemme tehneet lopullisen ratkaisevan valinnan demokratian puolesta emmekä voi kuvitella mitään muuta kehityksen tietä. Meidän täytyy kehittää demokratian perustavanlaatuisiin periaatteisiin kuuluvia työkaluja, jotka mahdollistavat kansan enemmistölle vaikutusvallan sisä- ja ulkopolitiikkaan. Se on enemmistö, jolla tulee olla sellainen vaikutusvalta, mutta enemmistön on myös kunnioitettava vähemmistön mielipidettä.”¹⁸⁰⁴

---

¹⁷⁹⁷ Putin 2014m.

¹⁷⁹⁸ Putin 2013i.

¹⁷⁹⁹ Putinin näkökulman mukaan elämä oli monimutkaista, mutta lakia oli kunnioitettava; mikäli näin ei tehty, seurasi kaaosta (ks. Putin 2014k).

¹⁸⁰⁰ Putinin argumentaatiossa älymystössä eli hallinnon vastustamisen sijaan Venäjän vastustamisen perinne ks. Putin 2013g.

¹⁸⁰¹ Putin 2013g.

¹⁸⁰² Putin 2014m.

¹⁸⁰³ Putin 2013o.

¹⁸⁰⁴ Putin 2013i.

Vakaan kehityksen turvaamisen ohessa kansan enemmistön kuunteleminen¹⁸⁰⁵ liittyy poliittiseen responsiivisuuteen. Argumentaatioissaan Putin korosti esivallan vastuuta kansalaisille, ammatillista moraalia ja työteliäisyyttä. Esivalta ei saanut olla kansasta irrallaan oleva kasti.¹⁸⁰⁶ Putin korosti myös presidenttiytensä olevan kansan enemmistön julkilausuma tahto ja roolinsa maan perustuslain takaaja¹⁸⁰⁷. Putinin argumentaation ja toiminnan ympärille vaikutti jälleen rakentuvan *syntetisoiva johtajuus*, jonka ytimessä olisi tietynlainen sisäpoliittinen pehmeän vallan mekanismi. Syntetisointi rakentui näkemykselle kansakunnasta, joka vaikeuksien aikoja kohdattuaan kykeni yhdistymään, taistelemaan ja pitämään kiinni perustavanlaatuisista arvoista, jotka tekivät maasta sen, mikä se oli:

*”Kansamme taisteli mullistuksia ja poliittista kaaosta vastaan yhtenäisesti ja kehittyneimmällä mahdollisella ymmärryksellä kansalaisuus- ja isänmaallisista velvoitteistaan. Tästä yhtenäisyyden tunteesta ja solidaarisuudesta tuli Venäjän valtion luotettava perusta.”*¹⁸⁰⁸

Lukuisissa haastatteluissa, lausunnoissa ja esiintymisissä termejä ”me”, ”yhteistyö” ja ”liittolaisuus” käyttämällä Putin vetosi valtion sisäisiin toimijoihin niin talouden, politiikan kuin sosiaalisen kentän aloilla ja kutsui niitä rakentamaan valtiota ja yhteiskuntaa yhdessä eli kutsui jonkinlaiseen partneruuteen valtion kanssa¹⁸⁰⁹. Syntetisoivan poliittisen johtajuutensa toiminnalliseksi ydinkomponentiksi Putin mainitsi kansalaisten intressien¹⁸¹⁰ puolesta toimimisen¹⁸¹¹. Hän korosti sekä Venäjästä että kansasta kokemaansa vastuuta¹⁸¹². Johtajuutensa filosofiseksi ydinkomponentiksi Putin puolestaan nosti konservatiivisesti painottuneen pragmatismiin¹⁸¹³. Putinin mukaan konservatiivisuus ei kuitenkaan merkinnyt pysähtyneisyyttä. Konservatiivisuus nojasi perinteisille arvoille, mutta samanaikaisena päämääränä oli kehitys perustavanlaatuisena arvona:

”Luulenpa, että kutsun itseäni pragmaatikoksi, jolla on konservatiivinen näkökulma. Olisi vaikeaa selittää tätä, mutta huomioin aina tämän päivän

---

¹⁸⁰⁵ Putinin mukaan Venäjän politiikkaa ohjasi enemmistön kannan kuunteleminen, ja politiikka rakentui näiden intressien huomioimiselle; ks. Putin 2014i.

¹⁸⁰⁶ Putin 2012a.

¹⁸⁰⁷ Putin 2013l.

¹⁸⁰⁸ Putin 2013m.

¹⁸⁰⁹ Ks. myös Putin 2014j.

¹⁸¹⁰ Kansan intressit olivat kansallisia intressejä, ks. esim. Putin 2014g.

¹⁸¹¹ Putin 2012b.

¹⁸¹² Ks. esim. Putin 2012c; Putin 2014j.

¹⁸¹³ Ks. myös Putin 2013p.

realiteetit, opetukset kaukaisemmasta ja lähimenneisyydestä. Yritän huomioida nämä tapahtumat ja tämän kokemuksen ja projisoida ne tulevaisuuteen keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä.”¹⁸¹⁴

Poliittisessa päätöksenteossaan Putin korosti kuuntelevansa erimielisiä kollegoitaan ja olevansa avoin heidän mielipiteilleen, koska heidän hallusansa oleva tieto voisi olla hyödyllistä¹⁸¹⁵. Hän korosti perustavansa päätöksensä vain yhdelle periaatteelle, joka oli Venäjän ja sen kansan intressit¹⁸¹⁶. Putin korosti kaiken toimintansa tähtäävän yhteiskunnan yhtenäistämiseen, ei hajaannuttamiseen¹⁸¹⁷. Putin sanoi jättävänsä presidentin tehtävän ennemmin tai myöhemmin mutta toivoi, että maan tulevat johtajat olisivat häntä menestyksekkäämpiä ja onnekkaampia, vaikka hän piti kausiaan onnistuneempina kuin monia muita¹⁸¹⁸.

Eräässä haastattelussa Putinilta kysyttiin syitä sille, miksi hän syytti ”ulkoisia voimia” kaikesta mahdollisesta ja miten vahvasti hän näin ollen luotti sisäpiirin tukeen: näkisikö hän hallinnon tai ”palatsin” sisällä vallankumouksen mahdollisuuksia:

”Mitä tulee palatsivallankumoukseen, voin vakuuttaa teille, ettei meillä ole ’palatseja’: niinpä ’palatsivallankumous’ ei ole oikeastaan mahdollinen. Virallinen presidentin residenssi Kremlissä on hyvin suojattu, mikä on tärkeä tekijä valtiollisten instituutioiden vakaudelle Venäjällä. Mutta vakauksessa ei ole kysymys tästä. Se tosiasiallisesti nojaa... Ei ole olemassa muuta yhtä vankkaa vakautta kuin Venäjän kansan tuki.”¹⁸¹⁹

Syntetisoivan johtajuuden toinen sisäpoliittinen elementti liittyi Venäjän historiallisuuden korostamiseen. Eräs Putinin systemaattisimmin toistuvista teemoista oli toisen maailmansodan perinne, jossa Venäjä oli voittaja, natsismin, rikollisen ideologian¹⁸²⁰ voittokulun torjuja. Venäjällä oli jopa ratkaiseva rooli natsismin kukistamisessa¹⁸²¹. Toisen maailmansodan perinne toi venäläiset yhteen, ja osittain myös tälle perinteelle¹⁸²² rakentui isänmaallisuus ja

---

¹⁸¹⁴ Putin 2013g.

¹⁸¹⁵ Putin 2014i.

¹⁸¹⁶ Putin 2014f.

¹⁸¹⁷ Ks. esim. Putin 2013m.

¹⁸¹⁸ Putin 2012c.

¹⁸¹⁹ Putin 2014k.

¹⁸²⁰ Putin 2014h.

¹⁸²¹ Putin 2014g.

¹⁸²² Toinen esille nouseva aikakausi Putinin puheissa oli niin kutsuttu vaikeuksien aika eli venäjän kielellä ”*smutnje vremja*”.

ylpeys omasta kansakunnasta¹⁸²³. Toisen maailmansodan perinnön kautta pyrittiin myös legitimoimaan Ivy-valtioiden¹⁸²⁴ ja muiden entisten Neuvostoliiton valtioiden yhteisyyttä¹⁸²⁵. Korostamalla Venäjän roolia natsi-Saksan voitajana Putin nosti maansa toisen maailmansodan voittajavaltioiden¹⁸²⁶ länsiliittouman rinnalle:

”Toisen maailmansodan aikana meidän maamme taistelivat natsismia vastaan yhdessä. Kuten tiedätte, Neuvostoliiton ja Venäjän kansat tekivät paljon yhteisen voiton eteen, ja niinpä on melko luonnollista, että me kaikki kohtaamme Normandiassa. Annamme tunnustuksemme liittolaisillemme – amerikkalaisille, briteille ja ranskalaisille.”¹⁸²⁷

Venäjä oli taistellut myös Kiinan kanssa ”rinta rinnan” yhteistä vihollista vastaan, mikä loi pohjan nykypartneruudelle:

*”Meidän aseveljeytemme ja kansojemme yhteinen apu ovat luoneet van-
kan perustan nykypäivän Venäjä–Kiina-suhteille. Tänäpä ovat Venäjä ja
Kiina kiinnostuneita kohentamaan globaalia vakautta ja kehittämään
laaja-alaista yhteistyötä kansainvälisen lain ja YK:n avainroolin pohjalta.
Vastustamme paluuta ideologisen vastakkainasetteluun maailmanpolitiikassa ja tuomitsemme voimakkaasti kaikki pyrkimykset vääristellä toisen
maailmansodan historiaa.”¹⁸²⁸*

Putinin viitekehyksessä ekspansionismille ei ollut sijaa modernissa maailmassa. Hänen mukaansa Venäjän tuli olla perinteisten liittolaistensa partneri myös tulevaisuudessa¹⁸²⁹. Tässä viitekehyksessä toisen maailmansodan voittoa perintöön nojaavassa liittolaisuudessa Venäjälle lankesi myös avain-toimijan rooli maailmanlaajuisen turvallisuuden vahvistamisessa, ja se takasi tätä kautta automaattisen pääsyn kansainvälispoliittisten ongelmien ratkaisuun¹⁸³⁰. Kolikon kääntöpuolena ilmeni pyrkimys nostaa eri poliittisissa yhteyksissä esille ne trendit, joilla katsottiin olevan yhteys natsismin tukemiseen ja venäläisten etnisten vähemmistöjen oikeuksien rikkomiseen. Putin korosti

---

¹⁸²³ Putinin mukaan voisi olla tarpeen luoda yhteisiä historian oppikirjoja, joissa kerrottaisiin yhdenmukaisesti Venäjän historiasta; ks. Putin 2012d.

¹⁸²⁴ Putin vetosi esimerkiksi Ukrainaan viittaamalla maiden yhteiseen historiaan ja Venäjän syntyyn juuri Ukrainassa sekä toisen maailmansodan aikaisiin tapahtumiin ja toimintaan.

¹⁸²⁵ Putin 2014h.

¹⁸²⁶ Ks. esim. Putin 2014g.

¹⁸²⁷ Putin 2014f.

¹⁸²⁸ Putin 2014p.

¹⁸²⁹ Putin 2014g.

¹⁸³⁰ Ks. esim. Putin 2013p.

uusnatsiaatteen olevan nousussa muun muassa Baltiassa¹⁸³¹, ja Ukrainassa nationalistit, uusnatsit ja radikaalit olivat vallankumouksen taustalla vaikuttaneita voimia¹⁸³².¹⁸³³

6.3.3 PUTININ HAASTAMISPROJEKTI JA LIITTYMISPROJEKTI

Putinin argumentaatiossa ulkopoliittiseen pehmeän vallan mekanismiin lukeutui informaatiojärjestelmien hyväksikäyttö. Putinin viitekehyksessä ”jotkin valtiot” pyrkivät dominoimaan globaalia informaatiotilaa taloudellisten, poliittisten ja sotilaallisten päämäärien saavuttamiseksi.¹⁸³⁴ Vuonna 2005 Venäjä lanseerasi Russia Today (RT) -mediayhtiön, tavoitteenaan haastaa ”länsimainen” tiedonvälitys:

”Kun me suunnittelimme tätä projektia tuolloin 2005, meidän tarkoituksenamme oli tuottaa kansainväliselle näyttämölle toinen vaikutusvaltainen toimija, joka ei vain tuottaisi vääristämätöntä tietoa Venäjän tapahtumista vaan yrittäisi myös – sallikaa minun korostaa –rikkoa anglosaksisen monopolin globaaleissa informaativirtauksissa. Ja vaikuttaa siltä, että olette onnistuneet tässä tehtävässä. Haluan korostaa jotain keskeisen tärkeitä.

Me emme koskaan odottaneet tästä tulevan uutistoimistoa tai kanavaa, joka puolustaisi Venäjän poliittista linjaa. He halusimme tuoda täysin itsenäisen uutiskanavan uutisareenalle. Toki hallitus rahoittaa kanavaa, ja niinpä se ei voi muuta kuin heijastaa Venäjän hallituksen virallista linjaa maamme ja muun maailman tapahtumista tavalla tai toisella¹⁸³⁵. Mutta haluan korostaa, ettemme koskaan tarkoittaneet tämän RT-kanavan olevan jonkinlainen Venäjän sisä- tai ulkopoliittisen linjan selittelykanava.”

1836

Putin erotteli tosistaan yksityisen median ja valtiollisiin resursseihin kuuluvan tiedonvälityksen, jonka johdossa tuli hänen mukaansa olla isänmaallisesti ajattelevia henkilöitä, jotka ylläpitäisivät federaation intressejä. Sen sijaan yksityisellä medialla oli toinen toimintalogiikka.¹⁸³⁷ Venäläisessä viitekehyksessä elektronisen median nopea kehitys oli tehnyt uutisten raportoinnista

---

¹⁸³¹ Putin 2014h.

¹⁸³² Putin 2014n.

¹⁸³³ Putin 2014h.

¹⁸³⁴ Putin 2014q.

¹⁸³⁵ RT-kanavan haastattelussa Margarita Simonyan mainitsi RT-kanavan hiostavan Yhdysvaltoja ”kaksinaismoralismin” tilanteissa, ks. esim. Putin 2013k.

¹⁸³⁶ Putin 2013k.

¹⁸³⁷ Putin 2013b.

suunnattoman tärkeää ja kiistattoman asean, joka mahdollisti yleisön mielipiteiden manipuloinnin. Intensiivisestä mediasodasta oli Putinin rationaliteetissa tullut tämän aikakauden symboli, kun tietyt ”valtiot pyrkivät monopoli-soimaan totuuden ja käyttämään sitä omiin intresseihinsä”.¹⁸³⁸

Myös Putinin omaa argumentaatiota ja esiintymistä leimasi pyrkimys vaikuttaa eri yleisöihin, niin kotimaisiin kuin kansainvälisiin. Kautta linjan Putinin argumentaatio oli hyvin avointa ja suoraa, ja hän vastasi kaikkiin hänelle esitettyihin kysymyksiin perusteellisesti. Putinin pyrkimyksestä vaikuttaa eri yleisöihin olivat esimerkkeinä muun muassa länsiyleisöille kohdistettu puhe ennen Krimin ja Sevastopolin Venäjään liittämistä. Putin perusteli puhettaan:

*”Mutta kohdistin puheeni näiden valtioiden väestöille ensisijaisesti siksi, että tavallinen henkilö Saksasta, Ranskasta tai Italiasta pystyy saman tien aavistamaan, onko lausunto valheellinen vai ei. Meidän kantamme on täysin avoin, rehellinen ja läpinäkyvä, ja tästä syystä on helpompaa saada se läpi tavallisille ihmisille kuin jopa joillekin johtajille. Vaikuttaa siltä, että olemme tietystä määrin onnistuneet. Ei ole väliä, mikä hallitus maata johtaa: sen tulee huomioida äänestäjiensä mielipide. Tämä on syy, miksi kohdistin puheen kansalle.”*¹⁸³⁹

Toinen vaikuttamisyritys muiden esiintymisten ohessa oli Syyrian sotaa koskeva artikkeli¹⁸⁴⁰, jossa Putin selvensi Venäjän Syyria-linjaa, kritisoi Yhdysvaltojen toimintalogiikkaa maailmalla ja amerikkalaisten ”poikkeuksellisuuden”¹⁸⁴¹ käsitettä mutta korosti samalla, kuinka luottamus oli palaamassa hänen ja presidentti Obaman välille.¹⁸⁴² Eri yhteyksissä Putinin argumentaatiossa toistui välineellisyys-idea, jonka mukaan erilaisia toimijoita käytettiin toisten tahojen intressien toteuttamisvälineinä. Ukrainan Putin nosti esimerkiksi valtioiden harjoittamasta kullisten takaisesta vaikuttamisesta. Tässä logiikassa Venäjän länsipartnerit käyttivät Ukrainaa välineenään pyrkiessään elvyttämään Natoa ei pelkästään sotilasorganisaationa vaan Yhdysvaltojen ulkopoliittikan avaininstrumenttina tarkoituksenaan luoda liittolaisiinsa yhtenäisyyttä pelotellen niitä ulkoapäin tulevalla uhkalla¹⁸⁴³. Ukrainasta oli tämän näkemyksen mukaan tullut ulkovaltojen intressien panttivanki, eikä kukaan varsinaisesti välittänyt maasta.¹⁸⁴⁴

---

¹⁸³⁸ Putin 2014r.

¹⁸³⁹ Putin 2014i.

¹⁸⁴⁰ The Syrian Alternative, julkaistu The New York Times -lehdessä 12.9.2013.

¹⁸⁴¹ Englanninkielinen termi on ”exceptionalism”.

¹⁸⁴² Putin 2013q.

¹⁸⁴³ Putinin argumentaatiossa Yhdysvallat etsi uutta uhkaa liittolaisensa suojelemiseksi ja tätä kautta myös länsiyhteisön hallitsemiseksi; ks. Putin 2013r.

¹⁸⁴⁴ Putin 2014s.

Putinin poliittiseen maailmankatsomukseen sisältyi mielikuva kansainvälisestä poliittisesta todellisuudesta, jossa ”eräät valtiot” venyttivät lain standardeja strategisen tason intresseihinsä¹⁸⁴⁵. Vaikka suuret valtiot tekivät keskenään yhteistyötä ja integroituivat erilaisiin multilateraalisiin järjestelyihin, tuli partnereista kulisseeissa kilpailijoita, jopa vastustajia¹⁸⁴⁶, jotka varjelivat kansallisia intressejään keinoja kaihtamatta¹⁸⁴⁷. Myös Yhdysvallat oli Venäjän partneri ja vastustaja. Välillä Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteita leimasi epätäydellisen informaation peli, välillä diplomaattinen sopuisuus. Maailmanpolitiikan kompleksisuus, monimuotoisuus ja -kerroksisuus tarkoittivat sitä, että valtioiden välisessä vuorovaikutuksessa ilmeni useita toimintatasoja, joista jokaisella oli omanlaisensa systematiikat¹⁸⁴⁸.

Putinin operationaalisessa koodissa ilmenivätkin niin kutsut *haastamisprojekti* ja *yhteistyöprojekti*. Näistä ensimmäinen näkyi etenkin Yhdysvaltoja ja sen johtaman länsiyhteisön toimintatapoja haastavana argumentaationa ja -politiikkana. Haastavuuteen sisältyi logiikka *politiikka–vastapolitiikka*, joka sai konkreettisia ilmenemismuotoja kansainvälisen politiikan eri ulottuvuuksilla. Ukrainan kriisin yhteydessä arvioitiin kylmän sodan palanneen Venäjä–länsi-suhteisiin. Putinin logiikassa Venäjän ja Yhdysvaltojen välien viileneminen oli kuitenkin alkanut jo Irakin tapauksen yhteydessä¹⁸⁴⁹. Putin nosti esille, kuinka kansainvälinen sotilasoperaatio käynnistettiin väärän tiedon pohjalta¹⁸⁵⁰. Ennen Irakia Yhdysvaltojen ja Venäjän suhteet olivat olleet hyvät, normaalit¹⁸⁵¹. Väärän tiedustelutiedon pohjalta toimiminen oli virhe, joka sittemmin tunnustettiin myös länsimaissa¹⁸⁵².

Putinin mukaan eri puolille maailmaa oli kehittynyt kaaosta. Venäjä ei aikonut seurata länsivaltioiden johtajuutta, koska venäläisen tulkinnan mukaan

---

¹⁸⁴⁵ Putin 2014e.

¹⁸⁴⁶ Putinin mukaan hän oli kuitenkin optimisti mutta totesi, että ”Mitä tulee salaliittoteorioihin, salaliitot ovat aina mahdollisia”, ks. Putin 2014t.

¹⁸⁴⁷ Putinin näkökulmassa Venäjä ei voinut antaa muille valtioille mielikuvaa, että se luopuisi omista eduistaan ja vaihtaisi poliittista linjaansa jatkuvasti vastalahjaksi siitä, että se pääsisi piireihin ja että sille oltaisiin ystävällisiä, ks. Putin 2014i.

¹⁸⁴⁸ Näistä tasoista esimerkeiksi käyvät kansainvälisen järjestelmän taso, valtiollisten toimijoiden vuorovaikutuksen taso sekä valtiollinen ulkopoliittikka ja sisäpolitiikka. Nykytodellisuudessa nämä eri tasot ovat keskenään vuorovaikutuksessa ja etenkin Venäjän politiikassa vaikuttavat toisiinsa.

¹⁸⁴⁹ Putin 2013l.

¹⁸⁵⁰ Putin 2013g.

¹⁸⁵¹ Putin 2012c.

¹⁸⁵² Putin 2013g.

niiden asemoituminen maailmanpoliittisiin tapahtumiin ei ollut aivan oikea¹⁸⁵³. Venäjän yhteiskunta oli myös erilainen, mikä vaikutti valittuihin politiikoihin.¹⁸⁵⁴ Putinin kriittisessä argumentaatiossa Yhdysvallat teki jatkuvasti virheitä¹⁸⁵⁵. Sille oli muodostumassa vaarallinen haavoittumattomuuden iluusio, jonka seurauksena olivat unilateraaliset, huonosti harkitut päätökset ja niihin liittyvät riskit. Huonosti harkittuina päätöksinä pidettiin Venäjän näkökulmasta yksipuolista voimankäyttöä eri puolilla maailmaa. Seurauksena syntyivät ”arabikevää”. Putinin mukaan Yhdysvaltojen ja sen länsiliittolaisten vaikutusvallan ja toimien seuraukset näkyivät lukuisissa maissa alueellisena epävakautena. Putinin ”välineellisyyttä korostavassa viitekehyksessä” ”ulko-puoliset” henkilöt uskoivat, että sellaiset valtiot kuin Egypti, Irak, Jemen, Tunisia, Libya ja Syyria oli mukautettava tiettyyn ideaan, demokratiaan, josta seuraisi rauha ja vakaus. Tämän toimintatavan tilalle tuli kehittää Venäjän ajamaa lähestymistapaa, eli tulisi huomioida kyseisten alueiden historia, perinteet ja uskonnot. Syyriassa tämä konsepti nojasi hallittuun muutokseen:

*”Me uskomme, että ensiksikin Syyrian kansalle tulisi antaa mahdollisuus päättää, kuinka heidän valtionsa tulisi organisoida, kuinka heidän lämpiperustaiset intressinsä ja turvallisuutensa tulisi taata. Kun näistä seikoista on konsensus, systemisen muutoksen tulisi tapahtua, ei toisin päin: kun eliminoit jotkin voimat ja yrität aikaansaada järjestystä, aiheutuukin kaaos sen sijaan.”*¹⁸⁵⁶

Putin kritisoi Syyrian presidentti Assadia siitä, ettei hallinto ollut reagoinut ajoissa kansalaisten muutosvaatimuksiin¹⁸⁵⁷. Kritiikistä huolimatta Venäjän vastapolitiikka nojasi innovatiiviseen proaktiivisuuteen kansainvälisissä neuvotteluissa¹⁸⁵⁸, jossa yksinkertaistetun kaavan mukaan Venäjä tuki vallitsevaa järjestystä ja Yhdysvallat liittolaisineen muutosta¹⁸⁵⁹. Putin kielsi maallaan olevan alueella erityisiä kansallisia intressejä, joita se puolustaisi. Sen sijaan Venäjän pyrkimyksenä oli löytää ratkaisu, joka estäisi valtion hajoamisen ja päättymisen loputtomaan sisällissotaan.¹⁸⁶⁰ Venäjän vastapolitiikassa ilmeni kuitenkin tavoite puolustaa *periaatetta*, joka oli sen kansallisten intressien

¹⁸⁵³ Ks. Putinin argumentaatiossa muun muassa Putin 2012j.

¹⁸⁵⁴ Putin 2013l.

¹⁸⁵⁵ Putin 2012c.

¹⁸⁵⁶ Putin 2013k.

¹⁸⁵⁷ Putinin argumentaatiossa väri vallankumouksiin päätyneiden valtioiden poliittiselta johdolta olivat jääneet huomiotta sisäpoliittinen muutoksen tarve ja ulkopoliittiset trendit. He eivät olleet kyenneet tarjoamaan reformipolitiikkaa. Ks. Putin 2012e.

¹⁸⁵⁸ Sittemmin keinovalikoima laajeni sotilaallisen voiman käyttöön.

¹⁸⁵⁹ Tämä toiminnallinen kahtiajako on kahden valtion välillä säännönmukaisesti toistuva kuvio ja luo erityisen kansainvälisten suhteiden systematiikan. Sama kuvio toistuu myös Venäjän sisäpolitiikassa.

¹⁸⁶⁰ Putin 2012c.

mukainen: vallankumouksellisuuden torjuminen. Myös Yhdysvallat vaikutti tukevan kansallisten intressiensä mukaista periaatetta: oppositiota tukemalla toteutettavaa vallitsevan regiimin kaatamista.

Yhdysvaltojen virhearvioinneista Putin nosti esille myös yksipuolisen vetäytymisen ABM-sopimuksesta, strategisen vakauden kulmakivestä sekä aktiivisen pyrkimyksen kehittää globaalia ohjuspuolustusjärjestelmää, joka uhkasi Venäjää ja strategista vallan tasapainojärjestelmää¹⁸⁶¹. Putinin logiikassa Venäjälle oli Neuvostoliiton hajoamisen jälkeen luvattu, ettei Nato laajenisi itään¹⁸⁶², ja ohjuspuolustusasiassa sekä Naton itälaajenemisessa korostettu, etteivät toimet olleet suunnattuja sitä vastaan eivätkä prosessit edes koskeneet sitä¹⁸⁶³. Putinin logiikassa ohjuspuolustushanke oli kenties tärkeämpi kuin Naton itälaajenemisen. Molemmissa ilmeni potentiaalia kehittyä uhkaaviksi. Tulevaisuudessa hyökkäyselementtejä saatettaisiin esimerkiksi sijoittaa Ukrainaan¹⁸⁶⁴. Yhdysvallat oli Putinin mukaan myös kieltäytynyt hyväksymästä ohjuspuolustusjärjestelmän sellaista teknistä ratkaisua, joka Venäjän aloitteesta olisi heikentänyt sen uhkaavuutta, eikä allekirjoittanut kirjallista sopimusta siitä, ettei järjestelmää käytettäisi Venäjää vastaan^{1865, 1866}.

Isi-logiikan mukaan Yhdysvaltojen presidentinvaalien lopputuloksella olisi vaikutuksia siihen, tultaisiinko sotilasjärjestelmien potentiaalista hyökkäävyyttä käyttämään Venäjää vastaan. Jos Venäjä-vastaiset ehdokkaat pääsisivät vallan huipulle, muuttuisi *isi*-logiikka realiteetiksi¹⁸⁶⁷. Venäjä ei kuitenkaan Putinin mukaan aikonut osallistua kalliiseen asevarusteluun.¹⁸⁶⁸ Maan vastapolitiikkaan kuitenkin kuului reagointi ”sopivalla ja oikein suhteutetulla tavalla” niin Naton laajenemiseen kuin ohjuspuolustusjärjestelmään¹⁸⁶⁹ eli kansallisen turvallisuuden triadin osaelementteihin. Putinin mukaan Venäjällä oli

---

¹⁸⁶¹ Ohjuspuolustushanke kosketi Venäjän elintärkeitä intressejä, ks. esim. Putin 2012e. Putinin mukaan kyseessä oli puhtaasti Yhdysvaltojen hanke, jota kontrolloimaan ei päässyt Eurooppa eikä Venäjä, ks. esim. Putin 2012e.

¹⁸⁶² Tästä tulkinnasta on sittemmin keskusteltu väärinymmärryksenä, mutta venäläiset ovat pitäneet kiinni omasta kannastaan, jonka mukaan länsi on pettänyt lupauksensa.

¹⁸⁶³ Putin 2014i.

¹⁸⁶⁴ Ukrainan Nato-jäsenyys oli varteenotettava uhkakuva.

¹⁸⁶⁵ Mahdollisena syynä näille voi olla se, ettei Yhdysvallat ole halunnut antaa toiselle valtiolle minkäänlaista ”veto-oikeutta”.

¹⁸⁶⁶ Putin 2014i.

¹⁸⁶⁷ Putin 2012e.

¹⁸⁶⁸ Putin 2014e.

¹⁸⁶⁹ Suvereniteetin ja sisäisen vakauden varmistamisessa Putin korosti maan etnistä harmoniaa, perustuslaillisen järjestyksen varjelemista, tasapainoista sosiaalis-taloudellista kehitystä sekä armeijaa takaamaan suvereniteetin ja alueellisen koskemattomuuden. (Putin 2014m.)

kykyjä ja innovatiivisia ratkaisuja oman puolustuksensa takaamiseksi¹⁸⁷⁰. Tarpeelliseksi määriteltiin myös perusteellisen ja oikean arvion muodostaminen maan sotilaalliseen turvallisuuteen kohdistuvista uhkista sekä soveliaan vastareaktion löytäminen¹⁸⁷¹. Venäläisviitekehyksessä länsiyhteisön puheet ja teot olivat ristiriitaisia ja venäläiset ”näkivät, mitä oli tapahtumassa”: Nato-joukkoja vahvistettiin Itä-Euroopan maissa, mukaan lukien Mustanmeren ja Baltian alueet, ja sotilaallinen harjoittelu oli muuttunut intensiivisemmäksi.¹⁸⁷² Putinin mukaan länsi ei koskaan lopettanut muurien rakentelua, vaikka Venäjä korosti jakamattoman turvallisuuden näkökulmaa Euroopassa¹⁸⁷³.

Kun länsiyhteisö oli koonnut rivinsä ja asettanut sanktiota Venäjälle sen otettua Ukrainan haltuun kansainvälisen lain vastaisesti, Putin myönsi, että talouspakotteet aiheuttaisivat maalle jossain määrin haittaa¹⁸⁷⁴. Ensimmäisten pakotteiden aalto oli Putinin mukaan kansainvälisen lain vastainen¹⁸⁷⁵ ja perustui Yhdysvaltojen systeemiselälle virheelle, mikä varmisti sen, ettei sanktioilla olisi suunniteltua vaikutusta. Putin oletti Yhdysvaltojen kohdistaneen pakotteita häneen hänen ”ystäviensä”¹⁸⁷⁶ kautta, jolloin tavoitteena oli kylvää ristiriitaa eliitin sisälle, mikä saisi pakotteiden kohteet kääntämään selkänsä presidentille. Eliitin kapinalliset vaikutukset ulottuisivat tätä kautta myös yhteiskuntaan. Putin torjui vaikutuksen. Väärän tiedon pohjalta syntyneestä systemisistä virheistä hän kertoi avoimesti olevansa vahingoniloinen:

*”He toimivat väärän oletuksen pohjalta, että minulla olisi joitain henkilökohtaisia bisnesintressejä, jotka liittyvät listalla oleviin henkilöihin. Ja nipistämällä heitä oltaisiin jotenkin lyömässä minua. Tämä ei lainkaan vastaa todellisuutta. Uskon, että olemme suuressa määrin päättäneet niin kutsutun oligarkian. Mikä se on? Se on rahan vaikutusta valtaan. Voin varmasti sanoa, ettei meillä ole nykyään sellaista tilannetta Venäjällä. Meillä ei ole oligarkkisia rakenteita, jotka sisältyisivät valtiovaltaan tai vaikuttaisivat omista intresseistään käsin valtiollisiin päätöksiin.”*¹⁸⁷⁷

---

¹⁸⁷⁰ Putin 2014e.

¹⁸⁷¹ Putin 2014s.

¹⁸⁷² Putin 2014m.

¹⁸⁷³ Putin 2014k; ks. myös Putin 2014u.

¹⁸⁷⁴ Yleensä pakotteet eivät ole hänen mukaansa olleet toimivia ulkopoliittisia instrumentteja, ks. Putin 2014s.

¹⁸⁷⁵ Ks. esim. Putin 2014f.

¹⁸⁷⁶ Putinin haastattelussa esille nostettiin termi ”Putin’s friends”. Toisenlaisen arvion mukaan ”Putinin ystävät” toimivat Putinin vaikuttaja-agentteina. (Putin 2014j.)

¹⁸⁷⁷ Putin 2014j.

Uusien pakotteiden tilanteessa Putin ilmaisi niiden vaikutuksen olevan kuin bumerangi ja vaikuttavan haitallisesti myös Yhdysvaltojen kansan intresseihin¹⁸⁷⁸. Venäjä arvioisi kuitenkin niiden vaikutuksia ja riskejä ja toimisi kansallisten intressiensä pohjalta¹⁸⁷⁹. Putinin mukaan sanktiot vahingoittaisivat Venäjän taloutta, globaalia taloutta ja Venäjän ja EU:n sekä Venäjän ja Yhdysvaltojen¹⁸⁸⁰ suhteita, mutta tosiasiallisten vaurioiden arvioiminen olisi hankalaa¹⁸⁸¹. Kolmatta pakotekierrosta odotellessaan Putin määritteli, että ne rikkovat kohteidensa ihmisoikeuksia ja että pakotteet olivat jo vaikuttaneet hänen ystäviinsä¹⁸⁸².

Venäläiseen vastapolitiikkaan kuuluivat vastapakotteet¹⁸⁸³ sekä -argumentointi lännen harjoittamaa politiikkaa kohtaan. Näissä uskomuksissa Yhdysvallat liittolaisineen pyrki toimimaan unipolaarisen maailman johtajana keinovalikoimanaan Venäjän patoamispolitiikka. Myös Ukrainan kriisiä tulkittiin tästä viitekehyksestä. Se näyttäytyi mahdollisuutena padota Venäjää erilaisin keinoin, ja tämä prosessi oli jatkunut vuosikymmeniä, jopa vuosisatoja. Logiikan mukaan aina kun Venäjä tulkittiin liian vahvaksi ja itsenäiseksi, alkoi patoamispolitiikka¹⁸⁸⁴. Venäläiset olivatkin Putinin mukaan oivaltaneet, että periksi antaminen ei ollut vaihtoehto. Viittaamalla 1990–2000-luvun tapahtumiin hän argumentoi, että pehmeä politiikka oli vain rohkaissut oppositioita aggressiivisemmaksi:

*”Vaikka olimme ennennäkemättömän avoimia ja halukkaita yhteistyöhön kaikilla, jopa sensitiivisimmillä alueilla ja vaikka me pidimme – ja te kaikki tiesitte tämän ja muistatte sen – aikaisempia vastustajiamme lähimpinä ystävinämme, niin jopa liittolaisemme tukivat separatismia Venäjällä kautta linjan, mukaan lukien informaatio-, poliittinen ja taloudellinen tuki ja tiedustelupalvelujen tuki, ja oli epäilemättä täysin selvää, että he mielellään sallisivat Venäjän seurata Jugoslavian disintegraation ja paloittelun skenaariota. Kaikkine traagisine seurauksineen Venäjän kansalle. Se ei toiminut. Me emme sallineet sen tapahtua. Aivan kuten Hitlerkään ei onnistunut ihmisvihaavine ideoineen, joka asetti tavoitteekseen Venäjän tuhoamisen ja meidän työntämiseksemme Uralin taakse. Kaikkien tulisi muistaa, miten se päättyi.”*¹⁸⁸⁵

---

¹⁸⁷⁸ Putin 2014v.

¹⁸⁷⁹ Putin 2014h.

¹⁸⁸⁰ Ks. esim. Putin 2014v.

¹⁸⁸¹ Putin 2014y.

¹⁸⁸² Putin 2014i; Putin 2014z.

¹⁸⁸³ Ne tulisivat aiheuttamaan myös lännelle haittaa ks. Putin 2014s.

¹⁸⁸⁴ Putinin mukaan myös ”herännyttä Kiinaa” pidettiin lännessä kilpailijana, ks. Putin 2014d; ks. myös Putin 2014j.

¹⁸⁸⁵ Putin 2014e.

Putin kritisoi Yhdysvaltoja länsiliittolaisineen myös historiallis-kulttuurisesti¹⁸⁸⁶. Vaikkei Yhdysvalloilla ja Venäjällä ollut Putinin mukaan enää merkittäviä ideologisia eroavaisuuksia, niillä oli perustavanlaatuisia kulttuurisia eroja: edellinen oli individualistinen ja jälkimmäinen kollektivistinen.¹⁸⁸⁷ Putin myös väitti, että länsiyhteisössä ilmeni Venäjän olemusta, ambitiota ja tavoitteita koskevia väärinkäsityksiä. Venäjä ei pyrkinyt kokoamaan Neuvostoliittoa uudelleen, kyseessä oli länsipropaganda¹⁸⁸⁸. Venäjällä ei ollut sotilaallisia hegemonistisia valtapyrkimyksiä¹⁸⁸⁹. Maalla saattoi kuitenkin olla sotilaallisia vahinkojen minimointipyrkimyksiä, jotka liittyivät kansallisen turvallisuuden triadin elementteihin. Putin myönsi Venäjällä olevan taloudellisia tavoitteita Ivy-valtioiden alueella ja naapurimaissa, mikä viittasi integrationistiin pyrkimykseen ja taloudellisen kilpailuedun hankkimiseen:

*”Me haluamme kehittää maatamme rajojemme sisällä, totta kai. Mutta – tämä on hyvin tärkeää – kuten muutkin maat eri puolilla maailmaa, me haluamme modernisoida politiikkaa parantaaksemme kilpailuetua, mukaan lukien taloudellinen integraatio. Tämä on se, mitä olemme tekemässä jälkineuvostoliittolaisella alueella tulliuunionin ja nyt myös Euraasian unionin puitteissa.”*¹⁸⁹⁰

Kansainvälisen järjestelmän tasolla venäläinen haastamisprojekti nojasi siihen, että länsiyhteisössä havaittuja heikkouksia käännetään sille eduksi karnevalisoivalla tavalla. Systeemitasolla venäläinen proaktiivinen saamisen ja etuuksien maksimointiin tähtäävä vastapolitiikka nojasi yhteistyöperustan laajentamiseen: eri valtioiden kanssa tehtävään yhteistyöhön tuli perinteisten kumppanien lisäksi uusia valtioita. Kyseessä oli Venäjän eristämistä ehkäisevä pyrkimys. Toisaalta proaktiivinen vastapolitiikka toimi myös uusien pelisääntöjen asettamisena, jolloin kyseeseen tuli vallitsevan järjestelmän murentaminen. Tämän karnevalisoinnin mukaan Yhdysvaltojen sisäpoliittinen demokratia ei välittynyt kansainvälisen järjestelmän tasolle, vaan maa toimi perusperiaatteidensa vastaisesti¹⁸⁹¹. Putinin Venäjä tarjosi potentiaalisen vaihtoehdon. Se oli alkanut rakentaa uusia, demokraattisia kansainvälisen järjestelmän multipolaarisia rakenteita, jotka ottivat tasapuolisesti huomioon kaikkien osapuolten oikeuksia ja turvallisuuden, mikä viittasi Yhdysvaltojen johtoroolin

---

¹⁸⁸⁶ Putin 2013k.

¹⁸⁸⁷ Putin 2013k.

¹⁸⁸⁸ Ks. esim. Putin 2014f.

¹⁸⁸⁹ Putin viittasi omaan lausuntoonsa, jossa oli todennut Neuvostoliiton romahtamisen olleen vuosisadan tragedia mutta tarkoittaneen tilannetta, jossa väestö yhtäkkiä löysi itsensä eri valtioiden alueelta, mikä vaikutti monien ihmisten elämään, ks. Putin 2013b.

¹⁸⁹⁰ Putin 2014g.

¹⁸⁹¹ Ks. esim. Putin 2013q.

haastamiseen *asymmetrisellä* toimintatavalla. Korostamalla moninapaisuutta pyrittiin systeemitason resurssien ja vallan uudelleenjakoon. Ajatustavan mukaan yksinapaisuutta oli murennettava uusilla pelisäännöillä edistämällä kansainvälisen lain johtorooliin nojaavaa hierarkkista moninapaisuutta. Putinin mukaan

*”Moderni maailma on todellakin multipolaarinen, monimutkainen ja dynaaminen – tämä on objektiivinen realiteetti. Kaikki pyrkimykset luoda kansainvälisten suhteiden malli, jossa kaikki päätökset tekee yksittäinen ’napa’, ovat tehottomia ja ontuvat säännönmukaisesti, ja ne on tuomittu lopulta epäonnistumaan.”*¹⁸⁹²

6.3.4 YHTEISTYÖSSÄ KOHTI HIERARKKISTA MONINAPAISUUTTA

2000-luvulla Venäjä onkin pyrkinyt rakentamaan multilateraalisia yhteistyömekanismeja samanmielisten kumppaneiden kanssa. Venäjän ja Kiinan strategista partneruutta kutsuttiin Putinin logiikassa uudentyyppisten valtioiden välisten suhteiden esimerkiksi¹⁸⁹³. Mutta ne myös kilpailivat keskenään¹⁸⁹⁴. Moninapaisessa maailmassa valtiot verkostoituivat¹⁸⁹⁵, liittyivät multilateraalisiin organisaatioihin ja tekivät yhteistyötä, mutta samalla kilpailivat keskenään. Strategista liikkumavaraa Venäjälle antoi sen mukaan tilanne, jossa se oli osoittanut tärkeytensä maailmanpoliittisten ongelmien ratkaisemisessa, joten sen tehokasta osallistumista tarvittiin¹⁸⁹⁶.

Venäjä on pyrkinyt edistämään useita alueellisia yhteistyöorganisaatioita, kuten Iryn alueen poliittistaloudelliset yhteistyörakenteet, Shanghain yhteistyöorganisaatio (SCO) sekä kollektiivinen turvallisuusjärjestö (CSTO). Putinin argumentaatiossa etenkin Shanghain yhteistyöorganisaation filosofia kumppanuusmallina kiteytti ainoan kestävän periaatteen, joka ohjasi kansainvälisiä suhteita moninapaisessa maailmassa; sen perustana oli aito kaikkien osallis-

---

¹⁸⁹² Putin 2014a.

¹⁸⁹³ Putin 2012f.

¹⁸⁹⁴ Putin 2013h.

¹⁸⁹⁵ Putin käytti termiä ”verkostodiplomatia”. Scon kokemus tarjoaa koko kansainväliselle yhteisölle hyvin lupaavia ratkaisuja politiikan kehittämiseksi alhaalta päin konsensusperustaisena prosessina; politiikka saa ensiksikin muotonsa erilaisissa alueellisissa organisaatioissa ja sitten siitä tulee osa osallisten välistä dialogia, ja näistä alueellisista rakennuspalikoista voimme rakentaa vakaamman ja ennustettavamman ympäristön globaalille politiikalle ja taloudelle; me ajattelemme, että tämänkaltaisen ”verkostodiplomatia” tulee olemaan elintärkeä osa kv-suhteita; ks. Putin 2012f.

¹⁸⁹⁶ Putin 2012g.

tujien tasaveroisuus ja niiden välinen luottamus, kunnioitus kaikkien kansojen suvereniteettia ja itsenäistä valinnanvapautta, kulttuuria, arvoja ja perinteitä kohtaan sekä halu yhteiseen kehitykseen¹⁸⁹⁷. Samankaltaista toimintalogiikkaa on Venäjä harjoittanut myös Latinalaisessa Amerikassa BRICS-järjestön muodossa. Putinin mukaan

*”Haluan huomauttaa, että yhteisestä työskentelystämme BRICS:ssa tulee koko ajan intensiivisempää. Kyseisen organisaation arvovalta kasvaa vuosi vuodelta, mikä on luonnollista. Meidän ehdottamaamme aloitteet on suunnattu rakentamaan multipolaarisen maailmanjärjestyksen uutta arkkitehtuuria. Sama rakentava lähestymistapa heijastuu vuorovaikutussamme Shanghain yhteistyöorganisaation puitteissa ja muissa multilateraalisissa formaateissa.”*¹⁸⁹⁸

Venäjän mukaan yhteistyö Latinalaisen Amerikan valtioiden kanssa oli yksi sen ulkopolitiikan lupaavimpia elementtejä. Putinin ilmaisi kiinnostuksensa alueesta vahvana, taloudellisesti vakaana sekä poliittisesti itsenäisenä ja yhtenäisenä alueena, josta oli kehittymässä tärkeä osa muotoutumassa olevaa ”polysentristä” maailmanjärjestystä¹⁸⁹⁹. Putin korosti olevansa kiitollinen siitä, kuinka BRICS-valtiot olivat kritisoineet hänen maansa kohtaaman ”sanktiohyökkäyksen” käytäntöä.¹⁹⁰⁰ Putinin argumentaatiossa BRICS oli vahvistanut sitoutumisensa kansainvälisen lain periaatteisiin sekä pyrkinyt vahvistamaan YK:n turvallisuusneuvoston roolia. ”Viiden valtion ryhmä”¹⁹⁰¹ ei hyväksynyt valtopolitiikkaa ja muiden valtioiden suvereniteetin rikkomista: niillä oli yhtenäisiä kantoja maailmanpolitiikan kiireellisiin kysymyksiin, kuten suhteessa Syyriaan, Iranin tilanteeseen ja Lähi-idän kysymykseen.¹⁹⁰² Putinin mukaan BRICS ei kuitenkaan ollut länsivaltioiden tai -organisaatioiden geopolitiittinen kilpailija, vaan pyrki keskusteluun halukkaiden tahojen kanssa yhteisen ”moninapaisen maailmanjärjestyksen viitekehyksessä”¹⁹⁰³. Näiden seikkojen ohessa Venäjän ja Kiinan yhtäläinen lähestymistapa perustavanlaatuisiin kansainvälispoliittisiin kysymyksiin ja avainongelmiin¹⁹⁰⁴ lisäsi maailmanpolitiikan stabiilitettä. YK:n, G20:n, BRICS:n, SCO:n, APEC:n ja muiden multilateraalisten toimijoiden puitteissa

---

¹⁸⁹⁷ Putin 2012f.

¹⁸⁹⁸ Putin 2012h.

¹⁸⁹⁹ Putin 2014ä.

¹⁹⁰⁰ Putin 2014å.

¹⁹⁰¹ Eli niin kutsuttu ”Group of Five”.

¹⁹⁰² Putin 2013s.

¹⁹⁰³ Putin 2013s.

¹⁹⁰⁴ Ks. myös Putin 2014p.

*”– me työskentelemme yhdessä auttaaksemme muokkaamaan uutta, oikeudenmukaisempaa maailmanjärjestystä, taataksemme rauhan ja turvallisuuden, puolustaaksemme kansainvälisen lain perusperiaatteita.”*¹⁹⁰⁵

Vahvasta argumentatiivisesta haastamisesta sekä erilaisista vastapolitiikoistaan huolimatta Venäjä teki yhteistyötä ja pyrki yhteistyöhön myös esimerkiksi Yhdysvaltojen kanssa. Putinin argumentaatiossa Venäjä ja Yhdysvallat eivät välttämättä olleet vastakkaisilla puolilla, sillä suurilla valtioilla oli yhteistyön ohessa aina erimielisyyksiä joissakin teemoissa¹⁹⁰⁶. Esimerkiksi Syyrian tapauksessa erimielisyydet osittain koskivat keinoja päämäärien¹⁹⁰⁷ saavuttamiseksi ja olivat enemmän taktisia¹⁹⁰⁸ kuin strategisia. Putinin viitekehksessä maita yhdisti demokratian ja vapauden periaatteiden tunnustaminen. Niillä oli yhteinen näkemys, että useilla maailmanpolitiikan alueilla näitä periaatteita ei noudatettu. Mutta toisin kuin Venäjä, joka Putinin mukaan kannatti diplomaattisia neuvotteluita ja ratkaisua, jossa eri etniset ryhmittymät kykenisivät elämään sovussa, Yhdysvallat tuki aseellisia ryhmittymiä, jotka pyrkivät ratkaisemaan sisäpoliittiset ongelmat voimankäytöllä.¹⁹⁰⁹ Venäjä ja Yhdysvallat tekivät kuitenkin Putinin mukaan jatkuvaa yhteistyötä eri tasoilla ja välineillä¹⁹¹⁰.

Vaikka Venäjällä ja Yhdysvalloilla on aikojen kuluessa ollut raivoisaa vastakkainasettelua, ne olivat Putinin mukaan aina yhdistyneet yhteisen uhan edessä, etenkin ensimmäisen ja toisen maailmansodan aikana. Maiden välillä olikin pakko Putinin mukaan olla joitain perustavanlaatuisia intressejä, jotka yhdistivät niitä ja joihin kannatti keskittyä mutta samalla pysyä tietoisena maiden välisistä eroavuuksista.¹⁹¹¹ Lännen seuraamisen sijaan Venäjä oli Putinin mukaan tarpeeksi vahva soveltamaan rauhallisesti omaa agendaansa.¹⁹¹² Yhdysvalloista Putin käytti käsitettä partneri tai ystävä¹⁹¹³. Yhdysvallat oli tämän rationaliteetin mukaan mahtava valtio, suurvalta, ja amerikkalaiset lahjakkaita ja menestyviä ihmisiä, joten heiltä saattoi ottaa paljon opiksi¹⁹¹⁴. Pragmaattisemmalla tasolla Putin vaikutti eri yhteyksissä myös varjelevan Venäjän

---

¹⁹⁰⁵ Putin 2013s.

¹⁹⁰⁶ Putin 2014d.

¹⁹⁰⁷ Niitä olivat tilanteen vakauttaminen, demokratisointi ja maassa asuvien ihmisten rauhanomaisen rinnakkainelo.

¹⁹⁰⁸ Putin 2013t.

¹⁹⁰⁹ Putin 2012i.

¹⁹¹⁰ Putin 2014f.

¹⁹¹¹ Putin 2013k.

¹⁹¹² Putin 2014j.

¹⁹¹³ Putinin mukaan amerikkalaiset olivat myös ystäviä ja ”good guys”, ks. Putin 2014j.

¹⁹¹⁴ Putin 2014ö.

ja Yhdysvaltojen välisiä suhteita. Esimerkiksi *Snowden-tapauksessa* kansainvälisen normiston suojeleminen oli tärkeämpää kuin henkilön suojeleminen¹⁹¹⁵:

*”Jos hän haluaa jäädä tähän maahan, hän on tervetullut, edellyttäen kuitenkin, että hän lopettaa kaikki aktiviteetit, jotka voisivat vahingoittaa Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteita. Tämä maa ei ole kansalaisjärjestö, sillä on omat kansalliset intressit, eikä se halua vaarantaa Venäjän ja Yhdysvaltojen suhteita.”*¹⁹¹⁶

Venäläinen yhteistyöprojekti toimi kahteen suuntaan. Yhtäältä oli pragmaattinen yhteistyöintressi suurten valtioiden eli samalla myös potentiaalisten kilpailijoiden tai jopa vastustajien kanssa ja toisaalta niitä haastavan yhteistyön malli, jonka tavoitteena oli edistää moninapaista maailmaa ja tätä kautta rapauttaa Yhdysvaltojen johtoroolia. Tämä januskasvoinen toimintamalli¹⁹¹⁷ oli kuitenkin osa kansainvälispoliittista kovaa todellisuutta. Moninapaisuutta edistävässä yhteistyömallissa Venäjä arvostaa Putinin mukaan samanmielisiä valtiollisia toimijoita, joilla oli sen kanssa yhtäläiset periaatteet, kuten suvereniteetti, kansalliset intressit ja moninapaisuuden kunnioittaminen mutta myös Yhdysvaltojen johtoroolin kritisoiminen. Esimerkiksi Turkki Putin korosti maana, jolla oli paljon kokemusta neuvotteluista Euroopan unionin kanssa. Lisäksi sen kansainvälinen vaikutusvalta ja itsenäinen, suvereeni politiikka pääministeri Erdoganin johdolla antoi Putinin mukaan osviittaa siitä, että maalla tulisi olemaan aktiivisempi rooli alueellisissa kansainvälisissä organisaatioissa.¹⁹¹⁸

Putin korosti myös yllättyneensä positiivisesti Ison-Britannian diplomaattisesta kannasta, jossa se jätti puoltamatta mahdollista voimankäyttöä Syyriassa. Teko oli Putinin mukaan esimerkki siitä, että Euroopassa oli vielä henkilöitä, jotka arvostivat suvereniteettia ja joita ohjasivat kansalliset intressit ja maalaisjärki¹⁹¹⁹. Nämä prosessit olivat Putinin argumentaatioissa esimerkkinä moninapaisen maailman vahvistumisesta¹⁹²⁰. Vaikka Putin korosti, ettei maailmaan saanut rakentua uusia jakolinjoja tai blokkeja, oli niitä alkanut syntyä esimerkiksi suhteessa länsiyhteisön johtaman sotilasoperaation aloittamiseen Syyriassa. Putinin mukaan sitä tukevia valtioita olivat Yhdysvallat, Turkki, Kanada, Saudi-Arabia ja Ranska. Vastustavia valtioita olivat Venäjä, Kiina, Intia,

---

¹⁹¹⁵ Putin 2013g.

¹⁹¹⁶ Putin 2013g.

¹⁹¹⁷ Esimerkiksi kaksoispeti. Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

¹⁹¹⁸ Putin 2013d ks. myös Putin 2014aa.

¹⁹¹⁹ Maan parlamentti ei voinut hyväksyä päätöstä, koska kansanäänestys kaatoi esityksen (Putin 2013n).

¹⁹²⁰ Putin 2013g.

Indonesia, Argentiina, Brasilia, Etelä-Afrikka ja Italia¹⁹²¹. Kansainvälispoliittinen järjestelmä oli siis muuttumassa. Myös Putin korosti samaa. Hänen mukaansa maailma muuttui ja Venäjä muuttui¹⁹²². Modernissa maailmassa valta määrittäisi kolmen tekijän, talouden, puolustuksen ja kulttuurisen vaikutusvallan, kautta:

”Uskon, että puolustuksen suhteen Venäjä on epäilemättä yksi maailman johtajista, koska me olemme ydinasevalta ja meidän ydinaseemme ovat kenties parhaat maailmassa. Kun puhutaan kulttuurisesta vaikutusvallasta, me olemme ylpeitä Venäjän kulttuurista – kirjallisuudesta, taiteista ja niin edelleen. Mitä tulee talouteen, olemme tietoisia siitä, että meillä on edelleen paljon tehtävää, ennen kuin pääsemme huipulle.”¹⁹²³

6.3.5 YHTEENVETO PUTININ POLIITTISESTA USKOMUSJÄRJESTELMÄSTÄ 2012 – 2014

6.3.5.1 Presidentti Putinin filosofisten, instrumentaalien ja strategisten uskomusten taulukko

Seuraavassa taulukossa 12 määritellään presidentti Putinin poliittisen uskomusjärjestelmän eli operationaalisen koodin ja strategisten uskomusten pääpiirteet. Taulukon esittelyn jälkeen näitä uskomuksia tarkastellaan kohta kohdalta.

---

¹⁹²¹ Putin 2013r.

¹⁹²² Putin 2014g.

¹⁹²³ Putin 2014g.

Taulukko 12. *Presidentti Putinin poliittinen uskomusjärjestelmä*

<i>Filosofisten ja instrumentaalien Uskomusten tiivistelmä</i>	<i>Strategisten uskomusten tiivistelmä</i>
<p>Filosofiset uskomukset (P): <i>Mustasta ja valkoisesta</i></p> <p>P – 1: Poliittinen elämä nojaa lakiin, jota ilman on kaaoksen vaara</p> <p>P – 2: minän mahdollisuudet liittyvät voimaperäiseen proaktiivisuuteen</p> <p>P – 3: poliittisen tulevaisuuden ennustettavuus edellyttää laillisuusperiaatetta</p> <p>P – 4: Kontrolli näkyy määrittelyprojekteissa</p> <p>P – 5: laillisuusperiaatteen kautta kontrolloidaan sattumaa</p> <p>Instrumentaalit uskomukset (I): <i>Hypoteettisten tulevaisuuksien politiikkaa</i></p> <p>I – 1 lakia korostava syntetisoiva johtajuus (tandem)</p> <p>I – 2 valtatandemin asetelmalla</p> <p>I – 3 valtatandemin asetelmalla</p> <p>I – 4 ISI-logiikka, kaksoispeli (tandem)</p> <p>I – 5 metodeina: kaksoispeli (tandem), pilarit [kompromissit, neuvottelut, sopimukset, voima]</p>	<p>SU 1. Strategiset uskomukset valtioiden välisestä dynamiikasta: <i>Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus</i></p> <p>SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta: <i>Venäjistä uuden maailman yksi johtajista: keinoinaan Etuuksien/saamisten maksimoiminen Vahinkojen minimoiminen Uusien pelisääntöjen asettaminen</i></p>

Seuraavaksi näitä uskomuksia tarkastellaan yksi kerrallaan. Kuten taulukosta 12 ilmenee, on presidentti Putinin filosofisia uskomuksia (P) tiivistetty otsikolla ”mustasta ja valkoisesta”. Tällä otsikolla on yhteytensä presidentti Putinin uskomuksiin, joiden mukaan kansainvälispoliittisissa suhteissa oli osaltaan kyse näiden kahden termin tosiasiallisesta luonteesta.

6.3.5.2 *Presidentti Putinin filosofisista uskomuksista*

P-1: Poliittinen elämä nojaa lakiin ja sopimuksiin, joita ilman on kaaos

Analyysin perusteella ilmenee, että presidentti Putinin operationaalisessa koodissa ovat edelleen keskiössä laki ja sopimukset. Poliittinen universumi, joka näin ollen nojaa lakiin ja sopimuksiin, takaa harmonian eli demokratian,

oikeudet ja tasaveroisuuden. Ilman lakia ja sopimuksia on kaaos. Putinin uskomusjärjestelmää on mahdollista kuvailla jonkinlaisena janana, jonka toisessa päässä on laki ja toisessa kaaos.

Ilman perustuslaillista järjestystä sisäpolitiikassa on vallankumous, ja ilman kansainvälistä lakia ulkopoliitikassa vallitsee vahvimman laki eli unilateraalinen toiminta, joka on kaaoksen symboli. Poliittisen elämän perusluonne on konflikti (kilpailu), ja poliittiset vastustajat toimivat januskasvoisesti. Sisäpolitiikassa vastustajia ovat lakia noudattamaton oppositio ja ”viideskolonnalaiset” ja ulkopoliitikassa kansallisen turvallisuuden triadin käynnistäjät ja ylläpitäjät, mikä viittaa unilateraaliseen toimintaan.

P-2 Kuinka todennäköisesti omia perusarvoja ja tavoitteita on mahdollista toteuttaa? Voiko tässä suhteessa olla optimistinen vai pessimistinen ja missä suhteessa yhtä ja missä suhteessa toista?

P – 2: minän mahdollisuudet liittyvät voimaperäiseen proaktiivisuuteen osallistumiseen ja haastamiseen

Minän mahdollisuudet toteuttaa omia perusarvojaan ja tavoitteitaan liittyvät voimaperäiseen proaktiivisuuteen, *osallistumiseen ja haastamiseen*. Kansainvälisen järjestelmän tasolla tämä viittaa toimintaan kohti hierarkkista moninapaisuutta, mikä viittaa systeemitason vallan uudelleen jakautumiseen. Kansainvälisen diplomatian saralla nämä kolme prosessia viittaavat erilaisiin vaikuttamiskeinoihin ja -taktiikoihin. Optimismia lisäävät innovatiiviset toimintatavat sekä erilaiset vastapolitiikat. Negatiivisuus puolestaan lisääntyy reaktiivisen toiminnan olosuhteissa, mikä pääasiassa liittyy kansallisen triadin olosuhteisiin.

P-3 Onko poliittinen tulevaisuus ennustettavissa? Missä mielessä ja missä laajuudessa?

P – 3: poliittisen tulevaisuuden ennustettavuus lisääntyy lakiin nojaavan järjestyksen kautta

Lakiin nojaava järjestys lisää poliittisen tulevaisuuden ennustettavuutta. Epävarmuus- ja epävakauksitekijä ilmaantuu puolestaan kansainvälisen kovan todellisuuden mukana, mikä viittaa januskasvoisuuteen.

P-4 Kuinka paljon kontrollia tai hallintaa on itsellä mahdollista saavuttaa historialliseen kehitykseen? Mikä on itsen rooli historian liikuttamisessa ja muokkaamisessa toivottuun suuntaan?

P – 4: Kontrolli näkyy määrittelyprojekteissa

Kontrolli linkittyy syntetisoivaan johtajuuteen, joka liittyy historiaan eli toisen maailmansodan perinteeseen ja voittajan identiteettiin, tulevaisuuteen eli hierarkkiseen moninapaisuuteen sekä erilaisiin määrittelykampanjointeihin, kuten karnevalisointiin, normalisointiin, haastamiseen ja yhteistyöhön. Nämä projektit esiintyvät rinnakkaisina ja limittäisinä.

P-5 Mikä on sattuman rooli ihmisten välisissä suhteissa ja historiallisessa kehityksessä?

P – 5: laillisuusperiaatteen kautta kontrolloidaan sattumaa

Sopimukseen ja lakiin perustuvan järjestyksen avulla kontrolloidaan sattumaa, jotta värivallankumousta ei synny, perustuslaillinen järjestys pysyy ja epävakauden kylväminen maailmanpolitiikassa vähenee.

Seuraavaksi tarkastellaan presidentti Putinin instrumentaalisia uskomuksia (I). Niiden yhdistäväksi teemaksi on nostettu näkemys hypoteettisten tulevaisuuksien politiikasta, jolla viitataan tapaan pyrkiä etupainotteiseen toimintaan ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

6.3.5.3 Presidentti Putinin instrumentaaleista uskomuksista

I-1 Mikä on paras lähestymistapa valita päämääriä tai tavoitteita poliittista toimintaa varten?

I – 1 lakia korostava syntetisoiva johtajuus

Tähän uskomukseen sisältyy kolme käsitettä, jotka ovat johtajuus, syntetisointi ja laki. On todennäköistä, että näiden yhdistelmänä syntyy Putinin uskomuksissa paras lähestymistapa poliittista toimintaa varten.

I-2: Kuinka toiminnan päämääriä tavoitellaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla? I-3: Miten poliittisen toiminnan riskejä laskelmoidaan, kontrolloidaan ja hyväksytään

I – 2 valtatandemin asetelmalla, I – 3 valtatandemin asetelmalla

Perinteisen kaksoispelin hengessä, jonka henkilöitymänä valtatandemia on mahdollista pitää, tavoitellaan poliittisen toiminnan päämääriä tehokkaimmalla mahdollisella tavalla ja samalla myös laskelmoidaan, kontrolloidaan

sekä hyväksytään poliittisen toiminnan riskejä. Valtatandemin ytimeen lukeutuva *turvallisuus ja vakaus – talous ja kehitys -jatkumo*, jossa Putin edustaa ensimmäistä ja Medvedev toista, hyvin todennäköisesti tavoittaa merkittävän osan kansasta. Sen avulla on myös mahdollista tasapainotella myös ulko- ja turvallisuuspoliittisten päämäärien saavuttamiseksi.

I-4: Mikä on paras ajoitus toiminnalle omien etujen edistämiseksi

I – 4 ISI-logiikka

Presidentti Putinin instrumentaalisten uskomusten otsikoksi nostettu hypoteettisten tulevaisuuksien politiikka liittyy tähän etupainotteiseen reagointiin, joka koskee etenkin kansalliseen turvallisuuteen liittyviä haasteita. Toiminnan päämääriä tavoitellaan innovatiivisella älykkyydellä. Tähän saattaa liittyä tiedustelun yhteys. Toiminnan ajoitus liittyy myös tähän.

I-5: Mikä on erilaisten keinojen hyödyllisyys ja rooli omien intressien edistämisessä?

I – 5 metodeina: kaksoispelin puitteissa pilarit [kompromissit, neuvottelut, sopimukset, voima]

Jatkuvuutta Jeltsinin kaudelta saakka edustaa kaksoispeli, jonka henkilöitymäksi on sittemmin kehittynyt valtatandem. Tässä sisä-, ulko- ja turvallisuuspoliittisessa välineessä voidaan myös Putinin kolmannella valtakaudella nähdä kolme tasapainottelevaa pilaria, joiden rajoissa sovelletaan tarpeen mukaan erilaisia metodeja, kuten kompromissit, erilaiset kansainväliset neuvottelut, sopimusten tekeminen sekä voimankäyttö tarvittaessa.

Presidentti Putinin operationaalisessa koodissa näkyy viitteitä kolmesta strategisesta pilarista, joita ovat *vahinkojen minimointi, etuuksien ja saamisten maksimointi ja uusien pelisääntöjen asettaminen*. Tämä viittaa analyysissä tehtyihin havaintoihin tavoista, joilla Venäjä toimii kansainvälispoliittisessa ympäristössä. Nämä pilarit edustavat presidenttien uskomusanalyysin ja kontekstianalyysin välistä liittymäpintaa¹⁹²⁴.

6.3.5.4 Presidentti Putinin strategisista uskomuksista

Strategisten uskomusten suhteen näkyvät analyysissä seuraavat elementit:

---

¹⁹²⁴ Ks. kuviot 21 ja 22.

SU 1. Strategiset uskomukset valtioiden välisten suhteiden dynamiikasta: uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus

Edellä olevan kiteytyksen pohjalta voidaan esittää, että presidentti Putinin uskomuksissa valtioiden välisten suhteiden dynamiikkaa kuvastaa näkemys uuden aikakauden demokraattisesta maailmanjärjestyksestä, joka rakentuu valtioiden tasavertaisuudelle. Tähän pääsemisen keinona on hierarkkinen moninapaisuus. Tämä viittaa useiden johtavien valtioiden, Venäjä niiden joukossa, muodostamia valtakeskuksia, joiden johtajana toimii Yhdistyneet kansakunnat ja tätä kautta kansainvälinen laki. Uskomus voidaan nähdä vastakkaisena yksinapaiselle, esimerkiksi Yhdysvaltojen johtamalle maailmanjärjestykselle, joka mahdollistaa unilateraalisen toiminnan.

SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta: Venäjästä yksi uuden maailman johtajista: keinoinaan vahinkojen minimointi, etuuksien ja saamisten maksimoiminen sekä uusien pelisääntöjen asettaminen

Jatkuvuutta Jeltsinin kausilta ilmenee suurvaltaisuutta, johtajuutta, korostavassa visiossa Venäjästä yhtenä maailman johtavista valtioista ja tätä kautta navoista. Presidentti Putinin uskomuksissa ilmenee viitteitä kolmesta strategisesta pilarista, joita on esitelty edellisissä luvuissa kunkin presidentin operationaalisten koodien ja strategisten uskomusten yhteydessä. Nämä pilarit ovat vahinkojen minimointi, etuuksien ja saamisten maksimointi ja uusien pelisääntöjen asettaminen.

Vahinkojen minimoinnin pilari on kehittynyt presidenttien Jeltsinin, Putinin (1) ja Medvedevin kausilla. Kuten edellä on esitelty, tämä pilari näkyy selvimmin *reaktiivisuutena* Venäjän kokemiin kansallisen turvallisuuden uhiin, esimerkiksi erilaisina *haastavina* vastatoimina ja niillä uhkaamisena reaktioina tapahtumiin, joita Venäjä näkee kohdistuvan sen turvallisuusintresseihin. Krimin haltuunotto Ukrainan tapahtumien jälkeen on esimerkkinä tämä pilarin käytännön toteutumisesta ja *ISI*-logiikasta käytännössä, mikäli operaation taustamotiivina on ollut estää Naton laajeneminen Ukrainaan ja tätä kautta myös Krimille. Vahinkojen minimoinnin ytimessä on jo edellä määritelty kansallisen turvallisuuden triadi, jonka peruselementit ovat kehittyneet presidenttien Jeltsinin, Putinin ja Medvedevin valtakausilla.

Kansallisen turvallisuuden triadin osaelementit sisältävät ydinasesuhteiden ennustamattomuuden ABM-sopimuksen jälkeen, mikä viittaa venäläisviitekehityksessä strategisen vakauden heikkenemiseen, Naton jatkuvaan laajenemiseen itään ja tätä kautta Venäjän rajoille sekä Yhdysvaltojen kaavailemaan ohjuspuolustushankkeeseen. Kukin näistä osaelementeistä sisältää laajoja politiikka-alueita, joilla on omanlaisensa dynamiikat, mutta yhteinen nimittäjä

näille kaikille on se, että ne liittyvät Venäjän kansallisen turvallisuuden ydinalueelle, mikä samalla viittaa strategisen tason problematiikkaan. Jokainen näistä kansallisen turvallisuuden triadin osa-alueista sisältää kansallisen turvallisuuden uhkaksi määritellyn ilmiön, mikä aiheuttaa *haastavaa reaktiivisuutta*, koska kyseessä on vastustajan unilateraaliseksi mielletty toimintatapa, joka edustaa sopimusten ja lain vastaista toimintaa.

Tämän pilarin kanssa tasapainottelevat etuuksien ja saamisten maksimointi ja uusien pelisääntöjen asettaminen. Edellisessä pilarissa pyritään etuuksia ja saamia maksimoimaan pääsemällä sisään erilaisiin multilateraaliin organisaatioihin sekä niiden päätöksentekoprosesseihin. Vastaavasti sellaisia järjestelyjä vastustetaan, joiden päätöksentekoon Venäjällä ei ole mahdollisuuksia. Etuuksien ja saamisten maksimoinnin viitekehyksessä mahdollistuu Venäjälle *liittyminen*: niin sisäänpääsy diplomaattiseen vaikutusvaltaan kuin mahdollisuus tehdä erilaisia sopimuksia, jotka huomioivat Venäjän kansallisten intressien toteutumisen¹⁹²⁵.

Kuten aiemmin on todettu, esimerkkeinä pilarista toimivat hierarkkiseen moninapaisuuteen nojaavat aloitteet. On mahdollista esittää, että kun Venäjä pääsee sisään muun muassa erilaisiin multilateraaliin alueellisiin organisaatioihin ja niiden päätöksentekoon, se kykenee luomaan tulevaisuudessa pohjaa pehmeän vallan tyyppisten mekanismien käytölle. Pilariin sisältyvä innovatiivisuus ilmenee myös erityisesti Putinin 2012 alkaneella valtakaudella ilmenneessä läntinen aloite – venäläinen vasta-aloite -prosessissa sekä läntinen politiikka – venäläinen vastapolitiikka -tendenssissä.

Vaikka etuuksien ja saamisten maksimointi liittyy läheisesti Venäjän talousintresseihin, sen suurvaltakomponentti näkyy pyrkimyksenä lisätä vaikutusvaltaa globaalilla tasolla sekä osoittaa kansainväliselle yhteisölle, kuinka maa toimii sen aktiivisena jäsenenä mutta samalla tuomien eri valtioiden sisäpolitiikkaan ulkoa päin tulevat vaikuttamispyrkimykset. Esimerkkeinä tästä ovat Putinin operationaalisessa koodissa (2) ilmenneet normalisoinnin ja karnevalisoinnin projektit mutta myös haastamisen ja yhteistyön projektit. Uusien pelisääntöjen asettamispilari on näkynyt presidentti Putinin 2012 alkaneella valtakaudella normalisoinnin, karnevalisoinnin, haastamisen ja yhteistyön kombinaationa.

Kuten on esitetty, pitkän linjan jatkumoa Venäjän emämaan läheisyydessä käytävistä konflikteista ovat edustaneet Tšetšenia, Georgia ja sittemmin Ukrainan kriisi. Myös jälkimmäisen yhteydessä ilmeni presidentti Putinin tekemiä julkilausumia, joiden mukaan kyseessä ei ollut vain Ukrainan sisäpoliittinen tilanne, vaan ulkopuolisten intressit edistävät omia geopolitiittisia ambiti-

---

¹⁹²⁵ Tämänkaltaisista päätelmistä ks. Rontoyanni 2002, 814.

oitaan. Myös tätä tapahtumasarjaa voidaan tulkita jonkinlaisena pakotepolitiikkana eli koetun vastustajan pakottamis- ja rankaisemistoimena, jonka päättävällä hoitamisella lähetetään samalla varoitus konfliktin tosiasiallisille tai kuvitelluille taustatoimijoille. Empiirisessä analyysissä tehtyjen havaintojen myötä voidaan todeta presidentti Putinin ulko- ja turvallisuuspolitiikan noudattaneen myös mukautumisen politiikkaa, mikä on ilmennyt kompromissi-, neuvottelu- ja sopimushakuisuutena.

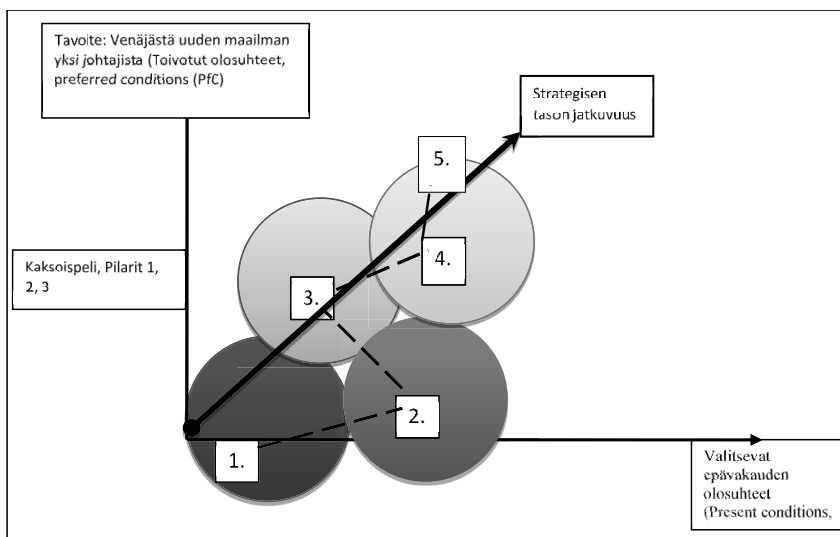
6.4 ALAPÄÄTELMÄT

Seuraavan kuvion 16 avulla on mahdollista hahmottaa sekä Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan jatkuvuutta että sen muutoksia presidentti Putinin valtakaudella. Kuviota on samalla mahdollista pitää yhteenvetotaulukkona eli tiivistelmänä Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheista presidenttien Boris Jeltsinin, Vladimir Putinin (1), Dmitri Medvedevin sekä Vladimir Putin (2) valtakausilla¹⁹²⁶. Politiikka määritellään tavoitteiden ja todellisuuden väliseksi epäsuhtaksi¹⁹²⁷.

---

¹⁹²⁶ Tähän palataan tarkemmin seuraavassa eli johtopäätösluvussa.

¹⁹²⁷ Ks. liite 2 kuvio 23.

1: teesi: Länsisuuntautunut politiikka 1992 -1993 (Jeltsin-Kozyrev)

- Integrationistiset teesit
- Radikaalit taloudelliset uudistukset

2: antiteesi 1: Uuden aikakauden visio ja Vahinkojen minimointi 1993–1999 (Jeltsin - Primakov)

- perustavanlaatuinen politiikan muutos 1992–1993: strateginen taso (A)
- Linjan jatkumuokkaukset rationaalisella pragmatismilla 1996–1998: taktinen taso (1)

3: antiteesi 2: Sopimusten visio ja Etuuksien/Saamisten maksimointi 2000– 2008 (Putin)

- Yhteinen taistelu terrorismia vastaan ja länsiyhteistyön aika 2000–2004: taktinen taso (2)
- Kohti kansallisen turvallisuuden triadia 2004–2008: taktinen taso (3)

4: antiteesi 3: Kehityksen visio ja Pelisääntöjen asettaminen 2008 -2012 (Medvedev)

- Georgian konflikti 2008: taktinen taso (4)
- Globaali talouskriisi: taktinen taso 5
- Kansallisen turvallisuuden triadi: taktinen taso (3)

5. antiteesi 4: Tulevaisuuden Visio ja pilarien synteesi 2012-2014 (Putin)

- Kremlin–Washingtonin dilemma
- Ukrainan konflikti 2014: taktinen taso (6)

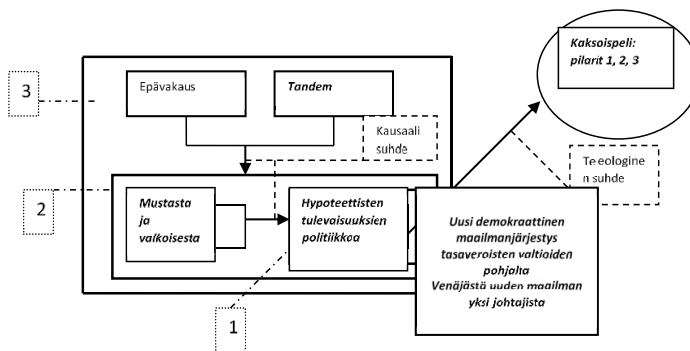
Kuvio 16 Tiivistelmä: Strategisen tason jatkuvuudesta ja taktisista siirroista

Putinin aikana Venäjä aktivoitui kansainvälisellä areenalla uudella poliittisella toimijuudellaan maksimoidakseen omia etuuksiaan ja saatavuuksiaan ja se alkoi määritellä uusia pelisääntöjä. Tämä prosessi kumuloitui Medvedevin ensimmäisellä presidenttikaudella. Putinin uudella presidenttikaudella vuodesta 2012 eteenpäin lakimies-operatiivikoodi kehittyi edelleen vuorovaikutuksessa ympäröivän sisä- ja ulkopoliittisen todellisuuden kanssa. Koodin taustalla ilmeni poliittisesti tulkittuna aikaisempaa enemmän sellaista ajattelua, että kaaoksen värivallankumoukselliset kehityskulut siirtyvät Venäjälle. Tämä piirre näkyy siinä, että laki- ja perustuslaillinen järjestys -komponentilla on vielä painottuneempi rooli kuin Putinin vuosien 2000–2008 uskomusjärjestelmässä (1). Putinin poliittisessa johtajuudessa vaikutti samalla syvenevän niin kutsuttu syntetisointielementti jonkinlaisena sisäpoliittisena pehmeän

vallan keinona, tavoitteenaan tuoda yhteen, koota sekä erilaisin sisäpoliittisin mekanismein rakentaa ja ylläpitää yhteiskuntarauhaa ja torjua siihen mahdollisesti kohdistuvia uhkia hyvinkin etäältä ja kaukonäköisesti. Putinin operationaalisessa koodissa oli havaittavissa näin ollen siirtymää lakimies-operatiivipiirteistä syntetisoinnin suuntaan.

Yhteenvetona voidaan esittää, että presidentti Medvedevin kehityksen visiosta ja pelisääntöjen asettamisesta siirryttiin tulevaisuuksien visioon ja pilarien synteisiin. Näitä prosesseja on mahdollista tiivistää seuraavan kuvion 17 tapaan.

Kuvio 17 Tulkinta Putinin kaudesta analyysien yhdistelmänä

7 PÄÄTELMÄT : VENÄJÄN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN VIITEKEHYS 1992–2014

7.1 PRESIDENTTIEN USKOMUSJÄRJESTELMIEN VERTAILUA JA POLIITTISISTA KOULUKUNNISTA

7.1.1 PRESIDENTTIEN USKOMUSJÄRJESTELMIEN VERTAILUA

Johdantoluvussa esiteltiin, kuinka tässä tutkimuksessa tarkastellaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa Boris Jeltsinistä Vladimir Putiniin vuosien 1992–2014 aikana, ja siinä keskityttiin sekä presidenttien uskomusjärjestelmiin että politiikan teon kontekstiin. Tutkimustavoite puolestaan viittasi siihen, että luodaan katsaus Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan (a) ajalliseen kehitykseen, (b) uskomusjärjestelmiin sekä (c) politiikan tekemiseen vaikuttaviin olosuhteisiin.

Kuten tutkimuksen johdannossa todettiin, tutkimuksen teoreettinen tausta on Carlsnaesin malli rakenne-toimija-vuorovaikutuksesta ulkopolitiikan analyysissä, joka yhdistetään teorioihin uskomusjärjestelmien roolista tähän malliin liittyvässä toimijatasen analyysissä. Tämä teoreettinen tausta sekä tietyt ennako-oletukset tutkimuskohteen ontologisista ominaisuuksista, eli Shvetsovan mainitsemat venäläiseen poliittiseen folkloristiikkaan kuuluvat kolme teesiä, erityisesti presidentin johtava rooli, johtavat tutkimus ongelmaan: miten presidenttien uskomusjärjestelmät vaikuttavat ulkopolitiikkaan ja miten ne ovat keskinäisriippuvuudessa vallitsevien ja muuttuvien rakenteellisten olosuhteiden kanssa?

Tässä luvussa vastataan esitettyihin tutkimuskysymyksiin, esitellään tämän tutkimuksen kontribuutio, eli Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys 1992–2014 ja osoitetaan, kuinka tätä viitekehystä voidaan tulkita Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitystä kuvailevana kronologisajallisenä mallina, sekä sitä selittävänä ja jopa ennakoivana typologisselittävänä mallina. Päätelemät -luvussa myös pohditaan kriittisesti tutkimusasetelmaa eri näkökulmista.

Aikaisemmat tutkimukset huomioiden, tässä tutkimuksessa väitetään, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ohjaa laaja-alainen viitekehys, kolmen pilarin synteesinä, jotka ovat vahinkojen minimointi, etuuksien/saamisten maksimointi ja uusien pelisääntöjen asettaminen.

Pilareista koostuvassa viitekehyksessä vuorottelevat *haastava* eli niin kutsuttu reaktiivinen toimintatapa ja *liittyvä* eli niin kutsuttu proaktiivinen toimintatapa. Nämä toimintatavat eivät ole toisilleen vastakkaisia, vaan ne esiintyvät limittäin ja yhdessä suhteessa erilaisiin *toimintakenttiin*. Näitä toimintakenttiä leimaavat erilaiset *prosessit* ja *tavoitteet*. Tutkimuksen argumentin mukaan tämä haastava–liittyvä viitekehys edustaa strategisen tason jatkuvuutta Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa.

Päätutkimuskysymyksenä on, minkälainen on Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan *viitekehys* 1992–2014 ja minkälaisia kuvailevia, selittäviä ja ennakoivia ominaisuuksia sillä mahdollisesti on. Muina tutkimuskysymyksinä olivat toimijuuteen liittyvät kysymykset: Minkälaiset ovat presidenttien Jeltsinin, Medvedevin ja Putinin *poliittiset uskomusjärjestelmät*? Minkälaisia eroavuuksia ja samankaltaisuuksia niistä on löydettävissä? Rakenteeseen liittyvänä kysymyksenä oli, minkälaisia politiikan *siirtymiä* (*shift*¹⁹²⁸) on löydetävissä presidenttien Boris Jeltsinin, Vladimir Putinin (1), Dmitri Medvedevin ja Vladimir Putinin (2) aikakausilla.

Kunkin empiirisen luvun alajohtopäätöksissä on esitetty tiivistelmäkuviota näkemys Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan jatkuvuudesta kunkin presidentin aikakaudella¹⁹²⁹. Näistä kuvioista viimeisintä eli edellisessä luvussa esiteltyä kuviota 16 on mahdollista pitää yhteenvetotaulukkona, tiivistelmänä Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheista presidenttien Boris Jeltsinin, Vladimir Putinin (1), Dmitri Medvedevin sekä Vladimir Putin (2) valtakausilla.

Venäjän presidenttien uskomusjärjestelmien analyysin sekä monitapaustutkimuksen pohjalta tehdyn analyysin myötä evidenssinä strategisen tason jatkuvuudesta voidaan pitää Venäjän presidenttien eri aikakausilla jakamaa uskomusta siitä, että *Venäjästä on tullava yksi uuden maailman johtajista*. Tämän havainnon ohessa on pohdittava sitä, ovatko presidenttien uskomusjärjestelmät näin ollen enimmäkseen samankaltaisia vai löytyykö niistä merkittäviä eroavuuksia. Kun arvioidaan näitä seikkoja, on ensin vastattava toimijuutta käsittelevään tutkimuskysymykseen.

Seuraavassa taulukossa 13 esitellään Venäjän presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien filosofinen ulottuvuus.

---

¹⁹²⁸ Termi ”shift” on omaksuttu seuraavasta artikkelista: Hermann, C. (1990) ”Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy”, *International Studies Quarterly* 34 (1), 3–21. Ks. liite 1, kuvio 23.

¹⁹²⁹ Ks. kuvat 11, 13, 15 ja 17.

Taulukko 13. Venäjän presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien filosofinen ulottuvuus

	Presidentti Jeltsin	Presidentti Putin (1)	Presidentti Medvedev	Presidentti Putin (2)
P-1	Jakaantunut epävakaa poliittinen universumi	Poliittinen elämä nojaa sopimuksiin, jota ilman on epävakaus	Poliittinen elämä nojaa laillisuusperiaatteeseen, jota ilman ei ole kehitystä	Poliittinen elämä nojaa lakiin, jota ilman on kaaoksen vaara
P-2	Optimismia olosuhteiden rajoissa	Aloitteellisuus sopimusten kehittämisessä	Aloitteellisuus sopimusten kehittämisessä	Voimaperäinen proaktiivisuus
P-3	Kompromissit olosuhteiden kanssa	Sopimukset lisäävät poliittisen tulevaisuuden ennustettavuutta	Laillisuusperiaate lisää poliittisen tulevaisuuden ennustettavuutta	Laillisuusperiaate lisää poliittisen tulevaisuuden ennustettavuutta
P-4	Venäjä ohjaaminen demokratiiaan	Kontrolli näkyy määrittelykampanjoissa	Kontrolli linkittyy kehitykseen, joka takaa turvallisuuden	Kontrolli näkyy määrittelyprojekteissa
P-5	Irrationaalinen kohtalo	laillisuusperiaatteen kautta kontrolloidaan sattumaa	laillisuusperiaatteen kautta kontrolloidaan sattumaa	laillisuusperiaatteen kautta kontrolloidaan sattumaa

Edellä olevasta taulukosta 13 voidaan havaita, että suurin jakolinja tai taitekohta ilmenee selvästi yhtäältä presidentti Jeltsinin ja presidentti Putinin (1 ja 2) ja toisaalta presidentti Jeltsinin ja presidentti Medvedevin filosofisten uskomusten välillä. Presidentti Jeltsinin uskomusjärjestelmässä poliittisilla olosuhteilla vaikuttaisi olevan painottuneempi merkitys kuin presidenttien Medvedevin ja Putinin uskomusjärjestelmissä, joiden näkemyksissä painottuu poliittisen aloitteellisuuden merkitys, esimerkiksi erilaisiin sopimuksiin vaikuttamisessa. Myös lain merkitys on korostunut niin sisä- kuin ulkopoliitikassa. Tälle painottumiselle on tässä tutkimuksessa annettu termi ”laillisuusperiaate”.

Seuraavassa taulukossa 14 on esitelty Venäjän presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien instrumentaalinen eli välineellinen ulottuvuus.

Taulukko 14. Venäjän presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien instrumentaali ulottuvuus

	Presidentti Jeltsin	Presidentti Putin (1)	Presidentti Medvedev	Presidentti Putin (2)
--	----------------------------	------------------------------	-----------------------------	------------------------------

I-1	johtajakeskeinen ja henkilöiden välinen	sopimuspohjainen, vertikaalinen ja <i>syntetisoiva</i> johtajuus	valtatandemin asetelma	lakia korostava syntetisoiva johtajuus(tandem)
I-2	henkilökohtaisten suhteiden kautta; mielenlaatu, sukupolvet, uusi aika-kausi	sopimuspohjaisella, vertikaalisella ja <i>syntetisoivalla</i> johtajuudella	valtatandemin asetelmalla	valtatandemin asetelmalla
I-3	itsearviointi, tasapainottelu, henkilöshakki, kaksoispeli	sopimusten kehittämisen ja säilyttämisen kautta	valtatandemin asetelmalla	valtatandemin asetelmalla
I-4	itsearviointi, tasapainottelu, henkilöshakki, kaksoispeli	operatiivisen tietotaidon pohjalta, kaksoispeli	kaksoispeli (tandem)	ISI-logiikka, kaksoispeli (tandem)
I-5	Metodeina: kaksoispeli, pilari 1 (viitteitä 2, 3) [kompromissit, neuvottelut, sopimukset, henkilösuhteet]	metodeina: kaksoispeli, pilarit 1, 2, 3 [kompromissit, neuvottelut, sopimukset]	metodeina: kaksoispeli (tandem), pilarit 1, 2, 3: [kompromissit, neuvottelut, sopimukset, voima]	metodeina: kaksoispeli (tandem), pilarit 1, 2, 3 [kompromissit, neuvottelut, sopimukset, voima]

Taulukosta 14 voidaan tehdä saman suuntainen havainto kuin filosofisista uskomuksista: presidentti Jeltsinin instrumentaalisissa uskomuksissa on eroavuuksia verrattuna presidenttien Putinin (1 ja 2) ja Medvedevin uskomuksiin. Siinä missä presidentti Jeltsinin poliittisessa uskomusjärjestelmässä korostuu ihmisten välisten suhteiden merkitys ja tasapainottelu niin sisä- kuin ulko- ja turvallisuuspolitiikassa, presidenttien Putinin ja Medvedevin uskomuksissa politiikan teon perusta on laajempi: sopimuspohjainen, lakiin perustuva ja poliittisen tandem puitteissa toteutettava.

Jatkuvuuksia instrumentaalisissa uskomuksissa edustavat niin kutsuttu *kaksoispeli*¹⁹³⁰ sekä tässä tutkimuksessa havaittu ja nimetty *kolmen pilarin* ilmaantuminen Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaan. Muutoksia sen sijaan ilmenee keinovalikoiman lisääntymisenä presidentti Jeltsinin kaudelta Putinin kaudelle tultaessa, mukaan lukien voimapolitiikka. Eroavuutta ilmenee presidenttien Medvedevin ja Putinin näkemyksissä siitä, millaisena poliittinen johtajuus näyttäytyy. Medvedeville johtajuuteen keinoineen liittyy pääasiassa *valtatandem* hänen ja presidentti Putinin välillä. Putinin näkemyksissä johtajuuteen ja keinovalikoimaan sisältyy myös lakia korostava syntetisointi, joka

¹⁹³⁰ Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

on hänen itsensä käsissä. Myös Putinille tandem on poliittisen johtajuuden väline.

Joitain eroja on mahdollista havaita myös Putinin *operationaalisessa koodissa* kahdella eri ajanjaksolla. Putinin ensimmäisessä koodissa havaitut elementit ovat enimmäkseen edelleen olemassa. Sen sijaan operationaaliseen koodiin on muodostunut syvyyttä ja aikaisemmin havaittujen elementtien rinnalle noussut uusia piirteitä ja tendenssejä. Terminologisesti Putinin operationaalisessa koodissa on havaittavissa siirtymää niin kutsutusta *lakimiesoperatiivista* entistä enemmän syntetisoinnin suuntaan. Tämä viittaa siihen, että Putinin jälkimmäisestä operationaalisesta koodista heijastuu voimakkaammin pyrkimyksiä, joiden voidaan määritellä viittaavan sisäpoliittisella tasolla monimuotoiseen yhtenäisyyden ja yhteisyyden, partneruuden, korostamiseen kansakunnan sisällä ja valtiovallan ja kansan välisessä suhteessa. Tendenssi oli näkyvissä Putinin ensimmäisten presidenttikausien aikana, mutta sittemmin siihen on tullut painokkuutta ja syvyyttä.

Sisäpoliittiseen syntetisointiin liittyy kansainvälispoliittinen aspekti, joka kulkee kahteen suuntaan: yhtäältä suuntana on vastaavan kaltaisten syntetisointiprosessien tukeminen sisäpoliittisiin ongelmiin päätyneissä valtioissa, kuten esimerkiksi Ukrainassa ja Syyriassa, ja toisaalta yhteistyöprosessien korostuminen samanmielisten toimijoiden kanssa, kuten esimerkiksi Kiinan ja BRICS:n, sekä perinteisten partnereiden kanssa, esimerkiksi toisen maailmansodan liittolaisten. Sopimusten korostamisen ohessa nousee Putinin toisesta koodista esille hienoinen siirtymä yleensä sopimusten noudattamisesta lain korostumiseen, mikä näkyy erityisesti perustuslaillisen järjestyksen korostamisena. Tässä yhteydessä kansainvälispoliittisella kehityksellä eri väri-vallankumouksineen on vaikutuksensa syntetisoinnin sisäpoliittiseen korostumiseen Venäjällä. Erilaisten kansainvälispoliittisten sopimusten kehittelyn ohkeen on Venäjän toimintatapaan noussut *proaktiivinen haastaminen ja osallistuminen*, jonka voimaulottuvuus on näkynyt Krimin liittämisessä Venäjään sekä Syyrian konfliktissa. Lisäksi proaktiivisuus näkyy aiempaa selvemmin kansainvälispoliittisella tasolla toimintana kohti hierarkkista moninapaista maailmaa erilaisin liittolaisuuspyrkimyksin.

Putinin toisesta koodista nousee myös esille *ISI*-logiikka siihen kuuluvine hypoteettisine, skenaariotyylisine ajattelutapoineen. On mahdollista, että logiikka on noussut haastamaan eliitin vallitsevia uskomusjärjestelmiä, joissa sisäpoliittiset tai kansainvälispoliittiset toimet nojaavat vallitseviin realiteetteihin¹⁹³¹. Tulevaisuus siihen liittyvine konflikteineen sen sijaan tai sen ohessa hahmottuu etupainotteisesti *mahdollisten tulevaisuuksien* rajoissa, ja niihin reagoidaan etupainotteisesti. Ensimmäisessä vaihtoehdossa lisäkysymyksiä herättää se, mihin etupainotteista reagoitua koskeva tieto perustuu. Mikäli

---

¹⁹³¹ Esimerkiksi ”varmuus” Ukrainan Nato-jäsenyydestä.

kyseeseen tulee ”melko varma käsitys”, kuten Medvedev kuvaili näkemystään Yhdysvaltojen taustavaikutuksesta Georgian sotaan, ja mikäli tämänkaltainen reagointi on laaja-alaisempaa ja toistuvaa, saattaa kyseessä olla viite politiikan ”horjahtamisesta” pois tosiasioita tunnustavalta linjalta.

Mikäli sen sijaan kyseeseen tulee suuren todennäköisyyden varmuus tulevasta kehityskuluista, saattaa kyseeseen tulla tilanne, jossa venäläinen viallinen sekä tiedusteluun liittyvä tiedonhankinta toimii olemassa olevien mutta laajemmalla yleisöltä piilossa olevien faktojen pohjalta. Tässä tapauksessa lisäkysymyksiä herättää se, miksi Venäjän on ryhdyttävä sellaisiin toimiin, jotka herättävät voimakkaita reaktioita kansainvälisessä yhteisössä. Ulko- ja turvallisuuspoliittisen *ISI*-logiikan ohessa esiintyy samankaltainen *etupainotteinen toimintamalli*, joka liittyy uskomuksiin sisäpoliittisen syntetisoivan poliittisen johtajuuden tarpeesta. Kansalaisjärjestöjä koskeva laki on eräs konkreettinen keino reagoida etupainotteisesti mahdolliseen tulevaisuuteen, värivallankumouksen siirtymiseen Venäjälle.

Taulukko 15. *Venäjän presidenttien uskomusjärjestelmien strateginen ulottuvuus*

	SU 1. Strategiset uskomukset valtioiden välisestä dynamiikasta:	SU 2. Suurvallan tärkeys strategisten prioriteettien kannalta:
Presidentti Jeltsin	Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona moninapaisuus	Venäjästä uuden maailman yksi johtajista: keinona vahinkojen minimoiminen
Presidentti Putin (1)	Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus	Venäjästä uuden maailman yksi johtajista: keinoinaan Etuuksien/saamisten maksimoiminen Vahinkojen minimoiminen Uusien pelisääntöjen asettaminen
Presidentti Medvedev	Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus	Venäjästä uuden maailman yksi johtajista: keinoinaan Etuuksien/saamisten maksimoiminen Vahinkojen minimoiminen Uusien pelisääntöjen asettaminen
Presidentti Putin (2)	Uusi demokraattinen maailmanjärjestys tasaveroisten valtioiden pohjalta: keinona hierarkkinen moninapaisuus	Venäjästä uuden maailman yksi johtajista: keinoinaan Etuuksien/saamisten maksimoiminen Vahinkojen minimoiminen Uusien pelisääntöjen asettaminen

Presidenttien strategisia uskomuksia tarkasteltaessa on syytä todeta, että nämä edellä esitetyt teemat ovat pelkistettyjä, yksinkertaistettuja sekä tiivistettyjä uskomusten kuvauksia. Kuten taulukosta on mahdollista havaita, presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien analyysistä ilmenee, että *eliitti on*

*merkittävän yksimielinen ulko- ja turvallisuuspolitiikan tavoitteista*¹⁹³². Tämä havainto on yhteneväinen johdantoluvussa esiteltyjen useimpien aikaisempien tutkimusten kanssa. Näissä tutkimuksissa on myös esitetty, että *reaalipoliittinen maailmanmieltämisen malli* on edellä kuvatun yksimielisyyden pohjalla¹⁹³³.

Toinen havainto koskee keinovalikoiman monipuolistumista ajan kuluessa. Jälleen suurin ero ilmenee yhtäältä presidentti Jeltsinin ja Putinin ja toisaalta Jeltsinin ja Medvedevin kausien välillä. Presidentti Jeltsinin uskomuksissa *hierarkkisen* moninapaisuuden keino ei ollut yhtä selvästi havaittavissa kuin Medvedevin ja Putinin uskomuksissa. On mahdollista, että Jeltsinin strategisissa uskomuksissa on ollut hieman ”idealisticempi” tai ”optimistisempi” vivahde. On myös mahdollista, että keinovalikoima oli vasta kehittymässä Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen ja ilmeni resursseihin liittyviä rajoitteita mahdollisuuksille toimia kansainvälisessä yhteisössä. Sen sijaan ja Medvedevin ja Putinin valtakausien monikirjoisemmasta keinovalikoimasta huolimatta vaikuttaa siltä, että *visio sellaisesta tulevaisuuden suvereenista suurvallasta* on vahva, joka kykenee tarvittaessa voimakkein varjelemaan kansallisia intressejään ja toisaalta asettamaan pelisääntöjä *haastavalla* sekä *liityväällä* toimintatavalla myös muille toimijoille.

7.1.2 PRESIDENTTIEN POLIITTISISTA KOULUKUNNISTA

Edellä on esitelty Venäjän presidenttien poliittisia uskomusjärjestelmiä, ja edellisestä ilmenee, että niissä kaikissa on vahva näkemys Venäjästä tulevaisuuden johtavana valtiona moninapaisessa maailmassa. Aikaisemmissa tutkimuksissa on tehty arvioita poliittisten johtajien poliittisista koulukunnista. Mihin ulko- ja turvallisuuspolitiikan koulukuntaan presidentit Jeltsin, Medvedev ja Putin näiden uskomusjärjestelmien analyysin pohjalta voisi sijoittaa? Kuten edellä todettiin, useiden aikaisempien tutkimusten mukaan Venäjän eliitin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeva konsensus nojaisi *realismin valtapoliittiselle ajattelulle*. Myös esimerkiksi pragmaattinen nationalismi nojaa realismin perusteeseille¹⁹³⁴. Ovatko presidentit näin ollen pragmaattisen nationalismin edustajia ja voidaanko siten väittää, että pragmaattinen nationalismi edustaa Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittista linjaa?

---

¹⁹³² Ks. esim. Light 1996, 33–100; Light 2003, 42–59; Mankoff 2008, 44, 45; Haas 2003; Sergounin 1997, 67; Medvedev 1996, 9, 12–13.

¹⁹³³ Ks. esim. Mankoff 2008, 44, 45; Light 1996, 33–100; Light 2003, 42–59; Medvedev 1996, 9, 12–13; Sergounin 1997, 67; Pursiainen & Forsberg 2015, 287, 290, 291.

¹⁹³⁴ Light 2003, 42–59.

Presidentti Jeltsin korostaa uutta aikakautta ja uutta demokraattista maailmanjärjestystä tasaveroisten valtioiden pohjalta, mikä liittyy Tsygankovin käsitteitä käyttämällä suurvallan *normalisoinnin* tarpeeseen. Toisaalta näkemys Venäjän roolista uudessa maailmassa yhtenä sen johtajista korostaa *tasapainottelun* perusteesejä. Kuten edellä todettiin, vivahteita on mahdollista löytää myös länsisuuntautuneisuudesta. Kyseeseen ei kuitenkaan tule leimallisesti *länsimyynteisyys* vaan tulkinta lännen merkityksellisyydestä Venäjän tavoitteiden viitekehyksessä. Oliko Jeltsinin poliittinen koulukunta sitten *pragmaattinen nationalismi*¹⁹³⁵ tai sen rinnakkaisina suuntauksina *keskustalaisuus*¹⁹³⁶, *geopoliittinen realismi*¹⁹³⁷ tai *vakauttaminen*¹⁹³⁸, kuten edellä mainittujen tutkimusten päätelmien pohjalta on mahdollista esittää? On todennäköistä, että Jeltsinin poliittinen koulukunta oli näiden kolmen viimeisen kombinaatio. On mahdollista, että epävarmuuden olosuhteissa, rajallisten resurssien aikakaudella ei ole ollut muitakaan vaihtoehtoja, kuten Sergounin ja Medvedev esittävät¹⁹³⁹. On myös mahdollista, että omista ideaaleistaan huolimatta presidentti Jeltsin joutui reagoimaan maltillisen opposition taholta tulleen painostukseen ja siirtymään länsimyynteisistä näkemyksistä kohti tasapainottelevampaa linjaa, mikä on sittemmin näkynyt Primakovin *rationaalisen pragmatism*in korostuksina ja moninapaisuuden esille nousemisena.

Pohjimmiltaan Medvedevin näkökulma on, että kehitys takaa turvallisuuden ja uudet sukupolvet tuovat muutoksen. Vaikka tämä näkökulma saattaa muistuttaa länsimyynteisiä perusteesejä, ei Medvedeviä voi pitää länsimyynteisen koulukunnan edustajana. Edellä esitetyssä taulukossa esille nousseet strategiset uskomukset ovat samankaltaisia kuin Jeltsinillä ja Putinilla. On mahdollista, että Medvedevin valtakausi päättyi kuitenkin liian pian, jotta lisäevidenssiä olisi ollut löydettävissä hänen omasta ulko- ja turvallisuuspoliittisesta näkökulmastaan: olisiko se ollut enemmän erilainen kuin Putinin vai olisiko se lopulta ollut samantyylinen, jos se olisi saanut lisää aikaa? Kun otetaan huomioon edellisessä taulukossa esitetyt strategiset uskomukset sekä Medvedevin operationaalisessa koodissa havaitut samankaltaisuudet Putinin uskomusjärjestelmän kanssa, on todennäköistä, että Medvedevin poliittiseksi koulukunnaksi määritty Jeltsinin tavoin pragmaattinen nationalismi¹⁹⁴⁰, keskustalaisuus¹⁹⁴¹, geopoliittinen realismi¹⁹⁴² tai vakauttaminen¹⁹⁴³, edellä

---

¹⁹³⁵ Light 2003, 42–59.

¹⁹³⁶ Mankoff 2008, 46, 47.

¹⁹³⁷ Geopoliittisesta realismista ks. esim. Medvedev 1996, 9, 12–13.

¹⁹³⁸ Tsygankov 2003, 108.

¹⁹³⁹ Sergounin 1997, 67; Medvedev 1996, 9, 12–13.

¹⁹⁴⁰ Light 2003, 42–59.

¹⁹⁴¹ Mankoff 2008, 46, 47.

¹⁹⁴² Geopoliittisesta realismista ks. esim. Medvedev 1996, 9, 12–13.

¹⁹⁴³ Tsygankov 2003, 108.

kuvattujen tutkimusten käsitteitä käyttäakseni. Kun ottaa huomioon muutoksen Jeltsinin kauteen, jossa Putinin kaudelta lähtien on asetettu uutta painoarvoa hierarkkiseen moninapaisuuteen sekä Venäjän johtoroolin korostamiseen, vaikuttaa siltä, että myös tasapainottamisen¹⁹⁴⁴ toimintatapa näkyy niin Medvedevin kuin Putinin uskomusjärjestelmissä.

Putinin tapauksessa voidaan huomioida hänen ensimmäisen valtakautensa yhteistyöpainotteinen suuntautuminen länsimaihin ja toisella presidenttikaudella alkanut kehitys kohti kansallisen turvallisuuden triadia, joka motivoi muun muassa Naton laajenemisesta kärjekkäämpiä kommentteja, jotka painottavat perinteisen kansallisen turvallisuuden kysymysten merkitystä. Putinia ei kuitenkaan voi pitää länsimyönteisen koulukunnan tai esimerkiksi puhtaasti euraasialaisen ajattelun edustajana. Todennäköisempää on, että myös hänellä kyseeseen tulee jonkinasteinen kombinaatio keskustalaisuus¹⁹⁴⁵, pragmaattinen nationalismi¹⁹⁴⁶, geopolitiittinen realismi¹⁹⁴⁷ tai vakauttaminen¹⁹⁴⁸ yhdistettynä tasapainottelun¹⁹⁴⁹ viitekehykseen. Tätä tulkintaa perustellaan perinteisen *kaksoispelin*¹⁹⁵⁰ logiikalla, jonka henkilöitymänä tandemia on mahdollista pitää. On mahdollista, että niin kauan kuin on olemassa tavoitteiden ja todellisuuden välinen epäsuhta, poliittisen eliitin sisällä on jonkinlainen yksimielisyys ääripäiden välillä pysymisestä.

Pragmaattisen nationalismin pääkäsitteet, kuten itsenäinen politiikka, suurvaltaisuus sekä kansalliset intressit, ilmenevät kunkin presidentin poliittisissa uskomusjärjestelmissä. Käsite *pragmaattinen nationalismi* tavoittaa myös kaksoispelin perustavanlaatuisen logiikan¹⁹⁵¹, jossa yhtäältä pragmaattinen yhteistyö esimerkiksi länsivaltojen kanssa sekä toisaalta nationalistisempi suurvaltapoliittinen ulottuvuus ovat molemmat edustettuina Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Tämän tutkimuksen päätelmien mukaan käsitteenä pragmaattinen nationalismi tavoittaa parhaiten presidenttien pyrkimyksen tasapainotella eri ryhmittymien välillä. Näin ollen ideologialla voisi nähdä olevan välineellinen arvo. Tämä päätelmä on yhdensuuntainen Mankoffin näkemys kanssa, jonka mukaan kysymys ei ole siitä, mikä koulukunta on vahvin

---

¹⁹⁴⁴ Tsygankov 2005, 141.

¹⁹⁴⁵ Mankoff 2008, 46, 47.

¹⁹⁴⁶ Light 2003, 42–59.

¹⁹⁴⁷ Geopoliittisesta realismista ks. esim. Medvedev 1996, 9, 12–13.

¹⁹⁴⁸ Tsygankov 2003, 108.

¹⁹⁴⁹ Tsygankov 2005, 141.

¹⁹⁵⁰ Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

¹⁹⁵¹ Valki (1996, 466) on painottanut Venäjän kahta päämäärää ja Kaminski (1994, 304) Venäjän kaksoismetodia.

ja minkäläistä ulkopolitiikkaa tulisi noudattaa, vaan tasapainottelusta ja keinoista tavoitteiden saavuttamiseksi.

Empiirisessä analyysissä on kuitenkin mahdollista osoittaa, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka on monimutkaisempaa ja monialaisempaa kuin tämän tutkimuksen johdantoluvuissa esitellyissä tutkimuksissa annetaan ymmärtää. Tätä kuvailemaan ja selittämään on konstruoitu erityinen viitekehys, jota tarkastellaan seuraavaksi.

7.2 VENÄJÄN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN VIITEKEHYS JA KRIITTINEN REFLEKTIO

7.2.1 VENÄJÄN ULKO- JA TURVALLISUUSPOLITIIKAN VIITEKEHYS

7.2.1.1 Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheet pilareineen

Näkemyistä jatkuvuudesta Venäjän presidenttien uskomusjärjestelmissä tukee kuviossa 16 esitetty tulkinta siitä, kuinka länsimyoenteisen politiikan valtakausi Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen vuoteen 1993 saakka edustaa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan *teesiä*, lähtökohtaa, johon myöhemmät politiikan vaiheet peilautuvat. Termi teesi on valittu siksi, että länsimyoenteistä, integrationistista linjaa on sittemmin pidetty Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisissa debateissa negatiivisena viittauskohteena, vaiheena, johon sellaisenaan ei ole paluuta.

Perustavanlaatuinen politiikan muutos viittaa näin ollen strategisen tason muutokseen, jonka jälkeen eliitin sisäinen yksimielisyys lähtökohtaisesti on viitannut integrationistisen ulko- ja turvallisuuspolitiikan toteuttamisen mahdollomuuteen. Aikaisempien tutkimusten päätelmien pohjalta tehdyn synteesin mukaan vakavasti otettavien ulko- ja turvallisuuspoliittisten koulukuntien joukossa olivat pragmaattinen nationalismi ja geopolitiittinen realismi ja suurvallan tasapainottajien, normalisoijien sekä vakauttajien koulukunnat. Kuviossa 16 on määritelty nämä antiteesit erilaisiksi Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kuvaaviksi vaiheiksi, jotka kiteyttävät presidenttien uskomusjärjestelmien analyysin ja monitapausanalyysin tulokset.

Näitä edellä kuvattuja seikkoja voidaan lähemmin tarkastella vastaamalla politiikan teon olosuhteita tai rakenteita käsittelevään tutkimuskysymykseen: minkälaisia politiikan muutoksia ja jatkuvuuksia voidaan Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa havaita tutkimuksen ajanjaksolla 1992–2014?

Johdantoluvussa esiteltiin erilaisia tapoja, joilla aikaisemmissa tutkimuksissa on määritelty Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitysvaiheita. Tässä tutkimuksessa on luotu oma kehitysvaiheiden luokittelu, joka yhtäältä nojaa aikaisempiin tutkimuksiin ja toisaalta edustaa omaa kontribuutiota.

Edellä kuvattuun länsimyönteiseen teesiin peilautuvia antiteesejä on viisi. Ne edustavat Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheita. Niiden puitteissa on löydettävissä taktisen tason muutoksia tai siirtymiä. Ensimmäiseksi antiteesiksi on perustavanlaatuisen muutoksen jälkeen määritelty uuden aikakauden visio ja vahinkojen minimointi. Tämä viittaa kahteen pääasialliseen prosessiin, joita Jeltsinin ja Primakovin kaudella olivat yhtäältä näkemys uudesta aikakaudesta ja uuden Venäjän roolista siinä ja toisaalta niin kutsuttu vahinkojen minimoinnin pilari, joka liittyi Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa vaikuttavaan tavoitteiden ja todellisuuden väliseen epäsuhtaan. Näkemys perustavanlaatuisesta muutoksesta liittyy Margot Lightin argumentaatioon¹⁹⁵². Samankaltainen muutos on todettu myös omassa tutkimuksessa. Havainto vahvistaa edellä mainituissa aikaisemmissa tutkimuksissa esitettyä näkemystä siitä, että Venäjän eliitin ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskeva yksimielisyys on alkanut kehittyä vuoden 1993 jälkeen.

Tässä tutkimuksessa on myös vahvistettu näkemystä siitä, että ulkoministeri Primakovin valinta edusti jo kehittyneen yksimielisyyden muokkautumista. Aikaisemmissa tutkimuksissa on Primakovin ulkoministerikauteen liitetty tasapainottelun ja moninapaisuuden ideoiden esille nouseminen¹⁹⁵³. Myös tässä tutkimuksessa on tehty samankaltainen havainto. Tässä tutkimuksessa omaksutun kannan mukaan Primakovin näkemyksille annettu termi rationaalinen pragmatismi tulisi nähdä eliitin sisälle kehittynyttä yksimielisyyttä tukevana ja sitä eteenpäin jalostavana prosessina, ei strategisen tason muutoksena. Tästä syystä siihen on viitattu taktisen tason siirtymänä. Toisen tässä tutkimuksessa tehdyn havainnon mukaan yhtäältä moninapaisuutta ja tasapainotteluprosessia ja toisaalta esimerkiksi taloudellisen yhteistyön korostamista lännen kanssa ei tulisi nähdä ulos sulkevin prosesseina tai määritellä Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitystä siirtymiksi ääripäistä toiseen. Tämän tutkimuksen näkemysten mukaan esimerkiksi niin kutsuttu Putinin pragmatismi¹⁹⁵⁴ ei sulje keinovalikoimasta esimerkiksi tasapainottelea tai moninapaisuutta. Päinvastoin ne tulisi nähdä Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa leimaavan laajemman viitekehyksen keinovalikoimana.

---

¹⁹⁵² Light 1996, 72.

¹⁹⁵³ Ks. esim. Trenin 2003/04, 76–83; Bukkvoll 2003, 223–242; Koldunova 2015, 382; Kumar 2018, 216–220; Tsygankov 2006, 154–155.

¹⁹⁵⁴ Sävborg-Romare 2000, 25–28.

Toisena antiteesinä eli Vladimir Putinin ensimmäisten valtakausien aikana oli sopimusten visio ja etuuksien ja saamisten maksimointi. Nämä kaksi trendiä viittaavat visioon kansainvälisen järjestelmän puuttuvista pelisäännöistä ja näkemyksestä Venäjän roolista niiden vahvistajana. Uusi demokraattinen maailma sen sijaan nojaisi hierarkkiseen moninapaisuuteen, jossa tasaveroiset valtiot olivat napoja ja Venäjä niiden kanssa tasaveroinen yhteisten sopimusten ylläpitäjä. Keinoina päämäärään ovat pilarit ja niiden joukossa eniten painottunut etuuksien ja saamisten maksimointi, vaikka niin kutsutun kansallisen turvallisuuden triadin kehittyminen lisäsi vahinkojen minimoinnin pilarin painoarvoa, mikä näkyi etenkin siirryttäessä presidentti Medvedevin kaudelle ja sen alkupuolella.

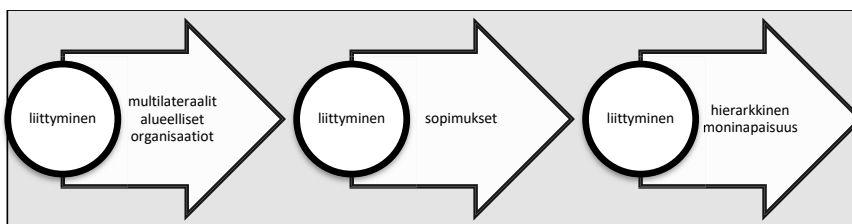
Tässä tutkimuksessa tehtyt havainnot presidentti Putinin ensimmäisen kauden 2000–2004 länsimyrönteisestä perusvireestä ja toisen kauden 2004–2008 länsikriittisemmästä vaiheesta tukevat aikaisempien tutkimusten esille nostamaa yleisluonteista näkemystä¹⁹⁵⁵. Tässä tutkimuksessa kriittisemmän suhtautumisen selitykseksi on kuitenkin esille nostettu uusi ja tässä tutkimuksessa kehitelty käsite: kansallisen turvallisuuden triadi. Tämä havainto edustaa omaa kontribuutiota, ja sitä tarkastellaan tarkemmin kuviossa 19.

Kolmantena antiteesinä on kehityksen visio ja pelisääntöjen asettaminen, joka yhtäältä viittaa kehittyneen valtatandemin liberaalimpaan, kehitystä korostavaan ukottuvuuteen sekä toisaalta näkemykseen Venäjän johtajan roolista sektorilla sopimusten ylläpitäminen – pelisääntöjen asettaminen. Tässä ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitysvaiheessa taktisen tason muutoksiksi on nostettu Georgian konflikti, globaali talouskriisi sekä presidentti Putinin toiselta valtakaudelta alkanut kansallisen turvallisuuden triadin kehitys. Termi taktinen viittaa tässä yhteydessä siihen, että edellä kuvattuja kriisejä (4) ja (5) ei voi pitää esimerkkeinä Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisen linjan perustavanlaatuisesta muutoksesta. Sen sijaan edellä kuvattuja kehityskulkuja on mahdollista pitää viitteinä laajemmasta ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehystä.

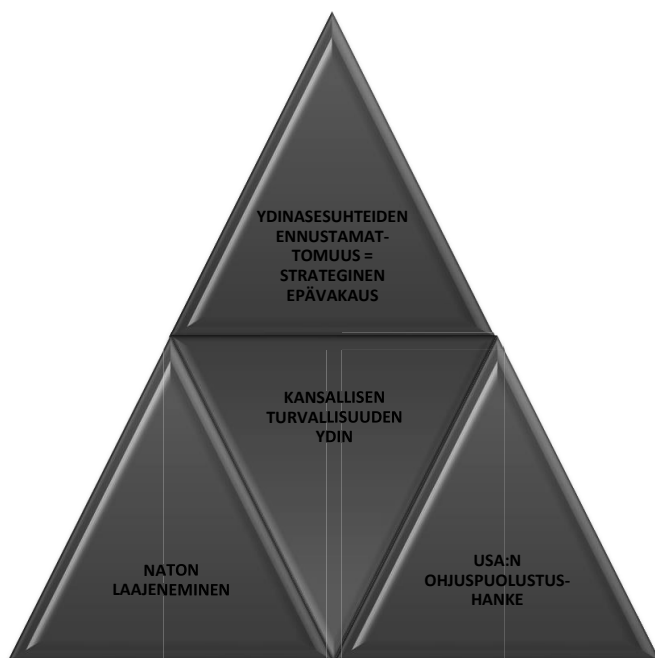
Neljäntenä antiteesinä Putinin kolmannella valtakaudella ovat tulevaisuuksien visio ja pilarien synteesi, joista ensimmäinen läheisesti liittyy Venäjän koettuun johtorooliin uudessa maailmanjärjestyksessä, jossa kolme pilaria tasapainottelevat pysyväisluonteisesti keskenään. Kolmea pilaria havainnollistetaan seuraavilla kuvioilla:

---

¹⁹⁵⁵ Ks. esim. Trenin 2003/04, 76–83.

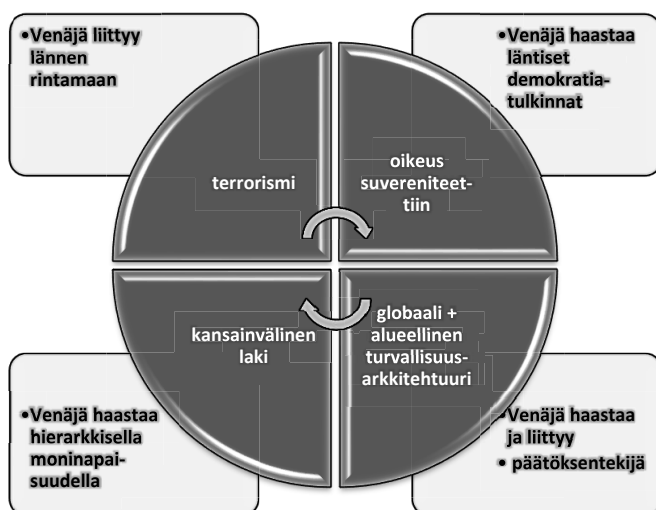
Kuvio 18 Etuuksien ja saamisten maksimointi¹⁹⁵⁶

Kuvio 19 Vahinkojen minimointi¹⁹⁵⁷

¹⁹⁵⁶ Tämänkaltaisista päätelmistä ks. Rontoyanni 2002, 814.

¹⁹⁵⁷ Käsitteestä tarkemmin ks. Medvedev 1996, 9, 12–13; Sergounin 1997, 67..

Kuvio 20 Uusien pelisääntöjen asettaminen

Edellä kuvatuista pilareista vahinkojen minimointi kuviossa 19 on sekä terminologinen että ajatuksellinen lainaus Medvedevin ja Sergounin artikkeleista, mikä viittaa näkemykseen Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan tietynlaisesta *kyvyttömyydestä rajallisten resurssien olosuhteissa*¹⁹⁵⁸. Tässä tutkimuksessa käsitteen käyttöä on laajennettu kattamaan kaikki ne kansallisen turvallisuuden haasteiksi määritellyt tilanteet, joissa merkittäväksi koettu kansainvälispoliittinen prosessi on joko osittain tai kokonaan venäläisen päätöksenteon tai vaikuttamisen ulottumattomissa.

Etuuksien ja saamisten maksimoinnin pilari¹⁹⁵⁹ ja uusien pelisääntöjen asettamisen pilari on sekä terminologisesti että sisällöllisesti kehitelty tämän tutkimuksen analyysissa. Samoin on näkemys niin kutsutusta ”pilarien synteesistä”, joka liittyy kontekstianalyysin ja presidenttien uskomusjärjestelmien analyysin yhdistelmänä kehittyneeseen näkemykseen erityisesti Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan *viitekehyksestä*.

¹⁹⁵⁸ Medvedev 1996, 9, 12–13; Sergounin 1997, 67.

¹⁹⁵⁹ Tämänkaltaisista päätelmistä ks. Rontoyanni, 2002, 814.

7.2.1.2 Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys

Esitettyihin tutkimuskysymyksiin on yhteenvedona annettu seuraavia vastauksia: Presidenttien uskomusjärjestelmien vertailusta ilmenee, että yhteinen *visio sellaisesta tulevaisuuden suvereenista suurvallasta* on vahva, joka kykenee tarvittaessa voimakeinoin varjelemaan kansallisia intressejään ja toisaalta asettamaan pelisääntöjä *haastavalla* sekä *liittyvällä* toimintatavalla myös muille toimijoille. Poliitiikan siirtymistä presidenttien valtakausilla voidaan todeta, että perustavanlaatuisen, strategisen tason politiikan muutoksen jälkeen on ilmennyt vain taktisen tason muutoksia, jotka liittyvät ulko- ja turvallisuuspolitiikan *keinovalikoimiin* edellä kuvatun tavoitteen saavuttamiseksi.

Mielekkäämpää kuin pyrkiä käsitteellistämään viitekehystä jo olemassa olevien *ismien* kautta on osoittaa, miten erilaisissa toimintakentissä näkyvät erilaiset Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan prosessit ja tavoitteet. Tutkimuksen argumentin mukaan tämän *haastavan–liittyvän* viitekehysten avulla on mahdollista ymmärtää ja selittää Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa *keinovalikoimineen*.

Seuraavassa taulukossa 16 Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehitys: pilarien synteessinä, on esitelty Venäjän kaksi pääasiallista toimintatapaa kansainvälisessä yhteisössä, kolmella erilaisella toimintakentällä¹⁹⁶⁰. Ne ovat *haastava* toimintatapa ja *liittyvä* toimintatapa. Haastavaa toimintatapaa kuvataan reaktiivisuuden käsitteellä ja liittyvää toimintatapaa proaktiivisuuden käsitteellä. Edellä kuvatut toimintatavat esiintyvät taulukossa mainituilla kahdella ulottuvuudella.

Nämä ulottuvuudet ovat (a) prosessit, ja (b) tavoitteet. Prosessit -ulottuvuus kuvaa niitä pääasiallisia prosesseja ja tapoja, joilla Venäjä pyrkii vaikuttamaan tai toimimaan kansainvälisessä yhteisössä. Tavoitteet – ulottuvuus kuvaa Venäjän pääasiallisia tavoitteita. Nämä kaksi tasoa luonnollisesti linkittyvät toisiinsa.

Kontekstianalyysin ja uskomusjärjestelmien analyysin pohjalta esitellään tämä viitekehys seuraavassa taulukossa, joka on jaettu edellä esiteltyjen pilarien mukaisesti viitekehysten kolmeen laajaan alueeseen, jotka ovat vahinkojen minimointi, etuuksien/ saamisten maksimointi ja uusien pelisääntöjen asettaminen.

---

¹⁹⁶⁰ Kansallisen turvallisuuden triadin osatekijät, multilateraaliset rakenteet ja globaalit rakenteet.

Taulukko 16. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys: pilarien synteessä

Pilari	Vahinkojen minimointi ¹⁹⁶¹	Etuuksien/saamisten maksimointi ¹⁹⁶²	Uusien pelisääntöjen asettaminen
Toimintakenttä	Kansallisen turvallisuuden triadin osatekijät	Multilateraalit rakenteet	Globaalit rakenteet
Prosessit	Haastaminen: Reaktiivinen: asymmetrinen positio Liittyminen: Proaktiivinen: sopimuksiin vaikuttaminen, ISI-logiikka	Haastaminen: Reaktiivinen: vallan uudelleenjako Liittyminen: Proaktiivinen: päätöksentekijäksi	Haastaminen: Reaktiivinen: asymmetrinen positio Liittyminen: Proaktiivinen: ISI-logiikka
Tavoitteet	Haastaminen: Reaktiivinen: Rajallisten resurssien varjelu Liittyminen: Proaktiivinen: Hierarkkinen moninapaisuus	Haastaminen: Reaktiivinen: Rajallisten resurssien täydentäminen Liittyminen: Proaktiivinen: Hierarkkinen moninapaisuus	Haastaminen: Reaktiivinen: Informaatiotilan haastaminen Liittyminen: Proaktiivinen: Hierarkkinen moninapaisuus

Vahinkojen minimoinnin toimintakenttänä ovat kansallisen turvallisuuden triadin osa-alueet, jotka tämän tutkimuksen puitteissa viittaavat Naton laajenemiseen, ohjuspuolustushankkeeseen sekä ydinasesuhteiden luonteseen. Siihen liittyvänä haastavana, reaktiivisena, prosessina on asymmetrinen positio, mikä viittaa vallitsevien olosuhteiden haastamiseen rajallisissa voimavaroissa pragmaattisilla (keinot suhteutetaan voimavaroihin) -menetelmillä. Esimerkiksi voidaan nostaa Venäjän pyrkimys reagoida muuttuneisiin ydinasesuhteisiin asymmetrisellä toimintatavalla. Pragmaattinen positio liittyy samalla reaktiivisuuteen tavoitteiden tasolla. Tämä tarkoittaa esimerkiksi asevarustelukierteen välttämistä.

¹⁹⁶¹ Käsitteestä tarkemmin ks. Medvedev 1996, 9, 12–13; Sergounin 1997, 67.

¹⁹⁶² Tämänkaltaisista päätelmistä ks. Rontoyanni, 2002, 814.

Kansallisen turvallisuuden triadin osatekijöiden liittymisen, proaktiivinen prosessi, puolestaan ilmenee pyrkimyksenä vaikuttaa niihin sopimuksiin, joiden kautta on kehittyneeseen triadiin on mahdollista vaikuttaa Venäjälle edullisella tavalla. Tavoitteena on siis minimoida proaktiivisella toiminnalla mahdollisia kansallisen turvallisuuden uhkia ja haasteita. Esimerkiksi on mahdollista nostaa Venäjän pyrkimys pitää kiinni ABM -sopimuksesta sekä sittemmin vaikuttamisyrietykset ydinasesuhteiden tulevaisuuteen erilaisin neuvotteluratkaisuin. Myös aiemmin esitelty ISI-logiikka liittyen esimerkiksi Ukrainan tilanteeseen voidaan nähdä tästä esimerkkinä.

Proaktiivisuus tavoitteissa ilmenee vastareaktionä liittymisenä sellaisiin vallitsevaa voimatasapainoa haastaviin järjestelyihin, joiden kautta triadin osatekijöiden uhkaava tai haastava merkitys heikkenisi. Esimerkiksi on mahdollista nostaa hierarkkinen moninapaisuus, esimerkiksi erilaiset multilateraalit alueelliset organisaatiot.

Etuuksien ja saamisten toimintakenttänä ovat erilaiset multilateraaliset rakenteet, joihin liittyminen on mahdollista nähdä kansallisten intressien näkökulmasta rationaalisena pyrkimyksenä täydentää rajallisia resursseja. Resursseja voidaan tässä yhteydessä määritellä materiaalisina esimerkiksi taloudellisinä. Haastamisen, reaktiivinen prosessi liittyy pyrkimykseen vallan uudelleenjakoon multilateraalisissa rakenteissa. Esimerkiksi Venäjän mahdollinen täysjäsenyys Natossa merkitsisi tässä näkökulmassa liittouman muuttumista poliittiseksi organisaatioksi. Käänteisesti, proaktiivinen liittymisen prosessi puolestaan tarkoittaisi Venäjän pääsyä tasaveroiseksi päätöksentekijäksi sen kansallisten etujen mukaisissa organisaatioissa. Tästä esimerkiksi voidaan nostaa muun muassa Shanghain yhteistyöorganisaatio, edistäen alueellisiin turvallisuushaasteisiin vastaamista kollektiivisesti. Proaktiivinen, liittymisen prosessi etuuksien ja saamisten maksimoimiseksi puolestaan liittyy tavoitteeseen edistää hierarkkista moninapaisuutta viitaten erilaisten multilateraalisten järjestelyihin, joiden puitteissa on mahdollista lisätä alueellista vaikutusvaltaa¹⁹⁶³.

Uusien pelisääntöjen asettamisen toimintakenttänä ovat globaalit valtarakenteet. Myös tällä laajalla alueella tavoitteena on proaktiivinen liittyminen hierarkkisen moninapaisuuden puitteissa. Reaktiivisena haastamisena on mahdollista esimerkiksi pitää tasaveroista pyrkimystä ja pääsyä globaaliin informaatiotilaan. Tästä esimerkiksi voidaan nostaa Russia Today -kanavan levittäytyminen muun muassa Latinalaiseen Amerikkaan. Prosessien ulottuvuudella haastaminen ilmenee asymmetrisenä positiona esimerkiksi suhteessa Yhdysvaltojen johtavaan rooliin globaalisissa valtarakenteissa.

---

¹⁹⁶³ Tämänkaltaisista päätelmistä ks. Rontoyanni 2002, 814.

Putinin kolmannen valtakauden alussa vuodesta 2012 alkaen, on esille noussut proaktiivisena prosessina niin kutsuttu *ISI*-logiikka, joka edustaa uutta tulkintaa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikasta. Keskustelu esimerkiksi Yhdysvaltojen presidentinvaaleihin vaikuttamisesta voidaan sijoittaa tämän näkökulman alle.

Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys ajanjaksolla 1992–2014 on esitelty edellä kuvatussa taulukossa. Minkälaisia kuvailevia, selittäviä ja ennakoivia ominaisuuksia sillä mahdollisesti sitten on? Kontekstien ja presidenttien uskomusjärjestelmien analyysin pohjalta voidaan todeta, että kolme pilaria *kuvaavat* Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitystä ja sen kansainvälispoliittista toimintaa tutkimuksen ajanjaksolla. Kun pohditaan edellä esitellyn synteesikaavion kykyä *selittää* Venäjän kansainvälispoliittista toimintaa, on mahdollista palata tarkastelemaan eri poliittisia koulukuntia Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikassa. Edellä kuvattua viitekehystä tai Venäjän presidenttien uskomusjärjestelmiä voi sellaisenaan kategorisoida tutkimuksen johdanto-osiossa esiteltyihin koulukuntiin. On mahdollista todeta, että viitekehys ei ole yhdenmukainen integrationististen tai euraasialaisten aatteiden kanssa, mutta sillä on yhtymäkohtia molempiin.

Viitekehyksessä kuvatut haastamisen ja liittymisen prosessit painottavat käsitteellisellä tasolla pragmaattisen nationalismin perusteemoja: Venäjän suurvaltaisuutta, kansallisia intressejä sekä itsenäisen politiikan harjoittamista. Toisaalta viitekehyksessä ilmenee myös vahva hierarkkisen moninapaisuuden painotus, jolla on myös globaali ulottuvuus. Tästä näkökulmasta viitekehyksessä ilmenee myös tasapainottamisen painopisteitä.

Voisiko Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kattavasti selittää tutkimuksen ajanjaksolla vain realistisena vahinkojen minimointina? Näin ollen Venäjän politiikka tulisi nähdä reaktiivisena reagoitina lähinnä kansallisen turvallisuuden haasteisiin ja uhkakuviin. Voisiko tästä näkökulmasta selittää esimerkiksi Georgian tai Ukrainan kriisejä? Vahinkojen minimoinnista käsin ei kuitenkaan ole mahdollista selittää Venäjän pyrkimystä multilateraaleihin jäsenyyksiin erilaisissa alueellisissa organisaatioissa tai pyrkimystä haastaa globaalia informaatiotilaa. Näiden selittämiseen tarvitaan käsitteitä tulkitsemaan Venäjän muita pyrkimyksiä. Yksikään edellä kuvailtu pilari ei yksin riitä selittämään Venäjän kansainvälispoliittista toimintaa tutkimuksen ajanjaksolla.

Taulukon ulottuvuuksia läpäisevät reaktiivisen haastamisen ja proaktiivisen liittymisen keskenään tasapainottelevat, samanaikaiset pyrkimykset ovat teemoja, joista edellä kuvattu viitekehys saa selitysvoimansa.

Mikä on sitten viitekehyksen johtava teema, pyrkimys tai ambitio, palautuu perinteiseen *dualismin dilemmaan*, kysymykseen siitä, selittääkö Venäjän toimintaa enemmän ideologia vai pragmatismi. Motivoiko Venäjän toimintaa näkemys suurvaltaisuudesta? Vai ohjaavatko Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa kuitenkin enemmän käytännönläheiset näkökohdat? Haastamisen ja liittymisen toimintatavat ovat sekä ideologisia että pragmaattisia: on oltava pragmaattinen tullakseen suurvallaksi.

Edellä kuvattu Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys pilarien synteessä syventää edellä kuvattuja aikaisemmissa tutkimuksissa esitettyjä näkemyksiä eliitin sisälle syntyneestä ulko- ja turvallisuuspoliittisesta yksimielisyydestä. Tämän tutkimuksen päätelmien mukaan *viitekehys edustaa Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan strategisen tason jatkuvuutta tutkimuksen ajanjaksolla 1992–2014*. Viitekehyksellä on erityinen sisäinen dynamiikka, koska se sisältää ulkopäin tarkasteltuna ristiriitaiselta vaikuttavia elementtejä, kuten samanaikainen liittymisen ja haastaminen. Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa ei näiden näkökulmien mukaan ole mahdollista ymmärtää ulos sulkevien kategorioiden pohjalta, koska haastava ja liittyvä toimintatapa voi samanaikaisesti herättää arvioita nationalistisesta tai imperiaalistisesta politiikasta ja toisaalta olla länteen suuntautuvaa.

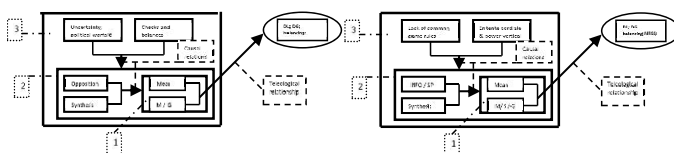
Viitekehyksen sisäinen dynamiikka viittaa myös siihen, että viitekehyksen sisäinen haastamisen ja liittymisen tasapainotila luo runsaasti mahdollisuuksia mutta myös rajoittaa Venäjän poliittisia päätöksentekijöitä. Viitekehys on suunnitelmallisen politiikan tulosta, ja se sisältää useita keinovalikoimia. Se on myös joustava sekä dynaaminen. Viitekehys saattaa sisältää viitteitä jonkinlaisesta suurstrategiasta. Rajoittavuus puolestaan syntyy siitä, että viitekehyksen sisäinen tasapaino saattaa rajata poliittisen johdon toimintavaihtoehtoja. Ääripäiden välinen tasapainottelu sulkee pois näkemyksen Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan heilahtelevasta luonteesta. Väärinkäsitykseen nojaava tulkinta olisi myös se, että yksittäiset tapahtumat saattaisivat suistaa poliittisen linjan esimerkiksi imperialistiseen suuntaan.

Viitekehystä tulee tulkita ajallisen kehityksen tuloksena ja pitkän jatkuvuuden näkökulmasta. Viitekehyksen politiikkaa *ennakoiva luonne* liittyy tähän ajallisen, historiallisen kehityksen tunnistamiseen sekä näkemykseen politiikan jatkuvuudesta siksi, että sen puitteissa on mahdollista ylläpitää ulko- ja turvallisuuspoliittista tasapainotilaa. Viitekehyksen puitteissa mahdollistuu niiden pääasiallisten toimintakenttien tunnistaminen, joilla Venäjä toimii, ymmärrys, että sen toimintatapoihin sisältyy joskus ristiriitaisilta vaikuttavia piirteitä, sekä näkemys, että Venäjä pyrkii suurvallaksi monipuolisella keinovalikoimalla, jota aikaisemmissa tutkimuksissa ei ole lähemmin tarkasteltu.

7.2.1.3 Viitekehysten kaksi tulkintaa: kronologisajallisena ja typologisselittävänä mallina

Edellä kuvattua viitekehystä on mahdollista tulkita sekä kronologisajallisena mallina, että typologisselittävänä mallina. Näistä ensimmäinen viittaa siihen, miten viitekehyksessä kiteytyy Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehitys presidentti Jeltsinin kausista presidentti Putinin valtakautteen. Viitekehysten *kehitystä kuvaileva kronologisajallinen luonne* viittaa Walter Carlsnaesin selitysmallin soveltamiseen empiirisessä tutkimuksessa.

Kunkin empiirisen luvun alajohtopäätelmissä esiteltiin Walter Carlsnaesin selitysmallin sovelluksen avulla tulkinta toimijuuden ja rakenteiden vuorovai-
kutuksesta kunkin presidentin valtakaudella¹⁹⁶⁴. Nämä tulkinnat kuvioissa 11, 13, 15 ja 17, voidaan tuoda yhteen kuvioon 21 Sovellettu dynaaminen malli Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksestä. Tällöin prosessi näyttäytyy seuraavana.

Kuvio 21 Sovellettu dynaaminen malli Carlsnaesin selitysmallin pohjalta¹⁹⁶⁵

Kuviota voidaan tulkita seuraavalla kaavalla: Jeltsinin valtakauden poliittisten olosuhteiden epävarmuus vaikutti ulko- ja turvallisuuspolitiikan tekemisen mahdollisuuksiin. Ennen perustavanlaatuista politiikan muutosta vuokien 1992–1993 aikana epävarmuus näyttäytyi erilaisten poliittisten koulukuntien välisinä kiistoina saaden institutionaalisia ulottuvuuksia. Itseluottamus sisäpoliittisessa tasapainottelussa näyttäytyi optimismina olosuhteiden rajoissa. Reformien jatkuvuus näyttäytyi sisäpoliittisen vakauden takeena.

Politiikan muutoksen näyttäytyessä eliitin sisäisenä laajempuna konsensusena länsimyynteisten teesejä vastaan alkoi ulko- ja turvallisuuspolitiikassa *kaksoispelin* aika mikä sisäpolitiikan saralla viittasi tasapainotteluun länsimyynteisempien ja konservatiivisempien näkökulmien välillä. Ulko- ja turvallisuuspolitiikassa tämä näkyi esille nousseena näkemyksenä uudesta demokraattisesta maailmanjärjestyksestä, jonka tasaveroinen jäsen Venäjä oli,

¹⁹⁶⁴ Ks. kuvat 11, 13, 15 ja 17.

¹⁹⁶⁵ Ks. Carlsnaes 1992, 254, 260, 264.

sekä toisaalta näkemyksessä Venäjän roolista yhtenä sen johtajista. Tämän tasaveraisuuden – johtajuuden -taustalla on *liittymisen ja haastamisen* viitekehys: *Venäjä liittyy muiden valtioiden yhteisöön mutta tekee sen omilla ehdoillaan.*

Jeltsinin valtakaudella keskeisimmiksi keinoiksi nousivat vahinkojen minimoinnin pilari sekä moninapaisuus. Naton laajenemispäätösten ja terrorismin kontekstissa Vladimir Putinin vallan vertikaali pyrki syntetisoimalla ja minimoinnilla jatkaman ulko- ja turvallisuuspoliittista projektia kohti uutta demokraattista maailmanjärjestystä ja Venäjän johtajuutta hierarkkisen moninapaisuuden keinoin. Sisäpoliittisena pyrkimyksenä oli muodostua syntetisoivaksi johtajaksi kykeneväksi edustamaan koko yhteiskunnan intressejä ja tätä kautta vahvistaa laillisuusperiaatetta.

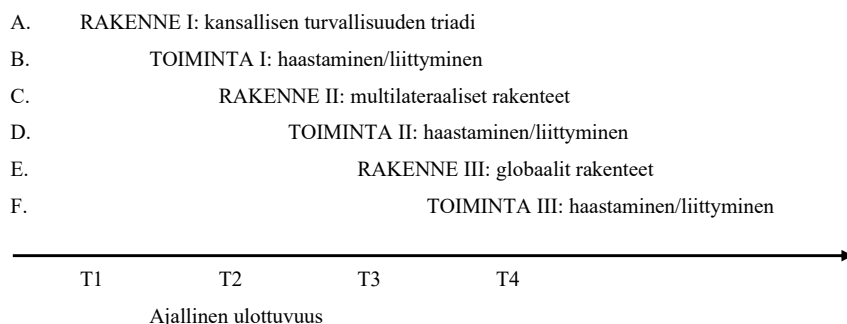
Ulko- ja turvallisuuspolitiikan saralla keinovalikoima täydentyi kahdella pilarilla, mikä Medvedevin valtakaudella näkyi myös voimapolitiittisina keinoina, sekä voimistuneina näkemyksinä lain ja sopimusten noudattamisen vahvistamiseksi vaadittavista sanktioista. Sisäpoliittisena kaksoispelin ilmentymänä tandem, joka institutionalisoi Jeltsinin ajalta periytyneen tasapainottelupolitiikan liberaalimpien kehityksellisten, ja konservatiivisten, turvallisuutta painottavien, poliittisten koulukuntien välillä. Kansallisen turvallisuuden triadin olosuhteissa palasi Putin presidentiksi kehittyneillä argumentaatioprojekteillaan tavoitteenaan jatkaa Venäjän viemistä uuteen maailmanpoliittiseen johtajuuteen pilarien synteeseillä.

Taulukossa 16 esitettyä Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehystä kolmen pilarin synteeseinä on mahdollista tulkita myös typologisselittävänä mallina. Tämä viittaa siihen, että viitekehyksen avulla voidaan kuvailla, ymmärtää ja selittää Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa. Tämän lähtökohdan mukaan viitekehyksellä on abstraktimpaa ajasta ja henkilöistä riippumattonta selitysvoimaa. Tämän teesin mukaisesti ajan kuluessa kehittynyt ajalliskronologinen kolmen pilarin synteesi jatkaa olemassaoloaan niissä vallitsevan eliitin sisäisen konsensuksen olosuhteissa (1, 2, 4) joita on kuvattu taulukossa 10 Skenaarioita Venäjän presidentinvaaleista.

Epistemologisena taustaoletuksena on, että näissä edellä kuvatuissa olosuhteissa (1, 2, 4) tällä typologisselittävällä viitekehyksellä on mahdollista edelleen kuvailla, ymmärtää ja selittää Venäjän toimintaa kolmella pääasiallisella toimintakentällä, joita ovat (a) sen kansalliseen turvallisuuteen vaikuttava toimintakenttä, joka koostuu kansallisen triadin osatekijöistä, (b) multilateraalisten rakenteiden toimintakenttä, sekä (c) globaalien rakenteiden toimintakenttä.

Edellä kuvatun Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehyksen pohjalta voidaan tehdä tiivistetty *kausaalisuhteiden tulkinta*, siitä miten Venäjän

toiminta vaikuttaa erilaisilla toimintakentillä eli kansallisen turvallisuuden triadin osatekijöissä, multilateraalisissa rakenteissa ja globaaleissa rakenteissa. Tässä tulkinnassa voidaan nojautua metodiosiossa esitettyyn Walter Carlsnaesin selitysmallin ajalliseen ulottuvuuteen¹⁹⁶⁶.

Kuvio 22 Kronologisajallinen malli Carlsnaesin selitysmallin pohjalta¹⁹⁶⁷

Tämän tutkimuksen analyysin perusteella Venäjän pyrkimys yhdeksi johtavista valtioista tarkoittaa sitä, että se pyrkii erilaisin keinoin vaikuttamaan heikentävästi osaulottuvuuksiin, joita on kansainvälispoliittista rakennetta leimaavalla *kansallisen turvallisuuden triadilla*. Tähän kuviossa viitataan rakenteella 1. Toiminnan (1) tasolla tämä heikentäminen näkyy yhtäältä Venäjän asymmetrisenä asemana ja toisaalta pyrkimyksenä vaikuttaa erilaisiin sen turvallisuuteen vaikuttaviin sopimuksiin. Tämä vaikuttaminen näkyy multilateraalisten rakenteiden korostamisena, jonka nähdään haastavan edellistä, Venäjälle epäedullista rakennetta.

Multilateraaliisiin rakenteisiin (2) liittyminen mahdollistaa toiminnan tasolla (2) omien rajallisten resurssien täydentämistä sekä päätöksentekoaasemaan pääsemistä, minkä seurauksena vahvistuu hierarkkinen moninapaisuus, joka puolestaan edistää vallan uudelleen jakautumista kansainvälispoliittisessa ympäristössä. Vallan uudelleenjako hierarkkisen moninapaisuuden keinolla liittyy Venäjän strategisen tason tavoitteeseen myötävaikuttaa sellaisen *globaalien rakenteiden* syntymiseen (3), jossa Venäjä kykenee omalta osaltaan määrittelemään kansainvälispoliittisen ympäristön pelisääntöjä edelleen esimerkiksi informaatiotilaa haastamalla tai tässä tutkimuksessa esille nousseella *ISI*-logiikalla.

¹⁹⁶⁶ Ks. kuvat 5 ja 21.

¹⁹⁶⁷ Ks. Carlsnaes 1992, 255, 260, 264.

Edellä, taulukossa 16 esitetty Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys kuvaa tämän tutkimuksen päätelmien mukaan käytännönläheisemmin niitä toimintakenttiä, prosesseja ja tavoitteita, jotka ovat Venäjän kansainvälispoliittisessa ympäristössä tapahtuvan toiminnan pääelementtejä. Viitekehysten kuvailevaa, selittävää, sekä kenties ennakoivaa luonnetta on mahdollista kriittisesti haastaa, esimerkiksi pohtimalla, voiko sen avulla tarkastella Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa myös vuoden 2014 jälkeen. Viitekehystä on myös mahdollista kehittää ja muokata jalostamalla sen eri ulottuvuuksia.

7.2.1.4 Tutkimuksen argumentin suhde aikaisempiin tutkimuksiin

Edellä on esitelty Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys tämän tutkimuksen kontribuutiona. Mitä sen avulla on siis mahdollista tietää ja ymmärtää? Mitä uutta annettavaa sillä on Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan tutkimuksen kentälle?

Taulukossa 2 esiteltiin aikaisemmissa tutkimuksissa esille nousseita Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa selittäviä argumentteja ja näiden pohjalta heränneitä kysymyksiä. Seuraavassa taulukossa 17 palataan esiteltyihin argumentteihin ja esitellään tämän minkälaisia ratkaisuja tämän tutkimuksen puitteissa, esitetään esille nousseisiin kysymyksiin.

Taulukko 17. Kultaisen keskitien argumenttien suhde tämän tutkimuksen argumenttiin

	<i>Teesi</i>	<i>Tiedonintressi</i>	<i>Tämän tutkimuksen kontribuutio</i>
<i>Tsygankovin "tasapainottelu"</i>	<i>Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka rakentuu normalisoinnille</i>	<i>Onko normalisointi jatkunut Medvedevin ja Putinin (2) kausilla?</i>	<i>"Normalisointia" ilmenee Putinin projekteissa</i>
<i>Mankoffin "tasapainottelu"</i>	<i>Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittista eliittiä ohjaa yhteinen näkemys</i>	<i>Minkälainen on tämä yhteinen näkemys?</i>	<i>Yhteinen näkemys määrittyy presidenttien poliittisten uskumusjärjestelmien kautta</i>
<i>Lightin ja Malcolmin "tasapainottelu"</i>	<i>Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan konsensus rakentunut pragmaattis-nationalistisille näkemyksille</i>	<i>Onko pragmaattinen nationalistinen konsensus jatkunut Putinin kaudelle</i>	<i>Pragmaattisen nationalismin sijaan tulee puhua viitekehyksestä pilarien synteesinä</i>

Medvedevin "tasapainottelu"	<i>Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka rakentunut kultaisen keskitien kompromissille</i>	<i>Edustavatko vahinkojen minimointi/geopoliittinen realismi edelleen vallitsevaa tasapainotteluratkaisua?</i>	<i>Nämä käsitteet ovat yksi pilari viitekehyksestä, ismeistä lähinnä realistista koulukuntaa</i>
Sergounin "tasapainottelu"	<i>Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittista eliittiä ohjaa sisäinen konsensus</i>	<i>Toimivatko vahinkojen minimointi, realismi, geopolitiikka edelleen konsensuksen avaimina?</i>	<i>Nämä käsitteet ovat yksi pilari viitekehyksestä. Ismeistä lähinnä realistista koulukuntaa</i>
Shchelinin "tasapainottelu"	<i>Putinin johtoryhmittymän intressit vastaavat realistisen koulukunnan teesejä</i>	<i>Miten nämä teesit näkyvät Venäjän tämän hetken ulko- ja turvallisuuspolitiikassa?</i>	<i>Viitekehys linkittyy taulukon X skenaarioihin 1, 2, 4. Ismeistä lähinnä realistista koulukuntaa</i>
Monaghanin "tasapainottelu"	<i>Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin ideassa valtio on nousevan Euraasian keskus</i>	<i>Onko Putinin Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikasta löydettävissä viitteitä suurstrategiasta?</i>	<i>Viitekehyksessä suurstrategian elementtejä</i>

Kuten taulukossa 17 esitetään, kunkin aikaisemman tutkimuksen kohdalla on esitelty tiedonintressi, eli kysymys, johon tässä tutkimuksessa otetaan kantaa. Esimerkiksi Tsygakovin "tasapainottelu"-teesin yhteydessä kysymykseen normalisoinnin jatkuvuudesta, voidaan todeta, että "normalisointi" näkyy Putinin projekteissa, joita luvussa kuusi kuvailtiin seuraavalla tavalla. Tässä tutkimuksessa esitettiin, että Putinin operationaalisessa koodissa ja strategisissa uskomuksissa tasapainottelevat neljänä erilaisena näkökulmana karnevalisointiprojekti, normalisointiprojekti, haastamisprojekti ja yhteistyöprojekti.

Luvussa kuusi esiteltiin, kuinka tämä normalisointiprojekti näkyi tavassa, jolla Putin loi mielikuvaa erilaisista poliittisista toiminnoista Venäjällä tavallisina ja normaaleina, eivätkä ne merkittävällä tavalla eronneet esimerkiksi länsimaiden vastaavista käytännöistä. Tämän projektin puitteissa Putin perusteli maansa sisäpolitiikan ja ulkopoliitiikan käänteitä vertailemalla niitä muiden maiden, esimerkiksi Yhdysvaltojen vastaaviin.

Mankoffin "tasapainottelu"-teesin kohdalla puolestaan heräsi tarve saada yksityiskohtaisempaa tietoa siitä minkälainen tämä eliitin sisäinen yhteinen näkemys on? Tässä tutkimuksessa yhteistä näkemystä on käsitteellistetty presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien kautta sillä logiikalla, että Venäjän presidentit ovat ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin jäseniä ja heissä hen-

kilöityvät eliitin sisäiset Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikkaa koskevat filosofiset, instrumentaalit-, sekä strategiset uskomukset. Presidenttien poliittisten uskomusjärjestelmien vertailun kautta on kyetty luomaan käsitys kyseisen eliitin ”yhteisestä näkemyksestä”, joka kiteytyy tässä tutkimuksessa esitellyssä viitekehyksessä.

Margot Lightin ja Neil Malcolmin ”tasapainottelu” -teesin ytimessä on ajatus siitä, kuinka Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittinen konsensus rakentui pian Neuvostoliiton romahtamisen jälkeen pragmaattisnationalistisille näkemyksille. Avoimeksi on kuitenkin jäänyt, miten tälle konsensukselle on sittemmin käynyt. Onko mahdollista esittää, että Putinin Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikka on nimenomaisesti pragmaattisnationalistista? Kuten kolmen eri pilarin synteesin esittelemisen yhteydessä on käynyt ilmeiseksi, tulisi mieluummin puhua viitekehyksestä, erilaisten ismien sijaan. Tätä perustellaan sillä, että ismit -sellaisenaan eivät tarjoa tarpeeksi kattavaa kuvailu- ja selittämiskehikkoa Venäjän toimintatavalle kansainvälisessä yhteisössä. Sama pätee myös Sergounin, Medvedevin sekä Shchelinin tasapainotteluteeseihin. Vaikka vaikuttaa todennäköiseltä, että niin kutsuttu realistinen koulukunta on lähinnä Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin katsantokantaa, tämän toteaminen ei varsinaisesti selitä mitään, tai auta ymmärtämään Venäjän toimintatapaa kansainvälisessä yhteisössä.

Monaghanin ”tasapainotteluteesi” nojaa puolestaan mielenkiintoiselle havainnolle Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisen eliitin näkemyksestä, jossa valtio on nousevan Euraasian keskus ja mahdollisen suurstrategian kehittymiselle rajoja luovat olosuhteiden haasteet. Tämän tutkimuksen mukaan ajatus Venäjästä nousevan Euraasian keskuksena sopii hyvin kolmen pilarin synteesinä esitellyn viitekehysten multilateraalisten rakenteiden toimintakenttään. Myös elementtejä mahdollisesta suurstrategiasta voidaan tässä tutkimuksessa kehitelystä viitekehyksestä löytää.

7.2.2 KRIITTINEN REFLEKTIO TUTKIMUSASETELMASTA JA POHDINTAA

Tutkimuksen johdantoluvussa esiteltiin *tutkimusasetelma* kuviossa 2. Sen mukaisesti tutkimuskysymyksiin vastaamiseksi sovellettiin tutkimusasetelmaa, jossa yhdistettiin monitapausanalyysia sekä operationaalista koodianalyysia Venäjän presidenttien uskomusjärjestelmien tutkimiseksi. Presidenttien Jeltsinin, Medvedevin ja Putinin valtakausien keskeisten tapahtumien

tarkasteluun sovellettiin yleispiirteittäin monitapaustutkimuksen lähestymistapaa. Liitteessä 6 olevassa kuviossa 25 *Teorian rooli case-tutkimuksessa* esiteltiin Rulen ja Johnin case-tapauksen konstruoimistapa¹⁹⁶⁸.

Metodiosiossa myös määriteltiin, että esitetty etukäteisoletus edellyttää analyttistä yleistettävyyttä, millä viitattiin siihen, että useampaa kuin yhtä tapausta analysoidaan ja verrataan keskenään. Tämän kaltainen lähestymistapa on Rulen ja Johnin mukaan kollektiivista tai vertailevaa tapaustutkimusta, jossa mielenkiinnon kohteina ovat tapahtumat sekä ”tapausten sisällä” että ”tapausten välillä”¹⁹⁶⁹.

Metodiosiossa esiteltiin myös taulukko 5. *Kolmen analyysiprosessin vertailu*, jonka tavoitteena oli eritellä historian tutkimusprosessia, monitapausprosessia sekä rakenteiden analyysia. Tässä tutkimuksessa toteutetun rakenteiden analyysin aiheen valinnassa korostuivat kolmen presidentin valtakaudet, tutkimuskysymykset sekä esitetty haastavaa–liittyvää viitekehystä koskeva argumentti sekä analyysin toteuttaminen vertailemalla valittuja tapauksia Walter Carlsnaesin selitysmallin pohjalta.

Walter Carlsnaesin selitysmallin soveltaminen tähän tutkimukseen oli haasteellista. Alkuperäisenä tavoitteena oli löytää analyysia jäsentävä systemaattinen kehikko, jonka avulla voisi (a) huomioida politiikan teon olosuhteita ja toimijoiden maailmankatsomuksia, tulkintoja ja uskomuksia, (b) vertailla keskenään eri tapauksia sekä (c) luoda näkemys ajan kanssa tapahtuvasta kehityksestä.

Tässä tutkimuksessa valittiin soveltaa Carlsnaesin viitekehystä rakentamalla tutkimusasetelma, jossa politiikan kontekstia tarkasteltiin huomioiden niin kutsutut objektiiviset olosuhteet ja institutionaalinen asetelma. Näille käsitteille annettiin empiirissä luvuissa analyysin pohjalta tapauskohtaiset sisällöt, esimerkiksi epävarmuuden olosuhteet ja tandem. Kuten metodiluvussa esiteltiin, näiden rakenteiden analyysiin sovellettiin monitapaustutkimuksen kaltaista tutkimusasetelmaa. Sen avulla pyrittiin luomaan perusteellinen näkemys Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan vaiheista ajanjaksolla 1992–2014.

Carlsnaesin toimijuusulottuvuutta päätettiin tarkastella niin kutsutun operationaalisen koodianalyysin avulla, jolloin keskiöön nousivat niin kutsutut filosofiset ja instrumentaaliset uskomukset. Carlsnaesin selitysmallia tulkittiin siten, että Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan kehityksen arvioimiseksi oli löydettävä linkki presidenttien uskomusjärjestelmien eli operationaalisen

---

¹⁹⁶⁸ Ks. liite 6, kuvio 25.

¹⁹⁶⁹ Rule & John 2015, 9.

koodin uskomusten ja varsinaisen poliittisen toiminnan välillä. Kontaktipinaksi näiden kahden välille nostettiin strategiset uskomukset, jotka esitetyn näkemyksen mukaan luovat yhteyden operationaalisten koodien sekä poliittisen toiminnan välille. Näillä metodologisilla ratkaisuilla perustellaan sekä esitettyjä tutkimuskysymyksiä että argumenttia ja sitä, että on tehty päätelmiä uskomusjärjestelmien ulkopuolisista seikoista, kuten Venäjän ulko- ja turvallisuuspoliittisesta viitekehuksesta ja sen puitteissa Venäjän kansainvälispoliittisesta toimintatavasta, joka on esitelty kuviossa 16.

Kuten luvussa kaksi todettiin, Carlsnaesin selitysmallia olisi ollut mahdollista käsitteellistää ja tulkita lukuisilla tavoilla¹⁹⁷⁰. Tässä tutkimuksessa tehtyjä valintoja perustellaan tutkimusasetelman, tutkimuskysymysten ja argumentin näkökulmista. Valitulla tutkimusasetelmalla on kyetty vastaamaan esitettyihin tutkimuskysymyksiin ja kriittisesti pohdittu aikaisempien tutkimusten pohjalta esille noussutta argumenttia. *Näiden yhdistelmällä on kyetty luomaan omaleimainen Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan viitekehys, joka edustaa itsenäistä tutkimuksellista kontribuutiota.*

Operationaalisen koodianalyysin soveltaminen oli myös haasteellista. Ensinnäkin haastavaa oli ymmärtää ja tulkita sekä filosofisiin että instrumentaalisiin uskomuksiin sisältyviä kysymyksiä. Ne ovat sellaisenaan hyvin abstrakteja, eikä esitettyjen kysymysten ja kerätyn aineiston väliltä ollut aina yksinkertaista löytää kontaktipintaa. Tähän liittyi myös perustavanlaatuinen metodinen valinta: huomioidako kaikki kymmenen operationaalisen koodirakennelman kysymystä ja näin ollen toteuttaa klassista Alexander L. Georgen asetelmaa vai huomioida metodiosiossa mainittu *Holstin ja Walkerin luokittelujärjestelmä*, jossa keskitytään niin kutsuttuihin ydinkysymyksiin ja jäsenneetään niitä eri tasojen kautta. Esimerkiksi edellä mainitussa taulukossa kysymyksen, mikä on poliittisen elämän perustavanlaatuinen luonne, yhteydessä on tehty jako joko harmoniseen tai konfliktiin perustuvaan ja konfliktien syissä tehty selkiyttävä jako ihmisluonteeseen, valtiotasoon sekä kansainväliseen järjestelmään.¹⁹⁷¹

Analyysin toteuttamisen alkuvaiheessa päätettiin pitäytyä kymmenen kysymyksen analysoimisessa, koska tämän ratkaisun ajateltiin monipuolistavan ja syventävän analyysia. Tutkimusraportin kirjoittamisen vaiheessa kuitenkin kävi ilmeiseksi, että Holstin ja Walkerin toteuttama luokittelujärjestelmä olisi saattanut selkiyttää ja jäsentää presidenttien uskomusjärjestelmän analyysia ja esittämistapaa itse tutkimusraportissa. Keskittyminen muutamaa ydinkysymykseen olisi myös saattanut edistää syvällisempää analyysia. Toteuttamiskelpoinen olisi saattanut myös olla jonkinlainen hybridiluokittelujärjestelmä.

---

¹⁹⁷⁰ Ks. esim. liite 2, kuvio 24.

¹⁹⁷¹ Ks. liite 5, taulukko 21.

Näiltä osin tässä tutkimuksessa toteutettu operationaalinen koodianalyysi sekä sen esitystapa jättää toivomisen varaa.

Toinen kehitysnäkökulma koskee toteuttamatta jäänyttä ideaa, jonka mukaan erittäin mielenkiintoista olisi ollut yhdistää sekä laadullista että määrällistä operationaalista koodianalyysia. Tämä jäi toteuttamatta, koska idea nousi esille vasta tutkimusraportin kirjoittamisen yhteydessä. Tämän prosessin olisi voinut tehdä usealla tavalla. Ensimmäinen vaihtoehto olisi ollut tehdä ”kaksi tutkimusta” samasta aineistosta ja vertailla tuloksia keskenään. Tämänkaltaisen asetelma olisi voinut mahdollistaa operationaalisen koodianalyysin eteenpäin kehittämisen pohtimalla kriittisesti molemmista tutkimuksista saatujen tutkimustulosten luonnetta. Toinen vaihtoehto, joka nousi esille tämän tutkimuksen raportin kirjoittamisen yhteydessä, oli nyt saatujen päätelmien ”haastaminen” määrällisellä tutkimusotteella. Kyseessä olisi voinut olla toteutetun analyysin laadunvarmennus- tai luotettavuuden lisäysprosessi. On todennäköistä, että mikäli idea olisi tullut mieleen aikaisemmin, se olisi jollain tavalla toteutettu.

Metodologian saralla poliittisten uskomusjärjestelmien analysoinnissa haasteellisina kysymyksinä voivat näyttäytyä sisällönanalyysiin liittyvä redusointiprosessi, jossa eksplisiittisestä poliittisesta argumentoinnista siirrytään implisiittisten uskomusten tasolle. Mikä on se kontaktipinta, jossa lausumista muodostuu uskomusten joukko? Onko tutkimuksen argumentin ja uskomusten suhde metodologisella tasolla yksiselitteinen ja ongelmaton?

Tähän liittyen, toisena metodologisena haasteena saattaa näyttäytyä tapa tulkita poliittisten johtajien eksplisiittisiä lausumia. Tässä tutkimuksessa operationaalista koodianalyysia on sovellettu siten, että Venäjän presidenttien lausumia on pidetty realistisen tieteenfilosofian mukaisesti ”todellisuuden kuvauksina”. Tätä metodologista valintaa perustellaan sillä, että massiivisesta aineistosta esille nousevat systemaattiset samankaltaisuudet, esimerkiksi ulkomaailmaan suhtautumisessa, tosiasiaassa edustavat tapaa mieltää poliittista universumia. Presidenttien antamat vastaukset operationaalisen koodianalyysin kysymyksiin muodostavat kontaktipintaa, jossa poliittisista lausumista muodostuu uskomusten joukko.

Tässä tutkimuksessa Walter Carlsnaesin selitysmallin toimijuus-ulottuvuutta on tulkittu operationaalisen koodianalyysin käsitteillä ja korvattu alkuperäisessä kuviossa esiintyvät havainnot ja arvot -käsitteet filosofisilla ja valinta- ja preferenssit -käsitteet instrumentaaleilla uskomuksilla. Ratkaisuun luonnollisesti liittyy filosofista problematiikkaa koska alkuperäisten käsitteiden korvaaminen toisilla ei välttämättä tee sellaisenaan oikeutta Carlsnaesin selitysmallin pyrkimyksille ja logiikalle. Ratkaisua kuitenkin perustellaan vaihtoehtoisella tavalla jäsentää toimijuutta, jonka puitteissa argumentoidaan, että operationaaliseen koodianalyysiin sisältyvä uskomusjärjestelmä on

(a) loogisempi, (b) jäsennellympi, sekä (c) kattavampi tapa hahmottaa toimitusta sekä toimijuuden ja poliittisen toiminnan välistä suhdetta. Operationaalisen koodianalyysin sijoittaminen osaksi Carlsnaesin viitekehystä tuo analyysiin valmiin, perinteikkään ja testatun lähestymistavan.

Luonnollisesti, poliittisten uskomusten analysoimiseksi olisi voinut hakea rajapintaa myös muun muassa diskurssianalyttiseen suuntaukseen, retorikan tutkimukseen tai kielitieteeseen. Lähestymistavassaan Walter Carlsnaes tekee viittauksia toimijoihin diskursiivisina olentoina¹⁹⁷². Tässä tutkimuksessa lähestymistapaa on sen sijaan pyritty viemään poliittisten uskomusten soveltamisen suuntaan diskursiivisuuden sijasta.

Esimerkiksi diskurssien tai repertuaarien tulkinnassa huomioidaan, etteivät ne ole maailmassa tai aineistoissa valmiina vaan ne tulee aina nähdä tulkitointina. Diskurssianalyysissa pääasiallinen huomio on siinä, *miten* kieltä käytetään ilmaisemaan asioita ja *miten* asioita ja ilmiöitä tuotetaan.¹⁹⁷³ Retorisessa argumentaatiossa kielenkäyttö nähdään asemoitumisena; tekoina ja sosiaalisena toimintana¹⁹⁷⁴.

Puheaktiteoriassa puolestaan, joka on John Austinin¹⁹⁷⁵ ja John Searlen¹⁹⁷⁶ kehittämä kielifilosofinen teoria kielelliset ilmaukset nähdään toimintana ajattelun sijaan. Austinin teoriassa olennaista se, mihin ilmausta käytetään, eli kielenkäytön puheaktiaspekti, jotka jakaantuivat (1) lokutiiviseen aktiin, eli jonkin sanomisen, (2) illokutiiviseen aktiin eli jonkin asian suorittamiseen muun muassa lupaamalla, kyselemällä, ehdottamalla tai määräämällä, sekä (3) perlokutiiviseen aktiin, joka suoritetaan sanomalla jotakin joka tuottaa tiettyjä seurauksia yleisön tunteiden, ajatusten tai toiminnan suhteen.¹⁹⁷⁷

Tämän tutkimuksen tavoitteiden näkökulmasta tutkimuskohteena ei kuitenkaan ole ollut puhe tai kielelliset prosessit itsessään eli se mitä puheella voidaan tehdä, rakentaa, tai tuottaa, vaan ne ajatusrakennelmat, jotka ovat olemassa eksplisiittisten lausumien taustalla, joihin kiinnipääseminen edellyttää (a) massiivisesta aineistosta etsittäviä ja löydettäviä systemaattisuuksia, sekä (b) näiden lausumien ottamista sellaisenaan, tiettyyn rajaan asti. Keskityminen lausumiin esimerkiksi puheakteina, retoriikkana tai diskursseina olisi rajannut merkittäväällä tavalla aineiston määrää, jolloin operationaaliseen

---

¹⁹⁷² Carlsnaes 1992, 261.

¹⁹⁷³ KvaliMOTV: Diskurssianalyysi.

¹⁹⁷⁴ KvaliMOTV: Retorinen analyysi.

¹⁹⁷⁵ Ks. Esim. Austin, J. L. (1962). *How To Do Things With Words* (1962)

¹⁹⁷⁶ Ks. Esim. Searle, J. R., Kiefer, F. & Bierwisch M. (1980). *Speech act theory and pragmatics*.

¹⁹⁷⁷ Tieteen termipankki.

koodianalyysiin liittyvä sisällönanalyysi eli systemaattisuuksien löytäminen määrän ja heterogeenisuuden kautta, olisi jäänyt toteutumatta.

Tässä raportissa esitelty tutkimusasetelma on näin ollen yksi monista mahdollisista. Kolmas kriittinen havainto koskee tässä tutkimuksessa toteutetun uskomusjärjestelmien analyysin, eli operationaalisen koodin ja strategisten uskomusten, aineistoa. Olisi ollut mahdollista laajentaa aineistoa ja analysoida myös esimerkiksi Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan doktriineja ja konsepteja ja tätä kautta pyrkiä hakemaan liittymäpintaa presidenttien uskomusjärjestelmien ja virallisissa asiakirjoissa ilmaistujen uskomusten välille. Myös tämä idea tuli esille vasta tutkimusraportin kirjoittamisvaiheessa, eikä sitä näin ollen ollut mahdollista toteuttaa tässä tutkimuksessa.

Systemaattisemman doktriinien analyysin kautta olisi kenties voinut tavoittaa laaja-alaisemmin Venäjän ulko- ja turvallisuuspolitiikan taustalla vaikuttavaa institutionaalista kehikkoa ja tätä kautta kollektiivisia uskomuksia, joista evidensseinä presidenttien uskomuksia on tässä tutkimuksessa pidetty. Tämänkaltaisen lähestymistapa yhdistettynä esimerkiksi jonkinlaisiin eliittejä koskeviin teorioihin, olisi myös voinut olla mielenkiintoinen yhdistelmä.

LIITTEET

Liite 1.

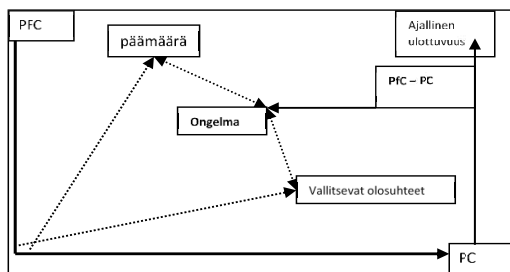
Taulukko 18. *Tsygankovin taulukko Venäjän sivilisaatioideoista*¹⁹⁷⁸

	Länsi	Euraasia	Euro-Itä
Alueellinen Yhteys	USA ja Länsi-Eurooppa	Kiina, Intia, Islamilainen maailma	Länsi-Eurooppa
Temporaalinen yhteys	-	Suurvalta	Suurvalta
Uhkan lähde	Lännelle vihamieliset valtiot	Länsi	Terrorismi, valtiollinen heikkous
Poliittinen toiminta	Länsi-integraatio	Tasapainottelu länttä vastaan	Länsiyhteistyö, suurvalta-aseman puolustaminen
Poliitikot	Boris Jeltsin Andrei Kozyrev	Jevgeni Primakov	Vladimir Putin
Älylliset tausta-vaikuttajat	Liberaali-konstitutionalistit, mm. Pavel Milyukov	Slavofiilit ja Euraasialaiset, mm. Nikolai Danilevski	Uudet liberaalit vahvan valtion kannattajat, mm. Pyetr Sruve

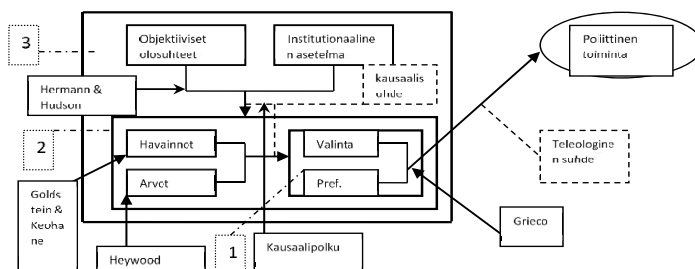
¹⁹⁷⁸ Tsygankov 2007, 388. Ks. Tsygankov, A. (2007) "Finding a Civilizational Idea: "West", "Eurasia" and "Euro-East" in Russia's Foreign Policy". *Geopolitics*, 12, 375 – 399.

Liite 2.

Kuvio 23 Politiikka "epäsuhtana"(PFC-PC)¹⁹⁷⁹

Kuvio 24 Walter Carlsnaesin selitysmallin tulkinta analyttisten apuvälineiden avulla

¹⁹⁷⁹ Ks. Hermann, C. (1990) "Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy". *International Studies Quarterly* 34 (1), 3-21); Ks. Hudson, V. & Hermann, C. & Singer, E. (1989) "The Situational Imperative: A Predictive Model of Foreign Policy Behavior". *Cooperation and Conflict* XXIV, 117-139; Ks. Goldstein, J. & Keohane, R. (1993) "Ideas and Foreign Policy: An Analytical Framework", 3-30. Teoksessa Goldstein, J & Keohane, R. (toim.) (1993) *Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions and Political Change*. Ithaka: Cornell University; Ks. Heywood, A. (1998) *Political Ideologies: An Introduction*. London: Macmillan Press.; Ks. Griego, J. (1995) "Anarchy and the Limits of Cooperation: A Realist Critique of the Newest Liberal Institutionalism", 151-172. Teoksessa Kegley, C. (toim.) (1995) *Controversies in International Relations Theory*. New York: St. Martin's Press.)

Liite 3.

Taulukko 19. Taulukko alkuperäisistä operationaalisen koodin kysymyksistä

Alkuperäiset filosofiset kysymykset ¹	Alkuperäiset instrumentaalit kysymykset ¹⁹⁸⁰
“What is the “essential” nature of political life? Is the political universe one of harmony or conflict? What is the fundamental character of one’s political opponents?”	What is the best approach for selecting goals or objectives for political action”
“What are the prospects for the eventual realization of one’s fundamental political values and aspirations? Can one be optimistic, or must one be pessimistic on this score and in what respects the one and / or the other?”	“How are the goals of action pursued most effectively”
“Is the political future predictable? In what sense and to what extent?”	“How are the risks of political action calculated, controlled and accepted?”
“How much “control or mastery can one have over historical development? What is one’s role in “moving” and “shaping” history in desired direction?”	What is the best “timing” of action to advance one’s interests”
“What is the role of change in human affairs and in historical development”	” What is the utility and role of different means for advancing one’s interests”

¹⁹⁸⁰ Ks. George 1969, 201-220 (George, A. (1969) “The “Operational Code”: A Neglected Approach to the Study of Political Leaders and Decision-Making”. International Studies Quarterly 13: 190-222). Ks. Myös esim. Walker 1990, 405 (Ks. Walker, S. G. (1990) “The Evolution of Operational Code Analysis”. Political Psychology, Vol. 11, No. 2, 403–418).

Liite 4.

Taulukko 20. *Strategisten uskomusten¹⁹⁸¹ suhde operationaaliseen koodiin¹⁹⁸²*

<i>Georgen filosofiset uskomukset</i>	<p>Näkemykset valtioiden välisistä</p> <ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutussuhteista • dynamiikasta 	<p>Käsitteet, joita käytetään dynamiikasta</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. vallan tasapaino 	<p>Toiminnan perusteet:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kansallisiin intresseihin, • yhteistyöhön/intressien harmoniaan • keskinäisen kilpailuun 	<p>Kansainvälisen järjestyksen luonne</p> <ul style="list-style-type: none"> • esim. hierarkkinen • valtion asemoituminen siinä
<i>Georgen filosofiset ja instrumentaalit uskomukset</i>	<p>Kokemukset geostrategisista prioriteeteista</p> <ul style="list-style-type: none"> • esimerkiksi mikä on imperiumin tärkeys taloudelliselle/sosiaaliseen hyvinvoinnille 	<p>Kokemukset imperiumin tärkeydestä geostrategisten prioriteettien kannalta</p>	<p>Ulkoisten sitoumusten rooli ja merkitys</p> <ul style="list-style-type: none"> • esimerkiksi strategiset kumppanuudet • ovatko kumppanuudet itsenäisiä toisistaan (samanarvoisesti tärkeinä) 	<p>Onko löydettävissä erityinen selvä ja selkeä strategisten prioriteettien järjestys</p>
<i>Georgen instrumentaalit uskomukset</i>	<p>Uskomuksiin liittyvät strategiat</p>	<p>Pakkoon perustuva strategia (<i>compellence</i>) päämääränään pakottaa vastustajaa rankaisemalla tai sillä uhkaamalla</p>	<p>Varoitukseen perustuva strategia eli pelote (<i>deterrence</i>) päämääränään estää / torjua vastustajaa ryhtymästä erityisiin toimiin, rankaisemalla tai rankaisulla uhkaamalla</p>	<p>Sovitteluun perustuva strategia eli mukautuminen (<i>accommodation</i>) päämääränään lievennyttää / lieventää vastustajan toimintaa myönnytysten / helpotusten (<i>concession</i>) ja kompromissien (<i>compromise</i>) avulla</p>
<i>Konteksti</i>	<p>Haavoittuvuudet ja epävarmuudet laskevissa ja nousevissa suurvalloissa</p>	<p>matala haavoittuvuuden aste; eliitit</p> <ul style="list-style-type: none"> • painottavat strategisia ja taloudellisia näkökohdita • eivät painota maiden keskinäisiin liittyviä seikkoja • omaavat verrattain selkeät näkemykset strategisista prioriteeteista 	<p>korkea haavoittuvuuden aste; eliitit:</p> <ul style="list-style-type: none"> • korostavat maiden keskinäisiin liittyvät seikat strategisten/taloudellisten sijaan • kokevat sidonnaisuudet keskinäisriippuviksi • strategisista prioriteeteista tulee vähemmän järjestäytyneitä • hämärtävät primäärien ja sekundaaristen intressien eroja 	<p>viittausten suhteellisen lukumäärä viittaa haavoittuvuuden asteeseen</p> <p>sidonnaisuuksien, esimerkiksi strategisten kumppanuuksien keskinäisriippuvuuden aste</p> <p>prioriteettien järjestyneisyyden aste</p> <p>intressien hierarkiaan liittyvät viittaukset</p>

¹⁹⁸¹ Ks. Kupchan 1994, 3-22 (Ks. Kupchan, C. A. (1994) *The Vulnerability of Empire*. New York: Cornell University Press).

¹⁹⁸² Ks. George 1969, 201-220 (George, A. (1969) "The "Operational Code": A Neglected Approach to the Study of Political Leaders and Decision-Making". *International Studies Quarterly* 13: 190-222).

Liite 5.

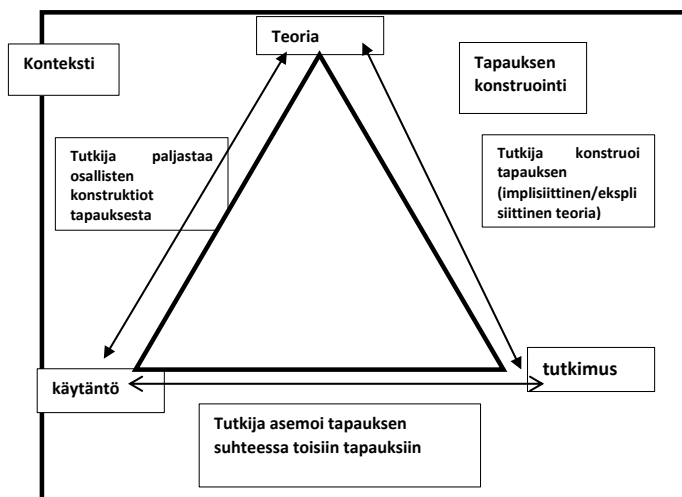
Taulukko 21. *Yhdistetty Holstin ja Walkerin luokittelujärjestelmä*¹⁹⁸³

MIKÄ ON POLIITTISEN ELÄMÄN PERUSTAVANLAATUINEN LUONNE

KONFLIKTIIN SYYT	HARMONINEN	KONFLIKTIIN PERUSTUVA
IHMISLUONNE	<p>Tyyppi A</p> <p>Filosofinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Väärinkäsitykset- ja tulkinnat Konfliktikierre Opponenttien ei-rationaalisuus mutta responsiivisuus Optimismi liittyy johtajan kykyihin <p>Instrumentaalinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Jaettujen intressien viitekehys Joustavat strategiat Neuvottelut + kompromissit Ei varhaista voimankäyttöä 	<p>Tyyppi D</p> <p>Filosofinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Pysyvä konflikti ihmisluonteen takia Vallan epätasapaino Optimismi heikkenee pitkällä aikavälillä + lyhyellä aikavälillä riippuu johtajuuden laadukkuudesta ja vallan tasapainosta Ennakoitavuus on rajoitettua + historiallisen kehityksen kontrolli
VALTIOT	<p>Tyyppi B</p> <p>Filosofinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Sotaisat valtiot Väärä laskelmointi Opponentit = rationaalisia ja peloteltavia Optimismi = tavoitteiden saavuttaminen Tulevaisuus on suhteellisen ennustettava Kontrolli historialliseen kehitykseen on mahdollinen <p>Instrumentaalinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Optimaaliset tavoitteet laajassa viitekehysessä Rajoita keinoja mieluummin kuin päämääriä Kaikki taktiikat + keinot mahdollisia 	<p>Tyyppi E</p> <p>Filosofinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Pysyvä konflikti nationalismin takia Vallan epätasapaino Optimismi heikkenee pitkällä aikavälillä + lyhyellä aikavälillä riippuu johtajuuden laadukkuudesta ja vallan tasapainosta Ennakoitavuus on rajoitettua + historiallisen kehityksen kontrolli
KANSAINVÄLINEN JÄRJESTELMÄ	<p>Tyyppi C</p> <p>Filosofinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Valtiojärjestelmän uudelleen rakentaminen heijastaa intressien piilevää harmoniaa Anarkia Opponentit vaihtelevia Päämäärien suhteen pessimismi ilman valtiojärjestelmän muutosta <p>Instrumentaalinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Laaja-alainen viitekehys + optimaaliset tavoitteet Yhteiset tavoitteet + kontrolloivat riskejä rajoittamalla keinoja ei tavoitteita Nopea toiminta kun sovinnollisia mahdollisuuksia ilmenee, viivytetään eskalaatioita, muut kuin sotilaalliset keinot 	<p>Tyyppi F</p> <p>Filosofinen</p> <ul style="list-style-type: none"> Pysyvä konflikti anarkian takia Vallan epätasapaino Optimismi heikkenee pitkällä aikavälillä + lyhyellä aikavälillä riippuu johtajuuden laadukkuudesta ja vallan tasapainosta Ennakoitavuus on rajoitettua + historiallisen kehityksen kontrolli

¹⁹⁸³ Ks. Walker 1983, 182 (Walker, S. G. (1983) "The Motivational Foundations of Political Belief Systems: A Re-Analysis of the Operational Code Construct". *International Studies Quarterly* (1983) 27, 179-201). Ks. Holsti 1977, 16–18 (Holsti, R. O. (1977) *The "Operational Code" as an Approach to the Analysis of Belief Systems*. Durham: Duke University Press).

Liite 6.

Kuvio 25 Teorian rooli case-tutkimuksessa Rulen ja Vaughn mukaan¹⁹⁸⁴

¹⁹⁸⁴ Rule & Vaughn 2015, 3 (Ks. Rule, P. & Vaughn, M. J. (2015) "A Necessary Dialogue: Theory in Case Study Research". International Journal of Qualitative Methods 2015: 1–11).

Liite 7.

Taulukko 22. Sisällönanalyysimenetelmät Hsiehin ja Shannonin mukaan¹⁹⁸⁵

<i>Sisällönanalyysin tyyppi</i>	<i>Tutkimuksen lähtökohta</i>	<i>Koodien/avainsanojen määrittely</i>	<i>Koodien/avainsanojen lähde</i>
Tavanomainen	Havainto	Määritellään datan analyysin kuluessa	Aineisto
Suunnattu	Teoria	Määritellään ennen ja aineiston analyysin aikana	Teoria tai tutkimustulokset
Summatiivinen	Avainsanat	Tunnistetaan ennen ja ai- neiston analyysin aikana	Kiinnostus tai aiempi kirjallisuus

---

¹⁹⁸⁵ Hsieh & Shannon 2005, 1285, 1286 (Hsieh, H.-F. & Shannon, S. E. (2005) “Three Approaches to Qualitative Content Analysis”. Qualitative Health Research Vol 15, No 9, November 2005, 1277–1288).

Liite 8.

Taulukko 23. *Georgen klassisten kysymysten¹⁹⁸⁶ kiteytykset analyysiin*

	Alkuperäinen kysymys	Kiteytys (avainsanat lihavoituina)
P-1:	Mikä on poliittisen universumin keskeinen luonne? Onko poliittinen universumi ensisijaisesti harmoniaan vai konfliktiin perustuva? Minkälainen on poliittisten vastustajien perustavanlaatuisen luonne?	Poliittisen universumin, Elämän luonne Konflikti Harmonia Vastustajien luonne
P-2:	Mitkä ovat mahdollisuudet lopullisesti toteuttaa omat perustavanlaatuiset arvot ja tavoitteet? Voiko tässä suhteessa olla optimistinen vai pessimistinen? Ja missä suhteessa yhtä ja missä suhteessa toista?	Omien arvojen/ tavoitteiden toteuttaminen Optimismi (+) Pessimismi (-) Missä suhteessa näitä
P-3:	Onko poliittinen tulevaisuus ennustettavissa? Missä mielessä ja missä laajuudessa	Tulevaisuuden ennustettavuus Miten/laajuus
P-4:	Kuinka paljon kontrollia tai hallintaa on itsellä mahdollista saavuttaa historialliseen kehitykseen? Mikä on itsen rooli historian liikuttamisessa ja muokkaamisessa toivottuun suuntaan?	Itsen historiallisen kehityksen kontrolli? Vaikuttaminen/ Muokkaaminen
P-5:	Mikä on sattuman rooli ihmisten välisissä suhteissa ja historiallisessa kehityksessä?	Sattuman rooli
	Alkuperäinen kysymys	Kiteytys (avainsanat lihavoituina)
I-1:	Mikä on paras lähestymistapa valita päämääriä tai tavoitteita poliittista toimintaa varten?	Paras lähestymistapa
I-2:	Kuinka toiminnan päämääriä tavoitellaan tehokkaimmalla mahdollisella tavalla?	Tehokkain päämäärien tavoittelu
I-3:	Miten poliittisen toiminnan riskejä laskelmoidaan, kontrolloidaan ja hyväksytään?	Poliittisen toiminnan riskit
I-4:	Mikä on paras ajoitus toiminnalle omien etujen edistämiseksi?	Toiminnan ajoittaminen (omat intressit)
I-5:	Mikä on erilaisten keinojen hyödyllisyys ja rooli omien intressien edistämässä	Erlaiset keinot

¹⁹⁸⁶ Alkuperäisistä kysymyksistä, ks. George 1969, 201-220 (George, A. (1969) "The "Operational Code": A Neglected Approach to the Study of Political Leaders and Decision-Making". International Studies Quarterly 13: 190-222).

Liite 9.

Taulukko 24. Strategisten uskomusten¹⁹⁸⁷ operationalisointi kysymysten muotoon

<p>Miten presidentit määrittelevät:</p> <p><i>Valtioiden välisiä vuorovaikutussuhteita yleensä ja Venäjän sekä muiden valtioiden välisiä vuorovaikutussuhteita (dynamiikkaa)?</i></p> <p>Minkälaisia käsitteitä presidentit käyttävät tästä dynamiikasta esim. <i>vallan tasapaino</i>?</p>	<p>Mihin presidenttien mukaan valtion kansainvälinen toiminta perustuu:</p> <p><i>kansallisiin intresseihin vai yhteistyöhön/intressien harmoniaan vai keskinäisen kilpailuun?</i></p>	<p>Minkälainen on presidenttien mielestä kansainvälinen järjestys?</p> <p><i>Onko se esimerkiksi hierarkkinen?</i></p> <p>Miten Venäjä presidenttien mielestä asemoituu suhteessa kyseiseen järjestykseen?</p>
<p>Miten presidenttien lausunnoissa ilmenee:</p> <p><i>imperiumin (suurvallan) tärkeys strategisten prioriteettien kannalta?</i></p> <p>Mikä on suurvallan tärkeys taloudelliselle ja sotilaalliselle hyvinvoinnille?</p>	<p>Miten presidentit määrittelevät ulkoisia sitoumuksiaan?</p> <p><i>Esimerkiksi strategisina kumppanuuksina?</i></p> <p>Ovatko nämä kumppanudet itsenäisiä/erillisiä?</p>	<p>Onko presidenttien lausumissa löydettävissä erityinen selvä ja selkeä strategisten prioriteettien järjestys?</p>
<p>Ilmeneekö presidenttien lausumissa viitteitä pakkoon perustuvasta strategiasta (<i>compellence</i>)</p> <p><i>Vastustajan pakottamistoinenpiteitä? Vastustajan rankaisutoimenpiteitä? Vastustajaan kohdistuvia uhkauksia tässä kontekstissa?</i></p>	<p>Ilmeneekö presidenttien lausumissa viitteitä varoitukseen perustuvasta strategiasta eli pelotteesta (<i>deterrence</i>)?</p> <p><i>Vastustajaa vastaan suunnatut ehkäisevät toimenpiteet? Vastustajaa vastaan suunnatut torjuvat toimenpiteet? Vastustajaa vastaan suunnatut erityistoimenpiteet, rankaiseminen tai rankaisulla uhkaaminen?</i></p>	<p>Ilmeneekö presidenttien lausumissa viitteitä sovitteluun perustuvasta strategiasta eli mukautumisesta (<i>accommodation</i>)?</p> <p><i>Mukautuminen vastustajan toimintaan? Vastustajan toiminnan lievennäminen tai lieventäminen? Tehdäänkö myönnytyksiä, helpotuksia tai kompromisseja?</i></p>
<p>Ilmeneekö presidenttien lausumissa viitteitä matalasta haavoittuvuuden asteesta (empiiriset käsitteet) jotka viittaavat:</p> <p><i>Vallan tasapainoon? Venäjän rooliin kansainvälisessä hierarkiassa? Ylenpalttisen yhteistyön tai kilpailun ilmauksia? Tehdäänkö viittauksia itsesaaarroittamiseen tai ylläajenemiseen?</i></p>	<p>Ilmeneekö presidenttien lausumissa viitteitä korkeasta haavoittuvuuden asteesta (empiiriset käsitteet) jotka viittaavat:</p> <p><i>Vallan tasapainoon? Venäjän rooliin kansainvälisessä hierarkiassa? Ylenpalttisen yhteistyön tai kilpailun ilmauksia? Tehdäänkö viittauksia itsesaaarroittamiseen tai ylläajenemiseen?</i></p>	<p>Ilmeneekö presidenttien lausumissa viitteitä epävarmuudesta (empiiriset käsitteet), jotka viittaavat:</p> <p><i>Vallan tasapainoon? Venäjän rooliin kansainvälisessä hierarkiassa? Ylenpalttisen yhteistyön tai kilpailun ilmauksia? Tehdäänkö viittauksia itsesaaarroittamiseen tai ylläajenemiseen?</i></p>

¹⁹⁸⁷ Ks. Kupchan 1994, 3-22 (Ks. Kupchan, C. A. (1994) *The Vulnerability of Empire*. New York: Cornell University Press).

Liite 10.

Taulukko 25. *Peliteoreettinen asetelma Yhdysvaltojen ja Venäjän välillä*

	Venäjä	Yhdysvallat	Lopputulema
Tilanne 1	Joustavan yhteistyön prioriteetti	Joustavan yhteistyön prioriteetti	<ul style="list-style-type: none"> • Uusi ohjuspuolustushanke • Uusi ydinasesopimus • Molempien intressien rajallinen huomiointi
Tilanne 2	Strategisten intressien kanta	Strategisten intressien kanta	<ul style="list-style-type: none"> • Uusi ohjuspuolustushanke • Ei uutta ydinasesopimusta • Alueellinen tai globaali asevarustelu • Turvallisuuskilpailu
Tilanne 3	Joustavan yhteistyön prioriteetti	Strategisten intressien kanta	<ul style="list-style-type: none"> • Uusi ohjuspuolustushanke • Venäjän lisääntyvä epävarmuus ja haavoittuvuus • USA sanelee uuden sopimuksen
Tilanne 4	Strategisten intressien kanta	Joustavan yhteistyön prioriteetti	<ul style="list-style-type: none"> • Uusi ABM-tyylinen sopimus • Ei ohjuspuolustushanketta • USA:n epävarmuus ja haavoittuvuus uusista uhkista

LÄHTEET

SEKUNDÄÄRILÄHTEET

Tutkimuskirjallisuus ja analyttiset artikkelit

Adomeit, H. (1995) "Russia as a Great-Power in World Affairs: Images and Reality". *International Affairs*. The Royal Institute of International Affairs, 71 (1), 35–68.

Afanas'ev, I. (2005) "Power as End and Means: Russia's Two Possible Paths in Past and Present". *Russian Politics and Law*, Vol. 43, No. 6, 6–21.

Aigun, Z. (1998) "Russian Security at the Turn of the Century", 10–15. Teoksessa Toivonen E. (toim.) (1998) *Russia's Security Political Prospects*. Strategian laitoksen tutkimusselosteita, julkaisusarja 2, n:o 3. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos.

Alafuzoff, G. (2001) "Tshetshenian merkitys Venäjälle", 3-10. Teoksessa Alafuzoff, G. & Forsström, P. (toim.) (2001) *Arvioita Venäjän Tshetshenian Operaatiosta*. Työpaperi 14, julkaisusarja 4. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitos.

Alafuzoff, G. & Forsström, P. (toim.) (2001) *Arvioita Venäjän Tshetshenian Operaatiosta*. Työpaperi 14, julkaisusarja 4. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitos.

Alexandrova, O. (1997) "The Russian Threat – Real or Imaginary"? Teoksessa Bredow, W. & Jäger, T. & Kümmel G. (toim.) (1997) *European Security*. Palgrave Macmillan, London.

Allison, R. & Bluth, C. (toim.) (1998), *Security Dilemmas in Russia and Eurasia*. London: The Royal Institute of International Relations.

Antonenko, O. (2008) "Medvedev's Choice". *Survival*, Vol. 50, No. 2, April / May 25–31.

Arbatov, A. (1993) "Russia's Foreign Policy Alternatives". *International Security*, 18 (2), 5-43.

Baev, P. (1996) *Russian Army in a Time of Troubles*. London: SAGE.

Baev, P. (1997) "Conflict management in the former Soviet south: the dead-end of Russian interventions", *European Security*, Vol. 6, No. 4, 111–129.

Baev, P. (1998) *Peacekeeping and conflict management in Eurasia*. Teoksessa Allison, R. & Bluth, C. (toim.) (1998), *Security Dilemmas in Russia and Eurasia*. London: The Royal Institute of International Relations, 209 – 229.

Baev, P. (2004) "The Evolution of Putin's Regime: Inner Circles and Outer Walls". *Problems of Post-Communism*, Vol. 51, No. 6 November/December 2004, 3-13.

Berryman, J. (2012) "Geopolitics and Russian foreign policy". *International Politics* (2012) 49, 530–544.

Bluth, C. (1998) "Russian military forces: ambitions, capabilities and constraints. Teoksessa Allison, R. & Bluth, C. (toim.) (1998), *Security Dilemmas in Russia and Eurasia*. London: The Royal Institute of International Relations, 67–93.

Borawski, J. (1996) "If not NATO Enlargement: What Does Russia Want?" *European Security*, 5 (3), 381–395.

Bowker, M. (1997) *Russian Foreign Policy and the End of the Cold War*. Aldershot: Dartmouth.

Bredow, W. & Jäger, T. & Kümmel G. (toim.) (1997) *European Security*. Palgrave Macmillan, London.

Bremmer, I. & Charap (2006–07) "The Siloviki in Putin's Russia: Who They Are and What They Want?" *The Washington Quarterly* 30:1. The Center for Strategic and International Studies and the Massachusetts Institute of Technology, 83–92.

Bugajski, J. (2003/2004) "Russia's New Europe". *National Interest*, Issue 74, 84-91.

Bukkvoll, T. (2003) "Putin's Strategic Partnership with the West: The Domestic Politics of Russian Foreign Policy". *Comparative Strategy* 22, 223–242.

Cambridge Dictionary. Damage Limitation, <https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/damage-limitation>, sivustolla käyty 15.12.2019.

Campbell, A. (1999) "Russia's Primakov and Iraq's Hussein: the world's most dangerous political partnership". National Observer, Issue 41, winter 99.

Clover, C. (1999) "Dreams of the Eurasian Heartland. The Re-emergence of Geopolitics". Foreign Affairs, Vol. 78, No. 2, March / April 9 – 13.

Cornell, S. E. (2002) Autonomy and conflict: ethnoterritoriality and separatism in the south Caucasus - cases in Georgia. Report / Uppsala University, Department of Peace and Conflict Research, 61. Uppsala: Institutionen för freds- och konfliktforskning, Univ., https://isdpu.eu/content/uploads/images/stories/isdpu-main-pdf/2002_cornell_autonomy-and-conflict.pdf, sivustolla käyty 4.5.2020.

Cornish, P. (1996) "European Security: The End of Architecture and the New Nato". International Affairs 72 (4), 751–770.

Edwards, M. (2003) "The New Great Game and the new great gamers: disciples of Kipling and Mackinder". Central Asian Survey (March 2003) 22(1), 83–102.

Coyle, P. R. & Rhineland, J. B. (2001) "National Missile Defense and the ABM Treaty, No Need to Wreck the Accord". World Policy Journal, Fall, 15–22.

Crow, S. (1993a) *The Making of Foreign Policy in Russia Under Yeltsin*. Munich: RFE/RL Research Institute of Radio Free Europe / Radio Liberty.

Crow, S. (1993b) "Russia Adopts a More Active Policy". RFE / RL Research Report, 2 (12), 19.3, 1-8.

Crow, S. (1993c) "Processes and Policies". RFE / RL Research Report, 2 (20), 14.5, 47–60.

Crow, S. (1994) "Why has Russian Foreign Policy Changed?" RFE / RL Research Report, 3 (18), 1-6.

Daniels, R. V. (1999) "Evgenii Primakov, Contender by Chance". Problems of Post-Communism, Vol. 46, No. 5, 27–36.

Dunlop, J.B. (2005) "Putin as a State-Builder", 1-12. In CDDRL Working Papers No. 39, February 24, https://cddrl.fsi.stanford.edu/publications/putin_as_a_statebuilder, sivustolla käyty 4.5.2020

- Eggert, K. (2004) ”Venäjä ja Eurooppa: mahdollisesti viilenevää”. Turun Sanomat 22.11.2004, <http://www.turun.sanomati.fi/>, sivustolla käyty 22.11.2004.
- Elliot, I. (1993) ”Russia in Search of an Identity”. RFE / RL Research Report, 2 (20), 14.5, 1-3.
- Fitzgerald, M. (1992) ”A Russian View of Russian Interests”. AIR-FORCE Magazine, October, 42–45.
- Engström M. (2014) ”Contemporary Russian Messianism and New Russian Foreign Policy”. Contemporary Security Policy 35:3 356–379.
- Gaddy, C. G. & Kutchins, A. C. (2008) ”Putin’s Plan”. The Washington Quarterly, 31:2 The Center for Strategic and International Studies and the Massachusetts Institute of Technology, 117–129.
- Goble, P. (1998) ”Russia as a Eurasian Power: Moscow and the Post-Soviet Successor States”, 42–51. Teoksessa Sestanovich, S. (toim.) (1998) *Rethinking Russia’s National Interests*. Center for Strategic and International Studies: Washington D.C.
- Goldgeier, J. & McFaul, M. (2002) ”George W. Bush and Russia”. Current History (October), 307–312.
- Gross-Stein, J. (1994) ”Political Learning by Doing: Gorbachev as Uncommitted Thinker and Motivated Learner”. International Organization 48 (2), pp 155–184.
- Grushko, A. (2002) ”On the New Quality of Russia-NATO Relations”. International Affairs: A Russian Journal of World Politics, Diplomacy & International Relations, Vol. 48, No. 5, 23–31.
- Haas, M. de (2003) The development of Russian security policy 1992–2002. Paper for the BASEES Annual Conference 20003 panel from the Group for the Study of Civil – Military Relations. This paper will be published in Russian Military Reform 1992–2002, edited by Anne C Aldis & Roger N McDermott, London: Frank Cass Publishers, 2003.
- Heikka, H. (1998) ”Venäjän suurstrategia ja Suomen turvallisuusedilemma”. Ulkopolitiikka No 3, 77–93.
- Holden, G. (1994) *Russia After the Cold War: History and the Nation in Post-Soviet Security Politics*. Colorado: Westview Press.

Holmes, S. (2001) "Simulations of Power in Putin's Russia". *Current History* (October), 307–312.

Iivonen, J. (1992) *Neuvostovallan Viimeiset Vuodet*. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino.

Jakobson, M. (2001) "Uusi Turvallisuussympäristö". *Helsingin Sanomat* 28.8, A 4.

Jokinen, C. & Kullberg, A. (2006) *Separatism ja islamismi: Kansallismieliset liikkeet Euraasian konflikteissa*. Suomen Mies: Helsinki

Kaminski, A. (1994) "East-Central Europe Between the East and the West". *European Security*, 3 (2), 301–317.

Kerr, D. (1995) "The New Eurasianism: The Rise of Geopolitics in Russia's Foreign Policy". *Europe-Asia Studies* 47 (6), 977–988.

Khachaturian, R. (2009) "The Specter of Russian Nationalism". *Dissent*, Vol. 51, Issue 1, Winter, 19–24.

Knight, A. (2000) "Putin's Past and Russia's Future. The Enduring Legacy of the KGB in Russian Politics". *Problems of Post-Communism*, Vol. 47, No. 4, 3–15.

Koldunova, E. (2015) "Russia as a Euro-Pacific power: Dilemmas of Russian foreign policy decision-making". *International Relations* 2015, Vol. 29(3) 378–394

Kortunov, A. (1995) "Russia, the "Near Abroad", and the West", 143–222. Teoksessa Lapidus, G. (toim.) *The New Russia: Troubled Transformation*. Boulder: Westview.

Kortunov, S. (1999) "Russia's Way: National Identity and Foreign Policy". *International Affairs*, 138–163.

Kortunov, A. & Shoumikhin (1997) "Chapter 3. Current Russian Objection to U.S. NMD and ABM Treaty Revision". *Comparative Strategy*, 16, 157–165.

Krutsikh, A. (1997) "Pragmatists in American Political Science". *International Affairs* Vol. 43, No. 3, 84–95.

Kumar, R. (2018) "Russia's Foreign Policy: An Overview of 25 Years of Transition". *International Studies* 53(3–4) 210–226.

Kuchins, C & Zevelev, I. A. (2012) "Russian Foreign Policy: Continuity in Change". The Washington Quarterly 01 February 2012, Vol.35(1), pp.147-161

Lapidus, G. (toim.) (1995) *The New Russia: Troubled Transformation*. Boulder: Westview Press.

Lavelle, P. (2004) "What Does Putin Want". Current History Vol. 103, No. 675, 314-318.

Light M. (1996) "Foreign Policy Thinking", 33-100. Teoksessa Malcolm, N. & Pravda, A. & Allison, R. & Light, M. (toim.) (1996) *Internal Factors in Russian Foreign Policy*. Oxford: Royal Institute of International Affairs.

Light, M. (2003) "In Search of an Identity: Russian Foreign Policy and the End of Ideology". Journal of Communist Studies & Transition Politics, 19:3, 42-59.

Lo, B. (2004) "The long sunset of strategic partnership: Russia's evolving China policy". International Affairs 80, 2 (2004), 295-309.

Lo, B. & Rothman, A. (2006) "China and Russia: Common Interests, Contrasting Perceptions". CLSA Asia-Pacific Markets: Asian Geopolitics, Special Report, 1-31.

Lukin, V. (1998) "Russia and Its Interests". Teoksessa Sestanovich, S. (toim.) (1998) *Rethinking Russia's National Interests*. Washington D.C.: Center for Strategic and International Studies.

Lynch, A. (2001) "The Realism of Russia's Foreign Policy". Europe-Asia Studies, Vol. 53, No. 1, 7-31.

Lynch, A. (2002) "The Evolution of Russian Foreign Policy in the 1990s". Journal of Communist Studies & Transition Politics, Mar 2002, Vol. 18 Issue 1, 161-182.

Lynch, D. (2005) "Enemy is at the gate': Russia after Beslan". International Affairs, Vol. 81, No. 1, 141-161.

Makarychev, A. S. (2008) "Politics, the State and De-Politicization: Putin's Project Reassessed". Problems of Post-Communism, Vol. 55, No. 5, September / October, 62-71.

Malcolm, N. (1996) "Foreign Policy Making", 101-165. Teoksessa Allison, R. & Malcolm, N. & Pravda, A. & Light, M. (toim.) (1996). *Internal Factors in Russian Foreign Policy*. Oxford: The Royal Institute of International Affairs.

Malcolm, N. & Pravda, A. & Allison, R. & Light, M. (toim.) (1996) *Internal Factors in Russian Foreign Policy*. Oxford: Royal Institute of International Affairs.

Malcolm, N. & Pravda, A. (1996) "Democratization and Russian Foreign Policy". *International Affairs*, 72 (3), 537–552.

Maley, W. & Saikal, A. (toim.) (1995). *Russia in search of its future*. Cambridge: Cambridge University Press.

Mankoff, J. (2008) "Russian Foreign Policy and the United States after Putin". *Problems of Post-Communism*, Vol.55, No. 4, 42 – 51.

Markedonov, S. (2008) "Caucasus Conflict Breaks Old Rules of the Game". *Russian Analytical Digest* 8.5, No. 40, 45 / 08, [http:// www.res.ethz.ch](http://www.res.ethz.ch), sivustolla käyty 18.8.2008.

Martelius, J. (1995): "Ideologia, pragmatismi ja kansallinen etu Neuvostoliiton Ulkopoliitiikassa". *Idäntutkimus* 3, 52–59.

Martelius, J. (1999) Neuvostoliiton / Venäjän sotilaspolitiikka: globaalista suurvallasta alueelliseksi hegemoniksi. Maanpuolustuskorkeakoulun Strategian laitos. Helsinki: Hakapaino.

McFaul, M. (1997 / 98) "A Precarious Peace: Domestic Politics in the Making of Russian Foreign Policy". *International Security*, 22 (3), 5-35.

McFaul, M. (2004) "Reengaging Russia: A New Agenda". *Current History*, Vol. 103, No. 675, 307–313.

Medvedev, S. (1996) "Venäjän Eurooppa-politiikka ja vuosien 1995–96 vaalit". *Ulkopolitiikka* 2, 4-16.

Monaghan, A. (2013) "Putin's Russia: shaping a 'grand strategy'?" *International Affairs* (Royal Institute of International Affairs 1944-), Vol. 89, No. 5 (September 2013), pp. 1221-1236

Mäkelä, J. (2008): "Venäläinen sodan kuva muutoksessa". 251–270. Teoksessa Raitasalo, J. & Sipilä, J. (toim.) *Sota – teoria ja todellisuus, Näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia, No 24.

Murawiec, L. & Gaddy, C. (2002) "The Higher Police: Vladimir Putin and His Predecessors". *The National Interest*, Spring, 29–36.

Neumann, I. (1994) "Russian Identity in the European Mirror". *European Security* 3 (2), 281–300.

Nichols, T. (1999) *The Russian Presidency*. New York: St' Martin's Press.

Obolonsky (1995) "Russian Politics in the Time of Troubles: Some Basic Antinomies", 12–27. Teoksessa Maley, W. & Saikal, A. (toim.) (1995). *Russia in search of its future*. Cambridge: Cambridge University Press.

Oittinen, V. (1996) "Euraasialaisuus Venäjän Poliitiikassa". *Ulkopolitiikka* 1/96, 4–12.

Oresman, M. (2004) "Beyond the Battle of Talas: China's Re-emergence in Central Asia". *National Defense*, August, 401–424.

Pallin, C. V. (2007) "The Russian Power Ministeries: Tools and Insurance of Power". *Journal of Slavic Military Studies*, 20:1, 1–25.

Petrov, N. (2005) "Reflections on Policing in Post-Communist Europe, Siloviki in Russian Regions: New Dogs, Old Tricks", 1–22. *The Journal of Power Institutions in Post-Soviet Societies*, Pipss.org, Issue 2, <http://www.pipss.org/document331.html>, sivustolla käyty 9.5.2006.

Puheloinen, A. (1999) *Russia's Geopolitical Interests in the Baltic Sea Area*. National Defence College. Helsinki: Edita.

Pursiainen, C. & Semtshenko, A. (1995) "Venäjän puoluekenttä ja joulukuun 1995 vaalit". *Ulkopolitiikka* 3, 43–59.

Pursiainen, C. (1999) *Venäjän Idea, Utopia ja Missio*. Helsinki: Hakapaino.

Pynnöniemi, Katri (2018) "Russia's National Security Strategy: Analysis of Conceptual Evolution". *The Journal of Slavic Military Studies*, s. 240–256.

Pynnöniemi, K. & Mashiri, J. (2015) Venäjän sotilasdoktriinit vertailussa, Nykyinen versio viritettiin kriisiajan taajuudelle. FIIA Report, Ulkopoliittinen Instituutti, https://www.fiia.fi/wp-content/uploads/2017/01/fiia_report_42.pdf, sivustolla käyty 8.5.2020.

Raitasalo, J. & Sipilä, J. (2008) "Näkökulma sotaan", 1–10. Teoksessa *Sota – teoria ja todellisuus, Näkökulmia sodan muutokseen* Raitasalo, J. & Sipilä, J. (toim.) (2008). Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia, No 24.

Raitasalo, J. & Sipilä, J. (toim.) (2008) *Sota – teoria ja todellisuus, Näkökulmia sodan muutokseen*. Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos, Julkaisusarja 1: Strategian tutkimuksia, No 24.

Renz, B. (2006) "Putin's Militocracy? An Alternative Interpretation of Siloviki in Contemporary Russian Politics". *Europe-Asia Studies* Vol. 58, No. 6, 903–924.

Richter, A. (2004) "A Question of Defense: How American Allies are Responding to the US Missile Defense Program". *Comparative Strategy*, 23, 143–172.

Rivers, M. (2002) "Basic Notes, Fact Sheet: Comparison of U.S.–Russia Nuclear Reduction Treaties", <http://www.basicint.org.pubs/Notes/2002fact-sheet.htm>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Rontoyanni, C. (2002) "So far, so good? Russia and the ESDP". *International Affairs*, Vol. 78, No. 4, 813–830.

Rutland, P. (2003) "Post-Sovietology Blues: Reflections on a Tumultuous Decade". Vol. 11, Issue 1, Winter, 134–142.

Sakwa, R. (2005) "Perestroika and the Challenge of Democracy in Russia". *Demokratizatsiya*, Vol.13, Issue 2, Spring, 255–257.

Sakwa, R. (2008) "Russian Political Culture Through the Eyes of Vladislav Surkov, Guest Editor's Introduction". *Russian Politics and Law*, Vol. 46, No. 5, September-October, 3 – 7.

Salomaa, M. (1995) "Venäjän älymystöopposition ohjelma ennakoi valtion tulevaa suuntaa". *Ulkopolitiikka* 3, 63–70.

Santis, H. (2005) "The Dragon and the Tigers". *World Policy Journal*, Summer, 23–36.

Serfaty, S. (2003) "Europe Enlarged America Detached". *Current History*, March, 99–105.

Sergounin, A. A. (1997). Russian domestic debate on NATO enlargement: From Phobia to damage limitation. *European Security*, 6(4), pp. 55-71.

Sestanovich, S. (1998) "Foreword", ix-xii. Teoksessa Sestanovich, S. (toim.) (1998) *Rethinking Russia's National Interests*. Washington D.C: Center for Strategic and International Studies.

Sestanovich, S. (toim.) (1998) *Rethinking Russia's National Interests*. Washington D.C.: Center for Strategic and International Studies.

Shakleyina, T. & Bogaturov, A. (2004) "The Russian Realist School of International Relations". *Communist and Post-Communist Studies* 37, 37–51.

Shchelin Pavel (2016) "Russian National Security Strategy: Regime Security Elite's Struggle for 'Great power' status". *Slovo* Vol 28, NO 2 (Spring 2016), 85–105.

Sheives, K. (2006): "China Turns West: Beijing's Contemporary Strategy Towards Central Asia". *Pacific Affairs*, Vol. Issue 2, 201 – 224.

Sherr, J. (1995) "After the Cold War: The Search for a New Security System". *European Security*, 4 (4), 571–583.

Shevardnadze, E. (1991) *The Future Belongs to Freedom*. New York: The Free Press.

Shevtsova, L. (2015) "Russia's Political System: Imperialism and Decay", *Journal of Democracy*, Volume 26, Number 1, January 2015, pp. 171–182 (Article).

Sleivyte, J. (2004) "Putin's regime and Consolidation of the State". *Baltic Defense Review* No. 12, Vol. 2, 60–75.

Smith, M. & Timmins, G. (2001) "Russia, NATO and the EU in an Era of Enlightenment: Vulnerability or Opportunity?" *Geopolitics*, Vol. 6, No. 1, 69–90.

Souleimanov, E. A (2015) "Jihad or Security? Understanding the Jihadization of Chechen Insurgency through Recruitment into Jihadist Units". *Journal of Balkan and Near Eastern Studies*, Volume 17, Issue 1, 2015, 86–105.

Splidsboel-Hansen, F. (2002) "Explaining Russian Endorsement of CFSP and ESDP". *Security Dialogue*, Vol. 33, No. 4, 443–456.

Staar, R. & Tacosa, C. (2004) "Russia's Security Services". *Mediterranean Quarterly*, Vol. 15, Issue 1, 39–54.

Surovell, J. (2005) "Yevgenii Primakov: 'Hard-Liner' Or Casualty of Conventional Wisdom". *Journal of Communist Studies and Transition Politics*, Vol. 21, No. 2, June, 223–247.

Sävborg-Romare, E. (2000) *Ryssland Under Jeltsin*. Stockholm: Utrikespolitiska Institutet.

Toivonen E. (toim.) (1998) *Russia's Security Political Prospects*. Strategian laitoksen tutkimusselosteita, julkaisusarja 2, n:o 3. Helsinki: Maanpuolustuskorkeakoulu Strategian laitos.

Trenin, D. (2003/04) "Pirouettes and Priorities: Distilling a Putin Doctrine". *The National Interest*, Winter 2003/04, 76–83.

Tsygankov, A. (2003) "Mastering Space in Eurasia: Russia's Geopolitical Thinking after the Soviet Break-Up". *Communist and Post-Communist Studies* 36, 101–127.

Tsygankov, A. (2005) "Vladimir Putin's Vision of Russia as a Normal Great Power." *Post-Soviet Affairs* 21:2, 132–158.

Tsygankov, A. (2006) "New Challenges for Putin's Foreign Policy". *Orbis* 50: 1, 153–165.

Tsygankov, A. (2007) "Finding a Civilizational Idea: "West", "Eurasia" and "Euro-East" in Russia's Foreign Policy". *Geopolitics*, 12, 375 – 399.

Tsyganok, A. (2004) "NATO's Istambul Summit and Problems of the Russia-NATO Council". *Military Thought*, Vol. 13, No. 4, 205–209.

Valki, L. (1996) "Russian and the Security of East-Central Europe". *European Security*, 5 (2), 448–469.

Wallander, C. (2003) "Between Realism and Reality: The United States and Russia Today". *Current History* (October), 307–312.

White, S. (1990) *Gorbachev in Power*. Cambridge: Cambridge University Press.

Vining, L. (2002) "Expansion of the North Atlantic Treaty Organization and Russian National Security Strategy: Compatible Concepts?" *Baltic Defence Review* No. 7, Vol. 2002, 71–100.

Woolsey, J. (2000) "The Way to Missile Defense". *National Review*, June 19, 36–41.

Voronin, A. (2005) "Russia-NATO Strategic Partnership: Problems, Prospects". *Military Thought*, Vol. 14, No. 4, 19–24.

Vried, de G. (2004) "European Strategy in the fight against terrorism and the co-operation with the United States", Washington 13.5.2004 (Speech: de Vried Gijs, European Co-ordinator for counterterrorism)
http://ue.eu.int/cms3_fo/showPage.asp?id=772&lang=en, sivustolla käyty 7.12.2004.
https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/CSIS_Washington.13_May_2004.pdf, sivustolla käyty 30.3.2016.

Teoria- ja metodologialähteet

Adler, E. (2012) "Cassius Dio's Agrippa-Maeceas Debate: An Operational Code Analysis". *American Journal of Philology*, Volume 133, Number 3 (Whole Number 531), Fall 2012, pp. 477-520 (Article).

Alexander, G. L. (1969) "The "Operational Code": A Neglected Approach to the Study of Political Leaders and Decision-Making". *International Studies Quarterly*, Vol. 13, No. 2, 190-222.

Archer, M. & Bhaskar, R. & Collier, A. & Norrie, A. (toim.) (1998) *Critical Realism: Essential Readings*. London: Routledge.

Archer, M. (1995). *Realist Social Theory and Morphogenetics*. Cambridge: Cambridge Press.

Archer, M. (1998) "Realism and Morphogenetics", 356-382. Teoksessa Archer, M. & Bhaskar, R. & Collier, A. & Norrie, A. (toim.) (1998) *Critical Realism: Essential Readings*. London: Routledge.

Austin, J. L. (1962). *How to do things with words*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Bhaskar, R. (1998) "Societies", 206-257. Teoksessa Archer, M & Bhaskar, R. & Collier, A. & Lawson, T & Norrie, A. (toim.) (1998) *Critical Realism: Essential Readings*. London: Routledge.

Carlsnaes, W. (1992) "The Agency-Structure Problem in Foreign Policy Analysis". *International Studies Quarterly*, Vol. 36, NO. 3 (Sep., 1992), 245-270.

Checkel, J. (1998) "The Constructivist Turn in International Relations Theory". *World Politics* 50 (2), 324-348.

Crichlow, S. (1998) "Idealism or Pragmatism? An Operational Code Analysis of Yitzhak Rabin and Shimon Peres". *Political Psychology*, Vol. 19, No. 14, 683-706.

Dunne, T. (1995) "The Social Construction of International Society". *European Journal of International Relations*, 1 (3), 367-391.

Duskateva, L R. & Konyaeva, Yulia, M. (2016) "Trolling in Russian Media". *Journal of Organizational Culture, Communications and Conflict*, Volume 20, Special Issue 4, 2016.

Dyson, S. B. (2000) "Drawing policy implications from the ` Operational Code of a `new' political actor: Russian President Vladimir Putin". *Policy Sciences* 34: 329-346, 2001.

Ellinger, A. D. & McWhorter, R. (2016) "Qualitative Case Study Research as Empirical Inquiry". *International Journal of Adult Vocational Education and Technology* Volume 7, Issue 3, July-September 2016.

Goldstein, J. & Keohane, R. (1993) "Ideas and Foreign Policy: An Analytical Framework", 3-30. Teoksessa Goldstein, J & Keohane, R. (toim.) (1993) *Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions and Political Change*. Ithaka: Cornell University.

Vasily Gatov, V. & Schimpfössl, E. & Yablokov, I. (2017) "From Soviet to Russian Media Managers". *Russian Politics* 2 (2017) 7-31.

George, A. (1969) "The "Operational Code": A Neglected Approach to the Study of Political Leaders and Decision-Making". *International Studies Quarterly* 13: 190-222.

Griego, J. (1995) "Anarchy and the Limits of Cooperation: A Realist Critique of the Newest Liberal Institutionalism", 151-172. Teoksessa Kegley, C. (toim.) (1995) *Controversies in International Relations Theory*. New York: St. Martin's Press.

Goldstein, J & Keohane, R. (toim.) (1993) *Ideas and Foreign Policy: Beliefs, Institutions and Political Change*. Ithaka: Cornell University.

He K. & Feng, H. (2015) "Transcending rationalism and constructivism: Chinese leaders' operational codes, socialization processes, and multilateralism after the Cold War". *European Political Science Review* (2015), 7:3, 401-426.

Hermann, C. (1990) "Changing Course: When Governments Choose to Redirect Foreign Policy". *International Studies Quarterly* 34 (1), 3-21.

Heywood, A. (1998) *Political Ideologies: An Introduction*. London: Macmillan Press.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. (1985) *Teemahaastattelu*. Gaudeamus. Kyriiri Oy: Helsinki.

Holsti, R. O. (1977) *The "Operational Code" as an Approach to the Analysis of Belief Systems*. Durham: Duke University Press.

Hopf, T. (1998) "The Promise of Constructivism in International Relations Theory". *International Security*, 23 (1), 171-200.

Hsieh, H.-F. & Shannon, S. E. (2005) "Three Approaches to Qualitative Content Analysis". *Qualitative Health Research* Vol 15, No 9, November 2005, 1277-1288.

Hudson, V. & Hermann, C. & Singer, E. (1989) "The Situational Imperative: A Predictive Model of Foreign Policy Behavior". *Cooperation and Conflict* XXIV, 117-139.

Jordan, A. A. & Taylor, W. J. & Mazarr, M. J. (1999) *American National Security*. Baltimore M.D: John Hopkins University Press.

Kegley, C. (1995) *Contemporary Controversies in International Relations Theory. Realism and the Neoliberal Challenge*. New York: St. Martin's Press.

Kupchan, C. A. (1994) *The Vulnerability of Empire*. New York: Cornell University Press.

Kurki, M. (2007) "Critical Realism and Causal Analysis in International Relations". *Millennium Journal of International Studies* Vol. 35, No. 2, 361-378.

KvaliMOTV: Diskurssianalyysi. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö, https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_1.html, sivustolla käyty 8.5.2020.

KvaliMOTV: Retorinen analyysi. Kvalitatiivisten tutkimusmenetelmien oppimisympäristö, https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_6_5.html, sivustolla käyty 8.5.2020.

Lavikainen, J. (2016) *The Operational Code of Vladimir Putin in the Ukrainian Crisis in 2014*. Julkaisematon poliittisen historian pro gradutyö toukokuu 2016, Helsingin yliopisto, Sosiaalitietoisen tiedekunta. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/163809/Lavikainen_poliittinen%20historia.pdf, sivustolla käyty 17.11.2019.

Leites, N. (1951) *The Operational Code of the Politburo*. New York: McGraw-Hill Book Company, <http://www.rand.org>, https://www.rand.org/content/dam/rand/pubs/commercial_books/2007/RAND_CB104-1.pdf, sivustolla käyty 27.12.2019.

Leites, N. (1953) *A Study of Bolshevism*. Social Science Research Staff, The Rand Corporation, Illinois: The Free Press.

Malici, A. & Malici, J. (2005) "The Operational Codes of Fidel Castro and Kim Il Sung: The Last Cold War Warriors". *Political Psychology*, Vol. 26, No. 3 2005, 387–409.

Malici, A. (2006) "Germans as Venutians: The Culture of German Foreign Policy Behavior". *Foreign Policy Analysis*, Vol. 2, 37-62.

Mardin, Ş. (2005) "Turkish Islamic Exceptionalism Yesterday and Today: Continuity, Rupture and Reconstruction in Operational Codes". *Turkish Studies*, Vol. 6, No. 2, 145–165.

Nevakivi, J. & Hentilä, S. & Haataja, L. (1993) *Poliittinen historia, Johdatus tutkimukseen*. Loimaan kirjapaino.

Oates, S. (2016) "Russian Media in the Digital Age: Propaganda Rewired". *Russian Politics* 1 (2016) 398-417

Patomäki, H. (2002) *After international relations: critical realism and the (re) construction of world politics*. London: Routledge.

Pursiainen, Christer (1998) *Beyond Sovietology: International Relations Theory and the Study of Soviet / Russian Foreign and Security Policy*. Helsinki: Hakapaino.

Pursiainen, C. & Forsberg, T. (2015) *Ulkopolitiikkaa norsunhuutornista*. Tampere: Chan Puma House 2015.

Rule, P. & Vaughn, M. J. (2015) "A Necessary Dialogue: Theory in Case Study Research". *International Journal of Qualitative Methods* 2015: 1–11

Salminen, A. & Temmes, M. (2000) *Transitioteoriaa etsimässä*. Aleksanteri-instituutti. Saariojärvi: Gummerus.

Searle, J. R., Kiefer, F. & Bierwisch, M. (1980). *Speech act theory and pragmatics*. Dordrecht: D. Reidel Publishing Company.

Stewart, J. (2012) "Multiple-case Study Methods in Governance related Research". *Public Management Review*, 14:1, 67-82.

Särkkä, I. (2019) *Nato-retoriikka Suomen turvallisuuspoliittisessa keskustelussa*. Akateeminen väitöskirja, Valtiotieteellinen tiedekunta Helsingin yliopisto, <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/303982>, sivustolla käyty 20.11.2019.

Tieteen termipankki. Puheakti, <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Filosofia:puheakti>, sivustolla käyty 8.5.2020.

Walker, S. G. (1983) "The Motivational Foundations of Political Belief Systems: A Re-Analysis of the Operational Code Construct". *International Studies Quarterly* (1983) 27, 179-201.

Walker, S. G. (1990) "The Evolution of Operational Code Analysis". *Political Psychology*, Vol. 11, No. 2, 403-418.

Walker, S. G & Schafer, M. & Young, M. D. (1999) "Presidential Operational Codes and Foreign Policy Conflicts in the Post – Cold War World". *Journal of Conflict Resolution*, Vol. 43, No. 5, 610-625.

Walker, S. G. & Schafer, M. & Young, M. D. (1998) "Systematic Procedures for Operational Code Analysis: Measuring and Modeling Jimmy Carter's Operational Code". *International Studies Quarterly*, (1998), 42, 175-190.

Vartanova, L. E. & Vyrkovsky, Andrei V. & Makeenko, Mikhail I (2016) "The Russian Media Industry in Ten Years: Industrial Forecasts". *Westminster Papers in Communication and Culture*, 11(1), 65-84.

Wendt, A. (1987) "The Agent-Structure Problem in International Relations Theory". *International Organization* 41 (3), 335-370.

Wendt, A. (1992) "Anarchy is What States Make of It". *International Organization* 2, 391-425.

Wendt, A. (1995) "Constructing International Politics". *International Security*, 20, 1, 71-81.

Yin, R. (1994) *Case Study Research: Design and Methods*. Applied Social Research Methods Series, Vol 5. California: SAGE.

Yin, R. K. (2009) *Case study research*. (4th ed). Los Angeles, CA: Sage.

Yang, Y. E. & Keller, J. W. & Molnar, J. (2017) "An Operational Code Analysis of China's National Defense White Papers: 1998-2015". Published online: 17 November 2017, Journal of Chinese Political Science/Association of Chinese Political Studies 2017.

Özdamar Ö. & Canbolat S. (2018) "Understanding New Middle Eastern Leadership: An Operational Code Approach". Political Research Quarterly 2018, Vol. 71(1) 19 –31, 2017 University of Utah.

EMPIIRINEN AINEISTO

Abdullaev, N. (2008a). "Journalist enjoying a security monopoly". The Moscow Times, 18.6.

Abdullaev, N. (2008b). "Putin's Teflon image takes a hit". The Moscow Times, 23.12.

Abdullaev, N. (2008c). "How Putin put Kremlin back on top". The Moscow Times, 1.2.

Abdullaev, N. (2008d). "Putin appears to be the big winner". the Moscow Times, 13.5.

Abdullaev, N. (2008e). "Putin offers cash to worried nation". The Moscow Times, 5.12.

Abdullaev, N. (2008f). "From Kremlin critic to governor". The Moscow Times, 10.12.

Abdullaev, N. (2008g). "Good and bad NATO news for Putin". The Moscow Times, 4.4.

Abdullaev, N. (2008h). "Putin tries to surprise NATO offensive". The Moscow Times, 7.4.

Abdullaev, N. (2008i). "Officer accused of spying foe Georgia". The Moscow Times, 21.8.

Abdullaev, N. (2008j). "Putin Accuses U.S. Over Georgia". The Moscow Times, 29.8.

Abdullaev, N. (2008k). "Putin offers cash to worried nation". The Moscow Times, 5.12.

Adelaja, T. (2008). "Medvedev makes business pitch". The Moscow Times 1.2.

ACA 2002: "Russia Declares Itself No Longer Bound by START II". Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Agayev, E. (1992). "Russia above all". Moscow News, 3-10.5, 12.

Aleksashenko, S. (2000). "Summing up Yeltsin's era". Moscow News 1-2, 19.1.

Alexandrov, I. (1992). "Europe Moves Its Borders". Moscow News, 12.2.1992, (2), 1-2.

Aljazeera.net 2007. "Iran Offers Shanghai Bloc Energy Ties". Aljazeera, <http://english.aljazeera.net/News/aspx/print.htm>, sivustolla käyty 1.7.2007.

Ambartsumov, Y. (1992). "Principles Uppermost for Russia and Japan: Russia's Foreign Minister Andrei Kozyrev and Chairman of the Parliamentary Foreign Affairs Committee Yevgeni Ambartsumov, Y". Moscow News 38, 20-27.9, 13.

Ambartsumov, Y. (1993a). "Parliament and Foreign Ministry: Rapprochement?" Moscow News, 9, 25.2, 9.

Ambartsumov, Y. (1993b). "What foreign policy Russia should pursue?" International Affairs, A Forum, International Affairs (Moscow Edition), February 3-21.

Antonova, M. (2008). "Medvedev means business in Latin America". The Moscow Times, 19.11.

Arbatov, A. (1994). "What are Russia's Policies over CIS to be Like?" Moscow News 6, 11-17.2, 2.

Arutunyan, A. (2005c). "Putin reshuffles govt, groom's successor". Moscow News 44, 16.11.

Arutunyan, A. (2005d). "Kremlin TV to boost Russia's image abroad". Moscow News 21, 8.6.

Arutunyan, A. (2005e). "Putin delivers curt state of nation address". Moscow News 16, 27.4.

Arutunyan, A. (2006a). "Rodina merger may herald two-party system". Moscow News 33, 1.9.

Arutunyan, A. (2006b). "Arrests and shuffles mark "Other Russia" Summit. The Moscow News 26, 14.7.

Arutunyan, A. (2007a). "Kremlin reshuffle means as much as experts want it to mean". Moscow News 7, 23.2.

Arutunyan, A. (2007b). "Putin plans for new role." The Moscow News 39, 5.10.

Arutunyan, A. (2007c). "Security Council chief resignation letter has media buzzing". The Moscow News 27, 13.7.

Arutunyan, A. (2007d). "Putin blasts U.S. in Munich". Moscow News 6, 16.2.

Arutunyan, A. (2007e). "Putin halts CFE Treaty, ends asymmetric game". The Moscow News 28, 20.7.

Arutunyan, A. (2007f). "Russia boosts military presence at home and abroad". The Moscow News 31, 10.8.

Arutunyan, A. & Liakhovich, O. (2005a). "Nashi youth group to inherit the nation". Moscow News 27, 20.7.

Arutunyan A. & Liakhovich O. (2005b). Kasparov to form joint party with liberal deputy. The Moscow News 14, 13.4.

Bachman, J. (2008). "Kremlin aide ties WTO to EU talks". The Moscow Times, 10.11.

Baev, P. (1996) *Russian Army in a Time of Troubles*. London: SAGE. Ref. Yeltsin, Boris 1.3.1993: "Russia's Special Role", ITAR-TASS, 150.

BBC 2007. Monitors denounce Russia election, BBC News, <http://newsvote.bbc.co.uk/mpapps/page-tools/print/news.bbc.co.uk/2/hi/europe/7124585.stm>, sivustolla käyty 20.7.2009.

Bekker, A. (1998a). "Heehache Mr. B?" Moscow News 15, 23.4.

Bekker, A. (1998b). "The autumn of an oligarch". Moscow News 9, 12.3.

Bekker, A. (1998c). "The finishing touches on the government picture". Moscow News 17, 7.5.

Bekker, A. (1998d). "What Acting premier Kiriyenko has on his plate". Moscow News 13, 9.

Belenkaya, M. (2007). "US. –Russian relations warm with Rice. Moscow News 19 / RIA Novosti 18.5.

Belikov, A. (2005). "The fate of oligarchs". Moscow News 17–18, 18.5.

Belton, C. (2003). "Voloshin wants out of Kremlin". The Moscow Times 29.10.

Berg, M. (1993). "The End of Russian History". Moscow News, 8, 18.2, 11.

Bessmertnykh, A. (1993). "Russia's Diplomacy: A Sparing Appraisal". Moscow News, 1, 5.1, 8.

Bessonov, K. (2007). "Russia and U.S. discuss joint use of radar site". Moscow News 37, 21.9.

Blagovolin S. (1992). "Russia changes its military doctrine". Moscow News 5, 30.1.

Blumenthal, M. (2014). "Is the US backing Neo-Nazis in Ukraine? Global Research", February 25, 2014, <http://www.globalresearch.ca/is-the-us-backing-neo-nazis-in-ukraine/5370759>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Boese, W. (2001a). "U.S.–Russian Differences Remain on Missile Defenses, ABM Treaty", Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Boese, W. (2001b). "Bush pushes New Strategic Framework, Missile Defenses", Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Boese, W. (2007). "News Analysis: Missile Defense Five Years After the ABM Treaty", Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Boese, W. (2008a). "Bush, Putin Leave Arms Disputes Unsettled", Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

- Boese, W. (2008b). "U.S. Signs European Anti-Missile Deal", Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.
- Bohm, M. (2009). "Finished from the START". The Moscow Times, 11.6.
- Bremmer, I (2004). "Siloviki Loom Large at Summit". The Moscow Times 30.12, 1–3, <http://www.themoscowtimes.com/stories/2004/12/30/006.html>, sivustolla käyty 29.5.2006.
- Bridge, R. (2004a). "A Move on Eurasian Chessboard". The Moscow News 5, 11.2.
- Bridge, R. (2004b). "Russian missile tests a hit". The Moscow News 7, 25.2.
- Bridge, R. (2007a). "Putin breaks silence on U.S. foreign policy. Moscow News 6, 16.2.
- Bridge, R. (2007b). "The maine course". Moscow News 26, 6.7.
- Bridge, R. (2011). Election-meddling fiasco hits US–Russia relations. Russia Today 9.12, <https://www.rt.com>, sivustolla käyty 22.4.2014.
- British Council Russia, <http://www.britishcouncil.ru/en>, sivustolla käyty 18.12.2016.
- Brzezinski, Z. (1992). "It Has to be a Post-Imperial Russia". Moscow News, 27, 5-12.7, 12.
- Burger, R. (1994). "Rethinking Russia". Moscow News, 35, 2-8.9, 7.
- Butler, D. (2007). "U.S. study supports Russia's AMD suspicions". Moscow News 39 / The Associated Press, 5.10.
- Bychkova, O. (1993). "Opposition Leaves the Foreign Minister in Peace for a While". Moscow News, 8, 18.2, 2.
- Bykovski, Y. & Orlov, V. (1993). "Soviet Power is No More". Moscow News, 44, 29.10, 1.
- CBC News 2006. Iran Urges Central Asian Bloc to Counter West, 15.6.2006, <http://www.cbc.ca/world/story/2006/06/15/iran-thurs.html>, sivustolla käyty 20.7.2009.
- Crow, S. (1993a). *The Making of Foreign Policy in Russia Under Yeltsin*. Munich: RFE/RL Research Institute of Radio Free Europe / Radio Liberty.

- Ref. Yeltsin, Boris. Russia's Special Role, 61.
- Ref. Yeltsin, Boris. Russia's Independent Foreign Policy, 25.1.1993, RTV, 76.
- Ref. Edict on the coordinating role of the Foreign Ministry of the Russian Federation, Rossiiskaja Gazeta 6.3.1992, 5, 76 / Moskovskie Novosti 10.7.1992, 7, 79.
- Ref. Main Functions of the Security Council of the Russian Federation, Rossiiskaja Gazeta, 6.5, 1992, 5, 13-14.
- Ref. Skokov, Juri, 26.7.1992, OTV, 30.
- Ref. Yeltsin, Boris, 27.10, 1992, Radio Mayak, 55.
- Ref. Resolution of the Coordinating Role of the Foreign Ministry of the Russian Federation, Rossiiskaja Gazeta, 18.11, 7, 10.
- Ref. Coordination of Policy toward CIS-States, Moskovskie Novosti 10.5, 7, 79.
- Ref. Creation of the Interdepartmental Foreign Policy Commission, Rossiiskaja Gazeta 18.11, 7, 10.
- Crow, S. (1993c). *Processes and Policies*. RFE / RL Research Report, 2 (20), 14.5, 47–60. Ref. Yeltsin, Boris. Russia's Independent Foreign Policy, 25.1, RTV, 52.
- Crow, S. (1994). *Why has Russian Foreign Policy Changed?* RFE / RL Research Report, 3 (18), 1-6.
- Ref. Yeltsin, Boris. Russia's Independent Foreign Policy, 25.1, RTV, 1-2. Ref. Kozyrev, Andrei. Shock-diplomacy Speech, 14.12.1992, 2.
- Daly, J. (2006). "Shanghai Five' expands to combat Islamic radicals". http://www.janes.com/security/international_security/news/jtsm/jtsm010719_1_n.shtml, sivustolla käyty 1.7.2007.
- Delany, M. (2004). "NATO tries to soothe Russian fears". The Moscow News 14, 14.4.
- Delany, M. (2008a). "A lineup aimed at taming siloviki". The Moscow Times, 15.5.
- Delany, M. (2008b). "Investors see tough challenge for Medvedev". The Moscow Times, 4.3.
- Delany, M. (2008c). "Eyes on Medvedev for St. Pete Forum". The Moscow Times, 10.4.
- Dikun, Y. (2004). "Kremlin casts about for successor to Luzhkov". Moscow News 13, 7.4.

- Diskin, J. (2001). "End of opposition". Moscow News 1–2, 10.1.
- Djin, Y. (2000). "A cause for anxiety". Moscow News 39, 4.10.
- Dobbs, M. (1992a). "In Russian Power Shift, an Unfinished Agenda". International Herald Tribune, 16.12, 1, 6.
- Dobbs, M. (1992b). "Yeltsin Appoints Gaidar as Adviser". International Herald Tribune, 18.12, 2.
- Documentation 2008. The Russian–Georgian Conflict. Chronicle of Military Events, August 2008. Russian Analytical Digest 8.5, no. 40, 45 / 08, <http://www.res.ethz.ch>, sivustolla käyty 28.8.2008.
- Dokuchaev, D. (2004a). "Putin prepares state of the nation address". Moscow News 15, 21.4.
- Dokuchaev, D. (2004b). "New vice premier: liberal pragmatist". Moscow News 14, 14.4.
- Dokuchaev, D. (2005). "Managed democracy ". Moscow News 28, 27.7.
- Dorman, O. (2004). "Chubais the scapegoat of Russian liberalism". Moscow news 40, 20.10.
- Düvell, F. & Lapshyna, I. (2015). "The EuroMaidan Protests, Corruption, and War in Ukraine: Migration Trends and Ambitions", 15.7, <http://www.migrationpolicy.org/article/euromaidan-protests-corruption-and-war-ukraine-migration-trends-and-ambitions>, sivustolla käyty 18.12.2016.
- Dyomina, I. (1994). "Russia's Uplift Will Begin with a Spiritual Revival". Moscow News, 27, 13.
- Elder, M. (2008a). "Medvedev lays out economic program". The Moscow Times 18.2.
- Elder, M. (2008b). "Economic team has hard job abroad". The Moscow Times, 14.5.
- Elder, M. (2008c). "Georgia Challenges Russia's WTO Bid". The Moscow Times; 29.04.2008.
- Golts, A. (2009a). "Gates' pre-summit ploy". The Moscow Times, 16.6.
- Golts, A. (2009a). "Gates' pre-summit ploy". The Moscow Times, 16.6.

Golts, A. (2009b). "Strategic schizophrenia". The Moscow Times, 9.7.

Grani.ru 2007. "“Mapš nesoglanyh” v Peterburge: 8 tycjats tšelovek idut po Nevskomu 3.3”. Grani.ru, <http://grani.ru/Politics/Russia/Regions/m.118821.html> sivustolla käyty 18.12.2016.

Filatov, S. (2000). "Czar Boris ": a lousy birthday present ". Moscow News 5, 9.2.

Fukuyama, F. (1992). "Danger: Russians abroad". International Herald Tribune, 21.12, 4.

Gankin, L. (1996). "Primakov's Campaign Speech". MN No. 25, 27.6-3.7.1996, 5.

Gelb, L. (1992). "The West Should be Thinking Small". International Herald Tribune, 18.12, 4.

Gorbachev, M. (1986). The Moratorium. *Selected Speeches and Statements by the General Secretary of the CPSU Central Committee on the Problem of Ending Nuclear Tests* (January-September 1986). Moscow: Novosti Press Agency.

Gorbachev, M. (1987). Speech before the Participants in the International Forum: "For a Nuclear-Free World, for the Survival of Humanity" in Moscow 16.2.1987. Moscow: Novosti Press Agency Publishing House.

Gorbachev, M. (1989). Speech in the Council of Europe, Strasbourg 6.7.1989, 36-52. *Päämääränä pysyvä rauha*. Moskova 1990: Moskova Progress.

Gorbachev, M. (1992). "Let's Calm Down". Moscow News, 42, 18-25.10, 3.

Gorbachev, M. (1993a.). "Europe Facing New Threats". Moscow News, no 27, 2.7, 4.

Gorbachev, M. (1993b). "The Victory Will Lead to Defeat". Moscow News, 40, 1.10, 2.

Gorbachev, M. (1994). "Crisis Exposes Social Ills". Moscow News, no 1, 6-12.1, 3..

Gorbachev, M. (1995a). "Stability Without Democracy?" Moscow News, 20-21, 2-8.6, 5.

Gorbachev, M. (1995b). "I am Ready to Head a Broad Alliance of Democratic Forces". Moscow News, 50, 22-28.12, 1.

Grishin, A. & Feofilaktova, A (2000): "The year of big terror ". Moscow News 1-2, 19.1.

Hamraev V. (2011). U "Edinoj Rossii" sel golos, Rejting tandem I pravjaštšej partii pošel vniz, Gazeta Kommersant No 208 (4749), 8.11.2011
<http://www.kommersant.ru/doc-y/1811239>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Hopf, T. (2001). "Unipolar Delusion". Moscow News 24, 13.6.

HS 2012. "Venäjän syyttäjälaitos löysi maan parlamenttivaaleista tuhansia rikkomuksia". Helsingin Sanomat, Ulkomaat 18.1.2012 10:43 Päivitetty: 18.1.2012 11:11, HS, <http://www.hs.fi/ulkomaat/a1305553616081>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INF at a Glance, Fact Sheet. The Intermediate-Range Nuclear Forces (INF) Treaty at a Glance, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Inozemtsev, V. (2009). "Coalition of the unwilling". The Moscow Times, 23.6.

INTERFAX-UKRAINA 2014a. 16:21, 10.02.2014, Russians certain situation in Ukraine provoked from outside – pol, <http://en.interfax.com.ua/news/general/189537.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014b. 19:39, 01.01.2014 Torchlight procession to honor Ban-dera taking place in Kyiv, <http://en.interfax.com.ua/news/general/184697.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014c. 18:31, 01.01.2014 Lviv hosts rally to mark 105th anniversary of Ukrainian nationalist leader Bandera, <http://en.interfax.com.ua/news/general/184696.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014c. 15:57, 02.01.2014 Criminal case opened based on incident at nationalist torch march in Kyiv, <http://en.interfax.com.ua/news/general/184739.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014d. 13:03, 03.01.2014 Party of Regions believes Svoboda's torch marches are attempts to hide their deeds, <http://en.interfax.com.ua/news/general/184781.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014e. 16:05, 04.01.2014 Klitschko to European Parliament: only moral support not enough for us, <http://en.interfax.com.ua/news/general/184860.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014f. 14:26, 12.02.2014, Ukraine informally functioning as federation - Russian diplomat, <http://en.interfax.com.ua/news/general/189841.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014g. 16:25, 16.01.2014 US ambassador concerned about way laws were adopted in Rada on Thursday, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186142.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014h. 18:40, 19.01.2014, Real threat of crackdown on Maidan protesters, opposition leader Tiahnybok says, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186475.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014i. 19:18, 19.01.2014, Police use water cannon against pro-testers in Kyiv, confrontation escalates, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186483.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014j. 19:54 19.01.2014, Kyiv police didn't use water cannon against protesters, fire hose used to put out burning bus, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186488.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014k. 16:25, 16.01.2014 US ambassador concerned about way laws were adopted in Rada on Thursday, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186142.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014l. 16:45, 16.01.2014 Ukrainian parliament introduces criminal liability for extremism, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186151.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014m. 18:08, 16.01.2014, Ukraine introduces criminal liability for libel in media, Internet, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186177.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014n. 22:05, 16.01.2014, Polish foreign minister views events in Rada as ominous, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186209.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014o. 22:50, 16.01.2014, OSCE calls President Yanukovich to veto legislation endangering free speech, media freedom in Ukraine, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186210.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014p. 09:18, 17.01.2014, U.S. concerned about adoption of laws restricting right to peaceful protest, freedom of speech in Ukraine, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186220.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014s. 12:28, 18.01.2014, US state secretary says Rada's actions taking choice, opportunity for future from Ukrainians, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186421.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014t. 14:19, 18.01.2014, UK concerned about restriction of freedoms in Ukraine, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186428.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014u. 10:19, 21.01.2014, Oliynyk-Kolesnichenko law comes into force from January 22, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186742.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014v. 03:47, 20.01.2014, United States calls on Ukraine to re-peal new anti-democratic laws, considers possible sanctions, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186535.html>,

INTERFAX-UKRAINA 2014x. 10:54, 20.01.2014 Over 60 police officers hospitalized after clashes in Kyiv – Interior Ministry, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186572.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014y. 14:49, 20.01.2014 Regions Party calls for peaceful settlement of crisis, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186629.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014z. 17:17, 21.01.2014, Yanukovych adviser blames opposition leaders for clashes in Kyiv, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186843.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014å. 10:52, 22.01.2014, Azarov says radical protesters are terrorists, <http://en.interfax.com.ua/news/general/186922.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ä. 16:28, 22.01.2014, Radical activities intensify in central Kyiv, says Interior Ministry, <http://en.interfax.com.ua/news/general/187038.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ö. 16:54, 24.01.2014, Azarov urges European politicians to influence Ukrainian opposition, <http://en.interfax.com.ua/news/general/187317.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014aa. 18:01, 24.01.2014 Yanukovych: Legislation passed by Rada on Jan 16 to be amended, <http://en.interfax.com.ua/news/general/187343.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ab. 12:17, 25.01.2014, Firearms being piled up at Trade Unions House, Kyiv City Administration, opposition no longer able to control radicals – interior minister <http://en.interfax.com.ua/news/general/187389.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ac. 17:30, 25.01.2014, Yanukovych convenes with key opposition leader, <http://en.interfax.com.ua/news/general/187417.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ad. 20:47, 25.01.2014, Yanukovych offers premier's post to Yatseniuk <http://en.interfax.com.ua/news/general/187435.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ae. 00:59, 28.01.2014, Yanukovych, opposition leaders agree on repeal of Jan 16 laws – Lukash <http://en.interfax.com.ua/news/general/187631.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014af. 12:56, 28.01.2014, Parliament cancels nine January 16 laws, including anti-protest law, <http://en.interfax.com.ua/news/general/187695.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ag. 09:29, 30.01.2014, Ukraine opposition critical of amnesty law adopted by Verkhovna Rada, <http://en.interfax.com.ua/news/general/188008.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ah. 12:06, 05.02.2014, Arbuzov says degree of conflict in Ukraine is falling, <http://en.interfax.com.ua/news/general/188790.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ai. 09:39, 27.01.2014, Ukrainian Security Service reports anonymous threats to power plants, <http://en.interfax.com.ua/news/general/187508.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014aj. 09:14, 07.02.2014, Ukrainian interior minister says radicalized groups may be plotting terror attack, <http://en.interfax.com.ua/news/general/189149.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ak. 18:48, 06.02.2014, Yatseniuk ready to head Cabinet of Ministers, but only it consists of opposition <http://en.interfax.com.ua/news/general/189128.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014al. 18:53, 13.02.2014, Yatseniuk wonders whether president ready to grant opposition right to shape government, <http://en.interfax.com.ua/news/general/190062.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014am. 19:31, 13.02.2014, Regions Party not to support opposition's candidate for pre-mier, says MP, <http://en.interfax.com.ua/news/general/190063.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014an. 14:26, 15.02.2014, Yanukovych: I don't want to be at war, my goal is to restore stable development of country, <http://en.interfax.com.ua/news/general/190290.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ao. 10:23, 18.02.2014, Appointment of pro-Russian PM in Ukraine to trigger new wave of protests – Yatseniuk, <http://en.interfax.com.ua/news/general/190546.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014aq. 21:12, 18.02.2014, Opposition urging Yanukovych to stop crackdown on Maidan, announce truce until morning, <http://en.interfax.com.ua/news/general/190806.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ar. 07:06, 19.02.2014, Yanukovych says Maidan pro-testers should lay down arms – Klitschko, <http://en.interfax.com.ua/news/general/190895.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014as. 10:02, 20.02.2014, Resistance at Maidan resumes despite mourning, injured reported, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191241.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014at. 12:32, 20.02.2014, New confrontation on Maidan during truce a planned government provocation against peaceful protesters - opposition leaders, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191307.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014au. 13:53, 21.02.2014, Bohoslovska: Man dressed in Berkut uniform shot at Maidan activists and law enforcers, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191648.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014av. 15:58, 19.02.2014, Ukrainian Security Service switches to high terrorist alert regime, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191075.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ax. 16:16, 19.02.2014, Ukrainian special services begin anti-terrorist operation, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191087.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ay. 09:27, 19.02.2014, Right Sector responsible for Trade Unions House arson - Interior Ministry, <http://en.interfax.com.ua/news/general/190928.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014az. 08:34, 20.02.2014, Obama's deputy national security adviser: It's Ukrainian authorities' task to bring situation in Ukraine back to normal, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191214.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014aå. 23:18, 20.02.2014, Rada condemns use of force causing deaths, bans counter-terrorism operations in Ukraine, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191526.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014aä. 10:47, 21.02.2014, Ukrainian Rada chairman signs parliamentary resolution banning antiterrorist operation, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191588.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014aö. 15:13, 20.02.2014, Ten Regions Party MPs, two independent MPs express support for Ukrainian people <http://en.interfax.com.ua/news/general/191365.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014ba. 15:52, 21.02.2014, Maidan's Council approves agreement between authorities, opposition on certain conditions, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191694.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bb. 16:29, 21.02.2014, Yanukovich, Klitschko, Yatseniuk, Tiahnybok sign agreement to overcome Ukrainian crisis, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191712.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bc. 16:21, 21.02.2014, Right Sector does not believe Yanukovich, vows to continue fight against authorities, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191709.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bd. 11:20, 22.02.2014, Klitschko suggests Rada pass resolution urging President Yanukovich to resign, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191862.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014be. 16:22, 22.02.2014, Parliamentarians drop Regions Party faction one by one, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191984.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bf. 16:47, 22.02.2014, Yanukovych says all decisions taken in Rada today unlawful, refuses to sign them, <http://en.interfax.com.ua/news/general/191999.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bg. 17:49, 22.02.2014, Rada removes Yanukovych from office, schedules new elections for May 25, <http://en.interfax.com.ua/news/general/192030.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bh. 18:02, 22.02.2014, Kharkiv mayor, governor flee Ukraine across border with Russia – acting interior ministry's spokesperson, <http://en.interfax.com.ua/news/general/192039.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bi. 08:44, 24.02.2014 Former interior minister Zakharchenko caught trying to flee Ukraine – border service, <http://en.interfax.com.ua/news/general/192284.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bj. 08:44, 24.02.2014, Tymoshenko says she prepared to restart work, <http://en.interfax.com.ua/news/general/192285.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bk. 08:45, 24.02.2014, Ukrainian parliament dismisses foreign, health and education ministers, authorizes speaker to act as president, <http://en.interfax.com.ua/news/general/192286.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bl. 11:10, 24.02.2014, Ukrainian parliament to appoint and dismiss judges, <http://en.interfax.com.ua/news/general/192321.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bm. 12:26, 08.01.2014 US Senate urges Ukraine not to use force against protesters, <http://en.interfax.com.ua/news/general/185028.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bn. 17:21, 08.01.2014 Foreign Ministry views US Senate resolution as support for Ukraine's European choice, <http://en.interfax.com.ua/news/general/185082.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bo. 19:02, 28.02.2014, Polish FM blames Yanukovych for failure of February 21 agreement, <http://en.interfax.com.ua/news/general/193509.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX UKRAINA 2014bq. 12:07, 26.02.2014, Three ex-Ukrainian presidents blame Russia for meddling in Crimean affairs, <http://en.interfax.com.ua/news/general/192876.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX UKRAINA 2014br. 11:49, 28.02.2014, Ukrainian parliament appeals to Budapest Memorandum signatories, <http://en.interfax.com.ua/news/general/193360.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bs. SBU has evidence Russian intelligence involved in organizing provocations in Ukraine – Nalyvaichenko 12:06, 11.03.2014, <http://en.interfax.com.ua/news/general/195323.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bt. Law enforcers collect evidence of Russian services' involvement in unrest in eastern Ukraine – Yatseniuk, 18.03.2014, <http://en.interfax.com.ua/news/general/196506.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014bu: 24.02.2014, Yanukovych put on wanted list – Avakov, <http://en.interfax.com.ua/news/general/192310.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

INTERFAX-UKRAINA 2014cp. 19:44, 16.01.2014, Ukrainian opposition calls January 16 events in parliament "Black Thursday", <http://en.interfax.com.ua/news/general/186207.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Iosebashvili, I. (2009a). "Kremlin think tank paints a dark picture". The Moscow Times, 10.2.

Iosebashvili, I. (2009b). "Putin ditches unilateral WTO bid". The Moscow Times, 10.6.

Ivanoff, V. (2004). "United Russia wants to form cabinet". Moscow News 3, 28.1.

Joshi, J. (2007). "U.S. reaps whirlwind of resurgent Russia". Moscow News 29 / Agence France Presse, 27.7.

Kagarlitsky, B. (2008a). "The president's fate". The Moscow Times, 10.1.

Kagarlitsky, B. (2008b). "Green with NATO envy". The Moscow Times, 17.4.

Karaganov, S. (1992a). "Russia's national interests". International Affairs Quest Club (Moscow edition), August, 134-143.

Karaganov, S. (1992b). "Presentiment of Imperialism". Moscow News, 44, 1-8.11, 3.

Karaganov, S. (1993). What Foreign Policy Russia Should Pursue? International Affairs. A Forum. International Affairs (Moscow Edition), February 3-21.

Karaganov, S. (1994a). "Russia and West: Testing the Partnership". Moscow News, 7, 18-24.2, 5.

Karaganov, S. (1994b). "Russia and the West: Testing the Partnership". Moscow News, 8, 25.2-3.3, 4.

Karaganov, S. (2001). "Russia's foreign policy getting more sensible ". Moscow News 1-2, 10.1.

Kharamchikhin, A. (2007). "Missile standoff a communication gap ". Moscow News 42, 26.10.

Khasbulatov, R. (1992). "A Transformed Russia in a New World". A Conference on Foreign Policy and Diplomacy at the Foreign Ministry of the Russian Federation, February 26-27. International Affairs (Moscow edition), April-May, 81-136

Kleszewski, A. (2006). "Putin sets goals for the future". Moscow News 17, 12.5

Kimball, D. G. (2008). START Anew: The Future of the Strategic Arms Reduction Treaty, Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 28.8.2009.

Kimball, D. G. (2009). "Obama and Medvedev to off to a good start". The Moscow Times, 8.7.

Kiselev, Y. (2005a). "Two-faced Surkov". Moscow News 24, 29.6.

Kiselev, Y. (2005b). "Two-faced Shuvalov". Moscow News 25, 6.7.

Kiselyov, Y. (2009). "From Brezhnev to Medvedev". The Moscow Times, 6.7.

Klishina, S. (1997). "Russia's National Idea: A Cultural Value and a Political Threat". Moscow News 10, 13-19.3, 5.

Kommersant 2007. "Dissenters' March Explained". Kommersant, 5.3, http://www.kommersant.com/p747407/r_527/march_protest/, sivustolla käyty 18.12.2016.

Konovalov, A. (2006). "NATO needs Russia". Moscow News 44, 17.11.

Korochagina, V. (2004). "Putin cuts back presidential staff". The Moscow Times, 26.3.

Kostikov, V. (1996). "A Time to Rule Through Action". Moscow News 39, 3-9.10, 4.

Kostikov, V. (1997). "To serve the country, not an idea". Moscow News 13, 3-9.4, 5.

Kostikov, V. (1998). "Will be a pushover for Lebed". Moscow News 20, 28.5.

Kozhedmyakov, A. (1992). "To Kuwait via Bishek, or in the First Circle". Moscow News, 3-10.5, 3.

Krainova, N. (2008a). "Liberal opposition will meet in search of unity". The Moscow Times, 11.2.

Krainova, N. (2008b). "Opposition to discuss 2nd Parliament". The Moscow Times, 4.4.

Krainova, K. (2008c). "Medvedev orders cleanup of courts". The Moscow Times, 21.5.

Krainova, N. (2008d). "Dispute threatens to split Yabloko". The Moscow Times, 19.6.

Krainova, N. (2008e). "Yavlinski resigns as Yabloko leader". The Moscow Times, 23.6.

Krainova, N. (2008f). "SPS weighs naming party 'Right Cause'". The Moscow Times, 21.10.

Krainova, N. (2008g). "British council gives up the fight". The Moscow Times, 18.1.

Krainova, N. (2008h). "British Council offered an out". The Moscow Times, 21.1.

- Krainova, N. (2009a). "Nashi Activist Tells of Snooping for Kremlin". The Moscow Times, 6.2.
- Krainova, N. (2009b). "Medvedev bills promise to help political parties". The Moscow Times, 4.3.
- Krainova, N. (2009c). "Duma raises Putin's anti-crisis plan". The Moscow Times, 27.4.
- Krasnikov, Y. (1996). "Lebed Prepares for Presidential Elections in 2000". Moscow News 30, 1-7.8, 2.
- Krasnikov, Y. (1998). "A Schism is yet to come". Moscow News 5, 12.2.
- Kryshtanovskaya, O (2004). "Fradkov: Silovik or Liberal?" Moscow News 9, 10.3.
- Kulik, A. & Strokan, S. (1992). "What can China teach us?" Moscow News, 20-27.12, 13
- Kuvaldin, V. (1992). "Is there a third way?" Moscow News, 30, 26.7-2.8, 12.
- Kvitko, Y. (2000). "Capitalists team up in united front". Moscow News 44-45, 15.11.2000.
- Lapkin, V. & Pantin, V. (1997a). "What Does "Russian Order" Mean?" Moscow News 17-18, 17-18.5, 10.
- Lapkin, V. & Pantin, V. (1997b). "What Does "Russian Order" Mean?" Moscow News 19, 10.
- Latynina, Y. (2009a). "Preparing for round 2 of Georgia war". The Moscow Times, 24.6.
- Latynina, Y. (2009b). "The smell of war at breakfast". The Moscow Times, 8.7.
- Latysheva, M. & Soldatov, A. (2004). "Nationalists and liberals opposed to "Putin regime". Moscow News 31, www.agentura.ru special to The Moscow News, 18.8.
- Lebed, A. (1997). "Alexander Lebed Gives a Speech". Moscow News 40, 9-15.10, 3.
- Lefko, T. (2007). "Why is this cold war different?" Moscow News 20, 25.5

- Liakhovich, O. (2006). "Sergei Ivanov to head new military–industrial commission". Mos-cow News 10, 24.3
- Liakhovich, O. (2007). "Putin delivers his final state of the nation address". The Moscow News 16, 27.4.
- Litovkin, V. (2004a). "NATO advances to Russian borders". Moscow News 13, 7.4.
- Litovkin, V. (2004b). "Russia modernizes nuclear weapons". Moscow News 40, 20.10.
- Lolayeva, S. (2000). "Alexandee Zhukov: People are fed up with interminable economic reforms". Moscow News 4, 2.2.
- Lolayeva, S. & Cherkasov, G. (1998). "The Kremlin tea party". Moscow News 27, 16.7.
- Loshak, V. (1998). "The next president will be denunciator". Moscow News 7, 26.2.
- Lough, J. (1993). *The Place of the "Near Abroad" in Russian Foreign Policy*. RFE / RL Research Report, 2 (11), 12.3, 21-29.
- Lough, J. (1993). *The Place of the "Near Abroad" in Russian Foreign Policy*. RFE / RL Research Report, 2 (11), 12.3, 21-29.
- Ref. Yeltsin, Boris. New Year's Message, 30.12.1992, RTV, 29.
- Lukin, V. (1992a). A Transformed Russia in a New World: A Conference on Foreign Policy and Diplomacy at the Foreign Ministry of the Russian Federation, February 26–27. International Affairs (Moscow edition), April-May, 81–136.
- Lukin V. (1992b). "Remaking Russia: Our Security Predicament". Foreign Policy, 88, 57-75.
- Lukin, V. (1993). "What to Expect from Clinton?" Moscow News, 12, 19.3, 8.
- Lukin, V. (1994). "What Do the Political Changes in the United States Mean for Russia?" Moscow News, 47, 25.11-1.12, 4.
- Lukyanov, F. (2000). "Diplomacy should be economical". Moscow News 9, 8.3.

- Lukyanov, L. (2009). "Moscow shows who's the boss with WTO U-turn". The Moscow Times, 17.6.
- Maksimov, V. (2004). "Yavlinsky stands corrected." Moscow News 26, 14.7.
- Malkina, T. (2000). "Boris Yeltsin, the great and the terrible". Moscow News 1-2, 19.1.
- Malpas, A. (2008). "EU promises to smooth Russia's path to WTO". The Moscow Times, 19.11.
- Malpas, A. (2009). "Medvedev looks to fill senior posts". The Moscow Times, 22.1.
- Malyavsky, A. (2005). "Khodorkovsky seen as a rallying point for opposition". Moscow News 23, 22.6.
- Manilov, V. (1994). "Protecting Russia's interests". Moscow News, 2-8.12, 3.
- Marples, D. (2014). Ukraine: the view from the west, Opendemocracy.net, <http://www.opendemocracy.net/od-russia/david-marples/ukraine-view-from-west>, sivustolla käyty 10.8.2016.
- Medetsky, A. (2003). "Dissecting siloviki's pyramid of power". The Moscow Times 24.12.
- Medetsky, A. (2008b). "Medvedev joins Hu in attack on shield". The Moscow Times, 26.5.
- Medetsky, A. (2008c). "Putin, Wen sign off on oil pipeline". The Moscow Times, 29.10
- Medetsky, A. (2008d). "Gazprom threatens to cut off Ukraine". The Moscow Times, 19.12.
- Medetsky, A. (2008e). "Medvedev to head council on graft". The Moscow Times, 20.5.
- Medetsky, A. (2009a). "Obama to press Kremlin on energy". The Moscow Times, 3.7.
- Medetsky, A. (2009b). "Putin to seek new economic order at Davos". The Moscow Times, 28.1.

- MN 2004l. "Russia cornered on threat from U.S. defense shield". Moscow News 30, 11.8.
- MN 2004b. "The real state of the nation." Moscow News 15, 21.4.2004.
- MN 2004c. "Agendas". Moscow News 9, 10.3.
- MN 2004d. "The heavy price of freedom". Moscow News 6, 18.2.
- MN 2004i. "GVT. sent off". Moscow News 7, 25.2.
- MN 2004j. "New Deal?" Moscow News No. 08, 3.3.
- MN 2004k. "Where is the real crisis?" Moscow News 3, 28.1.
- MN 2005a. "A union of" lords" and" comrades". Moscow News 5, 9.2.
- MN 2005b. "Putin faces the nation on live Tv." Moscow News 37, 28.9.
- MN 2006. "A Monument to Yeltsin will certainly be built"—Yegor Gaidar". Moscow News 4, 3.2.
- MN 2007a. "Putin accuses U.S. of starting new arms race". The Moscow News 21, 1.6.
- MN 2007b. "Nato ready to discuss new proposals with Moscow". The Moscow News 26, 6.7.
- MN 2007c. "China, Russia, Central Asian leaders tout new strength". The Moscow News 32, 17.8.
- MN Commentary 1998. Moscow News 1–2, 22.1.
- Monastyrskaya, N. (2005). "Presidential staff creates a secret department". Moscow news 32, 24.8.
- Morotchenko, D. (2000). "Microsoft arouses the military's suspicion". Moscow News 13, 5.4.
- MT 2008a. "Putin hints at splitting up Ukraine". The Moscow Times 8.4.2008.
- MT 2008b. "Medvedev's strength is Putin's poll". The Moscow Times 16.1.2008.

MT 2008c. "Kremlin won't budge on frozen conflicts". The Moscow Times, 26.6.2008.

MT 2009a. "Medvedev warns against forming Nomenklatura". The Moscow Times 5.3.

MT 2009b. "Crisis May Spawn Attacks ". The Moscow Times, 12.2.

MT 2009c. "Lavrov criticizes NATO's security role". The Moscow Times, combined re-ports 23.3.

MT 2009d. "Russia no match for NATO". The Moscow Times 9.7.

Narochitskaya, N. (1992). "Russia's National Interest". International Affairs (Moscow Edition) April - May, 105-113.

Narusova, L. (2007). "Medvedev: A bear without claws". By Al Gurnov Special from Russia Today. The Moscow News 50, 21.12.

News details 12.8.2008. President of Russia met with Defense Minister and Chief of Armed Forces General Staff,
<http://www.mil.ru/eng/1866/12078/index.shtml?id=49382>, sivustolla käyty 28.8.2008.

News details 8.8.2008a. Dmitry Medvedev held an emergency meeting with permanent members of Security Council on the situation on South Ossetia,
<http://www.mil.ru/eng/1866/12078/details/index.shtml?id=49382>, sivustolla käyty 28.8.2008.

News details 8.8.2008b. President of Russia met with Defense Minister and Chief of Armed Forces General Staff,
<http://www.mil.ru/eng/1866/12078/index.shtml?id=49382>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Nikitinsky, L. (2000). "Putin's Muel past: nothing to write home about". Moscow News 4, 2.2.

Nikonov, V. (1993). "A Monroe Doctrine for Russia". Moscow News, 38, 17.9, 2.

Nikonov, V. (2000). "Putin's team lacks coordination". Moscow News 32, 16.8.

NNP Chronology: Nuclear Non_proliferation Factsheets & FAQs, Chronology of Key Events, http://www.iaea.org/Publications/Factsheets/English/npt/_chrono.html, sivustolla käyty 5.9.2008.

Novosti 16.8.2008. President Rossijskoj Federatsii, Predsedatel Soveta Bezopasnosti Rosstijskoj Federatsij D. A. Medvedev podpisal plan uregulirovanija gruzino-južnoossetinskovo konflikta, sostojaštšij iz soglasovannih ranee šesti pritsinrov, <http://www.scrf.gov.ru/news/334.html>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Novosti 8.8.2008. President Rossijskoj Federatsii, Predsedatel Soveta Bezopasnosti Rosstijskoj Federatsii D.A. Medvedeva, vystupil s zavljaniem v svjazi s situatsiej v južnoj ossetii, <http://www.scrf.gov.ru/news/334.html>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Nuclear Arms Treaties and Negotiations 2006. A Historical Overview. World Almanac & Book of Facts, 2006, 75–76.

Oberdorfer, D. (1992). “Moscow’s Jolt: ‘Is Cold War Back?’” International Herald Trib-une, 15.12, 1, 4.

O’Flynn, K. (2008). “Pressure mounts on British Council”. The Moscow Times 15.1.

Oreshkin, D. (2004). “Opposition targets 2007 parliamentary elections”. Moscow News 47, 8.12.

Orlov, V. (1993). “Chief of Russia’s Diplomacy: Yuri Skokov”. Moscow News, 7 11.2, 9.

Osborn, A. (2011). Kremlin accused of silencing Russia's independent election watchdog, 1.12.2011, the Telegraph, <http://www.telegraph.co.uk/news/worldnews/europe/russia/8928805/Kremlin-accused-of-silencing-Russias-independent-election-watchdog.html>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Osipovich, A. (2008a). “President Medvedev stresses the law”. The Moscow Times, 8.5.

Osipovich, A. (2008b). “Medvedev to oversee foreign policy”. The Moscow Times, 4.3.

Osipovich, A. (2008c). “Putin will stay ‘as long as needed’”. The Moscow Times, 15.2.

Osipovich, A. (2008d). "Medvedev – Putin duo bucks a trend". The Moscow Times, 6.3.

Ostapchuk, A. & Krasnikov, Y. (1997a). "Kremlin Tries to Promote Idea of People's Capitalism." Moscow News 38, 25.9–1.10, 2.

Ostapchuk, A. & Krasnikov, Y. (1997b). "'Young Reformers': A Friend in Need..." Moscow News 32, 14-20.8, 3.

Ostapchuk, A. & Krasnikov, Y. (1998). "From stabilization to Growth". Moscow News 1–2, 22.1.

Ostapchuk, A. (1998). "Strategists for the "White House". Moscow News 24, 25.6.

Pain, E. (1994a). "Russia and Post-Soviet Space". Moscow News, 8, 25.2-3.3, 1, 2.

Pain, E. (1994b). "The Disintegration of Russia: The Problem has been Removed". Moscow News, 23, 10-16.6, 2.

Panarin, I. (2009). "December 2011: Information War against Russia". Russia Today 30.12.2009, <http://rt.com/politics/information-war-russia-panarin-009/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Parnas 2011. The People's Freedom Party, History and Platform, Translation by Michael Smeltzer and Josh Wilson Introduction by Josh Wilson, Assistant Director, The School of Russian and Asian Studies Editorial Support by Molly Goodwin-Jones, http://www.sras.org/parnas_people_freedom_party, sivustolla käyty 22.4.2014.

PINR 2005a. PINR Intelligence Brief: 12.7.2005. Shanghai Cooperation Organization, Report drafted by Dr. Michael A. Weinstein, <http://www.pinr.com/report>, sivustolla käyty 25.2.2009.

PINR 2005b. PINR Intelligence Brief: 3.11.2005: Russia in the S.C.O., Report drafted by Yevgeny Bendersky, <http://www.pinr.com/report>, sivustolla käyty 25.2.2009.

PINR 2006. PINR Intelligence Brief: 27.11.2006. Russia-China Security Cooperation, Report drafted by Dr. Marcel de Haas, <http://www.pinr.com/report>, sivustolla käyty 25.2.2009.

Pleshakov, K. (1992). "Will the West bless Russia?" Moscow News, 22, 31.5-7.6, 3.

- Pleshakov, K. (1993). "Indifferent America". *Moscow News*, 36, 3.9, 4.
- Pleshakov, K. (1994). "Restoring Order in One's Own Backyard". *Moscow News*, 33, 19-25.8, 1, 5.
- Pomper, M. A. (2008) U.S.–Russian Nuclear Agreement Faces Delay, Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.
- Popova, N. (2008a). "Medvedev scolds U.S. offers a hand". *The Moscow Times*, 9.6.
- Popova, N. (2008b). "Medvedev to Go It Alone in St. Pete". *The Moscow Times*; 5.6.
- Popova, N. (2009a). "Kremlin sets stage for a gas summit". *The Moscow Times*, 16.1.
- Popova, N. (2009b). "Putin warns against state excesses". *The Moscow Times*, 29.1.
- Poptsov, O. (1998). "A Scramble for Power". *Moscow News* 5, 12.2.
- Posuvalyuk, V. (1996). "Russia–Israel: A New Partnership". Deputy Foreign Minister Victor Posuvalyuk in a discussion with Leonid Gankin. *Moscow News* 23, 13-19.6, 5.
- Pribylovsky, V. (2005). "Oligarchs toy with their 2008 options". *The Moscow Times* 25.2.
- Pushkov, A. (1992a). "Many want Kozyrev's scalp, but they will not get it for the time being". *Moscow News*, 32, 9-16.8, 13.
- Pushkov, A. (1992b). "The lessons of the cancelled visits". *Moscow News*, 38, 20-27.9, 3.
- Pushkov, A. (1992c). "Russia Motivated by a Great Power Logic". *Moscow News*, 49, 6-13.12, 3.
- Pushkov A. (1992d). "Andrei Kozyrev stuns his colleagues in Stockholm". *Moscow News*, 51, 20-27.12, 13.
- Pushkov, A. (1993–1994). "Letter from Eurasia: Russia and America: The Honeymoon is Over". *Foreign Policy*, 93, 76–90.

- Pushkov, A. (1993a). "Russia's Foreign Policy. Agenda for 1993". International Affairs Quest Club. International Affairs (Moscow Edition), March, 15-32.
- Pushkov, A. (1993b). "Democracies and Double Standards". Moscow News, 26, 25.6, 1, 5.
- Pushkov, A. (1993c). "Nato and Russia's Choice". Moscow News 17.12, 1, 4.
- Pushkov, A. (1993d). "Russia's Foreign Policy and the G-7". Moscow News, 28, 9.7, 6.
- Pushkov, A. (1993e). "US Pressure on Russia May Prove Counterproductive". Moscow News, 33, 13.8, 6
- Pushkov, A. (1993f). "Building a New NATO on Russia's Expense". Moscow News, 39, 24.9, 1, 5
- Pushkov, A. (1993g). "NATO Eastward Expansion Still Possible". Moscow News, 50, 10.12, 1
- Pushkov, A. (1993h). "Russia and America: The Honeymoon is Over, Part One". Moscow News 17.12, 51, 5.
- Pushkov, A. (1993i). "Russia and America: The Honeymoon is Over, Part Two". Moscow News, 52, 31.12, 5.
- Pushkov, A. (1994a). "Russia and America: The Honeymoon is Over, Part Three". Moscow News, 1, 10.1, 5.
- Pushkov, A. (1994b). "Russia and America: The Honeymoon is Over, Part Four". Moscow News, 2, 17.1, 5
- Pushkov, A. (1994c). "Partnership with Russia Remains Crucial for Clinton". Moscow News, 2, 17.1, 1, 4.
- Pushkov, A. (1994d). "The United States and the 'Z Factor'". Moscow News, 2, 17.1, 4.
- Pushkov, A. (1994e). "Russia and West: Testing the Partnership"? Moscow News, 7, 18-24.2, 5.
- Pushkov, A. (1994f). "Russia and the West: Testing the Partnership". Moscow News, 8, 25.2-3.3, 4.

- Pushkov, A. (1994g). "Russia confirms Great Power status". Moscow News, February-March, 4.
- Pushkov, A. (1994h). "A new Cold War will not take place". Moscow News, 11,18-24.3, 1, 4.
- Pushkov, A. (1994i). "Russia-USA: Comeback of Geopolitics". Moscow News, no 44, 4-10.11, 1, 2.
- Pushkov, A. (1994j). Conservative Shift in America. Moscow News, 49, 9-15.12, 5
- Pushkov, A. (1994k). "Tame Foreign Minister Seeks New Image". Moscow News, 50, 16-22.12, 5.
- Pushkov, A.(1994l). "Russia's Role Is a Problem for Nato Too". Moscow News, 51, 23-29.12, 1, 6.
- Pushkov, A. (1994m). "New waves of old distrust". Moscow News 17; 29.4.
- Pushkov, A. (1996a). "Russia Now Part of Europe." Moscow News 4, 2-8.2, 1, 5.
- Pushkov, A. (1996b). "Solo for Primakov". Moscow News 36, 12-18.9, (5), 1, 5.
- Pushkov, A. (1996c). "NATO: Limits to Expansion Games". Moscow News 20, 23-29.5, 5.
- Pustilnik, M. (2007). "The brave new government". Moscow News 38, 28.9.
- Rabkin, Y. (2006). "Iran: disinformation that pays". Moscow News 24, 30.6.
- Rahr, A. (1993a). *Russia: The Struggle for Power Continues*. RFE / RL Research Report, 2 (6), 5.2, 1-6.
- Rahr, A. (1993b). *Biography: Profiles of Fifteen Leaders*. RFE / RL Research Report, 2 (20), 14.5, 96-111.
- Rahr, A. (1993c). *The Roots of the Power Struggle*. RFE / RL Research Report, 2 (20), 14.5, 9-33.
- Ratliff, W. (2003). Kremlinology, Battle between the Oligarchs and the Silo-viki. Russia the past again threatens the future, 1-2. SFGate.com, <http://www.sfgate.com/cgi-bin/article.cgi?file=/chronicle/archive/2003/08/03/IN283228.DTL&ty..., sivustolla käyty 29.5.2006>.

RFE/RL 2007. "Opposition protests." Radio Free Europe / Radio Liberty .3.2007, <http://www.rferl.org/content/article/1075046.html>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Russia moves to recognise Georgia breakaway 26.8.2008. The Sydney Morning Herald, <http://www.smh.com.au/world/russia-moves-to-recognise-georgia-br...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Russian Battleships heading to Georgia 2008. Ministry of Foreign Affairs of Georgia, 9.8, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/russian-battleships-heading>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Russian Ground Forces Invade Georgia 2008. Ministry of Foreign Affairs of Georgia, 11.8, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/russian-ground-forces-invad...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

SALT I, 1972. Strategic Arms Limitation Talks (SALT I), The State Department, <http://www.state.gov/www/global/arms/treaties/salt1.html>, sivustolla käyty 28.8.2008.

RT 2009a: Russia Today 12.9.2009. "Putin "is considering the possibility of returning as president"." Russia Today, Published: 12 September 2009, 00:41, <http://rt.com/news/putin-president/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

RT 2009b. Russia Today 3.12.2009: "“Putin and I won't elbow each other out of the way” – Medvedev". Russia Today, Published: 03 December 2009, 18:49, <http://rt.com/politics/medvedev-berlusconi-meeting-italy/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

RT 2009c. Russia Today 4.12.2009: ROAR: "Medvedev, Putin continue to "drop hints" to public". Russia Today, Published: 04 December 2009, 13:52, Sergey Borisov, RT, <http://rt.com/politics/roar-medvedev-putin-hints/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

RT 2010a. Russia Today 10.12.2010: "Medvedev wants to run for second term – aide". Russia Today, Published: 10 December 2010, 18:10, RIA Novosti / Mikhail Klimentyev, <http://rt.com/politics/medvedev-second-term-dvorkovich/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

RT 2010b. Russia Today 10.6.2010: "Too soon to discuss Russia's next president – Putin". Russia Today, Published: 10 June 2010, 23:51, [http://rt.com/politics/official-word/putin-medvedev"-power-election/](http://rt.com/politics/official-word/putin-medvedev), sivustolla käyty 22.4.2014.

RT 2011a. Russia Today 30.6.2011: "After the election I'll go and wash my face – Putin". Russia Today, Published: 30 June 2011, 12:30, <http://rt.com/politics/yekaterinburg-united-russia-putin/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

RT 2011b. Russia Today 19.4.2011: "Responsible politicians make decision based on what is good for their country", Published: 19 May 2011, 00:12, <http://rt.com/politics/interview-medvedev-press-secretary>, sivustolla käyty 22.4.2014.

RT 2014a. Russia Today 18.3.2014: "Putin: Crimea similar to Kosovo, West is rewriting its own rule book". Russia Today, Published time: March 18, 2014 11:08, Edited time: March 18, 2014 11:54, <http://rt.com/news/putin-address-parliament-crimea-562/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

RT 2014b. Russia Today 13.3.2014: "EU, US 'ideological sowing' behind current Ukraine crisis – Russian official". Russia Today, Published time: March 13, 2014 09:49, <http://rt.com/politics/ukraine-russia-us-ideology-510/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Rubtsov, A. (1993). "Liberal Prospect for Russia". Moscow News, 28, 9.7, 3.

Ryzhkov, V. (2009). "Obama will not shake Medvedev's free hand". The Moscow Times, 7.7.

Sabov, D. (1993). "A Stiffer Voice from Moscow". Moscow News, 50, 10.12, 4.

Sabov, D. (1995). "Chechnya and Bosnia: Two Faces of Russian Policy". Moscow News, 20.1, 3.

Saradzhyan, S. (2008a). "Medvedev sticks up for private business". The Moscow Times, 1.8.

Saradzhnyan, S. (2008b). "Security and NATO, a deal for Putin". The Moscow Times, 31.3.

Saradzhnyan, S. (2008d). "Medvedev meets CIS presidents at summit". The Moscow Times, 7.6.

Saradzhyan, S. (2008c). "Putin gets a role in foreign policy". The Moscow Times, 16.7.

Saradzhyan, S. (2008e). "Medvedev praises EU over sanctions". The Moscow Times, 3.9.

Saradzhnryan S. & Semenenko I. (2003). "Just How Far Will Putin Let the Pendulum Swing?" The Moscow Times, 18.7.

Shapiro, M. (1992). "Yeltsin Abandons Gaidar, Accepting Conservative Choice". International Herald Tribune, 15.12, 1, 4.

Shevtsova, L. (1998). "A Trap for the President". Moscow News 13, 9.4.

Siegel, M. (2008). "Putin Warms to Separatist Provinces". The Moscow Times; 17.4.

Simes, D. (1992). "What can be expected from America?" Moscow News, 42, 18-25.10, 3.

Simes, D. (1993). "Russia's Foreign Policy and the G-7." Moscow News, 28, 9.7, 6.

Simes, D. (1994a). "Russia and West: Testing the Partnership?" Moscow News, 7, 18-24.2, 5.

Simes, D. (1994b). "Russia and the West: Testing the Partnership." Moscow News, 8, 25.2-3.3, 4.

Simes, D. (1994c). "It depends on Moscow what the Partnership will be like." Moscow News 17, 29.4.

SK 2008. "Virolaisarvio: Georgian sotilasjohto unohti tehdä kotiläksyt". Suomen kuvalehti 19.8, <http://www.suomenkuvalehti.fi/etusivu/uutiset-ja-politiikka/ulkomaat/>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Smolchenko, A. (2008a). "Big business asks Medvedev for help". The Moscow Times, 9.4.

Smolchenko, A. (2008b). "Kremlin to cede power to fight craft". The Moscow Times, 3.7.

Smolchenko, A. (2008c). "Medvedev appeals to fellow lawyears." The Moscow Times, 30.1.

Smolchenko, A. (2008d). "Medvedev address hints at change". The Moscow Times, 23.1.

Smolchenko, A. (2008e). "Old faces follow Putin to new jobs". The Moscow Times, 13.5

- Smolchenko, A. (2008f). "Medvedev soldiers on in corruption battle". The Moscow Times, 1.10.
- Smolchenko, A. (2008g). "British-educated Russians petition President". The Moscow Times, 5.2.
- Smolchenko, A. (2008h). "Medvedev's first trip highlights Asia ties". The Moscow Times, 20.5.
- Smolchenko, A. (2008i). "Softer speech before a tougher parade": The Moscow Times, 12.5.
- Smolchenko, A. (2008j). "Medvedev gets Kudos from G8 peers". The Moscow Times, 8.7.
- Smolchenko, A. (2008k). "Medvedev Voices Distress Over U.S. Shield". The Moscow Times 10.7.
- Smolchenko, A. (2008l). "Putin eyes retreat on WTO accords". The Moscow Times, 26.8.
- Smolchenko, A. (2008m). "Russia in no rush for crisis summit". The Moscow Times, 20.10.
- Smolchenko, A. (2008n). "Medvedev heads east looking for support". The Moscow Times, 27.8.
- Smolchenko, A. (2008o). "Early promise in Ukraine gas talks". The Moscow Times, 3.10.
- Smolchenko, A. (2008p). "Medvedev catches listeners off guard". The Moscow Times, 6.11.
- Smolchenko, A. (2008q). "Putin and Bush Find Nothing to Sign". The Moscow Times 7.4.2008.
- SORT at a Glance: The Strategic Offensive Reductions Treaty (SORT) At a Glance, De-scription, Fact Sheet, September 2006, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.
- Sotnik, A. (2001). "Financial war against terrorism". Moscow News 41, 10.10.
- SPT 2004. "Counter-terrorism", The St. Petersburg Times 2.11.2004, 1.

START/ABM 1997 Package at a Glance. Description, Fact Sheet 2003, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

START I at a Glance. Fact Sheet, January 2002, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

START II Brief Chronology. Description, March 2003, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

START III Framework at a Glance. Fact Sheet January 2003, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Stepanov, A. (2004). "SPS teams up with Yabloko". Moscow News 40, 20.10.

Stewart, C. (2008). "Liberals call for frinedlier face abroad". The Moscow Times, 31.1.

Stubb sovittelee Etelä-Ossetian kriisiä Venäjällä 12.8.2008. Keskisuomalainen, <http://www.ksml.fi/uutiset/ulkomaat/stubb-sovittelee-etel%C3%A4%-o...> Sivustolla käyty 28.8.2008.

Stulberg, A. (2007). "Russia's Nonproliferation Tightrope". Russian analytical digest 30 / 07, www.res-ethz.ch / www.ruslandanalysen.de, sivustolla käyty 5.9.2008.

Swanson, E (2006a). "Berezovsky mulls armed coup". Moscow News 3, 27.1.

Swanson, E. (2006b). "Kremlin takes a stand ahead of G8". Moscow News 24, 30.6.

Sun, L. (1992). "For Moscow, A 'New Stage' With Beijing". International Herald Tribune, 1, 4.

Telen, L. (1996a). "Battling Hard for the Center." Moscow News 8, 29.2–6.3, 2.

Telen, L. (1997a). "On the Advantage of Squabbles". Moscow News 39, 2-8.10, 3.

Telen, L. (1997b). "New Deal, Old Cadre". Moscow News 10, 13–19.3, 1.

Telen, L. (1998a). "Who is going to replace Chernomyrdin?" Moscow News 11, 26.3.

Telen, L. (1998b). "A Game of Demotion". Moscow News 13, 9.4.

Telen, L. (1998c). "A change of scenery". Moscow News 16, 30.4.

Telen, L. (2000). "Reading between the lines". Moscow News 27, 12.7.

The Princip precedent 27.8.2008. The Guardian, <http://www.guardian.co.uk/commentis.free/2008/aug/27/russia.georgi...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Titkov, A. (2007). "The schism of elites". Moscow News 21, 1.6.

Tokareva, M. (2005). "Anatoly Sobchak: the man who discovered Putin". Moscow News 20, 1.6.

Tolz, V. (1993). *The Burden of the Imperial Legacy*. RFE / RL Research Report, 2(20), 14.5, 41-46.

Trenin, D. (2009a). "Competing for privilege". The Moscow Times, 25.5.

Trenin, D. (2009b). "The Missile Defense Silver Bullet ". The Moscow Times 1.7.2009.

Tšernov, V. (1993). "Natsionalnye Intresii Rossii i Ugrozy dlja jejo bezopasnosti", *Nezavisimaja Gazeta* 29.4.1993, 1, 3.

U.S.–Russian Treaties and Agreements. WMD411 Your Information Resource on Nuclear, Biological, and Chemical Weapons Issues, http://www.nti.org/f_wmd411/f1b2_2.html, sivustolla käyty 2.9.2008.

U.S. Missile Defense Programs at a Glance. Description Fact Sheet, Arms Control Association, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

U.S.–Soviet/Russian Nuclear Arms Control Agreements at a Glance, Description, Fact Sheet June 2007, <http://www.armscontrol.org>, sivustolla käyty 5.9.2008.

UM/Tiedote 26.8.2008. Etyjin puheenjohtaja, ulkoministeri Stubb tuomitsee Venäjän tunnustuksen Etelä-Ossetian ja Abhasian itsenäisyydelle, <http://for-min.finland.fi>, sivustolla käyty 28.8.2008.

UN News 2014. Amid ongoing crisis, Ban dispatches deputy UN chief Jan Eliasson to Ukraine, <http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=47257&Cr=Ukraine&Cr1=#.UxRhFddwYUM>, sivustolla käyty 22.4.2014.

UN News Service 2008a. Georgian peace accord must be fully implemented, Security Council hears, 19.8, <http://www.un.org/apps/news/>, sivustolla käyty 28.8.2008.

UN News Service 2008b. Georgian conflict widening beyond South Ossetia, UN official warns, 9.8, <http://www.un.org/apps/news/>, sivustolla käyty 28.8.2008.

UN News Service 2008c. Security Council holds another meeting on crisis in Georgia, 10.8, <http://www.un.org/apps/news/>, sivustolla käyty 28.8.2008.

USAID About 2011. USAID, About USAID, http://www.usaid.gov/about_usaid, sivustolla käyty 28.8.2008.

USAID Overview 2011. USAID, Overview, http://www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/countries/ru/, sivustolla käyty 28.8.2008.

USAID Partner Golos 2011. USAID, USAID Partner Golos Provides Expertise to Moscow Oblast Election Observers, http://www.usaid.gov/locations/europe_eurasia/press/success/golos_expertise.html, sivustolla käyty 22.4.2014.

Venäjän federaation keskusvaalikomissio, vaalitulokset 4.12.2011. http://www.vybory.izbirkom.ru/region/region/izbirkom?action=show&root=1&tvd=100100028713304&vrn=100100028713299&region=0&global=1&sub_region=0&prver=0&pronetvd=null&vibid=100100028713304&type=242, sivustolla käyty 22.4.2014.

Venäjän federaation keskusvaalikomissio, vaalitulokset 7.3.2012. <http://www.vybory.izbirkom.ru>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Vanin, G. (1996). "What Does "Threatening Stability Mean?" Moscow News 26, 4-10.7, 3.

Vavra, A. (2007). "Will Putin accept new job? "The Moscow News 49, 14.12.2007.

Vishnevsky, B. (2004a). "Kozak, Kremlin's legal expert at large". Moscow News 18, 19.5.

Von Twickel, N. (2008a). "Medvedev plugging CIS on first trip". The Moscow Times, 23.5.

Von Twickel, N. (2008b). "President appoints Rogozin to NATO". The Moscow Times, 11.1.

Von Twickel, N. (2008c). "Rogozin says set to work with NATO". The Moscow Times, 25.1.

Von Twickel, N. (2008d). "Lavrov says Russia won't back down". The Moscow Times, 24.1.

Von Twickel, N. (2008e). "Moscow will wary with CIS separatists". The Moscow Times, 19.2.

Von Twickel, N. (2008f). "Rice and Gates on a mission to soothe". The Moscow Times, 17.3.

Von Twickel, N. (2008g). "EU's man in Moscow says hard talks ahead". The Moscow Times, 26.5.

Von Twickel, N. (2008h). "EU seeks common response to Russia". The Moscow Times, 28.8.

Von Twickel, N. (2008i). "Merkel, Medvedev to focus on crisis". The Moscow Times, 2.10.

Von Twickel, N. (2008j). "Russia prefers Obama administration". The Moscow Times, 13.10.

Von Twickel, N. (2008k). "Medvedev trip to U.S. unlikely to help ties". The Moscow Times, 14.11.

Von Twickel, N. (2008l). "Lavrov pushes trade with Europe, U.S." The Moscow Times, 11.12.

Von Twickel, N. (2008m). "Signs of a Kremlin fearful of unrest". The Moscow Times, 12.12.

Von Twickel, N. (2009a). "FSB busts ,Georgian spy ring 'in Sochi'". The Moscow Times, 22.4.

Von Twickel, N. (2009b). "U.S. diplomatic flies in foe key nuclear talks". The Moscow Times, 19.5.

Von Twickel, N. (2009c). "EU talks in Far East promise to be gruelling". The Moscow Times, 20.5.

- Von Twickel, N. (2009d). "Putin vows to fund social policy projects". The Moscow Times, 27.2.
- Von Twickel, N. (2009e). "Surkov Steps Up Pitch for Democratic Reform". The Moscow Times, 22.6.
- Vyzhutovich, V. (2002). "Between party and Kremlin". Moscow News 43, 6.11.
- Vyzhutovich, V. (2004a). "RUIE toes Kremlin line". Moscow News 44, 17.11.
- Vyzhutovich, V. (2004b). "Communists and liberals' man same picket line. Moscow News 42, 3.11.
- Walters, G. (2005). Study: Siloviki's Struggle for Assets Not Over, 1-4. Moscow Times 27.6, <http://www.cdi.org/russia/johnson/9185-10.cfm>, sivustolla käyty 29.5.2006.
- Warsh, David (2004). Meet the siloviki, 1-6. Economicprincipals.com 12.9, <http://www.economicprincipals.com/issues/04.09.12.html>, sivustolla käyty 29.5.2006.
- Weaver, C. (2008). "Putin labels markets 'unfair'. The Moscow Times, 2.12.
- Wikipedia: Nihilismi. The Internet Encyclopedia of Philosophy: Nihilism, www.iep.utm.edu/n/nihilism.htm, sivustolla käyty 4.2.2010.
<http://en.wikipedia.org/wiki/Nihilism>, sivustolla käyty 4.2.2010.
- Wikipedia: Stepan Bandera, http://fi.wikipedia.org/wiki/Stepan_Bandera, sivustolla käyty 22.4.2014.
- Wikipedia: Edinstvo. Wikipedia, English version, http://en.wikipedia.org/wiki/Unity_Party_of_Russia, sivustolla käyty 17.8.2016.
- Wikipedia: The Moscow Times. https://en.wikipedia.org/wiki/The_Moscow_Times, sivustolla käyty 19.11.2019.
- Wikisanakirja: Oksymoron. Vapaa sanakirja, <https://fi.wiktionary.org/wiki/oksymoron>, sivustolla käyty 9.5.2020.
- Who got Georgia into this 14.8.2008? Los Angeles Times, <http://www.latimes.com/nes/opinion/la-oe-brooks14-2008aug14,0...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Yakushkin, D. (1993). "Summit meeting in a modern context". Moscow News 10, 5.3.

Yanov, A. (1997). "Russian Liberals and NATO." Moscow News 4, 30.1–5.2, (1), 1, 5.

Yanov, A. (1996). "General Lebed's "Special Path"." Moscow News 24, 20-26.6, (1), 1, 2.

Yastrzhembsky, S. (1997). "Liberal Diplomacy Faces a Challenge". A discussion with Alexander Yanov, the New York history Professor and Sergei Yastrzhembsky, the deputy presidential chief of staff in charge of the Foreign Affairs. Moscow News 22–24, 12-15.5, 5.

Yavlinsky, G. (1996). "Clan Politics". Moscow News 46, 21–27.11, (2), 1, 2.

Yavlinsky, G. (1997). "Yabloko Offers the Government a Compromise". Moscow News 10, 13-19.3, (1), 1, 2.

YLE 2011: Venäjällä puuhataan suurmielenosoituksia 9.12.2011 Ulkomaat, 9.12.2011 klo 22:16 päivitetty 7.4.2012 klo 23:59, YLE, <http://yle.fi/uutiset/3-5465998>, sivustolla käyty 22.4.2014.

YLE 2014. Putin sivaltaa länttä: Krim erottamaton osa Venäjää 18.2.2014, Ukraina 18.3.2014 klo 13:18 | päivitetty 18.3.2014 klo 14:01 http://yle.fi/uutiset/putin_sivaltaa_lantta_krim_erottamaton_osa_venajaa/7142423, sivustolla käyty 22.4.2014.

Zabrodina, Y. (2006a). "Liberal Yabloko party ponders election boycott (among other things)". Moscow News 43, 10.11.

Zagorski, A. (1992). "12 Options of the Kurils Issue Settlement". Moscow News, 37, 13-20.9, 3.

Zagorski, A. (1993). "Russia and Europe". International Affairs, January 1993, 43–51.

Zamyatina, T. (2006). "Sergei Stepashin: "President Putin has pledged to uproot corruption". Moscow News 27, 21.7.

Zuckerman, M.B. (2006). The Russia Conundrum, 1-3. U.S. News & World Report 13.3, Vol. 140, Issue 9 (page 64), in http://web.epnet.com/Delivery-PrintSave.asp?_ug=sid?+5D6401B9-55A9-415C-A9EC-8..., sivustolla käyty 29.5.2006.

PRIMÄÄRILÄHTEET

Alasania 2008a. UN Security Council 5952nd meeting 8.8.2008, <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/scact2008.htm>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Alasania 2008b. UN Security Council 5953rd meeting 10.8.2008, <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/scact2008.htm>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Alasania 2008c. UN Security Council 5961st meeting 19.8.2008, <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/scact2008.htm>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Astana 2005. Astana 5–6.7.2005. President of Russia Events Files: Meeting of the Heads of State of the Shanghai Cooperation Organization, <http://www.president.kremlin.ru/eng/>, sivustolla käyty 20.7.2009.

Budapestin julistus 1992. Budapest declaration 1992, Budapest Declaration of the CSCE Parliamentary Assembly 5.7.1992, <http://www.osce.org/pa/annualsession/budapest/budapestdeclarationenglish.pdf>, sivustolla käyty 17.10.2002.

China 2002. China's Position Paper on the New Security Concept 6.8.2002 (July 31, 2002), <http://www.china-embassy.ch/eng/xwss/t138294.htm>, sivustolla käyty 20.7.2009.

China 2003a. China's Independent Foreign Policy of Peace 19.9.2003, <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjlb/zzjg/xgxw/t24942>, sivustolla käyty 20.7.2009.

China 2003b. China's Position on Establishing a New International Political and Economic Order 18.8.2003, <http://www.fmprc.cn/eng/wjdt/wjzt/t24883.htm>, sivustolla käyty 20.7.2009.

China 2003c. China Views on the Current International Situation 19.9.2003, <http://www.mfa.gov.cn/eng/wjlb/zzjg/zcyjs/xgxw/t24940.htm>, sivustolla käyty 20.7.2009.

China 2004. China's Views on the Development of Multipolarization 2.6.2004, <http://www.chinesemission-vienna.at/eng/ljzg/dwzc/t127421.htm>, sivustolla käyty 20.7.2009.

China-Russia 2005. China-Russia Joint Communiqué 3.7. CEF Quarterly, the Journal of the China-Eurasia Forum July, 73-79, <http://www.chinaeurasia.org/Newsletter.html>, sivustolla käyty 20.7.2009.

Budapest Memorandums 1994. Budapest Memorandums on Security Assurances, 1994, 5.12. Council on Foreign Relations, <http://www.cfr.org/nonproliferation-arms-control-and-disarmament/budapest-memorandums>, sivustolla käyty 18.12.2016.

Bush, G. (2002). The White House Letter of Transmittal, To the Senate of the United States, 20.6.2002, <http://www.state.gov/t/ac/trt/18016.htm>, sivustolla käyty 20.7.2009.

Clinton, H. (2011). Remarks at the OSCE First Plenary Session, Remarks, Hillary Rodham Clinton, Secretary of State, LitExpo Conference Center, Vilnius, Lithuania, December 6, 2011, <http://www.state.gov/secretary/rm/2011/12/178315.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Churkin, V. (2008a). UN Security Council: 5952nd meeting 8.8.2008, <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/scact2008.htm>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Churkin, V. (2008b). UN Security Council 5953rd meeting 10.8.2008, <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/scact2008.htm>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Churkin, V. (2008c). UN Security Council 5961st meeting 19.8.2008 <http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/scact2008.htm>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Churkin, V. (2014a). Security Council SC/11302, Department of Public Information • News and Media Division • New York, Security Council 7124th Meeting* (PM), Ukraine, in Emergency Meeting, Calls on Security Council to Stop Military Intervention by Russian Federation, <http://www.un.org/News/Press/docs//2014/sc11302.doc.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Churkin, V. (2014b). Churkin Vitaly: Security Council 7125th Meeting (PM) Assistant Secretary-General for Political Affairs Updates Security Council as It Holds Second Meet-ing on Ukraine in Three Days, Deputy Secretary-General Attending Kyiv Meetings, He Tells Members before Debate, <http://www.un.org/News/Press/docs//2014/sc11305.doc.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Comment by the Information and Press Department 2014a. Comment by the Information and Press Department of the address of Dmytro Yarosh 488-08-03-2014,
http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb_b3/a9f6f2400dab1c9d44257c99006164b3!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Comment by the Information and Press Department 2014b. Comment by the Information and Press Department of the Russian Ministry of Foreign Affairs regard-ing the events in Ukraine 307-18-02-2014,
http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb_b3/48a72277bf475ae144257c8500396c49!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Comment by the Information and Press Department 2014c. Comment by the Information and Press Department of the Russian Ministry of Foreign Affairs regard-ing the situation in Ukraine 485-07-03-2014,
http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb_b3/370a01fb82d770ea44257c9900613cd6!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Comment by the Information and Press Department 2014d. Comment by the Information and Press Department of the Russian Ministry of Foreign Affairs regard-ing Viktor Yanu-kovych's statements about the intent to provide fi-nancial assistance to Kiev, 515-11-03-2014,
http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb_b3/aac1b5321b30dc2644257c9a004243be!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Comment by the Information and Press Department 2014e. Comment by the Information and Press Department of the Russian Ministry of Foreign Affairs regard-ing the state-ment by the French Minister of Foreign Affairs, Laurent Fabius, regarding the All-Ukrainian Union "Svoboda", 534-13-03-2014,
http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb_b3/01c4a2ab672c3a9b44257c9b004a5ce9!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Continued presence of massive Russian occupation force 12.8.2008. Ministry of Foreign Affairs of Georgia, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/continued-presence-of-mass...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Decision of the Parliament of Georgia 2008. On Endorsement of N 402 De-cree of the President of Georgia, 9 August 2008," On Declaration of the State of War on the Whole Territory of Georgia and Full Mobilization, Tbilisi

9.8.2008, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/decision-of-parliament-of-g...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Doktriini 1993. Venäjän federaation sotilasdoktriinin perussäädökset. (Tiivistelmä). Julkaisusarja 3, n:o 1. Helsinki: Strategian laitos, Izvestija 18.11.1993, 1, 4, Kraznaja Zvezda 19.11.1993, 1, 2-7. Military Doctrine of the Russian Federation 1993. Basic Provisions of the Military Doctrine of the Russian Federation 1993, <https://fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/russia-mil-doc.html>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Doktriini 2000. Russia's 2000 Military Doctrine hyväksytty 21.4.2000, <https://www.nti.org/analysis/articles/russias-2000-military-doctrine/>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Doktriini 2010. Voennaja doktrina RF, hyväksytty 5.2.2010 https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptlCkB6BZ29/content/id/976887, sivustolla käyty 8.5.2020.

Doktriini 2014. Voennaja doktrina RF, hyväksytty presidentin käskyllä N2976N, 25.12.2014., <http://static.kremlin.ru/media/events/files/41d527556bec8deb3530.pdf>, sivustolla käyty 10.5.2020.

Draft National Security Concept 23.5.1996. Russian National Security Blueprint, <http://www.fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/blueprint.html>, sivustolla käyty 30.4.2020.

El'cin, B. N. E. (2000). *Midnight diaries*. Kääntänyt Catherine A. Fitzpatrick New York: Public Affairs.

EUCSR 1999. Common Strategy of the European Union on Russia, European Council General Secretariat Cologne, 3 and 4 June 1999, <http://aei.pitt.edu/36274/>, <http://aei.pitt.edu/36274/1/A2485.pdf>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Fact Sheet 01/2008a. European Capability Initiative. MDA Missile Defense Agency, <http://www.mda.mil>, sivustolla käyty 15.6.2008.

Fact Sheet 01/2008b. The Ballistic Missile Defence System. MDA Missile Defense Agency, <http://www.mda.mil>, sivustolla käyty 15.6.2008.

Fact Sheet 2002a. Fact Sheet 24.5.2002: Treaty on Strategic Offenses Reductions, Moscow Treaty on Strategic Offensive Reductions, Office of the Press Secretary, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/05>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Fact Sheet 2002b. Fact Sheet 5.6.2002: Fact Sheet on the Moscow Treaty on Strategic Offensive Reductions. Moscow Treaty Supporting Documents. U.S. Department of State, <http://www.state.gov/t/ac/trt/18016.htm>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Ganchuan 2005. Ganchuan 7.9.2005: Beginning of Meeting with Chinese Defense Minister Cao Ganchuan. <http://www.kremlin.ru/eng/>, sivustolla käyty 20.7.2009.

Georgia Files Ethnic Cleansing Case against Russian Federation 2008. Ministry of Foreign Affairs of Georgia, 12.8, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/georgia-files-ethnic-cleansing...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Georgia Update 2008. Georgia Update on South-Ossetia Escalation from 05.08, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, 11.8, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/georgia-denounces-russian-...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Georgia Updates 2008. President of Georgia Official Website, <http://www.president.gov.ge/GeorgiaUpdates.php?E>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Harf, M. (2014). De-escalation of Tensions in Ukraine, Press Statement Marie Harf Deputy Department Spokesperson, Office of the Spokesperson Washington, DC February 14, 2014, <http://www.state.gov/r/pa/prs/ps/2014/02/221673.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Helsinki Final Act. Conference on Security and Co-Operation in Europe, Final Act, Helsinki 1975, <https://www.osce.org/helsinki-final-act?download=true>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Interim Agreement 1972. Interim Agreement between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on Certain Measures with Respect to the Limitation of Strategic Offensive Arms, Moscow 26.5.1972, <https://fas.org/nuke/control/salt1/text/salt1.htm>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Jeltsin, B. (1990) *Jeltsin*. Suomentanut Esa Adrian Juva: WSOY.

Jeltsin, B. (1994) *Presidentin päiväkirja*. Suomentanut Esa Adrian Keuruu: Otava.

Joint Declaration on the New Strategic Relationship 2002. Joint Declaration on the New Strategic Relationship 24.5.2002, <https://georgewbush-whitehouse.archives.gov/news/releases/2002/05/20020524-2.html>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Joint Statement 13.11.2001. Joint Statement by President George W. Bush and President Vladimir V. Putin on a New Relationship Between the United States and Russia, 13.11.2001. Moscow Treaty Supporting Documents. U.S. Department of State, <https://2009-2017.state.gov/t/isn/10527.htm>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Joint Statement 2005. Joint Statement of the People's Republic of China and The Russian Federation Regarding the International Order of the 21st Century. July 1, 2005. – CEF Quarterly, the Journal of the China-Eurasia Forum. July 2005, 80–84, https://www.fmprc.gov.cn/mfa_eng/topics_665678/hzxcfels_665834/t202463.shtml, sivustolla käyty 7.5.2020.

JPR 2004a. Joint Press Release EU/Russia: The four “common spaces” (23.11.2004) http://europe.eu.int/comm/external_relations/russia/summit_11_04/index.htm, sivustolla käyty 2.9.2008.

JPR 2004b. Joint Press Release from 14 EU-Russia Summit November 25 2004 in the Hague (23.11.2004), <https://library.euneighbours.eu/content/joint-press-release-14-eu-russia-summit-november-25-2004>, sivustolla käyty 7.5.2020.

JSFAT 2002. Joint Statement on the Fight Against Terrorism 11.11.2002 Brussels, November 11, 2002, <http://en.kremlin.ru/supplement/3538>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Kerry, J. (2014a). Situation in Ukraine, Press Statement John Kerry Secretary of State Washington, DC March 1, 2014, <http://www.state.gov/secretary/remarks/2014/03/222720.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Kerry J. (2014b). Remarks at a Solo Press Availability Remarks John Kerry Secretary of State U.S. Embassy Kyiv, Kyiv, Ukraine March 4, 2014, <http://www.state.gov/secretary/remarks/2014/03/222882.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Konsepti 1992. Foreign Policy Concept of the Russian Federation (1993). International Affairs (Moscow Edition), January 1993, 14–16.

Konsepti 1993. Tšernov, V. (1993). Natsionalye Intresii Rossii i Ugrozy dlja jejo vezopasnosti, Nezavisimaja Gazeta 29.4.1993, 1, 3.

Konsepti 1997. Konseptisija Natsionalnoi Bezopasnosti RF, Kraznaja Zvezda 27.12.1997, Rossijskaja Gazeta 26.12.1997.

Konsepti 2000a. Konseptisija Natsionalnoi Bezopasnosti RF. Hyväksytty presidentin ukaasilla N 537 10.01.2000 r. № 24, <http://kremlin.ru/acts/bank/14927>, https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/589768, sivustoilla käyty 4.5.2020.

Konsepti 2000b. Kontseptsija vneshnei politiki RF, Hyväksytty 28.6.2000, <http://www.scrf.gov.ru/Documents/Decree/2000/07-10.html>, sivustolla käyty 10.8.2001.
<http://www.scrf.gov.ru/documents/25.html>, sivustolla käyty 13.8.2007.
<https://fas.org/nuke/guide/russia/doctrine/econcept.htm>, sivustolla käyty 10.5.2020.

Konsepti 2008. Kontseptsija vneshnei politiki RF, hyväksytty 15.7.2008, <http://kremlin.ru/acts/news/785>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Konsepti 2013. Kontseptsija vneshnei politiki RF, hyväksytty presidentin ukaasilla, 12.2.2013, <http://www.scrf.gov.ru/documents/2/25.html>, <http://www.pircenter.org/media/content/files/9/13617765900.pdf>, sivustolla käyty 8.5.2020.

Konsepti 2016. Kontseptsija vneshnei politiki RF, hyväksytty 30.11.2016, <http://kremlin.ru/acts/bank/41451>, https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248, sivustoilla käyty 8.5.2020.

Kozyrev, A. (1992a). "A Transformed Russia in a New World: A Conference on Foreign Policy and Diplomacy at the Foreign Ministry of the Russian Federation, February 26-27". International Affairs (Moscow edition), April-May, 81-136.

Kozyrev, A. (1992b). "Partnership with the West: a test of strength". Moscow News, 43, 25.10-1.11, 3.

Kozyrev, A. (1992c). "Principles Uppermost for Russia and Japan: Russia's Foreign Minister Andrei Kozyrev and Chairman of the Parliamentary Foreign Affairs Committee Yevgeni Ambartsumov in an interview with the Moscow News. Moscow News 38, 20-27.9, 13.

Kozyrev, A. (1992d). "Partnership with the West: A Test of Strength". Moscow News, 25.10 -1.11, 3.

Kozyrev, A. (1993a). "What Foreign Policy Russia Should Pursue?" International Affairs. A Forum. International Affairs (Moscow Edition), February, 3-21.

Kozyrev, A. (1993b). "Russia Remains Top Priority to the USA". Moscow News, no 10, 5.3, 1.

Kozyrev, A. (1993c). "What are We Supposed to Do with NATO?" Moscow News, 39, 24.9, 5.

Kozyrev, A. (1994a). "Russia and NATO: A Partnership for a United and Peaceful Europe". NATO Review, August 3-6.

Kozyrev, A. (1994b). "Peace with a sword". Moscow News, 36, 9-15.9, 1, 4.

Kozyrev, A. (1998). "Russia and the World's New Security Agenda". International Relations, XIV (1), 41-49.

Kremlin, Appeal 2014. Vladimir Putin submitted appeal to the Federation Council March 1, 2014, 17:50, <http://eng.kremlin.ru>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Kremlin, News (2014a). Grigory Karasin appointed official Presidential representative during the consideration of the President's appeal to the Federation Council, March 1, 2014, 17:55, <http://eng.kremlin.ru/news/6750>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Kremlin, News (2014b). Telephone conversation with US President Barack Obama, March 2, 2014, 01:20, <http://eng.kremlin.ru/news/6752>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Laki turvallisuudesta. Zakon RF "O Bezopasnosti", hyväksytty presidentin ukaasilla 5.3.1992, <https://53.mchs.gov.ru/devatelnost/napravleniya-devatelnosti/grazhdanskaya-zashchita/1-organizaciya-ekstrennogo-reagirovaniya/1-1-normativno-pravovye-akty/1-1-zakony-rossiyskoy-federacii/zakon-rf-o-bezopasnosti-2446-1-ot-5-marta-1992-goda-v-red-zakona-rf-ot-25-12-92-4235-1-ukaza-prezidenta-rf-ot-24-12-93-2288>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Lavrov, S. (2006). "Russia in global affairs". The Moscow News 8, 10.3.

Lavrov, S. (8.8.2008a). Statement of the Russian Ministry of Foreign Affairs Sergey Lavrov Concerning the Situation in South Ossetia, Ministry of Foreign

Affairs of the Russian Federation, https://www.mid.ru/en/press_service/spokesman/official_statement/-/asset_publisher/t2GCdmD8RNIr/content/id/328838, sivustolla käyty 4.5.2020.

Lavrov, S. (8.8.2008b). Statement of Russian Minister of Foreign Affairs Sergey Lavrov at Press Conference for Russian and Foreign Media in Connection with the Situation in South Ossetia, Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, <http://www.mid.ru>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Lavrov, S. (2008c). Transcript of Interview of Minister of Foreign Affairs of the Russian Federation Sergey Lavrov with Editor-in-Chief Ekho Moskvyy Radio Station Alexei Venediktov, Moscow, August 14, 2008. Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, https://www.mid.ru/en/press_service/minister_speeches/-/asset_publisher/7OvQR5KJWVmR/content/id/328094, sivustolla käyty 4.5.2020.

Lavrov, S. (2008d). Statement by the Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation 26.8.2008. Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, <http://www.mid.ru>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Lavrov, S. (2008e). Interview by the Minister of Foreign Affairs of the Russian Federation Sergey Lavrov to BBC, Moscow, August 9, 2008. Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation, https://argentina.mid.ru/news/2008/-/asset_publisher/xN4dOl7LPB79/content/09-08-2008-interview-by-minister-of-foreign-affaires-of-the-russian-federation-sergey-lavrov-to-bbc-moscow-august-9-2008, sivustolla käyty 4.5.2020.

Lavrov S. (2014a). PRESS RELEASE: Working meeting of the Russian President, Vladimir Putin, with the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, Moscow, 10 March 2014, http://www.mid.ru/brp_4.nsf/o/8B903F6C12BD351A44257C98002391, sivustolla käyty 22.4.2014.

Lavrov, S. (2014b). Comment for the mass media by the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, summarising the results of his meeting with the US Secretary of State, John Kerry, Rome, 6 March 2014, http://www.mid.ru/brp_4.nsf/o/B8B22A790CBF69E844257C98001F84E1, sivustolla käyty 22.4.2014.

Lavrov, S. (2014c). Answer by the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, to the question about the situation in Ukraine, during the joint press conference summarizing the results of the third session of the Russia-CCASG strategic dialogue at ministerial level, Kuwait City, 19 February 2014, http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb

[b3/93dc9cca5e49f2b844257c8600485572!OpenDocument](http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb/b3/93dc9cca5e49f2b844257c8600485572!OpenDocument), sivustolla käyty 22.4.2014.

Lavrov, S. (2014d). Answer by the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, to the ques-tion from the mass media about the situation in Ukraine, during the press conference summarising the results of the negotiations with the Iraqi Foreign Minister, Hoshyar Zeba-ri, Baghdad, 20 February 2014, 330-20-02-2014,
http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb/b3/9a57c89aa391da6444257c8900547b4b!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Lavrov, S. (2014e). Speech by the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, and his an-swers to questions from the mass media during the press confer-ence summarising the re-sults of the negotiations with the Minister of For-foreign Affairs of Tajikistan, Sirodjidin Aslov, Moscow, 8 March 2014,
http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb/b3/4ebd040fa50cd31944257c990061aa1d!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Lukashevich, A. (2014). Comment by the official representative of the Minis-try of Foreign Affairs of Rus-sia, Alexander Lukashevich, regarding the state-ment of the U.S. De-partment of State about events in Ukraine 296-17-02-2014,
http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb/b3/ob2a3e763cad448a44257c8400546686!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Major Milestones in NATO-Russia Relations. A Chronology of Important Events, North Atlantic Treaty Organization 27 May. 1997,
https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_25469.htm?selected-Locale=en, sivustolla käyty 10.1.2006.

Medvedev, D. (2007a). “Major speeches”. 25.1.2007 Kommersant,
http://www.medvedev2008.ru/english_2007_01_25.htm, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2007b). “Major speeches”. 27.1.2007 Davos Switzerland,
http://www.medvedev2008.ru/english_2007_01_27_.htm, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008a). “Major speeches. Speech at the 2nd All-Russia Civic Forum”. 22.1.2008. Manege Exhibition Hall, Moscow,
http://medvedev2008.ru/english_2008_01_22.htm, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008b).” Major speeches. Speech at Special Congress of the Russian lawyers’ Association”. 29.1.2008, Moscow, http://www.medvedev2008.ru/english_2008_01.htm, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008c). Statement by President of Russia Dmitry Medvedev, 26.8, President of Russia Official Web Portal, http://www.president.kremlin.ru/eng/txt/speeches/2008/08/26/1543_type..., sivustolla käyty 28.8.2008.
<http://www.mil.ru/eng/1866/12078/details/index.shtml?id=49756>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Medvedev, D. (2008d). Closing Remarks at Meeting with Business Community Leaders, September 15, 2008, The Kremlin Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/09/15/1908_type84779_206482.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008e). Transcript of Meeting of the Russian Federation State Duma, 8.5.2008, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/05/08/1845_type82913type82917_200468.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008f). Interview with Russian Television Channels, December 24, 2008, The Kremlin Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/12/24/1916_type82916_210970.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008g). Interview with Television Channel Euronews, September 2, 2008, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/09/02/2331_type82916_206105.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008h.). Speech at the Ceremony for the Presentation of Foreign Ambassadors’ Letter of Credentials, September 18, 2008 The Kremlin Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/09/18/1927_type82912type84779type127286_206614.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008i). Speech at the Meeting with Russian Ambassadors and Permanent Representatives to International Organizations, July 15, Foreign Ministry of Russia, Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/07/15/1121_type82912type84779_204155.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008j). Speech at the Ceremony for Officers who have been Newly Appointed to Senior Command Positions and who have Received High (Special) Ranks. Statements on Major Issues, September 30, 2008, The Grand Kremlin Palace, Moscow http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2008/09/30/1359_type82912type82913_207068.shtml, sivustolla 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008k). Speech at World Policy Conference, 8.10.2008, http://archive.kremlin.ru/eng/events/photos/2008/10/08_207469.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008l). Speech at State Decorations Presentation Ceremony, October 1, 2008, the Kremlin, Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/10/01/1920_type82912type127286_207106.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008m). Opening Remarks at the Cabinet Meeting, December 29, 2008, the Government House, Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/12/29/1556_type82912type82913_211201.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008n). Meeting with Members of the Council of Foreign Relations (Washington), November 16, 2008, Washington, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/11/16/0934_type82914type84779_209276.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008o). Statement and answers to Journalists' Questions after the 22 Russia – EU Summit, November 14, 2008, Nice, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2008/11/14/2126_type82914type82915_209207.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2008p). Interview with Itogi Magazine 18.2.2008, http://www.medvedev2008.ru/english_2008_02_18.htm, sivustolla käyty 6.8.2008.

Medvedev, D. (2008q). Interview with Italian Television Channel RAI 2.9.2008, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/48302>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Medvedev, D. (2009a). Speech at the extended session of the Federal Security Service (FSB) Board, Working Meetings and Conferences, January 29,

2009, Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2009/01/29/1719_type82913_212284.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2009b). Working Meetings and Conferences. Beginning of Meeting with Security Council on National Security Strategy of the Russian Federation Through to 2020 and Measures Necessary to Implement It March 24, 2009, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/3529>, sivustolla käyty 4.5.2020. (Haettu 20.7.2009)

Medvedev, D. (2009c). Interview with BBC, March 29, 2009, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2009/03/29/1231_type82916_214445.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2009d). Interview to RAI and Corriere della Sera, July 5, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2009/07/05/1000_type82914type82916_219023.shtml, sivustolla käyty 20.7.2009.

Medvedev, D. (2010a). Interview to Polish media. December 6, 2010, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/9707>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Medvedev D. (2010b). Speech at St Petersburg International Economic Forum Plenary Session June 18, 2010 12:00 St Petersburg, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/47910>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Medvedev, D. (2011a). Interview by Dmitry Medvedev. Dmitry Medvedev gave an interview to Russia Today and First Informational Caucasus television (Kanal PIK) channels and the Ekho Moskv radio station. August 5, 2011 10:00, Sochi Translated by Russia Today, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/12204>, sivustolla käyty 16.1.2020.

Medvedev, D. (2011b). Statement in connection with the situation concerning the NATO countries' missile defence system in Europe November 23, 2011 16:00 Gorki, Moscow Region, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/13637>, sivustolla käyty 16.1.2020.

Medvedev, D. (2011c). Dmitry Medvedev's interview to the Euronews TV channel September 9, 2011 06:00 Yaroslavl, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/12623>, sivustolla käyty 16.1.2020.

Medvedev, D. (2011d). Interview of Dmitry Medvedev by Financial Times 20.6.2011, <http://rt.com/politics/medvedev-financial-times-interview/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Medvedev, D. (2011e). President Medvedev's news conference in Skolkovo: full tran-script, Published: 18 May 2011, 21:35, <http://rt.com/politics/official-word/medvedev-news-conference-skolkovo-full/>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Medvedev, D. (2012). Interview to Russian TV networks Live interview with Dmitry Medvedev to Russian television networks Channel One, Rossiya, NTV, Dozhd and REN TV. April 26, 2012 14:00 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/15149>, sivustolla käyty 16.1.2020.

Medvedev D. (2014). Dmitry Medvedev takes questions from reporters, 24 February 2014 18:00Sochi, Krasnodar Territory, <http://government.ru/en/news/10719>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Ministry of Foreign Affairs of the Russian Federation 12.8.2008. Dmitry Medvedev met with Defense Minister Anatoly Serdyukov and chief of Armed Forces General Staff Niko-lai Makarov. The Kremlin Moscow August 12, 2008, <http://www.mid.ru>, sivustolla käyty 2.9.2008. <http://en.kremlin.ru/events/president/news/1070>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Moscow Declaration 2001. Moscow Declaration of Heads of Member States of SCO, SECTSCO.org. http://english.scosummit2006.org/en_bjzl/2006-04/20/content_93.htm, sivustolla käyty 2.9.2008.

NATO Pressrelease 2010. NATO Pressrelease, 19 Nov. 2010 – 20 Nov. 2010, Summit Meeting of NATO Heads of State and Government, Lisbon, Portugal - 19-20 November 2010, 20 Nov. 2010 Lisbon Summit Declaration Issued by the Heads of State and Gov-ernment participating in the meeting of the North Atlantic Council in Lisbon, http://www.nato.int/cps/en/natolive/official_texts_68828.htm?selectedLocale=en, sivustolla käyty 22.4.2014.

NATO–Russia Act 1997. Founding Act on Mutual Relations, Cooperation and Security between NATO and the Russian Federation (Paris 27.5.1997), <http://www.nato.int/docu/basic/txt/fndact-a.htm>, sivustolla käyty 20.12.2005.

Occupation 2008. Occupation of Georgia by Invading Russian Forces, 11.8.2008, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/occupation-of-georgia-by-in...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

On Russian Attack 2008. On Russian Attack in Tshinvali 10.8.2008, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/on-russian-attack-in-tskinva...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Ordinance 2008. Ordinance of the President of Georgia (unofficial translation) No 402, August 9, 2008, Tbilisi, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/ordinance-of-president-of-g...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Powell, C. (2002). The White House Letter of Submittal, To the Senate of the United States, 20.6, <http://www.state.gov/t/ac/trt/18016.htm>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Power, S. (2014). Security Council SC/11302, Department of Public Information • News and Media Division • New York, Security Council 7124th Meeting* (PM), Ukraine, in Emergency Meeting, Calls on Security Council to Stop Mili-tary Intervention by Russian Federation, <http://www.un.org/News/Press/docs//2014/sc11302.doc.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Primakov, Y. (1992). A Transformed Russia in a New World: A Conference on Foreign Policy and Diplomacy at the Foreign Ministry of the Russian Federation, February 26-27. International Affairs (Moscow edition), April-May, 81-136.

Primakov, Y. (2007a). "Another Confrontation?" Moscow News 8, 2.3.

Primakov, Y. (2007b). "Missile defense: substantive consultations or empty talk". Moscow News 14, 13.4.

Primakov, Y. (2007c). "Georgia and NATO". Moscow News 30.3.

Primakov, Y. (2007d). "G8 summit: forecasts and reality". Moscow news 23, 15.6.

Primakov, Y. (2007e). "Does Europe need protection?" Moscow News 28, 20.7.

Primakov, Y. (1998a). "Russia in World Politics." International Affairs (Moscow edition), 44 (3), 1-6.

Primakov, Y. (1998b). "Russia: Reforms and Foreign Policy. International Affairs (Moscow edition), 44 (4), 1-6.

Prodi, R. (2004). Russia and the European Union: enduring ties, widening horizons, Speech/04/198 Romano Prodi President of the European Commission, Tretyakov Gallery, Moscow 23 April 2004, https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_04_198, sivustolla käyty 7.5.2020.

Putin, V. (2000a). Speech at a State Duma Meeting to Consider the Ratification of the Treaty Between Russia and the United States on the Further Reduction and Limitation of Strategic Offensive Arms (START-2) and Documents Relating to the May 26, 1972 Treaty Between the USSR and the US on the Limitation of Anti – Ballistic Missiles, April 14, 2000 The State Duma, Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2000/04/14/0100_type82912type84779_122392.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2000b). Statement commenting on the Decision by US President Bill Clinton not to Assume Any Obligations to deploy a National ABM System, <http://www.kremlin.ru/eng/text/docs/2000/09/130767.shtml>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Putin, V. (2000c). Statement to Director General Dr. Mohammed El-baradei, Director General IAEA; Permanent Mission of the Russian Federation to the International Organizations in Vienna 14.11.2000, INFCIRC / 593, From Presidential Press Service of the Russian Federation. <https://www.iaea.org/sites/default/files/publications/documents/infcircs/2000/infcirc593.pdf>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Putin, V. (2000d). Excerpts from a Speech at the Meeting of Top Commanders of the Russian Armed Forces, November 20, 2000 Defense Ministry, Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2000/11/20/0000_type82912type82913_133541.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2000e). Interview with the Newspaper Welt am Sonntag (Germany)), June 11, 2000, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2000/06/11/0000_type82916_129866.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2000f). Interview with the German TV Channels ARD and ZDF, Interviews June 9, 2000, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2000/06/09/0000_type82916_129889.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2000g). Speech at the All – Russia Meeting of Defense Industry Workers, March 21, 2000 Nizhny Novgorod, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2000/03/21/0000_type82913type84779_130615.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2000h). Interview with CNN's Larry King Live, September 8, 2000, New York, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2000/09/08/0002_type82916_133351.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2000i). Putinin haastattelu teoksessa Gevorkyan, N. & Timakova, N. & Kolesnikov, A. (2000). Vladimir Putin Vallan Ytimessä (suomentanut Aila Ainio). Helsinki: Suomalainen Kustannusyhtiö Dashi Oy. Gevorkyan, N. & Timakova, N. & Kolesnikov, A. (2000). First Person: An Astonishingly Frank Self-Portrait by Russia's President Vladimir Putin (Translated by Catherine A. Fitzpatrick). London: Hutchinson

Putin, V. (2000j). Speech at the Congress of the Unity All-Russia Political Movement May 27, 2000 00:00 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/21443>, sivustolla käyty 16.1.2020.

Putin, V. (2001a). Venäjän uudistamisen edellytyksenä on vakaus. Helsingin Sanomat 4.9.2001, A 9.

Putin, V. (2001b). Putinin vierailu. Helsingin Sanomat 4.9.2001, A 7.

Putin, V. (2001c). A Statement Made by Russian President Vladimir Putin on December 13, 2001, Regarding the Decision of the Administration of the United States of America to Withdraw from the Antiballistic Missile Treaty of 1972. Moscow Treaty Supporting Documents. U.S. Department of State, <http://www.state.gov/t/ac/trt/18016.htm>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Putin, V. (2001d). Excerpts from an Interview with the Chief Editors of the Newspapers Komsomolskaya Pravda, Izvestija, Moskovsky Komsomolets and Trud, March 22, 2001, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2001/03/22/0000_type82916_138859.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2001e). Written Interview to the Austrian Newspaper Neue Kronen Zeitung), February 8, 2001, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2001/02/08/0000_type82916_137603.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2001f). Interview with the Finnish TV Channel Uleisradio. Interviews, September 1, 2001, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2001/09/01/0000_type82916_161063.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2001g). Joint News Conference with President George Bush of the United States of America, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/21263>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Putin, V. (2001h). The Kremlin, Moscow: Ahead of his visit to Greece, Vladimir Putin gave an interview to the Greek media, December 2, 2001, <http://archive.kremlin.ru/eng/text/news/2001/12/147036.shtml>, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2001i). News Conference following a Session with the Top Brass of the Main Intelligence Directorate of the General Staff and Military Intelligence Veterans. Press Conferences, Meetings with the Press, Press Statements News Conference following a Session with the Top Brass of the Main Intelligence Directorate of the General Staff and Military Intelligence Veterans November 5, 2001, Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2001/11/05/0000_type82915_141135.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2002a). Joint Press Conference with US President George W. Bush, November 22, 2002, Catherine Palace, Pushkin, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2002/11/22/0001_type82914type82915_150533.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2002b). Press Statement and Answers to Questions following a Meeting of the Collective Security Council, May 14, 2002, The Kremlin, Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2002/05/14/0001_type82912type82914type82915_150590.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2002c). Speech to an Enlarged Conference at the Foreign Ministry Attended by the Heads of Russian Diplomatic Missions Abroad, July 12, 2002, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2002/07/12/0000_type82912type82913_148849.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2002d). Speech at Meeting with Veterans Marking the 57th Anniversary of Victory in the Great Patriotic War, May 9, 2002, The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/21588>, sivustolla käyty 8.5.2020.

Putin, V. (2004a). Answer to a question after the end of the meeting of the council of Heads of member nations of the shanghai cooperation organization 17.6, June 17, 2004, Tashkent, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2004/06/17/1510_type82915_72995.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2004b). Expanding Meeting of the Council of Heads of Member Nations of the Shanghai Cooperation Organization, 17.6, Diplomacy and External Affairs, June 17, 2004, Tashkent, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2004/06/17/1508_type82914_72994.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2004c). Joint anti-terrorist training with the participation of law enforcement bodies and the special services will be held by member countries of the Shanghai Cooperation Organization, 17.6, http://archive.kremlin.ru/eng/text/themes/2004/06/170000_73003.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2004d). President Vladimir Putin sent a letter of greetings to the participants in the Conference on International Cooperation to Prevent the Financing of Terrorism. 5.10, October 5, 2004, <http://archive.kremlin.ru/eng/text/news/2004/10/77656.shtml>, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2004e). Press Conference with Russian and Foreign Media, 23.12, Press Conferences, Meetings with the Press, December 23, 2004, The Kremlin, Moscow http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2004/12/23/1806_type82915_81700.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2004f). Terrorist are not defined by the goals they hide behind but the methods they use. 13.10, October 13, 2004, http://archive.kremlin.ru/eng/text/themes/2004/10/130000_77913.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2004g). "Putin Justifies Policies", The St. Petersburg Times 19.11.2004, 1, 2.

Putin, V. (2004h). "Putin Defends His Stance on Ukraine", The St. Petersburg Times 26.11.2004, 3.

Putin, V. (2005a). Beginning of Meeting with Chinese Defense Minister Cao Ganchuan, 7.9, Diplomacy and External Affairs, September 7, 2005, Bocharov Ruchei, Sochi, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2005/09/07/1955_type82914_93398.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2005b). Introductory Remarks at the Enlarged Format Meeting of the Shanghai Cooperation Organization Council of Heads of State. 5.7, Diplomacy and external affairs, http://tours.kremlin.ru/eng/speeches/2005/07/05/2016_type82914_90960.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2005c). Interview with Radio Slovensko and the Slovakian Television Channel STV, Interviews, February 22, 2005, the Kremlin, Moscow http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2005/02/22/2038_type82916_84445.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2006a). Annual Address to the Federal Assembly. International Affairs: A Russian Journal of World Politics, Diplomacy & International Relations 52:3, 1–18.

Putin, V. (2006b). Press Statement Following the Shanghai Cooperation Organization Council of Heads of State Session. 15.6, June 15, 2006, Shanghai, http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2006/06/15/0958_type82914type82915_107179.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2006c). Speech at a Meeting of the Board of the Federal Security Service (FSB), 7.2, February 7, 2006, Moscow http://archive.kremlin.ru/eng/text/speeches/2006/02/07/1946_type82912type82913_101157.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2006d). Speech at the Shanghai Cooperation Organization Council of Heads of State. 15.6, June 15, 2006, http://archive.kremlin.ru/eng/text/themes/2006/06/152242_107182.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2006e). Speech at the Opening Ceremony for the Year of Russia in China, Beijing, 20.3, Diplomacy and External Affairs, March 21, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2006/03/21/2038_type82914type127286_103447.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2006f). Written Interview Given by President Vladimir Putin to Chinese News Agency Xinhua, 21.3, March 20, 2006 http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2006/03/20/1117_type82916_103264.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2006g). The military intelligence service is a powerful and effective instrument for protecting the country's national interests 8.11, November 8, 2006 <http://en.kremlin.ru/events/president/news/36601>, sivustolla käyty 7.5.2020.

Putin, V. (2007a). Press Statement Following Russian-Chinese Talks, 26.3, Diplomacy and External, March 26, 2007, the Kremlin Moscow, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2007/03/26/1124_type82914type82915_120895.shtml, sivustolla käyty 7.5.2020.

Putin, V. (2007b). Speech at the Following discussion at the Munich Conference on Security Policy, Diplomacy and External Affairs, February 10, Munich, http://archive.kremlin.ru/eng/speeches/2007/02/10/0138_type82912type82914type82917type84779_118123.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

Putin, V. (2007c). Speech at the ceremonial reception for the Day of National Unity November 4, 2005 20:00 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/23252>, sivustolla käyty 16.1.2020.

Putin, V. (2007d). Speech at the Reception on the Occasion of National Unity Day November 4, 2007 09:24 Grand Kremlin Palace, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24648>, sivustolla käyty 16.1.2020.

Putin, V. (2011a). "We thought over plan we are offering voters", Putin's interview with Oleg Dobrodeyev and Konstantin Ernst, 17.10.2011, <http://rt.com/politics/official-word/putin-interview-politics-russia-051>, sivustolla käyty 22.4.2014.

Putin, V. (2011b). Predsedatel' Pravitelstva Rossiskoj Federatsii V.V. Putin provjol zasedanie Koordinatsionnovo soveta Obštšerossijskovo narodnovo fronta, 8.12.2011, <http://www.premier.gov.ru/events/news/17330/>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012a). Address to the Federal Assembly Vladimir Putin made annual Presidential Address to the Federal Assembly of the Russian Federation which outlines priority targets for national political and economic development. December 12, 2012 13:30 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17118>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012b). Meeting with regional human rights ombudspersons Vladimir Putin held a meeting with human rights ombudspersons from over 60 Russian regions. August 16, 2012 15:30 The Kremlin, Moscow,

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/16260>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012c). News conference of Vladimir Putin Vladimir Putin's news conference took place at the World Trade Centre on Krasnopresnenskaya Embankment. December 20, 2012 16:40 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17173>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012d). Reception marking National Unity Day Vladimir Putin congratulated Russians on the National Unity Day. November 4, 2012 16:30 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/16752>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012e). Interview to Russia Today TV Channel In the run-up to the APEC Forum, Vladimir Putin gave an interview to Russia Today TV Channel. September 6, 2012 12:00 Novo-Ogaryovo, Moscow Region, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/16393>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012f). Russia and China: New Horizons for Cooperation Ahead of the state visit to the People's Republic of China and the Shanghai Cooperation Organisation sum-mit, Renmin Ribao published an article by Vladimir Putin. June 5, 2012, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/15547>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012g). Meeting with election campaign activists Vladimir Putin met with his presidential election campaign activists. December 10, 2012 17:15 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17108>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012h). India and Russia: new prospects for strategic partnership in the 21st century Ahead of the Russian President's official visit to India, The Hindu published an article by Vladimir Putin. December 23, 2012 22:30, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17180>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012i). Vladimir Putin's comments on events in Libya Vladimir Putin answered a journalist's question concerning the events at the US Consulate in Benghazi. September 13, 2012 19:30 Sochi, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/16477>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2012j). Russia and the changing world, Published: 27 February 2012, 08:05, RIA Novosti, <http://rt.com/politics/official-word/putin-russia-changing-world-263/>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013a). Conference of the Russian Popular Front Vladimir Putin took part in the first conference of the Russian Popular Front held under the theme Building Social Justice. March 29, 2013 12:30, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17767>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013b). News conference of Vladimir Putin Vladimir Putin held a news conference at the World Trade Centre on Krasnopresnenskaya Embankment. Over 1,300 Russian and foreign journalists have been accredited to cover the news conference. December 19, 2013 17:00 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19859>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013c). Russian-Italian interstate consultations Top-level Russian-Italian interstate consultations in expanded format took place in Trieste, Italy, under the chairmanship of Vladimir Putin and Prime Minister of Italy Enrico Letta, with members of both countries' governments taking part. November 26, 2013 19:15 Trieste, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19701>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013d). News conference following a meeting of the High-Level Russian-Turkish Cooperation Council Vladimir Putin and Prime Minister of Turkey Recep Tayyip Erdogan held a news conference following a meeting of the High-Level Russian-Turkish Cooperation Council. November 22, 2013 16:00 St Petersburg, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/19677>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013e). Press statement and answers to journalists' questions following Russian-Armenian talks December 2, 2013 20:00, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/19741>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013f). Celebrations of Russian Navy Day and Ukrainian Navy Day Vladimir Putin and President of Ukraine Viktor Yanukovych laid wreaths at the Memorial to the Heroic Defence of Sevastopol in 1941–1942 and, from on board a boat, watched a naval parade of warships from the two countries' Black Sea fleets. July 28, 2013 13:00 Sevastopol, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/18963>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013g). Interview to Channel One and Associated Press news agency on the eve of the G20 Summit, Vladimir Putin gave an interview to Channel One and the Associated Press news agency. The interview was recorded in Novo-Ogaryovo on September 3. September 4, 2013 09:00 Novo-Ogaryovo, Moscow Region, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19143>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013h). Press statement and answers to journalists' questions following the APEC Leaders' Meeting October 8, 2013 12:00 Bali, Indonesia, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/19382>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013i). Interview to the German ARD Ahead of the working visit to Germany, Vladimir Putin gave an interview to the German ARD. April 5, 2013 19:00, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17808>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013j). Meeting of the Council for Civil Society and Human Rights Vladimir Putin held a meeting of the Presidential Council for Civil Society and Human Rights. Sep-tember 4, 2013 18:10 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19146>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013k). Visit to Russia Today television channel Vladimir Putin visited the new Russia Today broadcasting centre and met with the channel's leadership and correspond-ents. June 11, 2013 20:30 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/18319>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013l). Direct Line with Vladimir Putin was broadcast live on Channel One, Rossiya-1 and Rossiya-24 TV networks and Mayak, Vesti FM and Radio Rossii radio sta-tions. April 25, 2013 16:50 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17976>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013m). Reception to mark National Unity Day At a reception to mark National Unity Day at the Kremlin, Vladimir Putin presented state decorations to a number of for-eign citizens for their great contribution to strengthening friendship and cooperation and developing cultural ties with Russia. November 4, 2013 16:00 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19562>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013n). Answers to journalists' questions August 31, 2013 14:00 Vladivostok, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19113>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Putin, V. (2013o). Vladimir Putin chaired a meeting on the implementation of presidential executive orders signed on the inauguration day of May 7, 2012. May 7, 2013 16:30, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/18039>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013p). Presidential Address to the Federal Assembly Vladimir Putin delivered the annual Presidential Address to the Federal Assembly. December 12, 2013 13:15 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19825>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013q). Speech at Shanghai Cooperation Organisation summit meeting in nar-row format September 13, 2013 10:00 Bishkek, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/19214>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013r). Vladimir Putin's news conference following the G20 Summit Vladimir Putin summed up the results of the G20 Summit and answered journalists' questions. Sep-tember 6, 2013 17:00 St Petersburg, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/19168>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013s). Interview to the ITAR-TASS news agency March 22, 2013 00:00, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/17723>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2013t). Speech at a meeting of the Shanghai Cooperation Organisation Council of Heads of State September 13, 2013 10:15 Bishkek, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/19215>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin V. (2014a). Press Release: Working meeting of the Russian President, Vladimir Putin, with the Russian Foreign Minister, Sergey Lavrov, Moscow, 10 March 2014, http://www.mid.ru/brp_4.nsf/o/8B903F6C12BD351A44257C9800239122, sivustolla käyty 22.4.2014.

Putin, V. (2014b). Address by President of the Russian Federation, March 18, 2014, 15:50 The Kremlin <http://eng.kremlin.ru/transcripts/6889>, sivusrolla käyty 22.4.2014.

Putin, V. (2014c). Address by President of the Russian Federation Vladimir Putin addressed State Duma deputies, Federation Council members, heads of Russian regions and civil society representatives in the Kremlin. March 18, 2014 15:50 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20603>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Putin, V. (2014d). Interview to Russian and foreign media Ahead of the 2014 Olympics in Sochi, the Russian President gave an interview to reporters from BBC, ABC News, CCTV, Rossiya-1, Channel One, and Around the Rings. The interview was recorded in Sochi on January 17. January 19, 2014 12:00,

<http://en.kremlin.ru/events/president/news/20080>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014e). Presidential Address to the Federal Assembly Vladimir Putin delivered the annual Presidential Address to the Federal Assembly. The Address was traditionally delivered at the Kremlin's St George Hall before an audience of over 1,000 people. December 4, 2014 13:20, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/47173> The Kremlin, Moscow, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014f). Vladimir Putin had a meeting with heads of leading international news agencies. May 24, 2014 18:30 St Petersburg, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/21090>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014g). Vladimir Putin's interview with Radio Europe 1 and TF1 TV channel in the run-up to his visit to France, Vladimir Putin gave an interview to Radio Europe 1 news programme author and frontman Jean-Pierre Elkabbach and anchor of the evening news on TF1 TV channel Gilles Bouleau. The interview was recorded on June 3 in Sochi. June 4, 2014 22:20, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/45832>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014h). Interview to Politika newspaper Ahead of his visit to Serbia, Vladimir Putin gave an interview to the leading Serbian daily Politika. October 15, 2014 23:00, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46806>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014i). Direct Line with Vladimir Putin the annual special Direct Line with Vladimir Putin was broadcast live by Channel One, Rossiya-1 and Rossiya-24 TV channels, and Mayak, Vesti FM and Radio Rossii radio stations. April 17, 2014 15:55 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20796>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014j). Interview to TASS News Agency Vladimir Putin answered questions from Andrei Vandenko, a journalist of the Russian News Agency TASS. The interview was recorded as part of the Top Officials special project on November 13, 2014. November 24, 2014 08:00, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/47054>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014k). News conference of Vladimir Putin The President's news conference was broadcast live by Channel One, Rossiya-1 and Rossiya-24 TV channels, and by the Radio Rossii, Mayak and Vesti FM radio stations. 1259 Russian and foreign journalists have been accredited to cover the news conference. December 18, 2014 15:20 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/47250>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014l). Reception to mark National Unity Day Vladimir Putin congratulated citizens of Russia on the national holiday and presented state decorations to foreign citizens for their contribution to strengthening friendship and cooperation with Russia and for retaining and popularising the Russian language and culture in other countries. November 4, 2014 16:00 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46916>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014m). Vladimir Putin chaired a Security Council meeting in the Kremlin. July 22, 2014 15:40 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46305>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Putin, V. (2014n). Meeting of the Federal Security Service board Vladimir Putin took part in an expanded meeting of the Federal Security Service board. April 7, 2014 14:00 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20724>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014o). Security Council meeting Vladimir Putin held an expanded Security Council meeting in the Kremlin to discuss the draft Strategy for Countering Extremism in the Russian Federation through 2025. November 20, 2014 17:10 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/47045>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014p). Interview to China's leading media companies Vladimir Putin gave an interview to the leading Chinese media outlets in the run up to his visit to the People's Republic of China where he will take part in the APEC Summit. November 6, 2014 23:00, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46972>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014q). Security Council meeting Vladimir Putin held a Security Council meeting on countering national security threats in the information sphere. October 1, 2014 16:30 The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46709>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014r). Russia Today TV channel starts broadcasting in Argentina Vladimir Putin and President of the Argentine Republic Cristina Fernandez de Kirchner launched Russia Today TV channel's Spanish-language broadcasts on Argentina's national television via TV linkup. October 9, 2014 22:30 Novo-Ogaryovo, Moscow Region, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46762>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014s). Vladimir Putin answered Russian journalists' questions following the Shanghai Cooperation Organisation summit. September 12,

2014 19:00 Dushanbe, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46612>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Putin, V. (2014t). Answers to journalists' questions following visit to Italy October 17, 2014 21:00 Milan, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46827>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014u). Russia-EU Summit Vladimir Putin took part in the Russia-EU summit meeting. January 28, 2014 20:20 Brussels, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20113>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V (2014v). Answers to journalists' questions Vladimir Putin answered questions from Russian journalists following his visits to Cuba, Nicaragua, Argentina and Brazil. July 17, 2014 03:30 Brasilia, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46236>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014x). Vladimir Putin answered journalists' questions on the situation in Ukraine The President of Russia met with media representatives to answer a number of their questions, in particular with regard to the situation in Ukraine. March 4, 2014 15:40 Novo-Ogaryovo, Moscow Region, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014y). Excerpts from interview to German TV channel ARD Vladimir Putin answered questions from Hubert Seipel of the German TV channel ARD. The interview was recorded on November 13 in Vladivostok. November 15, 2014 16:20 Vladivostok, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/47023>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014z). St Petersburg International Economic Forum Vladimir Putin took part in the plenary session of the 18th St Petersburg International Economic Forum. The Forum is taking place this year under the theme of Sustaining Confidence in a World Under-going Transformation. May 23, 2014 16:45 St Petersburg, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/21080>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014å). Interview given to Russian news agency ITAR-TASS Vladimir Putin gave an interview to journalists from Russian news agency ITAR-TASS on the eve of the BRICS summit in Brazil on July 15–16. July 15, 2014 01:00, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46218>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014ä). Interview to Prensa Latina and ITAR-TASS in view of his visit to Cuba, Argentina and Brazil, Vladimir Putin answered questions from journalists of the Prensa Latina and ITAR-TASS news agencies. July 11, 2014

01:00, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/46190>, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014ö). Vladimir Putin took part in the plenary session of the Russian Popular Front Action Forum. November 18, 2014 19:00 Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/47036> sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014aa). Interview to Anadolu Agency Ahead of the state visit to the Republic of Turkey, Vladimir Putin gave an interview to Anadolu Agency. November 28, 2014 12:00, sivustolla käyty 1.6.2016.

Putin, V. (2014ab). Vladimir Putin answered journalists' questions on the situation in Ukraine The President of Russia met with media representatives to answer a number of their questions, in particular with regard to the situation in Ukraine. March 4, 2014 15:40 Novo-Ogaryovo, Moscow Region, <http://en.kremlin.ru/events/president/news/20366>, sivustolla käyty 1.6.2016.

President of Russia 2005. Road Map on the Common Space of Freedom, Security and Justice, Approved on May 10, 2005 in Moscow by President of Russia Vladimir Putin, Prime Minister of Luxembourg Jean-Claude Juncker, President of the European Commission Jose Manuel Durao Barroso and European Union High Representative for Foreign Policy and Security Javier Solana, Road Map on the Common Space of Freedom, Security and Justice <http://archive.kremlin.ru/eng/text/docs/88030.shtml>, sivustolla käyty 10.1.2009.

President of Russia, Events 2006. G8 Summit Declaration on Counterterrorism, 15.7-17.7.2006, <http://www.kremlin.ru/eng/events/articles/2006/07/107984/154749...>, sivustolla käyty 10.1.2009.

President of Russia, News 2000. President of Russia, News 18.12.2000. President Vladimir Putin and Canadian Prime Minister Jean Chretien held negotiations at the Parliament House, Ottawa, <http://www.kremlin.ru/eng/text/news/2000/12/134636.shtml>, sivustolla käyty 2.9.2008.

President of Russia, News 2007. President of Russia, News 12.10.2007. President Vladimir Putin met with the participants in the Russian–U.S. consultations on strategic stability, <http://www.kremlin.ru/eng/text/news/2007/10/148168.shtml>, sivustolla käyty 2.9.2008.

President of Russia, Official Web Portal (2006a). An expanded session of the Shanghai Cooperation of Heads of State Took Place, 15.6.2006, <http://www.kremlin.ru/eng/>, sivustolla käyty 10.1.2009.

President of Russia, Official Web Portal (2006b). The Shanghai Cooperation Organization signed a declaration on the summit's results and a number of other documents, 15.6.2006, <http://www.kremlin.ru/eng/>, sivustolla käyty 10.1.2009.

President of Russia, Official Web Portal (2006c). The Shanghai Organization (SCO) has established a solid foundation for its steady and sustained growth and has gained extensive international recognition. 15.6, <http://www.kremlin.ru/eng/>, sivustolla käyty 10.1.2009.

President of Russia, Official Web Portal 2004. It is important to rule out any possibility for terrorists to access modern weaponry and defense, 17.9.2004, http://archive.kremlin.ru/eng/text/themes/2004/09/171915_76939.shtml, sivustolla käyty 10.1.2009.

President of Russia, Statement 2000a. President of Russia, Statement 14.4.2000. Statement on the Ratification of the START II Treaty and Documents Relating to the May 26, 1972 Treaty Between the USSR and the US on the Limitation of Anti-Ballistic Missile Systems, http://www.kremlin.ru/eng/text/speeches/2000/04/14/0200_type829..., sivustolla käyty 2.9.2008.

President of Russia, Statement 2000b. President of Russia, Statement 13.11.2000. Statement on the preservation of the ABM Treaty, <http://www.kremlin.ru/eng/text/docs/2000/11/133187.shtml>, sivustolla käyty 2.9.2008.

President of Russia, Themes 2005. President of Russia, Themes 27.7.2005. Russia should possess all effective instruments that can guarantee its sovereignty and maintain the balance of force and strategic stability in the world, http://www.kremlin.ru/eng/text/themes/2005/07/271615_91870.shtml, sivustolla käyty 2.9.2008.

President of Russia, Themes 2007. President of Russia, Themes 2.7.2007. Russia is ready to expand its security cooperation with the United States, July 2, 2007, http://archive.kremlin.ru/eng/text/themes/2007/07/021544_136611.shtml, sivustolla käyty 2.9.2008.

RMTS 2000 / 2010. Russia's Middle Term Strategy towards the EU (2000-2010), http://www.delrus.cec.eu.int/en/p_242.htm, sivustolla käyty 7.12.2004.

SALT II, 1979. Treaty between the United States of America and the Union of Soviet Socialist Republics on the Limitation of Strategic Offensive Arms, The State Department, <http://www.state.gov/www/global/arms/treaties/salt2-1.html>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Sergeyev, Y. (2014). Statement. United Nations Security Council 7125th meeting, 3-3, 13-15, http://www.securitycouncilreport.org/atf/cf/%7B65BFCF9B-6D27-4E9C-8CD3-CF6E4FF96FF9%7D/s_pv_7125.pdf, sivustolla käyty 18.12.2016.

Security Council 7125th Meeting (2014). Security Council 7125th Meeting (PM) Assistant Secretary-General for Political Affairs Updates Security Council as It Holds Second Meeting on Ukraine in Three Days, Deputy Secretary-General Attending Kyiv Meetings, He Tells Members before Debate, <http://www.un.org/News/Press/docs//2014/sc11305.doc.htm>, sivustolla käyty 22.4.2014.

SORT 2002. Text of Strategic Offensive Reductions Treaty 24.5.2002, Office of the Press Secretary, <http://www.whitehouse.gov/news/releases/2002/05>, sivustolla käyty 2.9.2008.
<http://www.isn.ethz.ch>; <http://www.state.gov/t/ac/trt/18016.htm>, sivustolla käyty 2.9.2008.

START I 1991. Treaty between The United States of America and the Union of Socialist Republics on the Reduction and Limitation of Strategic Offensive Arms, 31.7.1991, <http://www.fas.org/nuke/control/start1/tect/start1.htm#ArtI>, sivustolla käyty 5.9.2008.

Statement MFA 10.8.2008. Statement concerning Russian Federation. The Ministry of Foreign Affairs of Georgia 10.8.2008, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/statement-concerning-russian...>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Statement MFA 8.8.2008. Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Georgia 9.8.2008, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/statement-of-ministry-of-for>, sivustolla käyty 28.7.2008.

Statement MFA 9.8.2008. Statement of the Ministry of Foreign Affairs of Georgia 9.8.2008, <http://georgiamfa.blogspot.com/2008/08/statement-of-ministry-of-for>, sivustolla käyty 28.7.2008.

Statement 2014a. Statement by the Russian Ministry of Foreign Affairs regarding the events in Ukraine, 361-24-02-2014, http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a48070f128a7b43256999005bcb

b3/86ddb7af9cd146c844257c8a003c57d2!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Statement 2014b. Statement by the Russian Ministry of Foreign Affairs regarding the adoption of the Declaration of Independence of the Autonomous Republic of Crimea and Sevastopol, 509-11-03-2014, http://www.mid.ru/bdomp/brp_4.nsf/e78a4807of128a7b43256999005bcb3/4751d80fe6f93d0344257c990062a08a!OpenDocument, sivustolla käyty 22.4.2014.

Strategia 2009. Strategija Natsionalnoi bezopasnosti RF, hyväksytty presidentin ukaasilla nro 537, 12.5.2009, <http://kremlin.ru/supplement/424>, sivustolla käyty 4.5.2020, Kraznaja Zvezda 20.5.2009.

Strategia 2015. Strategija Natsionalnoi bezopasnosti RF, hyväksytty presidentin ukaasilla nro 683 31.12.2015, https://www.mid.ru/ru/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/294430, sivustolla käyty 8.5.2020.

Strategia Venäjää varten (1/1992). Strategia dlja Rossii 1992, Nezavisimaja Gazeta 18.8.1992, 4-5, <http://www.svop.ru/files/meetings/mo37913400978831.pdf>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Strategia Venäjää varten (2/1994). Strategija dlja Rossii II, Nezavisimaja Gazeta 27.5.1994, 4-5, <http://www.svop.ru/files/meetings/mo36013400917151.pdf>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Strategia Venäjää varten 3/1998. Strategija dlja Rossii v XXI veke: analiz situatsii i nekotornye predloženija III, Nezavisimaja Gazeta 27.10.2000, 4-5, <http://www.svop.ru/files/meetings/mo31113382808421.pdf>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Text of Diplomatic Notes 2001. Text of Diplomatic Notes 13.12.2001: Text of Diplomatic Notes Sent to Russia, Belarus, Kazakhstan, and Ukraine on U.S. Withdrawal from the ABM Treaty. Moscow Treaty Supporting Documents. U.S. Department of State, <http://www.state.gov/t/ac/trt/18016.htm>, sivustolla käyty 2.9.2008.

The Kremlin 2000. The Kremlin, Moscow. Acting President Vladimir Putin chaired a Security Council meeting, which approved Russia's Military Doctrine, 21.4.2000 <http://archive.kremlin.ru/eng/text/news/2000/04/122365.shtml>, sivustolla käyty 10.1.2009.

Timeline 2008. Timeline of Russian Aggression in Georgia, Document by the Government of Georgia 25 August 2008, Tbilisi, Ministry of Foreign Affairs of Georgia, <http://www.mfa.gov.ge>, sivustolla käyty 28.8.2008.

Treaty 2001. Treaty of Good-Neighborliness and Friendly Cooperation between the People's Republic of China and the Russian Federation 24.7, <http://www.fmprc.gov.cn/eng/wjdt/2649/t15771.htm>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Treaty Between the United States of America and the Russian Federation on Strategic Offensive Reductions (SORT). ISN International Relations and Security Network, Primary Resources in International Affairs (PRIA), www.isn.ethz.ch, sivustolla käyty 2.9.2008.

UN Security Council: 5952nd meeting 8.8.2008.
<http://www.un.org/Depts/dhl/resguide/scact2008.htm>, sivustolla käyty 28.8.2008.

U.S. Response 2001. U.S. Response 13.12.2001: Response to Russian Statement on U.S. ABM Treaty Withdrawal. Moscow Treaty Supporting Documents. U.S. Department of State, <http://www.state.gov/t/ac/trt/18016.htm>, sivustolla käyty 2.9.2008.

Venäjän federaation federaatiotason laki terrorismintorjunnasta 2006. Rossijskaja Federatsija Federalnaja zakon o protivodejstvii terrorizmu, 26.2.2006, 1.3.2006, http://nak.fsb.ru/nac/documents/fed_law.htm%21fid%3Dnull%26_pr..., sivustolla käyty 11.2.2009.

Venäjän federaation Kansallinen turvallisuusneuvosto: historia.
<http://www.scrf.gov.ru/Documents/History.html>, sivustolla käyty 30.11.2002.

Venäjän federaation perustuslaki Luku 4 artikla 86, 87, 90.
<http://www.constitution.ru/en/10003000-05.htm>, sivustolla käyty 15.1.2020.

Yeltsin, B. (1991). Text of Boris Yeltsin Interview on CNN with AM-Soviet-Politics, Bjt September 3, 1991, Associated Press News (AP), <https://apnews.com/13c54d69ac0d57ac4ad2a0c26d455f2b>, sivustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1992a). Text of Boris Yeltsin's Speech to the U.N. Security Council with UN-Summit, Bjt January 31, 1992, Associated Press News (AP), <https://apnews.com/e5458697cf06bbb518a9ffafffd650e5>, sivustolla käyty 16.1.2020.

Yeltsin, B. (1992b). Mr Major's Joint Doorstep Interview with President Yeltsin – 30 January 1992 January 30, 1992 admin 1992, Boris Yeltsin, Russian Federation, Sir John Major KG CH, Prime Minister of Great Britain and Northern Ireland 1990-1997, <http://www.johnmajorarchive.org.uk/1990-1997/mr-majors-joint-doorstep-interview-with-president-yeltsin-30-january-1992/>, sivustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1993a). An interview with Boris Yeltsin Russian President Russian TV1 recorded 11/16/93, Translated by Washington DC studios 12.8.1993, <https://www.c-span.org/video/?52814-1/president-yeltsin>, sivustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1993b). The Clinton-Yeltsin Relationship in Their Own Words, first summit between Clinton and Yeltsin, Vancouver April 3-4, 1993 (Getty Images), Published: Oct 2, 2018, National Security Archive, <https://nsarchive.gwu.edu/briefing-book/russia-programs/2018-10-02/clinton-yeltsin-relationship-their-own-words>, sivustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1993c). Yeltsin Yeltsin's Address Dismissing the Supreme Soviet and Congress of Peoples' Deputies (National Television Address), SOURCE: Federal News Service 620 National Press Building, Washington, DC 20045, <http://www.departments.bucknell.edu/russian/Site-prior-to-Easyweb-migration/yeltsin.html>, sivustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1994). Yeltsin The State of the Federation Speeches, Encyclopedia of the Nations, Russia, <http://www.country-data.com/cgi-bin/query/r-11492.html>, sivustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1997a). Russia: Text of Yeltsin's Address to Parliament, March 09, 1997 00:00 GMT, RadioFreeLiberty, <https://www.rferl.org/a/1084041.html>, sivustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1997b). Remarks by Russian President Yeltsin, Speeches, NATO North Atlantic Treaty Organization, <https://www.nato.int/docu/speech/1997/s970527e.htm>, svustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1998). Yeltsin's full statement The Russian president explains his sacking of Yevgeny Primakov Wed 12 May 1999 16.03 BST First published on Wed 12 May 1999 16.03 BST, <http://news.bbc.co.uk/2/hi/world/monitoring/341667.stm>, sivustolla käyty 4.5.2020.

Yeltsin, B. (1999). Statement by Boris Yeltsin, December 31, 1999 00:03

The Kremlin, Moscow, <http://en.kremlin.ru/events/president/transcripts/24080>, sivustolla käyty 12.12.2019.

Yeltsin, B. (1994). Yeltsin Speech: The Answer to Russian Woes Is Strong State, February 25, 1994, By Daniel Sneider, The Christian Science Monitor, <https://www.csmonitor.com/1994/0225/25072.html>, sivustolla käyty 28.11.2019.

